

T.C.
BOLU ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ
TARTIŞMALI KONULARIN ÖĞRETİMİNE YÖNELİK
ALGI, TUTUM VE GÖRÜŞLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ALEV AYNUZ

BOLU, ARALIK - 2020

T.C.
BOLU ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ
TARTIŞMALI KONULARIN ÖĞRETİMİNE YÖNELİK
ALGI, TUTUM VE GÖRÜŞLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Alev AYNUZ

TEZ DANIŞMANI
Doç. Dr. Hatice MEMİŞOĞLU

BOLU, ARALIK - 2020

YÜKSEK LİSANS TEZİ ONAY FORMU

Alev AYNUZ tarafından hazırlanan Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Tartışmalı Konuların Öğretimine Yönelik Algı, Tutum ve Görüşleri başlıklı çalışma jüri tarafından Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir. 25/11/2020

Jüri Üyeleri

Akademik Unvan, Adı ve SOYADI

İmza

Üye (Tez Danışmanı) : Doç. Dr. Hatice MEMİŞOĞLU

Üye : Prof. Dr. Cemal AVCI

Üye : Dr. Öğrt. Üyesi Melike FAİZ

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü'nün Onayı

Prof. Dr. Osman GÖRÜR

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

ETİK BEYAN

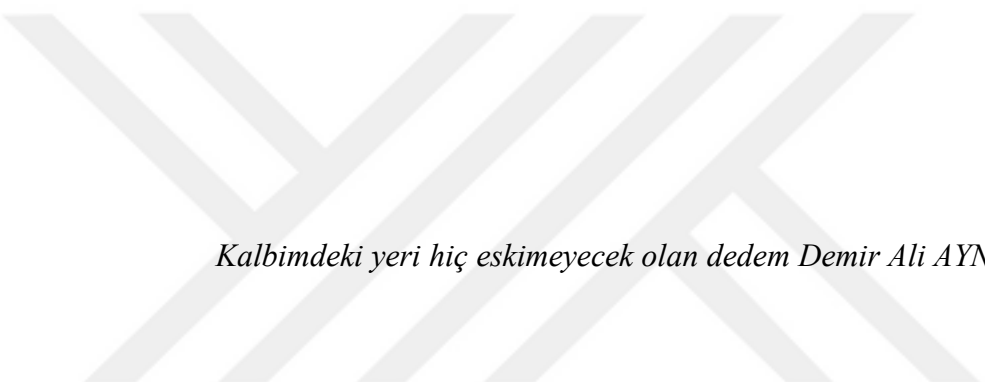
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu bildirir,

aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

.....

ALEV AYNUZ

Kalbimdeki yeri hiç eskimeyecek olan dedem Demir Ali AYNUZ'un hatırasına...

TEŞEKKÜR

Tüm lisans eğitimim süresince olduğu gibi tez yazma sürecimde de bilgileriyle ışık tutan ve ilgisini esirgemeyen değerli danışman hocam Doç. Dr. Hatice MEMİŞOĞLU'na, veri toplama sürecine yardımcı olan ve tecrübelerinden yararlandığım saygıdeğer hocalarım Doç. Dr. Emine Özlem YİĞİT'e ve Doç. Dr. Mustafa Kemal ÖZDEN'e, değerli fikirlerini esirgemeyen hocam Arş. Gör. Ali BERKUL'a, lisans ve yüksek lisans eğitimim boyunca destekçim olan değerli hocam Prof. Dr. Nizamettin KAHRAMAN'a ve verilerin analizi aşamasındaki yardımlarından dolayı Öğretim Görevlisi Ceren MUTLUER'e teşekkür ederim. Üzerimde emeği olan değerli hocalarım Prof. Dr. Cemal AVCI ve Doç. Dr. Adnan ALTUN'a saygılarımı sunarım.

Her daim güç bulduğum, hayatta karşılaştığım tüm zorlukları kolaylaştıran, varlığıyla yolumu aydınlatan yol arkadaşım Yusuf ÇAY'a her şey için çok teşekkür ederim. Bilgi ve tecrübelerini paylaşmaktan çekinmeyen değerli dostum Ramazan Ziya YAMAÇ'a, manevi desteğini her zaman hissettiğim can dostum Feyza ERDEM'e, istişarede bulunduğum dostlarım Sümeyra ÖZDEMİR'e ve Bahar DURUKAN'a, motivasyonumu kaybettiğim zamanlarda destekçim olan dostlarım Vahap VURAL'a, Ömer MERSİN'e ve Onurhan ÖZDEN'e teşekkür ederim. Bilmediğim bir şehirde yalnız kaldığımı sandığım zaman elini uzatıp ablalık yapan Emine AKSOY'a şükranlarımı sunarım.

Bugünlere gelebilmemin mimarı olan, uzakta olduğumuz zamanlarda bile her daim arkamda olduklarını hissettiğim, bana koşulsuz sevgiyi öğretten canım aileme; babam Şenol AYNUZ'a, annem Kadriye AYNUZ'a ve kardeşim Mehmet Eren AYNUZ'a sevgilerimi sunar; anneme ve babama emekleri için teşekkür ederim.

ÖZET

**SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ
TARTIŞMALI KONULARIN ÖĞRETİMİNE YÖNELİK
ALGI, TUTUM VE GÖRÜŞLERİ
YÜKSEK LİSANS TEZİ
ALEV AYNUZ
BOLU ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI
(TEZ DANIŞMANI: DOÇ. DR. HATICE MEMİŞOĞLU)
BOLU, ARALIK - 2020
XXii+332**

Araştırmanın amacı, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konuların öğretimine yönelik algı, tutum ve görüşlerini çeşitli değişkenler açısından incelemektir. Araştırmada, nicel ve nitel yöntemlerin bir arada kullanıldığı karma (mixed methods) yöntem kullanılmıştır. Araştırmanın nicel boyutunda, amaçlı örneklem yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme ile Türkiye'nin beş bölgesinden birer üniversite belirlenmiştir. “Öğretmen Adaylarının Tartışmalı Konuların Öğretimine İlişkin Algı, Tutum ve Görüşleri” başlıklı anket, 1-4 sınıf düzeylerinde öğrenim gören toplam 660 öğretmen adayına uygulanmıştır. Araştırmanın nitel boyutunda ise ölçüt örneklem yöntemi ile 4. sınıf düzeyinde öğrenim gören öğretmen adaylarına araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmıştır. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konuların öğretimine yönelik algı, tutum ve görüşlerinin çeşitli bağımsız değişkenler bakımından anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla “Kay-Kare Testi” analizi yapılmıştır. Sonuçlar yorumlanırken .05 anlamlık düzeyi ölçüt alınmıştır. Araştırmanın nitel boyutunun analizi, betimsel analiz tekniği ile yapılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre sosyal bilgiler öğretmen adayları tarafından en çok tartışmalı görülen konu “Terör”, en az tartışmalı olarak görülen konu “KPSS”dir. Ayrıca sınıfta en çok ele alınması istenen konu “İnsan Hakları”, en az ele alınması istenen konu ise “Fanatizm”dir. Konuların tartışmalılık derecesine, tartışmalı konuların; sınıfta ele alınmasına, öğretimine, öğretiminde kullanılabilecek yöntem tekniklere ve sınıfta ele alınmasının önündeki engellere ilişkin maddelerin ayrı ayrı yapılan analizi incelenmiştir. Cinsiyet, üniversite ve sınıf düzeyine ilişkin anlamlı farklılıklar olan ve olmayan algı, tutum ve görüşler olduğu görülmüştür.

ANAHTAR KELİMELEER: Tartışmalı konular, Sosyal bilgiler öğretmen adayı, Algı, Tutum, Görüş

ABSTRACT

THE PERCEPTIONS, ATTITUDES AND OPINIONS OF TEACHER CANDIDATES OF SOCIAL STUDIES TOWARDS TEACHING CONTROVERSIAL TOPICS

MSC THESIS

ALEV AYNUZ

**GRADUATE SCHOOL OF BOLU ABANT İZZET BAYSAL UNIVERSITY
SOCIAL STUDIES EDUCATION**

(SUPERVISOR: ASSOC. DR.HATİCE MEMİŞOĞLU)

BOLU, DECEMBER 2020

XXii+332

The aim of the study is to examine the perceptions, attitudes and opinions of social studies teacher candidates towards teaching controversial subjects in terms of various variables. In the research, mixed methods, in which quantitative and qualitative methods are used together, were used. In the quantitative aspects of the study, purposive sampling method is easily accessible from state universities of Turkey's five regions with a designated sampling. The questionnaire titled "Perceptions, Attitudes and Opinions of Teacher Candidates Regarding the Teaching of Controversial Subjects" was applied to a total of 660 teacher candidates studying at 1-4 classroom levels. In the qualitative dimension of the study, a semi-structured interview form prepared by the researcher was applied to the teacher candidates studying at the 4th grade with the criterion sampling method. In order to determine whether the perceptions, attitudes and opinions of social studies teacher candidates towards teaching controversial subjects differ significantly in terms of various independent variables, "Chi-Square Test" analysis was conducted. While interpreting the results, .05 significance level was taken as the criterion. The analysis of the qualitative dimension of the research was done with the descriptive analysis technique. According to the results of the research, the most controversial subject by social studies teacher candidates is "Terror" and the least controversial subject is "KPSS". In addition, the most desired topic to be addressed in the classroom is "Human Rights", and the least to be addressed is "Fanaticism". The degree of controversy of the issues, the controversial issues; The analysis of the items related to the handling in the classroom, the method and techniques that can be used in teaching, and the obstacles to handling in the classroom were analyzed separately. It has been observed that there are perceptions, attitudes and opinions with and without significant differences regarding gender, university and class level.

KEYWORDS: Controversial issues, Social studies teacher candidate, Perception, Attitude, Opinion

İÇİNDEKİLER

ETİK BEYAN	iv
İTHAF	v
TEŞEKKÜR	vi
ÖZET	vii
ABSTRACT	viii
İÇİNDEKİLER	ix
TABLO LİSTESİ	xvi
ŞEKİL LİSTESİ	xix
GRAFİK LİSTESİ	xx
SİMGELER LİSTESİ	xxi
KISALTMALAR LİSTESİ	xxii
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Problem Cümlesi.....	3
1.3. Alt Problemler.....	3
1.4. Araştırmanın Amacı	5
1.5. Araştırmanın Önemi	5
1.6. Sınırlılıklar.....	6
1.7. Sayıltılar.....	6
1.8. Tanımlar.....	7
2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ LİTERATÜR	8
2.1. Kuramsal Çerçeve	8
2.1.1. Tartışma.....	8
2.1.2. Tartışmalı Konu	10
2.1.3. Bir Konunun Tartışmalı Olup Olmadığına Nasıl Karar Verilir?	18

2.1.4. Tartışmalı Konular ve Tabu	20
2.1.5. Tartışmalı Konular ve Hassas Konular	20
2.1.6. Tartışmalı Konuların Öğretiminin Önemi	21
2.1.7. Sınıf Ortamında Tartışmalı Konular ve Öğretmen	25
2.1.8. Tartışmalı Konuların Öğretiminde Öğrencinin Rolü	32
2.1.9. Tartışmalı Konuların Öğretiminde Kullanılabilecek Yöntem ve Teknikler	35
2.1.10. Sosyal Bilgiler ve Tartışmalı Konular	38
2.1.11. Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Tartışmalı Konular	42
2.1.12. Demokratik Sınıf ve Vatandaşlık Eğitimi İçin Tartışmalı Konular ...	47
2.1.13. Tartışmalı Konuların Öğretiminin Önündeki Engeller	48
2.2. İlgili Literatür.....	49
2.2.1. Yurt İçi Araştırmaları	49
2.2.2. Yurt Dışı Araştırmaları.....	60
3. YÖNTEM.....	64
3.1. Araştırma Modeli	64
3.2. Evren ve Örneklem.....	66
3.2.1. Nicel Boyuta Ait Örneklem	66
3.2.2. Nitel Boyuta Ait Çalışma Grubu.....	68
3.3. Veri Toplama Aracı.....	70
3.3.1. Nicel Boyuta Ait Veri Toplama Aracı	70
3.3.1.1. Nicel Veri Toplama Aracının Geçerlik ve Güvenirliği.....	71
3.3.2. Nitel Boyuta Ait Veri Toplama Aracı	74
3.3.2.1. Nitel Veri Toplama Aracının Geçerlik ve Güvenirliği	74
3.4. Verilerin Toplanması.....	76
3.5. Verilerin Analizi	77
3.5.1. Nicel Boyuta Ait Veri Analizi	77

3.5.2. Nitel Boyuta Ait Veri Analizi	78
4. BULGULAR VE TARTIŞMA	80
4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	80
4.1.1. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarına Göre Tartışmalı Olarak Nitelendirilen Konuların Tartışmalılık Derecesine İlişkin Bulgular	80
4.1.2. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarına Göre Tartışmalı Konuların Sınıfta Ele Alınmasına İlişkin Bulgular	93
4.1.3. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarına Göre Tartışmalı Konuların Öğretimine İlişkin Bulgular	106
4.1.4. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Tartışmalı Konuların Öğretim Yöntem ve Tekniklerine İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular	114
4.1.5. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Tartışmalı Konuların Sınıfta Ele Alınmasının Önündeki Engellere İlişkin Algılara Ait Bulgular	120
4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	126
4.2.1. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Konuların Tartışmalılık Derecesine İlişkin Görüşlerinin Bağımsız Değişkenlere Göre Analizi	126
4.2.1.1. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Cinsiyet Değişkenine Göre Konuların Tartışmalılık Derecesine İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular	126
4.2.1.2. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Üniversite Değişkenine Göre Konuların Tartışmalılık Derecesine İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular	138
4.2.1.3. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Konuların Tartışmalılık Derecesine İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular	156
4.2.2. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Tartışmalı Konuların Sınıfa Getirilmesine Yönelik Görüşlerinin Bağımsız Değişkenlere Göre Analizi.	164
4.2.2.1. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Cinsiyet Değişkenine Göre Tartışmalı Konuların Sınıfa Getirilmesine İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular	164
4.2.2.2. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Üniversite Değişkenine Göre Tartışmalı Konuların Sınıfa Getirilmesine İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular	173

4.2.2.3. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Tartışmalı Konuların Sınıfa Getirilmesine İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular	190
4.2.3. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Tartışmalı Konuların Öğretimine Yönelik Tutumlarının Bağımsız Değişkenlere Göre Analizi	199
4.2.3.1. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Cinsiyet Değişkenine Göre Tartışmalı Konuların Öğretimine İlişkin Tutumlarına Ait Bulgular	199
4.2.3.2. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Üniversite Değişkenine Göre Tartışmalı Konuların Öğretimine İlişkin Tutumlarına Ait Bulgular	207
4.2.3.3. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Tartışmalı Konuların Öğretimine İlişkin Tutumlarına Ait Bulgular	222
4.2.4. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Tartışmalı Konuların Öğretim Yöntem ve Tekniklerine İlişkin Görüşlerinin Bağımsız Değişkenlere Göre Analizi	231
4.2.4.1. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Cinsiyet Değişkenine Göre Tartışmalı Konuların Öğretim Yöntem ve Tekniklerine İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular	231
4.2.4.2. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Üniversite Değişkenine Göre Tartışmalı Konuların Öğretim Yöntem ve Tekniklerine İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular	236
4.2.4.3. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Tartışmalı Konuların Öğretim Yöntem ve Tekniklerine İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular	243
4.2.5. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Tartışmalı Konuların Etkin Bir Şekilde Öğretilmesinin Önündeki Engellere İlişkin Algılarının Bağımsız Değişkenlere Göre Analizi	247
4.2.5.1. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Cinsiyet Değişkenine Göre Tartışmalı Konuların Etkin Bir Şekilde Öğretilmesinin Önündeki Engellere İlişkin Algılarına Ait Bulgular	247

4.2.5.2. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Üniversite Değişkenine Göre Tartışmalı Konuların Etkin Bir Şekilde Öğretilmesinin Önündeki Engellere İlişkin Algılarına Ait Bulgular	251
4.2.5.3. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sınıf düzeyi değişkenine göre tartışmalı konuların etkin bir şekilde öğretilmesinin önündeki engellere ilişkin algılarına ait bulgular	257
4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	260
4.3.1. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarına Göre Tartışmalı Konular Kavramı, Tartışmalı Konuların Özellikleri ve Önemi	260
4.3.1.1. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarına Göre Tartışmalı Konular ..	261
4.3.1.2. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarına Göre Tartışmalı Konuların Özellikleri	263
4.3.1.3. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarına Göre Tartışmalı Konuların Önemi	266
4.3.2. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarına Göre Tartışmalı Konular	269
4.3.3. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarına Göre Tartışmalı Konuların Öğretimi	271
4.3.4. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarına Göre Tartışmalı Konuların Öğretiminde Yöntem ve Teknikler	274
4.3.5. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarına Göre Tartışmalı Konuların Öğretiminde Yaşanan Sorunlar ve Çözümleri.....	275
4.3.5.1. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarına Göre Tartışmalı Konuların Öğretiminde Yaşanan Sorunlar	276
4.3.5.2. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarına Göre Tartışmalı Konuların Öğretiminde Yaşanan Sorunlara Yönelik Çözüm Önerileri.....	279
5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	282
5.1. Sonuçlar	282
5.1.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar	282
5.1.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar.....	285
5.1.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar.....	297

5.2. Öneriler	300
5.2.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler	300
5.2.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler.....	302
6. KAYNAKLAR	303
7. EKLER	309
EK1. Öğretmen adaylarının konuların tartışmalılık derecesine yönelik görüşlerinin üniversite değişkenine göre kay kare testi sonuçları	309
.....	309
EK2. Öğretmen adaylarının konuların tartışmalılık derecesine yönelik görüşlerinin sınıf düzeyi değişkenine göre kay kare testi sonuçları	310
EK3. Öğretmen adaylarının tartışmalı konuların sınıfa getirilmesine yönelik görüşlerinin üniversite değişkenine göre kay kare testi sonuçları	311
EK4. Öğretmen adaylarının tartışmalı konuların öğretime yönelik tutumlarının üniversite değişkenine göre kay kare testi sonuçları.....	312
EK5. Öğretmen adaylarının tartışmalı konuların öğretime yönelik tutumlarının sınıf düzeyi değişkenine göre kay kare testi sonuçları	313
EK6. Öğretmen adaylarının tartışmalı konuların öğretim yöntem ve tekniklerine yönelik görüşlerinin üniversite değişkenine göre kay kare testi sonuçları.....	314
EK7. Öğretmen adaylarının tartışmalı konuların öğretim yöntem ve tekniklerine yönelik görüşlerinin sınıf düzeyi değişkenine göre kay kare testi sonuçları.....	315
EK8. Öğretmen adaylarının tartışmalı konuların etkin bir şekilde öğretilmesinin önündeki engellere yönelik algılarının üniversite değişkenine göre kay kare testi sonuçları	316
EK9. Öğretmen adaylarının tartışmalı konuların etkin bir şekilde öğretilmesinin önündeki engellere yönelik algılarının sınıf düzeyi değişkenine göre kay kare testi sonuçları	317
EK10. Tartışmalı konuların öğretime ilişkin algı, tutum ve görüş ölçeği.	318
EK 11. Yarı yapılandırılmış görüşme formu	322

EK 12. Ölçme aracı kullanma izni	324
EK13. Etik kurul raporu	325
EK14. Akdeniz Üniversitesi uygulama izni	326
EK15. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi uygulama izni	327
EK16. İnönü Üniversitesi uygulama izni	328
EK17. Marmara Üniversitesi uygulama izni	329
EK18. Necmettin Erbakan Üniversitesi uygulama izni	330
8. ÖZGEÇMİŞ	331
9. ORJİNALLİK RAPORU	332

TABLO LİSTESİ

Sayfa

Tablo 2. 1. Tartışmalı konuların sınıflandırılması	13
Tablo 2. 2. Tartışmalı konuların sınıflandırılması (URL 1).	13
Tablo 2. 3. Kaçınan, durumu kurtaran ve risk alanlar (Aktekin, 2010)	32
Tablo 3. 1. Katılımcıların cinsiyete göre dağılımı.....	67
Tablo 3. 2. Katılımcıların okudukları üniversiteye göre genel dağılımı	67
Tablo 3. 3. Katılımcıların sınıf düzeyine göre dağılımı	68
Tablo 3. 4. Katılımcıların cinsiyete göre dağılımı	69
Tablo 3. 5. Katılımcıların okudukları üniversiteye göre genel dağılımı	70
Tablo 3. 6. Nitel sorular için güvenirlik analizi	75
Tablo 4. 1. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarına göre tartışmalı konuların frekans, yüzde, ortalama ve standart sapma dağılımları	81
Tablo 4. 2. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konuların sınıfta ele alınmasına yönelik görüşlerinin frekans, yüzde, ortalama ve standart sapma dağılımları	94
Tablo 4. 3. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konuların öğretimine yönelik tutumlarının frekans, yüzde, ortalama ve standart sapma dağılımları....	107
Tablo 4. 4. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarına göre tartışmalı konuların yöntem ve teknikleri ile ilgili maddelerin frekans, yüzde, ortalama ve standart sapma dağılımları	115
Tablo 4. 5. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarına göre tartışmalı konuların sınıfta anlatılmasının önündeki engeller ile ilgili maddelerin frekans, yüzde, ortalama ve standart sapma dağılımları	121
Tablo 4. 6. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının konuların tartışmalılık derecesine yönelik görüşlerinin cinsiyet değişkenine göre kay kare testi sonuçları.....	127
Tablo 4. 7. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının konuların tartışmalılık derecesine yönelik görüşlerinin üniversite değişkenine göre kay kare testi sonuçları	139
Tablo 4. 8. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının konuların tartışmalılık derecesine yönelik görüşlerinin sınıf düzeyi değişkenine göre kay kare testi sonuçları	157

Tablo 4. 9. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konuların sınıfa getirilmesine yönelik görüşlerinin cinsiyet değişkenine göre kay kare testi sonuçları.....	165
Tablo 4. 10. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konuların sınıfa getirilmesine yönelik görüşlerinin üniversite değişkenine göre kay kare testi sonuçları.....	174
Tablo 4. 11. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konuların sınıfa getirilmesine yönelik görüşlerinin sınıf düzeyi değişkenine göre kay kare testi sonuçları.....	191
Tablo 4. 12. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konuların öğretimine yönelik tutumlarının cinsiyet değişkenine göre kay kare testi sonuçları	200
Tablo 4. 13. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konuların öğretimine yönelik tutumlarının üniversite değişkenine göre kay kare testi sonuçları	208
Tablo 4. 14. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konuların öğretimine yönelik tutumlarının sınıf düzeyi değişkenine göre kay kare testi sonuçları	223
Tablo 4. 15. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konuların öğretim yöntem ve tekniklerine yönelik görüşlerinin cinsiyet değişkenine göre kay kare testi sonuçları.....	232
Tablo 4. 16. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konuların öğretim yöntem ve tekniklerine yönelik görüşlerinin üniversite değişkenine göre kay kare testi sonuçları.....	237
Tablo 4. 17. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konuların öğretim yöntem ve tekniklerine yönelik görüşlerinin sınıf düzeyi değişkenine göre kay kare testi sonuçları	244
Tablo 4. 18. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konuların etkin bir şekilde öğretilmesinin önündeki engellere yönelik algılarının cinsiyet değişkenine göre kay kare testi sonuçları.....	248
Tablo 4. 19. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konuların etkin bir şekilde öğretilmesinin önündeki engellere yönelik algılarının üniversite değişkenine göre kay kare testi sonuçları.....	252
Tablo 4. 20. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konuların etkin bir şekilde öğretilmesinin önündeki engellere yönelik algılarının sınıf düzeyi değişkenine göre kay kare testi sonuçları.....	258

Tablo 4. 21. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konular kavramına ilişkin görüşleri.....	261
Tablo 4. 22. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konuların özelliklerine ilişkin görüşleri.....	263
Tablo 4. 23. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konuların önemine ilişkin görüşleri.....	266
Tablo 4. 24. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konulara ilişkin görüşleri.....	269
Tablo 4. 25. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konuların öğretimine ilişkin görüşleri.....	271
Tablo 4. 26. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konuların öğretiminde yöntem ve tekniklere ilişkin görüşleri.....	274
Tablo 4. 27. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konuların öğretiminde yaşanan sorunlara ilişkin görüşleri	276
Tablo 4. 28. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konuların öğretiminde yaşanan sorunlara yönelik çözüm önerileri.....	279

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa

Şekil 2. 1. Tartışmalı konuların özellikleri (Günel, 2016).....	19
---	----

GRAFİK LİSTESİ

Sayfa

Grafik 4. 1. Tartışmalılık derecesi en yüksek konular	84
Grafik 4. 2. Tartışmalılık derecesi en düşük konular.....	89
Grafik 4. 3. Sınıfta ele alınması istenen ilk 10 konu	97
Grafik 4. 4. Sınıfta en az ele alınması istenen/istenmeyen son 10 konu.....	102
Grafik 4. 5. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konuların öğretimine yönelik tutumlarının maddelere göre yüzdeler	109
Grafik 4. 6. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarına göre tartışmalı konuların yöntem ve teknikleri ile ilgili maddelerin yüzdeleri	116
Grafik 4. 7. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarına göre tartışmalı konuların sınıfta anlatılmasının önündeki engeller ile ilgili maddelerin yüzdeleri	122

SİMGELER LİSTESİ

F : Frekans

X : Aritmetik Ortalama

SS : Standart Sapma

X² : Kay kare

P : Anlamlılık değeri

Sd : Serbestlik Derecesi

N : Kişi Sayısı

% : Yüzde

> : Büyüktür

< : Küçüktür

α : Cronbach Alpha (Güvenirlik Katsayısı)

KISALTMALAR LİSTESİ

AB: Avrupa Birliği

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

Akt: Aktaran

Bkz: Bakınız

Ed: Editör

KMO: Kaiser-Meyer Olkin

Mad: Madde

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

NCSS: National Council for the Social Studies (Sosyal Bilimler Ulusal Konseyi)

Ö: öğrenci

ss: Sayfa

SPSS: Sosyal Bilimler için İstatistiksel Paket Program

TDK: Türk Dil Kurumu

TÜFE: Tüketici Fiyat Endeksi

UNESCO: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
(Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü)

URL: Uniform Resource Loader (Tekdüzen Kaynak Bulucu)

Vb: Ve benzeri

Vd: Ve diğerleri

1. GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, problem cümlesi ve alt problemler, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, araştırmadaki sınırlılıklar, sayıtlılar ve araştırma kapsamındaki kavramların tanımları gibi konulara yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Sosyal bilgiler eğitiminin temeli ailede başlar. Fakat okullarda planlı olarak yapılan eğitim ile öğretim programında kazandırılması amaçlanan beceri ve değerler bireye kazandırılır. Bu amaçla, sosyal bilgiler ilköğretim 1., 2. ve 3. sınıf düzeylerinde hayat bilgisi temelinde başlayıp 4. sınıfta sosyal bilgiler adını alır ve 8. sınıfa kadar devam eder (Safran, 2008).

Sosyal bilgiler dersinin, bireyin sosyal ve bireysel tüm alanlarda gelişiminin desteklenmesi için hayati önem taşıdığı söylenebilir. Bu denli önemli olan bir dersin, kapsadığı alanların önem ve fazlalığı da yadsınamaz bir gerçektir. Sosyal bilimlere dahil olan birçok alan ilköğretim düzeyinde sosyal bilgilerin çatısı altında toplanmaktadır. Tarih, coğrafya, vatandaşlık, siyaset, sosyoloji, psikoloji, arkeoloji, antropoloji, doğa bilimleri bu alanlardan önde gelenlerdir (Kılıçoğlu, 2015).

Sosyal bilgiler hayatın içinden olduğu için insan ve toplumun sorunlarıyla ilgilenmektedir. Bu sebeple de sosyal bilgilerin güncel olaylarla iç içe olduğu ifade edilebilir. Güncel olayların her alan ve konuda olması mümkün olduğu söylenebilir. Güncel olaylar çoğu zaman tüm insanlığı ilgilendirebilir. Zaman zaman ise tartışmalı konuları da doğurabilirler. Bunun sonucunda da toplum açısından oldukça önemli olan tartışmalı konular kavramı karşımıza çıkabilmektedir. Bu konuların neler olduğuna gelindiğinde ise tartışmalı konuların; toplumda net bir kanıya varılmayan, farklı görüşlerin ortaya çıkmasına

sebeup olan ve toplumu fikren ikiye bölen konular olduğu ifade edilebilir. Tartışmalı konular her konuda olabildiği gibi dönemsel veya bölgesel olarak değişebilmektedir. Bazı tartışmalı konular ise küresel olma özelliğine sahiptir (Seçgin, 2009).

“Tartışmalı konu” diye adlandırılan konuların hayatın hemen her alanında ve herhangi bir zaman diliminde karşılaşılabilecek konular olduğu söylenebilir. Bu yüzden birey, erken çocukluk döneminden itibaren aile içinde başlamak ve okulda devam etmek üzere bu konularla karşı karşıya kalmaktadır. Sınıf ortamı aslında gerçek hayatın bir parçası olduğu için tartışmalı konuların buraya yansıması da gayet doğaldır. Bu anlamda eğitimsel amaçlara hizmet eden tartışmalı konuların sınıf ortamından uzak tutulmasının mümkün ve anlamlı görülmediği söylenebilir (Baki Pala, 2019).

Tartışmalı konular ve sosyal bilgiler ilişkisi çok önemlidir. Çünkü; ğrencilerin iyi insan, iyi vatandaş, iyi meslek sahibi olmasını temel hedef alan sosyal bilgiler, sözü edilen tartışmalı konuları da yansıtmalıdır (Avaroğulları, 2015). Bir konunun tartışmalı olup olmadığı ve bunun kararının neye göre verildiğinin çok önemli olduğu ifade edilebilir.

Tartışmanın yapılabilmesi ve ğretilebilmesi için sınıf ortamının hoşgörülü ve anlaşmaya dayalı olması gerektiği söylenebilir. Sosyal bilgiler dersi, demokrasi eğitimi amacıyla hoşgörülü ve anlaşmaya dayalı ortamların oluşmasını sağlamaya yardımcı olduğu için tartışmalı konuların ğretimi bakımından önemlidir. Düşünen, sorgulayan, sadece tüketmekle kalmayıp üretime de katkısı bulunan ve tüm bunları yaparken sağlıklı iletişim kurabilen bireylerin yetiştirilmesi tartışmalı konuların ğretimi ile sağlanabilir. Bu sebeple, tartışmalı konularının öğretiminin oldukça önemli olduğu söylenebilir.

İlgili literatür ve ğretim programları incelendiğinde tartışmalı konuların öğretimiyle ilgili çok fazla çalışmanın olmadığı belirlenmiştir. Ayrıca gerek üniversitelerde ğretmen adaylarının eğitiminde gerekse öğretmenlerin hizmet içi eğitimleri sırasında tartışmalı konular ve ğretimi ile ilgili doğrudan bir ders bulunmamaktadır. İlgili literatürde, tartışmalı konular ile ilgili yurt dışında çok

fazla çalışma yapılmasına rağmen ülkemizde hem nitel hem de nicel boyutta yapılan az sayıda çalışmaya rastlanmıştır. Yapılan çalışmaların büyük çoğunluğu öğretmenlerle ve nicel yöntemlerle yapılmıştır. Bu açıdan, yapılan bu çalışma ile tartışmalı konuların öğretiminin sosyal bilgiler öğretmen adayları boyutunda nitel ve nicel araştırma yöntemleri bir arada kullanarak yapılması ve çeşitli açılardan ele alınması sayesinde literatüre katkı sağlanması amaçlanmaktadır.

1.2. Problem Cümlesi

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konular ve tartışmalı konuların öğretime ilişkin algı, tutum ve görüşleri nelerdir?

1.3. Alt Problemler

1. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konuların öğretime ilişkin algı, tutum ve görüşleri nelerdir?

1.1. “Tartışmalı” olarak nitelendirilen konuların tartışmalılık derecesi nedir?

1.2. Tartışmalı konuların hangileri sınıfta ele alınmalıdır?

1.3. Tartışmalı konuların öğretimi nasıl olmalıdır?

1.4. Tartışmalı konuların öğretim, yöntem ve teknikleri nelerdir?

1.5. Tartışmalı konuların sınıfta ele alınmasının önündeki engeller nelerdir?

2. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konuların öğretime ilişkin algı, tutum ve görüşlerinde çeşitli değişkenlere göre anlamlı farklılık var mıdır?

2.1. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konuların neler olduğuna ilişkin görüşlerinde;

2.1.1. Cinsiyet,

2.1.2. Üniversite,

2.1.3. Sınıf düzeyi bakımından anlamlı farklılıklar var mıdır?

2.2. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konuların sınıfa getirilmesine ilişkin görüşlerinde;

2.2.1. Cinsiyet,

2.2.2. Üniversite,

2.2.3. Sınıf düzeyi bakımından anlamlı farklılıklar var mıdır?

2.3. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konuların öğretimine ilişkin tutumlarında;

2.3.1. Cinsiyet,

2.3.2. Üniversite,

2.3.3. Sınıf düzeyi bakımından anlamlı farklılıklar var mıdır?

2.4. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konuların öğretiminde kullanılabilecek yöntem ve tekniklere ilişkin görüşlerinde;

2.4.1. Cinsiyet,

2.4.2. Üniversite,

2.4.3. Sınıf düzeyi bakımından anlamlı farklılıklar var mıdır?

2.5. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konuların öğretilmesinin önündeki engellere ilişkin algılarında;

2.5.1. Cinsiyet,

2.5.2. Üniversite

2.5.3. Sınıf düzeyi bakımından anlamlı farklılıklar var mıdır?

3. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının,

3.1. Tartışmalı konular kavramına, özellikleri ve önemine ilişkin görüşleri nelerdir?

3.2. Tartışmalı olarak gördükleri konulara ilişkin görüşleri nelerdir?

3.3. Tartışmalı konuların öğretimi ve uygulamasına ilişkin görüşleri nelerdir?

3.4. Tartışmalı konuların öğretiminde kullanılan yöntem ve tekniklere ilişkin görüşleri nelerdir?

3.5. Tartışmalı konuların öğretiminde yaşanan sorunlar ve çözüm önerilerine ilişkin görüşleri nelerdir?

1.4. Araştırmanın Amacı

Çalışma, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konuların öğretimine ilişkin algı, tutum ve görüşlerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Bu amaçla öğretmen adaylarının tartışmalı konulara ilişkin algı, tutum ve görüşleri; cinsiyet, üniversite ve sınıf düzeyi değişkenleri açısından incelenmiştir.

1.5. Araştırmanın Önemi

Tartışmalı konuların sosyal bilgiler dersinde sınıfa getirilmesi vatandaşlık eğitimi açısından önemli olmasına rağmen öğretiminde bu konuda sorunlar olduğu görülmektedir. Öğretmen adaylarının eğitiminde tartışmalı konular ve öğretimine yönelik derslerin ya da eğitimlerin olmaması, öğretmenlerin bu konularla ilgili hizmet içi eğitim veya seminerler almaması, tartışmalı konuların sınıfa getirilmesinde istekli olan öğretmenlerin ise bir takım çekincelerinin olması bu sorunlardan bazıları olduğu söylenebilir. Fakat bu sorunlara rağmen tartışmalı konular hem öğretim materyali olarak kullanılmalı, hem de etkin vatandaşlar yetiştirmek amacıyla sınıf ortamına getirilmelidir. Böylece üst düzey düşünme becerilerinden biri olan eleştirel düşünme becerisi gelişmiş, sorgulayan, araştıran ve öğrenmeye istekli bireyler yetiştirilmesi sağlanacaktır. Ayrıca, eleştirel düşünme ve sorgulama becerileri gelişmiş birey vatandaşlık sorumluluklarını yerine getirip ve hayata aktif katılarak hayattaki rol ve sorumluluklarını bilerek yaşama etkin katılım sağlayacaktır. Bu nedenlerden dolayı; iyi bir vatandaş yetiştirmede önemli bir görevi olacak olan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının görüşleri önem arz etmektedir.

Düşünen, sorgulayan, üreten ve iletişim becerileri gelişmiş bireyler yetiştirmek yaşadığımız çağın gerekliliklerinden biridir. Tartışmalı konuların öğretimi, bireylere bu becerilerin kazandırılmasında çok önemlidir. Bu sebeple son zamanlarda eğitim alanında tartışmalı konuların önemine daha fazla değinilmekte ve bu alanda çalışmalar yapılmaktadır. Tartışmalı konuların öğretimi açısından sosyal bilgiler dersi yadsınamaz bir öneme sahiptir. Sosyal bilgiler dersi kapsamında tartışmalı konuların öğretimi ile sosyal hayatta aktif, problem çözme

ve eleştirel düşünme gibi üst düzey düşünme becerileri gelişmiş, etkili vatandaşlar yetiştirmek amaçlanır. Daha bilinçli bir toplum ve bu toplumda aktif bireyler yetiştirmek açısından tartışmalı konular hakkında görüş ve algıların incelenmesi bu alanda yapılacak çalışmalara ışık tutacaktır.

Tartışmalı konuların gerek teknik olarak eğitimde kullanılması, gerekse eğitimi açısından yapılmış çalışmalar yurtiçi literatürde az sayıda mevcuttur. Yurtdışında bu konuların öğretimine çokça değinilmiş ve bu alanda çalışmalar yapılmıştır. Ancak yapılmış bu çalışmalar, öğretmen adayları ile nicel ve nitel araştırma yöntemlerini bir arada kullanarak ve Türkiye'nin farklı bölgelerinden örneklem alınarak yapılmamıştır. Bu bağlamda araştırma bir önem arz etmektedir.

1.6. Sınırlılıklar

1. Araştırma; Akdeniz Üniversitesi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, İnönü Üniversitesi, Marmara Üniversitesi ve Necmettin Erbakan Üniversitesi'nde öğrenim gören 1, 2, 3 ve 4. sınıf sosyal bilgiler öğretmen adaylarıyla sınırlıdır.

2. Araştırmadaki bulgular “Öğretmen Adaylarının Tartışmalı Konuların Öğretimine İlişkin Algı, Tutum ve Görüş Anketi” ve “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu” ile elde edilen verilerle sınırlıdır.

1.7. Sayıtlar

1. Araştırmada kullanılan ölçme araçlarının tartışmalı konuların öğretimine ilişkin algı, tutum ve görüşleri ölçmede geçerli ve güvenilir olduğu varsayılmıştır.

2. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının, kullanılan ölçme araçlarını içtenlikle ve samimiyetle yanıtladıkları varsayılmıştır.

1.8. Tanımlar

Sosyal bilgiler: “Bireyin toplumsal varoluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan; öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren; insanın sosyal ve fizikî çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersidir.” (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2005).

Öğretim programı: Bir dersin öğretimiyle ilgili beceri ve uygulamaya yönelik, planlı ve programlı olarak yapılan faaliyetlerin tamamıdır (Aykaç, 2014).

Tartışma: Birbirine karşıt düşünceleri karşılıklı savunma (Türk Dil Kurumu [TDK], 2019).

Tartışmalı konu: “Tartışma yapılan, tartışılmakta olan, kesinleşmemiş” konulardır (TDK, 2019).

Tabu: Yasaklanarak korunan nesne, kelime, davranış (TDK, 2020).

Hassas konu: İnsanlar arasında tam bir uzlaşma olmamakla birlikte insanları huzursuz eden konulardır (Tokdemir, 2013).

2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ LİTERATÜR

Bu bölümde araştırmanın temel konusu olan tartışmalı konular ve sosyal bilgiler ile ilgili ayrıntılara ve bu alanda yapılmış yurtiçi/yurtdışı çalışmalara yer verilmiştir.

2.1. Kuramsal Çerçeve

2.1.1. Tartışma

Türk Dil Kurumu'na göre tartışma;

- Birbirine karşıt düşünceleri karşılıklı savunma
- Karşılıklı ağır sözler söyleyerek yapılan çekişme, atışma, ağız dalaşı, dil dalaşı, dil kavgası, ağız kavgası, münakaşa
- Bir sorun üzerine sözle veya yazılı olarak karşılıklı, bazen de sertçe savunma, şeklinde çeşitli anlamlara gelmektedir (TDK, 2019).

Felsefe ve mantık açısından tartışma ise; bir kavramdan başka bir kavrama giderken çelişkileri kaldıran mantıksal düşünme yolu, doğruya ulaşma, kavramları açıklama, belirleme ve kesin tanımlarını bulmak için zıtlıklar içinde ilerleyen karşılıklı konuşmadır (Akarsu, 1998). Eğitim bilimleri açısından bakıldığında tartışma; öğrencilerle karşılıklı etkileşime dayalı bir öğretim yöntemidir. Tartışma günlük hayatta ve akademik literatürde iki yönlü kullanılmaktadır: Birincisi, genel olarak insanların yaptığı karşılıklı konuşmadır. Bu anlamıyla tartışma, kapsayıcı bir kavram olarak karşımıza çıkmakta ve böylece; anlatma ve dinleme, gerilimli bir şekilde birbirine bağırma, sözlü olarak kavga etme, karşılıklı laf atma, münazara, konuşarak bir sorunu çözme, danışma ya da danışmanlık hizmeti verme, soru cevap vb. birçok durumu içine alabilmektedir. İkincisi; bir amaca bağlı, belirli kurallar ve düzen ile yapılan karşılıklı konuşmadır (Tokdemir, 2013). Bu çalışmada tartışma kavramının ikinci anlamı üzerine durulacak ve bu

anlam üzerinden yola çıkılarak araştırma tamamlanmaya çalışılacaktır. Bu anlamı ile tartışmanın bir çeşit bilgi alışverişi olduğu söylenebilir.

Tartışma insanî bir eylemdir; insana, akli olan, aklını kullanabilen insanlara özgü bir özelliktir. Tartışmanın ortaya çıkabilmesi için birden fazla insan ve onların birbiri ile çelişen fikirleri gereklidir. Herhangi bir konuda hemfikir olunan bir ortamda tartışma gerçekleşemez. Birbiri ile zıtlaşan fikirler ve bu fikirleri birbirleriyle paylaşan insanlar tartışmanın temel unsurlarıdır. Başka bir deyişle; herhangi bir olayla ilgili farklı bakış açıları, alternatif görüşler olmadığında olayın veya durumun sebep ve sonuçları, avantaj ve dezavantajları ve bunların oluşması, sonuçları bakımından analiz edilmediğinde tartışma gerçekleşmez (Tokdemir, 2013).

Tartışma insanların karşılıklı etkileşim kurmaları ve düşüncelerini paylaşmalarına imkan sağlamaktadır (Deniz, 2018). Tartışma sırasında katılımcıların soracağı sorular ve bu sorulara verilen cevaplar yeni konuları meydana getirebilmektedir. Bu durumun tartışmanın öğrenme ortamına olan katkılarından biri olduğu söylenebilir. Fakat tartışmanın verimli geçebilmesi ve öğretim aracı olarak kullanılması için çok önemli olan bir unsur gereklidir: Merak. Çünkü; bireyler merak ettikleri konuları konuşur ve tartışır. Hakkında her şeyin ayrıntıları ile bilindiği hiçbir yönü merak edilmeyen bir konu tartışılmaya değer görülmebilir.

Tartışmalar sözlü ya da yazılı olarak iki şekilde gerçekleşebilmektedir. Sözlü tartışmalar karşılıklı konuşarak ve çok sayıda insan arasında yapılmaktadır. Bu sebeple yazılı tartışmalara göre daha pratik ve hızlıdır, yazılı tartışmaların avantajı ise kalıcı olmasıdır denilebilir. Sözlü tartışmalarda çıkarım yapma ve karşı iddia oluşturma yazılı tartışmalara göre daha hızlıdır. Ayrıca sözlü tartışmalarda iddiaları düzenlemek, yanlışları düzeltmek, yanlış anlamaları önlemek gibi noktalar yazılı tartışmalara göre daha kolaydır (Tokdemir, 2013). Sözlü tartışmalar karşılıklı iletişim ve etkileşim bağlamında yazılı tartışmalara göre daha avantajlıdır. Sözlü tartışmalar; televizyon, okul, iş yeri, alışveriş yani insan ve hayatın olduğu yerdedir. Yazılı tartışmalarla ise daha çok dergi ve gazete yazılarında veya akademik literatürde karşılaşmaktadır.

2.1.2. Tartışmalı Konu

Tartışmalı konular kavramı, İngilizce literatürde *controversial issues* olarak geçmekle birlikte yapılan bazı çalışmalarda ihtilafli veya çekişmeli kavramları ile de ifade edilmektedir (Akman ve Bastık, 2016; Yılmaz, 2012). Türk Dil Kurumunda ihtilaf; Arapça kökenli bir sözcüktür ve “ayrılık, anlaşmazlık, aykırılık, uyuşmazlık” kelimeleriyle aynı anlama gelmektedir (TDK, 2019). Aynı şekilde tartışmalı ise “tartışma yapılan, tartışılmakta olan, kesinleşmemiş” olarak açıklanmaktadır (TDK, 2019).

Tartışmalı konular; toplumda birçok insanı ilgilendiren, siyasi ekonomik, sosyal, dini, ahlaki veya bireysel alanlarda, birbirinden farklı değer veya inanca dayanan, herkes tarafından kabul edilen bir görüşün olmadığı konu ve sorunlardır (Yazıcı ve Seçgin, 2010). Koldaş (2018)’e göre; toplumda birey ya da grupların anlayamadığı, ortak bir fikre varamadığı, ideolojilerine veya ait oldukları gruba göre değişen konular tartışmalı konulardır. Tartışmalı konular ile ilgili farklı tanımlar yapılmakta fakat bahsi geçen konuların nasıl tanımlanacağı, tanımlamada hangi kriterlerin esas alınacağı da bir tartışma konusudur (Deniz, 2018). Tartışmalı konular hakkında yapılan tanımlara genel olarak bakıldığında; toplumla alakalı ve insanlar arasında farklı tutumlar ortaya çıkmasına imkan sağlayan durumlar olduğu görülebilir.

Tartışmalı konuların ulusal veya evrensel özelliklere sahip olmasının farklı sebepleri vardır. Şöyle ki; bazı konular hemen hemen tüm toplumlarda tartışmalı olma özelliğindedir. Buna karşılık, bazı konular ise sadece belirli toplumlarda tartışmalara sebep olmaktadır. Ayrıca, bir konu doğası gereği ya da toplumdaki önemi sebebiyle de tartışmalara yol açabilir (Deniz, 2018).

Tartışmalı olarak görülen konular, ülkelere göre de farklılık göstermektedir. Örneğin; HIV ve AIDS hastalıkları Güney Afrika’da sık sık gündeme getirilip tartışılırken İngiltere’de kimse bu konuları tartışma konusu yapmamaktadır. Benzer şekilde, tecavüz suçu da Güney Afrika’da çoğu okulda sık tartışılmaktadır (Deniz, 2018). Bununla birlikte; bugün tartışmalı olarak

gözükmeyen konuların gelecekte tartışmalı olarak nitelendirilebileceği gibi; tartışmalı olarak görülen konular ise, başka bir zaman diliminde tartışmalı olmaktan çıkabilir (Koldaş, 2018). Bir zaman diliminde insanlar bir konunun tartışmalı olduğunu düşünürken; zaman içerisinde insanların büyük çoğunluğu konu hakkında benzer düşünmeye başlayabilir (Öztürk, 2017). Geçmiş yıllarda ABD’de kadınlara seçme seçilme hakkının verilmesi tartışmalı siyasi bir konuyken bugün neredeyse bütün Amerikalıların kabul ettiği bir konuya dönüşmüştür (Hess, 2004).

Bir konunun tartışmalı hale gelmesine sebep olan unsurlar; toplumdaki her bireyin yetiştirme şekli, kültürel değerleri, kişiliğini oluşturan özelliklerdir. Bu özelliklerin farklı oluşundan dolayı, aynı konuya farklı açılardan bakabilirler (Deniz, 2018). Zamana bağlı olarak yaşanan değişimlerin dışında, bireylerin olayları algılama şekilleri, olaylara bakış açıları ve yorumlamaları da tartışmalı konuların değişkenlik göstermesine sebep olabilmektedir.

Geçmişten günümüze bakıldığında; yaşanan birçok farklı olay tartışmalı olarak adlandırılabilir. Örneğin; 20. Yüzyılda yaşanan ve tartışmalı olarak görülen konular: Savaş suçları, iç savaşlar, mülteciler, antlaşma ihlalleri, etnik temizlik, sınır dışına sürmeler, sömürgecilik, insan hakları ihlalleri, mezhep çatışmaları gibi konulardır (Koldaş, 2018). Bahsi geçen tartışmalı konular, geçmişten bu yana tartışılarak günümüze kadar gelmiş olan bir konu olabileceği gibi henüz tartışılmaya başlanmış güncel bir konu da olabilir (Deniz, 2018). Güncel olan konuların tartışmalı hale gelmesinde kitle iletişim araçlarının rolünün çok önemli olduğu söylenebilir. Örneğin; 1990’larda Kürt sorunu, Alevi sorunu, milliyetçilik, Kemalizm, din-siyaset ilişkileri, 1915 Ermeni olayları gibi konuların farklı boyutlarıyla tartışılmasında özel televizyon kanallarının çeşitlenmesi etkili olmuştur (Aktekin, 2010).

Tartışmalı konular, sadece bir alanla ilgili olmamakla birlikte onlarla farklı alanlarda da karşılaşılabilir (Akman ve Bastık, 2016). Bu nedenle tüm dersleri ve öğretmenleri ilgilendirmektedir. Fakat içinde barındırdığı alanların içeriği gereği, en fazla sosyal bilgiler ve sosyal bilimler öğretmenlerini ilgilendirmektedir (Yazıcı ve Seçgin, 2010). Bununla birlikte, tartışmalı konuların birçoğu ya sosyal

bilgiler programında yer alması ya da kazanımlarla ilgili olması sebebiyle de sosyal bilgiler öğretmenlerini özellikle ilgilendirmektedir (Öztürk, 2017). Sosyal bilgiler yapısı gereği toplumsal hayatla ilgili konu ve olaylara daha açıktır ve bu sebeple sosyal bilgiler dersinden ele alınabilecek tartışmalı konu sayısı diğer derslere göre daha fazladır (Deniz, 2018).

Tartışmalı konular için disiplinler arası bir bilgi birikimi şarttır. Tartışmalı konuların öğretimi için sosyal bilimler ve sosyal bilgiler uygun alanlardır. Özellikle sosyal bilgiler dersi sosyal bilimler ve doğa bilimlerini disiplinler arası bir anlayışla düzenlediği için tartışmalı konular için oldukça uygundur. Ancak, tartışmalı konuların sadece bu alanlarla ilgili olduğunu söylemek yanlış olabilir (Ersoy, 2013). Örneğin; çevre kirliliği tartışmalı bir konu olup hem fen bilimleri hem de sosyal bilimleri ilgilendirir.

Ayrıca sosyal bilgiler dersinin durağan bir yapıda olmamakla birlikte sürekli olarak güncellenen bir içeriğe sahiptir. Çünkü; sosyal, kültürel, ekonomik, bilimsel ve teknolojik alanlardaki gelişmeler dersin içeriğini etkilemektedir (Deniz, 2018). Yani sosyal bilgiler dersinin dinamik ve güncel bir yapıda olması tartışmalı konuların bu derste ele alınmasına avantaj sağlamaktadır. Tartışmalı konular denilince akla daha çok çevre ile ilgili tartışmalar, toplum içinde daha sınırlı konular, törel ve ahlaki içerikler ve insan hakları ile ilgili ikilemler gelmektedir (URL 1). Fakat tartışmalı konular hemen her konuda ve hayatın her alanından olabilmektedir.

Tartışmalı konuların alakalı oldukları alanlara göre sınıflandırılması mümkündür. Buna bağlı olarak tartışmalı konular; aile, bilim, din, eğitim, ekonomi, etik, haklar, istihdam, sağlık, şiddet ve suç, politika ve hukuk, teknoloji gibi alanlarla ilişkilerine bağlı olarak sınıflandırılabilir. Bu alanlar göz önünde bulundurularak Akman ve Bastık (2016)'ın yapmış olduğu sınıflandırma Tablo 2.1. de gösterilmiştir.

Tablo 2. 1. Tartışmalı konuların sınıflandırılması

Bazı Tartışmalı Konu Başlıkları	
Aile	Evlat Edinme, Boşanma...
Bilim	İklim Değişikliği, Su Sıkıntısı...
Din	Savaş ve Din, Yaratılış...
Eğitim	Zorunlu Eğitim, Karma Eğitim...
Ekonomi	İşsizlik, Yoksulluk...
Etik	Kürtaj, Klonlanma...
Haklar	Hayvan Hakları, Özgür Basın...
İstihdam	İşyerinde Ayrımcılık, Asgari Ücret...
Teknoloji	Elektronik Savaş, İnternet Gizliliği...
Politika ve Hukuk	Yasadışı Göç, Sansür, Küresel Terör...
Sağlık	Alternatif Tıp, Doğum Kontrol...
Şiddet ve Suç	Çocuk İstismarı, Aile İçi Şiddet...

Tablo 2.1.'de görüldüğü gibi tartışmalı konular farklı alanlar ve bu alanlarıyla bağlantıları dikkate alınarak sınıflandırılmıştır.

Tablo 2. 2. Tartışmalı konuların sınıflandırılması (URL 1).

Tartışmalı Konu Bağlamında Ele Alınabilecek Bazı Başlıklar	
Aile	Boşanma, Evlat Edinme
Bilim	Yok Olan Türler, Biyoyakıt
Din	Terörizm ve Din, Şifa ve Din
Eğitim	Din Eğitimi, Toplumsal Cinsiyet
Ekonomi	Yolsuzluk, İşsizlik
Etik	İntihar, Avcılık
Haklar	Silah Taşıma Serbestliği, Hayvan Hakları
İstihdam	Asgari Ücret, İş Yerinde Ayrımcılık
Politika ve Hukuk	Alkol Yasağı, Sansür
Sağlık	Ötenazi, Gıda Güvenliği
Şiddet ve Suç	Nefret Suçları, Ölüm Cezası
Teknoloji	Sağlık Kayıtları, Kimlik Hırsızlığı

Tablo 2.2.'de tartışmalı konuların farklı alanlarla ilişkilerine bağlı olarak sınıflandırılması yapılmıştır.

Aile ile ilgili tartışmalı konular:

Kuşak çatışmaları: Toplumı meydana getiren kuşaklar arasındaki farklılıklardan doğan problemlerdir. Kuşak çatışmaları; her nesil kendisinden önceki nesli geri kalmış ve gelenekçi, sonraki nesli ise isyankar ve cahil olarak nitelendirdiği için ortaya çıkmaktadır. Ve bu çatışmalar toplumun en küçük yapı taşı olan ailede ortaya çıkmakta ve zamanla toplumu etkilemektedir.

Kültürel yozlaşma: Toplumdaki egemen kültürel değerlerin zaman içinde yıpranmaya uğramasıdır (Deniz, 2018). Kültürel yozlaşma yaşamın her alanındadır. Giyim tarzı, yeme şekilleri, müzik, ahlaki kurallar gelenekler vb. kültürel yozlaşmadan zarar gören bir takım değerler olduğu söylenebilir. Bu sebeple kültürümüze zarar veren yozlaşma ile ilgili genç nesillerin bilgilendirmesi ve değerlerimizin korunması gerekmektedir. Genç nesillerin kültürel yozlaşma ile ilgili bilgilendirilmesi ve kültürümüzün korunmasını sağlayacak olan kurum, bireyleri toplumsal yaşama hazırlayan aile kurumudur denilebilir.

Şiddet ve suç ile ilgili tartışmalı konular:

Kültürel yozlaşma dışında toplumu olumsuz etkileyen diğer unsurların savaşlar, terör faaliyetleri ve darbeler olduğu bilinmektedir. Ülkemiz gündeminde yer alan ve tartışma konusu oluşturan konulardan bazıları; komşumuz Suriye’de savaşın gerçekleşmesi ve buradaki halkın ülkemize gelmesi, 15 Temmuz darbe girişimi ve gerçekleştirilen terör faaliyetleridir. Bu konular güncelliğini hala korumakla birlikte; hem konuların kendileri tartışmalıdır hem de sınıflarda ve eğitim programlarında yer alıp almaması tartışmalıdır (Deniz, 2018).

Savaş, geçmişten günümüze toplumların kaderini etkilemiş ve etkilemeye devam eden bir olgudur. Hem tarihi etkilemesi hem de güncelliği sebebiyle tartışmalardaki popülaritesi oldukça yüksektir denilebilir. Terör faaliyetleri, hemen her ülkede meydana gelen bölücü olaylar olmakla birlikte; dünyanın gündemini meşgul etmekte ve farklı görüşlerin ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. Darbeler de tıpkı terör faaliyetleri gibi birçok ülkede ordunun siyasete karışması veya bu girişim ile ortaya çıkan faaliyetlerdir. Darbeler ülkede demokratik kesintilere yol açılabilmeyle birlikte ekonomik ve siyasi zararlara da sebep olabilmektedir. Bu konular, sosyal bilgiler dersinin kapsadığı alanlardır. Fakat gerek oluşumları itibariyle gerekse derste ele alınış biçimleri ile tartışma oluşturmaktadır (Yazıcı ve Seçgin, 2010).

Tartışmalı olarak nitelendirilen konulardan bir diğeri, cinsiyet ayrımcılığıdır. Cinsiyet ayrımcılığı; toplumsal yaşamda erkek ve kadınlara farklı davranma, kadınlara psikolojik şiddet uygulama, daha az ücret ödeme ve

işyerlerinde kadınlara yönelik yapılan mobbingdir (Deniz, 2018). Kadına yönelik olumsuz davranışlar maalesef her geçen gün arttığı ve şiddet boyutuna ulaştığı söylenebilir.

Tartışmalı konular arasında yer alan şiddet; insanlar üzerindeki etkileri tam anlamıyla belirlenemeyen çevresel baskılar olarak tanımlanabilir. Cana mala ve bedensel bütünlüğe yönelik yapılan şiddete medya terörü, ekonomik şiddet, sağlıksız kentleşme örnek olarak gösterilebilir. Toplumdaki huzur ve güven ortamına zarar veren, önemli sosyal problemler ortaya çıkmasına sebep olan tartışmalı konulardan birisi de çocuk ihmali ve istismarıdır. Çocuk istismarı; çocuğun anne-babası veya bakımını üstlenen kişiler tarafından fiziksel, psikolojik, sosyal ya da cinsel açıdan zarar görmesi olarak tanımlanabilir (Deniz, 2018). Çocuk ihmali ise; çocuğun ihtiyaçlarının karşılanmaması ve çocuğa karşı yapılması gereken yükümlülüklerin önemsenmemesidir (Kökver, 2010). Çocuklara yönelik yapılan istismar ve ihmalin önlenmesi toplumun refah ve huzurunun sağlanması açısından oldukça önemlidir. Bu sebeple eğitim seviyesi yüksek bilinçli bir toplum oluşturulması amaçlanan okullarda bu konu ele alınarak tartışma ortamı oluşturulabilir.

Ekonomi ile ilgili tartışmalı konular:

Yoksulluk, işsizlik ve göç bu konulardan bazılarıdır. Yoksulluğun kendisi tartışmalı olmakla birlikte; yoksulluğun nedenleri arasında olan işsizliğin nedenleri ve çözüm önerileri de tartışmalıdır. Ayrıca gelir adaletsizliği ve ülkemize sığınan göçmenlerin durumu tartışmalara sebep olmaktadır. Tartışmalı konulardan biri olan göç; önemli sosyal, kültürel ve ekonomik sonuçlar meydana getirmektedir. Göç alan yerlerde ortaya çıkabilecek olumsuz sonuçlar; toplumun kültürel dokusunun zarar görmesi ve kültürel yozlaşmanın ortaya çıkması, yaşanan güvenlik sorunlarında artış olması ve toplumdaki huzur ve güven ortamının bozulmasıdır. Bunun dışında göç, ekonomik faaliyetlerin çeşitlenmesini sağlayarak olumlu bazı sonuçlar meydana gelmesini de sağlayabilir (Deniz, 2018). Suriyeli sığınmacıların ülkemize gelmesi göç konusu ile ilgili güncel bir tartışmalı konudur.

Politika ve hukuk ile ilgili tartişmalu konular:

Türkiye’de son yıllarda sıkça gündeme gelen ve tartışmalara neden olan konulardan birisi hükümet sistemi değışikliğidir. Tartışmaların sıkça yaşandığı dönemde vatandaşların bir kısmı parlamenter sisteme devam edilmesini bir kısmı ise, başkanlık sistemine geçilmesini savunmuştur. Ülkemizdeki gündemi oluşturan konulardan biri olan laikliğin nasıl tanımlanacağı ve hangi durumların laikliğe aykırı olduğu tartışmalarıdır. (Deniz, 2018). Laikliğin okullarda nasıl öğretilceğı çok önemli bir konudur. Çünkü; öğretimin doğru yapılmaması durumunda öğrencilerin birçoğı laiklik ile ilgili kavram yanlışına sahip olabilir. Öğretmenler laiklik ile ilgili kavram yanlışlarını gidermek için öncelikle öğrencilerin bu konuyla ilgili ön bilgilerini tespit etmelidir. Laiklik kavramın öğrencilere öğretilmesinde özellikle ilkokul yıllarının kritik bir öneme sahip olduğu söylenebilir (Ulusoy, 2010).

Bilim ile ilgili tartışmalu konular:

Dünyada bilim ve çevre ile ilgili görülen tartışmalu konular arasında en çok; genetiğı değıştirilmiş organizmalar, biyoyakıt, yok olan türler, su sıkıntısı, iklim değışikliği, nükleer enerji kaynakları gibi konular bulunmaktadır. Bu konulardan en çok ülkemizin gündeminde yer alanı nükleer santrallerdir. Toplumun bir bölümü ekonomik kazanç ve getirileri göz önünde bulundurarak nükleer santrallerin yapımını desteklerken, bir bölümü çevreye verilecek muhtemel zararlar sebebiyle nükleer santrallerin yapımına karşı çıkmaktadır (Deniz, 2018).

İnsanoğlunun doğaya yaptığı müdahale yalnızca nükleer santraller ya da hidroelektrik santralleri kurmak ve sonucunda doğaya zarar vermek, hatalı davranışlarda bulunarak iklim değışikliğine sebep olmakla sınırlı kalmamaktadır. İnsanlar aynı zamanda artan ihtiyacı karşılamak ve daha fazla gelir elde etmek için tarımsal ürünlere de müdahale etmiştir. Bunun için genetiğı değıştirilmiş ürünler kullanılmakta ve çevreyi olumsuz etkilemektedir (Deniz, 2018). Fakat yapılan bu faaliyet tarımsal üretimi arttırdığı için toplumundaki bazı insanlar tarafından desteklenmektedir. Bu durum sonucunda tartışal bir konunun daha ortaya çıkmasına sebebiyet vermektedir.

İnsanoğlunun geleceğini tehdit eden bir diğer tartışmalı konu ise iklim değişikliğidir. İnsanoğlunun bir takım hatalı davranışları sera gazı etkisini ortaya çıkarmakta ve beraberinden küresel ısınma vb. gibi sorunlar meydana gelmektedir. Bu durum canlı türlerinin yok oluşu, su kaynakları ve yiyeceklerin zarar görmesi gibi ciddi sorunlara neden olabilmektedir. Bu sebeple tüm dünyayı etkileyecek olan bu tehlikeye karşı alınabilecek önlemler çok önemlidir. Ve bu konuyla ilgili yapılacak tartışmalar tüm dünyanın kaderini etkileyecektir (Tetik ve Acun, 2015).

Eğitim ile ilgili tartışmalı konular:

Ülkemizde eğitime ile ilgili konuların sık sık tartışmalara yol açtığı söylenebilir. Bu konulara; öğrenci seçme ve yerleştirme amacıyla gerçekleştirilen sınavlar, ders kitaplarının içeriğinde yer alması veya almaması gereken konular, eğitim politikaları, kız çocuklarının okutulmaması, karma eğitim ve zorunlu din eğitimi örnek verilebilir (Deniz, 2018). Kız çocuklarının okutulmaması ülkemizde büyük tartışmalara sebep olmuş ve bu sorunun çözümü için; “Haydi Kızlar Okula, Kız Çocuklarının Okullaşmasına Destek Kampanyası” gibi kampanyalar başlatılmıştır.

Tartışılan bir diğer konu olan karma eğitim konusu, II. Meşrutiyet zamanında başlamış ve son zamanlarda yeniden gündeme gelmiştir. Karma eğitim konusu kız ve erkek çocuklarının bir arada eğitim görüp görmemesi bakımından tartışmalıdır. Daha önce de bahsedildiği gibi konuların tartışmalı olup olmaması toplumdan topluma, zamana ve toplumu oluşturan bireylere göre değişmektedir (Yazıcı ve Seçgin, 2010). Yazıcı ve Seçgin’in (2010) yaptığı araştırmaya göre, öğretmen adayları açısından KPSS, eğitim sistemi, ÖSS, sınav sistemleri gibi konular tartışmalı konular olarak belirtilmiştir.

2.1.3. Bir Konunun Tartışmalı Olup Olmadığına Nasıl Karar Verilir?

Tartışmalı konu yerel, ulusal ya da uluslararası olma özelliği taşıyabilmektedir (Öztürk, 2017). Tartışmalı konular toplumdan topluma, ülkeden ülkeye göre farklılaşabilmektedir. Bazı konular sadece bir ülkeyle alakalı olabildiği gibi bazıları küresel boyutta tüm ülkeleri ilgilendirebilmektedir (Yazıcı ve Seçgin, 2010). Örneğin; küreselleşme ve medya gibi tartışmalı konular ülkelerin büyük çoğunluğunu etkiler fakat KPSS ve nükleer santraller her ülke için tartışmalı konu olmayabilir. Diğer bir ifade ile tartışmalı konular küresel ve genel konular (değerler, zorbalık, yaşam tarzı, politika vb.) olabileceği gibi özel konular da (araçların okul önüne park etmesi gibi) olabilir (URL 1).

Günümüzde yaşanan teknolojik ve bilimsel gelişmeler farklı kültürlerin değer ve yargılarıyla çatışabilmekte ve yaşanan siyasal problemler, birçok konunun ulusal ve uluslararası alanda tartışılmasına sebep olabilmektedir (Ersoy, 2013). Bu sebepten; bir konunun tartışmalı olup olmadığına karar verilirken dikkat edilmelidir. Örneğin; bir sorunun nasıl ortaya çıkıp nasıl sonuçlanacağı önceden bilinmeyen, gelecekteki olaylara bağlıysa ve o konu hakkında yargıya varılması, konuyla ilgili bilgilerin sağladığı önem açısından konunun tekrar değerlendirilmesini gerektiriyorsa, o konu tartışmalıdır (Yılmaz, 2012).

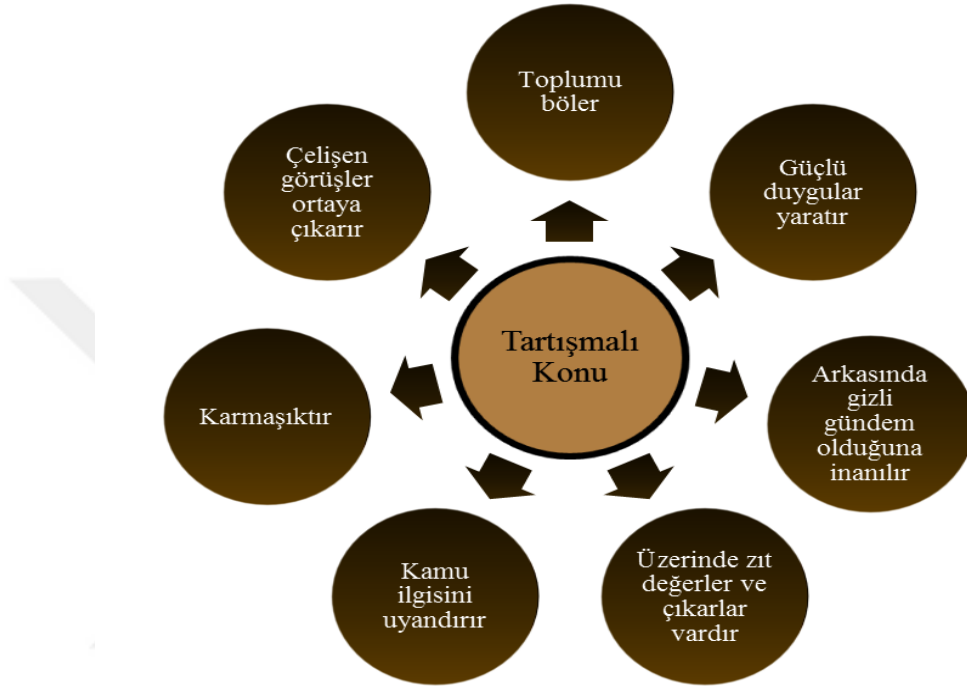
Bir konunun tartışmalı konu olarak nitelendirilebilmesi için birbiriyle çelişen en az iki farklı görüşü içermesi gerekmektedir. Yani; bir konunun tartışmalı konu olabilmesi için, toplumdaki bireylerin o konu hakkında fikir ayrılıklarının yaşaması gerekmektedir (Deniz, 2018). Tartışmalı konular öğrencinin yaşadığı bölgeden, yakın çevresinden olabileceği gibi yaşanan ülkeyle veya dünya ile ilgili konular da olabilir (Seçgin, 2009).

Berg, Graeffe ve Holden (2003)'e göre; herhangi bir konunun tartışmalı olması için gereken şartlar;

1. İçeriğinde rekabet eden değerler ve çıkarlar bulundurması,
2. Politik hassasiyet taşıması,
3. Kişilerde harekete geçmiş duygular uyandırması,
4. Güncel ve karmaşık olması.

Bir konunun yukarıdaki özelliklerden hepsine sahip olabileceği gibi bir tanesine de sahip olduğunda da tartışmalı olarak nitelendirildiği söylenebilir.

Bir tartışmalı konunun sahip olması gereken özellikler aşağıda gösterilmiştir:

Şekil 2. 1. Tartışmalı konuların özellikleri (Günel, 2016).

Şekil 2.1.'de görüldüğü gibi tartışmalı konu; toplumu böler, güçlü duygular yaratır, çelişen görüşler ortaya çıkarır, karmaşıktır, kamu ilgisini uyandırır. Ayrıca tartışmalı konunun üzerinde zıt değerler ve çıkarlar vardır, arkasında gizli bir gündem olduğuna inanılır.

2.1.4. Tartışmalı Konular ve Tabu

Tartışmalı konu ile en çok karıştırılan kavramlardan birinin “tabu” olduğu söylenebilir. Bu sebeple; bir konunun tabu konu mu yoksa tartışmalı konu mu olduğunu ayırt edebilmek çok önemlidir. Tabu; belli bir konu, düşünce, obje veya gelenek hakkında konuşmayı ve fikir beyan etmeyi engelleyen yasaktır. Bu tanımdan da anlaşılacağı üzere her tartışmalı konu bir tabu olmayabilir. Tabuların temelinde gelenek devam ettirme ve mevcut durumu koruma düşüncesi vardır (Yılmaz, 2012).

2.1.5. Tartışmalı Konular ve Hassas Konular

Her ulus veya grup geçmişinde hassas konulara sahiptir. Çünkü; tarih, insanları hem bireysel hem de ulusal olarak kültürel, dini ve etnik grubun üyeleri olarak tanımlamaktadır (Günel, 2016). Hassas konular; genellikle dini, ahlaki veya milli değerler açısından sakıncalı olarak görülürler. Örneğin; kardeş katli, muhacirlik, Ermeni Tehciri gibi konular hassas konulardır. Bu konular üzerinde tam bir uzlaşma olmadığı gibi bu olayların ortaya koyduğu sonuçlar insanları huzursuz edebilmektedir (Tokdemir, 2013).

Yapılan tanımlardan da anlaşılacağı üzere; tartışmalı konulardan toplumda sosyal olarak bölünmeye sebep olan, insanların rahatsız veya tedirgin olmalarına sebep olanların hassas konular olduğu söylenebilir. Tartışmalı konular; hassas konuları kapsamakla birlikte her tartışmalı konu, bir hassas konu olmayabilir. Fakat hassas konuların büyük bir kısmının aynı zamanda bir tartışmalı konu olduğu da söylenebilir. Hem tartışmalı hem de hassas olan konulara örnek; Türkiye-Ermenistan arasında yaşanan soykırım iddiası, İsrail-Filistin devletleri arasındaki sorunlar, Kuzey İrlanda sorunu, Bask sorunu, Fransa’nın Cezayir’deki uygulamaları gösterilebilir (Günel, 2016).

2.1.6. Tartışmalı Konuların Öğretiminin Önemi

Çağdaş eğitim anlayışının yetiştirmeyi hedeflediği bireyler; öğrenmeyi öğrenen, bilgiye ulaşma yollarını bilen, problemle karşılaştığında etkili çözümler üretebilen, sorgulama ve muhakeme yapma yeteneği gelişmiş, yaratıcı düşünebilen, toplumsal değişimlere uyum sağlayabilen ve teknoloji okuryazarı olmalıdır. Ayrıca mevcut eğitim anlayışı öğrencilerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda kendini geliştirmesini ve başka kişi/gruplara saygılı, işbirliği ile hareket edebilen, demokratik, ülkesini ve dünyayı ilgilendiren konulara karşı duyarlı, milli ve manevi değerlere bağlı bireyler olarak yetişmesini amaç edinmektedir. Hedeflenen bu becerilerin bireye kazandırılmasında tartışmalı konuların ele alınması çok etkili ve önemlidir (Deniz, 2018).

Tartışmalı konuların öğretimi, karşıt görüşlerin ayrıntılarıyla anlaşılmasını sağlarken bireyin kendi görüşleri ile ilgili de kesin yargılara varmasını sağlar (URL 1). Böylece birey kendi görüşlerini emin bir şekilde savunma ve farklı fikirler ile kendi fikirlerini harmanlama imkanı bulabilir. Öğretmenler, tartışmalı konuları sınıf ortamına getirerek ve bireysel davranışlarıyla öğrencilere rol model olarak, öğretim programının hedeflediği birçok becerinin öğrencilere kazandırılmasına katkı sağlayabilmektedir.

Geçmişte, toplumsal birlik ve bütünlüğün sağlanmaya çalışıldığı dönemlerde, toplumu fikir olarak ikiye bölen ve ortak bir paydada buluşulması güç olan tartışmalı konuların; derslerde sınıfa getirilmesi ve ders kitaplarında yer alması konusunda günümüze nazaran eksiklikler yaşanmıştır. Çünkü; bu dönemlerde yaşanan güçlüklerin ancak toplumda birlik olma bilinci ile aşılması mümkündü. Bu sebeple toplumsal refah ve huzurun artmasıyla birlikte tartışmalı konuların derslerde yer alması bir sakınca olmaktan çıkmış, hatta bir gereklilik haline gelmiştir (Akyüz, 2018).

Doğrudan probleme dayalı öğrenme sağlayan tartışmalı konuların öğretimi, yapılandırmacılıkla örtüşmektedir. Böylelikle öğrenciler, farklı ve birbiriyle çelişen görüşlerin bulunduğu tartışmalı konuları gördükçe, aynı sorunun çözümü ile ilgili farklı görüş ve yaklaşımlar olabileceğinin farkına varır (Seçgin,

2009). Günümüzde yaygın bir şekilde benimsenmiş olan yapılandırmacı yaklaşım bilgiyi keşfetme, yapılandırma ve üretme üzerine kurulduğu için; tartışmalı konular hakkında konuşmak öğrencilere bilgi edinme, değerlendirme ve farklı durumlarda uygulama becerileri kazandırılabilir (Çopur, 2015). Öğrencilerin bilgiyi yapılandırmasını ve anlamlı öğrenme gerçekleşmesini sağlayan tartışmalı konular, onların bir konu hakkında çok boyutlu düşünüp farklı bakış açıları geliştirmesini ve derinlemesine analiz yapıp, analitik düşünme becerisi kazanmasını sağlar (Deniz, 2018).

Tartışmalı konuların sınıfta ele alınması, öğrencilerin çevresindeki olayların bilincinde olmaları ve düşünen, sorgulayan, tartışma kültürü gelişmiş bireyler olarak yetişmeleri için çok önemlidir. Tartışmalı konuların öğretiminin bireysel alanlarda olduğu gibi toplumsal alanda da birçok faydası bulunmaktadır. Toplum açısından en önemli faydası demokratik bir toplumda yaşayacak bireylere ihtiyaç duyduğu tutum, beceri ve davranışları sağlamasıdır (Avaroğulları, 2015).

Öğrencileri hayata hazırlamak, eğitimin en önemli amaçlarından biridir. Özellikle, sosyal bilgiler gibi tartışmalı konuların ele alınmasına ve öğretimine uygun derslerde bu konulara yer vermek çok boyutlu düşünebilen ve demokratik kuralları benimsemiş etkin bireyler yetiştirilmesi açısından oldukça önemlidir (Çopur, 2015). Tartışmalı konuların öğretimi ile öğrencilerin çoğunun doğru ya da yanlış şeklinde olan iki seçenekli düşünce biçiminden ziyade; müzakereci bir yaklaşım sergilemeleri sağlanabilir (Öztürk, 2017). Sosyal bilgiler dersinde tartışmalı konuların öğretimi öğrencilerin, medya okuryazarlığı, farklılıklara saygı, çevre sorunlarına karşı duyarlılık, iletişim becerileri, küresel vatandaşlık ve demokratik vatandaşlık gibi üst düzey kazanımların yanında iletişim, üst düzey düşünme, sorgulama, problem çözme becerileri, eleştirel düşünme, farklılıklara saygı gibi üst düzey becerileri de elde etmelerini sağlar (Çopur, 2015).

Bireylerin içinde bulundukları toplumdaki egemen normları, değer yargılarını, gelenek ve görenekleri, toplum bilincini benimseyip içselleştirmesi tartışmalı konuların öğretilmesi ile sağlanabilir. Tartışmalı konuların öğretimi ek olarak bireylerin farklı görüşe sahip kişi ve gruplara hoşgörülü olmasını, farklılıkları avantaj görmesini, yenilik ve eleştirilere açık olmasına avantaj

sağlamaktadır. Tüm bu becerileri kazanan birey vatandaşlık rollerini yerine getiren demokratik bir yurttaş olma yolunda önemli bir adım atmış olacaktır (Deniz, 2018).

Tartışmalı konuların sosyal bilgiler dersi kapsamında ele alınması, öğrencilerin demokratik yaşamın gereği olan değerleri (farklılıklar saygı, hoşgörü vb.) kazanmasının yanında sosyal bilgiler programının amaçlarının (insan haklarına saygılı, eleştirel düşünen, yaşadığı çevreye duyarlı birey vb.) gerçekleştirilmesine imkan tanır (Öztürk, 2017). Okullarda geleceğin yurttaşları yetiştirilmektedir, bu bakımdan eğitim sürecinde öğrencilerin demokratik değerler edinmesi ile gelecekte etkin yurttaşlar yetiştirilebilecektir. Demokratik bir toplum oluşabilmesi için okullarda yapılacak etkinlikler ile öğrenciler gerek içinde olunan zaman diliminde, gerek gelecek yıllarda gerçekleşmesi planlanan vatandaşlık rollerini öğrenmeli ve bu rollerle ilgili değerleri benimsemelidir. Demokratik değerlerin öğrencilere kazandırılma sürecinde tartışmalı konular çok önemli roller üstlenmektedir. Çünkü; tartışmalar öğrencilere demokratik değerler edinmede yardımcı olmaktadır. Bu sebeple, tartışmalı konulara öğretim programlarında daha fazla yer verilmelidir. Tartışmalı konular, öğrencilerin farklılıklara saygı duymasını ve empati kurma becerisini elde etmesini sağlar. Sınıftaki tartışmalara katılan, görüşlerini özgürce ifade eden öğrencilerin özgüveni ve özsaygısı gelişir. Ayrıca tartışmalı konuların ele alınması öğrencilerin etkili iletişim kurması, sosyal ve ahlaki olarak gelişmesine katkıda bulunmaktadır (Deniz, 2018).

Tartışmalı konuların öğretilmesinin bir diğer avantajı ise öğretmenlerle ilgilidir. Çünkü; tartışmalı konuların öğrencilerde uyandırdığı merak onların dikkatini derse yönlendirmesini yardımcı olacaktır (Deniz, 2018). Ayrıca uygulayıcının yani öğretmenin kişisel bağlılıkları, etkili uygulamaların oluşturulması için kritik öneme sahiptir (McCuIIy, Smyth ve O'Doherty. 1999).

Tartışmalı konular öğrenme fırsatları ile doludur. (Öztürk, 2017). Yani, tartışmalı konuların konuşulması sırasında öğrenciler merak ettikleri farklı şeyleri öğrenmeye çalışıp buna yönelik sorgulamalar yapmaya başladığında yeni bilgi kapıları aralanabilmektedir. Öğrenme ortamında ders sırasında gerçekleştirilen

tartışmalara katılan öğrenciler anlamlı öğrenme gerçekleştirecek ve bilgili aktif bir şekilde yapılandıracaktır (Deniz, 2018).

“Tartışmalı konuları neden ele almalıyız?” sorusu aşağıdaki gibi özetlenmiştir:

- Tartışma (ihtilaf) dünyanın bir parçasıdır. İnsan yaşamının her köşesinde rastlanılabilir.
- Şiddet olmadan demokratik ortamlarda sorunlarımıza çözüm bulmak için insanlar birbirini dinlemek zorundalar.
- Öğrenciler tartışmaya sebep olan konulardan kaçarak veya saklanarak değil; yaparak yaşayarak öğrenmeli, anlaşmanın bazen tartışmadan geçebileceğini kavramalıdır.
- Tartışmalı konular tüm eğitim sürecinin özellikle de sosyal bilimlerin önemli bir konusudur. Bu sebeple sosyal bilgiler derslerinde tartışmalı konulara yer verilmesi elzemdir.
- Sosyal bilgiler dersinin kapsadığı “demokratik vatandaşlık” ve “insan hakları” eğitiminin temelinde öğrencilere tartışmalı konularla nasıl başa çıkılacağını öğretmek, öğrencilerin tartışmalı konular ile ilgili bilgiye dayalı ve akılcı kararlar almalarına yardımcı olmak vardır.
- Günümüz öğretim programlarında kabul gören beceri eğitimi tartışmalı konuların öğretimi ile kolaylaşır.
- Yapılan araştırmalar ile öğrencilerin tartışmalı konular ile ilgili konuşmayı ve fikir alışverişi yapmayı sevdiklerini göstermektedir.
- Bilişim teknolojileri sosyal ağların gelişmesini ve bilgisayar ortamında iletişim imkanlarının artmasını sağlamıştır. Fakat buna rağmen öğrenciler ‘toplumsal cinsiyet, akademik özgürlükler, pozitif ayrımcılık, politik hoşgörü, farklılıklar’ gibi tartışmalı konuların bilgisayar ortamı yerine yüz yüze sınıfta tartışılmasını istemektedir (URL 1).

2.1.7. Sınıf Ortamında Tartışmalı Konular ve Öğretmen

Öğretmenlerin tartışmalı konuları öğretirken öncelikle yapması gereken öğrettikleri konuların tartışmalı olduğunu kabul etmeleridir. Çünkü; öğretmenlerin de kendilerine göre bir dünya görüşü ve bakış açıları vardır. Bu sebeple, öğrencilerin konuyla ilgili farklı düşüncelere sahip olabileceğini kabul etmeli ve onları birden fazla düşünce ve bakış açısı ile tanıştırmalıdır (Oulton, Day, Dillon ve Grace. 2004).

Tartışmalı konular, insanı ve onun hayatını ilgilendiren birçok konu ve sorunu içerdiği için eğitim sürecinde sınıf ortamında bulunmasının da kaçınılmaz olduğu söylenebilir. Tartışmalı konuların sınıf ortamına taşınması öğrenci tarafından gerçekleştirilebildiği gibi, bu konular sınıfa bizzat öğretmen tarafından da getirilebilmektedir. Tartışmalı konuların sınıfa getirilmesi öğrencilerin düşüncelerini rahatça ifade etme ve pratik ortamı sağlama gibi önemli kazanımları barındırmaktadır (Yazıcı ve Seçgin, 2010). Aynı zamanda bu konuların sınıfta ele alınması öğrencinin aktif olduğu anlamlı öğrenmeye ortam hazırlayarak “Yansıtıcı düşünme olarak sosyal bilgiler” anlayışının yerleşmesine önemli katkı sağlamaktadır (Çopur, 2015). Çünkü; günümüzde sınıf sadece öğrencilere bilgilerin aktarıldığı yer olmaktan çıkmış; öğretmenlerin öğrencilerin geniş fikir, değer ve düşünceleriyle ilgilenmesi gereken bir yer haline gelmiştir (Öztürk, 2017).

İlkokul yıllarından başlayarak yüzeysel bir şekilde sınıfa gelen tartışmalı konular ilerleyen yıllarda daha derinlemesine ve karmaşıklaşarak bireyi karşılar (Öztürk, 2017). Yani; sınıf düzeyinin yükselmesiyle tartışmalı konuların sınıfa gelmesi içerik ve kapsam olarak gelişir (Yazıcı ve Seçgin, 2010). Sosyal bilgiler dersi sırasında sınıfta tartışmalı konulara yer verilmesinin öğrenciye kazandıracakları özelliklerin yanında tartışmalı konuların sınıf ortamına getirilmesi için de birçok sebep vardır. Bunlar içinde en yaygın sebeplerden üç tanesi şunlardır:

1. Öğrencileri çoğulcu demokrasideki vatandaş rolüne hazırlamak: Öğrencileri geniş bir yelpazede sosyal sorunlarla başa çıkabilen bireyler olarak yetiştirmek.

2. Eleştirel düşünme becerisini geliştirmek: Bu sayede hipotez oluşturma, kanıt toplama ve değerlendirme gibi bilişsel beceriler geliştirilebilir (Öztürk, 2017).

3. Kişiler arası iletişim becerilerini geliştirmek: Öğrenciler tartışmalarda bulundukça dikkatli dinleme, empati, ikna edici konuşma ve iş birliği yapma gibi becerileri artmaktadır (Harwood ve Hahn, 1990).

Tartışmalı konuların sınıfta bir öğretim aracı olarak kullanılması sırasında, eğitim öğretim sürecinin yöneticisi olan öğretmen faktörü ve öğretmenin süreçteki rolü oldukça önemlidir. Öğretmenin konunun tartışmalı olup olmadığına karar verip faydasına dayalı olarak öğretimde yapacağı uygulamalar, öğretilmesi hedeflenen konunun sınıfta daha iyi düzeyde tartışılmasını sağlayacaktır (Baloğlu Uğurlu ve Doğan, 2016). Bu yüzden hangi tartışmalı konunun sınıfa getirileceğine nasıl karar verileceği sorusu ortaya çıkmaktadır. Öğretmen, kazanımların öğrencilere aktarılmasında kolaylık sağlayacak; güncel, öğrencilerin ilgisini çeken ve gerçek hayattan konularla dersi zenginleştirmeye özen göstermelidir.

MEB 2005 programında, iyi bir sosyal bilgiler öğretmeninde bulunması gereken özellikler sıralanırken “İyi bir sosyal bilgiler öğretmeni öğrencilerin tartışmalı konuları incelemelerine yardımcı olur.” ifadesine yer verilmiştir (MEB, 2005). Tartışmalı konuların sınıfa getirilmesi öğretmenin planlı ya da plansız görüşlerini belirtmesi veya öğrencilerin tartışmalarına ortam sağlaması ile gerçekleşmektedir (Yazıcı ve Seçgin, 2010). Fakat öğretmenin bunu planlı bir şekilde gerçekleştirmesi, katılımcı sınıf ortamı yaratarak kalıcı öğrenmeyi sağlama, dersi eğlenceli hale getirme ve günlük yaşam ile program arasında ilişki kurma gibi avantajlar sağlayacaktır. Planlamanın diğer bir avantajı ise, öğrencilere ön hazırlık yapma fırsatı sunarak onlara konunun ele alınışı sırasında gerekli ön öğrenmeleri kazanma olanağı tanımasıdır (Çopur, 2015). Planlama ile öğretimin etkililiği artar, çünkü; belirli bir plana göre hareket etmek tartışmalı konular hakkında ön hazırlık yapma fırsatı sağlar. Bu sayede öğretmen derste ele alacağı konu ile ilgili araştırma yaparken bilgi edinir, konuya uygun olarak derste uygulayacağı yöntem, strateji veya teknikleri, kullanacağı araç ve gereçleri belirleyip sınıfa getirebilir (Deniz, 2018).

Buna karşılık; tartışmalı konuların plansız olarak sınıfa getirilmesi, tarafsız ve sağlıklı bir tartışma ortamı oluşturulamaması okul idaresinin ve ailelerin tepkilerini çekmeye sebep olabilmektedir (Yazıcı ve Seçgin, 2010). Bazı durumlarda tartışmalı bir konu sınıfa öğrencinin sorduğu bir soru ile ya da güncel bir olay aracılığıyla gelebilmektedir. Bu konu, her zaman dersle doğrudan ilişkili veya müfredattaki bir konu olmayabilir. Bu sorun karşısında öğretmen öğrencilerin konuya ilgisini fark ederse konunun dengeli ve tarafsız olarak tartışılması için zaman ayırabilir (Öztürk, 2017). Deniz (2018) tarafından; tartışmalı konunun seçimi, sürecin planlanması, uygun yöntem/strateji/teknik seçimi ve uygulanması, tartışmanın yönetimi ve hedeflenen değerlerin öğrenciye kazandırılmasında öğretmene büyük görevler düştüğü belirtilmiştir.

Tartışmalı konuların sınıfa getirilmesinde planlama kadar önemli olan faktörlerden birisi de sınıf iklimidir. Öğretmenin sınıf yönetimi dersin verimliliğini etkileyen bir faktördür. Sınıf yönetimi; sınıfta kuralların belirlenmesi, fiziki ortamın düzenlenmesi veya istenmeyen davranışlar karşısında öğretmenin tepkileri, öğretmen tarafından benimsenen disiplin anlayışı, öğrencileri güdüleme davranışları, zaman yönetimi gibi birçok unsur ile ilgilidir. Öğretim sırasında kuralların belirtilmesi öğrencilerin birbirleriyle ve öğretmenle etkili iletişim kurmasını ve tartışmanın karşılıklı saygı ile ilerlemesini sağlar. Bu sayede öğrencilere farklı düşüncelere hoşgörü göstermeyi öğrenirler (Deniz, 2018). Sınıfta öğretmen gerekli disiplini ve fiziki şartları sağladıktan sonra öğrencilerin kendilerini rahat ifade edecekleri özgür bir ortam oluşturmalıdır. Çünkü; öğretime uygun olmayan, kuralların belirtilmediği veya uygulanmadığı bir ortamda öğrenim ya eksik gerçekleşecek yada hiç gerçekleşmeyecektir (Akman ve Bastık, 2016). Ayrıca kuralların öğretilmemesi durumunda öğretim süreci etkisiz kalır ve öğrencilerde istenen davranış değişiklikleri beklenen düzeyde gerçekleşmeyebilir (Deniz, 2018).

Tartışmalı konuların derste sunumu sırasında öğretmen; öğrencilerin eleştirel düşünebilen, birbirini dinleyebilen bireyler olmaları için onlara rol model olmalı, onları düşünmeye ve sorgulamaya teşvik etmelidir (Koldaş, 2018). Kendini güvende ve saygılı bir ortamda hissetmeyen bir öğrenci tartışmalı konuşmaların konuşulması sırasında etkileşime geçmeyecektir. Bu sebeple

öğretmenlerin tartışmalı konuların öğretimi ile öğrencilerin yeteneklerini geliştirecek tutum ve davranışlar sergilemeleri önemlidir (Öztürk, 2017). Öğretmenin buradaki rolü; konunun belirlenmiş sınırlarının dışına çıkılmadan tartışılmasını sağlamak, süreyi dengeli ayarlamak, her öğrenciye eşit söz hakkı vermek ve tartışma sürecinin kontrolünü elinden bırakmamaktır (Tuncer, 2018).

Diğer önemli faktörlerden biri de; konunun işlenişi sırasında öğretmenin yaklaşımıdır. Öğretmen tartışmalı konuların öğretimi sırasında, yaparak yaşayarak öğrenme ilkesine bağlı kalarak; öğrencilerin eğitim ve sosyal yaşamlarında karşılaşılabilecekleri problemlere çözüm üretebilen, gelişmiş iletişim becerilerine sahip, etkin bireyler olmaları için sosyal bilgiler dersini gerçek yaşamla ilişkilendirmeli ve öğrencilerin sürece aktif olarak katılmalarını sağlamalıdır. Aynı zamanda süreçte yapıcı, yansız ve demokratik bir tutum sergileyerek öğrencilere iyi bir model olmalı ve böylece öğrencilerin görüşlerini rahatça ifade edebildiği özgür bir sınıf ortamı oluşturmalıdır (Çopur, 2015). Öğrencilerin özgür bir ortamda olduklarını bilmeleri, farklı bakış açıları ile farklı fikirlerin ortaya konulmasına olanak sağlayabilir. Tartışmadan verim sağlanabilmesi için, öğretmenin yapacağı bir diğer şey ise tartışmaya katılmada isteksiz veya cesaretsiz öğrencileri güdülemek ve cesaretlendirmektir. Böylece, öğretim sürecine aktif katılan öğrenciler diğer öğrencilere göre daha başarılı anlamlı öğrenmeler gerçekleştirecektir. Ayrıca öğretmen tartışma etkililiğini arttırmak için çeşitli görsel ve işitsel materyallerden faydalanabilir ve söz konusu konu ile ilgilenen uzman kişileri sınıfa davet edip öğretim sürecini ilgi çekici ve yararlı hale getirebilir (Deniz, 2018).

Öğretmenler tartışmalı konuların öğretimi sırasında tarafsız ve adil olmalıdır. Öğretmenlerin tartışmalarda tarafsız ve adil olması, her görüş ve düşünceye eşit uzaklıkta durabilmesidir. Öğretmenin tarafsız ve adil olmayıp baskıcı bir yaklaşımda bulunması öğrencilerin görüşlerini özgür bir şekilde açıklamaktan kaçınmalarına neden olacak, bunun sonucunda da tartışmalı konularla ulaşılması hedeflenen amaçlara ulaşamayacaktır (Tuncer, 2018).

Tartışmalı konuların uygulayıcıları yani öğretmenler, tartışmalı konuları çevreleyen duygu ve düşüncelerin farkında olmalıdır. (McCuIly, Smyth ve

O'Doherty, 1999). Öğretmenler öğrencilerin yaşadıkları çevre, değer ve inançları, beklentileri ve hedefleri hakkında bilgi sahibi olduğu zaman, tartışmalı konular sınıf ortamına öğretim aracı olarak getirilip başarılı bir şekilde çözüme kavuşturulabilir. Ayrıca; farklı alanlarda eğitim veren öğretmenlerin tümü tartışmalı konuların öğretiminde tartışmayı yönetmede aşağıdaki ilkelerde dikkat etmelidir:

1. Gerçeklere bağlı kalmak: Özellikle ortaöğretim fen öğretmenleri için fakat genel olarak bütün öğretmenler için tartışmalı konuların öğretimindeki tüm olumsuz durumlar ve tehlikeler gerçeğe bağlı kalınarak önlenabilir.
2. Öğretmenlerin, okulların, öğrencilerin ve topluluğun değerleri
3. Denge: Öğretmenlerin dengeli bir eğitim deneyimi sağlamalarının temel nedeni, öğrencilerin konuyla ilgili kendi fikirlerini oluşturabilmeleri için çeşitli görüşlere erişmelerini sağlamaktır (Oulton, Day, Dillon ve Grace, 2004).

Öğretmenler tartışmalı konuların öğretiminde aşağıdaki önerileri dikkate almaları durumunda etkili bir tartışmalı konu öğretimi gerçekleştirilebilir (Nas, 2006; Öztürk, 2017):

- Öğretmen hoşgörülü, sabırlı, açık görüşlü ve tartışmaya yatkın olmalıdır.
- Öğretmenler tartışmayı ve anlaşmazlığı kaldırabilecek (götürebilecek) bir sınıf iklimi yaratmalıdır.
- Tartışma esnasında öğrenciler birbirini görmeli, oturma düzeni buna göre planlanmalıdır.
- Tartışma, katılımı arttırmak ve iletişimi kolaylaştırmak amacıyla uygun görsel veya işitsel araçlarla desteklenmelidir.
- Öğrenci sayısı değişik düşüncelerin ortaya çıkacağı kadar çok, katılımı kolaylaştıracak kadar az olmalıdır.
- Tartışma konusu öğrencilerin ilgisini çekmeli, öğrenciler tarafından tartışılmaya değer bulunmalıdır.
- Tartışma konusu “tartışmalı” olmalı, birden çok çözüm yolunu içermelidir.

- Tartışma konusunu hedeflere göre belirlemeli, hedefler de öğrencilerin ihtiyaçlarından kaynaklanmalıdır.
- Konuşma kuralları önceden belirlenmeli ve bu kurallara herkes tarafından özellikle de öğretmen tarafından uyulmalıdır.
- Tartışmalarda, “demokratik tutumların” kazandırılması amaçlandığından öğrencilere, haklı çıkmak için değil, doğrulara ulaşmak için tartışmaları gerektiği açıklanmalıdır.
- Öğrenciler tartışmanın başında her ne kadar tartışma kurallarına uyacakları belirseler de tartışma esnasında zaman zaman öğrencilere bu kuralların hatırlatılması gerekebilir.
- Tartışma ortamında bazen ateşli bir tartışma atmosferi oluşabilir. Öğretmen bu anlarda mola verebilir. Böyle anlarda öğretmen zamanı konuyu özetlemek yada öğrencilerin konuyla ilgili düşüncelerini yazmaları için kullanabilir.
- Tartışma sonunda zaman ayrılarak öğrencilerin ne öğrendikleri raporlanabilir. Daha sonra bu raporlardan elde edilen sonuçlar değerlendirilebilir.

Sosyal bilgiler dersinin kapsadığı alanlardan biri olan tarih derslerinde tartışabilme olanakları için ise öğretmenlere şu önerilerde bulunulabilir (Kaya, 2010):

1. Tartışmada öncelikle öğretmenin demokrasi ve tartışma bilincine sahip olması çok önemlidir.
2. Öğretmen kendi tarih görüşünü öğrencilere aşılama çalışmamalı, öğrencileri kendi görüşlerini belirtmeleri için cesaretlendirmeli ve tartışma ortamları oluşturmalıdır.
3. Yapılan tartışmanın amacı tarihsel kesinliğe ulaşmak değildir, bu yüzden öğretmen tartışma kültürüne uygun olarak farklı yorum ve düşüncelere açık olmalıdır.
4. Farklı düşünce ve görüşlere ön yargılı olmamalı, hiçbir öğrenci görüşü sebebiyle küçümsenmemelidir.

5. Öğretmen tarih kapsamında ön yargı, dogma ve tabuları yıkarak tarih konularını tartışma ortamı oluşturmak için tarihin disiplin olarak özelliklerini ve göreceliliğini öğrencilere anlatmalıdır.
6. Öğretmen ders kitapları ve faydalı aktivitelerden yararlanarak öğrencileri düşünme, sorgulama, görüş geliştirmeye sevk etmelidir.

Sınıfta demokratik vatandaşlık ve insan hakları öğretimi alanında yapılacak tartışmalı konu etkinlikleri ile ilgili öneriler (URL 1):

- Öğretmen ilk kez tartışmalı konu yönetecekse tartışmalı konuyu “uzak örneklerden” seçebilir.
- Tartışmalı konular konuşulurken öğrenciler ortak bir noktada karar vermek zorunda değildir. Öğretmen olarak amacınız tartışmanın sürdürülebilirliği, sorun çözme becerilerinin geliştirilmesi olmalıdır.
- Öğretmen tartışmalı konular ile ilgili etkinlik tasarlarırken konu ile ilgili olumlu ve olumsuz düşünenlerin sayılarını eşitledikten sonra, tartışmayı başlatmalıdır. Böylece, tartışmanın dengeli ilerlemesi sağlanacaktır.

Tartışmalı konunun doğasından, kişisel özelliklerinden, öğretim yöntem tekniğinden veya okulun bulunduğu kültürden etkilenen öğretmenlerin tartışmalı konuların öğretimiyle ilgili birbirinden farklı görüş ve uygulamaları vardır (Öztürk, 2017). Tartışmalı konunun seçimi, konuya uygun yöntem veya tekniğin seçimi, tartışma ortamını hazırlama, öğrencilere tartışma kurallarını öğretme süreçlerinde öğretmen aktif olmalı fakat tartışma sırasında daha pasif konuma geçmelidir. Çünkü; öğretmenin kendi görüşleriyle ön plana çıkması durumunda öğrencilere kendi görüşlerini belirtmede zorluk çekebilirler (Deniz, 2018).

Tartışmalı konuların öğretmen tarafından ele alınması ve etkin olarak öğretilmesi için öğretmenin bu konuların öğretimi ile ilgili öz yeterliklerinin artırılması oldukça önemlidir (Çopur, 2015). Öğretmen tartışmalı konularla ilgili yeterli bilgi birikimine sahip olmadığında bahsi geçen konuları etkili bir şekilde öğretebilmesi olanaklı değildir. Ancak; öğretmenin bu konularda bilgili olması da etkili öğretim için tek başına yeterli olmayacaktır (Deniz, 2018).

Tartışmalı konuların sınıfa getirilmesinde öğretmenler farklı tavırlar geliştirmiştir. İrlandalı tarih eğitimcisi Alan McCully (2005), bu tavırları üç kategori ile belirlemiştir. Bunlar: Kaçınanlar, durumu kurtaranlar ve risk alanlardır (Aktekin, 2010).

Bu üç kategorideki öğretmenlerin temel özellikleri aşağıda verilmiştir:

Tablo 2. 3. Kaçınan, durumu kurtaran ve risk alanlar (Aktekin, 2010)

Kaçınanlar	Durumu Kurtaranlar	Risk Alanlar
Tartışma yaratabilecek konuları öğretmekten kaçınma durumu	Tartışmalı konuları öğretip tarihsel süreçteki haliyle koruma durumu	Tarih eğitiminin sosyal faydasını kabul etme durumu
Tarih öğretiminin amacı öğrencileri tarihle ilgili bilinçlendirmektir.	Öğrencilerin tartışmaya aktif girmeleri teşvik edilmez	Bilinçli olarak geçmişle gelecek birleştirilir.
Tarih öğretmenlerinin katkı sağlaması gerektiği fikrine katılmazlar.	Evde anlatılan tarihe yakın olmayan paralel konuları anlatırlar.	Tartışmalı konulardan bahsetmelerini sağlayacak fırsatları değerlendirirler. Sınırları zorlarlar.

Öğretmenlerin tartışmalı konuların öğretimi ile ilgili yapılan çalışmaların sınırlılığından dolayı tartışmalı konuların öğretimi sırasında yaşanan zorluklar, öğretmenler tarafından ele alınış biçimleri ve sınıfta konuların öğretim süreçleri çok net bilinmemektedir (Öztürk, 2017). Öğretmenlerin tartışmalı konuların öğretiminde sadece kendilerini rahat hissetmelerini söylemek yerine; onların tartışma konuların öğretimi ile ne elde edecekleri üzerine yoğunlaşmak daha faydalı olacaktır (Phillips, 2009).

2.1.8. Tartışmalı Konuların Öğretiminde Öğrencinin Rolü

Günümüz şartlarında öğrenciler bilgi kaynağı olarak sadece okulu ve ders kitaplarını kullanmamaktadır. Bunların dışında televizyon, internet, gazeteler gibi kitle iletişim araçlarından bilgi edinerek tartışmalı ve hassas konuları okul dışında da takip edebilirler (Aktekin, 2010). Tartışmalı konular hayatın birçok alanını kapsadığı gibi eğitim öğretim sürecinde sınıfta da yer alması kaçınılmazdır.

Çünkü; sınıf ortamı fiziksel sınırlarla belirlenmiş olsa da aslında gerçek hayatın bir yansıması olduğu için öğrenciler tartışmalı konuları sınıfa getirmektedir (Çopur, 2015). Tartışmalı konuların sınıfa getirilmesi sırasında hem öğretmen-öğrenci hem de öğrenci-öğrenci etkileşimi çok önemlidir. Çünkü; kurulan sağlıklı bir iletişim kanalı ile tartışmalı konuların öğretimi sırasında yaşanabilecek olumsuz durumların üstesinden gelinebilir.

Öğrencilerin tartışmalara sözlü katılımını etkileyen en önemli etkenler; bahsi geçen tartışmalı konular hakkında konu hakkında sahip olunan bilgi, konuya olan ilgi ve konuşmadan önceki düşünme süresidir. Öğrencilerin yaptığı tartışmalar bazen mantıklı düşünmeye değil, anlaşmazlıklara dayalıdır. Çünkü; günümüzde öğrenciler mantıksal düşünerek sorunları tartışma ve fikirlerini savunmada eksiklik yaşamaktadırlar. Öğrenciler tartışmalı konularla ilgili kendi fikirlerini savunmayıp çevresindeki fikirleri kendi fikirleri gibi benimsediğinde etkin karar veren vatandaşlar olmaları olanaksızdır. Fakat; günümüzde öğrencilerin tartışmalı konuları konuşarak, bu konularda fikir üretmesi gelecekte ortaya çıkabilecek tartışmalı konuların çözümü açısından çok önemlidir (Öztürk, 2017). Tartışma ortamı oluşabilmesi için, öğrencinin öncelikle durum veya olaya eleştirel yaklaşarak farklı yönlerini bulması, ardından çelişkili duruma/olaya uygun bir fikir geliştirerek problemi çözmesi ve son olarak çelişkiyi ortama getirmesi gerekmektedir (Akman ve Bastık, 2016).

Öğrenci açısından bakıldığında; tartışmalı konuların sosyal bilgiler dersinde ele alınmasının ilk faydası; öğrencilerin ailelerinden, medyadan vb. kaynaklardan bahsi geçen konuları duymaları ve duydukları konularla ilgili öğrenmek istedikleri bilgilere ulaşma imkanı sağlamasıdır. (Avaroğulları, 2015). Ayrıca tartışmalı konuların öğretimi öğrencilerin çatışmalarla başa çıkmasına ve liderlik rolünü üstlenmelerine fayda sağlamaktadır. Tartışmalı konuların öğretimi sırasında öğrencilerin yapması gerekenler şunlardır (Öztürk,2017):

- Birbirlerini dikkatlice dinlemeliler,
- Anlamadıkları bir şey olduğunda açıklama istemeliler,
- Karşı tarafın fikirlerine karşı gelecekse bunu kanıtlarla yapmalılar,
- Tartışılan konu ile ilgili kişileri değil fikirleri eleştirmeliler,

- Düşüncelerini değiştirmekte esnek olmalılar,
- Tartışılan konunun diğer konularla bağını vurgulayabilmeliler,
- Etkili bir şekilde konuşup görüşlerini açıklayabilmeliler,
- Karşı tarafla aynı fikirde olduğunda tartışılan konuya bir şeyler ekleyip konuyu tekrarlamalılar,
- Karşı tarafın görüşlerine saygı duymalı ve alay etmemeliler.

McCully ve Barton (2007)'a göre, düzenli olarak sınıf tartışmalarında yer alan öğrencilerin;

- İleriki hayatlarında oy kullanma,
- Temel demokratik değerleri destekleme,
- Siyasi tartışmalarda yer alma,
- Medyada siyasi haberleri takip etme,
- Siyasi süreçle ilgilenme,
- Kamu politikasını etkileme yeteneğine güvenme olasılığı daha yüksektir.

Tartışmalı konuların öğretiminin öğrencilerin siyasi ve sosyal hayatlarına birçok olumlu katkısı olduğu ifade edilebilir.

Tartışmalı konuların sınıfta işlenmesi ile:

- Öğrencilere akılcı (rasyonel) düşünme becerisin kazanır, böylece konulara yaratıcı çözümler bulabilirler.
- Öğrencilere farklı bakış açıları sunulur olaylara farklı açılardan bakmaları sağlanır.
- Öğrenciler kendi hayatlarındaki sorunlarla da nasıl baş edeceklerini öğrenirler (Öztürk, 2017).

2.1.9. Tartışmalı Konuların Öğretiminde Kullanılabilecek Yöntem ve Teknikler

Bir öğretmenin alanındaki konulara hakim olması, onun öğrencileri kazanımlara ulaştırması demek değildir. Çünkü; bir konuyu bilmek onun öğretilmesi için tek başına yeterli değildir. Bu sebeple; öğretim programının uygulayıcısı olan öğretmenlerin, sahip oldukları genel kültür ve genel yetenek bilgilerinin dışında öğretim yöntemlerini de etkili olarak uygulayabilmesi gereklidir (Deniz, 2018). Fakat; her konu için uygulanacak yöntem ve teknik aynı olmayabilir veya öğrenciler için her yöntem ve tekniğin etkililiği farklı olabilir. Bu sebeple, öğretim sırasında öğretmenin uygulayacağı yöntem ve tekniğin hem konuya uygun hem de öğrenciye göre olması oldukça önemlidir denilebilir.

Tartışmalı konuların öğretilmesinde genellikle yöntem içerikten daha önemlidir. Tartışmalı konuların uygun, öğrencilerin bilinç düzeylerini kapsamayan bir yöntem ile konuşulması zaten öğrencide bulunan ön yargıları, taraftarlıkları gidermek yerine daha fazla güçlenmesine sebep olacaktır (URL 1). Bu sebeple, tartışmalı konuların sınıf ortamına getirilmesi ve konuşulmasında kullanılacak yöntem, teknik ve stratejinin özel olarak seçilmesi ve uygunluğuna önem verilmesi gerektiği söylenebilir.

Öğretmenler, öğretim yöntem ve tekniği seçerken bireysel farklılıklara ve mevcut olanaklara dikkat ederek tercihte bulunmalıdır (Deniz, 2018). Tartışmalı konular karmaşık, birden fazla etik ikilemi barındıran, toplumsal ve üzerinde uzlaşmamış sorunlardan oluştuğu için bu konuların öğretiminde kendine özgü farklı strateji ve ilkeler uygulanmalıdır (Ersoy, 2013). Fakat bu yöntem ve tekniklerin seçimi çok önemlidir, öğretim sırasında farklı yöntem ve teknikler kullanılmalıdır. Çünkü; öğrenciler farklı ilgi ve yetenek, farklı zeka türlerine sahip olabileceği için bu farklı yöntem ve tekniklerin kullanılmasıyla tüm öğrenciler, öğretim sürecinden yeterince faydalanma imkanı elde edebilecektir (Deniz, 2018).

Öğretmenler tartışmalı konuların öğretimi sırasında yaratıcı düşünme etkinlikleri, buluş yoluyla öğrenme temelli etkinlikler, sokratik sorgulama yöntemi, münazara gibi yöntem ve teknikler kullanabilir (Çopur, 2015).

Televizyon kullanımı, gençleri tartışmalı konuların tartışmasına dahil etmenin hızlı ve etkili bir yoludur (McCully, Smyth ve O'Doherty, 1999). Öğretmenler güncel tartışmalı konuların öğretiminde ise kitle iletişim araçlarından yararlanabilirler, konuyla ilgili drama etkinliği düzenleyebilirler veya öğrencilerin ilgi yetenekleri doğrultusunda makale, şiir, resim ödevleri isteyebilirler (Deniz, 2018). Önerilen yöntem ve tekniklere genel olarak bakıldığında; uygun sınıf iklimi ve öğrenci katılımını sağlayacak kişi öğretmen olduğu için temel görev öğretmendedir. Öğretmenin kullandığı öğretim yöntem ve tekniğine göre tartışmalı konunun sunulma şekli de değişmektedir (Koldaş, 2018).

1. Küçük grup tartışmaları: Tartışmalı konuların öğretimi sırasında öğretmenler küçük grup tartışmaları düzenleyip ardından tez (iddia) geliştirmek ve sentezlemek için tam katılım sağlayabilir (Öztürk, 2017). Tartışma öğrencilerin bir konunun çeşitli yönlerini keşfetmelerini sağlar. Tartışmanın konusu güncel bir olay ya da okuldaki bir olayı etkinlikler ile yapılandırarak oluşturulabilir (Oulton, Day, Dillon ve Grace, 2004).
2. Soru sorma (Soru cevap tekniği): Tartışmalı konuların öğretimi sırasında öğretmenler güncel ve tartışmalı konularla ilgili açık uçlu, iş birliğine yöneltici sorular sorabilir (Öztürk, 2017). Soru cevap tekniği, öğrencilerin derse katılımı arttırmanın yanında öğrencilerin öğrenme seviyelerini belirlemede fayda sağlamaktadır. Bunun yanında teknikten öğrenilen bilgilerin tekrar edilmesi ve pekiştirilmesinde de yararlanılabilir. Soru cevap tekniği üst düzey bilişsel becerileri geliştirmede tek başına yeterli değildir. Tekniğin uygulanması sırasında, öğrencilere nitelikli sorular sormaya ve öğrencileri nitelikli sorular sormada teşvik edilmesine dikkat edilmesi gerekmektedir (Deniz, 2018).
3. Rol yapma: Tartışmalı konuların öğretimi sırasında öğretmenler öğrencilere yapacağı rehberlik ile toplumdaki olayları rol yaparak canlandırmalarını sağlayabilir. Öğretmenlere göre rol yapma öğrencilerin bir sorunu farklı açılardan inceleyebilecekleri bir yoldur. Ayrıca rol yapma tartışmaların aşırı kişiselleştirilmesinden kaçınmayı sağlar (Oulton, Day, Dillon ve Grace, 2004).

4. Tartışma: Bu yöntem tartışmalı konuların öğretiminde sık tercih edilmektedir. Tartışma yöntemi, öğrencilerin dinleme ve konuşma yeteneklerini geliştirmede önemlidir ve öğrencilere demokratik becerilerin kazandırılmasına katkı sağlar. Öğretmene de öğrencilerin eksik ve yanlışlarını tespit etmede ve bilgilerin pekiştirilmesinde yardımcı olabilmektedir. Tartışma; bilişsel (kavrama) ve duyuşsal (empati, hoşgörü, saygı, özgüven, özsaygı ve demokratik yaşam becerileri) hedeflere ulaşmada kullanılabilecek bir yöntemdir. Bu sebeple her seviyedeki öğrenci için yarar sağlamaktadır. Fakat; yöntemden verim alınabilmesi için öğrencinin görüşlerini özgür bir şekilde ifade edebildiği demokratik bir tartışma ortamı gereklidir (Tokdemir, 2013).
5. Altı şapkalı düşünme: Bu teknik ile öğrenciler aynı konu hakkında farklı bakış açıları geliştirebilir ve düşüncelerini sistematik hale getirip doğru kararlar vermeyi öğrenebilirler. Bu teknik, öğrencilerin üst düzey zihinsel becerilerin yanında bazı duyuşsal becerilerinin (yeni görüşlere açık olma ve kendisinden farklı düşünen bireylere saygı duyma gibi) gelişmesine de fayda sağlar (Aykaç, 2014).
6. Beyin fırtınası: Bu teknikteki amaç problemlere uygun çözüm yolları bulmaktır. Beyin fırtınası tekniğinde belirli bir zaman diliminde öğrenciler mümkün olduğunca çok fikir üretir, üretilen fikirlere yargılama yapılmaması tekniğin özelliklerinden biri olduğu için öğrencilerin hayal güçleri ve yaratıcılıkları gelişir (Deniz, 2018).

Geziler düzenleme, günlük yaşamdan örnekler verme, tanınmış veya uzman kişileri sınıfa davet etme; tartışmalı konuların öğretimi sırasında konuları soyut bir şekilde aktarmak yerine somutlaştırmada öğretmene yardımcı olabilir denilebilir.

Tartışmalı konuların uygulayıcısı olan öğretmen bahsedilen yöntem ve teknikleri uygularken aşağıdakilere dikkat etmelidir (McCuIIy, Smyth ve O'Doherty, 1999):

- Öğrenciler yöntem ve tekniklerin kullanımı sırasında kendilerinden ve kendi yaşamlarından bir şeyler bulabilmeli, biyografilerini paylaşabilmeliler.

- Öğrenciler uygulanan yöntem, tartışılan konu hakkında farklı görüş ve görüşler hakkında bilgilendirilmelidir.
- Birden fazla bakış açısı olduğunu kanıtlayıcı tekniklere ağırlık verilmelidir.
- Uygulama sırasında adil olunmalıdır.
- Yaratıcı düşünme teşvik edilmelidir.

Tartışmalı konuların öğretiminde önerilen, öğretime katkı sağlayacak yöntem ve teknikler olduğu gibi tartışmalı konuların doğasına uygun olmayan teknikler de bulunmaktadır. Bunlardan biri, sunuş yoluyla öğretimdir. Bu stratejinin etkili olması mümkün görünmemektedir. Çünkü; bu stratejide öğretmenin organize olmuş bilgi kümelerini öğrencilere sunması söz konusudur ve bu durum öğrencileri ezbere yöneltebilir. Bunun yanında, bu strateji üst düzey zihinsel becerileri geliştirmede yetersiz kalabilmektedir. Sunuş yoluyla öğretim yerine buluş yoluyla öğretim stratejisi ve araştırma inceleme yoluyla öğretim stratejisi daha çok fayda sağlayacaktır (Deniz, 2018).

2.1.10. Sosyal Bilgiler ve Tartışmalı Konular

Sosyal bilgiler temelde; okul, anne-baba ve toplumu da içine alan genel bir alandır. Okullarda öğretim programı olarak uygulanan sosyal bilgiler dersine bakıldığında ise, sosyal bilgiler çok disiplinli ve çok boyutlu bir alan olmakla birlikte hakkında çok fazla tanımı barındıran bir alandır. Sosyal bilgiler, diğer sosyal bilim alanlarından tamamen ayrılmaz. Fakat farklı bir disiplindir. Sosyal bilgiler, sosyal bilimlerden faydalanılarak oluşturulan bir müfredat programı olmakla beraber; bu müfredat programının içeriğinde sosyal bilimlerden elde edilen bilgiler vardır ve bu bilgiler ilköğretim seviyesindeki öğrencilere göre basitleştirilmiştir (Öztürk, 2017).

Sosyal bilgiler alanındaki uluslararası önemli kurumlardan biri olan Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi-NCSS (1993) sosyal bilgileri şu şekilde tanımlamıştır: Sosyal bilgiler; vatandaşlık yeterlikleri kazandırmak için sanat, edebiyat ve sosyal

bilimlerin disiplinler arası bir yaklaşımla birleştirilmesinden doğan bir çalışma alanıdır. Okul programı içinde sosyal bilgiler; antropoloji, arkeoloji, ekonomi, coğrafya, tarih, hukuk, felsefe, siyasal bilimler, psikoloji, din, sosyoloji ve sanat, edebiyat, matematik ve doğa bilimlerinden uygun ve ilgili içeriklerden süzülen sistematik ve eş güdümlü bir çalışma alanı sağlar. Sosyal bilgilerin temel amacı; birbirine bağlı global bir dünyada, kültürel farklılıkları olan demokratik bir toplumun vatandaşları olarak, kamu yararına bilgiye dayalı mantıklı kararlar verebilme yeteneği geliştirmek için genç insanlara yardımcı olmaktır (Doğanay, 2003).

NCSS'ye göre sosyal bilgiler; vatandaşlık yeterlilikleri kazandırmak için sanat, edebiyat ve sosyal bilimlerin disiplinler arası bir yaklaşımla birleştirilmesinden oluşan bir çalışma alanıdır. MEB (2009)'a göre sosyal bilgiler dersi, bireyin toplumsal varoluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olmak amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan; öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren; insanın sosyal ve fizikî çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersidir (Akman ve Bastık, 2016). En genel ifade ile sosyal bilgiler dersi; sosyal bilim alanlarından disiplinler arası anlayışla oluşturulmuş, bireylerin sosyal yaşama uyumunu, demokratik yaşama katılımını ve etkin vatandaşlar olarak yetiştirilmesini amaç edinen bir derstir (Çopur, 2015).

Yukarıda farklı tanımları belirtilen sosyal bilgiler; sosyoloji, psikoloji, antropoloji gibi farklı sosyal bilim alanlarından oluşan disiplinler arası bir derstir. Bu yüzden, bahsi geçen bilimlerin sebep olduğu tartışmaya müsait konular da sosyal bilgiler dersinin konusu olmuştur. Ve böylece, derste ve kitaplarda tartışmalı konulara yer verilmiştir (Akman ve Bastık, 2016).

Sosyal bilgiler dersi; tarih, coğrafya, vatandaşlık, sosyoloji, psikoloji, antropoloji, siyaset bilimi, ekonomi ve hukuk gibi birçok farklı disiplinden oluşmakla birlikte ülkemizde tarih, coğrafya ve vatandaşlık bilgisi programda

ağırlıklı olarak yer verilen disiplinlerdir. Sosyal bilgilerin kapsadığı disiplinler ülkemizde; ilköğretim 1-3. sınıflarda hayat bilgisi, 4-7. sınıflarda sosyal bilgiler, ortaöğretimde ise tarih, coğrafya ve felsefe gibi ayrı dersler olarak okutulmaktadır. Sosyal bilgiler öğretiminin temel amacı; bireylerin mantıklı ve doğru kararlar alabilmeleri ve sorumluluk sahibi vatandaşlar olarak yetişmeleri ve böyle davranmalarıdır. Ayrıca sosyal bilgiler; öğrencilerin demokratik değerleri benimsemiş bireyler olarak, içinde yaşadıkları topluma uyum sağlamalarını hedef almaktadır (Seçgin, 2009).

Sosyal bilgiler dersinin toplumun ihtiyaç duyduğu donanımlı vatandaşların yetiştirilmesindeki rolü çok önemlidir. Çünkü; öğrencinin kendini ve içinde yaşadığı toplumu tanıyarak ulusal ve evrensel olaylara karşı duyarlılık kazanmasını sağlar. Ayrıca bireylerin toplumsal hayattaki değişikliklere alışmasına, günlük yaşamdaki problemlere etkili çözümler bulmasına yardımcı olur (Deniz, 2018).

Türkiye'deki genel kanıya göre sosyal bilimleri oluşturan alanlar; sosyoloji, tarih, coğrafya, psikoloji, siyaset bilimi, ekonomi, hukuk, antropoloji, eğitim, halk bilim (folklor), iletişim, etnoloji, sanat ve arkeolojidir. UNESCO'da ise bu alanlar; sosyoloji, psikoloji, kültürel antropoloji, uluslararası ilişkiler, siyasal bilimler, ekonomi, hukuk, suçbilim (kriminoloji) ve istatistiktir (Öztürk, 2017). Sosyal bilgiler dersinde bu farklı alanlar kaynaştırılarak öğrenciye sunulur ve ilköğretim çağındaki çocukların toplumsallaşmasına ve ülkenin geleceğine önemli katkılarda bulunur. Bu alanlara genel olarak bakıldığında hayatın içinden ve insanla yakından ilintili olduğu görülmektedir. Sosyal bilgiler de sosyal bilimlerin bir parçası olduğu ve sosyal bilimlerin kapsadığı alanları içinde barındırdığı için insan ve onun yaşamından ayrı düşünülemez. Bu bağlamda, insanın hayatını ve onun sorunlarını içeren tartışmalı konular ile sosyal bilgiler arasındaki bağın kuvvetli olduğu söylenebilir.

Tartışmalı konular tüm dersleri ve öğretmeleri ilgilendirir. Fakat öğrettikleri alanların içeriği gereği en fazla sosyal bilgiler ve sosyal bilimler öğretmenlerini ilgilendirir (Yazıcı ve Seçgin, 2010). Bunun nedeni; tartışmalı konuların genellikle toplumun tamamını ilgilendiren siyasi ve sosyal içerikli

konular olmalarıdır. Tartışmalı konuların öğretimi ve sosyal bilgiler dersini bütünleştirmek oldukça kolaydır. Çünkü; sosyal bilgiler demokrasi eğitiminin verilebildiği disiplinler arası bir derstir (Baloğlu Uğurlu ve Doğan, 2016).

Verilen sosyal bilgiler tanımlarına bakıldığında da; sosyal bilgilerin sosyal bilimlerde yer alan birçok alandan yararlandığı görülmektedir, sosyal bilgiler bu alanların içinde yer alan tartışmalı konuları da içine almıştır (Akman ve Bastık, 2016). Örneğin; kadına şiddet sosyoloji biliminin konusudur fakat disiplinler arası olan sosyal bilgilerde de bu konu ele alınabilmektedir, yine benzer şekilde çocuk hakları hukuk bilimini ilgilendiren bir konudur ama sosyal bilgiler dersi konularında da sıkça karşılaşılmaktadır. Tartışmalı konular; öğrencilerin üst düzey düşünme becerilerini edinmesi ve sorgulamayı benimseyen bireyler olarak yetişmeleri, sosyal bilgilerin de temel hedefi olan iyi vatandaş yetiştirmek için önemli ve etkili bir alandır (Alagöz, 2014). Yani tartışmalı konular, öğrencilere öğretilmesi hedeflenen temel bilgi ve becerilerin öğrenciye kazandırılması için sosyal bilgilere katkı sağlamaktadır (Çopur, 2015).

Sosyal bilgiler dersinin en önemli amaçlarından biri, bireye toplumsal kişilik kazandırmaktır. Toplumsal kişiliğin en önemli özelliği iyi bir yurttaş olmaktır. İyi bir yurttaş kavramıyla kastedilen; bireyin görev ve sorumluluklarının bilincinde olması, bulunduğu çevreye ve çevresinde ortaya çıkan olaylara karşı bilinçli olmasıdır (Öztürk, 2017). Bu sebeple; toplumu yakından ilgilendiren tartışmalı konuların sosyal bilgiler için vazgeçilmez bir öğretim aracı olduğu söylenebilir.

Sosyal bilgilerin diğer önemli amaçlarından biri de etkin vatandaşlar yetiştirmektir. Etkin vatandaş; olaylar ve sorunlarla karşılaştığı zaman aktif olan, sorunlar karşısından çözüm üretebilme ve mantıklı kararlar alabilme yeteneklerine sahip vatandaşdır (Çevik Kansu, 2015). Etkin bir vatandaşın sahip olması gereken bu özellikler, tartışmalı konuların öğretimi ile bireye kazandırılarak sosyal bilgiler dersinin amaçlarından birisi gerçekleştirilmiş olabilir. Sosyal bilgiler dersinin disiplinler arası bir ders olması, tartışmalı konuların derse getirilmesine ve farklı alanlardaki boyutlarının tartışılmasına katkı sağladığı söylenebilir. Çünkü; öğrenci böylece derse getirilen tartışmalı konunun farklı boyutlarını görebilmektedir.

2.1.11. Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Tartışmalı Konular

Öğretim programı, herhangi bir eğitim basamağında farklı sınıf ve derslerde işlenecek konularla ilgili bütün öğretim etkinliklerini kapsamaktadır (Varış, 1994). Tartışmalı konuların öğretim programında yer almasının temel gerekçeleri:

- Öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini geliştirmek,
- Sosyal veya kişiler arası iletişim becerilerini iyileştirmek,
- Kendilerine olan güvenlerini ve aktif vatandaşlık katılımına olan ilgi ve inançlarını artırmak,
- Etkili bir vatandaş olarak çoğulcu demokrasideki vatandaşlık rollerine hazırlanmalarına yardım etmek,
- Demokratik vatandaşlık değerlerini içselleştirmelerini ve davranış haline getirmelerini sağlamak (Yılmaz, 2012).

Yenilikçi bir öğretim programının sağlaması gereken özellikleri Mick Waters şu başlıklar altında incelemiştir:

- Zor konuları ele almalı,
- Kişi ve topluma etki etmeli,
- Tartışmalı konulardan kaçınmamalı,
- Duygu ve ilişkilerle ilgilenmeli,
- Genç insanlara korkularıyla yüzleşmeleri için yardım etmeli (Phillips, 2009).

Ülkemizde uygulanan Sosyal Bilgiler Programı'nın amaçları arasında, tartışmalı konuların yurttaşlık niteliği ve düşünme becerileriyle ilgili kazanımlarının doğrudan yer aldığı görülmektedir (MEB, 2005). Örneğin, sosyal bilgiler dersinin amaçları arasında yer alan “1. Öğrencileri düşünmeye, soru sormaya ve görüş alışverişi yapmaya özendirir; 2. Öğrencilerin toplumsal sorunlara karşı duyarlı olmasını sağlar” maddeleri tartışmalı konuların kazandıracağı özellikler olarak görülebilir (Yazıcı ve Seçgin, 2010). Tartışmalı konuların sınıfa getirilmesi, öğretim programında “Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nın Uygulanmasında Dikkat Edilecek Hususlar” bölümünde de “9.

Kazanımlarla ilgili güncel ve tartışmalı konular, farklı tartışma teknikleri kullanılarak problem çözme, eleştirel düşünme, kanıt kullanma, karar verme ve araştırma becerileriyle ilişkilendirilerek sınıfa taşınabilir” şeklinde ifade edilmektedir (MEB, 2018).

Sosyal bilgiler dersinin eğitimi ile ilgili yöntem ve içerik sorunlarının çözümü, yeni programlar ile yerleştirilmeye çalışılan yapılandırmacı yaklaşımının iyi anlaşılmasına bağlıdır (Aktekin, 2010). Eğitim programında tartışmalı konulara yer verilmesi bireylerde olumlu bir demokrasi bilinci oluşumunu desteklemektedir (Alagöz, 2014). Sosyal Bilgiler Öğretim Programı hazırlanırken ekonomik, siyasi, toplumsal, kültürel, güncel vb. alanlardan seçilen tartışmalı konulara programda yer verilmelidir (Çopur, 2015). Böylece tartışma ve çatışma yaratan bu konuların belirli bir planla sınıfa getirilmesi, hedeflenen eğitim sürecinin başarıyla gerçekleşmesine ve bireylerin vatandaşlık eğitiminin etkili olarak tamamlanmasına olanak sağlayabilmektedir. Tartışmalı konuların eğitim programlarında yer alması öğrencilerin derse karşı ilgilerinin artmasını ve güdülenme seviyelerinin üst düzeye çıkmasını sağlamaktadır (Deniz, 2018).

Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’ndaki temel öğeler; beceriler, değerler, kavramlar ve genel amaçlardır. Programdaki becerilerin bazıları: Araştırma becerisi, değişim ve sürekliliği algılama becerisi, dijital okuryazarlık becerisi, eleştirel düşünme becerisi, empati becerisi, gözlem becerisi, iletişim becerisi, kalıp yargı ve ön yargıyı fark etme becerisi, karar verme becerisi, medya okuryazarlığı becerisi, politik okuryazarlık becerisi, problem çözme becerisi, sosyal katılım becerisi, yenilikçi düşünme becerisi, zaman ve kronolojiyi algılama becerisidir (MEB, 2018).

Yukarıda bahsi geçen ve Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nda yer alan beceriler incelendiğinde, ortak noktalarının tartışma kültürünü geliştirme ve uygun bir tartışma ortamı sağlama ile ilgili olduğu görülebilir. Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nda yer alıp öğrencilere edindirilmesi temel alınan becerilerden bazıları tartışmaya katılacak öğrencilerde olması gereken nitelikleri barındırmaktadır. Örneğin; eleştirel düşünme becerisi, iletişim becerisi, problem çözme becerisi vb.

Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'ndaki değerlerden bazıları: Adalet, aile birliğine önem verme, bağımsızlık, barış, bilimsellik, dayanışma, duyarlılık, dürüstlük, eşitlik, özgürlük, saygı, sorumluluk, vatanseverliktir (MEB, 2018). Bahsedilen değerler Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda yer almaktadır. Ve bu değerlerin öğrencilere edindirilmesi amaçlanmaktadır. Bu değerlerin öğrencilere tartışmalı konuların öğretiminde katkı sağlayacağı ve tartışma kültürü oluşturacağı söylenebilir.

2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda tartışmalı konular ile ilişkili kazanımlar aşağıda verilmiştir:

5. Sınıf Sosyal Bilgiler Programı'nda yer alan kazanımlar;

1. Birey ve Toplum: Yakın çevresinde yaşanan bir örnekten yola çıkarak bir olayın çok boyutluluğunu açıklar (2. Kazanım). Çocuk olarak haklarından yararlanmaya ve bu hakların ihlal edildiği durumlara örnekler verir (4. Kazanım).

2. Kültür ve Miras: Ülkemizin çeşitli yerlerinin kültürel özellikleri ile yaşadığı çevrenin kültürel özelliklerini karşılaştırarak bunlar arasındaki benzer ve farklı unsurları belirler (3. Kazanım). Kültürel öğelerin, insanların bir arada yaşamasındaki rolünü analiz eder (4. Kazanım).

3. İnsanlar, Yerler ve Çevreler: Doğal afetlerin toplum hayatı üzerine etkilerini örneklerle açıklar (Kazanım 5).

4. Bilim, Teknoloji ve Toplum: Teknoloji kullanımının sosyalleşme ve toplumsal ilişkiler üzerindeki etkisini tartışır (Kazanım 1). Sanal ortamda ulaştığı bilgilerin doğruluk ve güvenilirliğini sorgular (Kazanım 2). Bilimsel düşünmenin önemine vurgu yapılır. Yaptığı çalışmalarda bilimsel etiğe uygun davranır (Kazanım 5).

5. Üretim, Tüketim ve Dağıtım: Çevresindeki ekonomik faaliyetlerin, insanların sosyal hayatlarına etkisini analiz eder (Kazanım 3). Temel ihtiyaçları karşılamaya yönelik ürünlerin üretim, dağıtım ve tüketim ağını analiz eder (Kazanım 4). Bilinçli bir tüketici olarak haklarını kullanır (Kazanım 6).

6. Etkin Vatandaşlık: Temel hakları ve bu hakları kullanmanın önemini açıklar (Kazanım 3).

7. Küresel Bağlantılar: Ülkeler arasındaki ekonomik ilişkilerde iletişim ve ulaşım teknolojisinin etkisini tartışır (Kazanım 2). Turizmin uluslararası ilişkilerdeki önemini açıklar (Kazanım 3).

6. Sınıf Sosyal Bilgiler Programı'nda yer alan kazanımlar;

1. Birey ve Toplum: Sosyal, kültürel ve tarihî bağların toplumsal birlikteliğin oluşmasındaki yerini ve rolünü analiz eder (Kazanım 2). Toplumda uyum içerisinde yaşayabilmek için farklılıklara yönelik ön yargıları sorgular (Kazanım 3). Bir soruna getirilen çözümlerin hak, sorumluluk ve özgürlükler temelinde olması gerektiğini savunur (Kazanım 5).

2. Kültür ve Miras: İslamiyet'in ortaya çıkışını ve beraberinde getirdiği değişimleri yorumlar (Kazanım 2). Türklerin İslamiyet'i kabulleri ile birlikte siyasi, sosyal ve kültürel alanlarda meydana gelen değişimleri fark eder (Kazanım 3).

3. İnsanlar, Yerler ve Çevreler: Bu öğrenme alanında 6. Sınıf düzeyinde tartışılmalı konularla ilgili kazanımlar bulunmamaktadır.

4. Bilim, Teknoloji ve Toplum: Sosyal bilimlerdeki çalışma ve bulgulardan hareketle sosyal bilimlerin toplum hayatına etkisine örnekler verir (Kazanım 1). Telif ve patent hakları saklı ürünlerin yasal yollardan temin edilmesinin gerekliliğini savunur (Kazanım 4).

5. Üretim, Tüketim ve Dağıtım: Kaynakların bilinçsizce tüketilmesinin canlı yaşamına etkilerini analiz eder (Kazanım 2). Vatandaşlık sorumluluğu ve ülke ekonomisine katkısı açısından vergi vermenin gereğini ve önemini savunur (Kazanım 4). Nitelikli insan gücünün Türkiye ekonomisinin gelişimindeki yerini ve önemini analiz eder (Kazanım 5).

6. Etkin Vatandaşlık: Demokrasinin temel ilkeleri açısından farklı yönetim biçimlerini karşılaştırır (Kazanım 1). Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nde yasama, yürütme ve yargı güçleri arasındaki ilişkiyi açıklar (Kazanım 2). Yönetimin karar alma sürecini etkileyen unsurları analiz eder (Kazanım 3). Toplumsal hayatımızda demokrasinin önemini açıklar (Kazanım 4). Türk tarihinden ve güncel örneklerden yola çıkarak toplumsal hayatta kadına verilen değeri fark eder (Kazanım 6).

7. Küresel Bağlantılar: Ülkemizin Türk Cumhuriyetleri ve komşu devletlerle olan kültürel, sosyal, siyasi ve ekonomik ilişkilerini analiz eder

(Kazanım 1). Ülkemizin diğer ülkelerle olan ekonomik ilişkilerini analiz eder (Kazanım 2). Ülkemizin sahip olduğu siyasi, askerî, ekonomik ve kültürel özelliklere bağlı olarak uluslararası alanda üstlendiği rolleri analiz eder (Kazanım 3). Popüler kültürün, kültürümüz üzerindeki etkilerini sorgular (Kazanım 4).

7. Sınıf Sosyal Bilgiler Programı'nda yer alan kazanımlar;

1. Birey ve Toplum: Medyanın sosyal değişim ve etkileşimdeki rolünü tartışır (Kazanım 3). İletişim araçlarından yararlanırken haklarını kullanır ve sorumluluklarını yerine getirir (Kazanım 4).

2. Kültür ve Miras: Osmanlı Devleti'nde ıslahat hareketleri sonucu ortaya çıkan kurumlardan hareketle toplumsal ve ekonomik değişim hakkında çıkarımlarda bulunur (Kazanım 4).

3. İnsanlar, Yerler ve Çevreler: Türkiye'de nüfusun dağılışını etkileyen faktörlerden hareketle Türkiye'nin demografik özelliklerini yorumlar (Kazanım 2). Örnek incelemeler yoluyla göçün neden ve sonuçlarını tartışır (Kazanım 3). Temel haklardan yerleşme ve seyahat özgürlüğünün kısıtlanması halinde ortaya çıkacak olumsuz durumlara örnekler gösterir (Kazanım 4).

4. Bilim, Teknoloji ve Toplum: Bilginin korunması, yaygınlaştırılması ve aktarılmasında değişim ve sürekliliği inceler (Kazanım 1). Özgür düşüncenin bilimsel gelişmelere katkısını değerlendirir (Kazanım 4).

5. Üretim, Tüketim ve Dağıtım: Üretim teknolojisindeki gelişmelerin sosyal ve ekonomik hayata etkilerini değerlendirir (Kazanım 2). Dijital teknolojilerin üretim, dağıtım ve tüketim alanında meydana getirdiği değişimleri analiz eder (Kazanım 6).

6. Etkin Vatandaşlık: Demokrasinin ortaya çıkışını, gelişim evrelerini ve günümüzde ifade ettiği anlamları açıklar (Kazanım 1). Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin temel niteliklerini toplumsal hayattaki uygulamalarla ilişkilendirir (Kazanım 3). Demokrasinin uygulanma süreçlerinde karşılaşılan sorunları analiz eder (Kazanım 4).

7. Küresel Bağlantılar: Çeşitli kültürlerle yönelik kalıp yargıları sorgular (Kazanım 3). Arkadaşlarıyla birlikte küresel sorunların çözümüne yönelik fikir önerileri geliştirir (Kazanım 4) (MEB, 2018).

2.1.12. Demokratik Sınıf ve Vatandaşlık Eğitimi İçin Tartışmalı Konular

Demokratik bir toplumda yaşayacak olan bireylere gerekli olacak beceri, tutum ve davranışları kazandırma fırsatı; tartışmalı konular eğitiminin öğrenci seviyesine uygun ve bilinçli yapıldığı takdirde gerçekleşmektedir (Avaroğulları, 2015). Yani, bireylere demokrasi ile ilgili tutum ve davranışların öğretilmesi ancak demokratik bir sınıfta gerçekleşir denilebilir. Çünkü; öğrencilere tüm yaşamları için edinmeleri hedeflenen demokratik tutum ve değerlerin verilmesi ancak demokratik bir ortamda gerçekleştirilebilir. Eğitim sürecine rehber olacak öğretmenin de bu tutum ve değerle donanması ve süreci bu değerlere uygun şekilde düzenleyip yönetmesi çok önemlidir.

Tartışmalı konular, öğrencilerin düşüncelerini rahatça ifade etmelerini sağladığı için demokratik bir sınıf ortamının oluşmasına katkıda bulunur. Demokratik bir sınıf ortamı oluşturma temel şartlarından biri ise eleştirel düşünme becerisinin edinilmesidir. Bireyin eleştirel düşünebildiği ve düşüncelerini rahatlıkla ifade edebildiği, çevresindekilerle eşit haklara sahip olduğu, haklarının bilincinde olup savunduğu bir öğrenim ortamında olması tartışmalı konuların gündeme gelmesine ve konunun işleniş sırasında demokratik bir ortam oluşmasına katkıda bulunacaktır (Doğanay, Akbulut Taş ve Erden, 2007).

Demokratik bir sınıfın olması demokratik vatandaşlık eğitimine de katkıda bulunacaktır. Zaten demokratik vatandaşlık eğitiminin amacı da öğrencileri toplumsal yaşamdaki hak ve sorumluluklarının farkında olan, problem çözme ve karar verme becerilerine sahip ve etkili vatandaşlar olarak yetiştirip hayata hazırlamaktır (Yılmaz, 2012). Etkili vatandaşlardan beklenen davranış ise tartışmalı konuların farkında olması ve tartışmalı konularla ilgili çözüm önerileri sunmasıdır (Ersoy, 2013). Bunun için vatandaşlık yeterliliğini sağlamak için sınıf ortamında sosyal, politik ve ekonomik konulara yer verilmesi yararlıdır (Yazıcı ve Seçgin, 2010). Demokrasinin sınıfta var olduğunun bir işareti olarak ve geliştirilmesi için tartışma bir araçtır (Koldaş, 2018).

Demokratik vatandaşlık eğitiminin temelinde öğrencilere tartışmalı konularla mücadeleyi öğretmek, bahsi geçen konularla ilgili sağlıklı kararlar almalarına yardımcı olmak ve demokratik süreçlerde aktif olmalarını sağlamak vardır. Bu yüzden; demokrasi ile yönetilen ülkeler programlarında tartışmalı konulara yer verir ve yetişen nesli bu konu ile ilgili bilgilendirmeye çalışır. Zaten bir ülke vatandaşlarının demokrasiyi yaşam biçimi haline getirmiş etkin bireyler olmasını istiyorsa, o ülkede sosyal bilgiler dersi kapsamında tartışmalı konulara yer verilmelidir (Çopur, 2015). Öğretmenler tartışmalı konularda çalışmayı kolaylaştırmak için bilinçli olarak demokratik bir rol benimsemelidir (McCully, Smyth ve O'Doherty, 1999).

2.1.13. Tartışmalı Konuların Öğretiminin Önündeki Engeller

Tartışmalı konuların öğretiminde farklı sebeplerden kaynaklanan engeller olabilir. Bu engeller öğretmenden, okul idaresinden, öğrenciden ve veliden kaynaklı olacağı gibi toplumda yerleşmiş yaygın tabulardan ve toplumunda hassas bulunan konular olmasından da kaynaklanabilmektedir. Öğretmenlerin tartışmalı konuları sınıfta ne kadar ele alacağının belirleyicileri; eğitim programının temel aldığı eğitim felsefesi, amaçlar ve toplumsal kurallardır. Bu sebeple tartışmalı konular bazen resmi öğretim programlarında, bazen de öğretmenler tarafından ihmal edilebilmektedir (Tatar, 2018). Tartışmalı konuların öğretimi ve ele alınması uzun sürebildiğinden ve düzenli müfredatın ihmal edilme ihtimali doğduğundan öğretmenler tartışmalı konuların öğretimi sırasında endişe duyabilirler (Clarke, 2005).

Öğretmenler, çeşitli sebeplerle okul yönetimi ve velilerden alacakları muhtemel tepkilerden çekinmeleri sebebiyle tartışmalı konulara derste yer vermeyebilirler. Öğretmenlerin konuları yetiştirememe kaygısı da tartışmalı konulara derste yer vermemelerinin bir sebebi olabilir. Ayrıca öğretmenlerin tartışmalı konuları öğrencinin gelişimsel özelliklerine uygun bulmaması veya tartışmalı konularla ilgili kendi bilgilerinin yetersiz olması da konuların derste ele alınmasının önündeki diğer engellerdir (Deniz, 2018). Öğretmenler zaman zaman tartışmalı konuları öğretmekten kaçınabilir, çünkü; bu konuların kendileri

karmaşıktır. Ayrıca; karmaşıklık dışında, öğretmenler konuya hâkim veya aşına olmadıkları için cesaretleri kırılmış olabilir. Yani öğretmenler, bir tartışmalı konunun öğretiminde kendilerini uzman hissetmiyor ve öğretim sırasında tereddüt yaşıyorlarsa konunun öğretimini yapmak istemeyebilirler (Clarke, 2005).

Öğrencilerin yetiştirilme tarzları, sahip oldukları değerler ve hayata bakış açıları gibi sebeplerle tartışmalı konulara ön yargılı yaklaşabilirler. Bu ön yargı, öğrencilerin tartışmalı konuların öğretimine karşı çıkmasına veya farklı düşüncelere tepki göstermelerine sebebiyet verebilir (Deniz, 2018).

2.2. İlgili Literatür

Sosyal bilgiler alanında tartışmalı konularla ilgili yapılan çalışmalar yurtdışında daha önceki yıllarda başlamakla birlikte; son yıllarda yurtiçinde de bu konudaki çalışmalara hız verilmeye başlanmıştır. Bu bölümde tartışmalı konular ile ilgili yapılan yurt içi ve yurt dışı çalışmalara yer verilmiştir.

2.2.1. Yurt İçi Araştırmaları

Akman ve Pataoğlu (2016) tarafından yapılan çalışmanın amacı; sosyal bilgiler ders kitaplarındaki din eğitimi, toplumsal cinsiyet, zorunlu ve karma eğitim konularının ortaokulda öğrenim gören öğrencilere nasıl verilmesi gerektiği araştırmaktır. Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi tekniği ile yürütülmüştür. Araştırma kapsamında 2015-2016 eğitim öğretim yılında ortaokullarda okutulan 5, 6 ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler ile 8. sınıf Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitapları, ayrıca ilgili literatür incelenmiştir. Tartışmalı konular araştırılmış, ders kitapları ve literatürde ne şekilde yer alındığı belirlenmiştir. Araştırma sonunca ithafli olarak değerlendirilen bu konuların Sosyal bilgiler ders kitaplarında en aza indirildiği ve genelde ortaokul öğrencilerinin seviyelerine uygun olarak müfredatta yer aldığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Baloğlu, Uğurlu ve Doğan (2016) tarafından yapılan sosyal bilgiler öğretmen adayları ve akademisyenlerin tartışmalı konuların öğretimi ile ilgili görüşlerinin alındığı araştırmada, yöntem olarak nitel araştırma yöntemlerinden biri olan durum çalışması benimsenmiştir. Araştırmadan elde edilen veriler sosyal bilgiler öğretmen adaylarına uygulanan açık uçlu sorulardan oluşan bir anket ile öğretim görevlilerine uygulanan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilmiştir. 2 farklı devlet üniversitesinin sosyal bilgiler öğretmenliği bölümünde öğrenim gören 116 öğretmen adayı ve 13 akademisyenle görüşülmüştür. Araştırma sonucunda sosyal bilgiler öğretmen adayları ve akademisyenlerin tartışmalı konuların farklı bakış açısı geliştirme ve akademik kazanımlar getirme konularında önemli olduğu konusunda hem fikir olduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konuların öğretiminin faydaları ve bu konudaki problemlerin giderilmesinin akademisyenlerin sorumluluğu olduğunu düşündüğü ve akademisyen de bu sorumluluğun farkında oldukları sonuçlarına ulaşılmıştır.

Akman ve Bastık (2016) tarafından yapılan araştırmada, 5, 6 ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler ile 8. sınıf Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitapları incelenerek “aile” kavramının tartışmalı konular bağlamında anlatımı ve kullanım sıklığı belirlenmek amaçlanmıştır. Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan içerik analizi tekniği ile yapılmıştır. Araştırma verileri ise Milli Eğitim Bakanlığına bağlı olan ortaokullarda okutulan Sosyal Bilgiler ve İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitaplarından elde edilmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre; kullanılan ders kitaplarında tartışmalı konulara yer verildiği, bu kitapların öğrencilerin ihtiyaç ve özelliklerine göre hazırlanmaya çalışıldığı belirtilmiştir. Fakat program yoğunluğu, öğretmenlerle ilgili sorunlar vb. nedeniyle yetersizlikler olduğu gibi sonuçlara ulaşılmıştır.

Kaya ve Günel (2016) tarafından yapılan araştırma, tarih öğretmenlerinin tartışmalı ve hassas konuların öğretimi sırasında yaşadıkları çekince ve problemlerin giderilmesine yönelik önerilerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Nitel araştırma yöntemlerinden biri olan durum çalışmasının yapıldığı araştırmada, veriler görüşme tekniği ile elde edilmiştir. Buna bağlı olarak; 2013-

2014 eğitim öğretim yılında Erzurum'da Aziziye, Yakutiye ve Palandöken merkez ilçelerinde bulunan öğretim kurumlarında görev yapan 25 tarih öğretmeni ile görüşülmüştür. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre, en önemli çekincenin devlet memuru oldukları için iş kaybetme korkusu olduğu ortaya çıkmıştır. Öğretmenler tarafından; öğretim sırasında zaman sıkıntısı yaşanması, müfredattaki konuların yetiştirilememesi ve ailelerin tepkileri yaşanan sorunlar olarak belirtilmiştir. Araştırma sonucunda, öğretmenler tartışmalı ve hassas konuların öğretimini rahat bir şekilde sürdürmek için işlerini kaybetme kaygısını gidermeye yönelik çözüm önerileri oluşturmuşlardır.

Avaroğulları (2015) tarafından yapılan çalışmada, sosyal bilgiler öğretmenlerinin tartışmalı konularla ilgili öğretim becerilerinin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın temel problemi, sosyal bilgiler öğretmenlerine lisans eğitiminde tartışmalı konuların öğretimi ile ilgili doğrudan ders verilmediği için öğretmenlerin öğretim sırasında bu konuları sınıfa getirmekten çekinmeleridir. Araştırma eylem araştırması ile yürütülmüştür. Türkiye'nin farklı yerlerinden 24 sosyal bilgiler öğretmenine 6 günlük bir eğitim verilmiştir. Ardından yapılan ön test – son test uygulamaları sonucunda veriler toplanmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen verilere göre sosyal bilgiler öğretmenlerinin tartışmalı konuların sınıf ortamında kullanımı ile ilgili önemli kazanımlar elde ettikleri gözlemlenmiştir.

Alagöz (2014) tarafından yapılan çalışmanın amacını, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konulara yönelik tutumlarını ölçmek için ölçme aracı geliştirmek oluşturmaktadır. Araştırma nicel araştırma yöntemi ile yürütülmüştür. Araştırmanın örneklemini 2011- 2012 eğitim öğretim yılında Niğde, Karadeniz Teknik ve Cumhuriyet Üniversitelerinde öğrenim gören toplam 650 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular ölçeğin üniversite öğrencilerine yönelik oluşturulmuş, geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir.

Ersoy (2013) tarafından yapılan araştırma ile öğretmen adaylarının tartışmalı konulara katılımını etkileyen etmenlerin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma karma yöntem ile gerçekleştirilmiştir. Nicel veriler araştırmacı tarafından geliştirilen anket aracılığıyla, nitel veriler ise açık uçlu soru ile

toplanmıştır. Araştırmaya, Türkiye’deki 12 farklı üniversitede öğrenim gören 1957 sosyal bilgiler öğretmen adayı katılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre; öğretmen adaylarının ilgilerini çeken ve bilgili oldukları konulardaki tartışmalara daha çok katıldığı ancak; görüşlerine saygı gösterilmediğinde, tartışmalarda kişiselleştirme, etiketleme veya yargılamalar oluştuğunda tartışmalara katılmadıkları gözlenmiştir. Ulaşılan diğer bulgular ise; öğretmen adayları öğretim elemanı ile aynı görüşte olduklarında tartışmalara daha çok katılmaktadır. Kız öğretmen adayları toplumsal uzlaşmanın zor olduğu konularda, erkek öğretmen adaylarına göre daha çekimser davranmaktadır. Gelir ve eğitim düzeyi düşük ailelerden ve küçük yerleşim yerlerinden gelen, meslek lisesinden mezun öğretmen adayları tartışma sırasında düşüncelerini ifade etmede problem yaşamakta ve çevresinden daha çok etkilenmektedir. Ayrıca öğretmen adaylarının görüşlerini ifade ederken rahatlık durumları öğrenim gördükleri üniversiteye göre değişmektedir.

Yılmaz (2012) tarafından yapılan çalışmada, Türkiye’de tabu ve tartışmalı konular hakkında sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri araştırılmıştır. Araştırma nitel araştırma yöntemi ile yürütülmüştür ve veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmada 5 kadın 5 erkek olmak üzere toplam 10 sosyal bilgiler öğretmeniyle görüşülmüştür. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre, katılımcıların tamamı tabuları demokratik ilkelere uygun görmemektedir ve tabulara karşıdır. Katılımcılar tabu konulara örnek olarak çoğunlukla Türkiye Cumhuriyeti’nin ilk yılları ile Osmanlı İmparatorluğu’nun son dönemlerinden bahsetmiştir. Ayrıca katılımcılar öğrencilerin tabu ve tartışmalı konuları öğrenmeye istekli olduklarını fakat gerekli becerilere yeterli seviyede sahip olmadıklarını belirtmiştir.

Yazıcı ve Seçgin (2010) tarafından yapılan çalışmada tartışmalı konuların eğitimdeki yerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırma Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi (Tarih, Coğrafya, Türk Dili ve Edebiyatı, Felsefe Grubu) öğretmen adayları ile Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Sınıf öğretmenliği ve Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bölümlerinde okuyan toplam 446 öğretmen adayı ile yürütülmüştür. Araştırma

sonucunda elde edilen bulgulara göre, öğretmen adaylarının çoğunluğu alanlarıyla ilgili derslerde tartışmalı konuların ele alınmasını ve bu konuların öğretimini düşünce becerileri ile yurttaşlık yeterlilikleri bakımından önemli bulmaktadır. Araştırma sonucunda, tartışmalı konuların öğretimine ilköğretim öğretmen adaylarının ortaöğretim öğretmen adaylarına göre daha olumlu yaklaştığı bulgusuna ulaşılmıştır. Ayrıca kız öğretmen adaylarının, erkek öğretmen adaylarına göre tartışmalı konuların sınıfa getirilmesinde kaygı ve engel algısının daha fazla olduğu sonucuna da ulaşılmıştır.

Kaya (2010) tarafından yapılan çalışmada; tartışma kavramı, demokrasinin temel özelliklerinden biri olan tartışabilmek olgusundan hareket edilerek tarih eğitiminde karşılaşılan sorunlar bakımından incelenmiş ve öneriler sunulmuştur. Çalışmaya göre, derslerde tartışmanın sağlanmasında tarih metodolojisine ait bilgi ve beceriler çok önemlidir. Tarih dersi için hazırlanan son programlar derslerde tartışmanın sağlanabilmesi bakımından olumlu ve önemli bir değişim içindedir. Fakat ders kitaplarında yeterli bir değişim sağlanamamaktadır. Tartışma ortamlarının geliştirilmesi için eğitim alanındaki değişikliklerin yanı sıra siyasal ve toplumsal demokrasinin geliştirilmesi de büyük bir önem arz etmektedir.

Doğanay, Akbulut-Taş ve Erden (2007) tarafından yapılan araştırmada üniversite öğrencilerinin tartışmaya açık, karmaşık ve çok yönlü düşündüren konularda eleştirel düşünme becerilerinin nasıl kullandıklarının değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Buna bağlı olarak eleştirel düşünme becerileri cinsiyet, yaş, yerleşim yeri, mezun olunan lise ve okunulan bölüm değişkenleri bakımından incelenmiştir. Araştırmada karma yöntem kullanılmıştır. Katılımcılardan kompozisyon yoluyla nitel veri elde edilmiş daha sonra bu veriler rubrik kullanılarak sayısallaştırılmış ve nicel analizler yapılmıştır. Araştırma Çukurova Üniversitesi (İlahiyat, Eğitim, Fen-Edebiyat, İktisadi ve İdari Bilimler Fakülteleri) ve Adana Polis Meslek Yüksek Okulu öğrencileri ile yürütülmüştür. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre; üniversite öğrencilerinin büyük çoğunluğunun eleştirel düşünme becerilerini kullanabilme açısından, 6 düzeyden oluşan bir ölçeğin ikinci düzeyinde oldukları belirlenmiştir. Elde edilen bir diğer sonuç ise; öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerinin cinsiyete, yaşa, mezun

olunan lise ve bölüm türüne göre anlamlı farklılaştığı, yerleşim yerine göre ise anlamlı bir fark bulunmadığıdır.

Tezler:

Tuncer (2018) tarafından yapılan “Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Tartışmalı Konuların Öğretimine İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi” isimli yüksek lisans tezinde Öğretmen Adaylarının tartışmalı konuların sınıf ortamında kullanılmasına yönelik görüşleri; sınıf, cinsiyet ve gelir düzeyi gibi değişkenler açısından incelenmiştir. Araştırma karma yöntem ile yürütülmüştür. Buna yönelik olarak Fırat Üniversitesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bölümünde okuyan 222 öğretmen adayına anket, 25 öğretmen adayına ise görüşme formu uygulanmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre; sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konuların sınıf ortamına getirilmesi ile ilgili görüşlerinin sınıf, gelir düzeyi ve cinsiyet değişkenlerine göre anlamlı farklılığın bulunmadığına ulaşılmıştır. Görüşmeden elde edilen bulgulara göre öğretmen adaylarının tartışmalı olarak gördükleri konular şunlardır: Toplumsal sorunlar, güncel konular, eğitim, siyaset, cinsiyet, din, ekonomi, spor, demokrasi, adalet ve öğretmen atamaları. Öğretmen adayları tartışmalı konuların sınıfta konuşulduğu sırada öğretmenin cesaret ve güven veren, demokratik, hoşgörülü ve tarafsız bir öğretim yaşantısı sunması gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca; adayların tamamı öğretimin farklı tekniklerle yapılması gerektiği görüşündedir. Araştırma sonunda elde edilen verilere göre farklı olarak olumsuz görüşe sahip öğretmen adayları da bulunmaktadır. Bu öğretmen adayları görüşlerinin nedenlerini gruplaşma ve dışlanma korkusu, özgür bir ortam olmaması ve kendini ifade edememe olarak belirtmişlerdir. Ayrıca; öğretmen adayları tartışmalı konuların sınıf ortamına getirilmesinin sınıf ortamını bozması, zaman yönetimi ve iletişim sorunları yaratabilme ihtimali olduğu için, kuralların belirlenmesi, öğretmenin kontrolü ve tecrübesi, süreci etkili yönetmesi karşılıklı saygı ve eşit zaman vermesi ile bu sorunların ortadan kaldırılabilceği görüşündedir.

Koldaş (2018)’ın yaptığı “Türkiye’de Tarih Derslerinde Tartışmalı Konuların Sunumun İncelenmesi” isimli yüksek lisans tezinin amacı, tarih derslerinde tartışmalı konuların nasıl ele alındığını belirlemektir. Araştırmada nitel

araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırma kapsamında İstanbul’da MEB ve Özel okullarda görev yapan 19 tarih öğretmeni ile yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen bulgular ile tarih ders kitaplarından tartışmalı konuların yer almadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca; öğretmenler tartışmalı konuların öğretiminde öğrencinin bilgi seviyesi ve sınav kaygısı, müfredatın yoğun olması, okul türü gibi birçok sorunla karşılaşmaktadır. Elde edilen bir diğer sonuç ise; öğretmenlerin tartışmalı konuların öğrencilerin kendilerini ifade etme, farklı görüşlere saygı gibi değerler ve tarihsel analiz ve yorum, tarihsel sorun analizi ve karar verme becerilerini kazandırmada etkili olabileceği görüşüdür.

Tatar (2018) tarafından yapılan “İhmal Edilen Eğitim Programında Tartışmalı Konuların İlk ve Ortaokul Öğretim Programları Bağlamında İncelenmesi” isimli doktora tezinde, Türkiye’deki tartışmalı konuların belirlenmesi ve ilkokul-ortaokul öğretim programlarının tartışmalı konular kapsamında incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma nitel araştırma yöntemiyle yürütülmüştür. Buna bağlı olarak; Eskişehir’de görev yapan 26 öğretmen (sınıf, din kültürü ve ahlak bilgisi, Türkçe, sosyal bilgiler, fen bilimleri, matematik ve İngilizce alanlarından), 250 öğretim elemanı (eğitim bilimleri, matematik ve fen bilimleri, Türkçe ve sosyal bilimler, temel eğitim, yabancı diller ve güzel sanatlar eğitimi anabilim dallarından) ve 5 eğitim sendikasının temsilcilerinden oluşmaktadır. Araştırma sonucuna göre, Türkiye’de tartışmalı konular belirlenmiştir. Fakat belirlenen konular ilk ve ortaokulda okutulan zorunlu derslerin öğretim programlarının amaç, içerik ve öğrenme öğretme süreçleri bağlamında ihmal edilen eğitim programında kalmaktadır.

Yücel (2018) tarafından yapılan “Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Eleştirel Düşünme Düzeylerinin Gelişiminde Tartışmalı Konuların Etkisi” isimli yüksek lisans tezinde; tartışmalı konuların derslerde yer almasının, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının eleştirel düşünme düzeylerine etkisi araştırılmıştır. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden yarı deneysel desen kullanılmıştır. Çalışma kontrol gruplu ön test son test yapılarak yürütülmüştür. Araştırmanın deney grubunu Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim dalında 4. sınıfta öğrenim gören 31 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Kontrol grubunda ise Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi,

Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim dalında 4. sınıfta öğrenim gören 32 öğretmen adayı yer almıştır. Araştırma sonucunda elde edilen sonuçlara göre, tartışmalı konuların derste bir eleştirel düşünme modeli ile ele alınması öğretmen adaylarının eleştirel düşünme düzeylerini anlamlı ve olumlu etkilemektedir. Elde edilen bir diğer sonuç, öğretmen adaylarının eleştirel düşünme düzeylerinin yeterli seviyede olmamasıdır. Yapılan bu araştırma ile öğretmen adaylarının eleştirel düşünmeye yönelik düşünme eğitimine ihtiyacı olduğu ortaya konulmuştur.

Deniz (2018) tarafından yapılan “Tartışılan Konuların İlkokul Eğitim Programlarında Yer Alıp Alınmamasına Yönelik Öğretmen Görüşleri (Malatya İli Örneği)” isimli yüksek lisans tezinde, sınıf öğretmenlerinin tartışmalı konuların eğitim programında yer alması/alınmaması ve öğretimi konularında düşüncelerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Ayrıca; bu düşünceler tartışmalı konuların tanımı, öğretimi sırasında kullanılan yöntem ve teknikler, sınıfta ele alınmasının olumlu/olumsuz sonuçları ve öğretimindeki zorluklar gibi boyutlar bakımından incelenmiştir. Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan durum çalışması ile yapılmıştır. Araştırmada Malatya’da 13 farklı ilkokulda görev yapan 20 sınıf öğretmeni ile görüşülmüştür. Araştırma sonucunda elde edilen verilere göre sınıf öğretmenleri eğitim sistemi, etnik sorunlar, sınav sistemi, torpil, ana dilde eğitim, darbe ve enflasyon konularını tartışmalılık düzeyi en yüksek; Kıbrıs sorunu, evrim teorisi, türban, fanatizm ve evlat edinme konuları ise en düşük olarak belirlemiştir. Ayrıca; öğretmenler çevre kirliliği, hayvan hakları, küresel yozlaşma, su sıkıntısı, terör, şiddet, ana dilde eğitim, küresel ısınma ve madde bağımlılığı konularının da eğitim programlarına en fazla eklenmesi gereken konular olduğunu belirtmiştir. Öğretmenler tartışmalı konuların sınıfa getirilmesinin empati kurma, farklı düşüncelere saygı duyma, problem çözme, iletişim becerileri ve duyarlılığı olumlu yönde etkilediğini savunurken; arkadaşlık bağlarını zedeleme, davranış bozukluğu oluşturma, tepki alma ve çatışma gibi olumsuz sonuçlar da meydana getireceğini belirtmişlerdir. Öte yandan katılımcı sınıf öğretmenlerinin darbe, çevre kirliliği, şiddet, hayvan hakları ve su sıkıntısı konularının sınıfa en çok getirdikleri konular olduğu; öğrencilerin ise şiddet, darbe, hayvan hakları, işsizlik, fanatizm, çevre kirliliği, terör, madde bağımlılığı, internet ve TV yayınları konularını sınıfa getirdiği sonuçlarına ulaşılmıştır. Öğretmenler tartışmalı konuların öğretimi

sırasında en çok tartışma yöntemi ile soru cevap ve beyin fırtınası tekniklerini kullandıklarını; değerlendirmede ise en çok gözlem ve örnek olay metinlerinden yararlanma yöntemlerini kullandıklarını belirtmiştir. Tartışmalı konuların öğretimindeki zorluklar ile ilgili ulaşılan sonuçlar ise; öğrencilerin hazır bulunuşluklarındaki yetersizlik, velilerin tepkisi, yanlış anlaşılma ve yoğun programdır.

Öztürk (2017) tarafından yapılan “Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Tartışmalı Konuların Öğretimine İlişkin Görüş Ve Uygulamaları” isimli doktora tezinde, tartışmalı konuların öğretiminde öğretmenlerin görüş ve uygulamalarını araştırılmıştır. Araştırmada karma yöntem kullanılmıştır. Nicel veriler için anket, nitel veriler için ise yarı yapılandırılmış gözlem formu kullanılmıştır. Çalışmada 26 ilde 646 sosyal bilgiler öğretmenine anket uygulanmış ve Kırşehir’de 4 farklı sosyo-ekonomik düzeye sahip okulda görev yapan 8 sosyal bilgiler öğretmeni derslerde gözlemlenmiştir. Araştırma bulgularına göre; sosyal bilgiler öğretmenlerinin sınıfta tartışmalı konulara yer verdiklerine fakat bu konuların daha çok Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nda yer alanlar olmasına özen gösterildiği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca; sosyal bilgiler öğretmenlerinin ülkemizde tartışmalı konular olarak gördükleri konular ile sınıfa getirdikleri konuların farklı olduğu sonucuna da ulaşılmıştır. Öğretmenler, sınıf ortamında tartışmalı konularla ilgili görüşlerini belirtmeyip tarafsız kalırken uygulama sırasında görüşlerini gizlemediklerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin belirttiği diğer bir husus; demokratik bir sınıf ortamı oluşturmak için tartışmalı konuları sınıfa getirmeleridir. Tartışmalı konuların öğretiminde yaşanan sorunlarla ilgili elde edilen sonuçlar ise; sorunların sadece öğrenciden kaynaklı olmadığı, öğretmenlerin aynı zamanda akademik, duyuşsal ve mesleki yönlerden de sorunlar yaşadığına yöneliktir.

Günel (2016) tarafından yapılan “Tarih Öğretmenlerinin Tartışmalı Ve Hassas Konulara Yaklaşımları (Erzurum Örneği)” isimli doktora tezinde, tarih öğretmenlerinin tartışmalı ve hassas konularla ilgili görüş ve uygulamalarını belirlemeyi amaçlanmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemi benimsenmiştir. Veri toplama aracı olarak ise açık uçlu anket, yarı yapılandırılmış görüşme formu ve gözlem formu kullanılmıştır. Çalışmada Erzurum’da görev yapan 87 tarih

öğretmenine anket uygulanmış, 25 tarih öğretmeni ile görüşülmüş ve 5 tarih öğretmenin dersi toplam 50 saat gözlemlenmiştir. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre, tarih öğretmenleri tartışmalı ve hassas konuları alan yazına uygun olarak tanımlamaktadır. Ayrıca; tarih öğretmenlerinin bahsi geçen konuların öğretimiyle ilgili yeterli eğitimi almadığı ve öğretimine olumlu yaklaştığı elde edilen diğer sonuçlar arasındadır. Tarih öğretmenlerinin öğretim programlarında en fazla tartışma ve hassaslık oluşturduğunu düşündükleri konular; Hz. Ali döneminde meydana gelen çeşitli olaylar, kardeş katli, Ermeni Meselesi, harem, Atatürk ilke ve inkılâpları, Adnan Menderes dönemi ile darbeler olmuştur. Öğretmenlere göre; bu konuların tartışmalı ve hassas hale gelmesinin sebebi, öğrencilerin farklı çevrelerden edindikleri tarih bilgileridir. Öğretmenler tartışmalı/hassas konuların derse heyecan getirdiğini ve bu konulara ilgi duyduklarını fakat işlerini kaybetme kaygısından dolayı rahat bir şekilde ele alamadıklarını ifade etmektedir.

Çopur (2015) tarafından yapılan “Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Tartışmalı Konuların Öğretimine İlişkin Düşüncelerinin İncelenmesi” isimli yüksek lisans tezinde, tartışmalı konuların sınıfta öğretimine yönelik sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerini ortaya koymak amaçlanmıştır. Araştırma karma araştırma yöntemi kullanılmış ve Türkiye’nin Marmara Bölgesi’ndeki bir ilin merkez ilçelerindeki ortaokullarda çalışan 140 sosyal bilgiler öğretmeni seçilmiştir. 140 sosyal bilgiler öğretmenine anket uygulanmış, anket uygulanan öğretmenler arasından 10 kişi ile görüşme yapılmıştır. Araştırmadaki bulgulara göre, en az tartışmalı konu yaratılış inancı; en tartışmalı konu ise terör olarak belirlenmiştir. Öğretmenler, tartışmalı konuların öğretimi sırasında sosyal bilgiler programında yer alan ve öğrencilerin hazır bulunuşluk seviyelerine uygun konuları sınıfa getirmeyi tercih ederken; uygun olmayanları getirmeyi tercih etmemektedir. Öğretmenlere göre, tartışmalı konular öğrencilerin üst düzey düşünme ve iletişim gibi önemli becerilerini geliştirmekle beraber onların bilgili bireyler olmalarını sağlamaktadır. Ayrıca öğretmenlere göre, sosyal bilgiler açısından önemli olan tartışmalı konular sosyal bilgilerin hedeflerine ulaşması açısından önemlidir. Fakat araştırmanın bir başka sonucuna göre tartışmalı konuların öğretimi ile ilgili öğretmenlerin öz yeterlikleri düşüktür. Araştırma sonuçları genel olarak; tartışmalı konuların planlı olarak sınıf ortamına getirilmesi

öğrencilerin duyuşsal ve davranışsal kazanımların edinmesi açısından önemli olduğu yönündedir.

Tokdemir (2013) tarafından yapılan “Ortaöğretim Tarih Dersinin Öğretiminde Tartışma Yöntemine İlişkin Öğretmenlerin Görüş Ve Uygulamaları (Ankara İli Örneği)” isimli doktora tezinin amacı, tarih öğretmenlerinin tartışma yönteminin kullanılması ile ilgili görüş ve uygulamalarını belirlemektir. Araştırmada karma yöntem kullanılmıştır. Buna bağlı olarak araştırma; Ankara’da görev yapan ankete katılan 284, mülakata katılan 30 ve derslerinde gözlem yapılan 4 tarih öğretmeni ile yürütülmüştür. Araştırmanın sonucunda, tarih öğretmenlerinin tartışma yönteminin tarih dersinde kullanımını olumlu bulduğuna ve bu yöntemi kullandığına ulaşılmıştır. Tarih derslerinde tartışma yönteminin kullanımına yönelik görüşler açısından cinsiyet, mesleki kıdem ve çalışılan okul türü bakımından öğretmen görüşleri arasında anlamlı farklılıklar ortaya çıkmışken; tartışma yönteminin uygulanmasında sadece çalışılan okul türü bakımından anlamlı farklılıklar ortaya çıkmıştır. Diğer sonuçlara göre; tartışma yöntemi, tarih derslerinde daha fazla “anlatma/ezberden söyleme” ve “amaçsız konuşmalar” boyutlarında yapılmaktadır. Ulaşılan diğer bir sonuç ise; tarih öğretmenlerinin tartışma yönteminin uygulanmasında özellikle tartışma teknikleri ve tartışmanın yönetilmesi yönünden eksik olduklarıdır.

Seçgin (2009) tarafından yapılan “Öğretmen Adaylarının Tartışmalı Konuların Öğretimine İlişkin Algı, Tutum ve Görüşleri” isimli yüksek lisans tezi kapsamında; sosyal bilgiler ve sosyal bilimlerle ilgili derslerde tartışmalı konuların ele alınması ve öğretilmesi ile ilgili öğretmen adaylarının algı, tutum ve görüşlerini farklı değişkenler ile incelemek amacıyla bir anket hazırlamıştır. Çalışma kapsamında hazırlamış olduğu anketi ilköğretim sınıf öğretmenliği ve sosyal bilgiler öğretmenliği ile ortaöğretim sosyal alanlar eğitimi (Tarih, Coğrafya, Türk Dili ve Edebiyatı, Felsefe Grubu) bölümlerinde okuyan toplam 446 öğretmen adayına uygulanmıştır. Araştırma nicel araştırma yöntemiyle yürütülmüştür. Elde edilen bulgular analiz edildiğinde; öğretmen adaylarının sosyal bilgiler ve sosyal bilimlerle bağlantılı derslerde tartışmalı konuların okutulmasını olumlu gördüğü ve bu konuların öğretiminin yurttaşlık eğitimi ve düşünme becerileri açısından faydalı olduğunu düşündüğü sonuçlarına

ulaşılmıştır. Araştırma sonuçlarına bakıldığında; tartışmalı konuların öğretime erkek öğretmen adayları kız öğretmen adaylarına göre, ilköğretim öğretmen adayları da ortaöğretim adaylarına göre daha olumlu yaklaşmaktadır.

2.2.2. Yurt Dışı Araştırmaları

Misco (2014) tarafından yapılan “Sadece Doğru Cevapları Arıyoruz: Güney Kore’de Bir Tartışmalı Konu Öğretiminin Zorlukları” isimli çalışmada; Güney Koreli ahlak ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin, öğretmen eğitimcilerinin ve öğrencilerin sınıf ortamında tartışmalı konuların tanıtılması ve tartışılması ile ilgili algıları incelenmiştir. Araştırma bulgularına göre, Güney Kore’de tartışmalı konu eğitime zarar veren bazı unsurlar vardır. Bunlar: Üniversiteye giriş sınavları, ders kitapları, didaktiklik, düalizm, idareciler, standartlar, ön yargı korkusu, yetersiz eğitim zamanı ve durgun sınıf, müfredat konuları ve güncel olayları sınıfa getirme. Araştırma sonucunda Güney Kore’nin tartışmalı konularla ilgili yansıtıcı düşünme konusundaki yetersizliğinin, toplum için bilinçli ve faydalı kararlar veren vatandaşların yetiştirilmesinde risk olduğuna ulaşılmıştır.

Hess ve Stoddard (2011) tarafından yapılan “Müfredatta 9/11: Bir Retrospektif” isimli çalışmada, 9 Eylül ve 11 Eylül sonrasındaki olayların 2002-2010 yılları arasında yayınlanan ek müfredat ve sosyal bilgiler ders kitaplarında öğrencilere nasıl sunulduğunu incelemişlerdir. Araştırmacılar bunun için müfredat analizi yapmışlardır. 9-11 Eylül’den kısa bir süre sonra birçok siyasi lider ve sosyal bilgiler eğitimcisi eğitim verilmesi gerektiğini savundu. Bir sonraki yıl kar amacı olmayan birçok kuruluş ve ABD Dışişleri Bakanlığı okullarda dağıtılmak üzere materyaller geliştirdi. Ve 9-11 sonrası ders kitapları basıldıkça içeriğe özellikle dikkat edilecekti. Araştırma kapsamında 9-11 Eylül’den sonraki birkaç yılda 9 tarih ve hükümet kitabı ve 9 müfredat analiz edilerek gençlere 9-11 Eylül sonrasında neler aktarıldığına bakılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular; 9-11 Eylül ile ilgili verilen içeriklerin öğrencilerin bu dönemi anlamaları için yeterli ayrıntıya sahip olmadığı, bu dönemde uygulanan politikaların

tartışmaları dikkate almadığı ve terörizm ile ilgili kavramsal karışıklıklar bulunduğu yönündedir.

Oulton, Day, Dillon ve Grace (2004) “Öğretmenlerin Tartışmalı Konular ve Vatandaşlık Eğitimi Bağlamında Tutum ve Uygulamaları” isimli çalışmalarında, öğretmenlerin tartışmalı konuların sınıfta kullanmaya hazır olma durumlarını incelemiş ve odak grup ve anketlerini içeren araştırmalarını rapor etmişlerdir. Araştırma için yaptıkları literatür taramasında tartışmalı konuların öğretimi ile ilgili ilke ve yöntemlerin kendilerinin de tartışmalı olduğu soncuna ulaşmışlardır. Çalışmalarının sonucunda birçok öğretmenin tartışmalı konuların öğretimi konusunda yeteri kadar hazır olmadıklarını ve kendilerini kısıtladıklarını kanısına varmışlardır. Ayrıca; öğretmenlerin tartışmalı konuların öğretiminde daha etkili olmalarına yardımcı olmak için destek materyalleri geliştirmeyi sağlayan odak noktaları vermeyi amaçlamışlardır.

Oulton, Dillon ve Grace (2004) tarafından yapılan “Tartışmalı Konuların Öğretiminin Yeniden Kavramsallaştırılması” isimli çalışmaya, bilimin toplumların tamamında tartışmalı sorunların çoğunun çözümünde rol oynadığı fakat; bilim ve bilim insanlarına toplumun problem çözme bakımından güven duymadığına dair ön bilgiler ile başlanılmıştır. Araştırmaya göre, var olan bu güven eksikliği kısmen fen eğitimcilerinin tartışmalı konuları sunma şeklinden kaynaklanabilmektedir. Özellikle tartışmalardaki yaklaşımlar sorunların niteliği ile uyuşmamaktadır. Araştırma, tartışmalı konuların öğretiminin yeniden kavramsallaştırılması için bir takım ilkeler önermekte ve nasıl uygulanacaklarına dair örnekler vermektedir.

Hess (2002) tarafından yapılan “Ortaöğretim Sosyal Bilgiler Dersinde Tartışmalı Kamu Sorunlarının Tartışılması: Nitelikli Öğretmenlerden Öğrenme” isimli çalışmada, orta ve lise sosyal bilgiler derslerinde kamusal tartışmalı konuların öğretilmesi incelenmiştir. Araştırma kapsamında öğrencilerin özellikle, TÜFE (Tüketici Fiyat Endeksi) tartışmalarına daha etkin katılmalarını öğretme konusunda yetenekli olduğu belirlenen ortaöğretim sosyal bilgiler öğretmenleri gözlemlenmiştir. Kaynak teori kullanılmış ve üç veri türü analiz edilmiştir. Bunlar: sınıf gözlemi, öğretmen görüşmeleri ve TÜFE tartışmalarını öğreten

kaynaklar. Çalışma sonucunda elde edilen verilere göre, öğretmenlerin sınıfta TÜFE tartışmalarını anlattıktan sonra bu tartışmaların öğretilmesi ile ilgili altı önerme belirlenmiştir. Daha sonra bu önermelerin, daha sonra yapılan sosyal araştırmalarda sınıf tartışmalarında mevcut literatüre bulunduğu katkı ortaya koyulmuştur. Araştırma sonunda öğretmenlere ve öğretmen eğitimcilerine TÜFE tartışmaları öğretimi ile ilgili çıkarımlar önerilmiştir.

Hess ve Posselt (2002) “Tartışmalı Kamu Sorunları Tartışmalarını Yüksek Okul Öğrencileri Nasıl Öğrenir ve Deneyimler” isimli çalışmalarında, 10. Sınıf öğrencilerinden iki kesiminin kamuya açık konuları (CPI/TÜFE) nasıl tartıştıklarını incelemiştir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu ciddiye alınmasına rağmen sınıf tartışmalarının gereksiz olduğunu belirtmişlerdir. Araştırma bulgularına göre, öğrenciler üzerinde arkadaş ve akranları öğretmenlerinin davranışlarından daha fazla etkili ve tartışmalara olan duygusal tepkilerinde daha ağır bir etkiye sahiptir. Ders sonunda öğrencilerin tartışma konusundaki çekincelerinin, TÜFE tartışmalarına etkin bir şekilde katılmalarını etkilediği gözlemlenmiştir.

Parker ve Hess (2001) “Tartışma ile Öğretme” isimli çalışmaları ile yeni öğretmenlere bir tartışmaya liderlik etmeyi öğretme ve bu konudaki görüşlerini rapor etmeyi amaçlamışlardır. Yapılan saha araştırmasında problemler belirlenmiş ve belirlenen problemlerle ilgili olarak görüşme tekniği kullanılmış ve veriler toplanmıştır. Sonuç olarak, yeni öğretmenlere tartışmalara liderlik etme konusundaki görüşler belirtilmiştir.

McCully, Smyth ve O'Doherty (1999) tarafından yapılan, “Kuzey İrlanda’da Tartışmalı Konuları Açıklama” isimli çalışma; Kuzey İrlanda’daki eğitimcilerin, gençlerin tartışmalı olan sosyal, dini, politik konularla ilgilenmelerine yardımcı olmak amacıyla 1995’te Ulster Üniversitesi’nde yaptıkları “Speak your Speak” projesinden faydalanmaktadır. Çalışma bu projenin temellerini belirlemekte, gerekçesini incelemekte ve çalışmanın 5 bölümünü ana hatlarıyla açıklamaktadır. Çalışmanın sonunda ise, bir toplumda tartışmalı konuların öğretilmesi için bugüne kadar yapılan çalışmaların sonuçlarını

açıklanmaktadır. Araştırmaya göre, var olan bu çalışmaları gözden geçirmek Kuzey İrlanda'da mevcut müfredatın bir parçası olan sosyal, sivil ve politik bir eğitim programının oluşmasına katkı sağlamaktadır.

3. YÖNTEM

Bu bölümde; araştırmanın yöntemine, araştırma modeline, evren ve örnekleme, veri toplama araçlarının geçerlik/güvenirliğine ve uygulanmasına, verilerin toplanmasına ve analizine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırma Modeli

Yapılan çalışmada araştırma modeli olarak, nicel ve nitel araştırma modellerinin birlikte kullanıldığı karma desen (mixed method) kullanılmıştır. Karma yöntemde, veriler hem nicel hem de nitel yöntemler ile elde edilir ve böylece her iki yöntemin de avantajlarından faydalanılarak sonuç elde edilir (Creswell, 2016). Karma desen araştırması, araştırmanın problemini çok boyutlu ve kapsamlı olarak incelemek için, pragmatist felsefenin ilkelerine bağlı olarak nitel ve nicel araştırma yöntemlerini birlikte kullanarak yapılan araştırmadır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu yöntem sayesinde, araştırma problemi hem nicel hem nitel boyutlar bir arada kullanılarak daha anlaşılır şekillerde ifade edilir (Fırat, Yurdakul ve Ersoy, 2014). Karma desen araştırmasının daha kapsamlı ve ayrıntılı olduğu bilgisinden hareketle, sosyal bilgiler öğretmenlerinin tartışmalı konuların öğretimine ilişkin düşüncelerini tam olarak ortaya koyabilmek amacıyla; nitel ve nicel araştırma yöntemlerinin bir arada kullanıldığı karma desen tercih edilmiştir. Ayrıca; çok boyutlu bir yapıda olan (siyasi, ekonomik, sosyal vb.) tartışmalı konularla ilgili verilerin tek bir yöntemle açıklaması yetersiz olabileceği düşüncesi de araştırmanın karma araştırma modeli ile yürütülmesini gerekli kılmıştır.

Araştırmada karma yöntem araştırma desenlerinden, açıklayıcı (explanatory) desen kullanılmıştır. Açıklayıcı desenin amacı, nicel verilerle toplanan verilerin nitel verilerle desteklenerek açıklanması veya örneklendirilmesidir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Açıklayıcı desen iki aşamadan oluşur; önce nicel veriler toplanır ve daha sonra nitel veriler toplanır. Böylece nicel verilerin nitel verilerle desteklenmesi veya açıklanması sağlanır (Creswell ve

Clark, 2015). Araştırmada nicel verilerin toplanması amacıyla anket, nitel verilerin toplanması amacıyla görüşme formu kullanılmıştır.

Araştırmanın nicel bölümünde tarama modeli kullanılmıştır. Genelde büyük bir örneklem grubu ile çalışılan araştırma modelinde amaç araştırma katılımcılarının görüş, ilgi ve tutumları gibi özelliklerini ortaya çıkarmaktır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2015). Tarama modeli geçmişte yaşanmış ve hali hazırda var olan durum ve olayları aynen olduğu gibi betimlemeyi amaç edinmektedir (Karasar, 2005). Öğrenilmesi hedeflenen bilgiler seçilen kişilere doğrudan yöneltilir ve kısa bir zaman diliminde birçok kişinin ilgi, tutum veya görüşü hakkında bilgiler toplanabilir (Erden, 2007).

Araştırmanın ikinci bölümünü oluşturan nitel bölümde ise olgubilim (fenemonoji) deseni kullanılmıştır. Olgubilim deseni, ancak bir olguyu daha iyi anlamaya fayda sağlayan fikirleri oluşturur. Bu sebeple, olgubilim deseni ile elde edilen sonuçların kesinliği yoktur ve bu sonuçlardan genel yargılar çıkarılamaz (Büyüköztürk ve diğerleri, 2015). Olgular yaşadığımız çevrede birbirinden farklı şekillerde karşımıza çıkarlar, hakkında bilgimiz olsa da olguları tam anlamıyla kavrayamayabiliriz. İşte olgubilim deseni, bize yabancı olmayan ama tamamen de anlayamadığımız olgulara odaklanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Yani olgubilim deseni; bildiğimiz, farkettiğimiz fakat ayrıntılı olarak ve derinlemesine bilgi sahibi olmadığımız olgularla ilgilenmektedir (Sönmez ve Alacapınar, 2011) Araştırmanın verilerini sosyal bilgiler öğretmen adaylarının görüşleri oluşturduğu için, belirli bir olgu üzerinde benzer anlayışların kategorize edildiği bu desen tercih edilmiştir.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Türkiye'deki üniversitelerde eğitim gören sosyal bilgiler öğretmen adayları oluşturmaktadır. Örneklem seçiminde ise Türkiye'nin beş farklı bölgesinden birer üniversite seçilmiş ve amaçlı örnekleme yöntemleri kullanılmıştır. Patton (1987), amaçlı örnekleme yöntemlerinin ayrıntılı veriler elde etme fırsatı tanıdığını belirtmektedir. Amaçlı örnekleme yöntemlerini; aşırı veya aykırı durum, maksimum çeşitlilik, benzeşik, tipik durum, kritik durum, kartopu veya zincir, ölçüt, doğrulayıcı veya yanlışlayıcı durum ve kolay ulaşılabilir (convenient) durum örnekleme gibi türlere ayırmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

Araştırmadaki nicel ve nitel bölümler için belirlenen örneklem farklı başlıklar altında aşağıda verilmiştir.

3.2.1. Nicel Boyuta Ait Örneklem

Nicel verileri toplamak amacıyla uygulanacak anketin örneklem seçimi, amaçlı (kasti) örnekleme yöntemlerinden “kolay ulaşılabilir (convenient) durum örnekleme” ile belirlenmiştir. Kolay ulaşılabilir durum örnekleme yönteminde, araştırmacı ulaşılabilmesi kolay ve yakın olan bir durumu seçtiği için araştırma hız kazanır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Buna yönelik olarak; uygulama alanlarının birbirine uzak olması, ulaşım, zaman, iletişim imkânları ve ekonomiklik durumları dikkate alınarak ulaşılabilmesi kolay üniversiteler belirlenmiştir. Araştırmanın nicel boyutunu oluşturan anket kısmında örneklem olarak; Akdeniz Bölgesi'nden Akdeniz Üniversitesi, Karadeniz Bölgesi'nden Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Doğu Anadolu Bölgesi'nden İnönü Üniversitesi, Marmara Bölgesi'nden Marmara Üniversitesi ve İç Anadolu Bölgesi'nden Necmettin Erbakan Üniversitesi'nde 2018-2019 yılında Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bölümü'nde öğrenim gören 1., 2., 3. ve 4. sınıf öğrencileri belirlenmiştir. Sosyal Bilgiler Öğretmenliği lisans eğitimi programının; tartışmalı konuların öğretimi ile ilgili algı, tutum ve görüşlere etki edip etmediğini sınamak amacıyla bütün sınıf düzeyleri ile çalışılmıştır. Buna yönelik olarak; Akdeniz

Üniversitesi'nde öğrenim gören 35 tane 1. sınıf, 28 tane 2. sınıf, 36 tane 3. sınıf ve 35 tane 4. sınıf olmak üzere toplam 134 öğretmen adayı; Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi'nde öğrenim gören 29 tane 1. sınıf, 30 tane 2. sınıf, 23 tane 3. sınıf ve 30 tane 4. sınıf olmak üzere toplam 112 öğretmen adayı; İnönü Üniversitesi'nde öğrenim gören 30 tane 1. sınıf, 30 tane 2. sınıf, 30 tane 3. sınıf ve 29 tane 4. sınıf olmak üzere toplam 119 öğretmen adayı; Marmara Üniversitesi'nde öğrenim gören 35 tane 1. sınıf, 35 tane 2. sınıf, 31 tane 3. sınıf ve 35 tane 4. sınıf olmak üzere toplam 136 öğretmen adayı ve Necmettin Erbakan Üniversitesi'nde öğrenim gören 40 tane 1. sınıf, 40 tane 2. sınıf, 40. tane 3. sınıf ve 39 tane 4. sınıf olmak üzere toplam 159 öğretmen adayı belirlenmiştir.

Araştırmanın nicel kısmı için katılımcılarına ait demografik özellikler ayrı ayrı tablolar olarak aşağıda gösterilmiştir. Katılımcıların cinsiyetlerine göre dağılımları Tablo 3.1. 'de verilmiştir.

Tablo 3. 1. Katılımcıların cinsiyete göre dağılımı

Cinsiyet	f	%
Kadın	430	65,2
Erkek	230	34,8
Toplam	660	100,0

Tablo 3.1.'de görüldüğü gibi araştırmacının katılımcılarının 430'u (% 65,2) kadın, 230'u (% 34,8) ise erkektir.

Katılımcıların okudukları üniversiteye göre genel dağılımları Tablo 3.2. 'de verilmiştir.

Tablo 3. 2. Katılımcıların okudukları üniversiteye göre genel dağılımı

Üniversite	f	%
Necmettin Erbakan Üniversitesi	159	24,1
Marmara Üniversitesi	136	20,6
Akdeniz Üniversitesi	134	20,3
İnönü Üniversitesi	119	18,0
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi	112	17,0
Toplam	660	100,0

Tablo 3.2.'de görüldüğü gibi; katılımcıların 159'u (% 24,1) Necmettin Erbakan Üniversitesi'nde, 136'sı (% 20,6) Marmara Üniversitesi'nde, 134'ü (% 20,3) Akdeniz Üniversitesi'nde, 119'u (% 18,0) İnönü Üniversitesi'nde ve 112'si (% 17,0) Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi'nde Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bölümünde öğrenim gören sosyal bilgiler öğretmen adaylarıdır. Toplam katılımcı sayısı 660'tır.

Katılımcıların sınıf düzeylerine göre dağılımları Tablo 3.3.'te verilmiştir.

Tablo 3. 3. Katılımcıların sınıf düzeyine göre dağılımı

Sınıf Düzeyi	f	%
1. sınıf	164	24,8
2. sınıf	166	25,2
3. sınıf	166	25,2
4. sınıf	164	24,8
Toplam	660	100,0

Tablo 3.3.'te görüldüğü gibi araştırmacının katılımcılarının 164'ü (% 24,8) 1. sınıf, 166'sı (% 25,2) 2. sınıf, 166'sı (% 25,2) 3. sınıf ve 164'ü (% 24,8) 4. sınıf düzeyinde öğrenim gören sosyal bilgiler öğretmen adaylarıdır.

3.2.2. Nitel Boyuta Ait Çalışma Grubu

Nitel verileri toplamak amacıyla; örneklem seçiminde amaçlı örnekleme yöntemlerinden “ölçüt örnekleme” tekniği kullanılmış ve evren içerisinden örneklem belirlenmiştir. Ölçüt örneklemede temel hedef önceden belirlenen ölçütleri karşılayan örneklemle ulaşmaktır. Yani; konuya göre araştırmacı tarafından hazırlanan veya önceden var olan belirli ölçütler göz önünde bulundurularak çalışma grubu oluşturulur (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Yapılan araştırmada belirlenen ölçütler; öğretmen adaylarının sosyal bilgiler öğretmenliği ana bilim dalında 4.sınıf düzeyinde öğrenimlerini sürdürmeleri ve öğretim ilke ve yöntemleri, sosyal bilgiler dersinde yeni yaklaşımlar, özel öğretim yöntemleri I-II gibi dersleri almış olmalarıdır. 4. Sınıf öğrencilerinin seçilmesinin nedeni, sosyal bilgiler lisans eğitim programında yer alan derslerin birçoğunun tamamlanmış

olmalarıdır. İkinci ölçüt olarak belirtilen derslerin konuları arasında tartışma konulara yer verildiği için, öğretmen adaylarının bilgi düzeyi bakımından hazırbulunuşluk düzeyi açısından önemli olduğu düşünülmüştür. Bu gerekçeyle araştırmanın nitel boyutunu oluşturan görüşme sorularının yer aldığı kısımda çalışma grubu olarak; 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi'nde 4. sınıf düzeyinde öğrenim gören 10 öğretmen adayı, İnönü Üniversitesi'nde 4. sınıf düzeyinde öğrenim gören 8 öğretmen adayı, Marmara Üniversitesi'nde 4. sınıf düzeyinde öğrenim gören 10 öğretmen adayı ve Necmettin Erbakan Üniversitesi'nde 4. sınıf düzeyinde öğrenim gören 10 öğretmen adayı olmak üzere toplamda 38 sosyal bilgiler öğretmen adayı seçilmiştir. Araştırmanın bu bölümü, sosyal bilgiler lisans eğitim programında yer alan derslerin birçoğunun tamamlanmış olması sebebiyle 4. sınıf düzeyindeki öğretmen adayları ile yapılmıştır.

Araştırmanın nitel kısmı için katılımcılarına ait demografik özellikler ayrı ayrı tablolar olarak aşağıda gösterilmiştir. Katılımcıların cinsiyetlerine göre dağılımları Tablo 3.4.'te verilmiştir.

Tablo 3. 4. Katılımcıların cinsiyete göre dağılımı

Cinsiyet	f	%
Kadın	27	71,7
Erkek	11	28,2
Toplam	38	100

Tablo 3.4.'te görüldüğü gibi araştırmanın nitel boyutunda yer alan katılımcıların 27'si (% 71,7) kadın, 11'i (%28,2) ise erkektir. Oluşan bu durumda; araştırma yapılan üniversitelerin sosyal bilgiler öğretmenliği bölümlerinde öğrenim gören kadın öğretmen adaylarının sayısının, erkek öğretmen adaylarının sayısından daha fazla olması etkilidir.

Katılımcıların okudukları üniversiteye göre genel dağılımları Tablo 3.5.'te verilmiştir.

Tablo 3. 5. Katılımcıların okudukları üniversiteye göre genel dağılımı

Üniversite	f	%
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi	10	26,4
Marmara Üniversitesi	10	26,4
Necmettin Erbakan Üniversitesi	10	26,4
İnönü Üniversitesi	8	20,8
Toplam	38	100

Tablo 3.5.'te görüldüğü gibi; katılımcıların 10'u (% 26,4) Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi'nde, 10'u (% 26,4) Marmara Üniversitesi'nde, 10'u (% 26,4) Necmettin Erbakan Üniversitesi'nde ve 8'i (% 20,8) İnönü Üniversitesi'nde Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bölümünde 4. sınıf düzeyinde öğrenim gören sosyal bilgiler öğretmen adaylarıdır. Araştırmanın nitel boyutunda toplam katılımcı sayısı 38'dir.

3.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmada nicel ve nitel veri toplama araçları bir arada kullanılmıştır.

3.3.1. Nicel Boyuta Ait Veri Toplama Aracı

Araştırmadaki nicel veriler Seçgin (2009) tarafından geliştirilen “Öğretmen Adaylarının Tartışmalı Konuların Öğretimine İlişkin Algı, Tutum ve Görüşleri” başlıklı anket ile elde edilmiştir. Anket 6 bölümden oluşmaktadır: Birinci bölümde araştırmacı tarafından hazırlanan; katılımcıların cinsiyet, öğrenim gördükleri üniversite ve sınıf düzeyi gibi demografik bilgilerinin belirlenmesine yönelik sorular bulunmaktadır. İkinci bölümde, konuların tartışılabilirlik derecelerinin belirlenmesi amacıyla 70 tane madde yer almaktadır. 5'li likert tipi şeklinde hazırlanan bölümde 'En Çok Tartışmalı' , 'Oldukça Tartışmalı' , 'Orta Tartışmalı' , 'Çok Az Tartışmalı' ve 'Hiç Tartışmalı Değil' seçenekleri yer

almaktadır. Üçüncü bölümde, bazı tartışmalı konuların sınıfa getirilmesi veya getirilmemesi konusunda bilgi toplamak amacıyla 70 tane madde bulunmaktadır. 3'lü likert şeklinde hazırlanan bu bölümde 'Getirilmeli' , 'Getirilmemeli' ve 'Fikrim Yok' seçenekleri bulunmaktadır. Dördüncü bölüm, tartışmalı konuların sınıfta ele alınmasına yönelik olarak 38 maddeden oluşmaktadır. 5'li likert şeklinde hazırlanan bu bölümde 'Kuvvetle Katılıyorum' , 'Katılıyorum' , 'Kararsızım' , 'Katılmıyorum' ve 'Hiç katılmıyorum' seçenekleri bulunmaktadır. Beşinci bölüm, tartışmalı konuların öğretim yöntem ve tekniklerini içeren 20 maddeden oluşmaktadır. 5'li likert şeklinde hazırlanan bu bölümde 'Her Zaman' , 'Sık Sık' , 'Bazen' , 'Nadiren' ve 'Hiçbir Zaman' seçenekleri bulunmaktadır. Altıncı bölüm, tartışmalı konuların etkili bir şekilde öğretilmesinin önündeki engellere yönelik olan 14 maddeyi içermektedir. 5'li likert şeklinde olan bu bölümde de 'Her Zaman Engel' , 'Sık Sık Engel' , 'Bazen Engel' , 'Nadiren Engel' ve 'Hiç Engel Değil' maddeleri yer almaktadır. Anketin uygulanması için gerekli izinler alınmıştır.

3.3.1.1. Nicel Veri Toplama Aracının Geçerlik ve Güvenirliği

Seçgin (2009) tarafından anketin geliştirilmesi aşamasında; ilk önce literatür taraması yapılmış ve kuramsal çerçeveye bağlı olarak çeşitli tartışmalı konular belirlenmiştir. Ardından, belirlenen bu konuların tartışmalılık dereceleri ve sınıfa getirilmeleri ile ilgili açık uçlu maddeler hazırlanmıştır. Hazırlanan bu maddeler 20 tane sosyal bilim öğretmenine uygulanmıştır. Son olarak araştırmacılar tarafından; yapılan bu uygulamadan, uzman görüşlerinden ve tarama sırasında edindikleri bilgilerden yararlanılarak bir anket formu oluşturulmuştur. Oluşturulan bu anket formu İlköğretim Sınıf Öğretmenliğinde okuyan 30 öğretmen adayına uygulanmıştır. Anlaşılabilirliği test edilip, uygulama yapılan 30 öğretmen adaylarının görüşlerine yönelik olarak eksik görülen kısımlar tamamlanmış ve ankete son şekli verilmiştir. Ardından anket formu çoğaltılmış ve örneklem grubundaki katılımcılara uygulanmıştır. Seçgin (2009) tarafından geliştirilen anket öğretmen adaylarının demografik özelliklerini belirleme amaçlı 3 madde ile bir kısmı 3'lü bir kısmı da 5'li likert tipi şeklinde hazırlanan 212 madde olmak üzere toplam 215 maddeden oluşmaktadır.

Öğretmen adaylarının tartışmalı konuların öğretimine ilişkin algı, tutum ve görüşlerinin incelenmesi amacıyla Seçgin (2009) tarafından geliştirilen anketin kapsam geçerliliğine bakılmıştır. Bu amaçla anket formunun geliştirilme aşamasında ilk önce literatür taranmış ve form edinilen bilgiler ışığında oluşturulmuştur. Formda yer alan maddeler uzman görüşlerine sunulmuş ardından gerekli değişiklikler yapılmıştır. Ardından hazırlanan form ilköğretim 1. kademe Sınıf Öğretmenliği bölümünde okuyan 30 öğretmen adayına uygulanmıştır. Böylece anlaşılabilirliği test edilen formda, öğretmen adaylarının ve uzmanların görüşlerine yönelik olarak düzenlemeler yapılmış ve anket son şeklini almıştır.

Anketin yapı geçerliliğine ise 446 öğretmen adayından elde edilen verilere faktör analizi yapılarak bakılmıştır. Tartışmalı konuların öğretimine yönelik tutum maddelerinde ve tartışmalı konuların öğretim yöntem teknikleriyle ilgili görüş maddelerinde kuramsal olarak herhangi bir boyut öngörülmemiştir, maddelerin içeriğinin hazırlanmasında konunun temel özelliklerini yansıtmaları amaç edinilmiştir. Tartışmalı konuların sınıfta ele alınmasının önündeki engellere ilişkin maddeler hazırlanırken Dışsal-Durumsal, Dışsal-Kurumsal, İçsel ve Sistemden Kaynaklı Engeller olmak üzere dört boyut öngörülmüştür.

Örneklemin ve verilerin faktör analizine uygunluğunu belirlemek amacıyla her bir bölümün, uygulanan kısmi korelasyonların küçük olup olmama durumunu test eden Kaiser-Meyer Olkin (KMO) katsayısına bakılmıştır. Örneklemin yeterliliğine yönelik olarak da Bartlett testi yapılmıştır.

Tartışmalı konuların öğretimine yönelik tutum maddelerinin KMO ve Bartlett Testi sonuçlarına göre: KMO katsayısı .94 bulunmuştur. Bulunan değer analiz için KMO değerinin kabul edilebilir sınırı olan .50 değerinin üzerinde olduğu için faktör analizi yapılabileceği anlamına gelmektedir. Bartlett testi anlamlı bulunduğu için örneklem büyüklüğü de yeterli kabul edilmiştir. ($p < .001$). Tartışmalı konuların öğretimine ilişkin tutum maddelerinin verilerinin faktör yapısı temel bileşenler yöntemiyle analiz edilmiş ve maddelere boyut oluşturulmamıştır. Bölümün Cronbach Alpha katsayısına bakılmış ve güvenilirlik katsayısı .95 bulunmuştur. 660 katılımcı ile yapılan bu çalışmada, aynı yöntemle

bölümün Cronbach Alpha katsayısına bakılmış ve güvenirlik katsayısı .90 olarak belirlenmiştir. Bir testin Cronbach Alpha katsayısının .70 ve daha yüksek olması o testin güvenilir olması için yeterlidir. Yani; testin Cronbach Alpha katsayısının .70 ve 1 aralığında olması o testin güvenilir olduğu anlamına gelmektedir (Büyüköztürk, 2020).

Tartışmalı konuların öğretim yöntem ve tekniklerine yönelik görüşlerin KMO ve Bartlett Testi sonuçlarına göre: KMO katsayısı .90 bulunmuştur. Bulunan değer analiz için KMO değerinin kabul edilebilir sınırı olan .50 değerinin üzerinde olduğu için faktör analizi yapılabileceği anlamına gelmektedir. Bartlett testi anlamlı bulunduğu için örneklem büyüklüğü de yeterli kabul edilmiştir. ($p<.001$). Tartışmalı konuların öğretim yöntem ve tekniklerine ilişkin görüş maddelerinin verilerinin faktör yapısı temel bileşenler yöntemiyle analiz edilmiş ve maddelere boyut oluşturulmamıştır. Bölümün Cronbach Alpha katsayısına bakılmış ve güvenirlik katsayısı .88 bulunmuştur. 660 katılımcı ile yapılan bu çalışmada, aynı yöntemle bölümün Cronbach Alpha katsayısına bakılmış ve güvenirlik katsayısı .89 olarak belirlenmiştir. Sonuçlar testin güvenilir olduğunu göstermektedir.

Tartışmalı konuların sınıfta ele alınmasının önündeki engellere yönelik algı maddelerinin KMO ve Bartlett Testi sonuçlarına göre: KMO katsayısı .77 bulunmuştur. Bulunan değer analiz için KMO değerinin kabul edilebilir sınırı olan .50 değerinin üzerinde olduğu için faktör analizi yapılabileceği anlamına gelmektedir. Bartlett testi anlamlı bulunduğu için örneklem büyüklüğü de yeterli kabul edilmiştir. ($p<.001$). Bölümün Cronbach Alpha katsayısına bakılmış ve güvenirlik katsayısı .78 bulunmuştur. 660 katılımcı ile yapılan bu çalışmada, aynı yöntemle bölümün Cronbach Alpha katsayısına bakılmış ve güvenirlik katsayısı .86 olarak belirlenmiştir. Sonuçlar testin güvenilir olduğunu göstermektedir.

3.3.2. Nitel Boyuta Ait Veri Toplama Aracı

Araştırmadaki nitel veriler ise; sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konuların öğretimi hakkındaki görüşlerini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan görüşme forumu ile elde edilmiştir. Olgubilim deseni ile yapılan araştırmalarda genelde görüşme tekniği kullanıldığından, araştırmanın nitel verileri de yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşmeler katılımcıların dünya algılarını kendi cümleleri ile ifade etmesini sağlar (Merriam, 2015). Yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan soruları hazırlamak amacıyla ilk önce ilgili literatür incelenmiş, ardından problemi en iyi yansıtan sorular araştırmacı tarafından oluşturulmuş ve uzman görüşüne sunulmuştur. Yarı yapılandırılmış görüşme formuna iki alan uzman görüşü ile son şekli verilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formu 2 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde sosyal bilgiler öğretmen adaylarının; cinsiyet, öğrenim gördükleri üniversite ve sınıf düzeyi gibi demografik özellikleri yer almaktadır. İkinci bölüm ise tartışmalı konuların öğretimi ile ilgili görüşlerin alındığı 8 tane açık uçlu sorudan oluşmaktadır. Sorulardan birincisi tartışmalı konu kavramının ne olduğunu, ikincisi özelliklerini, üçüncüsü sosyal bilgiler dersinde tartışmalı olarak görülen konuları, dördüncüsü tartışmalı konuların öğretimi sırasında dikkat edilmesi gereken hususları, beşincisi öğretim sırasında uygulanabilecek yöntem ve teknikleri, altıncısı tartışmalı konuların sosyal bilgiler dersi açısından önemini, yedincisi, öğretimde yaşanan sorunları ve sekizincisi bu sorunlara yönelik çözüm önerilerini belirlemeye yöneliktir.

3.3.2.1. Nitel Veri Toplama Aracının Geçerlik ve Güvenirliği

Araştırma yönteminin doğası gereği nitel verilerin geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları nicel verilerinkinden farklıdır. Bu sebeple bu araştırmada nitel veriler için geçerlik ve güvenirliliği sağlamak amacıyla farklı yöntemler kullanılmıştır. Verilerin ayrıntılı kaydı ve araştırmacının araştırmanın her safhasını ayrıntılarıyla açıklaması geçerliği sağlamanın bir yoludur. Bununla birlikte; katılımcı görüşlerinden alıntılar yapmak, verilerin güvenilir ve açık bir şekilde analiz edilip sonuçların aktarılması da geçerliği sağlayan unsurlardır

(Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu sebeple; yapılan bu araştırmada geçerliği sağlamak amacıyla, yapılan çözümleme basamakları ayrıntılı bir şekilde açıklanmış ve bulgular mümkün olduğunca doğrudan alıntılarla desteklenmiştir.

Güvenirliği sağlamak amacıyla uygulama sırasında titiz davranılmış ve veriler dikkatle toplanmıştır. Yine verilerin kodlanması ve analizi sırasında da oldukça dikkatli çalışılmıştır. Görüşme formları araştırmacı dışında iki alan uzmanı tarafından da değerlendirilmiştir. Araştırmacı ve alan uzmanları tarafından oluşturulan kategoriler karşılaştırılarak uzlaşma yüzdesi hesaplanmıştır. Nitel araştırmalarda güvenilirlik düzeyi uzlaşma yüzdesi ile belirlenmektedir. Miles ve Huberman (1994), tarafından tavsiye edilen, formüle edilen uzlaşma yüzdesi oranının % 80'e yakın olmasıdır. Uzlaşma yüzdesi şu şekilde hesaplanmaktadır;

$$\text{Uzlaşma yüzdesi} = \text{Görüş Birliği} / (\text{Görüş Birliği} + \text{Görüş Ayrılığı}) \times 100$$

Yapılan çalışmada araştırmacı ve alan uzmanları tarafından oluşturulan kategoriler karşılaştırılmış ve aynı kategoriler görüş birliği, farklı kategoriler ise görüş ayrılığı olarak belirlenmiştir. Ardından her sorunun ayrı ayrı güvenilirliği hesaplanmıştır. Soruların güvenlik yüzdeleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 3. 6. Nitel sorular için güvenilirlik analizi

Soru Numarası	Görüş Birliği	Görüş Ayrılığı	Uzlaşma Yüzdesi (%)
1	96	11	89,71
2	163	13	92,61
3	306	40	88,43
4	178	8	95,69
5	118	1	99,15
6	129	15	89,58
7	115	17	87,12
8	120	19	86,33
Toplam	1225	124	90,80

Güvenirlik hesaplanması yapılan bütün soruların uzlaşma yüzdesinin %80'in üzerinde olduğu görülmektedir.

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırma sırasında kullanılacak veri toplama araçları hazırlandıktan sonra etik kurul raporu ve uygulamanın yapılacağı üniversitelerden araştırma izinleri alınmıştır. Ardından ölçme araçlarının uygulanacağı saatlerdeki derslerin hocaları ile görüşülmüş ve izin alınmıştır. Uygulama öncesinde katılımcılara, tartışmalı konular ve ölçme araçlarının içeriği hakkında genel açıklamalar yapılmıştır. Ardından, elde edilen verilerin bilimsel araştırma haricinde başka bir yerde kullanılmayacağı ve başka kişi ve kurumlarla paylaşılmayacağına dair bilgiler verilmiştir. Son olarak ölçme araçları gönüllülük esasına bağlı olarak uygulanmıştır.

Nicel verilerin toplanılması amacıyla; Akdeniz Üniversitesi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, İnönü Üniversitesi, Marmara Üniversitesi ve Necmettin Erbakan Üniversitesi'nde öğrenim gören 1., 2., 3. ve 4. sınıf öğrencilerine anket dağıtılmış ve katılımcılara 1 ders saati (40 dakika) süre verilmiştir. Uygulama sonrasında anketler incelenmiş ve cevaplanmayan anketler araştırma kapsamından çıkarılmıştır. Böylece; Akdeniz Üniversitesi'nde öğrenim gören 35 tane 1. sınıf, 28 tane 2. sınıf, 36 tane 3. sınıf ve 35 tane 4. sınıf olmak üzere toplam 134 öğretmen adayı; Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi'nde öğrenim gören 29 tane 1. sınıf, 30 tane 2. sınıf, 23 tane 3. sınıf ve 30 tane 4. sınıf olmak üzere toplam 112 öğretmen adayı; İnönü Üniversitesi'nde öğrenim gören 30 tane 1. sınıf, 30 tane 2. sınıf, 30 tane 3. sınıf ve 29 tane 4. sınıf olmak üzere toplam 119 öğretmen adayı; Marmara Üniversitesi'nde öğrenim gören 35 tane 1. sınıf, 35 tane 2. sınıf, 31 tane 3. sınıf ve 35 tane 4. sınıf olmak üzere toplam 136 öğretmen adayı ve Necmettin Erbakan Üniversitesi'nde öğrenim gören 40 tane 1. sınıf, 40 tane 2. sınıf, 40. tane 3. sınıf ve 39 tane 4. sınıf olmak üzere toplam 159 öğretmen adayından toplam 660 adet anket elde edilmiştir.

Nitel verilerin toplanması amacıyla; ilgili üniversitelerin 4. sınıf düzeyinde öğrenim gören öğretmen adaylarına sınıf ortamında, yine gönüllülük esas alınarak bir ders saatinde (40 dk.) yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmıştır. Nitel görüşme formu dağıtılarak nitel araştırmaya dahil edilen öğretmen adaylarına

nicel soruların yer aldığı anket uygulanmamıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formları öğretmen adaylarına dağıtılmış ve ilgili açıklamalar yapılmıştır. Öğretmen adaylarının kendilerini bu şekilde daha özgür hissedeceği ve özgürce ifade etmekten kaçınabilecekleri düşüncelerinin olabileceği düşüncesiyle nitel verilerin toplanmasında soru formu kullanılmıştır. Formlar öğretmen adaylarına dağıtılmış ve formda yer alan soruların yanıtlanması istenmiştir. Uygulama ardından boş bırakılmış formlar araştırma kapsamından çıkarılmıştır. Böylece; Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi'nde 4. sınıf düzeyinde öğrenim gören 10, İnönü Üniversitesi'nde 4. sınıf düzeyinde öğrenim gören 8, Marmara Üniversitesi'nde 4. sınıf düzeyinde öğrenim gören 10 ve Necmettin Erbakan Üniversitesi'nde 4. sınıf düzeyinde öğrenim gören 10 sosyal bilgiler öğretmen adayından olmak üzere toplamda 38 form toplanmıştır. Ve elde edilen veriler analiz edilmiştir.

3.5. Verilerin Analizi

Araştırmada nicel ve nitel veri toplama araçları bir arada kullanılmıştır.

3.5.1. Nicel Boyuta Ait Veri Analizi

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarına uygulanan ‘Tartışmalı Konuların Öğretimine ilişkin Algı, Tutum ve Görüş ölçeği’ verilerinin analizinde nicel analiz teknikleri kullanılmıştır. Elde edilen veriler, SPSS 20 (Statistical package for the social sciences) paket programına girilmiş ve program yardımıyla değerlendirilmiştir. Kullanılan ölçeğin geçerlik ve güvenirlik incelemeleri yapıldıktan sonra veriler analiz edilmiştir.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konulara ilişkin algı, tutum ve görüşlerinin belirlenmesi amacıyla ölçeğin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri hesaplanarak frekans tabloları oluşturulmuştur. Tartışmalı

konuların neler olduğu, sınıf ortamına getirilmesi, öğretimi, öğretim yöntem teknikleri ve öğretiminin önündeki engellere ilişkin algı tutum ve görüş maddelerinin çözümlenmesi için “Kay-kare testi” yapılmıştır. Ölçme aracı olan ankette bulunan maddelerin her biri ayrı bir durumu belirlemeye yönelik olduğu ve bu maddelere verilecek yanıtların sınıflama ölçeğinde olduğu görülmektedir. Maddelere verilen yanıtlar ile araştırma katılımcılarının demografik özellikleri arasında bir ilişki olup olmadığı çözümlenmek istendiği için “Kay-kare testi” uygulanmıştır (Büyüköztürk, 2020). Yani “Kay-kare testi” yapılmasının sebebi; araştırmada kullanılan veri toplama aracının türü anket olduğu için her bir maddenin değerlerinin yüzdelerinin ve birbirlerine olan uyumlarını değişkenler bakımından belirlemek ve sonuçları bu doğrultuda yorumlamaktır. Kullanılan ‘İki Değişken İçin ‘Kay- kare testi’nin amacı; iki sınıflamalı değişken için örneklemelerde (satır sayısı x sütun sayısı) esas alınarak oluşan gözeneklerde, gözlenen sayıların değerleri ile beklenen sayıların değerlerinin birbirinden anlamlı şekilde farklı olup olmadığını test etmektir (Büyüköztürk, 2020).

Ankette yer alan her bir maddenin tek tek analizleri yapılmış ve ardından frekans dağılımları, yüzdeleri, aritmetik ortalamaları, standart sapmaları belirlenerek elde edilen veriler tablolaştırılmış ve yorumlanmıştır. Tablolarda tüm maddelere yer verilmiş fakat anlamlı farklılık gösteren maddeler koyu renk ile işaretlenmiştir. Sonuçların yorumlanmasında. 05 anlamlılık düzeyi ölçüt olarak alınmıştır.

3.5.2. Nitel Boyuta Ait Veri Analizi

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarına veri toplama sürecine ilişkin gerekli bilgiler verilmiş; ardından araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formları bir ders saatinde (40 dk.) uygulanmıştır. Uygulanan yarı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen veriler ise; nitel veri analiz tekniklerinden biri olan betimsel analiz yöntemiyle çözümlenmiştir. Betimsel analiz, yönteminde katılımcılardan elde edilen veriler ilk olarak sistematik ve net ifadelerle betimlenir. Ardından yapılan betimlemeler açıklanarak yorumlanır, neden sonuç bağları incelenir ve sonuçlara varılır (Yıldırım ve Şimşek, 2018).

Yarı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen nitel verilerin analizinde ilk olarak görüşme formları Ö1, Ö2, Ö3 şeklinde kodlanmıştır. Bütün formlar araştırmacı tarafından tekrar tekrar okunmuş ve ifadelerin net bir şekilde anlaşılması sağlanmıştır. Ardından bilgilerin genel hatlarıyla görünebilmesi amacıyla veriler araştırmacı tarafından aynen bilgisayara kaydedilmiştir. Cevaplar tekrardan okunmuş ve öğretmen adaylarının verdikleri cevaplara bağlı olarak uygun kategoriler oluşturulmuştur. Aynı işlemler 2 alan uzmanı tarafından daha gerçekleştirilmiştir. Daha sonra araştırmacıların oluşturdukları kategoriler karşılaştırılmış ve uzlaşma yüzdeleri hesaplanmıştır. Uzlaşma yüzdesinin oranının %80'e yakın olması ile geçerlik güvenirlik sağlanmaktadır (Miles ve Huberman, 1995). Araştırmada da %80'in üzerinde sonuçlar elde edilmiştir (1. Soru %89,71; 2. Soru %92,61; 3. Soru %88,43; 4. Soru %95,69; 5. Soru %99,15; 6. Soru %89,58; 7. Soru %87,12; 8. Soru %86,33). Geçerlik güvenirliği sağlanan kategorilere son şekli verilmiştir. Elde edilen kategorilerden bir tablo oluşturularak istatistiksel veriler oluşturulmuştur. Son olarak; oluşturulan tabloların altına kategorilerin açıklamaları, ilgili yorumlar ve katılımcılardan elde edilen doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

4. BULGULAR VE TARTIŞMA

Bu bölümde, araştırmanın amacına yönelik olarak yapılan istatistiksel analizler ile bu analizlerin sonucunda elde edilen bulgular ve araştırma kapsamında toplanan verilerin yorumları yer almaktadır. Bulgular tablolar ile gösterilerek açıklanmaya ve yorumlanmaya çalışılmıştır.

4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın birinci alt problemini sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konulara yönelik algı, tutum ve görüşlerinin neler olduğu oluşturmaktadır. Birinci alt probleme ilişkin bulgular tablolaştırılarak yorumlanmıştır.

4.1.1. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarına Göre Tartışmalı Olarak Nitelendirilen Konuların Tartışmalılık Derecesine İlişkin Bulgular

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, tartışmalı olarak nitelendirilen konuların ne derece tartışmalı olduğuna yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla araştırmaya katılan öğretmen adaylarına tartışmalı olabilecek 70 konunun tartışmalılık dereceleri sorulmuştur. Ardından öğretmen adaylarından verdikleri cevapları 5'li likert şeklinde puanlamaları istenmiştir. Öğretmen adaylarının cevaplarına yönelik olarak 70 tane konunun ayrı ayrı frekans dağılımları, yüzdeleri, ortalamaları ve standart sapmaları hesaplanmıştır. Sonuçlar ortalamalarına göre büyükten küçüğe doğru sıralanmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 4.1.'de görülmektedir.

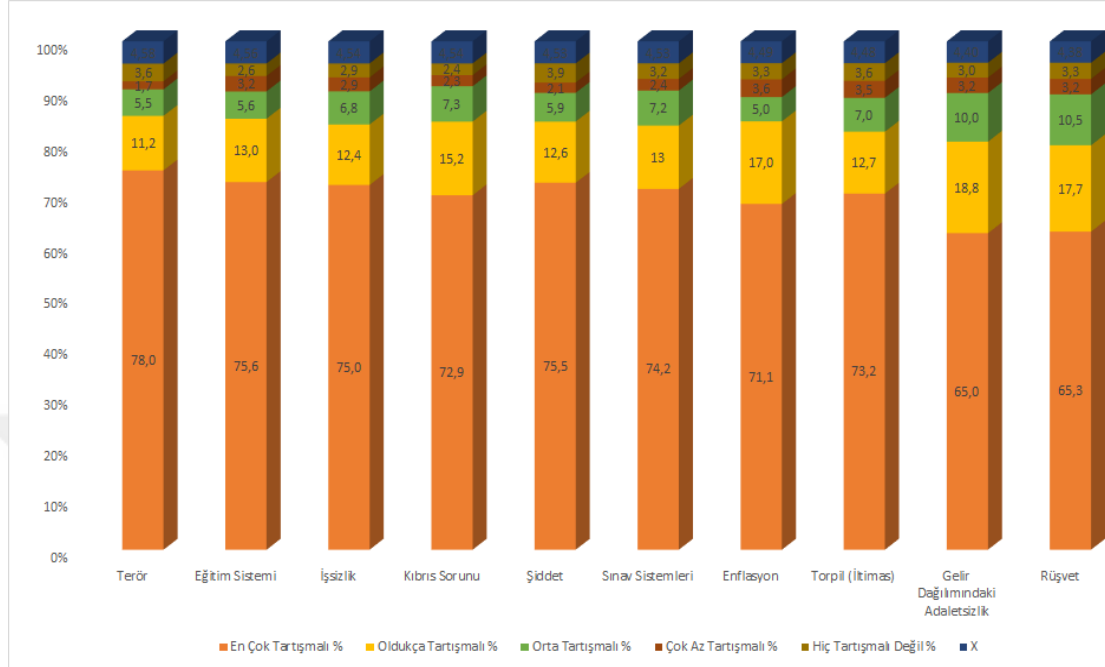
Tablo 4. 1. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarına göre tartışmalı konuların frekans, yüzde, ortalama ve standart sapma dağılımları

Tartışmalı Konular	En Çok Tartışmalı		Oldukça Tartışmalı		Orta Tartışmalı		Çok Az Tartışmalı		Hiç Tartışmalı Değil		X	SS	Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%			f	%
Terör	515	78,0	74	11,2	36	5,5	11	1,7	24	3,6	4,58	0,94	660	100
Eğitim Sistemi	499	75,6	86	13,0	37	5,6	21	3,2	17	2,6	4,56	0,93	660	100
İşsizlik	495	75,0	82	12,4	45	6,8	19	2,9	19	2,9	4,54	0,95	660	100
Kıbrıs Sorunu	481	72,9	100	15,2	48	7,3	15	2,3	16	2,4	4,54	0,91	660	100
Şiddet	498	75,5	83	12,6	39	5,9	14	2,1	26	3,9	4,53	0,98	660	100
Sınav Sistemleri	490	74,2	86	13	47	7,2	16	2,4	21	3,2	4,53	0,96	660	100
Enflasyon	469	71,1	112	17,0	33	5,0	24	3,6	22	3,3	4,49	0,98	660	100
Torpil (İltimas)	483	73,2	84	12,7	46	7,0	23	3,5	24	3,6	4,48	1,02	660	100
Gelir Dağılımındaki Adaletsizlik	429	65,0	124	18,8	66	10,0	21	3,2	20	3,0	4,40	1,00	660	100
Rüşvet	431	65,3	117	17,7	69	10,5	21	3,2	22	3,3	4,38	1,02	660	100
Dini İstirmar	446	67,6	109	16,5	49	7,4	24	3,6	32	4,8	4,38	1,09	660	100
Yolsuzluklar	430	65,2	113	17,1	68	10,3	25	3,8	24	3,6	4,36	1,05	660	100
Emperyalizm	406	61,5	145	22,0	54	8,2	30	4,5	25	3,8	4,33	1,06	660	100
İnsan Hakları	423	64,1	111	16,8	63	9,5	28	4,2	35	5,3	4,30	1,14	660	100
YÖK	422	63,9	94	14,2	83	12,6	33	5,0	28	4,2	4,29	1,13	660	100
Cemaatler	397	60,2	130	19,7	72	10,9	25	3,8	36	5,5	4,25	1,14	660	100
Seçim Sitemi	390	59,1	128	19,4	81	12,3	30	4,5	31	4,7	4,24	1,13	660	100
Darbe ve İhtilaller	372	56,4	147	22,3	79	12,0	37	5,6	25	3,8	4,22	1,10	660	100
Kadrolaşma	371	56,2	147	22,3	81	12,3	33	5,0	28	4,2	4,21	1,11	660	100
Medya	350	53,0	157	23,8	100	15,2	28	4,2	25	3,8	4,18	1,08	660	100
Türban	343	52,0	169	25,6	88	13,3	39	5,9	21	3,2	4,17	1,07	660	100
Çevre Kirliliği	380	57,6	129	19,5	66	10,0	36	5,5	49	7,4	4,14	1,24	660	100
Dış Siyaset	341	51,7	167	25,3	90	13,6	29	4,4	33	5,0	4,14	1,12	660	100

Madde Bağımlılığı	327	49,5	171	25,9	113	17,1	26	4	23	3,5	4,14	1,06	660	100
Türkiye-AB İlişkileri	327	49,5	170	25,8	105	15,9	38	5,8	20	3,0	4,13	1,07	660	100
Küreselleşme	338	51,2	155	23,5	99	15,0	38	5,8	30	4,5	4,11	1,14	660	100
Küresel Kriz	338	51,2	150	22,7	93	14,1	41	6,2	38	5,8	4,07	1,19	660	100
Yaradılış İnancı	358	54,2	124	18,8	92	13,9	33	5,0	53	8,0	4,06	1,27	660	100
Hayvan Hakları	336	50,9	144	21,8	98	14,8	46	7,0	36	5,5	4,06	1,19	660	100
Basın Özgürlüğü	336	50,9	132	20,0	108	16,4	27	4,1	57	8,6	4,00	1,27	660	100
Faili Meçhul Cinayetler	327	49,5	134	20,3	99	15,0	62	9,4	38	5,8	3,98	1,24	660	100
Özel Eğitim	305	46,2	148	22,4	126	19,1	42	6,4	39	5,9	3,97	1,20	660	100
TV Yayınları	309	46,8	143	21,7	123	18,6	43	6,5	42	6,4	3,96	1,22	660	100
Çarpık Kentleşme	303	45,9	157	23,8	112	17,0	41	6,2	47	7,1	3,95	1,23	660	100
Derin Devlet	304	46,1	139	21,1	133	20,2	44	6,7	40	6,1	3,94	1,21	660	100
Ekonomik Kriz	292	44,2	148	22,4	134	20,3	55	8,3	31	4,7	3,93	1,18	660	100
Demokrasi	343	52,0	119	18,0	77	11,7	41	6,2	80	12,1	3,92	1,40	660	100
Sağlık Reformu	293	44,4	159	24,1	111	16,8	53	8,0	44	6,7	3,92	1,24	660	100
Kültürel Yozlaşma	290	43,9	145	22,0	145	22,0	39	5,9	41	6,2	3,92	1,20	660	100
Küresel Isınma	276	41,8	161	24,4	136	20,6	52	7,9	35	5,3	3,90	1,19	660	100
Türkiye-ABD İlişkileri	264	40,0	175	26,5	139	21,1	51	7,7	31	4,7	3,89	1,15	660	100
Çeteleşme	292	44,2	154	23,3	99	15,0	63	9,5	52	7,9	3,87	1,29	660	100
ÖSS	308	46,7	123	18,6	126	19,1	36	5,5	67	10,2	3,86	1,33	660	100
Tarım Politikaları	283	42,9	144	21,8	129	19,5	60	9,1	44	6,7	3,85	1,25	660	100
Kürt Sorunu	314	47,6	116	17,6	114	17,3	47	7,1	69	10,5	3,85	1,36	660	100
Nükleer Santraller	258	39,1	158	23,9	148	22,4	56	8,5	40	6,1	3,82	1,21	660	100
Beyin Göçü	264	40,0	155	23,5	135	20,5	60	9,1	46	7,0	3,80	1,25	660	100
Göç	252	38,2	157	23,8	155	23,5	52	7,9	44	6,6	3,79	1,22	660	100
İnternet	287	43,5	122	18,5	131	19,8	57	8,7	63	9,5	3,78	1,34	660	100
Özelleştirme	268	40,6	144	21,8	117	17,7	54	8,2	77	11,7	3,72	1,37	660	100
Evrin Teorisi	257	38,9	141	21,4	125	18,9	83	12,6	54	8,2	3,70	1,32	660	100
Laiklik	268	40,6	142	21,5	105	15,9	51	7,7	94	14,2	3,67	1,43	660	100
Kuzey Irak Sorunu	215	32,6	182	27,6	140	21,2	62	9,4	61	9,2	3,65	1,27	660	100
Zorunlu Din Eğitimi	287	43,5	109	16,5	107	16,2	57	8,6	100	15,2	3,65	1,48	660	100

Misyonerlik	218	33,0	144	21,8	176	26,7	76	11,5	46	7,0	3,62	1,24	660	100
Askerlik Sistemi	210	31,8	140	21,2	191	28,9	72	10,9	47	7,1	3,60	1,23	660	100
Ermeni Sorunu	264	40,0	117	17,7	116	17,6	74	11,2	89	13,5	3,60	1,44	660	100
Yabancı Dilde Eğitim	234	35,5	138	20,9	139	21,1	78	11,8	71	10,8	3,58	1,36	660	100
Silahsızlanma	236	35,8	132	20,0	142	21,5	78	11,8	72	10,9	3,58	1,36	660	100
Parti Kapatma	224	33,9	157	23,8	126	19,1	67	10,2	86	13,0	3,55	1,38	660	100
Klonlama	193	29,2	154	23,3	172	26,1	63	9,5	78	11,8	3,49	1,32	660	100
Fanatizm	189	28,6	140	21,2	152	23,0	93	14,1	86	13,0	3,38	1,37	660	100
Atatürkçülük	218	33,0	141	21,4	103	15,6	62	9,4	136	20,6	3,37	1,52	660	100
Doğal Afetler	164	24,8	134	20,3	173	26,2	97	14,7	92	13,9	3,27	1,35	660	100
Yargı Bağımsızlığı	217	32,9	95	14,4	129	19,5	72	10,9	147	22,3	3,25	1,55	660	100
Anadilde Eğitim	214	32,4	103	15,6	120	18,2	77	11,7	146	22,1	3,25	1,55	660	100
Trafik	240	36,4	72	10,9	110	16,7	55	8,3	183	27,7	3,20	1,65	660	100
Çok Kültürlülük	174	26,4	123	18,6	134	20,3	106	16,1	123	18,6	3,18	1,46	660	100
Etnik Sorunlar	176	26,7	104	15,8	134	20,3	109	16,5	137	20,8	3,11	1,49	660	100
KPSS	141	21,4	106	16,1	180	27,3	113	17,1	120	18,2	3,05	1,38	660	100

Tablo 4.1.'de ayrıntılı olarak yer verilen bulgulara göre; sosyal bilgiler öğretmen adayları tarafından tartışılabilirlik derecesi en yüksek görülen ilk 10 konunun ortalamaları Grafik 4.1.'de verilmiştir.

Grafik 4. 1. Tartışılabilirlik derecesi en yüksek konular

Tablo 4.1. ve Grafik 4.1.'de yer alan tartışılabilir konulara ilişkin ilk on sonucun ortalamalarına bakıldığında; öğretmen adaylarına göre birinci sırada “Terör” ($X=4,58$), ikinci sırada “Eğitim Sistemi” ($X=4,56$), üçüncü sırada “İşsizlik” ($X=4,54$), dördüncü sırada “Kıbrıs Sorunu” ($X=4,54$), beşinci sırada “Şiddet” ($X=4,53$), altıncı sırada “Sınav Sistemleri” ($X=4,53$), yedinci sırada “Enflasyon” ($X=4,49$), sekizinci sırada “Torpil (İltimas)” ($X=4,48$), dokuzuncu sırada “Gelir Dağılımındaki Adaletsizlik” ($X=4,40$) ve onuncu sırada “Rüşvet” ($X=4,38$) konuları “En Çok Tartışılabilir” konu olarak yer almaktadır.

Tablo 4.1.'e bakıldığında, öğretmen adaylarının en çok tartışılabilir konu olarak “Terör” ($X=4,58$) konusunu gördükleri sonucuna ulaşılmıştır. Terör ülkemizde hatta dünyada uzun yıllardır var olan, birçok toplumu derinden yaralayan ve kayıplar vermesine sebep olan bir konudur. Terör konusunun ülkemizin gündeminde çok fazla yer alması, öğretmen adaylarının yetiştikleri

dönemde bu tür olaylara çokça tanık olmaları ve bu olayların verdiği bireysel ve toplumsal zararlar gibi durumların sosyal bilgiler öğretmen adaylarının terör konusunu en tartışmalı konu olarak seçmelerinde etkili olabileceği düşünülmektedir. Phillips (2009) tarafından yapılan çalışmada da, terörizmin okul müfredatlarında yer alan ve ilgili çalışmalarda incelenen bir tartışmalı konu olduğu ifade edilmiştir.

Öğretmen adayları tarafından, “En Çok Tartışmalı” konu olarak ikinci sırada “Eğitim Sistemi” ($X=4,56$) konusu görülmektedir. Eğitimin bir ülkenin gelişmesindeki rolü yadsınamaz bir gerçektir. Toplumlar ancak uygulanan iyi eğitim politikaları ile değişip gelişebilirler. Bu yüzden de uygulanan eğitim sisteminin kalitesi ülkenin geleceğinde büyük rol oynamaktadır. Eğitim fakültelerinde öğrenim gören öğretmen adayları, sistemin eğitimin kalitesindeki rolünü benimsemiş bireyler olarak eğitim sistemini ikinci tartışmalı konu olarak görmektedirler. Deniz (2018) tarafından yapılan çalışmada da eğitim sistemi en çok tartışmalı olarak görülen konulardan biri olmuştur.

Öğretmen adayları tarafından, “En Çok Tartışmalı” konu olarak üçüncü sırada “İşsizlik” ($X=4,54$) konusu görülmektedir. Teknolojinin gelişmesi ile üretimde insan gücünden makine gücüne geçişi sağlamış ve insana olan ihtiyaç azalmıştır. Böylece işsizlik oranı artmış zamanla bir sorun haline gelmiştir. Günümüzün de önemli konularından biri olan işsizlik çözülmesi gereken bir sorundur. Çünkü; bu sorun sadece geri kalmış ülkeleri değil, gelişmiş ülkeleri de ekonomik yönden zarara uğratmaktadır. Ayrıca ekonomik sorunun yanında, toplumsal ve bireysel sorunlara da yol açmaktadır. Seçgin (2009) ve Tuncer (2018) tarafından da ifade edildiği gibi öğretmen adaylarının mezun olduktan sonra karşı karşıya kalma ihtimali olan işsizlik ile ilgili kaygı duydukları söylenebilir.

Öğretmen adayları tarafından, “En Çok Tartışmalı” konu olarak dördüncü sırada “Kıbrıs Sorunu” ($X=4,54$) konusu görülmektedir. Kıbrıs sorunu öğretmen adayları tarafından, öğretmen adaylarının oluşturdukları tarihi bilinç ve milli düşüncelerden kaynaklı tartışmalı görüldüğü düşünülebilir. Kıbrıs sorunu, Çiçek (2011) tarafından yapılan çalışmada tartışmalı bir konuyken; Demircioğlu (2014)

tarafından yapılan araştırmada da öğretmenlerin deste bahsettiklerini söylediği bir tartışmalı konudur.

Öğretmen adayları tarafından, “En Çok Tartışmalı” konu olarak beşinci sırada “Şiddet” ($X=4,53$) konusu görülmektedir. Şiddet, tüm dünyada ve ülkemizde toplumsal bir sorundur. Gerek terör olayları, gerek kadına, gerek çocuklara uygulanan şiddet ülkemizin gündemini oldukça meşgul etmektedir. Şiddetin azaltılmasına yönelik birçok çalışma yürütülmekte ve buna yönelik politikalar uygulanmaktadır. Örneğin; Birleşmiş Milletler Kadın Birimi, Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliği tarafından başlatılan ve kız çocuklarına ve kadınlara yönelik ayrımcılık ve şiddete karşı hareket oluşturmayı amaçlayan küresel “Kadınlara Yönelik Şiddeti Sonlandırmak için Birleşin (UNiTE)” kampanyasını koordine etmektedir (URL 2). Altınay ve Arat (2008) tarafından yapılan araştırmada 1800 kadınla görüşülmüş ve kadınların şiddet deneyimleri tespit edilmiştir. Bulgulara göre; her üç kadından biri fiziksel şiddet görmekte, her on kadından dokuzu da dayacağı haklı görmemektedir. Ayrıca kadınlar aile içi şiddetin de büyük bir sorun olduğunu ifade etmişlerdir. Zara Page ve İnce (2008) tarafından yapılan araştırmaya göre çocukluk çağında aile içinde uygulanan şiddete şahit olunması büyük bir risk faktörüdür. Şiddet gelişmiş ülkelerde de gelişmekte olan ülkelerde de bir halk sağlığı sorunudur ve kadına yönelik şiddet tüm dünyanın ciddi bir sorunudur (Polat, 2016).

Öğretmen adayları tarafından, “En Çok Tartışmalı” konu olarak altıncı sırada “Sınav Sistemleri” ($X=4,53$) konusu görülmektedir. Eğitimde eğitim sistemi ile birlikte önemli bir sorun olarak görülen sınav sistemleri, uygulama biçimleri veya soru tarzları sebebiyle öğretmen adayları tarafından tartışmalı olarak görülmüş olabilir. Seçgin (2009); Çopur (2015); Öztürk (2017) ve Deniz (2018) tarafından yapılan araştırmalarda da aynı konu katılımcılar tarafından en tartışmalı olabilecek konular arasında gösterilmiştir.

Öğretmen adayları tarafından, “En Çok Tartışmalı” konu olarak yedinci sırada “Enflasyon” ($X=4,49$) konusu görülmektedir. Kullanımda olan paranın değerinin düşmesi ile hizmetlere ulaşmada sorun yaşanmaya başlanması tüm bireyleri ekonomik olarak olumsuz etkilemektedir. Böyle bir durum ihtiyaçlara

ulaşmanın zorlaşması ve yaşam kalitesinin düşmesi gibi problemlere yol açacaktır. Bu sebeple öğretmen adayları tarafından tartışmalı olarak görüldüğü düşünülmektedir. Seçgin (2009) tarafından yapılan araştırmada enflasyon konusunun tartışmalı bir konu olarak görülmesi araştırma sonucunu desteklemektedir. 2020 yılının Ağustos ayındaki enflasyon artışları ile birlikte enflasyon oranı yıllık %11,77 olmuştur (URL 3). Mevcut durumun enflasyon konusunun tartışmalı bir konu olma özelliğini devam ettireceği söylenebilir.

Öğretmen adayları tarafından, “En Çok Tartışmalı” konu olarak sekizinci sırada “Torpil (İltimas)” ($X=4,48$) konusu görülmektedir. Kayırma olarak da tanımlanabilen torpil, gerek kültürel gerekse ahlaki değerlerimize uymaması sebebiyle öğretmen adayları tarafından tartışmalı olarak görülmüş olabilir.

Öğretmen adayları tarafından, “En Çok Tartışmalı” konu olarak dokuzuncu sırada “Gelir Dağılımındaki Adaletsizlik” ($X=4,40$) konusu görülmektedir. Ekonomik problemler toplumumuzu oldukça etkilemektedir. İnsanların yaptıkları iş karşılığında hak ettikleri geliri sağlayamaması, buna karşılık bazı kesimlerin de haksız kazanç sağlaması gelir dağılımının adaletsiz olmasının sebeplerinden biridir. Gelir dağılımının sadece ekonomik değil aynı zamanda sosyal bir sorun olduğu söylenebilir (Üzümcü ve Korkat, 2014). Öğretmen adayları ekonomik olarak zor bir dönemde olmanın verdiği sıkıntılardan hem bireysel hem de sosyal anlamda etkilenmektedir. Bu sebeple de öğretmen adayları bu konuyu tartışmalı olarak görmüş olabilirler.

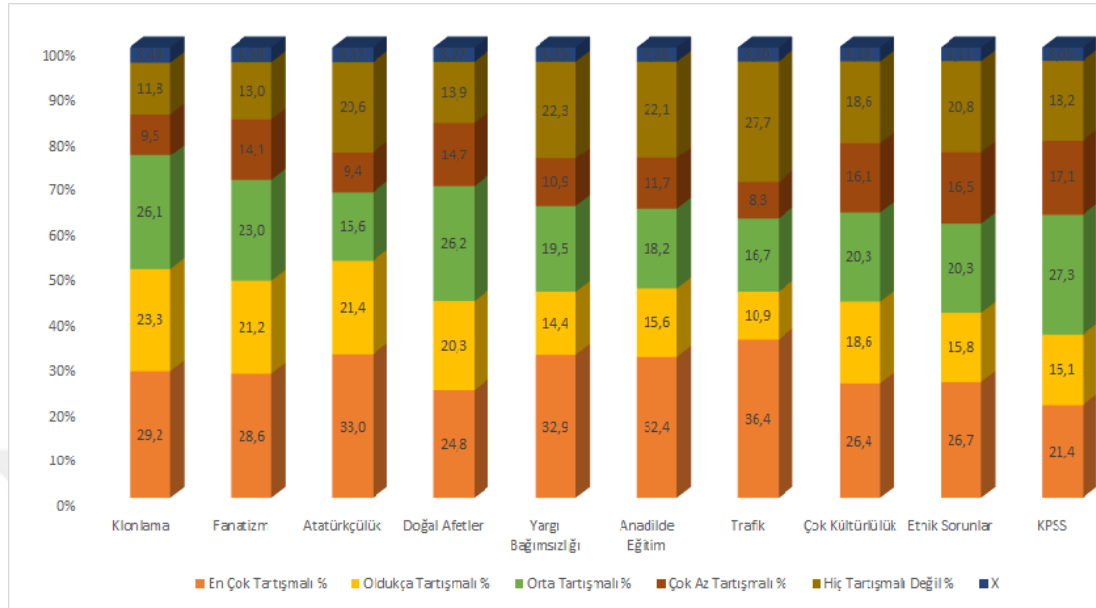
Öğretmen adayları tarafından, “En Çok Tartışmalı” konu olarak onuncu sırada “Rüşvet” ($X=4,38$) konusu görülmektedir. Rüşvet alma da verme de kültürel ve ahlaki değerlerimizle örtüşmediği gerekçesiyle öğretmen adayları tarafından tartışmalı görülmüştür denilebilir.

Tartışmalılık derecesine göre öğretmen adayları tarafından ilk on sırada tartışmalı olarak görülen konuların; toplumsal hayatı olumsuz etkileyen bazı durumlar, çeşitli sınavlar, eğitimde uygulanan sistem, ekonomik konular ve bu konuların sosyal hayatı etkilemesi gibi konular olduğu görülmüştür. Ayrıca bu konuları “Dini İstismar” , “Yolsuzluklar”, “Emperyalizm” , “İnsan Hakları”,

“YÖK” , “Cemaatler” , “Seçim Sistemi” , “Darbe ve İhtilaller” , “Kadrolaşma” ve “Medya” konuları takip etmektedir. Öğretmen adaylarının “En Çok Tartışmalı” olarak gördükleri konulara genel olarak bakıldığında ise geçmişte yaşanan olaylar ve bu olayların etkilerinin bilincinde oldukları, yaşadıkları dönemin olumsuz şartlarından etkilendikleri ve gelecek kaygısı yaşadıkları sonuçlarına ulaşılabilir.

Yapılan çeşitli araştırmalar araştırma bulgularını destekler niteliktedir. Seçgin (2009) tarafından yapılan araştırmada da öğretmen adayları tarafından en tartışmalı konu olarak “Terör” konusu görülmüştür. Fakat bu araştırmada farklı olarak “Terör” konusunu “İşsizlik” , “KPSS” , “Ekonomik Kriz” , “Türkiye-AB İlişkileri” , “Torpil” , “Eğitim Sistemi” , “ÖSS” , “Yolsuzluklar” ve “Sınav Sistemleri” takip etmektedir. Çopur (2015) tarafından öğretmen adayları ile yapılan çalışmada en tartışmalı konu olarak “Terör”, ikinci en tartışmalı konu olarak “Eğitim Sistemi” konusu olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Fakat çalışmada elde edilen bulgulara bakıldığında; bu çalışmanın bulgularından farklı olarak üçüncü sırada “Kadrolaşma”, dördüncü sırada “Torpil”, beşinci sırada “Sınav sistemleri”, altıncı sırada “Yolsuzluklar”, yedinci sırada “Yargı bağımsızlığı”, sekizinci sırada “İşsizlik”, dokuzuncu sırada “Medya”, onuncu sırada ise “Dini istismar” yer almaktadır. Öztürk (2017) tarafından yapılan araştırmada ise sosyal bilgiler öğretmenleri tarafından en çok tartışmalı konu olarak “Eğitim Sistemi”, ikinci en tartışmalı konu olarak da “Terör” görülmüştür. “Cemaatler” , “Kürt Sorunu” , “Torpil” , “Kadrolaşma” , “KPSS” , Dini İstismar” , “Yargı Bağımsızlığı” ve “Sınav Sistemleri” de tartışmalı olarak görülen ilk on konudur. Tatar (2018) ve Tuncer (2018) tarafından yapılan araştırmada katılımcılar tarafından tartışmalı olarak görülen konuların büyük çoğunluğu bu araştırma sonuçlarını desteklemektedir.

Tablo 4.1.'de ayrıntılı olarak yer verilen bulgulara göre; sosyal bilgiler öğretmen adayları tarafından tartışılabilirlik derecesi en düşük görülen son 10 konunun ortalamaları Grafik 4.2.'de verilmiştir.

Grafik 4. 2. Tartışılabilirlik derecesi en düşük konular

Tablo 4.1. ve Grafik 4.2.'de yer alan tartışılabilir konulara ilişkin son on sonucun ortalamalarına bakıldığında; öğretmen adaylarına göre sondan birinci sırada “KPSS” ($X=3,05$), sondan ikinci sırada “Etnik Sorunlar” ($X=3,11$), sondan üçüncü sırada “Çok Kültürlülük” ($X=3,18$), sondan dördüncü sırada “Trafik” ($X=3,20$), sondan beşinci sırada “Ana Dilde Eğitim” ($X= 3,25$), sondan altıncı sırada “Yargı Bağımsızlığı” ($X= 3,25$), sondan yedinci sırada “Doğal Afetler” ($X= 3,27$), sondan sekizinci sırada “Atatürkçülük” ($X= 3,27$), sondan dokuzuncu sırada “Fanatizm” ($X=3,38$) ve sondan onuncu sırada “Klonlama” ($X=3,49$) konularının “En Az Tartışılabilir” konular olduğu görülmektedir.

Tablo 4.1.'e bakıldığında, öğretmen adaylarının “En Az Tartışılabilir” konu olarak “KPSS” ($X=3,05$) konusunu gördükleri sonucuna ulaşılmıştır. Bulgulara göre, KPSS konusu çok az sayıda katılımcı tarafından tartışılabilir olarak görülmektedir. KPSS’nin öğretmen adaylarını çok ilgilendiren bir konu olmasına rağmen “En Az Tartışılabilir” konu olarak görülmesinin sebeplerinden birisi 1., 2. ve 3. sınıf düzeylerinde öğrenim gören öğretmen adaylarının KPSS ile ilgili kaygı düzeylerinin düşük olma durumu olabilir.

Öğretmen adayları tarafından, “En Az Tartışmalı” konu olarak sondan ikinci sırada “Etnik Sorunlar” ($X=3,11$) konusu görülmektedir. Bir veya birden fazla etnik grup arasında çıkan sorunlar toplumda ciddi problemlere yol açabilmektedir. Farklılıklara saygı duyma becerisi bağlamında, öğretmen adayları etnik sorunları tartışmalı bir konu olarak görmemiş olabilirler.

Öğretmen adayları tarafından, “En Az Tartışmalı” konu olarak sondan üçüncü sırada “Çok Kültürlülük” ($X=3,18$) konusu görülmektedir. Çok kültürlülük bir toplumda birden fazla kültürün olması, çok kültürlü olma özelliğidir. Eğitim fakültelerinde öğretmen adaylarına verilen eğitimlerde, özellikle sosyal bilgiler öğretmenliği bölümünde okuyan öğretmen adaylarına çok kültürlülüğün ve farklı kültürlerle saygı becerisinin önemi anlatılmaktadır. Bu sebeple öğretmen adaylarının çok kültürlülüğü tartışmalı bir konu olarak görmedikleri düşünülmektedir. Ünlü ve Örtten (2013) tarafından yapılan araştırmada öğretmen adaylarının bilgi düzeyleri incelenmiş çok kültürlülük ve çok kültürlü eğitim kavramlarına yönelik hem doğru hem yanlış öğrenmelere sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç eğitim fakültelerinde çok kültürlülük eğitimlerine ağırlık verilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Öğretmen adayları tarafından, “En Az Tartışmalı” konu olarak sondan dördüncü sırada “Trafik” ($X=3,20$), konusu görülmektedir. Günümüz Türkiye’inde trafik yaşamı etkileyen sorunlardan bir tanesidir. Fakat; trafiğin bir sorun olduğu bir gerçek olduğundan dolayı üzerinde farklı fikirlerin oluşması ve görüş ayrılıkları yaşanması söz konusu değildir. Bu sebeple öğretmen adayları tarafından az tartışmalı konular arasında görülmüş olabilir.

Öğretmen adayları tarafından, “En Az Tartışmalı” konu olarak sondan beşinci sırada “Ana Dilde Eğitim” ($X= 3,25$) konusu görülmektedir. Ana dilde eğitim konusu kültürel değerler ile ilintili olduğundan diğer konulara nazaran tartışmalılık derecesinin daha düşük olduğu düşünülmüş olabilir.

Öğretmen adayları tarafından, “En Az Tartışmalı” konu olarak sondan altıncı sırada “Yargı Bağımsızlığı” ($X= 3,25$) konusu görülmektedir. Yargı bağımsızlığı, yargılama işini yapan kişi ve kurumların hiçbir baskı ya da tehdit altında olmadan özgürce karar verebilmesi anlamına gelmektedir. Ülkemizde yargılama sürecinin bağımsız mahkemelerce yapılıyor olması öğretmen adaylarının yargı bağımsızlığını az tartışmalı konulardan biri olarak görmelerine sebep olmuş olabilir.

Öğretmen adayları tarafından, “En Az Tartışmalı” konu olarak sondan yedinci sırada “Doğal Afetler” ($X= 3,27$) konusu görülmektedir. Doğal afetler bütün dünyada olduğu gibi önlenemez fakat, vereceği hasarların azaltılmasına yönelik çalışmalar yapılabilecek bir konudur. Doğal Afetlerin toplumda farklı şekillerde algılanması ve toplumu ikiye ayıracak fikirler oluşmasına yola açması çok ender rastlanabilecek bir olaydır. Bu sebeplerle öğretmen adayları tarafından en az tartışmalı konu olarak yedinci sırada görülmüş olabilir.

Öğretmen adayları tarafından, “En Az Tartışmalı” konu olarak sondan sekizinci sırada “Atatürkçülük” ($X=3,27$) konusu görülmektedir. Atatürkçülük toplumumuzun milli değerlerinden biridir. Türk Milli Eğitimi’nin genel amaçlarında da yer aldığı gibi ülkemizin kurucusu ve ilk cumhurbaşkanımız olan Mustafa Kemal Atatürk’ü anlamak ve onun yolundan giden nesiller yetiştirmek, Türkiye Cumhuriyeti’nin yetiştirdiği tüm öğretmenlerin ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin temel hedefidir. Öğretmen adaylarının bu düşünce ve hassasiyet ile Atatürkçülüğü tartışmalı olmayan hassas bir konu olarak gördüğü düşünülmektedir. Araştırmadan farklı olarak, Yılmaz (2012), Demircioğlu (2014) tarafından yapılan araştırmalardan Atatürk reformları tartışmalı olarak görülmüştür.

Öğretmen adayları tarafından, “En Az Tartışmalı” konu olarak sondan dokuzuncu sırada “Fanatizm” ($X=3,38$) konusu görülmektedir. Fanatizm bir dine veya öğretiye, bir insana, bir şeye çok fazla, coşku ve tutkuyla bağlı olma durumudur. Sosyal bilgiler öğretmen adayları da fanatizmin topluma çok ciddi zararlar vermesinden dolayı tartışmalı bir konu olamayacağını düşünmüş olabilirler.

Öğretmen adayları tarafından, “En Az Tartışmalı” konu olarak sondan onuncu sırada “Klonlama” ($X=3,49$) konusu görülmektedir. Klonlama, “kopyalama” (TDK, 2018) olarak tanımlanmaktadır. Genetik olarak kopyalama işlemini içeren bu kavramın ülkemizde medyada çok fazla yer almaması, sosyal bilgiler dersi ile ilgili görülmemesi ve bu konuyla ilgili çalışmaların şu sıralar gündemde olmaması gibi sebeplerle; klonlanma öğretmen adayları tarafından az tartışmalı olarak görülmüş olabilir.

Yapılan çeşitli araştırmalar, araştırma bulgularını destekler niteliktedir. Öztürk (2017) tarafından yapılan araştırmada en az tartışmalı konu olarak; birinci sırada “Klonlama” ikinci sırada “Evrin Teorisi”, üçüncü sırada “Yaratılış İnancı” yer alırken; Çopur (2015) tarafından yapılan araştırmada birinci sırada “Çok kültürlülük”, ikinci sırada “Silahsızlanma”, üçüncü sırada “Parti kapatma” gibi konu başlıklarının olduğu görülmektedir. Seçgin (2009) tarafından yapılan araştırmada ise; birinci sırada “Atatürkçülük”, ikinci sırada “Fanatizm”, üçüncü sırada “Doğal Afetler” en az tartışmalı konu olarak görülmektedir.

Araştırma sonuçlarında görüldüğü gibi, yapılan farklı araştırmalarda “En Az Tartışmalı” olarak görülen konular değişkenlik göstermektedir. Bu durumun oluşmasında, yıllara göre bazı konuların önemini yitirmesinin etkili olabilir. Fakat; en az tartışmalı olma durumunu koruyan konular da bulunmaktadır. Bu durumun oluşmasında da milli ve ahlaki değerlerin etkili olabileceği düşünülmektedir.

4.1.2. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarına Göre Tartışmalı Konuların Sınıfta Ele Alınmasına İlişkin Bulgular

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, farklı tartışmalı konuların sınıfta ele alınıp alınmamasına yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla araştırmaya katılan öğretmen adaylarına 70 tartışmalı konunun sınıfa getirilip getirilmemesine ilişkin görüşleri sorulmuştur. Ardından öğretmen adaylarından verdikleri cevapları 3'lü likert şeklinde puanlamaları istenmiştir. Öğretmen adaylarının cevaplarına yönelik olarak 70 tane konunun ayrı ayrı frekans dağılımları, yüzdeleri, ortalamaları ve standart sapmaları hesaplanmıştır. Sonuçlar ortalamalarına göre büyükten küçüğe doğru sıralanmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 4.2.'de görülmektedir.

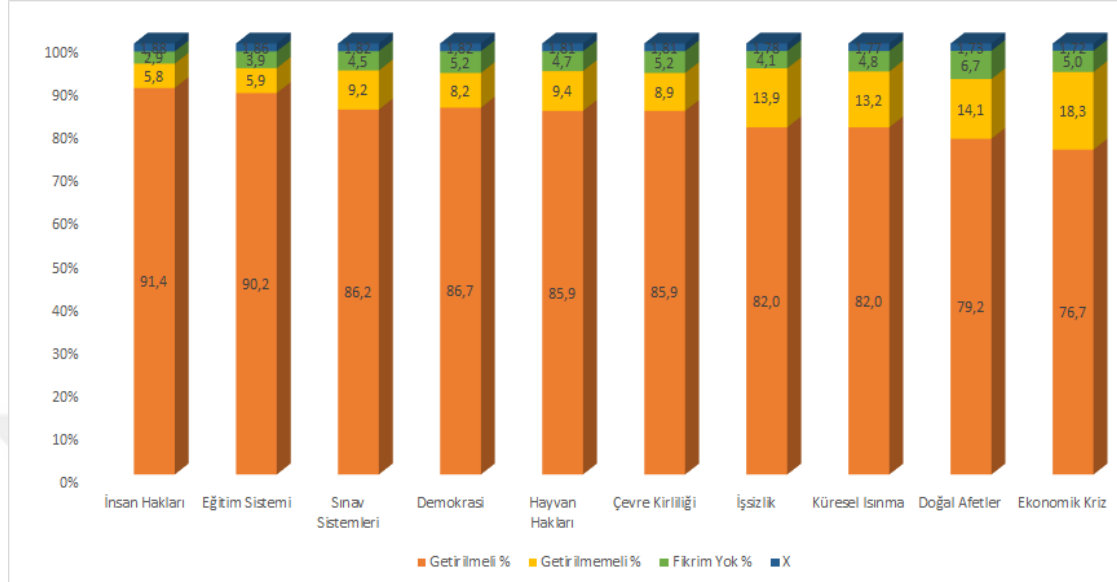
Tablo 4. 2. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konuların sınıfta ele alınmasına yönelik görüşlerinin frekans, yüzde, ortalama ve standart sapma dağılımları

Tartışmalı Konular	Getirilmeli		Getirilmemeli		Fikrim Yok		X	SS	Toplam	
	f	%	f	%	f	%			f	%
İnsan Hakları	603	91,4	38	5,8	19	2,9	1,88	0,40	660	100
Eğitim Sistemi	595	90,2	39	5,9	26	3,9	1,86	0,44	660	100
Sınav Sistemleri	569	86,2	61	9,2	30	4,5	1,82	0,49	660	100
Demokrasi	572	86,7	54	8,2	34	5,2	1,82	0,50	660	100
Hayvan Hakları	567	85,9	62	9,4	31	4,7	1,81	0,50	660	100
Çevre Kirliliği	567	85,9	59	8,9	34	5,2	1,81	0,51	660	100
İşsizlik	541	82,0	92	13,9	27	4,1	1,78	0,50	660	100
Küresel Isınma	541	82,0	87	13,2	32	4,8	1,77	0,52	660	100
Doğal Afetler	523	79,2	93	14,1	44	6,7	1,73	0,58	660	100
Ekonomik Kriz	506	76,7	121	18,3	33	5,0	1,72	0,55	660	100
Şiddet	507	76,8	110	16,7	43	6,5	1,70	0,58	660	100
Küreselleşme	511	77,4	100	15,2	49	7,4	1,70	0,60	660	100
Küresel Kriz	505	76,5	105	15,9	50	7,6	1,69	0,61	660	100
Göç	496	75,2	119	18,0	45	6,8	1,68	0,59	660	100
Madde Bağımlılığı	499	75,6	108	16,4	53	8,0	1,68	0,62	660	100
Kültürel Yozlaşma	482	73	122	18,5	56	8,5	1,68	1,01	660	100
Beyin Göçü	501	75,9	101	15,3	58	8,8	1,67	0,63	660	100
KPSS	497	75,3	108	16,4	55	8,3	1,67	0,62	660	100
Basın Özgürlüğü	498	75,5	101	15,3	61	9,2	1,66	0,64	660	100
Gelir Dağılımındaki Adaletsizlik	485	73,5	123	18,6	52	7,9	1,66	0,62	660	100
Medya	488	73,9	113	17,1	59	8,9	1,65	0,64	660	100
Çarpık Kentleşme	481	72,9	127	19,2	52	7,9	1,65	0,62	660	100
Özel Eğitim	493	74,7	101	15,3	66	10,0	1,65	0,66	660	100
Yargı Bağımsızlığı	488	73,9	111	16,8	61	9,2	1,65	0,64	660	100
İnternet	474	71,8	130	19,7	56	8,5	1,63	0,63	660	100
Çok Kültürlülük	482	73,0	110	16,7	68	10,3	1,63	0,66	660	100
Yabancı Dilde Eğitim	474	71,8	126	19,1	60	9,1	1,63	0,65	660	100

Laiklik	462	70,0	141	21,4	57	8,6	1,61	0,64	660	100
Sağlık Reformu	471	71,4	121	18,3	68	10,3	1,61	0,67	660	100
Tarım Politikaları	462	70,0	133	20,2	65	9,8	1,60	0,66	660	100
Atatürkçülük	465	70,5	123	18,6	72	10,9	1,60	0,68	660	100
Enflasyon	453	68,6	147	22,3	60	9,1	1,60	0,65	660	100
Trafik	460	69,7	131	19,8	69	10,5	1,59	0,67	660	100
Seçim Sistemi	457	69,2	137	20,8	66	10,0	1,59	0,66	660	100
YÖK	461	69,8	123	18,6	76	11,5	1,58	0,69	660	100
Terör	452	68,5	140	21,2	68	10,3	1,58	0,67	660	100
Torpil (İltimas)	437	66,2	161	24,4	62	9,4	1,57	0,66	660	100
Nükleer Santraller	441	66,8	141	21,4	78	11,8	1,55	0,70	660	100
Darbe ve İhtilaller	430	65,2	158	23,9	72	10,9	1,54	0,68	660	100
Dış Siyaset	433	65,6	148	22,4	79	12,0	1,54	0,70	660	100
Anadilde Eğitim	430	65,2	150	22,7	80	12,1	1,53	0,70	660	100
ÖSS	431	65,3	144	21,8	85	12,9	1,52	0,71	660	100
Türkiye-ABD İlişkileri	432	65,5	141	21,4	87	13,2	1,52	0,72	660	100
Dini İstismar	418	63,3	168	25,5	74	11,2	1,52	0,69	660	100
Türkiye-AB İlişkileri	432	65,5	137	20,8	91	13,8	1,52	0,73	660	100
Yolsuzluklar	407	61,7	169	25,6	84	12,7	1,49	0,71	660	100
Kadrolaşma	413	62,6	156	23,6	91	13,8	1,49	0,73	660	100
TV Yayınları	399	60,5	179	27,1	82	12,4	1,48	0,71	660	100
Etnik Sorunlar	396	60,0	180	27,3	84	12,7	1,47	0,71	660	100
Kıbrıs Sorunu	386	58,5	191	28,9	83	12,6	1,46	0,71	660	100
Rüşvet	379	57,4	205	31,1	76	11,5	1,46	0,69	660	100
Ermeni Sorunu	386	58,5	186	28,2	88	13,3	1,45	0,72	660	100
Emperyalizm	367	55,6	188	28,5	105	15,9	1,40	0,75	660	100
Özelleştirme	365	55,3	179	27,1	116	17,6	1,38	0,77	660	100
Zorunlu Din Eğitimi	358	54,2	193	29,2	109	16,5	1,38	0,75	660	100
Kuzey Irak Sorunu	355	53,8	198	30,0	107	16,2	1,38	0,75	660	100
Yaradılış İnancı	328	49,7	234	35,5	98	14,8	1,35	0,72	660	100
Evrin Teorisi	335	50,8	218	33,0	107	16,2	1,35	0,74	660	100

Çeteleşme	327	49,5	226	34,2	107	16,2	1,33	0,74	660	100
Kürt Sorunu	312	47,3	241	36,5	107	16,2	1,31	0,73	660	100
Silahsızlanma	313	47,4	213	32,3	134	20,3	1,27	0,78	660	100
Faili Meçhul Cinayetler	281	42,6	272	41,2	107	16,2	1,26	0,72	660	100
Derin Devlet	299	45,3	231	35,0	130	19,7	1,26	0,77	660	100
Askerlik Sistemi	293	44,4	214	32,4	153	23,2	1,21	0,79	660	100
Misyonerlik	286	43,3	226	34,2	148	22,4	1,21	0,78	660	100
Türban	253	38,3	288	43,6	119	18,0	1,20	0,72	660	100
Klonlama	286	43,3	218	33,0	156	23,6	1,20	0,79	660	100
Cemaatler	250	37,9	284	43,0	126	19,1	1,19	0,73	660	100
Parti Kapatma	224	33,9	290	43,9	146	22,1	1,12	0,74	660	100
Fanatizm	205	31,1	303	45,9	152	23	1,08	0,73	660	100

Tablo 4.2.'de ayrıntılı olarak yer verilen bulgulara göre; sosyal bilgiler öğretmen adayları tarafından sınıfta en çok ele alınması istenen ilk 10 konunun ortalamaları Grafik 4.3.'te verilmiştir.

Grafik 4. 3. Sınıfta ele alınması istenen ilk 10 konu

Tablo 4.2.'de ve Grafik 4.3.'te yer alan tartışmalı konuların sınıfta ele alınmasına yönelik öğretmenlerin görüşlerinin ilk on sonucunun ortalamalarına bakıldığında; öğretmen adaylarına göre sınıfa getirilmesi gereken konulardan birinci sırada, “İnsan Hakları” ($X=1,88$), ikinci sırada “Eğitim Sistemi” ($X=1,86$), üçüncü sırada “Sınav Sistemleri” ($X=1,82$), dördüncü sırada “Demokrasi” ($X=1,82$), beşinci sırada “Hayvan Hakları” ($X=1,81$), altıncı sırada “Çevre Kirliliği” ($X=1,81$), yedinci sırada “İşsizlik” ($X=1,78$), sekizinci sırada “Küresel Isınma” ($X=1,77$), dokuzuncu sırada “Doğal Afetler” ($X=1,73$) ve onuncu sırada “Ekonomik Kriz” ($X=1,72$) gelmektedir.

Tablo 4.2.'ye bakıldığında, öğretmen adaylarının sınıfta en çok ele alınması gereken tartışmalı konu olarak “İnsan Hakları” ($X=1,88$) konusunu gördükleri sonucuna ulaşılmıştır. İnsan hakları konusunun hayattaki önemi bilinen bir gerçektir. İnsan hakları konusu, sosyal bilgiler dersinin ara disiplinlerinden biri olan vatandaşlık eğitiminin bir parçasıdır. Eğitim fakültelerinde sosyal bilgiler öğretmenliği bölümünde insan hakları konusuna sık sık değinilmesi ve güncel yaşamda ihlal edildiği durumlarda karşılaşılan sorunlar, öğretmen adaylarının bu

konuyu sınıfa getirilmesi kararını vermelerinde etkili olmuş olabilir. Karatekin ve diğerleri (2012) tarafından yapılan araştırmada, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının insan hakları ile ilgili konuları etrafındaki insanlarla tartıştıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Öğretmen adayları tarafından, sınıfta en çok ele alınması gereken tartışmalı konu olarak ikinci sırada “Eğitim Sistemi” ($X=1,86$) konusu görülmektedir. Eğitim sisteminin bir parçası olacak olan öğretmen adayları, uygulanan eğitim politikasının ve sisteminin sınıfa getirilmesini gerekli görmüşlerdir.

Öğretmen adayları tarafından, sınıfta en çok ele alınması gereken tartışmalı konu olarak üçüncü sırada “Sınav Sistemleri” ($X=1,82$) konusu görülmektedir. Sınav sistemlerinin öğrencilerinin geleceğini etkileyecek olması ve ülke gündeminde çok fazla yer alması gibi sebeplerle öğretmen adayları tarafından sınıfa getirilmesi gereken konular arasında yer aldığı düşünülmektedir.

Öğretmen adayları tarafından, sınıfta en çok ele alınması gereken tartışmalı konu olarak dördüncü sırada “Demokrasi” ($X=1,82$) konusu görülmektedir. Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin demokratik yapıda olması ve sosyal bilgiler dersinin içeriği gereği demokrasi konusuna bolca yer verilmesi gibi sebepler sosyal bilgiler öğretmen adayları için demokrasiyi daha da önemli hale getirmektedir. Bu nedenle, öğretmen adayları küçük yaşlardan itibaren demokratik vatandaşlar yetiştirilmesi amacıyla; demokrasi konusunun sınıfa getirilmesi gereken konuların başında olduğunu düşünmekte olabilirler. Demircioğlu, Mutluer ve Demircioğlu, (2011) tarafından yapılan araştırmada öğretmen adayları demokratik tutumun önemini vurgulamışlar ve kendilerini demokratik öğretmen adayı olarak gördüklerini ifade etmişlerdir. Gömleksiz, Kan ve Öner (2012) tarafından yapılan araştırmada; demokrasinin ne olduğunun, öneminin ve gerekliliğinin aktarıcısı olan sosyal bilgiler öğretmen adayları için demokrasinin oldukça önemli olduğu vurgulanmaktadır.

Öğretmen adayları tarafından, sınıfta en çok ele alınması gereken tartışmalı konu olarak beşinci sırada “Hayvan Hakları” ($X=1,81$) konusu görülmektedir. Günümüzde hayvan hakları da hemen hemen insan hakları kadar medyada gündeme gelmekte ve önemine dikkat çekilmektedir. Güncel sorunlardan biri olan hayvanlara şiddet uygulanması ve zarar verilmesi gibi olumsuz durumların önüne geçilmesi, hayvan hakları ile ilgili bilinçli bir toplum oluşturulması ile sağlanabilir. Bu sebeplerle öğretmen adayları hayvan haklarının sınıfa getirilmesi gerektiği görüşünde olabilirler.

Öğretmen adayları tarafından, sınıfta en çok ele alınması gereken tartışmalı konu olarak altıncı sırada “Çevre Kirliliği” ($X=1,81$) konusu görülmektedir. Çevre kirliliği toplumumuzun tamamını ilgilendiren ve ciddi sorunlar ortaya çıkmasına sebep olan bir konudur. Bu sebeple öğretmen adayları, öğrencilerin çevre kirliliği konusunda bilinçlendirilmesi ve kirliliğin gelecek nesiller için kontrol altına alınarak daha yaşanılabilir bir çevre oluşturulması için çevre kirliliği konusunun sınıfa getirilmesi gerektiğini belirtmiş olabilirler. Demir (2019) tarafından yapılan yüksek lisans tezi araştırmasında da fen bilimleri öğretmenleri sosyobilimsel (tartışmalı) konulara örnek olarak çevre kirliliğini ifade etmiştir.

Öğretmen adayları tarafından, sınıfta en çok ele alınması gereken tartışmalı konu olarak yedinci sırada “İşsizlik” ($X=1,78$) konusu görülmektedir. Gündemi en çok meşgul eden tartışmalı konulardan biri olan işsizlik, her geçen gün artmakta ve ekonomiyi olumsuz etkilemektedir. İşsizlikten sosyal ve toplumsal hayatta nasibini almaktadır. İşsizlik sorunun çözülmesi, işsizlik konusunda bilinçlenme ve öğrencilerin doğru mesleklere yönlendirilmesi gerekmektedir. Bu gibi sebeplerle işsizlik öğretmen adayları tarafından sınıfa getirilmesi gereken bir tartışmalı konu olarak görülmüş olabilir.

Öğretmen adayları tarafından, sınıfta en çok ele alınması gereken tartışmalı konu olarak sekizinci sırada “Küresel Isınma” ($X=1,77$) konusu görülmektedir. Küresel ısınma gelişen ve değişen dünyanın önemli sorunlarından bir tanesidir. Ve bu sorun tüm dünyayı ilgilendirmektedir. Küresel ısınmanın olumsuz sonuçlarından ülkemizin de etkileneceği yadsınamaz bir gerçektir. Öte

yandan küresel ısınma sosyal bilgiler dersinin konusudur. Bu sebeplerle, öğretmen adayları küresel ısınma konusunun sınıfa getirilmesi ve öğrencilerin bu konu hakkında bilinçlendirilmesi gerektiği görüşünde olabilirler.

Öğretmen adayları tarafından, sınıfta en çok ele alınması gereken tartışmalı konu olarak dokuzuncu sırada “Doğal Afetler” ($X=1,73$) konusu görülmektedir. Doğal afetler, ülkemizin tarihte de büyük zarar gördüğü, birçok insanın ölümü ve yaralanması ile sonuçlanan doğa olaylarıdır. Fakat bilindiği gibi, doğal afetlerin zararlarını azaltmak beşeri faaliyetler ile sağlanabilmektedir. Tüm insanların doğal afetlerden korunma yolları, doğal afet öncesinde, sonrasında ve sırasında yapılması gerekenler ve ilk yardım gibi konular hakkında bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Ayrıca doğal afetler konusunun sosyal bilgiler dersinin konularından biri olması itibarıyla sınıfa getirilmesi ve öğrenciler ile tartışılması öğretmen adayları tarafından gerekli görülmüş olabilir.

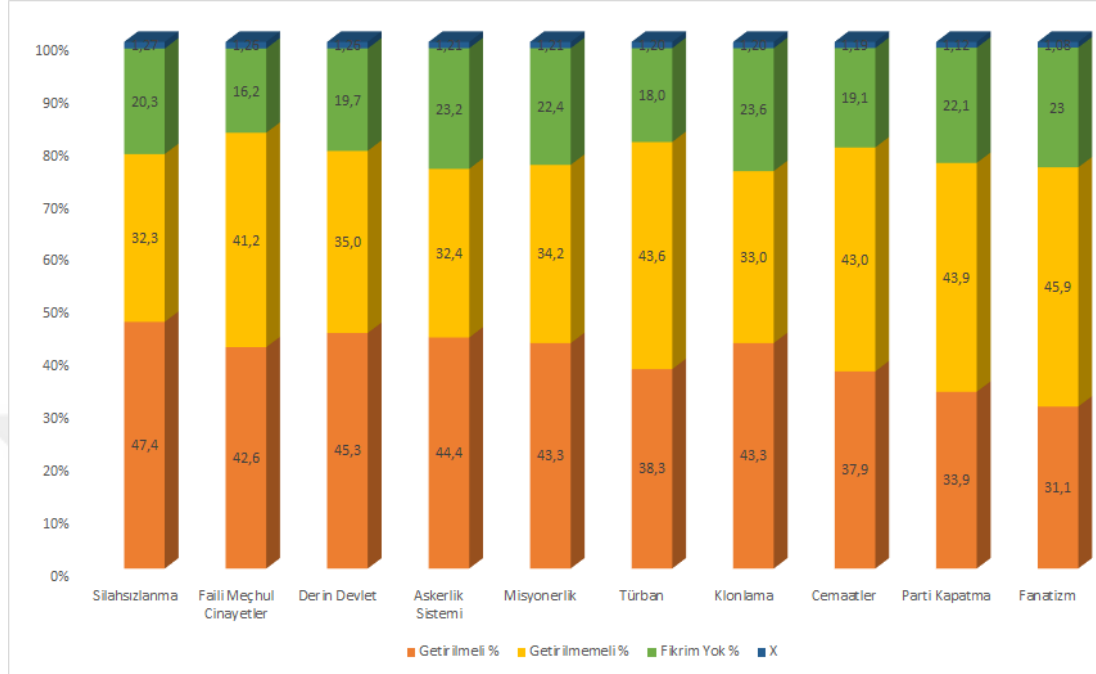
Öğretmen adayları tarafından, sınıfta en çok ele alınması gereken tartışmalı konu olarak onuncu sırada “Ekonomik Kriz” ($X=1,72$) konusu görülmektedir. Yaşadığımız çağda birçok ülkenin ve ülkemizin sorunlarından biri ekonomik krizdir. Ülkemizdeki hemen her insan, kriz dönemlerinde ekonominin olumsuz şartlarından etkilenmektedir. Farklı şehirlere üniversite okumak için giden öğretmen adayları öğrencilik yıllarında ve mesleğe başladıktan sonra da ekonomik krizin olumsuz şartlarından etkilenebilmektedir. Bu sebeple ekonomik kriz hakkında öğrencilerin küçük yaşlardan itibaren bilgilendirilmesi önem kazanmıştır. Bu düşünce ile öğretmen adayları ekonomik krizin sınıfa getirilmesi gereken bir tartışmalı konu olduğu görüşünde olabilirler. Hess (2002) tarafından yapılan araştırmada da ekonomi konularının sınıfta tartışılmasının birçok beceriyi beraberinde getirdiği ifade edilmiştir.

Bu alanda yapılan çeşitli araştırmaların sonuçları, araştırmanın bulgularını destekler niteliktedir. Çopur (2015) tarafından yapılan araştırmaya göre öğretmenlerin sınıfa getirmek istediği konular içinde; birinci sırada “Doğal afetler”, ikinci sırada “Demokrasi”, üçüncü sırada “Çevre kirliliği”, dördüncü sırada “Çarpık kentleşme”, beşinci sırada “Trafik” yer almaktadır. Seçgin (2009) tarafından yapılan çalışmaya göre bakıldığında ise öğretmen adaylarına göre;

birinci sırada “İnsan Hakları” , ikinci sırada “Eğitim Sistemi” , üçüncü sırada “Çevre Kirliliği” , dördüncü sırada “Sınav Sistemleri”, beşinci sırada “Demokrasi” konuları sınıfa getirilmelidir. Yapılan bu araştırma ile, Seçgin (2009)’un araştırma bulguları karşılaştırıldığında; sınıfa getirilmesi ve işlenilmesi öncelikli olarak görülen ilk iki konunun “İnsan Hakları ve Eğitim Sistemi” konuları olduğu görülmektedir.

Görüldüğü gibi, yapılan çalışmalar birbirinden farklı yıllarda ve farklı değişkenlerle yapılmış olmasına rağmen, katılımcıların sınıfa getirilmesini istedikleri bazı tartışmalı konular benzerlik göstermektedir. Fakat, bazı yıllarda konuların öncelik sırası değiştiği gözlemlenmiştir. Bu durumun ortaya çıkmasında; yaşanan ülkenin şartları, çalışmanın katılımcılarının eğitim düzeyi ve dünya görüşü etkili olabileceği düşünülmektedir.

Tablo 4.2.'de ayrıntılı olarak yer verilen bulgulara göre; sosyal bilgiler öğretmen adayları tarafından sınıfta en az ele alınması istenen son 10 konunun ortalamaları Grafik 4.4.'te verilmiştir.

Grafik 4. 4. Sınıfta en az ele alınması istenen son 10 konu

Tartışmalı konuların sınıfa getirilip getirilmemesine yönelik olarak Tablo 4.2. ve Grafik 4.4.'te yer alan öğretmenlerin görüşlerinin son on sonucunun ortalamalarına bakıldığında; öğretmen adaylarına göre sınıfa getirilmemesi gereken konulardan sondan birinci sırada “Fanatizm” ($X=1,08$), ikinci sırada “Parti Kapatma” ($X=1,12$), üçüncü sırada “Cemaatler” ($X=1,19$), dördüncü sırada “Klonlanma” ($X=1,20$), beşinci sırada “Türban” ($X=1,20$), altıncı sırada “Misyonerlik” ($X=1,21$), yedinci sırada “Askerlik Sistemi” ($X=1,21$), sekizinci sırada “Derin Devlet” ($X=1,26$), dokuzuncu sırada “Faili Meçhul Cinayetler” ($X=1,26$) ve onuncu sırada “Silahsızlanma” ($X=1,27$) gelmektedir.

Görüldüğü gibi, yapılan araştırmada katılımcıların sınıfa en az getirilmesi gerektiğini düşündüğü tartışmalı konular genellikle öğrencilerin yaş ve eğitim düzeylerine uygun olmayan, onları olumsuz düşüncelere sevk etme ve olumsuz fikirler oluşturmalarına sebep olma ihtimali olan konulardır.

Tabloya 4.2.'ye bakıldığında, öğretmen adaylarının sınıfa en az getirilmesi gereken tartışmalı konu olarak “Fanatizm” ($X=1,08$) konusunu gördükleri sonucuna ulaşılmıştır. Fanatizm kavramı, bireyleri aşırılığa sürükleyen olumsuz durumlar oluşmasına sebep olabilmektedir. Fanatizm ortaokul çağındaki öğrencileri aşırılığa sürükleyen davranışlar sergilemeye sevk edebilir. Bu ihtimal sebebi ile öğretmen adayları, sınıfa az getirilmesi gereken konu olarak fanatizmi belirlemiş olabilirler.

Öğretmen adayları tarafından, sınıfa en az getirilmesi gereken tartışmalı konu olarak sondan ikinci sırada “Parti Kapatma” ($X=1,12$) konusu görülmektedir. Parti kapatma konusu ortaokul çağındaki öğrencilerin bilişsel düzeyine uygun olmayan bir tartışmalı konudur. Bu sebeple öğretmen adayları tarafından sınıfa az getirilmesi/getirilmemesi gereken konulardan biri olduğu düşünülüyor olabilir.

Öğretmen adayları tarafından, sınıfa en az getirilmesi gereken tartışmalı konu olarak sondan üçüncü sırada “Cemaatler” ($X=1,19$) konusu görülmektedir. Cemaat yapılanmalarından bazılarının ülkemize verdiği zararlar güncel sorunlardan biridir. Araştırmanın yapıldığı dönemde bir takım cemaatler, devletin durumu ve bu durumun medyadaki yerinin etkileriyle cemaatler konusunun sınıfa az getirilmesi gereken konulardan biri olarak seçildiği varsayılmaktadır.

Öğretmen adayları tarafından, sınıfa en az getirilmesi gereken tartışmalı konu olarak sondan dördüncü sırada “Klonlanma” ($X=1,20$) konusu görülmektedir. Klonlanma konusu, bilimsel gelişmeler ve güncel konular içinde yer almaktadır fakat fen bilgisi dersi alanına giren konulardan bir tanesidir. Bu yüzden sosyal bilgiler dersi ile doğrudan ilişkisi olmaması sebebiyle, klonlanma öğretmen adayları tarafından sınıfa az getirilmesi/getirilmemesi gereken bir tartışmalı konu olarak görülmüş olabilir.

Öğretmen adayları tarafından, sınıfa en az getirilmesi gereken tartışmalı konu olarak sondan beşinci sırada “Türban” ($X=1,20$) konusu görülmektedir. Her toplumun milli ve dini değerleri vardır. Türkiye’de yaşayan vatandaşların çoğunluğu İslam inancına sahiptir. Türban konusu da, İslam dininin bir değeridir.

Öğretmen adayları dini değerler konusundaki hassasiyet ve bu değerlerin korunması gayesi ile türban konusunu sınıfa az getirilmesi gereken bir tartışmalı konu olarak görmüş olabilirler. Bu araştırmaya benzer olarak Öztürk (2017); Çopur (2015) tarafından yapılan araştırmalarda da “Türban” konusu katılımcıların sınıfta hiçbir zaman ele almadıkları ya da az aldıkları konulardan biri olmuştur.

Öğretmen adayları tarafından, sınıfa en az getirilmesi gereken tartışmalı konu olarak sondan altıncı sırada “Misyonerlik” ($X=1,21$) konusu görülmektedir. Misyonerlik bir dini, özellikle Hristiyanlığı yayma faaliyetleri olarak açıklanabilir. Misyonerlik konusunun sosyal bilgiler dersi ile doğrudan ilgisinin bulunmaması ve ortaokul çağındaki öğrencilerin bilişsel düzeylerine uygun olmaması sebepleriyle, öğretmen adayları tarafından sınıfa az getirilmesi gereken bir tartışmalı konu olarak görülmüş olabilir.

Öğretmen adayları tarafından, sınıfa en az getirilmesi gereken tartışmalı konu olarak sondan yedinci sırada “Askerlik Sistemi” ($X=1,21$) konusu görülmektedir. Her toplumun milli ve dini değerleri vardır. Askerlik ülkemizin milli bir değeridir. Öğretmen adayları milli değerlerin korunması ve bu konulara duyulan hassasiyet gibi sebeplerle askerlik sistemi konusunu sınıfa az getirilmesi gereken bir tartışmalı konu olarak görmüş olabilirler.

Öğretmen adayları tarafından, sınıfa en az getirilmesi gereken tartışmalı konu olarak sondan sekizinci sırada “Derin Devlet” ($X=1,26$) konusu görülmektedir. Derin devlet; devletin çıkarlarını gözetip kolladığı öne sürülen, göz önünde olmayan örtülü güç (TDK, 2018) olarak tanımlanmaktadır. Sosyal bilgiler dersi ile doğrudan ilişkisi bulunmadığı için derin devlet konusu öğretmen adayları tarafından sınıfa az getirilmesi gereken bir tartışmalı konu olarak görülmüş olabilir.

Öğretmen adayları tarafından, sınıfa en az getirilmesi gereken tartışmalı konu olarak sondan dokuzuncu sırada “Faili Meçhul Cinayetler” ($X=1,26$) konusu görülmektedir. Faili meçhul cinayetler konusunun sosyal bilgiler dersi ile doğrudan ilgisinin bulunmaması ve ortaokul çağındaki öğrencilerin bilişsel

düzeylerine uygun olmaması sebepleriyle, öğretmen adayları tarafından sınıfa az getirilmesi gereken bir tartışmalı konu olarak görülmüş olabilir.

Öğretmen adayları tarafından, sınıfa en az getirilmesi gereken tartışmalı konu olarak sondan onuncu sırada “Silahsızlanma” ($X=1,27$) konusu görülmektedir. Silahsızlanma, II. Dünya Savaşı öncesinden itibaren birçok insanın ölümüne sebep olan silahlanma yarışına son vermek için silahların kullanımının azaltılması olarak açıklanabilir. Silahsızlanma üzerinde farklı fikirler oluşmasına olanak sağlayan bir konudur. Ortaokul çağındaki öğrencilerin olumsuz fikirler oluşumunun önüne geçmek veya silah kullanımı ile ilgili merak uyandırmamak amacıyla, öğretmen adayları bu konunun sınıfa az getirilmesi gerektiği görüşünde olabilirler.

Bu alanda yapılan çeşitli araştırmaların sonuçları, yukarıdaki bulguları destekler niteliktedir. Çopur (2015) tarafından yapılan araştırmaya göre öğretmenlerin sınıfa getirmek istediği son on konudan, sondan; birincisi “Cemaatler”, ikincisi “Anadilde eğitim”, üçüncüsü “Faili meçhul cinayetler”, dördüncüsü “Türban”, beşincisi “Askerlik sistemi”, altıncısı “Derin devlet”, yedincisi “Parti kapatma”, sekizincisi “Kadrolaşma”, dokuzuncusu “Kürt sorunu” ve onuncu “YÖK” konuları olmuştur. Bu konulardan birçoğu yapılan bu çalışma ile benzerlik göstermektedir.

4.1.3. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarına Göre Tartışmalı Konuların Öğretimine İlişkin Bulgular

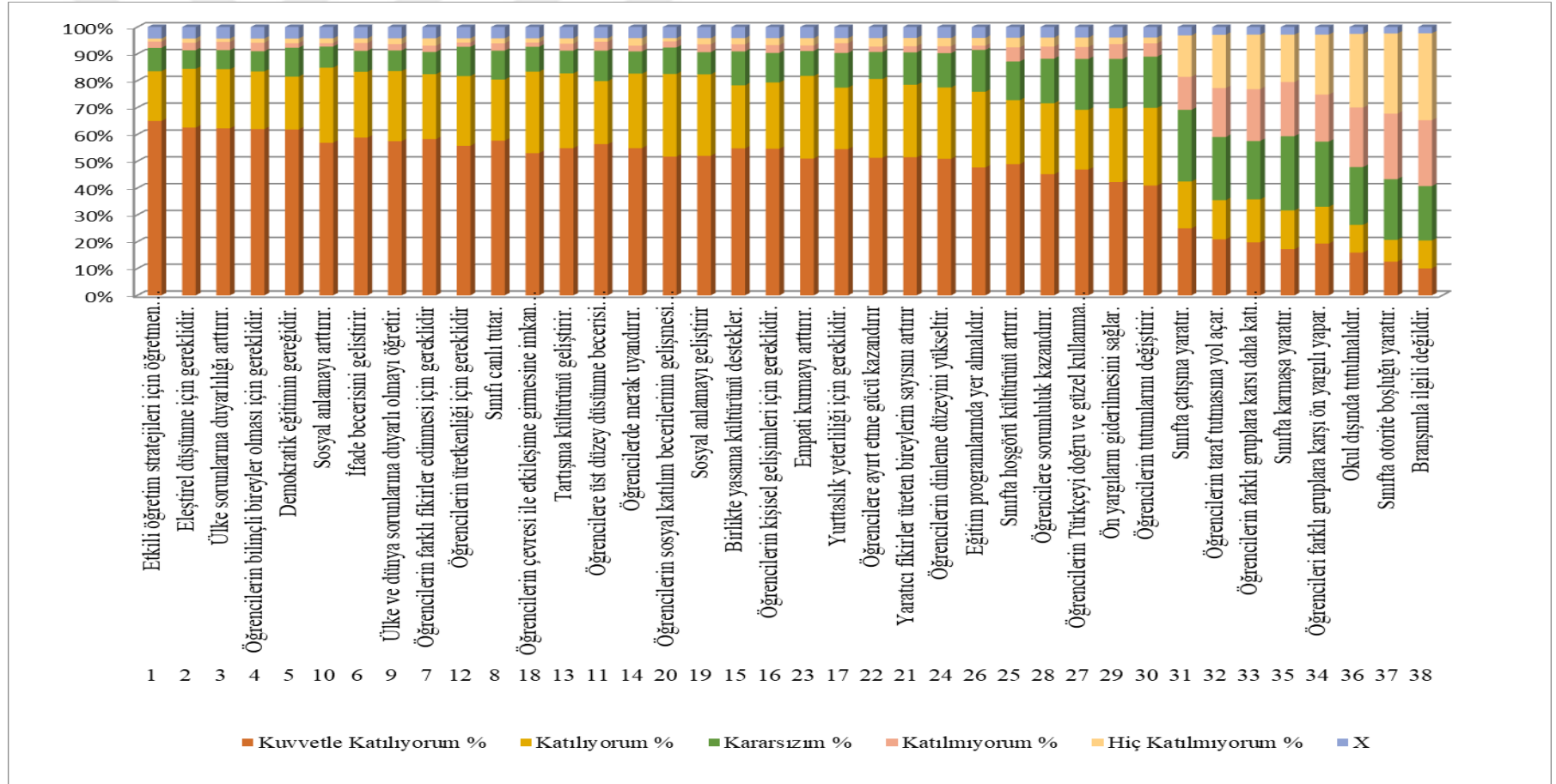
Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, tartışmalı konuların sınıfta ele alınması ve öğretiminin nasıl olması gerektiğine yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla araştırmaya katılan öğretmen adaylarına 38 tane madde sorulmuştur. Ardından öğretmen adaylarından verdikleri cevapları 5'li likert şeklinde puanlamaları istenmiştir. Öğretmen adaylarının cevaplarına yönelik olarak 38 tane maddenin ayrı ayrı frekans dağılımları, yüzdeleri, ortalamaları ve standart sapmaları hesaplanmıştır. Görüşler ortalamalarına göre büyükten küçüğe doğru sıralanmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 4.3.'te görülmektedir.

Tablo 4. 3. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konuların öğretimine yönelik tutumlarının frekans, yüzde, ortalama ve standart sapma dağılımları

Tartışmalı Konuların Öğretimi	Kuvvetle Katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Hiç Katılmıyorum		X	SS	Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%			f	%
Etkili öğretim stratejileri için öğretmen adayları eğitilmelidir.	448	67,9	128	19,4	60	9,1	16	2,4	8	1,2	4,50	0,85	660	100
Eleştirel düşünme için gereklidir.	431	65,3	151	22,9	48	7,3	19	2,9	11	1,7	4,47	0,88	660	100
Ülke sorunlarına duyarlılığı artırır.	429	65,0	152	23,0	49	7,4	21	3,2	9	1,4	4,47	0,87	660	100
Öğrencilerin bilinçli bireyler olması için gereklidir.	427	64,7	148	22,4	52	7,9	22	3,3	11	1,7	4,45	0,90	660	100
Demokratik eğitimin gereğidir.	426	64,5	136	20,6	74	11,2	12	1,8	12	1,8	4,44	0,89	660	100
Sosyal anlamayı artırır.	392	59,4	193	29,2	54	8,2	9	1,4	12	1,8	4,43	0,84	660	100
İfade becerisini geliştirir.	405	61,4	169	25,6	54	8,2	20	3,0	12	1,8	4,42	0,90	660	100
Ülke ve dünya sorunlarına duyarlı olmayı öğretir.	396	60,0	180	27,3	53	8,0	16	2,4	15	2,3	4,40	0,91	660	100
Öğrencilerin farklı fikirler edinmesi için gereklidir	401	60,8	167	25,3	57	8,6	16	2,4	19	2,9	4,39	0,95	660	100
Öğrencilerin üretkenliği için gereklidir	384	58,2	179	27,1	75	11,4	11	1,7	11	1,7	4,38	0,87	660	100
Sınıfı canlı tutar.	397	60,2	157	23,8	74	11,2	19	2,9	13	2,0	4,37	0,93	660	100
Öğrencilerin çevresi ile etkileşime girmesine imkan tanır.	365	55,3	209	31,7	64	9,7	11	1,7	11	1,7	4,37	0,85	660	100
Tartışma kültürünü geliştirir.	378	57,3	192	29,1	58	8,8	18	2,7	14	2,1	4,37	0,91	660	100
Öğrencilere üst düzey düşünme becerisi kazandırır.	388	58,8	162	24,5	78	11,8	23	3,5	9	1,4	4,36	0,92	660	100
Öğrencilerde merak uyandırır.	378	57,3	191	28,9	57	8,6	15	2,3	19	2,9	4,35	0,94	660	100
Öğrencilerin sosyal katılım becerilerinin gelişmesi için gereklidir.	356	53,9	212	32,1	68	10,3	16	2,4	8	1,2	4,35	0,85	660	100
Sosyal anlamayı geliştirir	358	54,2	209	31,7	57	8,6	20	3,0	16	2,4	4,32	0,93	660	100
Birlikte yasama kültürünü destekler.	377	57,1	162	24,5	87	13,2	18	2,7	16	2,4	4,31	0,97	660	100
Öğrencilerin kişisel gelişimleri için gereklidir.	376	57,0	170	25,8	76	11,5	20	3,0	18	2,7	4,31	0,98	660	100
Empati kurmayı artırır.	351	53,2	212	32,1	64	9,7	14	2,1	19	2,9	4,31	0,94	660	100

Yurttaşlık yeterliliği için gereklidir.	375	56,8	158	23,9	89	13,5	25	3,8	13	2,0	4,30	0,97	660	100
Öğrencilere ayırt etme gücü kazandırır	353	53,5	202	30,6	69	10,5	14	2,1	22	3,3	4,29	0,97	660	100
Yaratıcı fikirler üreten bireylerin sayısını artırır	354	53,6	186	28,2	83	12,6	16	2,4	21	3,2	4,27	0,99	660	100
Öğrencilerin dinleme düzeyini yükseltir.	350	53,0	183	27,7	88	13,3	18	2,7	21	3,2	4,25	1,00	660	100
Eğitim programlarında yer almalıdır.	328	49,7	194	29,4	107	16,2	11	1,7	20	3,0	4,21	0,98	660	100
Sınıfta hoşgörü kültürünü artırır.	336	50,9	164	24,8	99	15,0	36	5,5	25	3,8	4,14	1,10	660	100
Öğrencilere sorumluluk kazandırır.	310	47,0	182	27,6	114	17,3	31	4,7	23	3,5	4,10	1,07	660	100
Öğrencilerin Türkçeyi doğru ve güzel kullanma becerisi geliştirir.	322	48,8	153	23,2	130	19,7	31	4,7	24	3,6	4,09	1,09	660	100
Ön yargıların giderilmesini sağlar.	290	43,9	189	28,6	126	19,1	38	5,8	17	2,6	4,06	1,04	660	100
Öğrencilerin tutumlarını değiştirir.	281	42,6	199	30,2	131	19,8	34	5,2	15	2,3	4,06	1,02	660	100
Sınıfta çatışma yaratır.	170	25,8	119	18,0	182	27,6	84	12,7	105	15,9	3,25	1,38	660	100
Öğrencilerin taraf tutmasına yol açar.	142	21,5	99	15,0	160	24,2	124	18,8	135	20,5	2,98	1,42	660	100
Öğrencilerin farklı gruplara karşı daha katı tutum geliştirmesine yol açar.	134	20,3	109	16,5	148	22,4	131	19,8	138	20,9	2,95	1,42	660	100
Sınıfta karmaşa yaratır.	117	17,7	98	14,8	188	28,5	137	20,8	120	18,2	2,93	1,34	660	100
Öğrencileri farklı gruplara karşı ön yargılı yapar.	131	19,8	93	14,1	165	25,0	119	18,0	152	23,0	2,90	1,42	660	100
Okul dışında tutulmalıdır.	108	16,4	70	10,6	146	22,1	150	22,7	186	28,2	2,64	1,41	660	100
Sınıfta otorite boşluğu yaratır.	85	12,9	55	8,3	153	23,2	165	25,0	202	30,6	2,48	1,34	660	100
Branşıyla ilgili değildir.	68	10,3	70	10,6	137	20,8	166	25,2	219	33,2	2,40	1,32	660	100

Tablo 4.3.'te ayrıntılı olarak yer verilen analiz sonuçları yüzdeleri Grafik 4.5.'te gösterilmiştir.

Grafik 4. 5. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konuların öğretimine yönelik tutumlarının maddelere göre yüzdel

Tablo 4.3. ve Grafik 4.5. incelendiğinde sosyal bilgiler öğretmeni adayları tarafından en fazla puanlanan birinci madde “Etkili öğretim stratejileri için öğretmen adayları eğitilmelidir.” (X=4,50), ikinci madde “Eleştirel düşünme için gereklidir.” (X=4,47), üçüncü madde “Ülke sorunlarına duyarlılığı arttırır.” (X=4,47), dördüncü madde “Öğrencilerin bilinçli bireyler olması için gereklidir.” (X=4,45) ve beşinci madde “Demokratik eğitimin gereğidir.” (X=4,44) maddesidir.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının %67,9’sinin “Etkili öğretim stratejileri için öğretmen adayları eğitilmelidir.” maddesine “Kuvvetle Katılıyorum” yanıtını verdiklerine ulaşılmıştır. Seçgin (2009) tarafından yapılan araştırmada da öğretmen adaylarının büyük çoğunluğu bu maddeyi işaretlemiştir (%60,3). Yapılan araştırmadan elde edilen bu sonuç, öğretim stratejilerinin başarılı bir şekilde uygulanması için öğretmen eğitiminin önemi ile örtüşmektedir. Sınıf ortamında tartışmalı konuların öğretiminde öğretim stratejilerinin önemi açıktır. Bu sebeple, tartışmalı konuların da daha etkili öğretilmesi açısından da öğretmen adayları etkili öğretim stratejileri için eğitilmelidir. Akman ve Bastık (2016), Kaya ve Günal (2016) tarafından yapılan çalışmalarda da tartışmalı konuların öğretiminde mesleki yeterliliklere sahip olması için öğretmenlerin eğitilmesinin önemine vurgu yapılmaktadır

Sosyal bilgiler öğretmen adayları “Eleştirel düşünme için gereklidir.” maddesine %65,3’i oranında “Kuvvetle Katılıyorum” cevabını vermiştir. Öztürk (2017) tarafından yapılan çalışmada da sosyal bilgiler öğretmenlerinin büyük bir çoğunluğu bu madde aynı yanıtı vermiştir (%57,6). Ve bu madde Öztürk (2017)’nin çalışmasında en çok “Kuvvetle Katılıyorum” yanıtı verilen maddeyken bu çalışmada aynı madde ikinci sırada yer almıştır. Seçgin (2009) tarafından yapılan araştırmada da “Eleştirel düşünme için gereklidir.” maddesi ilk sırada yer almıştır (%56,7). Bu araştırmaya benzer bir şekilde Çopur (2015) tarafından yapılan araştırmada bu madde en çok puanlanan ikinci madde olmuştur (%52,3). Tartışmalı konuların öğretim programında yer almasının temel gerekçelerinden birisi, öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini geliştirmektir (Yılmaz, 2012). Ayrıca Baloğlu Uğurlu ve Doğan (2016); Koldaş (2018) tarafından yapılan çalışma sonuçları bu sonucu desteklemektedir. Yücel (2018) tarafından yapılan

araştırmada da, öğretmen adaylarının eleştirel düşünme düzeylerinin düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen bulgudan hareketle tartışmalı konuların öğretiminin eleştirel düşünmeye olumlu katkılar sağlayacağı söylenebilir. Clarke (2005) tarafından yapılan araştırma bulguları araştırmayı desteklemektedir.

Üçüncü olarak sosyal bilgiler öğretmen adayları “Ülke sorunlarına duyarlılığı artırır.” maddesine %65,0 oranında “Kuvvetle Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Öztürk (2017) tarafından yapılan araştırmada da, sosyal bilgiler öğretmenleri bu maddeye büyük oranda “Kuvvetle Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir (%58,1). Seçgin (2009) tarafından araştırmada da benzer olarak öğretmen adayları bu maddeye çoğunlukla “Kuvvetle Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir (%57,4). Katılımcıların çoğunlukla “Kuvvetle Katılıyorum” yanıtını verdikleri bu madde, demokratik yaşamın bir getirisi olarak insanların daha duyarlı ve etkin vatandaşlar olmalarını ifade etmektedir. Sosyal bilgiler dersinin genel amaçları ile de örtüşmektedir. Hess ve Avery (2016) tarafından yapılan araştırmaya göre, ülkesine bağlı bireyler yetiştirmede tartışmalı konular oldukça önemlidir.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının %64,7’si tartışmalı konuların eğitimi “Öğrencilerin bilinçli bireyler olması için gereklidir” maddesine “Kuvvetle Katılıyorum” cevabını vermiştir. Seçgin (2009); Çopur (2015) tarafından yapılan araştırmalar da bu araştırma ile paralellik göstermektedir. Bu iki araştırmada da bu araştırmaya benzer olarak katılımcıların çoğunluğu “Kuvvetle Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Sağlıklı tartışmalar yapmak, fikir alışverişinde bulunmak ve işbirliği yapmak için bilinçli olmak gerekli olduğu gibi; tartışmalı konuların sınıfa getirilmesi de öğrencilerin daha bilinçli olmalarını sağlamaktadır. Sınıfta konuşulan konular sayesinde öğrenciler gündemden haberdar, yaşantısını ve yaşadığı yeri ilgilendiren sorunlar hakkında bilgili bireyler olurlar.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının %64,5’i “Demokratik eğitimin gereğidir.” maddesine “Kuvvetle Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Bu sonuç, demokratik bir yurttaş yetiştirmede tartışmalı konuların önemini ortaya koymaktadır. Çünkü; bir toplumda çözüme kavuşmayan birtakım sorun ve konular ne kadar konuşulur ve tartışılırsa o kadar fikir alışverişi yapılmış olur.

Farklı fikirlerin serbestçe gündeme gelebildiği ortamlar da demokratik ortamlardır. Bu sebeple eğitimde demokrasinin var olabilmesinde tartışmalı konular oldukça önemlidir. Çopur (2015) tarafından yapılan araştırmada bulguları destekler niteliktedir. Öğretmenlerin büyük kısmı (%51,4) bu maddeye “Kuvvetle Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Ayrıca Çopur (2015)’un çalışmasında bu maddeye “Katılmıyorum” ve “Hiç Katılmıyorum” yanıtlarını veren öğretmen bulunmamaktadır. Hess (2004) tarafından yapılan araştırmada, tartışmalı konuların öğretiminin sınıfta demokratik bir ortam hazırlayacağı ifade edilmiştir. Hess ve Stoddard (2011) tarafından da tartışmalı konuların demokratik eğitimin bir gereği olduğu belirtilmiştir. Hess ve Avery (2016) tarafından yapılan araştırmaya göre, tartışmalı konular demokrasi eğitiminin hem bir biçimi hem de gereğidir.

Tartışmalı konuların sınıfta öğretimi bazı sosyal ve bilişsel kazanımları da sağlamaktadır. Bunlardan bazılarını örnek olarak elde edilen bulgular: Sosyal bilgiler öğretmen adayları; altıncı olarak “Sosyal anlamayı artırır.” (%59,4) maddesini, yedinci olarak “İfade becerisini geliştirir.” (%61,4) maddesini, sekizinci olarak “Ülke ve dünya sorunlarına duyarlı olmayı öğretir.” (%60,0) maddesini, dokuzuncu olarak “Öğrencilerin farklı fikirler edinmesi için gereklidir” (%60,8) maddesini ve onuncu olarak ise “Öğrencilerin üretkenliği için gereklidir.” (%58,2) maddesini “Kuvvetle Katılıyorum” şeklinde işaretlemiştir. Berg, Graeffe ve Holde (2003) tarafından yapılan çalışma araştırma bulgularını desteklemektedir. Akman ve Bastık (2016) tarafından yapılan çalışmada tartışmalı konuların öğretiminin iletişim becerilerine olan katkıları ifade edilmiştir, bu sonuç araştırma sonuçlarını desteklemektedir.

Genel anlamda tartışmalı konuların öğretiminin; sınıfta olumlu tutum geliştirme, yurttaşlık ve demokratik kazanımların edinilmesini sağlamaya yönelik olduğu belirtilmektedir. Öğretme-öğrenme sürecine katkıda bulunmayı sağlayan kazanımları içeren maddelere göre tartışmalı konuların öğretimi; eleştirel düşünme, kendini ifade etme, duyarlılık, yaratıcılık gibi üst düzey düşünme becerilerinin gelişmesini sağlamaktadır. Tartışma kültürünü geliştirme ve öğrencilerde merak uyandırma sayesinde öğrencileri araştırmaya yönlendirmektedir. Dilsel becerilerin de, gelişmesini sağlamaktadır. Ayrıca

tartışmalı konular; ön yargıların giderilmesi, Türkçeyi doğru ve güzel sağlanma, empati, hoşgörü gibi sosyal becerilerin edinilmesini de sağlamaktadır.

Tablo 4.3. ve Grafik 4.5. incelendiğinde, sosyal bilgiler öğretmeni adayları tarafından en az puanlanan madde “Branşım ile ilgili değildir.” (X=2,40) maddesi olmuştur. Bu maddeyi “Sınıfta otorite boşluğu yaratır.” (X=2,48), “Okul dışında tutulmalıdır.” (X=2,64), “Öğrencileri farklı gruplara karşı ön yargılı yapar.” (X=2,90) ve “Sınıfta karmaşa yaratır.” (X=2,93) maddeleri takip etmektedir.

Olumsuz maddelere bakıldığında, öğretmen adaylarının büyük bir çoğunluğunun (%33,2) “Branşım ile ilgili değildir.” maddesine hiç katılmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Aynı maddeye öğretmen adaylarının %10,3’ü “Kuvvetle Katılıyorum” yanıtını vermiştir. “Branşım ile ilgili değildir.” maddesi, Öztürk (2017); Çopur (2015); Seçgin (2009) tarafından yapılan araştırmalarda da katılımcıların en çok “Hiç Katılmıyorum” yanıtını verdikleri madde olmuştur.

Öğretmen adaylarının %30,6’sı “Sınıfta otorite boşluğu yaratır.” maddesine, %28,2’si “Okul dışında tutulmalıdır.” maddesine, %23,0’ü “Öğrencileri farklı gruplara karşı ön yargılı yapar.” maddesine ve %18,2’si ise “Sınıfta karmaşa yaratır” maddesine “Hiç Katılmıyorum” yanıtını vermiştir.

Öğretmen adaylarının “Çoğunlukla Katılmıyorum” ve “Hiç Katılmıyorum” yanıtlarını verdikleri maddelere genel olarak bakıldığında; bu maddelerin sınıfta çatışma ve karmaşa yaratma, öğrencilerin taraf tutmasına, farklı gruplara karşı katı tutum sergilemesine ve ön yargılı olmasına sebep olma, sınıfta otorite boşluğu yaratma gibi öğretme öğrenme sürecini olumsuz yönde etkileyebilecek öğeler içerdiği görülmektedir. Öğretmen adaylarının yanıtları, tartışmalı konuların sınıfa getirilmesi halinde karşılaşılabilecek olumsuz bir sonuç olmadığı tutumunda olduklarını göstermektedir. Tartışmalı konuların öğretimi açısından bakıldığında olumsuz bir durum ortaya çıkmasına sebep olan görüşleri içeren bu maddeler, çok az öğretmen adayı tarafından “Kuvvetle Katılıyorum” veya “Katılıyorum” şeklinde yanıtlanmıştır. Öğretmen adayları bu maddelere daha fazla “Kararsızım, Katılmıyorum, Hiç Katılmıyorum” yanıtlarını vermiştir. Bu sonuç öğretmen adaylarının büyük çoğunluğunun, tartışmalı konuların

öğretiminin öğretme öğrenme sürecini/ortamını olumsuz etkilediğine yönelik maddelere katılmadıklarını ve tartışmalı konuların öğretimi ile ilgili olumlu tutuma sahip olduklarını göstermektedir. Yani öğretmen adaylarının büyük bir çoğunluğunu tartışmalı konuların sınıfa getirilmesinin ve öğretiminin öğrencilerin akademik ve sosyal yaşantısına olumlu katkılar sağlayacağı görüşünde olduğunu söylenebilir.

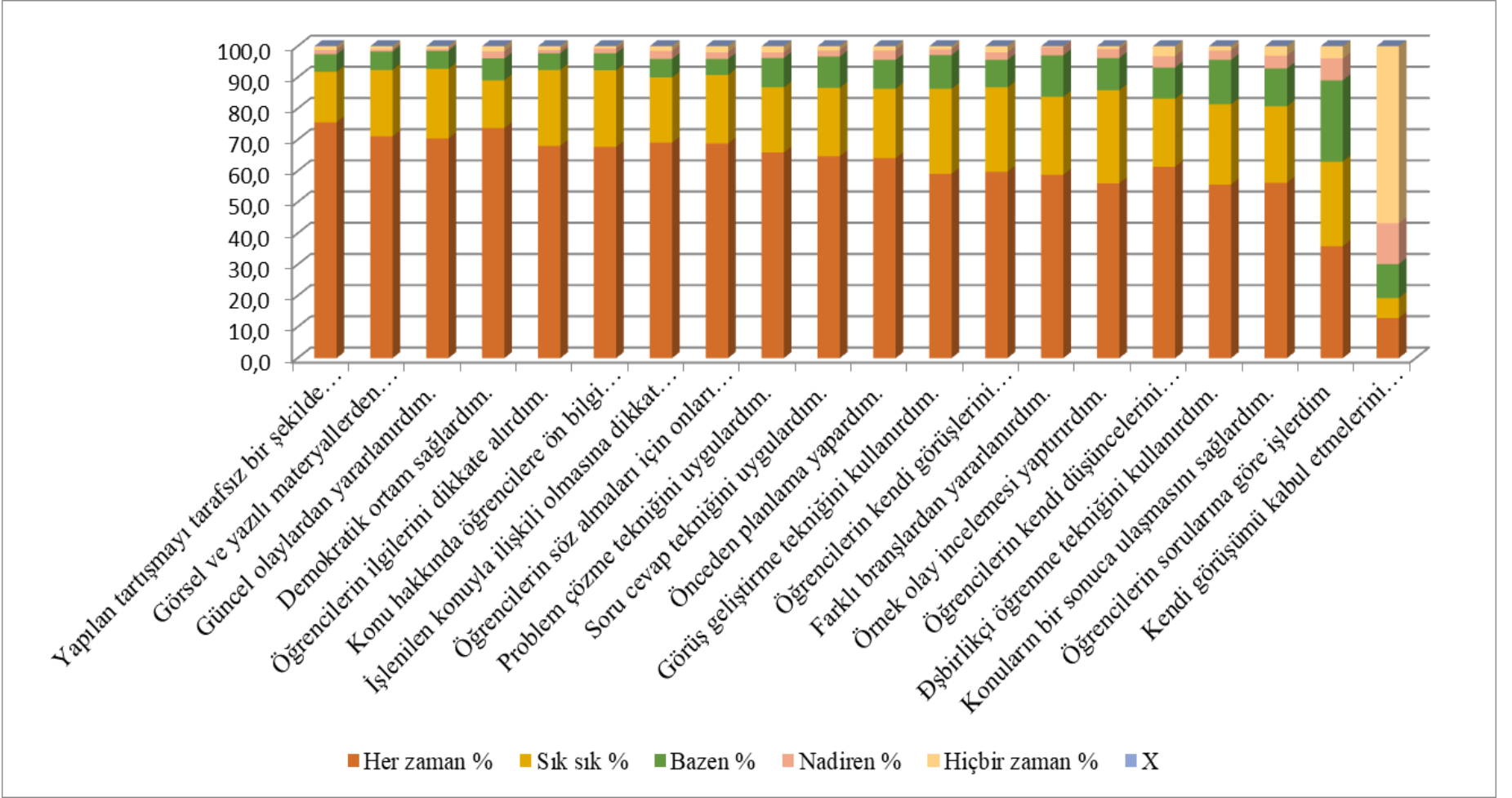
4.1.4. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Tartışmalı Konuların Öğretim Yöntem ve Tekniklerine İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, tartışmalı konuların öğretim yöntem ve teknikleri neler olduğuna yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla araştırmaya katılan öğretmen adaylarına 20 tane madde sorulmuştur. Ardından öğretmen adaylarından verdikleri cevapları 5'li likert şeklinde puanlamaları istenmiştir. Öğretmen adaylarının cevaplarına yönelik olarak 20 tane maddenin ayrı ayrı frekans dağılımları, yüzdeleri, ortalamaları ve standart sapmaları hesaplanmıştır. Görüşler ortalamalarına göre büyükten küçüğe doğru sıralanmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 4.4.'te görülmektedir.

Tablo 4. 4. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarına göre tartışmalı konuların yöntem ve teknikleri ile ilgili maddelerin frekans, yüzde, ortalama ve standart sapma dağılımları

Öğretim Yöntem Teknikleri	Her zaman		Sık sık		Bazen		Nadiren		Hiçbir zaman		X	SS	Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%			f	%
Yapılan tartışmayı tarafsız bir şekilde yönetirdim	499	75,6	107	16,2	37	5,6	9	1,4	8	1,2	4,64	0,76	660	100
Görsel ve yazılı materyallerden yararlanırdım.	469	71,1	141	21,4	39	5,9	4	0,6	7	1,1	4,61	0,72	660	100
Güncel olaylardan yararlanırdım.	465	70,5	147	22,3	38	5,8	4	0,6	6	0,9	4,61	0,71	660	100
Demokratik ortam sağlardım.	487	73,8	101	15,3	46	7,0	15	2,3	11	1,7	4,57	0,85	660	100
Öğrencilerin ilgilerini dikkate alırdım.	449	68,0	161	24,4	35	5,3	7	1,1	8	1,2	4,57	0,75	660	100
Konu hakkında öğrencilere ön bilgi verirdim.	447	67,7	162	24,5	36	5,5	10	1,5	5	0,8	4,57	0,73	660	100
İşlenilen konuyla ilişkili olmasına dikkat ederdim.	456	69,1	138	20,9	39	5,9	17	2,6	10	1,5	4,53	0,84	660	100
Öğrencilerin söz almaları için onları teşvik ederdim.	454	68,8	145	22,0	34	5,2	14	2,1	13	2,0	4,53	0,85	660	100
Problem çözme tekniğini uygulardım.	435	65,9	138	20,9	62	9,4	12	1,8	13	2,0	4,47	0,89	660	100
Soru cevap tekniğini uygulardım.	427	64,7	145	22,0	66	10,0	13	2,0	9	1,4	4,47	0,86	660	100
Önceden planlama yapardım.	423	64,1	147	22,3	61	9,2	20	3,0	9	1,4	4,45	0,88	660	100
Görüş geliştirme tekniğini kullanırdım.	390	59,1	180	27,3	71	10,8	12	1,8	7	1,1	4,42	0,83	660	100
Öğrencilerin kendi görüşlerini oluşturabilecek yaşantılar sağlamaya çalışırdım.	394	59,7	179	27,1	58	8,8	16	2,4	13	2,0	4,40	0,89	660	100
Farklı branşlardan yararlanırdım.	388	58,8	165	25	88	13,3	17	2,6	2	0,3	4,40	0,83	660	100
Örnek olay incelemesi yaptırırdım.	370	56,1	197	29,8	68	10,3	19	2,9	6	0,9	4,37	0,85	660	100
Öğrencilerin kendi düşüncelerini kendilerinin oluşturmalarını beklerdim	405	61,4	144	21,8	66	10,0	24	3,6	21	3,2	4,35	1,01	660	100
İşbirlikçi öğrenme tekniğini kullanırdım.	367	55,6	170	25,8	94	14,2	20	3,0	9	1,4	4,31	0,92	660	100
Konuların bir sonuca ulaşmasını sağlardım.	371	56,2	162	24,5	80	12,1	27	4,1	20	3,0	4,27	1,02	660	100
Öğrencilerin sorularına göre işlerdim	237	35,9	179	27,1	172	26,1	46	7,0	26	3,9	3,84	1,11	660	100
Kendi görüşümü kabul etmelerini sağlardım.	85	12,9	42	6,4	72	10,9	86	13,0	375	56,8	2,05	1,45	660	100

Tablo 4.4.'te ayrıntılı olarak yer verilen analiz sonuçları yüzde

Grafik 4. 6. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarına göre tartışmalı konuların yöntem ve teknikleri ile ilgili maddelerin yüzdeleri

Tablo 4.4. ve Grafik 4.6. incelendiğinde sosyal bilgiler öğretmeni adayları tarafından en fazla puanlanan; birinci madde “Yapılan tartışmayı tarafsız bir şekilde yönetirdim.” (X=4,64), ikinci madde “Görsel ve yazılı materyallerden yararlanırdım.” (X=4,61), üçüncü madde “Güncel olaylardan yararlanırdım.” (X=4,61), dördüncü madde “Demokratik ortam sağlardım.” (X=4,57), beşinci madde “Öğrencilerin ilgilerini dikkate alırdım.” (X=4,57), altıncı madde “Konu hakkında öğrencilere ön bilgi verirdim.” (X=4,57), yedinci madde “İşlenilen konuyla ilişkili olmasına dikkat ederdim.” (X=4,53), sekizinci madde “Öğrencilerin söz almaları için onları teşvik ederdim.” (X=4,53), dokuzuncu madde “Problem çözme tekniğini uygulardım.” (X=4,47) ve onuncu madde “Soru cevap tekniğini uygulardım.” (X=4,47) olduğu görülmektedir.

Tartışmalı konularda kullanılan yöntemlere ilişkin olarak öğretmen adaylarının %75,6’sının “Yapılan tartışmayı tarafsız bir şekilde yönetirdim.” maddesine “Her Zaman” yanıtını verdiği sonucuna ulaşılmıştır. İlgili araştırmalar bu sonucu destekler niteliktedir. Öztürk (2017) tarafından yapılan araştırmaya göre, sosyal bilgiler öğretmenleri aynı maddeye büyük çoğunlukla “Sık Sık” yanıtını vermiştir (%58,7). Seçgin (2009) tarafından yapılan araştırmada öğretmen adaylarının büyük bir kısmı aynı maddeye “Her Zaman” yanıtını vermiştir (%73). Seçgin (2009)’un araştırmasında da en çok puanlanan madde “Yapılan tartışmayı tarafsız bir şekilde yönetirdim.” maddesi olmuştur ve bu araştırmaya benzer olarak ilk sırada yer almıştır. Baloğlu Uğurlu ve Doğan (2016) tarafından yapılan çalışmada da katılımcıların tarafsızlığın önemine vurgu yapması araştırma sonuçlarını desteklemektedir.

Öğretmen adaylarından %71,1’i “Görsel ve yazılı materyallerden yararlanırdım.” maddesine “Her Zaman” yanıtını vermiştir. Seçgin (2009) tarafından yapılan araştırmada da öğretmen adaylarının büyük çoğunluğu tartışmalı konuları sınıfta ele alırken “Görsel ve yazılı materyallerden yararlanırdım.” maddesine “Her Zaman” yanıtını vermiştir (%46,4).

Öğretmen adaylarının %70,5’i “Güncel olaylardan yararlanırdım.” maddesine “Her Zaman” yanıtını vermiştir. Seçgin, (2009); Çopur (2015) tarafından yapılan araştırmada bu araştırmaya paralel olarak katılımcılar “Güncel

olaylardan yararlanırdım.” maddesine çoğunlukla “Her Zaman” yanıtını vermiştir. Aynı madde Öztürk (2017) tarafından yapılan araştırmada ise öğretmenlerin yarısından çoğu tarafından “Sık Sık” olarak yanıtlanmıştır. Hess ve Stoddard (2011) tarafından yapılan araştırmada tartışmalı konuların öğretiminde güncel olaylardan yararlanılması gerektiğinin ifade edilmesi araştırma bulgularını desteklemektedir. Misco (2014)’ya göre tartışmalı konuların öğretiminin güncel ve sanatsal yollarla yapılması eğitime katkı sağlamaktadır.

Tartışmalı konularda kullanılan yöntemlere ilişkin olarak öğretmen adaylarının %73,8’i “Demokratik bir ortam sağladım.” maddesine “ Her Zaman” yanıtını vermiştir. Öztürk (2017)’ün yaptığı araştırmaya göre, öğretmenlerin büyük çoğunluğunun “Demokratik ortam sağladım.” maddesine “Sık Sık” yanıtını verdikleri sonucuna ulaşılmıştır (%63,8). Seçgin (2009) tarafından yapılan araştırmada da öğretmen adaylarının büyük çoğunluğu aynı maddeye “Her Zaman” yanıtını vermiştir (%61,4). Seçgin (2009)’in araştırmasında da ikinci en çok puanlanan madde “Demokratik ortam sağladım.” maddesi olmuştur ve bu araştırmaya benzer olarak ikinci sırada yer almıştır. Akman ve Bastık (2016); Tuncer (2018) tarafından yapılan çalışmanın sonuçları bu araştırmayı destekler niteliktedir.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarından elde edilen bulgulara göre öğretmen adayları tartışmalı konuların öğretim sürecine ilişkin maddelerden, “Öğrencilerin ilgilerini dikkate alırdım.” maddesine %68,0; “Konu hakkında öğrencilere ön bilgi verirdim.” maddesine %67,7; “İşlenen konuyla ilişkili olmasına dikkat ederdim.” maddesine %69,1; Öğrencilerin söz almaları için onları teşvik ederdim.” maddesine %68,8; “Problem çözme tekniğini uygulardım.” maddesine %65,9; “Soru cevap tekniğini uygulardım.” maddesine %64,7; “Önceden planlama yapardım.” maddesine %64,1; “Görüş geliştirme tekniğini kullanırdım.” maddesine %59,1; “Öğrencilerin kendi görüşlerini oluşturabilecek yaşantılar sağlamaya çalışırdım.” maddesine %59,7; “Farklı branşlardan yararlanırdım.” maddesine %58,8; “Örnek olay incelemesi yaptırırdım.” maddesine %56,1; “Öğrencilerin kendi düşüncelerini kendilerinin oluşturmalarını beklerdim” maddesine %61,4; “İşbirlikçi öğrenme tekniğini kullanırdım.” maddesine %55,6; “Konuların bir sonuca ulaşmasını sağladım.” maddesine %56,2 ve “Öğrencilerin

sorularına göre işlerdim.” maddesine %35,9 oranında “Her Zaman” yanıtını vermişlerdir. Hess (2002) tarafından yapılan araştırmaya göre de tartışmalı konuların öğretimi sırasında kullanılacak yöntem ve teknikler öğrencilerin tartışmalı konulara olan ilgisini arttırmaktadır.

Olumsuz bir yargı içeren “Kendi görüşümü kabul etmelerini sağladım.” maddesine öğretmen adaylarının %56,8’i “Hiçbir Zaman” yanıtını vermiştir. Bu maddeye öğretmen adaylarının %12,9’u ise “Her Zaman” yanıtını vermiştir. Öğretmen adaylarının büyük çoğunluğunun özgür düşünmenin oluşumunu önleyen bu maddeye hiçbir zaman yanıtını vermeleri, tartışmalı konuların öğretiminde demokratik tutumun benimsendiğini göstermektedir. Öztürk (2017) tarafından yapılan araştırmada “Kendi görüşümü kabul etmelerini sağladım.” maddesine öğretmenlerin %35,3’ü “Hiçbir Zaman” yanıtını vermiştir. Çopur (2015) tarafından yapılan araştırmada ise öğretmenlerin neredeyse tamamı “Hiçbir Zaman” veya “Nadiren” cevabını vermiştir. Bu araştırmadan farklı olarak “Her Zaman” yanıtını veren katılımcı sayısı yok denecek kadar azdır. Seçgin (2009) tarafından yapılan araştırmada da öğretmen adaylarının büyük çoğunluğu aynı maddeye “Hiçbir Zaman” yanıtını vermiştir (%59,4). Araştırma sonucunda elde edilen bulgu ve yapılan çalışmalar katılımcıların kendi görüşünü kabul ettirme konusunda olumsuz tutum sergilediklerini göstermektedir.

Tartışmalı konuların öğretiminde uygulanabilecek yöntem ve teknikleri ile ilgili maddelere genel olarak bakıldığında; demokratik bir ortam sağlama ve tartışmayı tarafsız bir şekilde yönetme, güncel olaylar, görsel-yazılı materyaller ve farklı branşlardan yararlanma, konuyla ilgili ön bilgi verilmesi ve planlama yapılması, konunun işlenilen konuyla ilgili olması, konuların sonuca ulaşması, öğrencilerin ilgilerini uyandırması ve onları konuşmaya teşvik etmesi, öğrencilerin sonuca kendilerinin ulaşmasını sağlama gibi öğeler içerdiği görülmektedir. Ayrıca maddeler problem çözme tekniği, soru cevap tekniği, görüş geliştirme tekniği, örnek olay incelemesi ve işbirlikçi öğrenme tekniği gibi teknikleri de içermektedir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre; öğretmen adaylarının bu maddeleri çoğunluklu olarak %50’nin üzerinde bir oranla, “Her Zaman” ve “Sık Sık” olarak yanıtlamışlardır. Bu bulgu, katılımcı öğretmen adaylarının tartışmalı konuların sınıfa getirilmesi ve öğretiminde

öğretim yöntem ve tekniklerini aktif kullanmayı olumlu karşıladığını kanıtlamaktadır.

Bununla birlikte öğretmen adaylarının, öğretmenin öğrencilere kendi görüşünü kabul ettirmesini içeren maddeyi %50'nin üzerinde bir oranla “Hiçbir Zaman” olarak yanıtladıkları görülmüştür. Bu bulgu, öğretmen adaylarının eğitimde demokratik olma ve demokratik bir ortam sağlamaya verdikleri önemi göstermektedir. Ve bu olumsuz maddeden elde edilen veriler diğer maddelerden elde edilen verileri desteklemektedir. Buna karşılık; Demircioğlu (2014) tarafından yapılan araştırmada Türk Tarih öğretmenlerinin tartışmalı konuların sınıfta öğretimi ile ilgili yeterli strateji bilgisine ve beceriye sahip olmadıkları ifade edilmiştir.

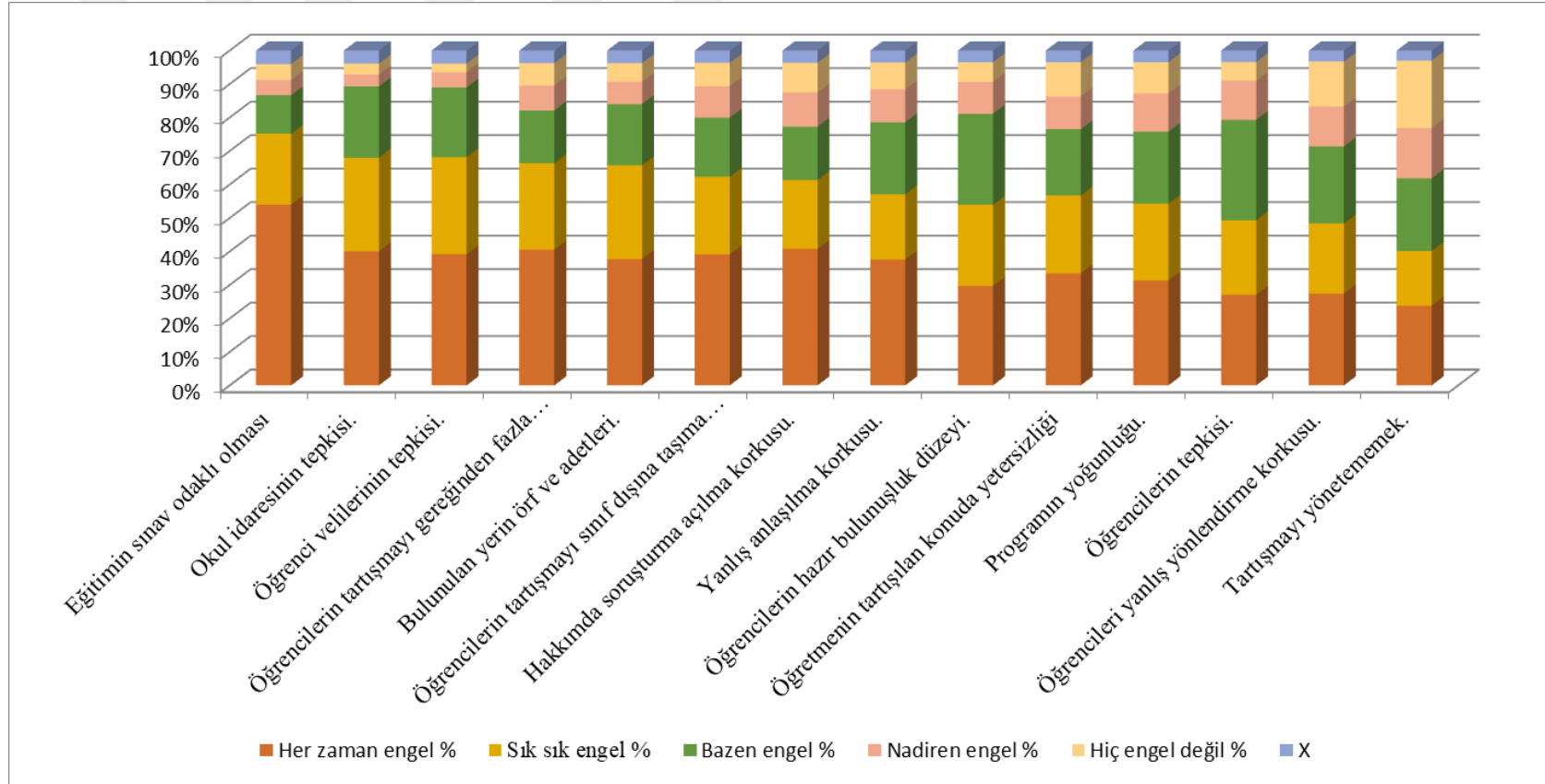
4.1.5. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Tartışmalı Konuların Sınıfta Ele Alınmasının Önündeki Engellere İlişkin Algılara Ait Bulgular

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, tartışmalı konuların etkin bir biçimde öğretilmesinin önündeki engellere yönelik algılarını belirlemek amacıyla araştırmaya katılan öğretmen adaylarına 14 tane madde sorulmuştur. Ardından öğretmen adaylarından verdikleri cevapları 5'li likert şeklinde puanlamaları istenmiştir. Öğretmen adaylarının cevaplarına yönelik olarak 14 tane maddenin ayrı ayrı frekans dağılımları, yüzdeleri, ortalamaları ve standart sapmaları hesaplanmıştır. Görüşler ortalamalarına göre büyükten küçüğe doğru sıralanmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 4.5.'te görülmektedir.

Tablo 4. 5. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarına göre tartışmalı konuların sınıfta anlatılmasının önündeki engeller ile ilgili maddelerin frekans, yüzde, ortalama ve standart sapma dağılımları

Algı	Her zaman engel		Sık sık engel		Bazen engel		Nadiren engel		Hiç engel değil		X	SS	Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%			f	%
Eğitimin sınav odaklı olması	371	56,2	146	22,1	79	12,0	31	4,7	33	5,0	4,20	1,13	660	100
Okul idaresinin tepkisi.	275	41,7	192	29,1	146	22,1	24	3,6	23	3,5	4,02	1,05	660	100
Öğrenci velilerinin tepkisi.	269	40,8	199	30,2	143	21,7	31	4,7	18	2,7	4,02	1,03	660	100
Öğrencilerin tartışmayı gereğinden fazla abartması.	278	42,1	177	26,8	108	16,4	51	7,7	46	7,0	3,89	1,23	660	100
Bulunulan yerin örf ve adetleri.	259	39,2	192	29,1	125	18,9	46	7,0	38	5,8	3,89	1,17	660	100
Öğrencilerin tartışmayı sınıf dışına taşıma ihtimali.	268	40,6	159	24,1	121	18,3	64	9,7	48	7,3	3,81	1,26	660	100
Hakkımda soruşturma açılma korkusu.	279	42,3	141	21,4	109	16,5	70	10,6	61	9,2	3,77	1,34	660	100
Yanlış anlaşılma korkusu.	257	38,9	134	20,3	147	22,3	67	10,2	55	8,3	3,71	1,30	660	100
Öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyi.	203	30,8	166	25,2	186	28,2	65	9,8	40	6,1	3,65	1,19	660	100
Öğretmenin tartışılan konuda yetersizliği	229	34,7	159	24,1	135	20,5	67	10,2	70	10,6	3,62	1,33	660	100
Programın yoğunluğu.	214	32,4	157	23,8	147	22,3	78	11,8	64	9,7	3,57	1,31	660	100
Öğrencilerin tepkisi.	185	28,0	152	23,0	205	31,1	80	12,1	38	5,8	3,55	1,18	660	100
Öğrencileri yanlış yönlendirme korkusu.	187	28,3	143	21,7	157	23,8	81	12,3	92	13,9	3,38	1,37	660	100
Tartışmayı yönetememek.	162	24,5	111	16,8	148	22,4	102	15,5	137	20,8	3,09	1,46	660	100

Tablo 4.5.'te ayrıntılı olarak yer verilen analiz sonuçları yüzdeleri Grafik 4.7.'de gösterilmiştir.

Grafik 4. 7. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarına göre tartışmalı konuların sınıfta anlatılmasının önündeki engeller ile ilgili maddelerin yüzdeleri

Tablo 4.5. ve Grafik 4.7. incelendiğinde; sosyal bilgiler öğretmeni adayları tarafından en fazla puanlanan birinci madde “Eğitimin sınav odaklı olması.” (X=4,20), ikinci madde “Okul idaresinin tepkisi.” (X=4,02), üçüncü madde “Öğrenci velilerinin tepkisi.” (X=4,02), dördüncü madde “Öğrencilerin tartışmayı gereğinden fazla abartması.” (X=3,89), beşinci madde “Bulunulan yerin örf ve adetleri.” (X=3,89), altıncı madde “Öğrencilerin tartışmayı sınıf dışına taşıma ihtimali.” (X=3,81), yedinci madde “Hakkımda soruşturma açılma korkusu.” (X=3,77), sekizinci madde “Yanlış anlaşılma korkusu.” (X=3,71), dokuzuncu madde “Öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyi.” (X=3,65) ve onuncu madde “Öğretmenin tartışılan konuda yetersizliği” (X=3,62) maddeleri olduğu görülmektedir.

Tartışmalı konuların sınıfta anlatılmasının önündeki engeller ile ilgili maddelerden “Eğitimin sınav odaklı olması.” maddesine öğretmen adaylarının %56,2’sinin “Her Zaman Engel” yanıtını verdiği bulgusuna ulaşılmıştır. Çeşitli araştırma sonuçları, araştırmanın bulgularını destekler niteliktedir. Çopur (2015); Seçgin (2009)’in çalışmalarında da katılımcıların büyük çoğunluğu aynı maddeye “Her Zaman” veya “Sık Sık” yanıtını vermiştir ve bu madde en çok puanlanan madde olarak birinci sırada yer almıştır. Bu çalışmada da katılımcıların çoğunluğunun, eğitimin sınav odaklı olmasını tartışmalı konuların anlatılmasının önündeki birinci engel olarak gördüğü sonucuna ulaşıldığından, Çopur (2015); Seçgin (2009)’in araştırmaları ile benzerlik göstermektedir. Bu durumun nedeni olarak, müfredatın yoğun ve ders saatlerinin kısıtlı olmasının sınıfta sınavlara yönelik çalışmalar yapılmasına sebep olması gösterilebilir. Çünkü; sınavlara hazırlanan öğrenciler daha çok bilgi ve ezber odaklı olabilmekte bu yüzden de tartışmalı konuların sınıfa getirilmesi zorlaşabilmektedir. Çalışmanın birinci alt probleminde “Sınav Sistemleri” konusunun katılımcıların büyük çoğunluğu tarafından en tartışmalı konulardan biri olarak görülmesi de bu bulgu ile örtüşmektedir.

Tartışmalı konuların sınıfa getirilmesinde ikinci engel olarak “Okul idaresinin tepkisi.” maddesine öğretmen adaylarının %41,7’si “Her Zaman Engel” yanıtını vermiştir. Katılımcıların çoğunluğunun tartışmalı konuları sınıfa getirirken okul idaresinden çekinmesinin birçok sebebi olabilir. Bunlardan bir

tanisi de; statükoyu korumaktır. Statüko “Süre gelen durumun devam ettirilmesi” (TDK, 2018) olarak tanımlanabilir. Katılımcılar bulundukları konumu koruma, çalışma ortamındaki huzurun devam ettirilmesi gibi birçok sebeple okul idaresi ile karşı karşıya gelmekten çekinebilir. Ayrıca idare tarafından; din, siyaset gibi konularda ayrı görüşlerin hoş görülmemesi durumu veya iyi niyetli olunmaması gibi ihtimaller de bulunmaktadır. Bu gibi birçok sebepten dolayı, öğretmen adaylarının tartışmalı konuların sınıfa getirilmesi ve öğretiminde idare tepkisinden çekindiğine ulaşılmıştır. Seçgin (2009) tarafından yapılan araştırmada da öğretmen adayları tarafından ikinci engel olarak görmüşlerdir.

Tartışmalı konuların sınıfa getirilmesinde üçüncü engel olarak “Öğrenci velilerinin tepkisi.” maddesine öğretmen adaylarının %40,8’i “Her Zaman Engel” vermiştir. Öğrencilerin velilerinin farklı konularla ilgili farklı görüşlerinin olmasının yanında, tartışmalı konuların öğrencilere aktarılmaması gerektiği görüşünde olan veliler de olabilir. Yani öğrenci velilerinin tartışmalı konuların öğretiminin önemi konusundaki bilinç düzeyi farklıdır. Bu sebeple verilebilecek tepkiler öğretim önünde bir engel oluşturmaktadır. Çopur (2015) tarafından yapılan araştırmada da, öğretmenlerin büyük çoğunluğu “Öğrenci velilerinin tepkisi.” maddesini tartışmalı konuların öğretiminde dördüncü engel olarak görmüşlerdir. Seçgin (2009) tarafından yapılan araştırmada da bu araştırma ile paralel olarak, öğretmen adayları tarafından aynı madde tartışmalı konuların öğretiminde beşinci engel olarak görülmüştür. Günal ve Kaya (2016) tarafından yapılan araştırma sonuçları bu sonuçları desteklemektedir.

Tartışmalı konuların sınıfa getirilmesinde dördüncü engel olarak “Öğrencilerin tartışmayı gereğinden fazla abartması.” maddesine öğretmen adaylarının %42,1’i “Her Zaman Engel” yanıtını vermiştir. Araştırma bulgularına göre; katılımcıların öğrencilerin tartışmayı abartarak demokratik sınıf ortamına aykırı davranışlar sergilemesinden çekindiği düşünülebilir. Çopur (2015) tarafından yapılan araştırmada “Öğrencilerin tartışmayı gereğinden fazla abartması” öğretmenler tarafından sekizinci engel olarak (%34,6), Seçgin (2009) tarafından yapılan araştırmada ise aynı madde üçüncü engel olarak görülmüştür. Avaroğulları (2015) tarafından yapılan çalışmada tartışmanın kontrolden çıkma

ihtimalinin tartışmalı konuların öğretilmesinin önünde bir engel olarak görülmesi araştırma sonucu ile örtüşmektedir.

Tartışmalı konuların sınıfa getirilmesindeki engellere genel olarak bakıldığında bu engellerin dış etkenlerden, öğrenciden ve öğretmenden kaynaklı olduğu görülmektedir. Dışsal engeller; eğitimin sınav odaklı olması ve programın yoğun olması, örf ve adetlerdir. Öğrenciden kaynaklanan engeller; tartışmayı abartması ve sınıf dışına taşıma ihtimali, hazır bulunuşluk düzeyidir. Öğretmenden kaynaklanan engeller ise öğretmenin; soruşturma açılmasından, veli, okul idaresi yada öğrenci tepkisinden çekinmesi, yanlış anlaşılma ve öğrencileri yanlış yönlendirme korkusu, tartışılan konudaki yetersizliği, tartışmayı yönetememesi gibi konuları kapsamaktadır.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre öğretmen adaylarının birçoğu tartışmalı konuların öğretiminde çeşitli engellerin olduğunu belirtmektedir. Fakat öğretmen adayları en az “Tartışmayı yönetememek.” maddesine her zaman engel yanıtını vermişlerdir. Bu durumun ortaya çıkmasında, öğretmen adaylarının, eğitim fakültelerinde aldıkları eğitim dersleri ve sınıf hakimiyeti becerilerine güvenmelerinin etkili olduğu düşünülmektedir. Tokdemir (2013); Çopur (2015); Avaroğulları (2015); Akman ve Bastık (2016); Baloğlu Uğurlu ve Doğan (2016); Günal ve Kaya (2016); Deniz (2018) ve Tatar (2018) tarafından yapılan çalışmalar araştırma sonuçlarını destekler niteliktedir. Hess ve Avery (2016) tarafından yapılan araştırmaya göre tartışmalı konuların öğretiminde öğretmenler toplum baskısı ve idarenin tepkisinden çekinmektedirler.

4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın ikinci alt problemini sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konuların öğretimine ilişkin algı, tutum ve görüşlerinde çeşitli değişkenlere göre anlamlı farklılık olup olmadığı oluşturmaktadır. İkinci alt problemi çözmek amacıyla yapılan “Kay-kare testi” sonuçlarına ilişkin bulgular tablolastırılarak yorumlanmıştır.

4.2.1. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Konuların Tartışmalılık Derecesine İlişkin Görüşlerinin Bağımsız Değişkenlere Göre Analizi

Araştırma problemlerinden biri sosyal bilgiler öğretmen adaylarının konuların tartışmalılık derecesine ilişkin görüşlerinde; cinsiyet, okudukları üniversite ve sınıf düzeyi değişkenlerine göre anlamlı farklılık olup olmadığıdır. Bu problemi çözmek amacıyla yapılan “Kay-kare testi” sonuçlarına ilişkin bulgular Tablo 4.6., Tablo 4.7. ve Tablo 4.8.’de gösterilmiştir.

4.2.1.1. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Cinsiyet Değişkenine Göre Konuların Tartışmalılık Derecesine İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının konuların tartışmalılık derecesine yönelik görüşlerinin, cinsiyetlerine göre farklılık gösterip göstermediğinin analizi “Kay-kare testi” ile yapılmıştır.

Tablo 4.6.’da sosyal bilgiler öğretmen adaylarının konuların tartışmalılık derecesine yönelik görüşlerinin, madde madde cinsiyet değişkenine göre “Kay-kare testi” analiz sonuçları yer almaktadır.

Tablo 4. 6. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının konuların tartışmalılık derecesine yönelik görüşlerinin cinsiyet değişkenine göre kay kare testi sonuçları

Mad.	En çok tartışmalı				Oldukça tartışmalı				Orta Tartışmalı				Çok az tartışmalı				Hiç tartışmalı değil				x2	p
	Kadın		Erkek		Kadın		Erkek		Kadın		Erkek		Kadın		Erkek		Kadın		Erkek			
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
M1 Ana Dilde Eğ.	130	30,23	84	36,52	72	16,74	31	13,48	82	19,07	38	16,52	50	11,63	26	11,3	96	22,33	51	22,17	3.40	.493
M2 Askerlik Sis.	129	30	81	35,22	88	20,47	52	22,61	135	31,4	55	23,91	51	11,86	21	9,13	27	6,28	21	9,13	7.22	.125
M3 Atatürkçülük	143	33,26	75	32,61	97	22,56	44	19,13	68	15,81	35	15,22	38	8,83	23	10	84	19,53	53	23,04	1.98	.738
M4 Basın Özg.	213	49,53	123	53,48	91	21,16	41	17,83	68	15,81	41	17,83	23	5,34	3	1,3	35	8,14	22	9,57	8.23	.083
M5 Beyin Göçü	162	37,67	103	44,78	104	24,19	50	21,74	93	21,63	42	18,26	44	10,23	16	6,96	27	6,28	19	8,26	5.71	.222
M6 Cemaatler	258	60	138	60	90	20,93	40	17,39	47	10,93	25	10,87	16	3,72	10	4,35	19	4,42	17	7,39	3.53	.473
M7 Çarpık Kent.	195	45,35	107	46,52	111	25,81	47	20,43	82	19,07	30	13,04	26	6,04	15	6,52	16	3,72	31	13,48	25.15	.000
M8 Çeteleşme	191	44,42	100	43,48	97	22,56	58	25,22	73	16,98	26	11,3	42	9,76	21	9,13	27	6,28	25	10,87	7.76	.100
M9 Çevre Kirliliği	260	60,47	120	52,17	87	20,23	42	18,26	40	9,30	26	11,3	20	4,65	16	6,96	23	5,35	26	11,3	11.30	.023
M10 Çok Kültürlülük	109	25,35	65	28,26	86	20	37	16,09	85	19,77	48	20,87	68	15,81	39	17	82	19,07	41	17,83	2.04	.727
M11 Darbe-İhtilaller	253	58,84	118	51,3	100	23,26	47	20,43	46	10,7	33	14,35	21	4,88	17	7,39	10	2,33	15	6,52	12.31	.015
M12 Demokrasi	234	54,42	109	47,39	84	19,53	34	14,78	39	9,07	38	16,52	30	6,97	11	4,78	43	10	38	16,52	16.80	.002
M13 Derin Devlet	206	47,91	98	42,61	90	20,93	49	21,3	86	20	46	20	27	6,27	17	7,39	21	4,88	20	8,7	4.70	.319
M14 Dış Siyaset	238	55,35	103	44,78	104	24,19	62	26,96	56	13,02	34	14,78	19	4,41	10	4,35	13	3,02	21	9,13	14.88	.005
M15 Dini İstismar	303	70,47	144	62,61	73	16,98	35	15,22	28	6,51	21	9,13	12	2,79	12	5,22	14	3,26	18	7,83	11.91	.018
M16 Doğal Afetler	113	26,28	51	22,17	89	20,7	45	19,57	111	25,81	63	27,39	70	16,28	26	11,3	47	10,93	45	19,57	11.81	.019
M17 Eğitim Sistemi	338	78,6	160	69,57	50	11,63	37	16,09	20	4,651	17	7,39	12	2,79	9	3,91	10	2,33	7	3,04	6.783	.148
M18 Emperyalizm	189	43,95	104	45,22	95	22,09	52	22,61	91	21,16	43	18,7	37	8,60	18	7,83	18	4,19	13	5,65	1.31	.859
M19 Enflasyon	268	62,33	139	60,43	95	22,09	49	21,3	36	8,37	18	7,82	20	4,65	10	4,35	11	2,56	14	6,09	5.14	.273
M20 Ekonomik Kriz	315	73,26	155	67,39	72	16,74	39	16,96	23	5,34	10	4,34	10	2,32	14	6,09	10	2,33	12	5,22	10.61	.031
M21 Ermeni Sorunu	176	40,93	88	38,26	72	16,74	45	19,57	81	18,84	34	14,78	50	11,63	24	10,4	51	11,86	39	16,96	5.39	.249
M22 Evrim Teorisi	118	27,44	58	25,22	72	16,74	31	13,48	86	20	48	20,87	78	18,14	32	13,9	76	17,67	61	26,52	8.61	.071
M23 Etnik Sorunlar	166	38,6	91	39,57	95	22,09	46	20	83	19,3	41	17,83	57	13,26	27	11,7	29	6,74	25	10,87	3.90	.419
M24 Faili M. Cin.	226	52,56	101	43,91	89	20,7	44	19,13	60	13,95	39	16,96	35	8,14	28	12,2	20	4,65	18	7,83	8.52	.074
M25 Fanatizm	103	23,95	86	37,39	93	21,6	48	20,87	101	23,49	51	22,17	73	16,98	19	8,26	60	14	26	11,3	18.57	.001
M26 Gelir Dağ. Ad.	289	67,21	141	61,3	77	17,91	46	20	37	8,605	28	12,17	13	3,02	8	3,48	14	3,26	7	3,04	3.18	.527

M27 Göç	154	35,73	99	43,23	108	25,06	47	20,52	108	25,06	47	20,52	33	7,66	19	8,3	28	6,5	17	7,42	5.18	.269
M28 Hayvan Hakları	235	54,52	100	43,67	90	20,88	54	23,58	62	14,39	36	15,72	23	5,34	23	10	21	4,87	16	6,99	10.40	.034
M29 İnsan Hakları	295	68,6	127	55,22	68	15,81	44	19,13	36	8,37	27	11,74	13	3,02	15	6,52	18	4,19	17	7,39	14.17	.007
M30 İnternet	191	44,42	94	40,87	82	19,07	40	17,39	85	19,77	47	20,43	36	8,37	21	9,13	36	8,37	28	12,17	3.35	.501
M31 İşsizlik	341	79,3	154	66,96	50	11,63	32	13,91	21	4,88	24	10,43	9	2,09	10	4,35	9	2,09	10	4,35	15.74	.003
M32 Kadrolaşma	247	57,44	124	53,91	101	23,49	46	20	46	10,7	35	15,22	20	4,65	13	5,65	16	3,72	12	5,22	4.73	.315
M33 KPSS	341	79,3	140	60,87	50	11,63	50	21,74	20	4,65	28	12,17	9	2,09	6	2,61	10	2,33	6	2,61	28.98	.000
M34 Kıbrıs Sorunu	114	26,51	79	34,35	102	23,72	52	22,61	121	28,14	50	21,74	44	10,23	19	8,26	49	11,4	30	13,04	6.54	.162
M35 Klonlama	94	21,86	47	20,43	67	15,58	40	17,39	128	29,77	51	22,17	73	16,98	40	17,4	68	15,8	52	22,61	7.45	.114
M36 Kuzey Irak S.	136	31,63	78	33,91	122	28,37	60	26,09	96	22,33	43	18,7	35	8,14	28	12,2	41	9,53	21	9,13	4.01	.403
M37 Kültürel Yoz.	191	44,42	100	43,48	105	24,42	40	17,39	88	20,47	56	24,35	21	4,88	18	7,83	25	5,81	16	6,96	6.94	.139
M38 Küreselleşme	195	45,35	82	35,65	106	24,65	54	23,48	83	19,3	52	22,61	29	6,74	23	10	17	3,95	19	8,26	12.07	.017
M39 Küresel Isınma	241	56,05	98	42,61	90	20,93	59	25,65	57	13,26	36	15,65	24	5,58	17	7,39	18	4,19	20	8,7	13.44	.009
M40 Küresel Kriz	233	54,19	106	46,09	99	23,02	55	23,91	60	13,95	39	16,96	25	5,81	13	5,65	13	3,02	17	7,39	9.16	.057
M41 Kürt Sorunu	200	46,51	114	49,57	81	18,84	35	15,22	74	17,21	39	16,96	35	8,14	13	5,65	40	9,3	29	12,6	4.25	.372
M42 Laiklik	184	42,79	84	36,52	89	20,7	53	23,04	66	15,35	38	16,52	38	8,84	13	5,65	53	12,3	42	18,26	7.59	.107
M43 Madde Bağ.	219	50,81	107	46,72	107	24,83	63	27,51	75	17,4	39	17,03	16	3,71	10	4,37	14	3,25	10	4,37	1.87	.758
M44 Medya	229	53,26	121	52,61	95	22,09	63	27,39	71	16,51	28	12,17	23	5,35	5	2,17	12	2,79	13	5,65	10.44	.034
M45 Misyonerlik	132	30,7	87	37,83	90	20,93	54	23,48	127	29,53	49	21,3	57	13,26	18	7,83	24	5,58	22	9,57	13.84	.008
M46 Nükleer Sant.	185	43,02	73	31,74	97	22,56	62	26,96	94	21,86	53	23,04	36	8,37	20	8,7	18	4,19	22	9,57	13.35	.010
M47 ÖSS	215	50	93	40,43	79	18,37	45	19,57	84	19,53	41	17,83	17	3,95	19	8,26	35	8,14	32	13,91	13.30	.010
M48 Özelleştirme	194	45,12	112	48,7	101	23,49	47	20,43	84	19,53	42	18,26	31	7,21	10	4,35	20	4,65	19	8,26	6.44	.168
M49 Özel Eğitim	183	42,56	85	36,96	102	23,72	42	18,26	70	16,28	47	20,43	34	7,91	20	8,7	41	9,53	36	15,65	9.58	.048
M50 Parti Kapatma	144	33,49	81	35,22	103	23,95	54	23,48	84	19,53	41	17,83	51	11,86	16	6,96	48	11,2	38	16,52	7.22	.124
M51 Rüşvet	274	63,72	158	68,7	80	18,60	36	15,65	50	11,63	19	8,26	14	3,26	7	3,04	12	2,79	10	4,35	4.04	.400
M52 Sağlık Reformu	199	46,28	95	41,3	96	22,33	63	27,39	77	17,91	33	14,35	36	8,37	17	7,39	22	5,12	22	9,57	8.19	.085
M53 Seçim Sistemi	268	62,33	122	53,04	77	17,91	50	21,74	51	11,86	30	13,04	18	4,19	12	5,22	16	3,72	16	6,96	7.68	.104
M54 Sınav Sis.	338	78,6	151	65,65	50	11,63	36	15,65	23	5,35	24	10,43	10	2,33	6	2,61	9	2,09	13	5,65	17.50	.002
M55 Silahsızlanma	158	36,74	78	33,91	86	20	45	19,57	96	22,33	46	20	49	11,4	29	12,6	41	9,53	32	13,91	3.51	.476
M56 Şiddet	346	80,47	152	66,09	45	10,47	38	16,52	15	3,49	24	10,43	10	2,33	4	1,74	14	3,26	12	5,22	22.42	.000
M57 Tarım Pol.	165	38,37	118	51,3	95	22,09	49	21,3	98	22,79	31	13,48	47	10,93	13	5,65	25	5,81	19	8,26	18.47	.001

M58 Terör	349	81,16	166	72,17	44	10,23	30	13,04	17	3,95	19	8,26	8	1,86	3	1,3	12	2,79	12	5,22	10.40	.034
M59 Torpil (İltimas)	321	74,65	163	70,87	51	11,86	32	13,91	26	6,05	20	8,7	18	4,19	5	2,17	14	3,26	10	4,35	4.53	.338
M60 Türban	162	37,67	78	33,91	43	10	29	12,61	69	16,05	41	17,83	37	8,6	19	8,26	119	27,7	63	27,39	1.82	.767
M61 Türkiye-ABD İ.	220	51,16	123	53,48	116	26,98	52	22,61	61	14,19	28	12,17	24	5,58	15	6,52	9	2,09	12	5,22	6.54	.162
M62 Türkiye-AB İ.	204	47,44	123	53,48	121	28,14	49	21,3	73	16,98	32	13,91	23	5,35	15	6,52	9	2,09	11	4,78	8.63	.071
M63 Trafik	177	41,16	87	37,83	109	25,35	65	28,26	95	22,09	44	19,13	34	7,91	18	7,83	15	3,49	16	6,96	5.36	.252
M64 TV Yayınları	202	46,98	108	46,96	92	21,4	50	21,74	84	19,53	39	16,96	30	6,98	13	5,65	22	5,12	20	8,7	3.96	.411
M65 Yabancı Dil. E.	162	37,67	72	31,3	84	19,53	53	23,04	93	21,63	46	20	48	11,16	30	13	43	10	29	12,61	4.17	.383
M66 Yargı Bağ.	230	53,49	128	55,65	83	19,30	40	17,39	70	16,28	22	9,57	19	4,42	15	6,52	28	6,51	25	10,87	10.09	.039
M67 Yaradılış İnancı	137	31,86	80	34,78	58	13,49	37	16,09	87	20,23	42	18,26	51	11,86	20	8,7	97	22,6	51	22,17	2.79	.593
M68 Yolsuzluklar	282	65,58	149	64,78	74	17,21	39	16,96	42	9,77	25	10,87	16	3,72	9	3,91	16	3,72	8	3,48	.238	.993
M69 YÖK	289	67,21	134	58,26	58	13,49	36	15,65	50	11,63	32	13,91	18	4,19	15	6,52	15	3,49	13	5,65	6.28	.179
M70 Zorunlu Din E.	182	42,33	105	45,65	71	16,51	38	16,52	76	17,67	32	13,91	42	9,77	15	6,52	59	13,7	40	17,39	4.85	.303

p<.05

Tablo 4.6. incelendiğinde; “M1 Ana Dilde Eğitim [X^2 (sd=4, n=660)=3.40]” , “M2 Askerlik Sistemi [X^2 (sd=4, n=660)=7.22]” , “M3 Atatürkçülük [X^2 (sd=4, n=660)=1.98]” , “M4 Basın Özgürlüğü [X^2 (sd=4, n=660)=8.23]” , “M5 Beyin Göçü [X^2 (sd=4, n=660)=5.71]” , “M6 Cemaatler [X^2 (sd=4, n=660)=3.53]” , “M8 Çeteleşme [X^2 (sd=4, n=660)=7.76]” , “M10 Çok Kültürlülük [X^2 (sd=4, n=660)=2.04]” , “M13 Derin Devlet [X^2 (sd=4, n=660)=4.70]” , “M17 Eğitim Sistemi [X^2 (sd=4, n=660)=6.78]” , “M18 Emperyalizm [X^2 (sd=4, n=660)=1.31]” , “M19 Enflasyon [X^2 (sd=4, n=660)=5.14]” , “M21 Ermeni Sorunu [X^2 (sd=4, n=660)=5.39]” , “M22 Evrim Teorisi [X^2 (sd=4, n=660)=8.61]” , “M23 Etnik Sorunlar [X^2 (sd=4, n=660)=3.90]” , “M24 Faili Meçhul Cinayetler [X^2 (sd=4, n=660)=8.52]” , “M26 Gelir Dağılımdaki Adaletsizlik [X^2 (sd=4, n=660)=3.18]” , “M27 Göç [X^2 (sd=4, n=660)=5.18]” , “M30 İnternet [X^2 (sd=4, n=660)=3.35]” , “M32 Kadrolaşma [X^2 (sd=4, n=660)=4.73]” , “M34 Kıbrıs Sorunu [X^2 (sd=4, n=660)=6.54]” , “M35 Klonlama [X^2 (sd=4, n=660)=7.45]” , “M36 Kuzey Irak Sorunu [X^2 (sd=4, n=660)=4.01]” , “M37 Kültürel Yozlaşma [X^2 (sd=4, n=660)=6.94]” , “M40 Küresel Kriz [X^2 (sd=4, n=660)=9.16]” , “M41 Kürt Sorunu [X^2 (sd=4, n=660)=4.25]” , “M42 Laiklik [X^2 (sd=4, n=660)=7.59]” , “M43 Madde Bağımlılığı [X^2 (sd=4, n=660)=1.87]” , “M48 Özelleştirme [X^2 (sd=4, n=660)=6.44]” , “M50 Parti Kapatma [X^2 (sd=4, n=660)=7.22]” , “M51 Rüşvet [X^2 (sd=4, n=660)=4.04]” , “M52 Sağlık Reformu [X^2 (sd=4, n=660)=8.19]” , “M53 Seçim Sistemi [X^2 (sd=4, n=660)=7.68]” , “M55 Silahsızlanma [X^2 (sd=4, n=660)=3.51]” , “M59 Torpil (İltimas) [X^2 (sd=4, n=660)=4.53]” , “M60 Türban [X^2 (sd=4, n=660)=1.82]” , “M61 Türkiye-ABD İlişkileri [X^2 (sd=4, n=660)=6.54]” , “M62 Türkiye-AB İlişkileri [X^2 (sd=4, n=660)=8.63]” , “M63 Trafik [X^2 (sd=4, n=660)=5.36]” , “M64 TV Yayınları [X^2 (sd=4, n=660)=3.96]” , “M65 Yabancı Dilde Eğitim [X^2 (sd=4, n=660)=4.17]” , “M67 Yaradılış İnancı [X^2 (sd=4, n=660)=2.79]” , “M68 Yolsuzluklar [X^2 (sd=4, n=660)=.238]” , “M69 YÖK [X^2 (sd=4, n=660)=6.28]” ve “M70 Zorunlu Din Eğitimi [X^2 (sd=4, n=660)=4.85]” maddelerinde anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p>.05$).

Tablo 4.6.'ya göre tartışmalı olarak nitelendirilebilecek konulardan; “M7 Çarpık Kentleşme” , “M9 Çevre Kirliliği” , “M11 Darbe ve İhtilaller” , “M12 Demokrasi” , “M14 Dış Siyaset” , “M15 Dini İstismar” , “M16 Doğal Afetler” , “M20 Ekonomik Kriz” , “M25 Fanatizm” , “M28 Hayvan Hakları” , “M29 İnsan Hakları” , “M31 İşsizlik” , “M33 KPSS” , “M38 Küreselleşme” , “M39 Küresel Isınma” , “M44 Medya” , “M45 Misyonerlik” , “M46 Nükleer Santraller” , “M47 ÖSS” , “M49 Özel Eğitim” , “M54 Sınav Sistemleri” , “M56 Şiddet” , “M57 Tarım Politikaları” , “M58 Terör” ve “M66 Yargı Bağımsızlığı” konularında cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür ($p<.05$). Benzer bir şekilde Yılmaz (2012) tarafından yapılan çalışmada da tartışmalı konuların belirlenmesinde cinsiyetin etkili olduğu görülmüştür.

“M7 Çarpık Kentleşme” konusunda cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 ($sd=4$, $n=660$)= 25.15 , $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M7 Çarpık Kentleşme” maddesini kadın öğretmen adayları (%45,3) ve erkek öğretmen adaylarının (%46,5) en fazla “En Çok Tartışmalı” olarak işaretledikleri görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda; cinsiyetler arasında oluşan farklılığın, erkek öğretmen adaylarının lehine olduğuna ulaşılmıştır. Yani erkek öğretmen adayları, çarpık kentleşme konusunu kadın öğretmen adaylarına göre daha tartışmalı olarak görmektedir.

“M9 Çevre Kirliliği” konusunda cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 ($sd=4$, $n=660$)= 11.30 , $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M9 Çevre Kirliliği” maddesini kadın öğretmen adayları (%60,4) ve erkek öğretmen adaylarının (%52,1) en fazla “En Çok Tartışmalı” olarak işaretledikleri görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda; cinsiyetler arasında oluşan farklılığın, kadın öğretmen adaylarının lehine olduğuna ulaşılmıştır. Yani kadın öğretmen adayları, çevre kirliliği konusunu erkek öğretmen adaylarına göre daha tartışmalı olarak görmektedir.

“M11 Darbe ve İhtilaller” konusunda cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 ($sd=4$, $n=660$)= 12.31 , $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M11 Darbe ve İhtilaller” maddesini kadın öğretmen adayları (%58,8) ve erkek öğretmen adaylarının (%51,3) en fazla “En Çok Tartışmalı” olarak işaretledikleri

görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda; cinsiyetler arasında oluşan farklılığın, kadın öğretmen adaylarının lehine olduğuna ulaşılmıştır. Yani darbe ve ihtilaller konusunu, kadın öğretmen adayları erkek öğretmen adaylarına göre daha tartışmalı olarak görmektedir.

“M12 Demokrasi” konusunda cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=4, n=660)=16.80, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M12 Demokrasi” maddesini kadın öğretmen adayları (%54,4) ve erkek öğretmen adaylarının (%47,3) en fazla “En Çok Tartışmalı” olarak işaretledikleri görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda; cinsiyetler arasında oluşan farklılığın, kadın öğretmen adaylarının lehine olduğuna ulaşılmıştır. Yani kadın öğretmen adayları, demokrasi konusunu erkek öğretmen adaylarına göre daha tartışmalı olarak görmektedir.

“M14 Dış Siyaset” konusunda cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=4, n=660)=14.88, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M14 Dış Siyaset” maddesini kadın öğretmen adayları (%55,3) ve erkek öğretmen adaylarının (%44,7) en fazla “En Çok Tartışmalı” olarak işaretledikleri görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda; cinsiyetler arasında oluşan farklılığın, kadın öğretmen adaylarının lehine olduğuna ulaşılmıştır. Yani kadın öğretmen adayları, dış siyaset konusunu erkek öğretmen adaylarına göre daha tartışmalı olarak görmektedir.

“M15 Dini İstismar” konusunda cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=4, n=660)=11.91, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M15 Dini İstismar” maddesini kadın öğretmen adayları (%70,4) ve erkek öğretmen adaylarının (%62,6) en fazla “En Çok Tartışmalı” olarak işaretledikleri görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda; cinsiyetler arasında oluşan farklılığın, kadın öğretmen adaylarının lehine olduğuna ulaşılmıştır. Yani kadın öğretmen adayları, dini istismar konusunu erkek öğretmen adaylarına göre daha tartışmalı olarak görmektedir.

“M16 Doğal Afetler” konusunda cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=4, n=660)=11.81, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M16

Doğal Afetler” maddesini kadın öğretmen adaylarının en fazla “En Çok Tartışmalı” olarak işaretledikleri görülmektedir (%26,2). Erkek öğretmen adaylarının da aynı maddeyi en fazla “Orta Tartışmalı” olarak işaretledikleri görülmektedir (%27,3). Yapılan analiz sonucunda; cinsiyetler arasında oluşan farklılığın, kadın öğretmen adaylarının lehine olduğuna ulaşılmıştır. Yani kadın öğretmen adayları, doğal afetler konusunu erkek öğretmen adaylarına göre daha tartışmalı olarak görmektedir.

“M20 Ekonomik Kriz” konusunda cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=4, n=660)=10.61, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M20 Ekonomik Kriz” maddesini kadın öğretmen adayları (%73,2) ve erkek öğretmen adaylarının (%67,3) en fazla “En Çok Tartışmalı” olarak işaretledikleri görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda; cinsiyetler arasında oluşan farklılığın, kadın öğretmen adaylarının lehine olduğuna ulaşılmıştır. Yani kadın öğretmen adayları, ekonomik kriz konusunu erkek öğretmen adaylarına göre daha tartışmalı olarak görmektedir.

“M25 Fanatizm” konusunda cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=4, n=660)=18.57, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M25 Fanatizm” maddesini kadın öğretmen adayları (%23,9) ve erkek öğretmen adaylarının (%37,3) en fazla “En Çok Tartışmalı” olarak işaretledikleri görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda; cinsiyetler arasında oluşan farklılığın, erkek öğretmen adaylarının lehine olduğuna ulaşılmıştır. Yani erkek öğretmen adayları, fanatizm konusunu kadın öğretmen adaylarına göre daha tartışmalı olarak görmektedir.

“M28 Hayvan Hakları” konusunda cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=4, n=660)=10.40, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M28 Hayvan Hakları” maddesini kadın öğretmen adayları (%54,5) ve erkek öğretmen adaylarının (%43,6) en fazla “En Çok Tartışmalı” olarak işaretledikleri görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda; cinsiyetler arasında oluşan farklılığın, kadın öğretmen adaylarının lehine olduğuna ulaşılmıştır. Yani kadın öğretmen adayları, hayvan hakları konusunu erkek öğretmen adaylarına göre daha tartışmalı olarak görmektedir.

“M29 İnsan Hakları” konusunda cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=4, n=660)=14.17, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M29 İnsan Hakları” maddesini kadın öğretmen adayları (%68,6) ve erkek öğretmen adaylarının (%55,2) en fazla “En Çok Tartışmalı” olarak işaretledikleri görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda; cinsiyetler arasında oluşan farklılığın, kadın öğretmen adaylarının lehine olduğuna ulaşılmıştır. Yani kadın öğretmen adayları, insan hakları konusunu erkek öğretmen adaylarına göre daha tartışmalı olarak görmektedir.

“M31 İşsizlik” konusunda cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=4, n=660)=15.74, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M31 İşsizlik” maddesini kadın öğretmen adayları (%79,3) ve erkek öğretmen adaylarının (%66,9) en fazla “En Çok Tartışmalı” olarak işaretledikleri görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda; cinsiyetler arasında oluşan farklılığın, kadın öğretmen adaylarının lehine olduğuna ulaşılmıştır. Yani kadın öğretmen adayları, işsizlik konusunu erkek öğretmen adaylarına göre daha tartışmalı olarak görmektedir.

“M33 KPSS” konusunda cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=4, n=660)=28.98, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M33 KPSS” maddesini kadın öğretmen adayları (%79,3) ve erkek öğretmen adaylarının (%60,8) en fazla “En Çok Tartışmalı” olarak işaretledikleri görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda; cinsiyetler arasında oluşan farklılığın, kadın öğretmen adaylarının lehine olduğuna ulaşılmıştır. Yani kadın öğretmen adayları, KPSS konusunu erkek öğretmen adaylarına göre daha tartışmalı olarak görmektedir.

“M38 Küreselleşme” konusunda cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=4, n=660)=12.07, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M38 Küreselleşme” maddesini kadın öğretmen adayları (%45,3) ve erkek öğretmen adaylarının (%35,6) en fazla “En Çok Tartışmalı” olarak işaretledikleri görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda; cinsiyetler arasında oluşan farklılığın, kadın öğretmen adaylarının lehine olduğuna ulaşılmıştır. Yani kadın öğretmen

adayları, küreselleşme konusunu erkek öğretmen adaylarına göre daha tartışmalı olarak görmektedir.

“M39 Küresel Isınma” konusunda cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=4, n=660)=13.44, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M39 Küresel Isınma” maddesini kadın öğretmen adayları (%56,0) ve erkek öğretmen adaylarının (%42,6) en fazla “En Çok Tartışmalı” olarak işaretledikleri görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda; cinsiyetler arasında oluşan farklılığın, kadın öğretmen adaylarının lehine olduğuna ulaşılmıştır. Yani kadın öğretmen adayları, küresel ısınma konusunu erkek öğretmen adaylarına göre daha tartışmalı olarak görmektedir.

“M44 Medya” konusunda cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=4, n=660)=10.44, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M44 Medya” maddesini kadın öğretmen adayları (%53,2) ve erkek öğretmen adaylarının (%52,6) en fazla “En Çok Tartışmalı” olarak işaretledikleri görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda; cinsiyetler arasında oluşan farklılığın, kadın öğretmen adaylarının lehine olduğuna ulaşılmıştır. Yani kadın öğretmen adayları, medya konusunu erkek öğretmen adaylarına göre daha tartışmalı olarak görmektedir.

“M45 Misyonerlik” konusunda cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=4, n=660)=13.84, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M45 Misyonerlik” maddesini kadın öğretmen adayları (%30,7) ve erkek öğretmen adaylarının (%37,8) en fazla “En Çok Tartışmalı” olarak işaretledikleri görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda; cinsiyetler arasında oluşan farklılığın, erkek öğretmen adaylarının lehine olduğuna ulaşılmıştır. Yani erkek öğretmen adayları, misyonerlik konusunu kadın öğretmen adaylarına göre daha tartışmalı olarak görmektedir.

“M46 Nükleer Santraller” konusunda cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=4, n=660)=13.35, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M46 Nükleer Santraller” maddesini kadın öğretmen adayları (%43,0) ve erkek öğretmen adaylarının (%31,7) en fazla “En Çok Tartışmalı” olarak işaretledikleri

görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda; cinsiyetler arasında oluşan farklılığın, kadın öğretmen adaylarının lehine olduğuna ulaşılmıştır. Yani kadın öğretmen adayları, nükleer santraller konusunu erkek öğretmen adaylarına göre daha tartışmalı olarak görmektedir.

“M47 ÖSS” konusunda cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=4, n=660)=13.30, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M47 ÖSS” maddesini kadın öğretmen adayları (%50) ve erkek öğretmen adaylarının (%40,4) en fazla “En Çok Tartışmalı” olarak işaretledikleri görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda; cinsiyetler arasında oluşan farklılığın, kadın öğretmen adaylarının lehine olduğuna ulaşılmıştır. Yani kadın öğretmen adayları, ÖSS konusunu erkek öğretmen adaylarına göre daha tartışmalı olarak görmektedir.

“M49 Özel Eğitim” konusunda cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=4, n=660)=9.58, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M49 Özel Eğitim” maddesini kadın öğretmen adayları (%42,5) ve erkek öğretmen adaylarının (%36,9) en fazla “En Çok Tartışmalı” olarak işaretledikleri görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda; cinsiyetler arasında oluşan farklılığın, kadın öğretmen adaylarının lehine olduğuna ulaşılmıştır. Yani kadın öğretmen adayları, özel eğitim konusunu erkek öğretmen adaylarına göre daha tartışmalı olarak görmektedir.

“M54 Sınav Sistemleri” konusunda cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=4, n=660)=17.50, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M54 Sınav Sistemleri” maddesini kadın öğretmen adayları (%78,6) ve erkek öğretmen adaylarının (%65,6) en fazla “En Çok Tartışmalı” olarak işaretledikleri görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda; cinsiyetler arasında oluşan farklılığın, kadın öğretmen adaylarının lehine olduğuna ulaşılmıştır. Yani kadın öğretmen adayları, sınav sistemleri konusunu erkek öğretmen adaylarına göre daha tartışmalı olarak görmektedir.

“M56 Şiddet” konusunda cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=4, n=660)=22.42, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M56 Şiddet” maddesini kadın öğretmen adayları (%80,4) ve erkek öğretmen

adaylarının (%66) en fazla “En Çok Tartışmalı” olarak işaretledikleri görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda; cinsiyetler arasında oluşan farklılığın, kadın öğretmen adaylarının lehine olduğuna ulaşılmıştır. Yani kadın öğretmen adayları, şiddet konusunu erkek öğretmen adaylarına göre daha tartışmalı olarak görmektedir.

“M57 Tarım Politikaları” konusunda cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=4, n=660)=18.47, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M57 Tarım Politikaları” maddesini kadın öğretmen adayları (%38,3) ve erkek öğretmen adaylarının (%51,3) en fazla “En Çok Tartışmalı” olarak işaretledikleri görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda; cinsiyetler arasında oluşan farklılığın, erkek öğretmen adaylarının lehine olduğuna ulaşılmıştır. Yani erkek öğretmen adayları, tarım politikaları konusunu kadın öğretmen adaylarına göre daha tartışmalı olarak görmektedir.

“M58 Terör” konusunda cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=4, n=660)=10.40, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M58 Terör” maddesini kadın öğretmen adayları (%81,1) ve erkek öğretmen adaylarının (%72,1) en fazla “En Çok Tartışmalı” olarak işaretledikleri görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda; cinsiyetler arasında oluşan farklılığın, kadın öğretmen adaylarının lehine olduğuna ulaşılmıştır. Yani kadın öğretmen adayları, terör konusunu erkek öğretmen adaylarına göre daha tartışmalı olarak görmektedir.

“M66 Yargı Bağımsızlığı” konusunda cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=4, n=660)=10.09, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M66 Yargı Bağımsızlığı” maddesini kadın öğretmen adayları (%53,4) ve erkek öğretmen adaylarının (%55,6) en fazla “En Çok Tartışmalı” olarak işaretledikleri görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda; cinsiyetler arasında oluşan farklılığın, erkek öğretmen adaylarının lehine olduğuna ulaşılmıştır. Yani erkek öğretmen adayları, yargı bağımsızlığı konusunu kadın öğretmen adaylarına göre daha tartışmalı olarak görmektedir.

Sonuçlara genel olarak bakıldığında “M9 Çevre Kirliliği”, “M11 Darbe ve İhtilaller” , “M12 Demokrasi” , “M14 Dış Siyaset” , “M15 Dini İstismar” , “M16

Doğal Afetler” , “M20 Ekonomik Kriz” , “M28 Hayvan Hakları” , “M29 İnsan Hakları” , “M31 İşsizlik” , “M33 KPSS” , “M38 Küreselleşme” , “M39 Küresel Isınma” , “M44 Medya” , “M46 Nükleer Santraller” , “M47 ÖSS” , “M49 Özel Eğitim” , “M54 Sınav Sistemleri” , “M56 Şiddet” ve “M58 Terör” konularının kadın öğretmen adaylarının lehine; “M7 Çarpık Kentleşme” , “M25 Fanatizm” , “M45 Misyonerlik” , “M57 Tarım Politikaları” ve “M66 Yargı Bağımsızlığı” konularının ise erkek öğretmen adaylarının lehine olduğu görülmüştür.

4.2.1.2. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Üniversite Değişkenine Göre Konuların Tartışmalılık Derecesine İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının konuların tartışmalılık derecesine yönelik görüşlerinin, öğrenim gördükleri üniversiteye göre farklılık gösterip göstermediğinin analizi “Kay-kare testi” ile yapılmıştır.

Tablo 4.7.’de sosyal bilgiler öğretmen adaylarının konuların tartışmalılık derecesine yönelik görüşlerinin, madde madde üniversite değişkenine göre “Kay-kare testi” analiz sonuçları yer almaktadır. Ayrıca, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının görüşlerinin üniversite değişkenine göre madde madde yapılan analizinin f ve yüzdelik dilimlerini içeren tablo EK 1’de sunulmuştur.

Tablo 4. 7. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının konuların tartışmalılık derecesine yönelik görüşlerinin üniversite değişkenine göre kay kare testi sonuçları

Mad.	En çok tartışmalı					Oldukça tartışmalı					Orta Tartışmalı					Çok az tartışmalı					Hiç tartışmalı değil					x2	p
	A	B	İ	M	N	A	B	İ	M	N	A	B	İ	M	N	A	B	İ	M	N	A	B	İ	M	N		
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%		
M1 Ana Dilde Eğ.	28	21	71	21	25	18	13	13	16	18	20	19	12	23	17	13	13	2	13	16	21	35	3	28	24	116.65	.000
M2 Askerlik Sis.	28	29	66	23	18	20	25	24	19	19	34	23	5	41	36	11	15	3	7	17	7	7	2	10	10	120.12	.000
M3 Atatürkçülük	25	31	61	26	26	14	25	26	24	19	16	12	5	18	24	9,7	9	2	13	12	36	23	6	19	19	97.97	.000
M4 Basın Özg.	49	46	62	60	40	17	20	23	16	24	16	20	14	15	18	3	4	0	4	7,5	15	10	1	5	11	42.22	.000
M5 Beyin Göçü	37	38	66	33	31	27	21	20	26	22	17	25	12	23	25	8,2	7	3	12	14	10	9	0	7	8,2	56.84	.000
M6 Cemaatler	62	57	58	57	64	17	21	22	26	14	11	11	10	10	12	3	6	5	2	3,8	7	5	5	4	5,7	10.66	.830
M7 Çarpık Kent.	44	41	59	53	35	19	31	23	21	26	21	15	8,4	15	23	6,7	7	3	7	6,9	9	5	7	4	9,4	31.65	.011
M8 Çeteleşme	47	42	53	41	39	18	23	27	24	25	18	19	8,4	18	13	9	9	4	13	11	8	7	8	4	12	25.41	.063
M9 Çevre Kirliliği	55	60	55	63	55	17	23	23	13	22	12	6,3	5	15	10	6,7	5	4	5	5,7	9	5	13	3	6,9	26.74	.044
M10 Çok Kültürlülük	25	27	45	22	17	10	23	30	13	19	21	18	13	29	19	17	13	5	22	21	27	19	7	15	24	80.92	.000
M11 Darbe-İhtilaller	57	58	50	54	61	22	21	24	21	22	12	9,8	13	14	11	6	6	8	7	2,5	3	4	4	4	3,8	7.89	.952
M12 Demokrasi	51	42	56	60	49	8,2	24	23	15	20	13	13	6,7	13	12	6	4	7	5	8,2	21	16	8	7	11	37.07	.002
M13 Derin Devlet	46	39	53	53	40	17	24	27	19	19	19	24	8,4	23	25	6	9	8	4	7,5	13	4	4	1	8,2	40.03	.001
M14 Dış Siyaset	47	54	56	51	50	21	29	28	30	20	22	8	7,6	11	17	2,2	4	4	4	6,9	7	4	4	4	5,7	27.58	.035
M15 Dini İstismar	69	71	59	68	71	9,7	13	25	17	17	11	6,3	6,7	7,4	5,7	3,7	5	4	3	2,5	6	4	5	5	3,8	17.89	.330
M16 Doğal Afetler	17	21	50	21	18	18	21	26	21	17	31	30	11	30	28	18	12	3	15	21	16	15	10	13	15	72.51	.000
M17 Eğitim Sistemi	72	83	58	80	82	16	12	21	13	6,3	8,2	4,5	8,4	2,9	4,4	0,7	0	9	2	3,8	3	1	3	2	3,1	47.85	.000
M18 Emperyalizm	43	47	46	48	39	23	23	25	24	18	21	21	16	17	26	6,7	5	9	9	11	6	4	3	3	6,9	14.80	.539
M19 Enflasyon	63	61	57	69	58	21	25	24	17	23	9,7	8,9	5	8,1	8,8	1,5	4	9	4	4,4	4	1	5	2	5,7	20.70	.190
M20 Ekonomik Kriz	74	72	63	76	70	16	14	19	17	18	5,2	4,5	5	3,7	6,3	2,2	8	5	1	2,5	3	1	8	1	3,8	23.54	.100
M21 Ermeni Sorunu	31	40	55	34	42	16	20	20	17	16	24	14	12	17	19	15	7	5	17	11	14	19	8	15	13	35.85	.003
M22 Evrim Teorisi	20	23	50	22	21	17	18	23	14	8,8	28	13	13	22	23	13	20	5	18	25	22	26	10	24	21	75.97	.000
M23 Etnik Sorunlar	34	30	51	37	42	24	21	26	21	16	21	22	7,6	19	23	13	13	12	14	12	8	13	3	10	7,5	28.45	.028
M24 Faili M. Cin.	43	41	53	60	50	19	22	18	21	21	18	22	13	8,1	15	14	9	9	7	8,2	6	5	8	4	5,7	21.47	.161
M25 Fanatizm	27	21	50	26	22	22	28	19	26	14	28	24	10	22	29	12	10	9	17	19	12	17	12	9	16	56.18	.000

M26 Gelir Dağ. Ad.	67	63	61	68	66	16	19	24	19	16	10	14	6,7	9,6	8,9	3,7	4	3	1	4,4	4	0	5	2	4,4	17.35	.363
M27 Göç	33	34	60	33	35	21	23	20	25	26	30	25	13	26	23	7,4	13	3	9	8,2	9	5	5	7	7,5	36.43	.003
M28 Hayvan Hakları	41	54	62	52	47	24	21	19	23	21	19	11	11	14	18	8,9	10	3	6	6,9	8	4	4	5	6,3	18.52	.294
M29 İnsan Hakları	63	68	65	66	60	16	17	19	15	17	8,2	6,3	7,6	10	14	6,7	3	5	4	3,1	6	6	3	4	6,3	11.57	.773
M30 İnternet	30	46	60	33	48	18	22	22	18	14	27	17	5,9	27	21	11	5	7	13	6,3	14	9	6	8	11	50.47	.000
M31 İşsizlik	72	74	64	83	79	15	9,8	22	7,4	9,4	9	8,9	5	4,4	6,9	0,7	4	8	1	1,3	3	3	2	4	3,1	36.26	.003
M32 Kadrolaşma	55	58	55	54	58	21	23	27	21	21	13	14	6,7	15	11	6	3	5	7	4,4	4	2	6	4	5	11.75	.760
M33 KPSS	77	75	65	70	77	15	18	19	16	9,4	5,2	5,4	6,7	8,8	9,4	0	1	3	4	3,1	3	1	6	1	1,3	25.09	.068
M34 Kıbrıs Sorunu	24	26	45	20	32	16	29	29	24	21	34	21	12	35	25	10	11	6	11	9,4	16	13	8	10	13	47.92	.000
M35 Klonlama	18	13	45	17	16	12	23	24	5,1	19	27	26	15	39	27	25	16	10	17	17	19	22	6	22	21	93.93	.000
M36 Kuzey Irak S.	32	35	42	22	33	21	30	31	36	22	25	15	11	24	27	13	9	7	10	8,9	9	11	9	8	10	32.45	.009
M37 Kültürel Yoz.	43	46	41	45	45	16	23	32	18	22	26	18	16	27	21	10	8	3	5	3,8	4	5	8	5	8,2	27.38	.037
M38 Küreselleşme	42	37	51	40	41	17	33	26	21	25	23	16	11	28	22	9,6	10	7	7	6,3	8	4	5	4	5,7	25.14	.067
M39 Küresel Isınma	52	45	56	51	52	22	26	23	20	23	12	14	10	18	15	6	8	6	8	3,8	7	7	5	2	6,9	13.69	.622
M40 Küresel Kriz	52	42	53	52	55	21	38	24	20	18	17	13	11	15	18	6,7	4	5	8	5	3	4	7	5	3,8	23.75	.095
M41 Kürt Sorunu	55	51	45	45	43	14	15	24	17	18	17	15	18	19	16	5,2	9	6	7	8,8	8	10	6	12	15	16.88	.393
M42 Laiklik	40	40	49	45	32	15	24	31	24	16	16	13	12	14	21	5,2	8	5	7	13	24	14	3	11	18	48.82	.000
M43 Madde Bağ.	50	56	53	46	44	24	25	27	24	29	18	11	15	23	18	5,2	2	3	5	4,4	4	6	3	2	3,8	15.94	.457
M44 Medya	52	50	57	54	52	24	31	25	17	24	13	11	12	21	17	6	5	3	4	3,1	5	3	3	4	3,8	16.50	.418
M45 Misyonerlik	34	33	43	32	26	16	28	32	18	18	28	25	14	30	33	12	10	8	15	12	10	4	3	5	11	38.57	.001
M46 Nükleer Sant.	40	45	43	36	35	25	29	28	20	20	25	13	20	26	26	7,5	4	6	12	11	3	9	3	7	8,2	26.36	.049
M47 ÖSS	47	51	56	35	46	17	21	24	20	14	23	17	9,2	21	22	4,5	4	7	6	6,3	8	8	4	18	11	33.07	.007
M48 Özelleştirme	54	46	56	46	33	15	30	23	20	25	22	17	7,6	23	24	5,2	4	7	7	8,2	4	4	7	5	9,4	37.90	.002
M49 Özel Eğitim	31	40	67	36	33	25	19	16	22	26	23	19	4,2	23	18	9,7	6	4	11	8,8	12	16	8	8	14	57.09	.000
M50 Parti Kapatma	34	29	46	37	26	22	28	30	17	24	21	17	12	18	25	11	12	3	15	10	12	14	9	13	16	33.92	.006
M51 Rüşvet	70	64	66	68	60	16	18	19	15	19	10	12	8,4	11	11	2,2	3	3	3	4,4	1	4	3	3	5,7	8.73	.924
M52 Sağlık Reformu	43	42	54	47	38	25	25	24	24	23	16	20	12	16	19	7,5	10	7	7	8,8	8	4	3	6	11	15.94	.457
M53 Seçim Sistemi	59	56	61	63	56	19	21	23	16	18	11	12	10	9,6	18	5,2	6	4	5	2,5	6	4	3	6	5,1	11.96	.747
M54 Sınav Sis.	79	79	66	74	73	12	8	18	15	12	6,7	9,8	9,2	5,1	5,7	0,7	2	5	1	3,2	2	2	3	4	5,7	21.24	.169
M55 Silahsızlanma	34	38	51	30	30	18	20	28	18	18	23	16	15	27	24	14	16	4	15	9,4	11	11	2	10	19	52.77	.000
M56 Şiddet	77	82	59	78	80	11	7,1	24	12	9,4	5,2	3,6	11	5,1	5	3	3	3	1	1,3	4	4	3	4	4,4	31.30	.012

M57 Tarım Pol.	51	35	54	45	32	16	28	23	21	22	19	21	13	15	28	9	9	7	10	10	4	8	3	9	8,2	30.16	.017
M58 Terör	88	88	61	76	77	6	5,4	21	13	11	5,2	2,7	5,9	5,1	7,5	0	2	6	1	0,6	1	3	6	5	3,8	50.26	.000
M59 Torpil (İltimas)	77	77	63	76	74	15	7,1	22	13	6,9	3	9,8	6,7	7,4	8,2	3	4	3	1	6,9	2	3	6	3	4,4	34.25	.005
M60 Türban	31	27	59	35	33	7,5	11	20	8,1	9,4	20	11	12	21	18	10	9	3	11	8,2	31	43	6	25	32	77.66	.000
M61 Türkiye-ABD İ.	52	55	49	50	53	26	24	30	30	18	12	13	11	11	19	5,2	7	6	4	6,9	4	1	4	4	1,9	17.64	.345
M62 Türkiye-AB İ.	47	50	50	48	53	28	24	29	31	19	16	18	8,4	14	21	5,2	7	8	4	5	4	1	6	3	1,9	20.88	.183
M63 Trafik	29	30	58	46	38	28	34	24	23	25	25	22	12	24	21	9,7	9	5	4	11	7	4	2	3	6,3	40.00	.001
M64 TV Yayınları	40	49	52	49	47	23	21	22	20	22	22	21	13	21	17	6	8	4	7	7,5	9	2	9	4	6,9	16.14	.443
M65 Yabancı Dil. E.	27	31	45	35	38	25	25	24	14	17	26	21	15	22	20	13	13	7	15	12	9	10	8	14	13	24.54	.078
M66 Yargı Bağ.	63	48	50	63	47	13	23	26	19	14	13	14	14	12	16	3	7	4	1	9,4	9	7	6	4	13	35.37	.004
M67 Yaradılış İnancı	28	31	49	35	25	16	13	18	11	14	20	21	15	21	21	14	7	6	13	12	22	28	13	20	29	34.21	.005
M68 Yolsuzluklar	71	69	55	72	60	16	15	27	15	14	8,2	8,9	12	6,6	14	3,7	4	3	4	5	1	4	3	3	6,3	24.18	.086
M69 YÖK	66	71	61	61	62	13	14	20	16	9,4	12	9,8	13	13	14	5,2	1	1	7	9,4	4	4	5	4	5	24.25	.084
M70 Zorunlu Din E.	52	38	60	37	33	13	18	16	16	19	15	16	9,2	21	19	8,2	7	3	12	12	12	21	13	14	16	36.99	.002

p<.05

Tablo 4.7. incelendiğinde; “M6 Cemaatler [X^2 (sd=16, n=660)=10.66]” , “M8 Çeteleşme [X^2 (sd=16, n=660)=25.41]” , “M11 Darbe ve İhtilaller [X^2 (sd=16, n=660)=7.89]” , “M15 Dini İstismar [X^2 (sd=16, n=660)=17.89]” , “M18 Emperyalizm [X^2 (sd=16, n=660)=14.80]” , “M19 Enflasyon [X^2 (sd=16, n=660)=20.70]” , “M20 Ekonomik Kriz [X^2 (sd=16, n=660)=23.54]” , “M24 Faili Meçhul Cinayetler [X^2 (sd=16, n=660)=21.47]” , “M26 Gelir Dağılımındaki Adaletsizlik [X^2 (sd=16, n=660)=17.35]” , “M28 Hayvan Hakları [X^2 (sd=16, n=660)=18.52]” , “M29 İnsan Hakları [X^2 (sd=16, n=660)=11.57]” , “M32 Kadrolaşma [X^2 (sd=16, n=660)=11.75]” , “M33 KPSS [X^2 (sd=16, n=660)=25.09]” , “M38 Küreselleşme [X^2 (sd=16, n=660)=25.14]” , “M39 Küresel Isınma [X^2 (sd=16, n=660)=13.69]” , “M40 Küresel Kriz [X^2 (sd=16, n=660)=23.75]” , “M41 Kürt Sorunu [X^2 (sd=16, n=660)=16.88]” , “M43 Madde Bağımlılığı [X^2 (sd=16, n=660)=15.94]” , “M44 Medya [X^2 (sd=16, n=660)=16.50]” , “M51 Rüşvet [X^2 (sd=16, n=660)=8.73]” , “M52 Sağlık Reformu [X^2 (sd=16, n=660)=15.94]” , “M53 Seçim Sistemi [X^2 (sd=16, n=660)=11.96]” , “M54 Sınav Sistemleri [X^2 (sd=16, n=660)=21.24]” , “M61 Türkiye-ABD İlişkileri [X^2 (sd=16, n=660)=17.64]” , “M62 Türkiye-AB İlişkileri [X^2 (sd=16, n=660)=20.88]” , “M64 TV Yayınları [X^2 (sd=16, n=660)=16.14]” , “M65 Yabancı Dilde Eğitim [X^2 (sd=16, n=660)=24.54]” , “M68 Yolsuzluklar [X^2 (sd=16, n=660)=24.18]” ve “M69 YÖK [X^2 (sd=16, n=660)=24.25]” maddelerinde anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p>.05$).

Tablo 4.7.’ye göre tartışmalı olarak nitelendirilebilecek konulardan; “M1 Anadilde Eğitim” , “M2 Askerlik Sistemi” , “M3 Atatürkçülük” , “M4 Basın Özgürlüğü” , “M5 Beyin Göçü” , “M7 Çarpık Kentleşme” , “M9 Çevre Kirliliği” , “M10 Çok Kültürlülük” , “M12 Demokrasi” , “M13 Derin Devlet” , “M14 Dış Siyaset” , “M16 Doğal Afetler” , “M17 Eğitim Sistemi” , “M21 Ermeni Sorunu” , “M22 Evrim Teorisi” , “M23 Etnik Sorunlar” , “M25 Fanatizm” , “M27 Göç” , “M30 İnternet” , “M31 İşsizlik” , “M34 Kıbrıs Sorunu” , “M35 Klonlanma” , “M36 Kuzey Irak Sorunu” , “M37 Kültürel Yozlaşma” , “M42 Laiklik” , “M45 Misyonerlik” , “M46 Nükleer Santraller” , “M47 ÖSS” , “M48 Özelleştirme” , “M49 Özel Eğitim” , “M50 Parti Kapatma” , “M55 Silahsızlanma” , “M56 Şiddet” , “M57 Tarım Politikaları” , “M58 Terör” , “M59 Torpil” , “M60 Türban” , “M63 Trafik” , “M66 Yargı Bağımsızlığı” , “M67 Yaratılış İnancı” ve “M70

Zorunlu Din Eğitimi” konularında üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür ($p<.05$).

“M1 Anadilde Eğitim” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 ($sd=16$, $n=660$)=116.65, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M1 Anadilde Eğitim” maddesini Akdeniz Üniversitesi (%28,4), İnönü Üniversitesi (%70,6) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%25,1) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “En Çok Tartışmalı” olarak işaretledikleri görülmektedir. Aynı maddeyi Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%34,8) ve Marmara Üniversitesi’nde (%27,9) öğrenim gören öğretmen adayları ise “Hiç Tartışmalı Değil” olarak işaretlemiştir. İnönü Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, anadilde eğitim konusunu diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre daha tartışmalı olarak görmektedir.

“M2 Askerlik Sistemi” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 ($sd=16$, $n=660$)=120.12, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M2 Askerlik Sistemi” maddesini Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%29,4) ve İnönü Üniversitesi’nde (%66,4) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “En Çok Tartışmalı” olarak işaretledikleri görülmektedir. Aynı maddeyi Akdeniz Üniversitesi (%33,6), Marmara Üniversitesi (% 41,2) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%35,8) öğrenim gören öğretmen adayları ise “Orta Tartışmalı” olarak işaretlemiştir. İnönü Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, askerlik sistemi konusunu diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre daha tartışmalı olarak görmektedir.

“M3 Atatürkçülük” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 ($sd=16$, $n=660$)=97.97, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M3 Atatürkçülük” maddesini Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%31,2), İnönü Üniversitesi (%61,3), Marmara Üniversitesi (%25,7) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%26,4) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “En Çok Tartışmalı” olarak işaretledikleri görülmektedir. Aynı maddeyi Akdeniz Üniversitesi’nde (%35,8) öğrenim gören öğretmen adayları ise “Hiç Tartışmalı Değil” olarak işaretlemiştir. İnönü Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen

adayları, Atatürkçülük konusunu diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre daha tartışmalı olarak görmektedir.

“M4 Basın Özgürlüğü” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=42.22, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M4 Basın Özgürlüğü” maddesini Akdeniz Üniversitesi (%49,3), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%46,4), İnönü Üniversitesi (%62,2), Marmara Üniversitesi (%59,5) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%39,6) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “En Çok Tartışmalı” olarak işaretledikleri görülmektedir. İnönü Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, basın özgürlüğü konusunu diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre daha tartışmalı olarak görmektedir.

“M5 Beyin Göçü” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=56.84, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M5 Beyin Göçü” maddesini Akdeniz Üniversitesi (%37,3), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%37,5), İnönü Üniversitesi (%65,5), Marmara Üniversitesi (%33) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%31,4) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “En Çok Tartışmalı” olarak işaretledikleri görülmektedir. İnönü Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, beyin göçü konusunu diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre daha tartışmalı olarak görmektedir.

“M7 Çarpık Kentleşme” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=31,65, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M7 Çarpık Kentleşme” maddesini Akdeniz Üniversitesi (%44), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%41), İnönü Üniversitesi (%58,8), Marmara Üniversitesi (%52,9) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%34,5) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “En Çok Tartışmalı” olarak işaretledikleri görülmektedir. İnönü Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, çarpık kentleşme konusunu diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre daha tartışmalı olarak görmektedir.

“M9 Çevre Kirliliği” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=26.74, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M9 Çevre Kirliliği” maddesini Akdeniz Üniversitesi (%55,2), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%59,8), İnönü Üniversitesi (%54,6), Marmara Üniversitesi (%63,2) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%55,3) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “En Çok Tartışmalı” olarak işaretledikleri görülmektedir. Marmara Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, çevre kirliliği konusunu diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre daha tartışmalı olarak görmektedir.

“M10 Çok Kültürlülük” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=80.92, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M10 Çok Kültürlülük” maddesini Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%26,7) ve İnönü Üniversitesi’nde (%45,4) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “En Çok Tartışmalı” olarak işaretledikleri görülmektedir. Aynı maddeyi Marmara Üniversitesi’nde (%28,7) öğrenim gören öğretmen adayları “Orta Tartışmalı”; Akdeniz Üniversitesi (%26,9) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%23,9) öğrenim gören öğretmen adayları ise “Hiç Tartışmalı Değil” olarak işaretlemiştir. İnönü Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, çok kültürlülük konusunu diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre daha tartışmalı olarak görmektedir.

“M12 Demokrasi” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=37.07, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M12 Demokrasi” maddesini Akdeniz Üniversitesi (%51,5), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%41,9), İnönü Üniversitesi (%56,3), Marmara Üniversitesi (%60,2) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (% 49) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “En Çok Tartışmalı” olarak işaretledikleri görülmektedir. Marmara Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, demokrasi konusunu diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre daha tartışmalı olarak görmektedir.

“M13 Derin Devlet” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=40.03, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M13

Derin Devlet” maddesini Akdeniz Üniversitesi (%45,5), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%39,2), İnönü Üniversitesi (%52,9), Marmara Üniversitesi (%52,9) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%40,2) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “En Çok Tartışmalı” olarak işaretledikleri görülmektedir. İnönü ve Marmara Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, derin devlet konusunu diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre daha tartışmalı olarak görmektedir.

“M14 Dış Siyaset” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=27.58, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M14 Dış Siyaset” maddesini Akdeniz Üniversitesi (%47), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%54,4), İnönü Üniversitesi (%56,3), Marmara Üniversitesi (%51,4) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%50,3) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “En Çok Tartışmalı” olarak işaretledikleri görülmektedir. İnönü Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, dış siyaset konusunu diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre daha tartışmalı olarak görmektedir.

“M16 Doğal Afetler” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=72.51, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M16 Doğal Afetler” maddesini İnönü Üniversitesi’nde (%49,5) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “En Çok Tartışmalı” olarak işaretledikleri görülmektedir. Aynı maddeyi Akdeniz Üniversitesi (%30,6), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%30,6), Marmara Üniversitesi’nde (%30,1) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%28,3) öğrenim gören öğretmen adayları ise “Orta Tartışmalı” olarak işaretlemiştir. İnönü Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, doğal afetler konusunu diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre daha tartışmalı olarak görmektedir.

“M17 Eğitim Sistemi” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=47,85, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M17 Eğitim Sistemi” maddesini Akdeniz Üniversitesi (%71,6), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%83), İnönü Üniversitesi (%57,9), Marmara Üniversitesi (%80,1) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%82,3) öğrenim gören öğretmen

adaylarının en fazla “En Çok Tartışmalı” olarak işaretledikleri görülmektedir. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, eğitim sistemi konusunu diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre daha tartışmalı olarak görmektedir.

“M21 Ermeni Sorunu” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=35,85, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M21 Ermeni Sorunu” maddesini Akdeniz Üniversitesi (%30,6), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%40,1), İnönü Üniversitesi (%55,4), Marmara Üniversitesi (%33,8) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%41,5) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “En Çok Tartışmalı” olarak işaretledikleri görülmektedir. İnönü Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, Ermeni sorunu konusunu diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre daha tartışmalı olarak görmektedir.

“M22 Evrim Teorisi” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=75,97, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M22 Evrim Teorisi” maddesini İnönü Üniversitesi’nde (%49,8) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “En Çok Tartışmalı” olarak işaretledikleri görülmektedir. Aynı maddeyi Akdeniz Üniversitesi’nde (%27,6) öğrenim gören öğretmen adayları “Orta Tartışmalı”; Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%25,1) öğrenim gören öğretmen adayları “Çok Az Tartışmalı”; Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%25,8) ve Marmara Üniversitesi’nde (%23,5) öğrenim gören öğretmen adayları ise “Hiç Tartışmalı Değil” olarak işaretlemiştir. İnönü Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, evrim teorisi konusunu diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre daha tartışmalı olarak görmektedir.

“M23 Etnik Sorunlar” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=28,45, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M23 Etnik Sorunlar” maddesini Akdeniz Üniversitesi (%34,3), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%30,3), İnönü Üniversitesi (%51,2), Marmara Üniversitesi (%36,7) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%41,5) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “En Çok Tartışmalı” olarak işaretledikleri görülmektedir. İnönü Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, etnik sorunlar konusunu

diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre daha tartışmalı olarak görmektedir.

“M25 Fanatizm” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=56.18, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M25 Fanatizm” maddesini İnönü Üniversitesi’nde (%49,5) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “En Çok Tartışmalı” olarak işaretledikleri görülmektedir. Aynı maddeyi Marmara Üniversitesi’nde (%26,4) öğrenim gören öğretmen adayları “Oldukça Tartışmalı”; Akdeniz Üniversitesi (%27,6), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%24,1) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%25,1) öğrenim gören öğretmen adayları ise “Orta Tartışmalı” olarak işaretlemiştir. İnönü Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, fanatizm konusunu diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre daha tartışmalı olarak görmektedir.

“M27 Göç” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)= 36.43, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M27 Göç” maddesini Akdeniz Üniversitesi (%32,6), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%33,9), İnönü Üniversitesi (%59,6), Marmara Üniversitesi (%33,3) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%34,5) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “En Çok Tartışmalı” olarak işaretledikleri görülmektedir. İnönü Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, göç konusunu diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre daha tartışmalı olarak görmektedir.

“M30 İnternet” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=50.47, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M30 İnternet” maddesini Akdeniz Üniversitesi (%30,4), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%46,4), İnönü Üniversitesi (%59,6), Marmara Üniversitesi (%33,3) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%47,7) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “En Çok Tartışmalı” olarak işaretledikleri görülmektedir. İnönü Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, internet konusunu diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre daha tartışmalı olarak görmektedir.

“M31 İşsizlik” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=63.26, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M31

İşsizlik” maddesini Akdeniz Üniversitesi (%72,4), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%74,1), İnönü Üniversitesi (%63,9), Marmara Üniversitesi (%83) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%79,2) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “En Çok Tartışmalı” olarak işaretledikleri görülmektedir. Marmara Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, işsizlik konusunu diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre daha tartışmalı olarak görmektedir.

“M34 Kıbrıs Sorunu” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=47.92, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M34 Kıbrıs Sorunu” maddesini İnönü Üniversitesi (%45,3) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%32) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “En Çok Tartışmalı” olarak işaretledikleri görülmektedir. Aynı maddeyi Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi’nde (%28,6) öğrenim gören öğretmen adayları “Oldukça Tartışmalı”; Akdeniz Üniversitesi (%34,3) ve Marmara Üniversitesi’nde (%34,6) öğrenim gören öğretmen adayları ise “Orta Tartışmalı” olarak işaretlemiştir. İnönü Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, Kıbrıs sorunu konusunu diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre daha tartışmalı olarak görmektedir.

“M35 Klonlanma” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=93.93, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M35 Klonlanma” maddesini İnönü Üniversitesi’nde (%45,3) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “En Çok Tartışmalı” olarak işaretledikleri görülmektedir. Aynı maddeyi Akdeniz Üniversitesi (%26,9), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%25,8) Marmara Üniversitesi (%39) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%27,04) öğrenim gören öğretmen adayları ise “Orta Tartışmalı” olarak işaretlemiştir. İnönü Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, klonlanma konusunu diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre daha tartışmalı olarak görmektedir.

“M36 Kuzey Irak Sorunu” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=32,45, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M36 Kuzey Irak Sorunu” maddesini Akdeniz Üniversitesi (%31,9), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%34,8), İnönü Üniversitesi (%42), ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%32,9) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla

“En Çok Tartışmalı” olarak işaretledikleri görülmektedir. Aynı maddeyi Marmara Üniversitesi’nde (%36) öğrenim gören öğretmen adayları ise “Oldukça Tartışmalı” olarak işaretlemiştir. Marmara Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, Kuzey Irak sorunu konusunu diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre daha tartışmalı olarak görmektedir.

“M37 Kültürel Yozlaşma” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=27.38 $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M37 Kültürel Yozlaşma” maddesini Akdeniz Üniversitesi (%43,3), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%45,5), İnönü Üniversitesi (%41,2), Marmara Üniversitesi (%44,8) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%45,2) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “En Çok Tartışmalı” olarak işaretledikleri görülmektedir. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, kültürel yozlaşma konusunu diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre daha tartışmalı olarak görmektedir.

“M42 Laiklik” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=48.82, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M42 Laiklik” maddesini Akdeniz Üniversitesi (%39,6), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%40,2), İnönü Üniversitesi (%48,7), Marmara Üniversitesi (%44,8) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%32) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “En Çok Tartışmalı” olarak işaretledikleri görülmektedir. İnönü Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, laiklik konusunu diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre daha tartışmalı olarak görmektedir.

“M45 Misyonerlik” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16,n=660)=38.57, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M45 Misyonerlik” maddesini Akdeniz Üniversitesi (%34,3), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%33), İnönü Üniversitesi (%42,8) ve Marmara Üniversitesi’nde (%31,6) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “En Çok Tartışmalı” olarak işaretledikleri görülmektedir. Aynı maddeyi Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%32,7) öğrenim gören öğretmen adayları ise “Orta Tartışmalı” olarak işaretlemiştir. İnönü Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları,

misyonerlik konusunu diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre daha tartışmalı olarak görmektedir.

“M46 Nükleer Santraller” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=26.36, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M46 Nükleer Santraller” maddesini Akdeniz Üniversitesi (%39,5), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%44,6), İnönü Üniversitesi (%42,8), Marmara Üniversitesi (%36) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%34,5) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “En Çok Tartışmalı” olarak işaretledikleri görülmektedir. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, nükleer santraller konusunu diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre daha tartışmalı olarak görmektedir.

“M47 ÖSS” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=33.07, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M47 ÖSS” maddesini Akdeniz Üniversitesi (%47), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%50), İnönü Üniversitesi (%56,3), Marmara Üniversitesi (%35,2) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%45,9) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “En Çok Tartışmalı” olarak işaretledikleri görülmektedir. İnönü Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, ÖSS konusunu diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre daha tartışmalı olarak görmektedir.

“M48 Özelleştirme” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=37.90, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M48 Özelleştirme” maddesini Akdeniz Üniversitesi (%54,4), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%45,5), İnönü Üniversitesi (%56,3), Marmara Üniversitesi (%45,5) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%33,3) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “En Çok Tartışmalı” olarak işaretledikleri görülmektedir. İnönü Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, özelleştirme konusunu diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre daha tartışmalı olarak görmektedir.

“M49 Özel Eğitim” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=57.09, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M49

Özel Eğitim” maddesini Akdeniz Üniversitesi (%30,6), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%40,1), İnönü Üniversitesi (%67,2), Marmara Üniversitesi (%36) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%33,3) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “En Çok Tartışmalı” olarak işaretledikleri görülmektedir. İnönü Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, özel eğitim konusunu diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre daha tartışmalı olarak görmektedir.

“M50 Parti Kapatma” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=33.92, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M50 Parti Kapatma” maddesini Akdeniz Üniversitesi (%34,3), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%29,4), İnönü Üniversitesi (%46,2), Marmara Üniversitesi (%36,7) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%25,7) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “En Çok Tartışmalı” olarak işaretledikleri görülmektedir. İnönü Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, parti kapatma konusunu diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre daha tartışmalı olarak görmektedir.

“M55 Silahsızlanma” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=52.77, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M55 Silahsızlanma” maddesini Akdeniz Üniversitesi (%33,5), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%37,5), İnönü Üniversitesi (%51,2), Marmara Üniversitesi (%30,1) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%29,5) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “En Çok Tartışmalı” olarak işaretledikleri görülmektedir. İnönü Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, silahsızlanma konusunu diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre daha tartışmalı olarak görmektedir.

“M56 Şiddet” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=31.30, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M56 Şiddet” maddesini Akdeniz Üniversitesi (%76,8), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%82,1), İnönü Üniversitesi (%58,8), Marmara Üniversitesi (%77,9) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%79,8) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “En Çok Tartışmalı” olarak işaretledikleri görülmektedir. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları,

şiddet konusunu diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre daha tartışmalı olarak görmektedir.

“M57 Tarım Politikaları” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=30.16, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M57 Tarım Politikaları” maddesini Akdeniz Üniversitesi (%50,7), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%34,8), İnönü Üniversitesi (%53,7), Marmara Üniversitesi (%44,8) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%32) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “En Çok Tartışmalı” olarak işaretledikleri görülmektedir. İnönü Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, tarım politikaları konusunu diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre daha tartışmalı olarak görmektedir.

“M58 Terör” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=50.26, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M58 Terör” maddesini Akdeniz Üniversitesi (%88), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%87,5), İnönü Üniversitesi (%61,3), Marmara Üniversitesi (%75,7) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%77,3) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “En Çok Tartışmalı” olarak işaretledikleri görülmektedir. Akdeniz Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, terör konusunu diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre daha tartışmalı olarak görmektedir.

“M59 Torpil” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=34.25, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M59 Torpil” maddesini Akdeniz Üniversitesi (%76,8), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%76,7), İnönü Üniversitesi (%63), Marmara Üniversitesi (%75,7) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%73,5) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “En Çok Tartışmalı” olarak işaretledikleri görülmektedir. Akdeniz Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, torpil konusunu diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre daha tartışmalı olarak görmektedir.

“M60 Türban” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=77.66, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M60 Türban” maddesini İnönü Üniversitesi (%58,8), Marmara Üniversitesi (%34,5) ve

Necmettin Erbakan Üniversitesi'nde (%32,7) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “En Çok Tartışmalı” olarak işaretledikleri görülmektedir. Aynı maddeyi Akdeniz Üniversitesi (%31,3) ve Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi'nde (%42,8) öğrenim gören öğretmen adayları ise “Hiç Tartışmalı Değil” olarak işaretlemiştir. İnönü Üniversitesi'nde öğrenim gören öğretmen adayları, türban konusunu diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre daha tartışmalı olarak görmektedir.

“M63 Trafik” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=40.00, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M63 Trafik” maddesini Akdeniz Üniversitesi (%29,1), İnönü Üniversitesi (%57,9), Marmara Üniversitesi (%45,5) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi'nde (%37,7) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “En Çok Tartışmalı” olarak işaretledikleri görülmektedir. Aynı maddeyi Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi'nde (%33,9) öğrenim gören öğretmen adayları ise “Oldukça Tartışmalı” olarak işaretlemiştir. İnönü Üniversitesi'nde öğrenim gören öğretmen adayları, trafik konusunu diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre daha tartışmalı olarak görmektedir.

“M66 Yargı Bağımsızlığı” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=35.37, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M66 Yargı Bağımsızlığı” maddesini Akdeniz Üniversitesi (%62,6), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%48,2), İnönü Üniversitesi (%49,5), Marmara Üniversitesi (%63,2) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi'nde (%47,1) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “En Çok Tartışmalı” olarak işaretledikleri görülmektedir. Marmara Üniversitesi'nde öğrenim gören öğretmen adayları, yargı bağımsızlığı konusunu diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre daha tartışmalı olarak görmektedir.

“M67 Yaratılış İnancı” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=34.21, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M67 Yaratılış İnancı” maddesini Akdeniz Üniversitesi (%27,6), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%31,2), İnönü Üniversitesi (%48,7) ve Marmara Üniversitesi'nde (%35,2) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “En Çok

Tartışmalı” olarak işaretledikleri görülmektedir. Aynı maddeyi Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%28,9) öğrenim gören öğretmen adayları ise “Hiç Tartışmalı Değil” olarak işaretlemiştir. İnönü Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, yaratılış inancı konusunu diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre daha tartışmalı olarak görmektedir.

“M70 Zorunlu Din Eğitimi” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=36.99, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M70 Zorunlu Din Eğitimi” maddesini Akdeniz Üniversitesi (%52,2), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%38,3), İnönü Üniversitesi (%59,6), Marmara Üniversitesi (%36,7) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%33,3) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “En Çok Tartışmalı” olarak işaretledikleri görülmektedir. İnönü Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, zorunlu din eğitimi konusunu diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre daha tartışmalı olarak görmektedir.

Sonuçlara genel olarak bakıldığında “M58 Terör” ve “M59 Torpil” konularının Akdeniz Üniversitesi’nde; “M17 Eğitim Sistemi” , “M37 Kültürel Yozlaşma” , “M46 Nükleer Santraller” ve “M56 Şiddet” konularının Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi’nde; “M1Anadilde Eğitim” , “M2 Askerlik Sistemi” , “M3 Atatürkçülük” , “M4 Basın Özgürlüğü” , “M5 Beyin Göçü” , “M7 Çarpık Kentleşme” , “M10 Çok Kültürlülük” , “M13 Derin Devlet” , “M14 Dış Siyaset” , “M16 Doğal Afetler” , “M21 Ermeni Sorunu” , “M22 Evrim Teorisi” , “M23 Etnik Sorunlar” , “M25 Fanatizm” , “M27 Göç” , “M30 İnternet” , “M34 Kıbrıs Sorunu” , “M35 Klonlanma” , “M42 Laiklik” , “M45 Misyonerlik” , “M47 ÖSS” , “M48 Özelleştirme” , “M49 Özel Eğitim” , “M50 Parti Kapatma” , “M55 Silahsızlanma” , “M57 Tarım Politikaları” , “M60 Türban” , “M63 Trafik” , “M67 Yaratılış İnancı” ve “M70 Zorunlu Din Eğitimi” konularının İnönü Üniversitesi’nde; “M9 Çevre Kirliliği” , “M12 Demokrasi” , “M13 Derin Devlet” , “M31 İşsizlik” , “M36 Kuzey Irak Sorunu” ve “M66 Yargı Bağımsızlığı” konularının ise Marmara Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adaylarının lehine olduğu görülmüştür.

4.2.1.3. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Konuların Tartışmalılık Derecesine İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının konuların tartışmalılık derecesine yönelik görüşlerinin, öğrenim gördükleri sınıf düzeyine göre farklılık gösterip göstermediğinin analizi “Kay-kare testi” ile yapılmıştır.

Tablo 4.8.’de sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, konuların tartışmalılık derecesine yönelik görüşlerinin, madde madde sınıf düzeyi değişkenine göre “Kay-kare testi” analiz sonuçları yer almaktadır. Ayrıca, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının görüşlerinin sınıf düzeyi değişkenine göre madde madde yapılan analizinin f ve yüzdelik dilimlerini içeren tablo EK 2’de sunulmuştur.

Tablo 4. 8. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının konuların tartışılabilirlik derecesine yönelik görüşlerinin sınıf düzeyi değişkenine göre kay kare testi sonuçları

Mad.	En çok tartışılabilir				Oldukça tartışılabilir				Orta Tartışılabilir				Çok az tartışılabilir				Hiç tartışılabilir değil				x2	p
	1 %	2 %	3 %	4 %	1 %	2 %	3 %	4 %	1 %	2 %	3 %	4 %	1 %	2 %	3 %	4 %	1 %	2 %	3 %	4 %		
M1 Ana Dilde Eğ.	28	34,9	36,1	30,5	16,5	16,3	14,5	15,2	14	21,7	21,1	15,9	15	11	10	9,8	26,2	16,3	18,1	28,7	17.28	.139
M2 Askerlik Sis.	32,9	33,1	28,9	32,3	25,6	21,1	21,7	16,5	28	27,1	31,3	28,7	7,9	11	11	13	5,49	7,23	6,63	9,76	8.59	.737
M3 Atatürkçülük	34,8	33,1	36,7	27,4	20,7	21,7	24,7	18,3	14,6	17,5	13,3	17,1	6,7	9	10	11	23,2	18,7	15,1	26,2	12.92	.374
M4 Basın Özg.	54,9	51,2	47	50,6	14,6	17,5	25,9	22	17,7	15,7	18,7	14	3	7,2	2,4	3	9,76	8,43	6,02	10,4	16.73	.160
M5 Beyin Göçü	35,4	45,2	44,6	35,4	29,9	24,1	19,3	20,1	18,3	19,3	21,7	22,6	7,3	6,6	12	10	9,15	4,82	2,41	11,6	25.38	.013
M6 Cemaatler	61	63,3	55,4	60,4	16,5	19,9	25,3	17,1	11	9,04	13,9	9,76	3,7	3	3	6,1	7,93	4,82	2,41	6,71	15.00	.241
M7 Çarpık Kent.	42,7	55,4	42,8	42,1	25,6	21,7	28,3	20,1	17,1	12	18,1	20,7	7,3	5,4	5,4	6,7	7,32	5,42	5,42	10,4	15.76	.202
M8 Çeteleşme	43,9	47	45,2	40,2	24,4	19,3	27,1	23,2	17,7	16,3	12	14	6,7	11	9,6	10	7,32	6,02	6,02	12,2	12.71	.390
M9 Çevre Kirliliği	59,8	60,8	57,8	51,8	21,3	19,9	18,7	18,3	7,32	11,4	9,64	11,6	6,7	1,8	6,6	6,7	4,88	6,02	7,23	11,6	14.93	.245
M10 Çok Kültürlülük	26,8	27,1	28,9	22,6	17,7	20,5	16,9	19,5	16,5	21,1	21,7	21,3	15	16	17	18	24,4	15,7	15,7	18,9	8.61	.735
M11 Darbe-İhtilaller	65,9	56	51,2	51,8	18,9	22,9	22,3	25	8,54	10,8	14,5	14	3	6	9,6	4,3	3,66	4,22	2,41	4,88	17.17	.143
M12 Demokrasi	56,1	49,4	56	46,3	16,5	22,9	16,9	15,2	8,54	12	13,9	12,2	6,7	6,6	7,2	4,3	12,2	9,04	6,02	22	28.24	.005
M13 Derin Devlet	46,3	49,4	44,6	43,9	24,4	18,1	19,3	22,6	17,1	19,3	24,7	18,9	6,1	6,6	7,8	6,1	6,1	6,63	3,61	8,54	9.09	.695
M14 Dış Siyaset	51,8	54,8	50	50	23,8	26,5	27,7	22,6	12,2	11,4	16,3	14,6	5,5	4,8	3,6	3,7	6,71	2,41	2,41	9,15	15.04	.239
M15 Dini İstismar	70,7	65,1	66,9	68,3	13,4	15,7	19,9	16,5	5,49	11,4	8,43	4,27	3,7	4,8	2,4	3,7	6,71	3,01	2,41	7,32	17.21	.142
M16 Doğal Afetler	26,2	26,5	27,7	18,9	23,2	19,9	19,3	18,9	25	28,3	25,3	26,8	11	13	17	17	14,6	12,7	10,2	18,3	12.20	.429
M17 Eğitim Sistemi	79,3	74,7	72,3	75,6	9,76	11,4	19,9	11,6	6,1	7,23	3,61	5,49	2,4	4,8	3	2,4	2,44	1,81	1,2	4,88	17.34	.137
M18 Emperyalizm	50,6	43,4	44	39,6	23,8	19,3	22,3	23,8	17,1	22,3	19,9	22	4,3	8,4	11	9,1	4,27	6,63	2,41	5,49	13.47	.336
M19 Enflasyon	61	60,8	62,7	62,2	25,6	19,3	21,7	20,7	6,1	10,2	9,04	7,32	4,3	6	3,6	4,3	3,05	3,61	3,01	5,49	6.69	.877
M20 Ekonomik Kriz	73,8	67,5	73,5	70,1	15,2	15,1	17,5	19,5	5,49	7,23	3,61	3,66	2,4	6,6	3,6	1,8	3,05	3,61	1,81	4,88	13.49	.334
M21 Ermeni Sorunu	42,1	39,2	36,1	42,7	15,9	15,1	23,5	16,5	17,7	21,7	18,1	12,2	12	12	11	9,8	12,2	12	11,4	18,9	14.77	.254
M22 Evrim Teorisi	26,8	32,5	22,3	25	14	12,7	20,5	15,2	19,5	19,3	19,9	22,6	20	16	16	14	19,5	19,3	21,1	23,2	10.46	.575
M23 Etnik Sorunlar	34,8	38,6	42,2	40,2	25,6	18,1	22,3	19,5	18,9	20,5	19,9	15,9	12	13	11	14	8,54	9,64	4,22	10,4	10.03	.613
M24 Faili M. Cin.	56,1	48,2	47	47	19,5	20,5	21,7	18,9	12,8	13,9	18,1	15,2	8,5	11	8,4	10	3,05	6,63	4,82	8,54	9.57	.654
M25 Fanatizm	25	33,1	26,5	29,9	22,6	21,1	20,5	21,3	22	22,3	27,1	20,7	14	14	17	10	16,5	9,04	9,04	17,7	14.98	.242

M26 Gelir Dağ. Ad.	74,5	62	60,2	63,8	13,9	18,1	25,9	16,6	6,67	12,7	9,04	11	2,4	4,8	2,4	3,1	2,42	2,41	2,41	5,52	20.15	.064
M27 Göç	37	44,2	36,1	36	24,2	20,6	25,3	23,8	22,4	21,8	27,1	22,6	7,9	7,9	6,6	9,1	8,48	5,45	4,82	8,54	7.24	.841
M28 Hayvan Hakları	58,2	49,4	51,2	44,2	19,4	22,9	24,1	20,9	15,2	13,9	16,9	13,5	4,2	6,6	5,4	12	3,03	7,23	2,41	9,82	24.76	.016
M29 İnsan Hakları	71,3	62	66,9	55,5	14,6	13,9	18,1	21,3	8,54	9,64	9,64	10,4	2,4	5,4	2,4	6,7	3,05	9,04	3,01	6,1	20.52	.058
M30 İnternet	46,7	44,2	42,8	39	13,9	18,8	21,7	19,5	18,2	17,6	22,9	21,3	8,5	8,5	7,8	9,8	12,7	10,9	4,82	10,4	11.47	.489
M31 İşsizlik	76,8	72,3	74,1	76,8	11,6	13,3	16,3	8,54	6,71	8,43	4,82	7,32	1,2	4,2	1,2	4,9	3,66	1,81	3,61	2,44	14.07	.296
M32 Kadrolaşma	54,9	52,4	58,4	59,1	25,6	24,7	19,9	18,9	10,4	11,4	13,9	13,4	4,9	7,2	4,2	3,7	4,27	4,22	3,61	4,88	7.24	.841
M33 KPSS	76,2	68,7	72,9	73,8	14	14,5	17,5	14,6	6,1	10,8	6,63	5,49	1,2	3,6	1,2	3	2,44	2,41	1,81	3,05	9.42	.666
M34 Kıbrıs Sorunu	31,7	29,5	27,1	28,7	23,8	21,1	22,3	26,2	23,8	27,7	30,7	21,3	10	11	7,2	9,1	10,4	10,2	12,7	14,6	8.46	.748
M35 Klonlama	22,6	22,9	22,9	17,1	17,1	14,5	16,9	16,5	26,8	25,9	29,5	26,2	15	20	16	17	18,3	16,3	15,1	23,2	7.93	.790
M36 Kuzey Irak S.	38,8	30,7	31,3	28,8	27,9	27,7	26,5	28,2	18,8	21,1	24,7	19,6	5,5	11	9	13	9,09	9,64	8,43	10,4	10.26	.592
M37 Kültürel Yoz.	52,4	39,8	43,4	40,9	18,9	19,9	25,3	23,8	16,5	28,3	21,1	21,3	5,5	6	4,8	7,3	6,71	6,02	5,42	6,71	12.48	.407
M38 Küreselleşme	52,7	45,2	38,8	31,1	20,6	25,3	26,1	25	12,7	21,7	19,4	28	7,9	5,4	9,1	9,1	6,06	2,41	6,67	6,71	26.61	.009
M39 Küresel Isınma	62,2	51,2	50,6	41,5	21,3	19,3	24,1	25,6	7,32	17,5	12,7	18,9	4,3	7,8	5,4	7,3	4,88	4,22	7,23	6,71	22.24	.035
M40 Küresel Kriz	61	50,6	48,8	45,1	22,6	21,7	21,1	28	7,93	18,7	19,3	14	3	4,2	8,4	7,3	5,49	4,82	2,41	5,49	23.54	.023
M41 Kürt Sorunu	49,4	48,2	43,4	49,4	15,9	16,3	19,3	18,9	18,3	16,9	21,7	11,6	4,9	9	6	9,1	11,6	9,64	9,64	11	10.43	.578
M42 Laiklik	44,5	34,9	42,2	40,9	19,5	21,1	24,1	21,3	11,6	21,7	17,5	12,2	7,3	10	6,6	6,7	17,1	12	9,64	18,9	18.26	.108
M43 Madde Bağ.	57,3	51,2	48,2	40,9	23,8	25,3	25,9	28	11	16,3	18,1	23,8	1,8	4,2	6	3,7	6,1	3,01	1,81	3,66	20.33	.061
M44 Medya	53,7	56	51,8	50,6	21,3	22,3	24,1	28	15,2	13,9	18,1	12,8	5,5	4,2	4,2	3	4,27	3,61	1,81	5,49	8.28	.762
M45 Misyonerlik	29,3	38,6	31,9	32,9	25	13,3	24,1	25	27,4	28,3	26,5	24,4	10	14	13	7,9	7,93	5,42	4,82	9,76	17.51	.131
M46 Nükleer Sant.	42,1	37,3	37,3	39,6	23,8	24,7	26,5	21,3	18,3	21,7	25,3	23,8	7,3	9,6	9	7,9	8,54	6,63	1,81	7,32	11.40	.494
M47 ÖSS	54,3	45,8	41,6	45,1	17,1	22,3	20,5	15,2	15,2	16,9	22,3	21,3	3	6	7,8	4,9	10,4	9,04	7,83	13,4	15.26	.227
M48 Özelleştirme	46,3	50,6	44	44,5	22	19,3	24,7	23,8	19,5	18,7	19,9	18,3	6,1	6	8,4	4,3	6,1	5,42	3,01	9,15	10.04	.612
M49 Özel Eğitim	42,1	42,8	39,8	37,8	20,1	20,5	26,5	20,1	17,7	19,3	17,5	16,5	6,7	6,6	8,4	11	13,4	10,8	7,83	14,6	9.60	.651
M50 Parti Kapatma	34,8	36,7	34,3	30,5	23,8	24,7	22,3	24,4	20,7	15,1	22,9	17,1	8,5	10	11	11	12,2	13,3	9,64	17,1	8.72	.726
M51 Rüşvet	70,1	57,2	66,3	68,3	17,1	19,9	19,3	14	7,93	14,5	11,4	7,93	3	3	1,8	4,9	1,83	5,42	1,2	4,88	18.36	.105
M52 Sağlık Reformu	48,8	46,4	42,8	40,2	26,2	21,7	27,1	21,3	11,6	17,5	17,5	20,1	3,7	7,8	7,8	13	9,76	6,63	4,82	5,49	19.39	.079
M53 Seçim Sistemi	62,4	60,8	55,4	57,7	17	19,9	21,7	18,4	12,1	9,64	13,9	13,5	2,4	5,4	5,4	4,9	6,06	4,22	3,61	5,52	6.53	.887
M54 Sınav Sis.	81,7	70,5	71,7	72,6	9,15	15,1	15,1	12,8	3,05	9,04	9,64	6,71	2,4	3,6	1,2	2,4	3,66	1,81	2,41	5,49	16.95	.151
M55 Silahsızlanma	37,8	40,4	34,9	29,9	23,8	17,5	19,3	18,9	17,7	21,7	24,7	22	9,1	11	11	15	11,6	9,04	9,64	14	11.48	.488
M56 Şiddet	83,5	70,5	72,3	75,6	9,15	13,3	14,5	13,4	3,05	7,23	7,23	6,1	1,2	3,6	3,6	0	3,05	5,42	2,41	4,88	17.80	.122

M57 Tarım Pol.	39,6	44,6	45,2	42,1	22	21,1	21,7	22,6	23,2	16,9	20,5	17,7	6,7	11	9,6	8,5	8,54	6,02	3,01	9,15	10,85	.541
M58 Terör	82,3	73,5	80,1	76,2	9,76	12	10,8	12,2	3,05	9,64	4,82	4,27	1,2	0,6	3,6	1,2	3,66	4,22	0,6	6,1	21,56	.043
M59 Torpil (İltimas)	73,8	69,3	72,9	77,4	15,9	10,2	11,4	12,8	1,83	12	10,2	3,66	4,3	3,6	3,6	2,4	4,27	4,82	1,81	3,66	23,70	.022
M60 Türban	36	36,1	39,8	33,5	9,76	10,8	10,2	12,8	15,9	17,5	19,3	14	7,3	9	6,6	11	31,1	26,5	24,1	28,7	7,00	.857
M61 Türkiye-ABD İ.	47	52,4	53,6	54,9	31,1	21,7	26,5	22,6	12,8	16,3	12	12,8	6,1	6	7,2	4,3	3,05	3,61	0,6	5,49	13,63	.325
M62 Türkiye-AB İ.	45,1	48,8	49,4	54,9	34,1	19,9	26,5	22,6	12,2	22,9	13,9	14,6	4,9	6,6	7,8	3,7	3,66	1,81	2,41	4,27	21,12	.049
M63 Trafik	40,2	34,9	47,6	37,2	27,4	28,9	21,1	28	17,7	26,5	21,7	18,3	7,9	7,8	6	9,8	6,71	1,81	3,61	6,71	17,69	.125
M64 TV Yayınları	49,4	43,4	45,2	50	18,9	20,5	21,7	25	15,2	24,1	22,9	12,2	8,5	6,6	4,8	6,1	7,93	5,42	5,42	6,71	14,49	.271
M65 Yabancı Dil. E.	37,2	34,3	34,9	35,4	18,3	23,5	19,9	21,3	19,5	24,7	18,7	21,3	13	10	15	9,1	12,2	7,23	11,4	12,8	8,90	.711
M66 Yargı Bağ.	58,5	48,2	53	57,3	12,8	19,9	24,1	17,7	13,4	18,1	12	12,2	4,3	5,4	5,4	5,5	11	8,43	5,42	7,32	14,37	.278
M67 Yaradılış İnancı	38,4	33,7	28,9	30,5	12,2	13,3	16,9	15,2	17,1	23,5	21,1	16,5	10	11	7,2	14	22	18,1	25,9	23,8	13,06	.365
M68 Yolsuzluklar	68,9	60,2	64,5	67,7	16,5	15,1	20,5	16,5	9,15	12	8,43	11	1,8	6	4,2	3	3,66	6,63	2,41	1,83	14,48	.271
M69 YÖK	72	62	59,6	62,8	11,6	15,7	17,5	12,2	9,15	13,3	13,3	14	3	4,2	6	6,7	4,27	4,82	3,61	4,27	9,97	.618
M70 Zorunlu Din E.	42,7	45,2	42,8	43,3	14,6	15,1	18,1	18,3	11,6	18,7	17,5	17,7	12	5,4	9	7,9	18,9	15,7	12,7	12,8	11,77	.464

p<.05

Tablo 4.8. incelendiğinde; “M1 Ana Dilde Eğitim [X^2 (sd=12, n=660)=17.28]” , “M2 Askerlik Sistemi [X^2 (sd=12, n=660)=8.59]” , “M3 Atatürkçülük [X^2 (sd=12, n=660)=12.92]” , “M4 Basın Özgürlüğü [X^2 (sd=12, n=660)=16.73]” , “M6 Cemaatler [X^2 (sd=12, n=660)=15.00]” , “M7 Çarpık Kentleşme [X^2 (sd=12, n=660)=15.76]” , “M8 Çeteleşme [X^2 (sd=12, n=660)=12.71]” , “M9 Çevre Kirliliği [X^2 (sd=12, n=660)=14.93]” , “M10 Çok Kültürlülük [X^2 (sd=12, n=660)=8.61]” , “M11 Darbe ve İhtilaller [X^2 (sd=12, n=660)=17.17]” , “M13 Derin Devlet [X^2 (sd=12, n=660)=9.09]” , “M14 Dış Siyaset [X^2 (sd=12, n=660)=15.04]” , “M15 Dini İstismar [X^2 (sd=12, n=660)=17.21]” , “M16 Doğal Afetler [X^2 (sd=12, n=660)=12.20]” , “M17 Eğitim Sistemi [X^2 (sd=12, n=660)=17.34]” , “M18 Emperyalizm [X^2 (sd=12, n=660)=13.47]” , “M19 Enflasyon [X^2 (sd=12, n=660)=6.69]” , “M20 Ekonomik Kriz [X^2 (sd=12, n=660)=13.49]” , “M21 Ermeni Sorunu [X^2 (sd=12, n=660)=14.77]” , “M22 Evrim Teorisi [X^2 (sd=12, n=660)=10.46]” , “M23 Etnik Sorunlar [X^2 (sd=12, n=660)=10.03]” , “M24 Faili Meçhul Cinayetler [X^2 (sd=12, n=660)=9.57]” , “M25 Fanatizm [X^2 (sd=12, n=660)=14.98]” , “M26 Gelir Dağılımındaki Adaletsizlik [X^2 (sd=12, n=660)=20.15]” , “M27 Göç [X^2 (sd=12, n=660)=7.24]” , “M29 İnsan Hakları [X^2 (sd=12, n=660)=20.52]” , “M30 İnternet [X^2 (sd=12, n=660)=11.47]” , “M31 İşsizlik [X^2 (sd=12, n=660)=14.07]” , “M32 Kadrolaşma [X^2 (sd=12, n=660)=7.24]” , “M33 KPSS [X^2 (sd=12, n=660)=9.42]” , “M34 Kıbrıs Sorunu [X^2 (sd=12, n=660)=8.46]” , “M35 Klonlama [X^2 (sd=12, n=660)=7.93]” , “M36 Kuzey Irak Sorunu [X^2 (sd=12, n=660)=10.26]” , “M37 Kültürel Yozlaşma [X^2 (sd=12, n=660)=12.48]” , “M41 Kürt Sorunu [X^2 (sd=12, n=660)=10.43]” , “M42 Laiklik [X^2 (sd=12, n=660)=18.26]” , “M43 Madde Bağımlılığı [X^2 (sd=12, n=660)=20.33]” , “M44 Medya [X^2 (sd=12, n=660)=8.28]” , “M45 Misyonerlik [X^2 (sd=12, n=660)=17.51]” , “M46 Nükleer Santraller [X^2 (sd=12, n=660)=11.40]” , “M47 ÖSS [X^2 (sd=12, n=660)=15.26]” , “M48 Özelleştirme [X^2 (sd=12, n=660)=10.04]” , “M49 Özel Eğitim [X^2 (sd=12, n=660)=9.60]” , “M50 Parti Kapatma [X^2 (sd=12, n=660)=8.72]” , “M51 Rüşvet [X^2 (sd=12, n=660)=18.36]” , “M52 Sağlık Reformu [X^2 (sd=12, n=660)=19.39]” , “M53 Seçim Sistemi [X^2 (sd=12, n=660)=6.53]” , “M54 Sınav Sistemleri [X^2 (sd=12, n=660)=16.95]” , “M55 Silahsızlanma [X^2 (sd=12, n=660)=11.48]” , “M56 Şiddet [X^2 (sd=12, n=660)=17.80]” , “M57 Tarım Politikaları [X^2 (sd=12, n=660)=10.85]” , “M60 Türban [X^2 (sd=12, n=660)=7.00]” , “M61 Türkiye-ABD

İlişkileri [X^2 (sd=12, n=660)=13.63]” , “M63 Trafik [X^2 (sd=12, n=660)= 17.69]” , “M64 TV Yayınları [X^2 (sd=12, n=660)=14.49]” , “M65 Yabancı Dilde Eğitim [X^2 (sd=12, n=660)=8.90]” , “M66 Yargı Bağımsızlığı [X^2 (sd=12, n=660)=14.37]” , “M67 Yaradılış İnancı [X^2 (sd=12, n=660)=13.06]” , “M68 Yolsuzluklar [X^2 (sd=12, n=660)=14.48]” , “M69 YÖK [X^2 (sd=12, n=660)=9.97]” ve “M70 Zorunlu Din Eğitimi [X^2 (sd=12, n=660)=11.77]” maddelerinde anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p>.05$).

Tablo 4.8.’e göre tartışmalı olarak nitelendirilebilecek konulardan; “M5 Beyin Göçü” , “M12 Demokrasi” , “M28 Hayvan Hakları” , “M38 Küreselleşme” , “M39 Küresel Isınma” , “M40 Küresel Kriz” , “M58 Terör” , “M59 Torpil” ve “M62 Türkiye-AB İlişkileri” konularında sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür ($p<.05$).

“M5 Beyin Göçü” konusunda sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=12, n=660)=25.38, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M5 Beyin Göçü” maddesini 1 (%35,4), 2 (%45,2), 3 (%44,6) ve 4 (%35,4) sınıflarda öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “En Çok Tartışmalı” olarak işaretledikleri görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda; sınıf düzeyleri arasında oluşan farklılığın, 2. sınıfta öğrenim gören adaylarının lehine olduğuna ulaşılmıştır. Yani 2. sınıf öğretmen adayları, beyin göçü konusunu diğer öğretmen adaylarına göre daha tartışmalı olarak görmektedir.

“M12 Demokrasi” konusunda sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=12, n=660)=28.24, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M12 Demokrasi” maddesini 1 (%56,1), 2 (%49,4), 3 (%56) ve 4 (%46,3) sınıflarda öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “En Çok Tartışmalı” olarak işaretledikleri görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda; sınıf düzeyleri arasında oluşan farklılığın, 1. sınıfta öğrenim gören adaylarının lehine olduğuna ulaşılmıştır. Yani 1. sınıf öğretmen adayları, demokrasi konusunu diğer öğretmen adaylarına göre daha tartışmalı olarak görmektedir.

“M28 Hayvan Hakları” konusunda sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=12, n=660)=24.76, $p<.05$. Tablo incelendiğinde,

“M28 Hayvan Hakları” maddesini 1 (%58,2), 2 (%49,4), 3 (%51,2). ve 4 (%44,2) sınıflarda öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “En Çok Tartışmalı” olarak işaretledikleri görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda; sınıf düzeyleri arasında oluşan farklılığın, 1. sınıfta öğrenim gören adaylarının lehine olduğuna ulaşılmıştır. Yani 1. sınıf öğretmen adayları, hayvan hakları konusunu diğer öğretmen adaylarına göre daha tartışmalı olarak görmektedir.

“M38 Küreselleşme” konusunda sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=12, n=660)=26.61, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M38 Küreselleşme” maddesini 1 (%52,7), 2 (%45,2), 3 (%38,8) ve 4 (%31,1) sınıflarda öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “En Çok Tartışmalı” olarak işaretledikleri görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda; sınıf düzeyleri arasında oluşan farklılığın, 1. sınıfta öğrenim gören adaylarının lehine olduğuna ulaşılmıştır. Yani 1. sınıf öğretmen adayları, küreselleşme konusunu diğer öğretmen adaylarına göre daha tartışmalı olarak görmektedir.

“M39 Küresel Isınma” konusunda sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=12, n=660)=22.24, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M39 Küresel Isınma” maddesini 1 (%62,2), 2 (%51,2), 3 (%50,6) ve 4 (%41,5) sınıflarda öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “En Çok Tartışmalı” olarak işaretledikleri görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda; sınıf düzeyleri arasında oluşan farklılığın, 1. sınıfta öğrenim gören adaylarının lehine olduğuna ulaşılmıştır. Yani 1. sınıf öğretmen adayları, küresel ısınma konusunu diğer öğretmen adaylarına göre daha tartışmalı olarak görmektedir.

“M40 Küresel Kriz” konusunda sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=12, n=660)=23.54, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M40 Küresel Kriz” maddesini 1 (%60,9), 2 (%50,6), 3 (%48,8) ve 4 (%4,15) sınıflarda öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “En Çok Tartışmalı” olarak işaretledikleri görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda; sınıf düzeyleri arasında oluşan farklılığın, 1. sınıfta öğrenim gören adaylarının lehine olduğuna ulaşılmıştır. Yani 1. sınıf öğretmen adayları, küresel kriz konusunu diğer öğretmen adaylarına göre daha tartışmalı olarak görmektedir.

“M58 Terör” konusunda sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=12, n=660)=21.56, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M58 Terör” maddesini 1 (%82,3), 2 (%73,5), 3 (%80,1) ve 4 (%76,2) sınıflarda öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “En Çok Tartışmalı” olarak işaretledikleri görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda; sınıf düzeyleri arasında oluşan farklılığın, 1. sınıfta öğrenim gören adaylarının lehine olduğuna ulaşılmıştır. Yani 1. sınıf öğretmen adayları, terör konusunu diğer öğretmen adaylarına göre daha tartışmalı olarak görmektedir.

“M59 Torpil” konusunda sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=12, n=660)=23.70, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M59 Torpil” maddesini 1 (%73,7), 2 (%69,3), 3 (%72,9) ve 4 (%77,4) sınıflarda öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “En Çok Tartışmalı” olarak işaretledikleri görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda; sınıf düzeyleri arasında oluşan farklılığın, 4. sınıfta öğrenim gören adaylarının lehine olduğuna ulaşılmıştır. Yani 4. sınıf öğretmen adayları, torpil konusunu diğer öğretmen adaylarına göre daha tartışmalı olarak görmektedir.

“M62 Türkiye-AB İlişkileri” konusunda sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=12, n=660)=21.12, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M62 Türkiye-AB İlişkileri” maddesini 1 (%45,1), 2 (%48,8), 3 (%49,4) ve 4 (%54,9) sınıflarda öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “En Çok Tartışmalı” olarak işaretledikleri görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda; sınıf düzeyleri arasında oluşan farklılığın, 4. sınıfta öğrenim gören adaylarının lehine olduğuna ulaşılmıştır. Yani 4. sınıf öğretmen adayları, Türkiye-AB ilişkileri konusunu diğer öğretmen adaylarına göre daha tartışmalı olarak görmektedir.

Sonuçlara genel olarak bakıldığında “M12 Demokrasi” , “M28 Hayvan Hakları” , “M38 Küreselleşme” , “M39 Küresel Isınma” , “M40 Küresel Kriz” ve “M58 Terör” konularının 1. sınıf düzeyinde; “M5 Beyin Göçü” konusunun 2. sınıf düzeyinde; “M12 Demokrasi” konusunun 3. sınıf düzeyinde; “M59 Torpil” ve “M62 Türkiye-AB İlişkileri” konularının ise 4. sınıf düzeyinde öğrenim gören öğretmen adaylarının lehine olduğu görülmüştür.

4.2.2. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Tartışmalı Konuların Sınıfa Getirilmesine Yönelik Görüşlerinin Bağımsız Değişkenlere Göre Analizi

Araştırma problemlerinden biri sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konuların sınıfa getirilmesine ilişkin görüşlerinde; cinsiyet, okudukları üniversite ve sınıf düzeyi değişkenlerine göre anlamlı farklılık olup olmadığıdır. Bu problemi çözmek amacıyla yapılan “Kay-kare testi” sonuçlarına ilişkin bulgular Tablo 4.9., Tablo 4.10. ve Tablo 4.11.’de gösterilmiştir.

4.2.2.1. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Cinsiyet Değişkenine Göre Tartışmalı Konuların Sınıfa Getirilmesine İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konuların sınıfa getirilmesine yönelik görüşlerinin, cinsiyetlerine göre farklılık gösterip göstermediğinin analizi “Kay-Kare testi” ile yapılmıştır.

Tablo 4.9.’da sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konuların sınıfa getirilmesine yönelik görüşlerinin, madde madde cinsiyet değişkenine göre “Kay-kare testi” analiz sonuçları yer almaktadır.

Tablo 4. 9. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konuların sınıfa getirilmesine yönelik görüşlerinin cinsiyet değişkenine göre kay kare testi sonuçları

Mad.	Getirilmeli				Getirilmemeli				Fikrim Yok				x2	p
	Kadın		Erkek		Kadın		Erkek		Kadın		Erkek			
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
M1 Ana Dilde Eğ.	291	67,67	138	60	86	20	65	28,26	53	12,33	27	11,74	5.87	.053
M2 Askerlik Sis.	184	42,79	108	46,96	141	32,79	74	32,17	105	24,42	48	20,87	1.41	.492
M3 Atatürkçülük	303	70,47	162	70,43	79	18,37	44	19,13	48	11,16	24	10,43	.11	.942
M4 Basın Özg.	330	76,74	168	73,04	62	14,42	39	16,96	38	8,84	23	10	1.12	.571
M5 Beyin Göçü	326	75,81	175	76,09	68	15,81	34	14,78	36	8,37	21	9,13	.204	.903
M6 Cemaatler	147	34,19	103	44,78	194	45,12	90	39,13	89	20,7	37	16,09	7.35	.025
M7 Çarpık Kent.	323	75,12	158	68,7	76	17,67	51	22,17	31	7,21	21	9,13	3.12	.209
M8 Çeteleşme	200	46,51	127	55,22	153	35,58	73	31,74	77	17,91	30	13,04	5.12	.077
M9 Çevre Kirliliği	378	87,91	189	82,17	33	7,67	26	11,3	19	4,42	15	6,52	4.06	.131
M10 Çok Kültürlülük	327	76,05	155	67,39	69	16,05	41	17,83	34	7,91	34	14,78	8.69	.013
M11 Darbe-İhtilaller	287	66,74	142	61,74	103	23,95	56	24,35	40	9,30	32	13,91	3.50	.173
M12 Demokrasi	377	87,67	195	84,78	35	8,14	19	8,261	18	4,19	16	6,96	2.38	.304
M13 Derin Devlet	195	45,35	104	45,22	146	33,95	85	36,96	89	20,7	41	17,83	1.01	.602
M14 Dış Siyaset	273	63,49	160	69,57	106	24,65	42	18,26	51	11,86	28	12,17	3.58	.167
M15 Dini İstismar	270	62,79	147	63,91	116	26,98	52	22,61	44	10,23	31	13,48	2.54	.281
M16 Doğal Afetler	351	81,63	172	74,78	54	12,56	39	16,96	25	5,81	19	8,26	4.28	.117
M17 Eğitim Sistemi	396	92,09	199	86,52	20	4,651	19	8,261	14	3,26	12	5,22	5.28	.071
M18 Emperyalizm	224	52,09	144	62,61	129	30	59	25,65	77	17,91	27	11,74	7.58	.023
M19 Enflasyon	289	67,21	164	71,3	97	22,56	50	21,74	44	10,23	16	6,96	2.18	.336
M20 Ekonomik Kriz	330	76,74	176	76,52	79	18,37	42	18,26	21	4,88	12	5,22	.035	.982
M21 Ermeni Sorunu	260	60,47	125	54,35	117	27,21	70	30,43	53	12,33	35	15,22	2.45	.294
M22 Evrim Teorisi	222	51,63	113	49,13	138	32,09	79	34,35	70	16,28	38	16,52	.421	.810
M23 Etnik Sorunlar	267	62,09	129	56,09	112	26,05	68	29,57	51	11,86	33	14,35	2.31	.315
M24 Faili M. Cin.	188	43,72	93	40,43	181	42,09	91	39,57	61	14,19	46	20	3.73	.154
M25 Fanatizm	117	27,21	87	37,83	200	46,51	102	44,35	113	26,28	41	17,83	10.73	.005
M26 Gelir Dağ. Ad.	316	73,49	169	73,48	80	18,6	43	18,7	34	7,91	18	7,83	.002	.999

M27 Göç	327	76,05	169	73,48	77	17,91	42	18,26	26	6,05	19	8,26	1.22	.543
M28 Hayvan Hakları	380	88,37	187	81,3	39	9,07	23	10	11	2,56	20	8,70	13.02	.001
M29 İnsan Hakları	402	93,49	201	87,39	22	5,12	16	6,957	6	1,39	13	5,65	10.92	.004
M30 İnternet	319	74,19	155	67,39	76	17,67	54	23,48	35	8,14	21	9,13	3.69	.157
M31 İşsizlik	351	81,63	190	82,61	62	14,42	30	13,04	17	3,95	10	4,35	.278	.870
M32 Kadrolaşma	261	60,7	153	66,52	109	25,35	46	20	60	13,95	31	13,48	2.66	.264
M33 KPSS	320	74,42	177	76,96	75	17,44	33	14,35	35	8,14	20	8,70	1.06	.588
M34 Kıbrıs Sorunu	242	56,28	143	62,17	125	29,07	67	29,13	63	14,65	20	8,70	5.11	.077
M35 Klonlama	186	43,26	99	43,04	145	33,72	74	32,17	99	23,02	57	24,78	.306	.858
M36 Kuzey Irak S.	227	52,79	128	55,65	129	30	70	30,43	74	17,21	32	13,91	1.25	.535
M37 Kültürel Yoz.	319	74,36	163	70,56	76	17,72	46	19,91	34	7,92	22	9,52	1.46	.690
M38 Küreselleşme	340	79,07	172	74,78	62	14,42	38	16,52	28	6,51	20	8,70	1.77	.412
M39 Küresel Isınma	356	82,79	185	80,43	55	12,79	32	13,91	19	4,42	13	5,65	.715	.699
M40 Küresel Kriz	333	77,44	172	74,78	69	16,05	36	15,65	28	6,51	22	9,56	1.99	.368
M41 Kürt Sorunu	192	44,65	120	52,17	166	38,6	75	32,61	72	16,74	35	15,22	3.48	.175
M42 Laiklik	308	71,63	155	67,39	87	20,23	53	23,04	35	8,14	22	9,56	1.29	.524
M43 Madde Bağ.	326	75,81	172	74,78	70	16,28	39	16,96	34	7,91	19	8,26	.086	.958
M44 Medya	321	74,65	167	72,61	69	16,05	44	19,13	40	9,30	19	8,26	1.09	.577
M45 Misyonerlik	180	41,86	107	46,52	147	34,19	78	33,91	103	23,95	45	19,57	2.03	.361
M46 Nükleer Sant.	292	67,91	149	64,78	92	21,4	49	21,3	46	10,7	32	13,91	1.53	.465
M47 ÖSS	285	66,28	146	63,48	95	22,09	49	21,3	50	11,63	35	15,22	1.72	.423
M48 Özelleştirme	225	52,33	141	61,3	126	29,3	52	22,61	79	18,37	37	16,09	5.11	.078
M49 Özel Eğitim	331	76,98	161	70	55	12,79	46	20	44	10,23	23	10	6.07	.048
M50 Parti Kapatma	139	32,33	85	36,96	196	45,58	94	40,87	95	22,09	51	22,17	1.70	.426
M51 Rüşvet	230	53,49	149	64,78	143	33,26	62	26,96	57	13,26	19	8,26	8.49	.014
M52 Sağlık Reformu	315	73,26	157	68,26	69	16,05	51	22,17	46	10,7	22	9,56	3.80	.149
M53 Seçim Sistemi	305	70,93	152	66,09	79	18,37	58	25,22	46	10,7	20	8,70	4.49	.106
M54 Sınav Sis.	377	87,67	192	83,48	32	7,44	29	12,61	21	4,88	9	3,91	4.94	.084
M55 Silahsızlanma	204	47,44	110	47,83	138	32,09	74	32,17	88	20,47	46	20	.021	.990
M56 Şiddet	336	78,14	171	74,35	67	15,58	43	18,7	27	6,28	16	6,96	1.25	.533
M57 Tarım Pol.	287	66,74	176	76,52	95	22,09	37	16,09	48	11,16	17	7,39	6.90	.032

M58 Terör	299	69,53	154	66,96	86	20	53	23,04	45	10,47	23	10	.836	.658
M59 Torpil (İltimas)	275	63,95	163	70,87	114	26,51	46	20	41	9,53	21	9,13	3.72	.155
M60 Türban	161	37,44	93	40,43	192	44,65	95	41,3	77	17,91	42	18,26	.745	.689
M61 Türkiye-ABD İ.	276	64,19	157	68,26	101	23,49	39	16,96	53	12,33	34	14,78	4.08	.130
M62 Türkiye-AB İ.	285	66,28	148	64,35	90	20,93	46	20	55	12,79	36	15,65	1.03	.595
M63 Trafik	301	70	159	69,13	84	19,53	47	20,43	45	10,47	24	10,43	.078	.962
M64 TV Yayınları	267	62,09	132	57,39	110	25,58	69	30	53	12,33	29	12,61	1.63	.441
M65 Yabancı Dil. E.	309	71,86	164	71,3	82	19,07	45	19,57	39	9,07	21	9,13	.026	.987
M66 Yargı Bağ.	317	73,72	171	74,35	72	16,74	39	16,96	41	9,53	20	8,70	.126	.939
M67 Yaradılış İnancı	190	44,19	138	60	169	39,3	65	28,26	71	16,51	27	11,74	14.99	.001
M68 Yolsuzluklar	247	57,44	160	69,57	121	28,14	48	20,87	62	14,42	22	9,56	9.43	.009
M69 YÖK	302	70,23	160	69,57	76	17,67	46	20	52	12,09	24	10,43	.806	.668
M70 Zorunlu Din E.	217	50,47	141	61,3	136	31,63	57	24,78	77	17,91	32	13,91	7.09	.029

p<.05

Tablo 4.9. incelendiğinde; “M1 Ana Dilde Eğitim [X^2 (sd=2, n=660)=5.87]” , “M2 Askerlik Sistemi [X^2 (sd=2, n=660)=1.41]” , “M3 Atatürkçülük [X^2 (sd=2, n=660)=.119]” , “M4 Basın Özgürlüğü [X^2 (sd=2, n=660)=1.12]” , “M5 Beyin Göçü [X^2 (sd=2, n=660)=.204]” , “M7 Çarpık Kentleşme [X^2 (sd=2, n=660)=3.12]” , “M8 Çeteleşme [X^2 (sd=2, n=660)=5.12]” , “M9 Çevre Kirliliği [X^2 (sd=2, n=660)=4.06]” , “M11 Darbe ve İhtilaller [X^2 (sd=2, n=660)=3.50]” , “M12 Demokrasi [X^2 (sd=2, n=660)=2.38]” , “M13 Derin Devlet [X^2 (sd=2, n=660)=1.01]” , “M14 Dış Siyaset [X^2 (sd=2, n=660)=3.58]” , “M15 Dini İstismar [X^2 (sd=2, n=660)=2.54]” , “M16 Doğal Afetler [X^2 (sd=2, n=660)=4.28]” , “M17 Eğitim Sistemi [X^2 (sd=2, n=660)=5.28]” , “M19 Enflasyon [X^2 (sd=2, n=660)=2.18]” , “M20 Ekonomik Kriz [X^2 (sd=2, n=660)=.035]” , “M21 Ermeni Sorunu [X^2 (sd=2, n=660)=2.45]” , “M22 Evrim Teorisi [X^2 (sd=2, n=660)=.421]” , “M23 Etnik Sorunlar [X^2 (sd=2, n=660)=2.31]” , “M24 Faili Meçhul Cinayetler [X^2 (sd=2, n=660)=3.73]” , “M26 Gelir Dağılımındaki Adaletsizlik [X^2 (sd=2, n=660)=.002]” , “M27 Göç [X^2 (sd=2, n=660)=1.22]” , “M30 İnternet [X^2 (sd=2, n=660)=3.69]” , “M31 İşsizlik [X^2 (sd=2, n=660)=.278]” , “M32 Kadrolaşma [X^2 (sd=2, n=660)=2.66]” , “M33 KPSS [X^2 (sd=2, n=660)=1.06]” , “M34 Kıbrıs Sorunu [X^2 (sd=2, n=660)=5.11]” , “M35 Klonlama [X^2 (sd=2, n=660)=.306]” , “M36 Kuzey Irak Sorunu [X^2 (sd=2, n=660)=1.25]” , “M37 Kültürel Yozlaşma [X^2 (sd=2, n=660)=1.46]” , “M38 Küreselleşme [X^2 (sd=2, n=660)=1.77]” , “M39 Küresel Isınma [X^2 (sd=2, n=660)=.715]” , “M40 Küresel Kriz [X^2 (sd=2, n=660)=1.99]” , “M41 Kürt Sorunu [X^2 (sd=2, n=660)=3.48]” , “M42 Laiklik [X^2 (sd=2, n=660)=1.29]” , “M43 Madde Bağımlılığı [X^2 (sd=2, n=660)=.086]” , “M44 Medya [X^2 (sd=2, n=660)=1.09]” , “M45 Misyonerlik [X^2 (sd=2, n=660)=2.03]” , “M46 Nükleer Santraller [X^2 (sd=2, n=660)=1.53]” , “M47 ÖSS [X^2 (sd=2, n=660)=1.72]” , “M48 Özelleştirme [X^2 (sd=2, n=660)=5.11]” , “M50 Parti Kapatma [X^2 (sd=2, n=660)=1.70]” , “M52 Sağlık Reformu [X^2 (sd=2, n=660)=3.80]” , “M53 Seçim Sistemi [X^2 (sd=2, n=660)=4.49]” , “M54 Sınav Sistemleri [X^2 (sd=2, n=660)=4.94]” , “M55 Silahsızlanma [X^2 (sd=2, n=660)=.021]” , “M56 Şiddet [X^2 (sd=2, n=660)=1.25]” , “M58 Terör [X^2 (sd=2, n=660)=.836]” , “M59 Torpil (İltimas) [X^2 (sd=2, n=660)=3.72]” , “M60 Türban [X^2 (sd=2, n=660)=.745]” , “M61 Türkiye-ABD İlişkileri [X^2 (sd=2, n=660)=4.08]” , “M62 Türkiye-AB İlişkileri [X^2 (sd=2, n=660)=1.03]” , “M63 Trafik [X^2 (sd=2, n=660)=.078]” ,

“M64 TV Yayınları [X^2 (sd=2, n=660)=1.63]” , “M65 Yabancı Dilde Eğitim [X^2 (sd=2, n=660)=.026]” , “M66 Yargı Bağımsızlığı [X^2 (sd=2, n=660)=.126]” ve “M69 YÖK [X^2 (sd=2, n=660)=.806]” maddelerinde anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p>.05$).

Tablo 4.9.’a göre tartışmalı konulardan; “M6 Cemaatler” , “M10 Çok Kültürlülük” , “M18 Emperyalizm” , “M25 Fanatizm” , “M28 Hayvan Hakları” , “M29 İnsan Hakları” , “M49 Özel Eğitim” , “M51 Rüşvet” , “M57 Tarım Politikaları” , “M67 Yaratılış İnancı” , “M68 Yolsuzluklar” ve “M70 Zorunlu Din Eğitimi” konularının sınıf ortamına getirilmesine yönelik olarak cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür ($p<.05$).

“M6 Cemaatler” konusunda cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=4, n=660)=7.35, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M6 Cemaatler” maddesini kadın öğretmen adaylarının en fazla “Getirilmemeli” olarak işaretledikleri görülmektedir (%45,1). Erkek öğretmen adaylarının da aynı maddeyi en fazla “Getirilmeli” olarak işaretledikleri görülmektedir (%44,7). Yapılan analiz sonucunda; cinsiyetler arasında oluşan farklılığın, kadın öğretmen adaylarının lehine olduğuna ulaşılmıştır. Yani cemaatler konusunun sınıfa getirilmemesi konusunda daha fazla görüş bulunduğu ve bu görüşlerin kadın öğretmen adaylarına ait olduğu görülmektedir.

“M10 Çok Kültürlülük” konusunda cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=4, n=660)=8.69, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M10 Çok Kültürlülük” maddesini kadın (%76) ve erkek (%67,3) öğretmen adaylarının en fazla “Getirilmeli” olarak işaretledikleri görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda; cinsiyetler arasında oluşan farklılığın, kadın öğretmen adaylarının lehine olduğuna ulaşılmıştır. Yani kadın öğretmen adayları, çok kültürlülük konusunun erkek öğretmen adaylarına göre daha fazla sınıfa getirilmesi gerektiği görüşündedir.

“M18 Emperyalizm” konusunda cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=4, n=660)=7.58, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M18 Emperyalizm” maddesini kadın (%52) ve erkek (%62,6) öğretmen adaylarının en

fazla “Getirilmeli” olarak işaretledikleri görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda; cinsiyetler arasında oluşan farklılığın, erkek öğretmen adaylarının lehine olduğuna ulaşılmıştır. Yani erkek öğretmen adayları, emperyalizm konusunun kadın öğretmen adaylarına göre daha fazla sınıfa getirilmesi gerektiği görüşündedir.

“M25 Fanatizm” konusunda cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=4, n=660)=10.73, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M25 Fanatizm” maddesini kadın (%46,5) ve erkek (%44,3) öğretmen adaylarının en fazla “Getirilmemeli” olarak işaretledikleri görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda; cinsiyetler arasında oluşan farklılığın, kadın öğretmen adaylarının lehine olduğuna ulaşılmıştır. Yani kadın öğretmen adayları, fanatizm konusunun erkek öğretmen adaylarına göre daha az sınıfa getirilmesi gerektiği görüşündedir.

“M28 Hayvan Hakları” konusunda cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=4, n=660)=13.02, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M28 Hayvan Hakları” maddesini kadın (%88,3) ve erkek (%81,3) öğretmen adaylarının en fazla “Getirilmeli” olarak işaretledikleri görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda; cinsiyetler arasında oluşan farklılığın, kadın öğretmen adaylarının lehine olduğuna ulaşılmıştır. Yani kadın öğretmen adayları, hayvan hakları konusunun erkek öğretmen adaylarına göre daha fazla sınıfa getirilmesi gerektiği görüşündedir.

“M29 İnsan Hakları” konusunda cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=4, n=660)=10.92, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M29 İnsan Hakları” maddesini kadın (%93,4) ve erkek (%87,3) öğretmen adaylarının en fazla “Getirilmeli” olarak işaretledikleri görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda; cinsiyetler arasında oluşan farklılığın, kadın öğretmen adaylarının lehine olduğuna ulaşılmıştır. Yani kadın öğretmen adayları, insan hakları konusunun erkek öğretmen adaylarına göre daha fazla sınıfa getirilmesi gerektiği görüşündedir.

“M49 Özel Eğitim” konusunda cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=4, n=660)=6.07, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M49 Özel Eğitim” maddesini kadın (%76,9) ve erkek (%70) öğretmen adaylarının en fazla

“Getirilmeli” olarak işaretledikleri görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda; cinsiyetler arasında oluşan farklılığın, kadın öğretmen adaylarının lehine olduğuna ulaşılmıştır. Yani kadın öğretmen adayları, özel eğitim konusunun erkek öğretmen adaylarına göre daha fazla sınıfa getirilmesi gerektiği görüşündedir.

“M51 Rüşvet” konusunda cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=4, n=660)=8.49, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M51 Rüşvet” maddesini kadın (%53,4) ve erkek (%64,7) öğretmen adaylarının en fazla “Getirilmeli” olarak işaretledikleri görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda; cinsiyetler arasında oluşan farklılığın, erkek öğretmen adaylarının lehine olduğuna ulaşılmıştır. Yani erkek öğretmen adayları, rüşvet konusunun kadın öğretmen adaylarına göre daha fazla sınıfa getirilmesi gerektiği görüşündedir.

“M57 Tarım Politikaları” konusunda cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=4, n=660)=6.90, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M57 Tarım Politikaları” maddesini kadın (%66,7) ve erkek (%76,5) öğretmen adaylarının en fazla “Getirilmeli” olarak işaretledikleri görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda; cinsiyetler arasında oluşan farklılığın, erkek öğretmen adaylarının lehine olduğuna ulaşılmıştır. Yani erkek öğretmen, tarım politikaları konusunun adayları kadın öğretmen adaylarına göre daha fazla sınıfa getirilmesi gerektiği görüşündedir.

“M67 Yaratılış İnancı” konusunda cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=4, n=660)=14.99, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M67 Yaratılış İnancı” maddesini kadın (%44,1) ve erkek (%60) öğretmen adaylarının en fazla “Getirilmeli” olarak işaretledikleri görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda; cinsiyetler arasında oluşan farklılığın, erkek öğretmen adaylarının lehine olduğuna ulaşılmıştır. Yani erkek öğretmen adayları, yaratılış inancı konusunun kadın öğretmen adaylarına göre daha fazla sınıfa getirilmesi gerektiği görüşündedir.

“M68 Yolsuzluklar” konusunda cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=4, n=660)=9.43, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M68 Yolsuzluklar” maddesini kadın (%57,4) ve erkek (%69,5) öğretmen adaylarının

en fazla “Getirilmeli” olarak işaretledikleri görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda; cinsiyetler arasında oluşan farklılığın, erkek öğretmen adaylarının lehine olduğuna ulaşılmıştır. Yani erkek öğretmen adayları, yolsuzluklar konusunun kadın öğretmen adaylarına göre daha fazla sınıfa getirilmesi gerektiği görüşündedir.

“M70 Zorunlu Din Eğitimi” konusunda cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=4, n=660)=7.09, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M70 Zorunlu Din Eğitimi” maddesini kadın (%50,4) ve erkek (%61,3) öğretmen adaylarının en fazla “Getirilmeli” olarak işaretledikleri görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda; cinsiyetler arasında oluşan farklılığın, erkek öğretmen adaylarının lehine olduğuna ulaşılmıştır. Yani erkek öğretmen adayları, zorunlu din eğitimi konusunun kadın öğretmen adaylarına göre daha fazla sınıfa getirilmesi gerektiği görüşündedir.

Sonuçlara genel olarak bakıldığında “M6 Cemaatler” , “M10 Çok Kültürlülük”, “M25 Fanatizm”, “M28 Hayvan Hakları”, “M29 İnsan Hakları” ve “M49 Özel Eğitim” konularının kadın öğretmen adaylarının lehine; “M18 Emperyalizm” , “M51 Rüşvet” , “M57 Tarım Politikaları”, “M67 Yaratılış İnancı” , “M68 Yolsuzluklar” ve “M70 Zorunlu Din Eğitimi” konularının ise erkek öğretmen adaylarının lehine olduğu görülmüştür.

4.2.2.2. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Üniversite Değişkenine Göre Tartışmalı Konuların Sınıfa Getirilmesine İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konuların sınıfa getirilmesine yönelik görüşlerinin, öğrenim gördükleri üniversiteye göre farklılık gösterip göstermediğinin analizi “Kay-kare testi” ile yapılmıştır.

Tablo 4.10.’da sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konuların sınıfa getirilmesine yönelik görüşlerinin, madde madde üniversite değişkenine göre “Kay-kare testi” analiz sonuçları yer almaktadır. Ayrıca, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının görüşlerinin üniversite değişkenine göre madde madde yapılan analizinin f ve yüzdelik dilimlerini içeren tablo EK 3’te sunulmuştur.

Tablo 4. 10. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konuların sınıfa getirilmesine yönelik görüşlerinin üniversite değişkenine göre kay kare testi sonuçları

Mad.	Getirilmeli					Getirilmemeli					Fikrim Yok					x2	p
	A %	B %	İ %	M %	N %	A %	B %	İ %	M %	N %	A %	B %	İ %	M %	N %		
M1 Ana Dilde Eğ.	61,2	66,1	70,6	59,6	67,9	23,9	23,2	21	26,5	20,1	14,9	10,7	8,4	14	11,95	6.055	.641
M2 Askerlik Sis.	41	42,9	65,5	38,2	37,1	28,4	37,5	26,9	36	34	30,6	19,6	7,56	25,7	28,93	37.798	.000
M3 Atatürkçülük	76,1	83,9	74,8	60,3	61,6	14,2	10,7	18,5	27,2	20,8	9,7	5,36	6,72	12,5	17,61	30.621	.000
M4 Basın Özg.	81,3	74,1	68,1	81,6	71,7	9,7	14,3	23,5	11,8	17,6	8,96	11,6	8,4	6,62	10,69	14.392	.072
M5 Beyin Göçü	73,1	82,1	72,3	79,4	73,6	14,9	11,6	21	14,7	15,1	11,9	6,25	6,72	5,88	11,32	10.243	.248
M6 Cemaatler	38,1	25	63,9	34,6	30,2	36,6	50	24,4	51,5	50,3	25,4	25	11,8	14	19,5	55.452	.000
M7 Çarpık Kent.	64,2	76,8	68,1	84,6	71,1	24,6	17	21,8	11,8	20,8	11,2	6,25	10,1	3,68	8,176	17.551	.025
M8 Çeteleşme	47,8	41,1	62,2	48,5	48,4	34,3	41,1	25,2	36,8	34	17,9	17,9	12,6	14,7	17,61	11.994	.151
M9 Çevre Kirliliği	85,8	92	72,3	93,4	85,5	11,9	6,25	12,6	4,41	9,43	2,24	1,79	15,1	2,21	5,031	41.096	.000
M10 Çok Kültürlülük	74,6	80,4	59,7	75,7	74,2	12,7	10,7	26,9	16,9	16,4	12,7	8,93	13,4	7,35	9,434	18.431	.018
M11 Darbe-İhtilaller	59	62,5	65,5	68,4	68,6	23,9	26,8	21	25,7	23,3	17,2	10,7	13,4	5,88	8,176	12.172	.144
M12 Demokrasi	88,8	95,5	73,1	90,4	85,5	8,96	2,68	12,6	7,35	8,81	2,24	1,79	14,3	2,21	5,66	37.451	.000
M13 Derin Devlet	35,1	42,9	65,5	42,6	42,8	44,8	27,7	20,2	39,7	39	20,1	29,5	14,3	17,6	18,24	36.552	.000
M14 Dış Siyaset	65,7	67	73,9	62,5	61	21,6	17,9	15,1	24,3	30,2	12,7	15,2	10,9	13,2	8,805	13.034	.111
M15 Dini İstismar	69,4	50	74,8	59,6	61,6	20,1	34,8	12,6	30,9	28,3	10,4	15,2	12,6	9,56	10,06	24.245	.002
M16 Doğal Afetler	69,4	83,9	70,6	89	82,4	20,1	11,6	20,2	8,82	10,7	10,4	4,46	9,24	2,21	6,918	24.925	.002
M17 Eğitim Sistemi	94,8	92	80,7	93,4	89,3	3,73	4,46	10,1	5,88	5,66	1,49	3,57	9,24	0,74	5,031	21.313	.006
M18 Emperyalizm	68,7	52,7	62,2	58,1	40,3	19,4	25,9	26,1	29,4	39	11,9	21,4	11,8	12,5	20,75	30.822	.000
M19 Enflasyon	76,9	64,3	73,1	69,9	60,4	16,4	22,3	17,6	24,3	28,9	6,72	13,4	9,24	5,88	10,69	15.302	.054
M20 Ekonomik Kriz	80,6	78,6	77,3	77,2	71,1	16,4	17	16	19,9	21,4	2,99	4,46	6,72	2,94	7,547	7.784	.455
M21 Ermeni Sorunu	50,7	60,7	62,2	55,1	62,9	30,6	23,2	28,6	33,1	25,8	18,7	16,1	9,24	11,8	11,32	10.972	.203
M22 Evrim Teorisi	59	42,9	56,3	57,4	39,6	26,1	33,9	31,1	30,9	40,9	14,9	23,2	12,6	11,8	19,5	21.319	.006
M23 Etnik Sorunlar	59	61,6	63	52,9	63,5	26,9	21,4	30,3	33,1	24,5	14,2	17	6,72	14	11,95	11.049	.199
M24 Faili M. Cin.	27,6	33	62,2	46,3	44	49,3	48,2	26,1	40,4	41,5	23,1	18,8	11,8	13,2	14,47	37.712	.000
M25 Fanatizm	29,9	22,3	53,8	31,1	20,6	47	43,8	36,1	50,4	49,4	23,1	33,9	10,1	18,5	30	50.250	.000
M26 Gelir Dağ. Ad.	77,6	72,3	71,4	72,8	73	17,2	20,5	19,3	19,9	17	5,22	7,14	9,24	7,35	10,06	3.727	.881

M27 Göç	70,1	80,4	73,9	77,9	74,2	20,9	14,3	16	18,4	19,5	8,96	5,36	10,1	3,68	6,289	8.137	.420
M28 Hayvan Hakları	86,6	91,1	79	86,8	86,2	8,96	7,14	14,3	7,35	9,43	4,48	1,79	6,72	5,88	4,403	8.807	.359
M29 İnsan Hakları	94,8	97,3	79	91,2	93,7	4,48	1,79	13,4	6,62	3,14	0,75	0,89	7,56	2,21	3,145	33.396	.000
M30 İnternet	56	76,8	74,8	72,8	78,6	29,1	17	19,3	19,1	14,5	14,9	6,25	5,88	8,09	6,918	23.590	.003
M31 İşsizlik	88,1	81,3	73,1	81,6	84,3	9,7	16,1	21	13,2	11,3	2,24	2,68	5,88	5,15	4,403	12.058	.149
M32 Kadrolaşma	70,1	46,4	72,3	58,8	64,2	19,4	33	16,8	23,5	25,2	10,4	20,5	10,9	17,6	10,69	23.844	.002
M33 KPSS	82,8	64,3	76,5	67,6	82,4	9,7	22,3	16	21,3	13,8	7,46	13,4	7,56	11	3,774	22.497	.004
M34 Kıbrıs Sorunu	53,7	64,3	56,3	55,1	62,3	29,9	25	33,6	31,6	25,8	16,4	10,7	10,1	13,2	11,95	6.877	.550
M35 Klonlama	52,2	34,8	54,6	36,8	38,4	21,6	37,5	33,6	35,3	37,7	26,1	27,7	11,8	27,9	23,9	26.597	.001
M36 Kuzey Irak S.	53,7	58	51,3	53,7	52,8	28,4	26,8	35,3	30,1	30,2	17,9	15,2	13,4	16,2	16,98	3.084	.929
M37 Kültürel Yoz.	75,4	78,6	62,2	77,2	71,7	11,9	13,4	34,5	14,7	18,9	12,7	8,04	3,36	8,09	9,434	34.800	.001
M38 Küreselleşme	81,3	84,8	63,9	76,5	80,5	8,96	10,7	27,7	17,6	11,9	9,7	4,46	8,4	5,88	7,547	25.887	.001
M39 Küresel Isınma	85,8	86,6	67,2	86	83	9,7	8,93	24,4	11	12,6	4,48	4,46	8,4	2,94	4,403	22.836	.004
M40 Küresel Kriz	79,9	82,1	68,9	75	76,7	11,2	9,82	23,5	16,2	18,2	8,96	8,04	7,56	8,82	5,031	12.980	.113
M41 Kürt Sorunu	41	42,9	71,4	38,2	45,3	32,8	40,2	23,5	41,9	42,1	26,1	17	5,04	19,9	12,58	47.316	.000
M42 Laiklik	77,6	75,9	69,7	66,2	63,5	11,2	17,9	22,7	27,2	25,8	11,2	6,25	7,56	6,62	10,69	17.155	.029
M43 Madde Bağ.	76,9	71,4	69,7	77,9	79,2	13,4	20,5	22,7	14,7	13,2	9,7	8,04	7,56	7,35	7,547	7.763	.457
M44 Medya	70,1	80,4	68,9	77,2	73,6	19,4	11,6	21	14,7	18,2	10,4	8,04	10,1	8,09	8,176	6.348	.608
M45 Misyonerlik	40,3	40,2	61,3	35,3	42,1	33,6	30,4	30,3	41,2	34	26,1	29,5	8,4	23,5	23,9	28.426	.000
M46 Nükleer Sant.	64,2	71,4	67,2	69,9	62,9	26,1	14,3	19,3	18,4	26,4	9,7	14,3	13,4	11,8	10,69	9.316	.316
M47 ÖSS	69,4	56,3	74,8	57,4	67,9	17,2	28,6	13,4	26,5	23,3	13,4	15,2	11,8	16,2	8,805	17.676	.024
M48 Özelleştirme	64,9	44,6	71,4	45,6	51,6	20,1	31,3	14,3	33,8	33,3	14,9	24,1	14,3	20,6	15,09	32.997	.000
M49 Özel Eğitim	71,6	77,7	68,9	74,3	79,2	15,7	8,93	21,8	14,7	15,1	12,7	13,4	9,24	11	5,66	12.999	.112
M50 Parti Kapatma	35,1	26,8	58	26,5	26,4	42,5	45,5	29,4	50,7	49,1	22,4	27,7	12,6	22,8	24,53	41.999	.000
M51 Rüşvet	61,2	52,7	65,5	57,4	51,6	26,9	35,7	26,1	30,1	35,8	11,9	11,6	8,4	12,5	12,58	8.092	.425
M52 Sağlık Reformu	75,4	70,5	63	76,5	71,1	12,7	19,6	26,9	12,5	20,1	11,9	9,82	10,1	11	8,805	12.826	.118
M53 Seçim Sistemi	72,4	72,3	77,3	66,9	60,4	15,7	20,5	15,1	23,5	27	11,9	7,14	7,56	9,56	12,58	13.605	.093
M54 Sınav Sis.	91	85,7	79,8	88,2	85,5	5,97	9,82	9,24	9,56	11,3	2,99	4,46	10,9	2,21	3,145	17.048	.030
M55 Silahsızlanma	48,5	47,3	67,2	40,4	38,4	30,6	25,9	22,7	37,5	40,3	20,9	26,8	10,1	22,1	21,38	31.978	.000
M56 Şiddet	73,1	76,8	78,2	76,5	79,2	20,9	17	12,6	16,2	16,4	5,97	6,25	9,24	7,35	4,403	5.708	.680
M57 Tarım Pol.	79,1	76,8	69,7	66,9	61	11,2	17	21	19,9	28,9	9,7	6,25	9,24	13,2	10,06	19.561	.012

M58 Terör	69,4	58,9	79,8	70,6	64,8	20,9	23,2	10,9	20,6	27,7	9,7	17,9	9,24	8,82	7,547	21.352	.006
M59 Torpil (İltimas)	69,4	58	72,3	68,4	63,5	20,9	27,7	20,2	21,3	30,2	9,7	14,3	7,56	10,3	6,289	12.076	.148
M60 Türban	28,4	24,1	78,2	30,9	34	45,5	53,6	12,6	50	52,2	26,1	22,3	9,24	19,1	13,84	106.818	.000
M61 Türkiye-ABD İ.	64,2	78,6	65,5	60,3	62,3	18,7	12,5	20,2	25,7	26,4	17,2	8,93	14,3	14	11,32	15.330	.053
M62 Türkiye-AB İ.	64,9	80,4	63,9	58,8	62,9	20,1	9,82	19,3	26,5	24,5	14,9	9,82	16,8	14,7	12,58	17.240	.028
M63 Trafik	67,2	68,8	73,9	69,1	69,8	20,1	24,1	16,8	17,6	20,8	12,7	7,14	9,24	13,2	9,434	5.580	.694
M64 TV Yayınları	53,7	55,4	71,4	64	58,5	29,1	29,5	19,3	26,5	30,2	17,2	15,2	9,24	9,56	11,32	13.023	.111
M65 Yabancı Dil. E.	73,9	67,9	62,2	74,3	77,4	17,9	19,6	28,6	16,9	15,1	8,21	12,5	9,24	8,82	7,547	11.956	.153
M66 Yargı Bağ.	82,8	70,5	74,8	73,5	68,6	8,96	17,9	19,3	17,6	20,1	8,21	11,6	5,88	8,82	11,32	11.837	.159
M67 Yaradılış İnancı	53	42	67,2	42,6	45,3	30,6	38,4	26,1	44,1	37,1	16,4	19,6	6,72	13,2	17,61	26.418	.001
M68 Yolsuzluklar	66,4	55,4	75,6	60,3	52,8	21,6	26,8	12,6	27,2	36,5	11,9	17,9	11,8	12,5	10,69	26.236	.001
M69 YÖK	73,9	60,7	74,8	66,9	72,3	13,4	25	15,1	17,6	21,4	12,7	14,3	10,1	15,4	6,289	14.998	.059
M70 Zorunlu Din E.	62,7	37,5	71,4	54,4	45,9	20,9	42	16	30,9	35,8	16,4	20,5	12,6	14,7	18,24	37.881	.000

p<.05

Tablo 4.10. incelendiğinde; “M1 Ana Dilde Eğitim [X^2 (sd=8, n=660)=6.05]” , “M4 Basın Özgürlüğü [X^2 (sd=8, n=660)=14.39]” , “M5 Beyin Göçü [X^2 (sd=8, n=660)=10.24]” , “M8 Çeteleşme [X^2 (sd=8, n=660)=11.99]” , “M11 Darbe ve İhtilaller [X^2 (sd=8, n=660)=12.17]” , “M14 Dış Siyaset [X^2 (sd=8, n=660)=13.03]” , “M19 Enflasyon [X^2 (sd=8, n=660)=15.30]” , “M20 Ekonomik Kriz [X^2 (sd=8, n=660)= 7.78]” , “M21 Ermeni Sorunu [X^2 (sd=8, n=660)= 10.97]” , “M23 Etnik Sorunlar [X^2 (sd=8, n=660)=11.04]” , “M26 Gelir Dağılımındaki Adaletsizlik [X^2 (sd=8, n=660)=3.72]” , “M27 Göç [X^2 (sd=8, n=660)=8.13]” , “M28 Hayvan Hakları [X^2 (sd=8, n=660)=8.80]” , “M31 İşsizlik [X^2 (sd=8, n=660)=12.05]” , “M34 Kıbrıs Sorunu [X^2 (sd=8, n=660)=6.87]” , “M36 Kuzey Irak Sorunu [X^2 (sd=8, n=660)=3.08]” , “M40 Küresel Kriz [X^2 (sd=8, n=660)=12.98]” , “M43 Madde Bağımlılığı [X^2 (sd=8, n=660)=7.76]” , “M44 Medya [X^2 (sd=8, n=660)=6.34]” , “M46 Nükleer Santraller [X^2 (sd=8, n=660)=9.31]” , “M49 Özel Eğitim [X^2 (sd=8, n=660)=12.99]” , “M51 Rüşvet [X^2 (sd=8, n=660)=8.09]” , “M52 Sağlık Reformu [X^2 (sd=8, n=660)=12.82]” , “M53 Seçim Sistemi [X^2 (sd=8, n=660)=13.60]” , “M56 Şiddet [X^2 (sd=8, n=660)=5.70]” , “M59 Torpil (İltimas) [X^2 (sd=8, n=660)=12.07]” , “M61 Türkiye-ABD İlişkileri [X^2 (sd=8, n=660)=15.33]” , “M63 Trafik [X^2 (sd=8, n=660)=5.58]” , “M64 TV Yayınları [X^2 (sd=8, n=660)=13.02]” , “M65 Yabancı Dilde Eğitim [X^2 (sd=8, n=660)=11.95]” , “M66 Yargı Bağımsızlığı [X^2 (sd=8, n=660)=11.83]” ve “M69 YÖK [X^2 (sd=8, n=660)=14.99]” maddelerinde anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p>.05$).

Tablo 4.10.'a göre tartışmalı konulardan; “M2 Askerlik Sistemi” , “M3 Atatürkçülük” , “M6 Cemaatler” , “M7 Çarpık Kentleşme” , “M9 Çevre Kirliliği” , “M10 Çok Kültürlülük” , “M12 Demokrasi” , “M13 Derin Devlet” , “M15 Dini İstismar” , “M16 Doğal Afetler” , “M17 Eğitim Sistemi” , “M18 Emperyalizm” , “M22 Evrim Teorisi” , “M24 Faili Meçhul Cinayetler” , “M25 Fanatizm” , “M29 İnsan Hakları” , “M30 İnternet” , “M32 Kadrolaşma” , “M33 KPSS” , “M35 Klonlanma” , “M37 Kültürel Yozlaşma” , “M38 Küreselleşme” , “M39 Küresel Isınma” , “M41 Kürt Sorunu” , “M42 Laiklik” , “M45 Misyonerlik” , “M47 ÖSS” , “M48 Özelleştirme” , “M50 Parti Kapatma” , “M54 Sınav Sistemleri” , “M55 Silahsızlanma” , “M57 Tarım Politikaları” , “M58 Terör” , “M60 Türban” , “M62 Türkiye-AB İlişkileri” , “M67 Yaratılış İnancı” “M68 Yolsuzluklar” ve “M70

Zorunlu Din Eğitimi” konularının sınıf ortamına getirilmesine yönelik olarak üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür ($p<.05$).

“M2 Askerlik Sistemi” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 ($sd=16$, $n=660$)= 37.79 , $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M2 Askerlik Sistemi” maddesini Akdeniz Üniversitesi (%41), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%42,8), İnönü Üniversitesi (%65,5), Marmara Üniversitesi (%38,2) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%37,1) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Getirilmeli” olarak işaretledikleri görülmektedir. İnönü Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, askerlik sistemi konusunun diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre sınıfa daha çok getirilmesi gerektiği görüşündedir.

“M3 Atatürkçülük” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 ($sd=16$, $n=660$)= 30.62 , $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M3 Atatürkçülük” maddesini Akdeniz Üniversitesi (%76,1), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%83,9), İnönü Üniversitesi (%74,7), Marmara Üniversitesi (%60,2) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%61,6) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Getirilmeli” olarak işaretledikleri görülmektedir. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, Atatürkçülük konusunun diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre sınıfa daha çok getirilmesi gerektiği görüşündedir.

“M6 Cemaatler” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 ($sd=16$, $n=660$)= 55.45 , $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M6 Cemaatler” maddesini Akdeniz Üniversitesi (%38) ve İnönü Üniversitesi’nde (%63,8) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Getirilmeli” olarak işaretledikleri görülmektedir. Aynı maddeyi Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%50), Marmara Üniversitesi (%51,4) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%50,3) öğrenim gören öğretmen adayları ise “Getirilmemeli” olarak işaretlemiştir. İnönü Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, cemaatler konusunun diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre sınıfa daha çok getirilmesi gerektiği görüşündedir.

“M7 Çarpık Kentleşme” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=17.55, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M7 Çarpık Kentleşme” maddesini Akdeniz Üniversitesi (%64,1), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%76,7), İnönü Üniversitesi (%68), Marmara Üniversitesi (%84,5) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%71) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Getirilmeli” olarak işaretledikleri görülmektedir. Marmara Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, çarpık kentleşme konusunun diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre sınıfa daha çok getirilmesi gerektiği görüşündedir.

“M9 Çevre Kirliliği” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=41.09, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M9 Çevre Kirliliği” maddesini Akdeniz Üniversitesi (%85,8), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%91,9), İnönü Üniversitesi (%72,2), Marmara Üniversitesi (%93,3) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%85,5) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Getirilmeli” olarak işaretledikleri görülmektedir. Marmara Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, çevre kirliliği konusunun diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre sınıfa daha çok getirilmesi gerektiği görüşündedir.

“M10 Çok Kültürlülük” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=18.43, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M10 Çok Kültürlülük” maddesini Akdeniz Üniversitesi (%74,6), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%80,3), İnönü Üniversitesi (%59,6), Marmara Üniversitesi (%75,7) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%74,2) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Getirilmeli” olarak işaretledikleri görülmektedir. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, çok kültürlülük konusunun diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre sınıfa daha çok getirilmesi gerektiği görüşündedir.

“M12 Demokrasi” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=37.45, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M12 Demokrasi” maddesini Akdeniz Üniversitesi (%88,8), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%95,5), İnönü Üniversitesi (%73,1), Marmara Üniversitesi (%90,4)

ve Necmettin Erbakan Üniversitesi'nde (%85,5) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla "Getirilmeli" olarak işaretledikleri görülmektedir Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi'nde öğrenim gören öğretmen adayları, demokrasi konusunun diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre sınıfa daha çok getirilmesi gerektiği görüşündedir.

"M13 Derin Devlet" konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=36.55, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, "M13 Derin Devlet" maddesini Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%42,8), İnönü Üniversitesi (%65,5), Marmara Üniversitesi (%42,6) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi'nde (%42,7) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla "Getirilmeli" olarak işaretledikleri görülmektedir. Aynı maddeyi Akdeniz Üniversitesi'nde (%44,8) öğrenim gören öğretmen adayları ise "Getirilmemeli" olarak işaretlemiştir. İnönü Üniversitesi'nde öğrenim gören öğretmen adayları, derin devlet konusunun diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre sınıfa daha çok getirilmesi gerektiği görüşündedir.

"M15 Dini İstismar" konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=24.24, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, "M15 Dini İstismar" maddesini Akdeniz Üniversitesi (%69,4), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%50), İnönü Üniversitesi (74,7), Marmara Üniversitesi (%59,5) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi'nde (%61,6) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla "Getirilmeli" olarak işaretledikleri görülmektedir. İnönü Üniversitesi'nde öğrenim gören öğretmen adayları, dini istismar konusunun diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre sınıfa daha çok getirilmesi gerektiği görüşündedir.

"M16 Doğal Afetler" konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=24.92, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, "M16 Doğal Afetler" maddesini Akdeniz Üniversitesi (%69,4), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%83,9), İnönü Üniversitesi (%70,5), Marmara Üniversitesi (%88,9) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi'nde (%82,3) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla "Getirilmeli" olarak işaretledikleri görülmektedir. Marmara Üniversitesi'nde öğrenim gören öğretmen adayları, doğal afetler konusunun diğer

üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre sınıfa daha çok getirilmesi gerektiği görüşündedir.

“M17 Eğitim Sistemi” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=21.31, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M17 Eğitim Sistemi” maddesini Akdeniz Üniversitesi (%94,7), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%91,9), İnönü Üniversitesi (%80,6), Marmara Üniversitesi (%93,3) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%89,3) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Getirilmeli” olarak işaretledikleri görülmektedir. Akdeniz Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, eğitim sistemi konusunun diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre sınıfa daha çok getirilmesi gerektiği görüşündedir.

“M18 Emperyalizm” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=30.82, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M18 Emperyalizm” maddesini Akdeniz Üniversitesi (%68,6), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%52,6), İnönü Üniversitesi (%62,1), Marmara Üniversitesi (%58) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%40,2) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Getirilmeli” olarak işaretledikleri görülmektedir. Akdeniz Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, emperyalizm konusunun diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre sınıfa daha çok getirilmesi gerektiği görüşündedir.

“M22 Evrim Teorisi” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=21.31, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M22 Evrim Teorisi” maddesini Akdeniz Üniversitesi (%58,9), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%42,8), İnönü Üniversitesi’nde (%56,3) ve Marmara Üniversitesi’nde (%57,3) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Getirilmeli” olarak işaretledikleri görülmektedir. Aynı maddeyi Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%40,8) öğrenim gören öğretmen adayları ise “Getirilmemeli” olarak işaretlemiştir. Akdeniz Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, evrim teorisi konusunun diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre sınıfa daha çok getirilmesi gerektiği görüşündedir.

“M24 Faili Meçhul Cinayetler” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=37.71, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M24 Faili Meçhul Cinayetler” maddesini İnönü Üniversitesi (%62,1), Marmara Üniversitesi (%46,3) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%44) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Getirilmeli” olarak işaretledikleri görülmektedir. Aynı maddeyi Akdeniz Üniversitesi (%39,3) ve Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi’nde (%48,2) öğrenim gören öğretmen adayları ise “Getirilmemeli” olarak işaretlemiştir. İnönü Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, faili meçhul cinayetler konusunun diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre sınıfa daha çok getirilmesi gerektiği görüşündedir.

“M25 Fanatizm” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=50.25, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M25 Fanatizm” maddesini İnönü Üniversitesi’nde (%53,7) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Getirilmeli” olarak işaretledikleri görülmektedir. Aynı maddeyi Akdeniz Üniversitesi (%47), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%43,7), Marmara Üniversitesi (%50,3) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%49,3) öğrenim gören öğretmen adayları ise “Getirilmemeli” olarak işaretlemiştir. İnönü Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, fanatizm konusunun diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre sınıfa daha çok getirilmesi gerektiği görüşündedir.

“M29 İnsan Hakları” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=33.39, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M29 İnsan Hakları” maddesini Akdeniz Üniversitesi (%94,7), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%97,3), İnönü Üniversitesi (%78,9), Marmara Üniversitesi (%91,1) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%93,7) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Getirilmeli” olarak işaretledikleri görülmektedir. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, insan hakları konusunun diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre sınıfa daha çok getirilmesi gerektiği görüşündedir.

“M30 İnternet” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=23.59, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M30 İnternet” maddesini Akdeniz Üniversitesi (%55,9), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%76,7), İnönü Üniversitesi (%74,7), Marmara Üniversitesi (%72,7) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%78,6) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Getirilmeli” olarak işaretledikleri görülmektedir. Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, internet konusunun diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre sınıfa daha çok getirilmesi gerektiği görüşündedir.

“M32 Kadrolaşma” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=23.84, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M32 Kadrolaşma” maddesini Akdeniz Üniversitesi (%70,1), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%46,4), İnönü Üniversitesi (%72,2), Marmara Üniversitesi (%58,8) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%64,1) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Getirilmeli” olarak işaretledikleri görülmektedir. İnönü Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, kadrolaşma konusunun diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre sınıfa daha çok getirilmesi gerektiği görüşündedir.

“M33 KPSS” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=22.49, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M33 KPSS” maddesini Akdeniz Üniversitesi (%82,8), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%64,2), İnönü Üniversitesi (%76,4), Marmara Üniversitesi (%67,6) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%82,3) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Getirilmeli” olarak işaretledikleri görülmektedir. Akdeniz Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, KPSS konusunun diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre sınıfa daha çok getirilmesi gerektiği görüşündedir.

“M35 Klonlanma” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=26.59, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M35 Klonlanma” maddesini Akdeniz Üniversitesi (%52,2), İnönü Üniversitesi’nde (%54,6), Marmara Üniversitesi (%36,7) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde

(%38,3) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Getirilmeli” olarak işaretledikleri görülmektedir. Aynı maddeyi Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%37,5), öğrenim gören öğretmen adayları ise “Getirilmemeli” olarak işaretlemiştir. İnönü Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, klonlanma konusunun diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre sınıfa daha çok getirilmesi gerektiği görüşündedir

“M37 Kültürel Yozlaşma” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=34,80, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M37 Kültürel Yozlaşma” maddesini Akdeniz Üniversitesi (%75,3), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%78,5), İnönü Üniversitesi (%62,1), Marmara Üniversitesi (%77,2) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%71,7) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Getirilmeli” olarak işaretledikleri görülmektedir. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, kültürel yozlaşma konusunun diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre sınıfa daha çok getirilmesi gerektiği görüşündedir.

“M38 Küreselleşme” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=25.88, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M38 Küreselleşme” maddesini Akdeniz Üniversitesi (%81,3), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%84,8), İnönü Üniversitesi (%63,8), Marmara Üniversitesi (%76,4) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%80) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Getirilmeli” olarak işaretledikleri görülmektedir. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, küreselleşme konusunun diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre sınıfa daha çok getirilmesi gerektiği görüşündedir.

“M39 Küresel Isınma” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=22.83, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M39 Küresel Isınma” maddesini Akdeniz Üniversitesi (%85,8), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%86,6), İnönü Üniversitesi (%67,2), Marmara Üniversitesi (%86) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%83) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Getirilmeli” olarak işaretledikleri görülmektedir. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları,

küresel ısınma konusunun diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre sınıfa daha çok getirilmesi gerektiği görüşündedir.

“M41 Kürt Sorunu” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=47.31, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M41 Kürt Sorunu” maddesini Akdeniz Üniversitesi (%41) ve Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%42,8), İnönü Üniversitesi (%71,4) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%45,2) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Getirilmeli” olarak işaretledikleri görülmektedir. Aynı maddeyi Marmara Üniversitesi’nde (%41,9) öğrenim gören öğretmen adayları ise “Getirilmemeli” olarak işaretlemiştir. İnönü Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, Kürt sorunu konusunun diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre sınıfa daha çok getirilmesi gerektiği görüşündedir.

“M42 Laiklik” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=17.15, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M42 Laiklik” maddesini Akdeniz Üniversitesi (%77,6), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%75,8), İnönü Üniversitesi (%69,7), Marmara Üniversitesi (%66,1) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%63,5) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Getirilmeli” olarak işaretledikleri görülmektedir. Akdeniz Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, laiklik konusunun diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre sınıfa daha çok getirilmesi gerektiği görüşündedir.

“M45 Misyonerlik” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=28.42, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M45 Misyonerlik” maddesini Akdeniz Üniversitesi (%40,2) ve Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%40,1), İnönü Üniversitesi (%61,3) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%42,1) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Getirilmeli” olarak işaretledikleri görülmektedir. Aynı maddeyi Marmara Üniversitesi’nde (%41,1) öğrenim gören öğretmen adayları ise “Getirilmemeli” olarak işaretlemiştir. İnönü Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, misyonerlik konusunun diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre sınıfa daha çok getirilmesi gerektiği görüşündedir.

“M47 ÖSS” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=17.67, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M47 ÖSS” maddesini Akdeniz Üniversitesi (%69,4), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%56,2), İnönü Üniversitesi (%74,7), Marmara Üniversitesi (%57,3) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%67,9) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Getirilmeli” olarak işaretledikleri görülmektedir. İnönü Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, ÖSS konusunun diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre sınıfa daha çok getirilmesi gerektiği görüşündedir.

“M48 Özelleştirme” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=32.99, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M48 Özelleştirme” maddesini Akdeniz Üniversitesi (%64,9), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%44,6), İnönü Üniversitesi (%71,4), Marmara Üniversitesi (%45,5) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%51,5) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Getirilmeli” olarak işaretledikleri görülmektedir. İnönü Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, özelleştirme konusunun diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre sınıfa daha çok getirilmesi gerektiği görüşündedir.

“M50 Parti Kapatma” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=41.99, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M50 Parti Kapatma” maddesini İnönü Üniversitesi’nde (%57,9) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Getirilmeli” olarak işaretledikleri görülmektedir. Aynı maddeyi Akdeniz Üniversitesi (%42,5), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%45,5), Marmara Üniversitesi (%50,7) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%49) öğrenim gören öğretmen adayları ise “Getirilmemeli” olarak işaretlemiştir. İnönü Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, parti kapatma konusunun diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre sınıfa daha çok getirilmesi gerektiği görüşündedir.

“M54 Sınav Sistemleri” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=17.04, $p<.05$. Tablo incelendiğinde,

“M54 Sınav Sistemleri” maddesini Akdeniz Üniversitesi (%91), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%85,7), İnönü Üniversitesi (%79,8), Marmara Üniversitesi (%88,2) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%85,3) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Getirilmeli” olarak işaretledikleri görülmektedir. Akdeniz Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, sınav sistemleri konusunun diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre sınıfa daha çok getirilmesi gerektiği görüşündedir.

“M55 Silahsızlanma” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=31.97, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M55 Silahsızlanma” maddesini Akdeniz Üniversitesi (%48,5) ve Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%47,3), İnönü Üniversitesi (%67,2) ve Marmara Üniversitesi (%40,4) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Getirilmeli” olarak işaretledikleri görülmektedir. Aynı maddeyi Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%40,25) öğrenim gören öğretmen adayları ise “Getirilmemeli” olarak işaretlemiştir. İnönü Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, silahsızlanma konusunun diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre sınıfa daha çok getirilmesi gerektiği görüşündedir.

“M57 Tarım Politikaları” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=19.56, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M57 Tarım Politikaları” maddesini Akdeniz Üniversitesi (%79,1), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%76,7), İnönü Üniversitesi (%69,7), Marmara Üniversitesi (%66,9) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%61) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Getirilmeli” olarak işaretledikleri görülmektedir. Akdeniz Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, tarım politikaları konusunun diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre sınıfa daha çok getirilmesi gerektiği görüşündedir.

“M58 Terör” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=21,35, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M58 Terör” maddesini Akdeniz Üniversitesi (%69,4), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%58,9), İnönü Üniversitesi (%79,8), Marmara Üniversitesi (%70,5) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%64,7) öğrenim gören öğretmen

adaylarının en fazla “Getirilmeli” olarak işaretledikleri görülmektedir. İnönü Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, terör konusunun diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre sınıfa daha çok getirilmesi gerektiği görüşündedir.

“M60 Türban” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=106.81, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M60 Türban” maddesini İnönü Üniversitesi’nde (%78,1) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Getirilmeli” olarak işaretledikleri görülmektedir. Aynı maddeyi Akdeniz Üniversitesi (%45,5), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%53,5), Marmara Üniversitesi (%50) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%52,2) öğrenim gören öğretmen adayları ise “Getirilmemeli” olarak işaretlemiştir. İnönü Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, türban konusunun diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre sınıfa daha çok getirilmesi gerektiği görüşündedir.

“M62 Türkiye-AB İlişkileri” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=17.24, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M62 Türkiye-AB İlişkileri” maddesini Akdeniz Üniversitesi (%64,9), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%80,3), İnönü Üniversitesi (%63,8), Marmara Üniversitesi (%58,8) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%62,8) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Getirilmeli” olarak işaretledikleri görülmektedir. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, Türkiye-AB ilişkileri konusunun diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre sınıfa daha çok getirilmesi gerektiği görüşündedir.

“M67 Yaratılış İnancı” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=26.41, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M67 Yaratılış İnancı” maddesini Akdeniz Üniversitesi (%52,9), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%41,9), İnönü Üniversitesi (%67,2) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%45,2) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Getirilmeli” olarak işaretledikleri görülmektedir. Aynı maddeyi Marmara Üniversitesi (%44,1) öğrenim gören öğretmen adayları ise “Getirilmemeli” olarak işaretlemiştir. İnönü Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, yaratılış

inancı konusunun diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre sınıfa daha çok getirilmesi gerektiği görüşündedir.

“M68 Yolsuzluklar” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=26.23, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M68 Yolsuzluklar” maddesini Akdeniz Üniversitesi (%66,4), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%55,3), İnönü Üniversitesi (%75,6), Marmara Üniversitesi (%60,2) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%52,8) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Getirilmeli” olarak işaretledikleri görülmektedir. İnönü Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, yolsuzluklar konusunun diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre sınıfa daha çok getirilmesi gerektiği görüşündedir.

“M70 Zorunlu Din Eğitimi” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=37.88, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M70 Zorunlu Din Eğitimi” maddesini Akdeniz Üniversitesi (%62,6), İnönü Üniversitesi (%71,4), Marmara Üniversitesi (%54,4) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%45,9) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Getirilmeli” olarak işaretledikleri görülmektedir. Aynı maddeyi Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi’nde (%41,9) öğrenim gören öğretmen adayları ise “Getirilmemeli” olarak işaretlemiştir. İnönü Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, zorunlu din eğitimi konusunun diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre sınıfa daha çok getirilmesi gerektiği görüşündedir.

Sonuçlara genel olarak bakıldığında; “M17 Eğitim Sistemi” , “M18 Emperyalizm” , “M22 Evrim Teorisi” , “M33 KPSS” , “M42 Laiklik” , “M54 Sınav Sistemleri” ve “M57 Tarım Politikaları” konularının Akdeniz Üniversitesi’nde; “M3 Atatürkçülük”, “M10 Çok Kültürlülük” , “M12 Demokrasi” , “M29 İnsan Hakları” , “M37 Kültürel Yozlaşma” , “M38 Küreselleşme” , “M39 Küresel Isınma” ve “M62 Türkiye-AB İlişkileri” konularının Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi’nde; “M2 Askerlik Sistemi”, “M6 Cemaatler” , “M13 Derin Devlet” , “M15 Dini İstismar” , “M24 Faili Meçhul Cinayetler” , “M25 Fanatizm” , “M32 Kadrolaşma” , “M35 Klonlanma” , “M41 Kürt Sorunu” , “M45 Misyonerlik” , “M47 ÖSS” , “M48 Özelleştirme” , “M50

Parti Kapatma” , “M55 Silahsızlanma” , “M58 Terör” , “M60 Türban”, “M67 Yaratılış İnancı” , “M68 Yolsuzluklar” ve “M70 Zorunlu Din Eğitimi” konularının İnönü Üniversitesi’nde; “M7 Çarpık Kentleşme” , “M9 Çevre Kirliliği” ve “M16 Doğal Afetler” konularının Marmara Üniversitesi’nde; “M30 İnternet” konusunun ise Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adaylarının lehine olduğu görülmüştür.

4.2.2.3. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Tartışmalı Konuların Sınıfa Getirilmesine İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konuların sınıfa getirilmesine yönelik görüşlerinin, öğrenim gördükleri sınıf düzeyi değişkenine farklılık gösterip göstermediğinin analizi “Kay-kare testi” ile yapılmıştır.

Tablo 4.11.’de sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konuların sınıfa getirilmesine yönelik görüşlerinin, madde madde sınıf düzeyi değişkenine göre “Kay-kare testi” analiz sonuçları yer almaktadır.

Tablo 4. 11. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konuların sınıfa getirilmesine yönelik görüşlerinin sınıf düzeyi değişkenine göre kay kare testi sonuçları

Mad.	Getirilmeli								Getirilmemeli								Fikrim Yok								x2	p
	1		2		3		4		1		2		3		4		1		2		3		4			
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%		
M1 Ana Dilde Eğ.	122	74,39	110	66,27	108	65,06	89	54,27	23	14,02	33	19,88	44	26,51	51	31,1	19	11,59	23	13,86	14	8,43	24	14,63	20.40	.002
M2 Askerlik Sis.	86	52,44	67	40,36	72	43,37	67	40,85	43	26,22	48	28,92	66	39,76	58	35,37	35	21,34	51	30,72	28	16,87	39	23,78	16.44	.012
M3 Atatürkçülük	129	78,66	105	63,25	119	71,69	112	68,29	20	12,2	36	21,69	32	19,28	35	21,34	15	9,15	25	15,06	15	9,04	17	10,37	11.76	.068
M4 Basın Özgürlüğü	110	67,07	121	72,89	135	81,33	132	80,49	28	17,07	29	17,47	23	13,86	21	12,8	26	15,85	16	9,64	8	4,82	11	6,71	17.16	.009
M5 Beyin Göçü	119	72,56	126	75,9	124	74,7	132	80,49	29	17,68	25	15,06	26	15,66	22	13,41	16	9,76	15	9,036	16	9,64	10	6,09	3.40	.757
M6 Cemaatler	56	34,15	59	35,54	67	40,36	68	41,46	76	46,34	72	43,37	69	41,57	67	40,85	32	19,51	35	21,08	30	18,07	29	17,68	2.97	.812
M7 Çarpık Kent.	114	69,51	109	65,66	127	76,51	131	79,88	38	23,17	39	23,49	27	16,27	23	14,02	12	7,32	18	10,84	12	7,23	10	6,09	11.47	.075
M8 Çeteleşme	74	45,12	74	44,58	92	55,42	87	53,05	60	36,59	64	38,55	54	32,53	48	29,27	30	18,29	28	16,87	20	12,05	29	17,68	8.00	.238
M9 Çevre Kirliliği	140	85,37	134	80,72	155	93,37	138	84,15	19	11,59	16	9,639	6	3,614	18	10,98	5	3,04	16	9,64	5	3,01	8	4,88	18.45	.005
M10 Çok Kültürlülül	113	68,9	120	72,29	126	75,9	123	75	29	17,68	30	18,07	29	17,47	22	13,41	22	13,41	16	9,64	11	6,63	19	11,59	6.12	.409
M11 Darbe-İhtilaller	117	71,34	95	57,23	108	65,06	109	66,46	36	21,95	50	30,12	39	23,49	34	20,73	11	6,71	21	12,65	19	11,45	21	12,8	9.92	.128
M12 Demokrasi	145	88,41	134	80,72	149	89,76	144	87,8	12	7,317	23	13,86	10	6,024	9	5,49	7	4,27	9	5,422	7	4,22	11	6,71	11.34	.078
M13 Derin Devlet	84	51,22	70	42,17	77	46,39	68	41,46	47	28,66	70	42,17	52	31,33	62	37,8	33	20,12	26	15,66	37	22,29	34	20,73	9.57	.144
M14 Dış Siyaset	109	66,46	98	59,04	113	68,07	113	68,9	32	19,51	49	29,52	32	19,28	35	21,34	23	14,02	19	11,45	21	12,65	16	9,76	8.05	.234
M15 Dini İstismar	96	58,54	99	59,64	115	69,28	107	65,24	51	31,1	46	27,71	34	20,48	37	22,56	17	10,37	21	12,65	17	10,24	20	12,2	7.18	.304
M16 Doğal Afetler	125	76,22	128	77,11	140	84,34	130	79,27	29	17,68	26	15,66	18	10,84	20	12,2	10	6,09	12	7,23	8	4,82	14	8,54	6.15	.407
M17 Eğitim Sistemi	153	93,29	145	87,35	149	89,76	148	90,24	5	3,049	12	7,229	11	6,627	11	6,71	6	3,66	9	5,42	6	3,61	5	3,05	4.74	.577
M18 Emperyalizm	92	56,1	87	52,41	98	59,04	91	55,49	42	25,61	50	30,12	46	27,71	50	30,49	30	18,29	29	17,47	22	13,25	23	14,02	3.50	.743

M19 Enflasyon	111	67,68	104	62,65	121	72,89	117	71,34	34	20,73	48	28,92	31	18,67	34	20,73	19	11,59	14	8,43	14	8,43	13	7,93	7.62	.267
M20 Ekonomik Kriz	125	76,22	121	72,89	130	78,31	130	79,27	32	19,51	36	21,69	28	16,87	25	15,24	7	4,27	9	5,42	8	4,82	9	5,49	3.03	.805
M21 Ermeni Sorunu	97	59,15	89	53,61	101	60,84	98	59,76	46	28,05	54	32,53	47	28,31	40	24,39	21	12,8	23	13,86	18	10,84	26	15,85	4.44	.616
M22 Evrim Teorisi	85	51,83	89	53,61	77	46,39	84	51,22	56	34,15	55	33,13	58	34,94	48	29,27	23	14,02	22	13,25	31	18,67	32	19,51	4.94	.550
M23 Etnik Sorunlar	100	60,98	100	60,24	102	61,45	94	57,32	39	23,78	48	28,92	46	27,71	47	28,66	25	15,24	18	10,84	18	10,84	23	14,02	3.26	.775
M24 Faili M. Cin.	71	43,29	73	43,98	68	40,96	69	42,07	65	39,63	73	43,98	67	40,36	67	40,85	28	17,07	20	12,05	31	18,67	28	17,07	3.19	.784
M25 Fanatizm	46	27,88	57	34,34	49	29,52	52	31,9	81	49,09	68	40,96	83	50	70	42,94	38	23,03	41	24,7	34	20,48	41	25,15	4.44	.617
M26 Gelir Dağ. Ad.	126	76,83	118	71,08	123	74,1	118	71,95	28	17,07	37	22,29	24	14,46	34	20,73	10	6,09	11	6,63	19	11,45	12	7,32	7.52	.275
M27 Göç	117	71,34	124	74,7	134	80,72	121	73,78	37	22,56	30	18,07	21	12,65	31	18,9	10	6,09	12	7,23	11	6,63	12	7,32	5.88	.436
M28 Hayvan H.	143	87,2	141	84,94	150	90,36	133	81,1	15	9,146	18	10,84	9	5,42	20	12,2	6	3,66	7	4,22	7	4,22	11	6,71	7.36	.288
M29 İnsan Hakları	153	93,29	143	86,14	156	93,98	151	92,07	5	3,049	20	12,05	6	3,61	7	4,27	6	3,66	3	1,81	4	2,41	6	3,66	17.63	.007
M30 İnternet	115	70,12	110	66,27	127	76,51	122	74,39	31	18,9	38	22,89	28	16,87	33	20,12	18	10,98	18	10,84	11	6,63	9	5,49	7.73	.258
M31 İşsizlik	134	81,71	124	74,7	139	83,73	144	87,8	23	14,02	32	19,28	22	13,25	15	9,146	7	4,27	10	6,02	5	3,01	5	3,05	10.40	.109
M32 Kadrolaşma	109	66,46	98	59,04	105	63,25	102	62,2	32	19,51	45	27,11	37	22,29	41	25	23	14,02	23	13,86	24	14,46	21	12,8	3.20	.782
M33 KPSS	119	72,56	125	75,3	128	77,11	125	76,22	28	17,07	26	15,66	27	16,27	27	16,46	17	10,37	15	9,03	11	6,63	12	7,32	2.05	.915
M34 Kıbrıs Sorunu	94	57,32	90	54,22	99	59,64	102	62,2	42	25,61	53	31,93	50	30,12	47	28,66	28	17,07	23	13,86	17	10,24	15	9,15	7.30	.294
M35 Klonlama	73	44,51	70	42,17	69	41,57	73	44,51	46	28,05	62	37,35	56	33,73	55	33,54	45	27,44	34	20,48	41	24,7	36	21,95	4.44	.617
M36 Kuzey Irak S.	90	54,88	83	50	89	53,61	93	56,71	42	25,61	59	35,54	51	30,72	47	28,66	32	19,51	24	14,46	26	15,66	24	14,63	5.30	.505
M37 Kültürel Yoz.	123	75	118	71,08	118	71,08	123	75	27	16,46	36	21,69	31	18,67	28	17,07	14	8,54	12	7,23	17	10,24	13	7,93	5.86	.753
M38 Küreselleşme	132	80,49	121	72,89	131	78,92	128	78,05	20	12,2	36	21,69	22	13,25	22	13,41	12	7,32	9	5,42	13	7,83	14	8,54	8.25	.220
M39 Küresel Isınma	135	82,32	123	74,1	143	86,14	140	85,37	21	12,8	33	19,88	17	10,24	16	9,76	8	4,88	10	6,02	6	3,61	8	4,88	11.05	.087
M40 Küresel Kriz	127	77,44	120	72,29	132	79,52	126	76,83	25	15,24	34	20,48	25	15,06	21	12,8	12	7,32	12	7,23	9	5,42	17	10,37	6.64	.355

M41 Kürt Sorunu	74	45,12	78	46,99	83	50	77	46,95	58	35,37	64	38,55	60	36,14	59	35,98	32	19,51	24	14,46	23	13,86	28	17,07	2,75	.839
M42 Laiklik	126	76,83	99	59,64	122	73,49	116	70,73	27	16,46	50	30,12	31	18,67	32	19,51	11	6,71	17	10,24	13	7,83	16	9,76	14,17	.028
M43 Madde Bağ.	116	70,73	124	74,7	131	78,92	127	77,44	33	20,12	33	19,88	21	12,65	22	13,41	15	9,15	9	5,42	14	8,43	15	9,15	7,68	.262
M44 Medya	107	65,24	112	67,47	140	84,34	129	78,66	33	20,12	38	22,89	18	10,84	24	14,63	24	14,63	16	9,64	8	4,82	11	6,71	24,14	.000
M45 Misyonerlik	68	41,46	78	46,99	68	40,96	73	44,51	51	31,1	60	36,14	56	33,73	58	35,37	45	27,44	28	16,87	42	25,3	33	20,12	6,75	.344
M46 Nükleer Sant.	110	67,07	105	63,25	110	66,27	116	70,73	33	20,12	39	23,49	33	19,88	36	21,95	21	12,8	22	13,25	23	13,86	12	7,32	5,18	.520
M47 ÖSS	106	64,63	113	68,07	116	69,88	96	58,54	31	18,9	38	22,89	31	18,67	44	26,83	27	16,46	15	9,03	19	11,45	24	14,63	9,45	.150
M48 Özelleştirme	90	54,88	85	51,2	97	58,43	94	57,32	44	26,83	54	32,53	36	21,69	44	26,83	30	18,29	27	16,27	33	19,88	26	15,85	5,53	.478
M49 Özel Eğitim	117	71,34	118	71,08	130	78,31	127	77,44	28	17,07	29	17,47	22	13,25	22	13,41	19	11,59	19	11,45	14	8,43	15	9,15	3,92	.686
M50 Parti Kapatma	55	33,54	60	36,14	56	33,73	53	32,32	70	42,68	73	43,98	74	44,58	73	44,51	39	23,78	33	19,88	36	21,69	38	23,17	1,13	.980
M51 Rüşvet	93	56,71	84	50,6	100	60,24	102	62,2	50	30,49	65	39,16	46	27,71	44	26,83	21	12,8	17	10,24	20	12,05	18	10,98	7,85	.249
M52 Sağlık Reformu	111	67,68	119	71,69	123	74,1	119	72,56	31	18,9	33	19,88	28	16,87	28	17,07	22	13,41	14	8,43	15	9,04	17	10,37	3,45	.749
M53 Seçim Sistemi	119	72,56	106	63,86	118	71,08	114	69,51	31	18,9	46	27,71	30	18,07	30	18,29	14	8,54	14	8,43	18	10,84	20	12,2	7,90	.245
M54 Sınav Sis.	143	87,2	135	81,33	147	88,55	144	87,8	16	9,756	23	13,86	10	6,02	12	7,32	5	3,04	8	4,82	9	5,42	8	4,88	8,17	.226
M55 Silahsızlanma	77	46,95	80	48,19	81	48,8	76	46,34	45	27,44	62	37,35	50	30,12	55	33,54	42	25,61	24	14,46	35	21,08	33	20,12	8,09	.231
M56 Şiddet	129	78,66	119	71,69	126	75,9	133	81,1	22	13,41	38	22,89	27	16,27	23	14,02	13	7,93	9	5,42	13	7,83	8	4,88	8,57	.199
M57 Tarım Pol.	113	68,9	117	70,48	113	68,07	120	73,17	30	18,29	36	21,69	35	21,08	31	18,9	21	12,8	13	7,83	18	10,84	13	7,93	3,94	.684
M58 Terör	109	66,46	101	60,84	120	72,29	123	75	32	19,51	49	29,52	31	18,67	27	16,46	23	14,02	16	9,64	15	9,03	14	8,54	13,82	.032
M59 Torpil (İltimas)	106	64,63	101	60,84	110	66,27	121	73,78	40	24,39	52	31,33	39	23,49	29	17,68	18	10,98	13	7,83	17	10,24	14	8,54	9,70	.138
M60 Türban	65	39,63	62	37,35	69	41,57	58	35,37	66	40,24	76	45,78	70	42,17	75	45,73	33	20,12	28	16,87	27	16,27	31	18,9	2,66	.849
M61 Türkiye-ABD İ	112	68,29	104	62,65	105	63,25	112	68,29	28	17,07	45	27,11	40	24,1	27	16,46	24	14,63	17	10,24	21	12,65	25	15,24	9,07	.169
M62 Türkiye-AB İ.	112	68,29	99	59,64	108	65,06	114	69,51	27	16,46	42	25,3	40	24,1	27	16,46	25	15,24	25	15,06	18	10,84	23	14,02	8,45	.206

M63 Trafik	96	58,54	114	68,67	125	75,3	125	76,22	44	26,83	33	19,88	30	18,07	24	14,63	24	14,63	19	11,45	11	6,63	15	9,15	16.73	.010
M64 TV Yayınları	84	51,22	93	56,02	104	62,65	118	71,95	52	31,71	54	32,53	41	24,7	32	19,51	28	17,07	19	11,45	21	12,65	14	8,54	18.47	.005
M65 Yabancı Dil. E.	125	76,22	120	72,29	118	71,08	110	67,07	25	15,24	33	19,88	31	18,67	38	23,17	14	8,54	13	7,83	17	10,24	16	9,76	4.38	.625
M66 Yargı Bağ.	127	77,44	110	66,27	126	75,9	125	76,22	20	12,2	39	23,49	28	16,87	24	14,63	17	10,37	17	10,24	12	7,23	15	9,15	9.87	.130
M67 Yaradılış İnanc.	77	46,95	92	55,42	84	50,6	75	45,73	54	32,93	55	33,13	63	37,95	62	37,8	33	20,12	19	11,45	19	11,45	27	16,46	8.93	.177
M68 Yolsuzluklar	97	59,15	98	59,04	106	63,86	106	64,63	44	26,83	47	28,31	43	25,9	35	21,34	23	14,02	21	12,65	17	10,24	23	14,02	3.70	.717
M69 YÖK	116	70,73	115	69,28	119	71,69	112	68,29	26	15,85	35	21,08	33	19,88	28	17,07	22	13,41	16	9,64	14	8,43	24	14,63	5.50	.480
M70 Zorunlu Din E.	75	45,73	89	53,61	95	57,23	99	60,37	56	34,15	51	30,72	44	26,51	42	25,61	33	20,12	26	15,66	27	16,27	23	14,02	8.23	.221

p<.05

Tablo 4.11. incelendiğinde; “M3 Atatürkçülük [X^2 (sd=6, n=660)=11.76]” , “M5 Beyin Göçü [X^2 (sd=6, n=660)=3.40]” , “M6 Cemaatler [X^2 (sd=6, n=660)=2.97]” , “M7 Çarpık Kentleşme [X^2 (sd=6, n=660)=11.47]” , “M8 Çeteleşme [X^2 (sd=6, n=660)=8.00]” , “M10 Çok Kültürlülük [X^2 (sd=6, n=660)=6.12]” , “M11 Darbe ve İhtilaller [X^2 (sd=6, n=660)=9.92]” , “M12 Demokrasi [X^2 (sd=6, n=660)=11.34]” , “M13 Derin Devlet [X^2 (sd=6, n=660)=9.57]” , “M14 Dış Siyaset [X^2 (sd=6, n=660)=8.05]” , “M15 Dini İstismar [X^2 (sd=6, n=660)=7.18]” , “M16 Doğal Afetler [X^2 (sd=6, n=660)=6.15]” , “M17 Eğitim Sistemi [X^2 (sd=6, n=660)=7.74]” , “M18 Emperyalizm [X^2 (sd=6, n=660)=3.50]” , “M19 Enflasyon [X^2 (sd=6, n=660)=7.62]” , “M20 Ekonomik Kriz [X^2 (sd=6, n=660)=3.03]” , “M21 Ermeni Sorunu [X^2 (sd=6, n=660)=4.44]” , “M22 Evrim Teorisi [X^2 (sd=6, n=660)=4.94]” , “M23 Etnik Sorunlar [X^2 (sd=6, n=660)=3.26]” , “M24 Faili Meçhul Cinayetler [X^2 (sd=6, n=660)=3.19]” , “M25 Fanatizm [X^2 (sd=6, n=660)=4.44]” , “M26 Gelir Dağılımındaki Adaletsizlik [X^2 (sd=6, n=660)=7.52]” , “M27 Göç [X^2 (sd=6, n=660)=5.88]” , “M28 Hayvan Hakları [X^2 (sd=6, n=660)=7.36]” , “M30 İnternet [X^2 (sd=6, n=660)=7.73]” , “M31 İşsizlik [X^2 (sd=6, n=660)=10.40]” , “M32 Kadrolaşma [X^2 (sd=6, n=660)=3.20]” , “M33 KPSS [X^2 (sd=6, n=660)=2.05]” , “M34 Kıbrıs Sorunu [X^2 (sd=6, n=660)=7.30]” , “M35 Klonlama [X^2 (sd=6, n=660)=4.44]” , “M36 Kuzey Irak Sorunu [X^2 (sd=6, n=660)=5.30]” , “M37 Kültürel Yozlaşma [X^2 (sd=6, n=660)=5.86]” , “M38 Küreselleşme [X^2 (sd=6, n=660)=8.25]” , “M39 Küresel Isınma [X^2 (sd=6, n=660)=11.05]” , “M40 Küresel Kriz [X^2 (sd=6, n=660)=6.64]” , “M41 Kürt Sorunu [X^2 (sd=6, n=660)=2.75]” , “M43 Madde Bağımlılığı [X^2 (sd=6, n=660)=7.68]” , “M45 Misyonerlik [X^2 (sd=6, n=660)=6.75]” , “M46 Nükleer Santraller [X^2 (sd=6, n=660)=5.18]” , “M47 ÖSS [X^2 (sd=6, n=660)=9.45]” , “M48 Özelleştirme [X^2 (sd=6, n=660)=5.53]” , “M49 Özel Eğitim [X^2 (sd=6, n=660)=3.92]” , “M50 Parti Kapatma [X^2 (sd=6, n=660)=1.13]” , “M51 Rüşvet [X^2 (sd=6, n=660)=7.85]” , “M52 Sağlık Reformu [X^2 (sd=6, n=660)=3.45]” , “M53 Seçim Sistemi [X^2 (sd=6, n=660)=7.90]” , “M54 Sınav Sistemleri [X^2 (sd=6, n=660)=8.17]” , “M55 Silahsızlanma [X^2 (sd=6, n=660)=8.03]” , “M56 Şiddet [X^2 (sd=6, n=660)=8.57]” , “M57 Tarım Politikaları [X^2 (sd=6, n=660)=3.94]” , “M59 Torpil (İltimas) [X^2 (sd=6, n=660)=9.70]” , “M60 Türban

[X^2 (sd=6, n=660)=2.66]” , “M61 Türkiye-ABD İlişkileri [X^2 (sd=6, n=660)=9.07]” , “M62 Türkiye-AB İlişkileri [X^2 (sd=6, n=660)=8.45]” , “M65 Yabancı Dilde Eğitim [X^2 (sd=6, n=660)=4.38]” , “M66 Yargı Bağımsızlığı [X^2 (sd=6, n=660)=9.87]” , “M67 Yaradılış İnancı [X^2 (sd=6, n=660)=8.93]” , “M68 Yolsuzluklar [X^2 (sd=6, n=660)=3.70]” , “M69 YÖK [X^2 (sd=6, n=660)=5.50]” ve “M70 Zorunlu Din Eğitimi [X^2 (sd=6, n=660)=8.23]” maddelerinde anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p>.05$).

Tablo 4.11.'e göre tartışmalı konulardan; “M1 Anadilde Eğitim” , “M2 Askerlik Sistemi” , “M4 Basın Özgürlüğü” , “M9 Çevre Kirliliği” , “M29 İnsan Hakları” , “M42 Laiklik” , “M44 Medya” , “M58 Terör” , “M63 Trafik” ve “M64 TV Yayınları” konularının sınıf ortamına getirilmesine yönelik olarak sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür ($p<.05$).

“M1 Anadilde Eğitim” konusunda sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=6, n=660)=20.40, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M1 Anadilde Eğitim” maddesini 1 (%74,3), 2 (%66,2), 3 (%65) ve 4 (%54,2) sınıflarda öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Getirilmeli” olarak işaretledikleri görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda; sınıf düzeyleri arasında oluşan farklılığın, 1. sınıfta öğrenim gören adaylarının lehine olduğuna ulaşılmıştır. Yani 1. sınıf öğretmen adayları, ana dilde eğitim konusunun diğer öğretmen adaylarına göre sınıfa daha çok getirilmesi gerektiği görüşündedir.

“M2 Askerlik Sistemi” konusunda sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=6, n=660)=16.44, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M2 Askerlik Sistemi” maddesini 1 (%52,4), 2 (%40,3), 3 (%43,3) ve 4 (%40,8) sınıflarda öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Getirilmeli” olarak işaretledikleri görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda; sınıf düzeyleri arasında oluşan farklılığın, 1. sınıfta öğrenim gören adaylarının lehine olduğuna ulaşılmıştır. Yani 1. sınıf öğretmen adayları, askerlik sistemi konusunun diğer öğretmen adaylarına göre sınıfa daha çok getirilmesi gerektiği görüşündedir.

“M4 Basın Özgürlüğü” konusunda sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=6, n=660)=17.16, $p<.05$. Tablo incelendiğinde,

“M4 Basın Özgürlüğü” maddesini 1 (%67), 2 (%72,8), 3 (%81,3) ve 4 (%80,4) sınıflarda öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Getirilmeli” olarak işaretledikleri görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda; sınıf düzeyleri arasında oluşan farklılığın, 3. sınıfta öğrenim gören adaylarının lehine olduğuna ulaşılmıştır. Yani 3. sınıf öğretmen adayları, basın özgürlüğü konusunun diğer öğretmen adaylarına göre sınıfa daha çok getirilmesi gerektiği görüşündedir.

“M9 Çevre Kirliliği” konusunda sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=6, n=660)=18.45, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M9 Çevre Kirliliği” maddesini 1 (%85,3), 2 (%80,7), 3 (%93,3) ve 4 (%84,1) sınıflarda öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Getirilmeli” olarak işaretledikleri görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda; sınıf düzeyleri arasında oluşan farklılığın, 3. sınıfta öğrenim gören adaylarının lehine olduğuna ulaşılmıştır. Yani 3. sınıf öğretmen adayları, çevre kirliliği konusunun diğer öğretmen adaylarına göre sınıfa daha çok getirilmesi gerektiği görüşündedir.

“M29 İnsan Hakları” konusunda sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=6, n=660)=17.63, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M29 İnsan Hakları” maddesini 1 (%93,2), 2 (%86,1), 3 (%93,9) ve 4 (%92) sınıflarda öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Getirilmeli” olarak işaretledikleri görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda; sınıf düzeyleri arasında oluşan farklılığın, 3. sınıfta öğrenim gören adaylarının lehine olduğuna ulaşılmıştır. Yani 3. sınıf öğretmen adayları, insan hakları konusunun diğer öğretmen adaylarına göre sınıfa daha çok getirilmesi gerektiği görüşündedir.

“M42 Laiklik” konusunda sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=6, n=660)=14.17, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M42 Laiklik” maddesini 1 (%76,8), 2 (%59,6), 3 (%73,4) ve 4 (%70,7) sınıflarda öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Getirilmeli” olarak işaretledikleri görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda; sınıf düzeyleri arasında oluşan farklılığın, 1. sınıfta öğrenim gören adaylarının lehine olduğuna ulaşılmıştır. Yani 1. sınıf öğretmen adayları, laiklik konusunun diğer öğretmen adaylarına göre sınıfa daha çok getirilmesi gerektiği görüşündedir.

“M44 Medya” konusunda sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=6, n=660)=24.14, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M44 Medya” maddesini 1 (%65,2), 2 (%67,4), 3 (%84,3) ve 4 (%78,6) sınıflarda öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Getirilmeli” olarak işaretledikleri görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda; sınıf düzeyleri arasında oluşan farklılığın, 3. sınıfta öğrenim gören adaylarının lehine olduğuna ulaşılmıştır. Yani 3. sınıf öğretmen adayları, medya konusunun diğer öğretmen adaylarına göre sınıfa daha çok getirilmesi gerektiği görüşündedir.

“M58 Terör” konusunda sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=6, n=660)=13.82, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M58 Terör” maddesini 1 (%66,4), 2 (%60,8), 3 (%72,2) ve 4 (%75) sınıflarda öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Getirilmeli” olarak işaretledikleri görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda; sınıf düzeyleri arasında oluşan farklılığın, 4. sınıfta öğrenim gören adaylarının lehine olduğuna ulaşılmıştır. Yani 4. sınıf öğretmen adayları, terör konusunun diğer öğretmen adaylarına göre sınıfa daha çok getirilmesi gerektiği görüşündedir.

“M63 Trafik” konusunda sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=6, n=660)=16.73, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M63 Trafik” maddesini 1 (%58,5), 2 (%68,6), 3 (%75,3) ve 4 (%76,2) sınıflarda öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Getirilmeli” olarak işaretledikleri görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda; sınıf düzeyleri arasında oluşan farklılığın, 4. sınıfta öğrenim gören adaylarının lehine olduğuna ulaşılmıştır. Yani 4. sınıf öğretmen adayları, trafik konusunun diğer öğretmen adaylarına göre sınıfa daha çok getirilmesi gerektiği görüşündedir.

“M64 TV Yayınları” konusunda sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=6, n=660)=18.47, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M64 TV Yayınları” maddesini 1 (%51,2), 2 (%56), 3 (%62,6) ve 4 (%71,9) sınıflarda öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Getirilmeli” olarak işaretledikleri görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda; sınıf düzeyleri arasında oluşan farklılığın, 4. sınıfta öğrenim gören adaylarının lehine olduğuna

ulaşılmıştır. Yani 4. sınıf öğretmen adayları, TV yayınları konusunun diğer öğretmen adaylarına göre sınıfa daha çok getirilmesi gerektiği görüşündedir.

Sonuçlara genel olarak bakıldığında “M1 Anadilde Eğitim” , “M2 Askerlik Sistemi” ve “M42 Laiklik” konularının 1. sınıf düzeyinde; “M4 Basın Özgürlüğü” , “M9 Çevre Kirliliği” , “M29 İnsan Hakları” ve “M44 Medya” konularının 3. sınıf düzeyinde; “M58 Terör” , “M63 Trafik” ve “M64 TV Yayınları” konularının ise 4. sınıf düzeyinde öğrenim gören öğretmen adaylarının lehine olduğu görülmüştür.

4.2.3. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Tartışmalı Konuların Öğretimine Yönelik Tutumlarının Bağımsız Değişkenlere Göre Analizi

Araştırma problemlerinden biri sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konuların öğretimine ilişkin tutumlarında; cinsiyet, okudukları üniversite ve sınıf düzeyi değişkenlerine göre anlamlı farklılık olup olmadığıdır. Bu problemi çözmek amacıyla yapılan “Kay-kare testi” sonuçlarına ilişkin bulgular Tablo 4.12., Tablo 4.13. ve Tablo 4.14.’de gösterilmiştir.

4.2.3.1. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Cinsiyet Değişkenine Göre Tartışmalı Konuların Öğretimine İlişkin Tutumlarına Ait Bulgular

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konuların öğretimine yönelik tutumlarının, cinsiyetlerine göre farklılık gösterip göstermediğinin analizi “Kay-kare testi” ile yapılmıştır.

Tablo 4.12.’de sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konuların öğretimine yönelik tutumlarının, madde madde cinsiyet değişkenine göre “Kay-kare testi” analiz sonuçları yer almaktadır.

Tablo 4. 12. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konuların öğretimine yönelik tutumlarının cinsiyet değişkenine göre kay kare testi sonuçları

Mad.	Kuvvetle katılıyorum				Katılıyorum				Kararsızım				Katılmıyorum				Hiç katılmıyorum				x2	p
	Kadın f	Erkek %	Kadın f	Erkek %	Kadın f	Erkek %	Kadın f	Erkek %	Kadın f	Erkek %	n	Erkek %	Kadın f	Erkek %	Kadın f	Erkek %	Kadın f	Erkek %	Kadın f	Erkek %		
M1 Eğitim programlarında yer almalıdır.	208	48,37	120	52,17	137	31,86	57	24,78	69	16,05	38	16,52	6	1,4	5	2,1	10	2,3	10	4,3	5.57	.233
M2 Branşım ile ilgili değildir.	39	9,07	29	12,61	39	9,07	31	13,48	85	19,77	52	22,61	117	27,2	48	20,9	150	34,9	70	30,4	8.44	.076
M3 Öğrencilerin sosyal katılım becerilerinin gelişmesi için gereklidir.	241	56,05	115	50	134	31,16	78	33,91	43	10	25	10,87	9	2,09	7	3,04	3	0,7	5	2,1	4.73	.316
M4 Öğrencilerin farklı gruplara karşı daha katı tutum geliştirmesine yol açar.	85	19,77	49	21,3	64	14,88	45	19,57	96	22,32	52	22,61	92	21,4	39	17	93	21,6	45	19,5	3.96	.411
M5 Sınıfta hoşgörü kültürünü artırır.	228	53,02	109	47,39	98	22,79	65	28,26	63	14,65	36	15,65	26	6,05	10	4,3	15	3,4	10	4,3	3.93	.415
M6 Etkili öğretim stratejileri için öğretmen adayları eğitilmelidir.	308	71,63	141	61,3	75	17,44	52	22,61	37	8,6	23	10	8	1,86	8	3,4	2	0,4	6	2,6	12.04	.017
M7 Demokratik eğitimin gereğidir	289	67,21	137	59,57	80	18,6	56	24,35	48	11,16	26	11,30	10	2,33	2	0,8	3	0,7	9	3,9	14.02	.007
M8 Yurttaşlık yeterliliği için gereklidir.	259	60,23	116	50,43	91	21,16	67	29,13	60	13,95	29	12,61	14	3,26	11	4,7	6	1,4	7	3,0	9.69	.046
M9 Öğrencilere üst düzey düşünme becerisi kazandırır.	269	62,56	119	51,74	97	22,56	65	28,26	45	10,47	33	14,35	14	3,26	9	3,91	5	1,16	4	1,7	7.43	.115
M10 Ülke sorunlarına duyarlılığı artırır.	284	66,05	145	63,04	94	21,86	58	25,22	33	7,674	16	6,96	15	3,49	6	2,61	4	0,93	5	2,1	3.10	.540
M11 Sınıfı canlı tutar.	268	62,33	129	56,09	94	21,86	63	27,39	49	11,4	25	10,87	10	2,33	9	3,91	9	2,09	4	1,7	4.34	.362
M12 Birlikte yaşama kültürünü destekler.	258	60	119	51,74	99	23,02	63	27,39	54	12,56	33	14,35	10	2,33	8	3,48	9	2,09	7	3,0	4.60	.330
M13 İfade becerisini geliştirir.	274	63,72	131	56,96	105	24,42	64	27,83	33	7,674	21	9,130	12	2,79	8	3,48	6	1,4	6	2,6	3.63	.458
M14 Eleştirel düşünme için gereklidir.	293	68,14	139	60,43	92	21,4	58	25,22	30	6,98	18	7,826	10	2,33	9	3,9	5	1,1	6	2,6	5.66	.226

M15 Öğrencilerin bilinçli bireyler olması için gereklidir.	287	66,74	141	61,3	91	21,16	56	24,35	32	7,44	20	8,7	13	3,02	9	3,9	7	1,6	4	1,7	2.03	.730
M16 Sınıfta çatışma yaratır.	106	24,65	64	27,83	79	18,37	39	16,96	133	30,93	50	21,74	50	11,6	34	14,8	62	14,4	43	18,6	8.21	.084
M17 Empati kurmayı artırır.	234	54,42	118	51,3	135	31,4	76	33,04	40	9,302	24	10,43	10	2,33	4	1,7	11	2,5	8	3,4	1.28	.864
M18 Tartışma kültürünü geliştirir.	259	60,23	120	52,17	120	27,91	72	31,3	35	8,14	22	9,565	10	2,33	8	3,4	6	1,4	8	3,4	6.43	.169
M19 Öğrencilerin farklı fikirler edinmesi için gereklidir.	275	63,95	127	55,22	100	23,26	66	28,7	35	8,14	22	9,565	10	2,33	6	2,6	10	2,3	9	3,9	5.35	.253
M20 Öğrencilerin üretkenliği için gereklidir.	260	60,46	125	54,35	106	24,65	72	31,3	50	11,63	25	10,87	7	1,63	4	1,7	7	1,6	4	1,7	3.51	.475
M21 Sosyal anlamayı artırır.	274	63,72	119	51,74	109	25,35	83	36,09	31	7,209	23	10	8	1,86	1	0,4	8	1,8	4	1,7	13.2	.010
M22 Öğrencileri farklı gruplara karşı ön yargılı yapar.	83	19,30	49	21,3	48	11,16	45	19,57	115	26,74	50	21,74	81	18,8	37	16,1	103	24	49	21,3	10.40	.034
M23 Öğrencilerin çevresi ile etkileşime girmesine imkân tanır.	246	57,21	120	52,17	134	31,16	74	32,17	37	8,6	27	11,74	5	1,16	6	2,6	8	1,8	3	1,3	4.41	.353
M24 Öğrencilerin tutumlarını değiştirir.	186	43,26	96	41,74	125	29,07	73	31,74	89	20,7	42	18,26	21	4,88	13	5,65	9	2,0	6	2,6	1.23	.873
M25 Öğrencilerin Türkçeyi doğru ve güzel kullanma becerisini geliştirir.	215	50	108	46,96	96	22,33	56	24,35	82	19,07	48	20,87	19	4,42	12	5,22	18	4,1	6	2,6	2.02	.731
M26 Sınıfta karmaşa yaratır.	73	16,98	45	19,57	56	13,02	42	18,26	140	32,56	48	20,87	80	18,6	56	24,3	81	18,8	39	16,9	13.20	.010
M27 Öğrencilere sorumluluk kazandırır.	211	49,07	100	43,48	108	25,12	73	31,74	78	18,14	36	15,65	20	4,65	11	4,7	13	3,0	10	4,3	4.68	.321
M28 Ülke ve dünya sorunlarına duyarlı olmayı öğretir.	267	62,09	130	56,52	111	25,81	68	29,57	36	8,372	17	7,391	12	2,79	4	1,7	4	0,93	11	4,7	12.19	.016
M29 Öğrencilerin dinleme düzeyini yükseltir.	241	56,05	110	47,83	111	25,81	71	30,87	59	13,72	29	12,61	9	2,09	9	3,9	10	2,33	11	4,7	8.09	.088
M30 Öğrencilere ayırt etme gücü kazandırır.	239	55,58	115	50	131	30,47	71	30,87	41	9,53	27	11,74	9	2,09	5	2,1	10	2,33	12	5,2	5.34	.253
M31 Öğrencilerde merak uyandırır.	258	60	121	52,61	118	27,44	72	31,3	38	8,837	19	8,26	8	1,86	7	3,04	8	1,8	11	4,7	7.62	.106
M32 Okul dışında tutulmalıdır.	65	15,12	44	19,13	37	8,605	33	14,35	97	22,56	49	21,30	109	25,3	40	17,4	122	28,4	64	27,8	10.44	.034

M33 Sınıfta otorite boşluğu yaratır.	46	10,70	40	17,39	26	6,047	29	12,61	106	24,65	47	20,43	122	28,4	42	18,3	130	30,2	72	31,3	20.26	.000
M34 Yaratıcı fikirler üreten bireylerin sayısını artırır.	249	57,91	106	46,09	108	25,12	77	33,48	52	12,09	31	13,48	11	2,56	5	2,1	10	2,3	11	4,7	10.79	.029
M35 Öğrencilerin taraf tutmasına yol açar.	85	19,77	58	25,22	61	14,19	38	16,52	114	26,51	46	20	85	19,8	38	16,5	85	19,8	50	21,7	6.35	.174
M36 Ön yargıların giderilmesini sağlar.	192	44,65	99	43,04	111	25,81	78	33,91	93	21,63	33	14,35	24	5,58	13	5,6	10	2,3	7	3,0	7.98	.092
M37 Sosyal anlamayı geliştirir.	244	56,74	115	50	127	29,53	82	35,65	38	8,84	19	8,26	14	3,26	5	2,1	7	1,6	9	3,9	6.91	.140
M38 Öğrencilerin kişisel gelişimleri için gereklidir.	251	58,37	126	54,78	103	23,95	67	29,13	53	12,33	22	9,6	13	3,02	7	3,0	10	2,3	8	3,4	3.63	.458

p<.05

Tablo 4.12. incelendiğinde; “M1 Eğitim programlarında yer almalıdır. [X^2 (sd=4, n=660)=5.57]” , “M2 Branşım ile ilgili değildir. [X^2 (sd=4, n=660)=8.44]” , “M3 Öğrencilerin sosyal katılım becerilerinin gelişmesi için gereklidir. [X^2 (sd=4, n=660)=4.73]” , “M4 Öğrencilerin farklı gruplara karşı daha katı tutum geliştirmesine yol açar. [X^2 (sd=4, n=660)=3.96]” , “M5 Sınıfta hoşgörü kültürünü artırır. [X^2 (sd=4, n=660)=3.93]” , “M9 Öğrencilere üst düzey düşünme becerisi kazandırır. [X^2 (sd=4, n=660)=7.43]” , “M10 Ülke sorunlarına duyarlılığı artırır. [X^2 (sd=4, n=660)=3.10]” , “M11 Sınıfı canlı tutar. [X^2 (sd=4, n=660)=4.34]” , “M12 Birlikte yaşama kültürünü destekler. [X^2 (sd=4, n=660)=4.60]” , “M13 İfade becerisini geliştirir. [X^2 (sd=4, n=660)=3.63]” , “M14 Eleştirel düşünme için gereklidir. [X^2 (sd=4, n=660)=5.66]” , “M15 Öğrencilerin bilinçli bireyler olması için gereklidir. [X^2 (sd=4, n=660)=2.03]” , “M16 Sınıfta çatışma yaratır. [X^2 (sd=4, n=660)=8.21]” , “M17 Empati kurmayı artırır. [X^2 (sd=4, n=660)=1.28]” , “M18 Tartışma kültürünü geliştirir. [X^2 (sd=4, n=660)=6.43]” , “M19 Öğrencilerin farklı fikirler edinmesi için gereklidir. [X^2 (sd=4, n=660)=5.35]” , “M20 Öğrencilerin üretkenliği için gereklidir. [X^2 (sd=4, n=660)=3.51]” , “M23 Öğrencilerin çevresi ile etkileşime girmesine imkân tanır. [X^2 (sd=4, n=660)=4.41]” , “M24 Öğrencilerin tutumlarını değiştirir. [X^2 (sd=4, n=660)=1.23]” , “M25 Öğrencilerin Türkçeyi doğru ve güzel kullanma becerisini geliştirir [X^2 (sd=4, n=660)=2.02]” , “M27 Öğrencilere sorumluluk kazandırır. [X^2 (sd=4, n=660)=4.68]” , “M29 Öğrencilerin dinleme düzeyini yükseltir. [X^2 (sd=4, n=660)=8.09]” , “M30 Öğrencilere ayırt etme gücü kazandırır. [X^2 (sd=4, n=660)=5.34]” , “M31 Öğrencilerde merak uyandırır. [X^2 (sd=4, n=660)=7.62]” , “M35 Öğrencilerin taraf tutmasına yol açar. [X^2 (sd=4, n=660)=6.35]” , “M36 Ön yargıların giderilmesini sağlar. [X^2 (sd=4, n=660)=7.98]” , “M37 Sosyal anlamayı geliştirir. [X^2 (sd=4, n=660)=6.91]” ve “M38 Öğrencilerin kişisel gelişimleri için gereklidir. [X^2 (sd=4, n=660)=3.63]” maddelerinde anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p>.05$).

Tablo 4.12.'ye göre tartışmalı konuların öğretimine ilişkin; “M6 Etkili öğretim stratejileri için öğretmen adayları eğitilmelidir.” , “M7 Demokratik eğitimin gereğidir.” , “M8 Yurttaşlık yeterliliği için gereklidir.” , “M21 Sosyal anlamayı artırır.” , “M22 Öğrencileri farklı gruplara karşı ön yargılı yapar.” , “M26 Sınıfta karmaşa yaratır.” , “M28 Ülke ve dünya sorunlarına duyarlı olmayı

öğretir.” “M32 Okul dışında tutulmalıdır.” , “M33 Sınıfta otorite boşluğu yaratır.” ve “M34 Yaratıcı fikirler üreten bireylerin sayısını artırır.” maddelerinde cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür ($p<.05$). Seçgin (2009); Ersoy (2013); Öztürk (2017) tarafından yapılan çalışmalarda da tartışmalı konuların öğretimine yönelik tutumların cinsiyetler arasında farklılık göstermesi, bu çalışmayı destekler niteliktedir. Bu sonuçların aksine, Tuncer (2018) tarafından yapılan araştırmada tartışmalı konuların öğretimine ilişkin görüşlerde cinsiyetin bir etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Doğanay, Akbulut-Taş ve Erden (2007) tarafından yapılan araştırmada ise bu araştırmadan farklı olarak, tartışmalı konuların öğretimi üzerinde eleştirel düşünmenin etkisinin araştırıldığı bölümde cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür.

“M6 Etkili öğretim stratejileri için öğretmen adayları eğitilmelidir.” konusunda cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 ($sd=4$, $n=660$)= 12.04 , $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M6 Etkili öğretim stratejileri için öğretmen adayları eğitilmelidir” maddesini kadın öğretmen adayları (%71,6) ve erkek öğretmen adaylarının (%61,3) en fazla “Kuvvetle Katılıyorum” olarak işaretledikleri görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda; cinsiyetler arasında oluşan farklılığın, kadın öğretmen adaylarının lehine olduğuna ulaşılmıştır. Yani öğretmen adaylarının öğretim stratejilerinin etkili olabilmesi için eğitilmesi gerektiği görüşüne, kadın öğretmen adayları erkeklere göre daha fazla katılmaktadır.

“M7 Demokratik eğitimin gereğidir.” konusunda cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 ($sd=4$, $n=660$)= 14.02 , $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M7 Demokratik eğitimin gereğidir.” maddesini kadın öğretmen adayları (%67,2) ve erkek öğretmen adaylarının (%59,6) en fazla “Kuvvetle Katılıyorum” olarak işaretledikleri görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda; cinsiyetler arasında oluşan farklılığın, kadın öğretmen adaylarının lehine olduğuna ulaşılmıştır. Yani tartışmalı konuların demokratik bir eğitim için şart olduğu görüşüne, kadın öğretmen adayları erkeklere göre daha fazla katılmaktadır.

“M8 Yurttaşlık yeterliliği için gereklidir.” konusunda cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 ($sd=4$, $n=660$)= 9.69 , $p<.05$. Tablo

incelendiğinde, “M8 Yurttaşlık yeterliliği için gereklidir.” maddesini kadın öğretmen adayları (%60,2) ve erkek öğretmen adaylarının (%50,4) en fazla “Kuvvetle Katılıyorum” olarak işaretledikleri görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda; cinsiyetler arasında oluşan farklılığın, kadın öğretmen adaylarının lehine olduğuna ulaşılmıştır. Yani tartışmalı konuların yurttaşlık eğitimi için gerekli olduğu görüşüne, kadın öğretmen adayları erkeklere göre daha fazla katılmaktadır.

“M21 Sosyal anlamayı arttırır.” konusunda cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=4, n=660)=13.22, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M21 Sosyal anlamayı arttırır.” maddesini kadın öğretmen adayları (%63,7) ve erkek öğretmen adaylarının (%51,7) en fazla “Kuvvetle Katılıyorum” olarak işaretledikleri görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda; cinsiyetler arasında oluşan farklılığın, kadın öğretmen adaylarının lehine olduğuna ulaşılmıştır. Yani tartışmalı konuların sosyal anlamaya faydalı olduğu görüşüne, kadın öğretmen adayları erkeklere göre daha fazla katılmaktadır.

“M22 Öğrencileri farklı gruplara karşı ön yargılı yapar.” konusunda cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=4, n=660)=10.40, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M22 Öğrencileri farklı gruplara karşı ön yargılı yapar.” maddesini kadın öğretmen adayları (%26,7) ve erkek öğretmen adaylarının (%21,7) en fazla “Kararsızım” olarak işaretledikleri görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda; cinsiyetler arasında oluşan farklılığın, kadın öğretmen adaylarının lehine olduğuna ulaşılmıştır. Yani her iki cinsiyet grubu da çoğunlukla kararsız olmakla birlikte tartışmalı konuların farklı gruplara karşı ön yargı oluşturduğu görüşüne, kadın öğretmen adayları erkeklere göre daha fazla katılmaktadır.

“M26 Sınıfta karmaşa yaratır.” konusunda cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=4, n=660)=13.20, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M26 Sınıfta karmaşa yaratır.” maddesini kadın öğretmen adayları (%32,6) ve erkek öğretmen adaylarının (%20,9) en fazla “Kararsızım” olarak işaretledikleri görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda; cinsiyetler arasında oluşan farklılığın, kadın öğretmen adaylarının lehine olduğuna ulaşılmıştır. Yani her iki cinsiyet

grubu da çoğunlukla kararsız olmakla birlikte tartışmalı konuların sınıfta karmaşa yarattığı görüşüne, kadın öğretmen adayları erkeklere göre daha fazla katılmaktadır.

“M28 Ülke ve dünya sorunlarına duyarlı olmayı öğretir.” konusunda cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=4, n=660)=12,19, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M28 Ülke ve dünya sorunlarına duyarlı olmayı öğretir.” maddesini kadın öğretmen adayları (%62,1) ve erkek öğretmen adaylarının (%56,5) en fazla “Kuvvetle Katılıyorum” olarak işaretledikleri görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda; cinsiyetler arasında oluşan farklılığın, kadın öğretmen adaylarının lehine olduğuna ulaşılmıştır. Yani tartışmalı konuların sorunlara karşı duyarlılığı arttırdığı görüşüne, kadın öğretmen adayları erkeklere göre daha fazla katılmaktadır.

“M32 Okul dışında tutulmalıdır.” konusunda cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=4, n=660)=10.44, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M32 Okul dışında tutulmalıdır.” maddesini kadın öğretmen adayları (%28,4) ve erkek öğretmen adaylarının (%27,8) en fazla “Hiç Katılmıyorum” olarak işaretledikleri görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda; cinsiyetler arasında oluşan farklılığın, kadın öğretmen adaylarının lehine olduğuna ulaşılmıştır. Yani her iki cinsiyet grubu da çoğunlukla hiç katılmamakla birlikte tartışmalı konuların okul dışında tutulmaması gerektiği görüşüne, kadın öğretmen adayları erkeklere göre daha fazla katılmaktadır.

“M33 Sınıfta otorite boşluğu yaratır.” konusunda cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=4, n=660)=20.26, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M33 Sınıfta otorite boşluğu yaratır.” maddesini kadın öğretmen adayları (%30,2) ve erkek öğretmen adaylarının (%31,3) en fazla “Hiç Katılmıyorum” olarak işaretledikleri görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda; cinsiyetler arasında oluşan farklılığın, erkek öğretmen adaylarının lehine olduğuna ulaşılmıştır. Yani her iki cinsiyet grubu da çoğunlukla hiç katılmamakla birlikte, tartışmalı konuların sınıfta otorite boşluğu yaratmadığı görüşüne, erkek öğretmen adayları kadınlara göre daha fazla katılmaktadır.

“M34 Yaratıcı fikirler üreten bireylerin sayısını artırır.” konusunda cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=4, n=660)=10,79, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M34 Yaratıcı fikirler üreten bireylerin sayısını artırır.” maddesini kadın öğretmen adayları (%57,9) ve erkek öğretmen adaylarının (%46,1) en fazla “Kuvvetle Katılıyorum” olarak işaretledikleri görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda; cinsiyetler arasında oluşan farklılığın, kadın öğretmen adaylarının lehine olduğuna ulaşılmıştır. Yani tartışmalı konuların yaratıcı fikirlerin oluşumuna katkısı olduğu görüşüne, kadın öğretmen adayları erkeklere göre daha fazla katılmaktadır.

Sonuçlara genel olarak bakıldığında “M6 Etkili öğretim stratejileri için öğretmen adayları eğitilmelidir.” , “M7 Demokratik eğitimin gereğidir.” , “M8 Yurttaşlık yeterliliği için gereklidir.” , “M21 Sosyal anlamayı artırır.” , “M22 Öğrencileri farklı gruplara karşı ön yargılı yapar.” , “M26 Sınıfta karmaşa yaratır.” , “M28 Ülke ve dünya sorunlarına duyarlı olmayı öğretir.” , “M32 Okul dışında tutulmalıdır.” ve “M34 Yaratıcı fikirler üreten bireylerin sayısını artırır.” maddelerinin kadın öğretmen adaylarının lehine; “M33 Sınıfta otorite boşluğu yaratır.” maddelerinin ise erkek öğretmen adaylarının lehine olduğu görülmüştür.

4.2.3.2. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Üniversite Değişkenine Göre Tartışmalı Konuların Öğretimine İlişkin Tutumlarına Ait Bulgular

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konuların öğretimine yönelik tutumlarının, öğrenim gördükleri üniversiteye göre farklılık gösterip göstermediğinin analizi “Kay-Kare testi” ile yapılmıştır.

Tablo 4.13.’de sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konuların öğretimine yönelik tutumlarının, madde madde üniversite değişkenine göre “Kay-kare testi” analiz sonuçları yer almaktadır. Ayrıca, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tutumlarının üniversite değişkenine göre madde madde yapılan analizinin f ve yüzdelik dilimlerini içeren tablo Ek 4’te sunulmuştur.

Tablo 4. 13. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konuların öğretimine yönelik tutumlarının üniversite değişkenine göre kay kare testi sonuçları

Mad.	Kuvvetle katılıyorum					Katılıyorum					Kararsızım					Katılmıyorum					Hiç katılmıyorum					x2	p
	A	B	İ	M	N	A	B	İ	M	N	A	B	İ	M	N	A	B	İ	M	N	A	B	İ	M	N		
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%		
M1 Eğitim programlarında yer almalıdır.	47	49	66	44	45	28	37	23	30	30	19	12	5	21	21	3	0,9	1,7	2,2	0,6	2,2	1,8	4,2	2,2	4,4	33.84	.006
M2 Branşım ile ilgili değildir.	6	5,4	31	5,1	6,3	9	12	14	9,6	9,4	26	29	5	19	23	28	28	14	29	26	31	26	35	38	35	94.05	.000
M3 Öğrencilerin sosyal katılım becerilerinin gelişmesi için gereklidir.	60	53	50	54	53	28	36	34	32	31	9,7	8	9,2	13	11	0,7	1,8	5	1,5	3,1	1,5	1,8	1,7	0	1,3	12.06	.739
M4 Öğrencilerin farklı gruplara karşı daha katı tutum geliştirmesine yol açar.	19	17	29	13	24	16	19	13	21	14	26	24	21	20	21	17	21	17	24	20	22	19	20	23	21	17.64	.345
M5 Sınıfta hoşgörü kültürünü artırır.	47	54	55	50	50	29	25	28	23	20	14	18	9,2	17	16	6	1,8	5,9	5,9	6,9	3,7	1,8	1,7	4,4	6,3	16.82	.397
M6 Etkili öğretim stratejileri için öğretmen adayları eğitilmelidir.	72	74	46	75	70	19	16	19	18	22	6	8	23	5,9	5	1,5	1,8	7,6	0	1,9	0,7	0	4,2	0,7	0,6	70.07	.000
M7 Demokratik eğitimin gereğidir	70	71	51	62	67	15	20	24	24	20	13	5,4	17	11	10	0,7	2,7	3,4	1,5	1,3	1,5	0,9	4,2	1,5	1,3	24.05	.088
M8 Yurttaşlık yeterliliği için gereklidir.	63	60	45	57	59	19	24	24	32	21	15	11	21	8,8	13	2,2	3,6	7,6	1,5	4,4	1,5	1,8	3,4	0,7	2,5	28.51	.027
M9 Öğrencilere üst düzey düşünme becerisi kazandırır.	57	64	47	66	59	28	22	26	22	24	13	12	16	10	8,8	0,7	0,9	8,4	0,7	6,3	0,7	0,9	2,5	0,7	1,9	32.02	.010
M10 Ülke sorunlarına duyarlılığı artırır.	67	70	54	65	68	26	21	25	26	18	6,7	7,1	11	5,1	7,5	0	1,8	5	3,7	5	0	0,9	5	0	1,3	32.86	.008
M11 Sınıfı canlı tutar.	59	69	51	58	64	23	21	25	28	22	15	8,9	13	10	8,8	1,5	0,9	6,7	2,9	2,5	1,5	0,9	3,4	0,7	3,1	21.57	.158

M12 Birlikte yaşama kültürünü destekler.	59	60	55	54	57	26	24	28	24	21	13	9,8	12	18	13	1,5	3,6	0,8	2,2	5	0,7	2,7	4,2	1,5	3,1	14.77	.541
M13 İfade becerisini geliştirir.	66	64	49	58	67	24	27	29	30	20	9	5,4	9,2	9,6	7,5	0,7	2,7	7,6	2,2	2,5	0	0,9	5,9	0	2,5	37.82	.002
M14 Eleştirel düşünme için gereklidir.	75	64	50	67	69	15	24	28	26	21	9	8	13	4,4	3,8	1,5	2,7	6,7	1,5	2,5	0	0,9	3,4	0,7	3,1	37.64	.002
M15 Öğrencilerin bilinçli bireyler olması için gereklidir.	72	69	54	65	65	20	20	25	26	21	6	8	8,4	8,1	8,8	2,2	2,7	8,4	0,7	3,1	0	0,9	4,2	0,7	2,5	27.48	.036
M16 Sınıfta çatışma yaratır.	20	19	40	27	23	13	20	19	21	17	34	32	13	27	30	11	16	10	15	12	21	13	17	10	18	36.50	.002
M17 Empati kurmayı artırır.	57	58	51	49	52	33	31	25	36	33	8,2	8,9	12	13	6,9	0,7	0,9	6,7	0	2,5	0,7	0,9	5	2,2	5	33.31	.007
M18 Tartışma kültürünü geliştirir.	64	62	49	59	54	24	28	26	34	33	7,5	9,8	10	7,4	8,8	2,2	0,9	9,2	0	1,9	2,2	0	5,9	0	2,5	45.20	.000
M19 Öğrencilerin farklı fikirler edinmesi için gereklidir.	65	66	52	60	62	24	24	23	29	25	8,2	8	10	8,8	8,2	1,5	0,9	6,7	0,7	2,5	1,5	0,9	8,4	1,5	2,5	32.52	.009
M20 Öğrencilerin üretkenliği için gereklidir.	60	66	61	52	54	28	21	26	29	30	12	8	5,9	19	11	0	3,6	1,7	0	3,1	0	0,9	5	0	2,5	38.96	.001
M21 Sosyal anlamayı artırır.	60	71	56	57	56	29	21	29	33	31	9,7	6,3	8,4	8,8	7,5	0	2,7	1,7	0,7	1,9	0,7	0	4,2	0,7	3,1	21.01	.178
M22 Öğrencileri farklı gruplara karşı ön yargılı yapar.	19	17	34	16	16	9,7	11	21	14	15	30	19	16	32	26	15	25	12	18	20	26	29	18	20	23	41.70	.000
M23 Öğrencilerin çevresi ile etkileşime girmesine imkân tanır.	53	61	58	51	56	37	27	24	36	32	9	9,8	10	12	8,2	1,5	1,8	3,4	0,7	1,3	0	0,9	4,2	0,7	2,5	18.74	.282
M24 Öğrencilerin tutumlarını değiştirir.	40	50	54	32	41	31	25	19	35	36	23	19	14	26	16	4,5	4,5	8,4	5,1	3,8	0,7	1,8	4,2	1,5	3,1	31.88	.010

M25 Öğrencilerin Türkçeyi doğru ve güzel kullanma becerisini geliştirir.	48	61	55	38	47	22	23	22	26	22	24	13	14	25	21	3,7	3,6	3,4	8,1	4,4	2,2	0	5,9	2,9	6,3	29.98	.018
M26 Sınıfta karmaşa yaratır.	13	16	30	15	16	13	14	16	16	14	29	31	15	36	30	20	17	27	21	18	24	21	12	12	21	37.08	.002
M27 Öğrencilere sorumluluk kazandırır.	49	54	46	43	44	27	23	26	26	33	19	18	12	24	13	3,7	1,8	8,4	2,9	6,3	0,7	2,7	7,6	3,7	3,1	29.33	.022
M28 Ülke ve dünya sorunlarına duyarlı olmayı öğretir.	63	71	50	57	60	25	24	26	30	29	9,7	4,5	8,4	10	6,9	0,7	0,9	6,7	1,5	2,5	0,7	0	8,4	0,7	1,9	46.24	.000
M29 Öğrencilerin dinleme düzeyini yükseltir.	51	63	48	49	56	32	23	25	32	25	14	14	12	13	13	3	0	4,2	4,4	1,9	0	0	11	1,5	3,8	44.28	.000
M30 Öğrencilere ayırt etme gücü kazandırır.	54	64	49	47	55	28	29	25	38	32	16	4,5	13	11	6,9	0,7	1,8	3,4	2,9	1,9	1,5	0,9	10	0,7	3,8	44.54	.000
M31 Öğrencilerde merak uyandırır.	54	65	45	58	64	33	22	31	35	23	10	8,9	8,4	6,6	8,8	1,5	2,7	5,9	0,7	1,3	1,5	0,9	10	0	2,5	50.50	.000
M32 Okul dışında tutulmalıdır.	16	13	32	12	11	5,2	8	18	11	11	21	23	9,2	31	25	23	26	19	23	22	34	29	21	24	31	54.63	.000
M33 Sınıfta otorite boşluğu yaratır.	8,2	8,9	29	9,6	11	5,2	3,6	18	5,1	9,4	22	27	18	30	19	25	28	13	29	28	39	33	22	26	33	74.12	.000
M34 Yaratıcı fikirler üreten bireylerin sayısını artırır.	54	63	45	54	54	28	27	31	26	28	14	8,9	13	16	11	0,7	1,8	3,4	2,9	3,1	3	0	7,6	1,5	3,8	22.03	.142
M35 Öğrencilerin taraf tutmasına yol açar.	16	17	40	14	22	13	14	18	20	11	23	25	13	32	26	24	15	15	19	19	23	29	13	15	23	53.30	.000
M36 Ön yargıların giderilmesini sağlar.	42	48	52	33	47	34	32	29	23	26	19	13	11	33	18	4,5	3,6	5	8,8	5,7	1,5	2,7	2,5	2,2	3,8	35.32	.004
M37 Sosyal anlamayı geliştirir.	54	59	53	54	53	36	29	30	33	30	6	8	8,4	11	9,4	2,2	2,7	4,2	2,2	3,1	1,5	1,8	4,2	0	4,4	13.33	.648
M38 Öğrencilerin kişisel gelişimleri için gereklidir.	57	65	54	53	57	29	21	25	27	25	9	9,8	9,2	18	10	3	2,7	5	1,5	3,1	1,5	0,9	6,7	0	4,4	28.16	.030

p<.05

Tablo 4.13. incelendiğinde; “M3 Öğrencilerin sosyal katılım becerilerinin gelişmesi için gereklidir. [X^2 (sd=16, n=660)=12.06]” , “M4 Öğrencilerin farklı gruplara karşı daha katı tutum geliştirmesine yol açar. [X^2 (sd=16, n=660)=17.64]” , “M5 Sınıfta hoşgörü kültürünü artırır. [X^2 (sd=16, n=660)=16.82]” , “M7 Demokratik eğitimin gereğidir. [X^2 (sd=16, n=660)=24.05]” , “M11 Sınıfı canlı tutar. [X^2 (sd=16, n=660)=21.57]” , “M12 Birlikte yaşama kültürünü destekler. [X^2 (sd=16, n=660)=14.77]” , “M21 Sosyal anlamayı artırır. [X^2 (sd=16, n=660)=21.01]” , “M23 Öğrencilerin çevresi ile etkileşime girmesine imkân tanır. [X^2 (sd=16, n=660)=18.74]” , “M34 Yaratıcı fikirler üreten bireylerin sayısını artırır. [X^2 (sd=16, n=660)=22.03]” ve “M37 Sosyal anlamayı geliştirir. [X^2 (sd=16, n=660)=13.33]” maddelerinde anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p>.05$).

Tablo 4.13’e göre tartışmalı konuların öğretimine ilişkin; “M1 Eğitim programlarında yer almalıdır.” , “M2 Branşıyla ilgili değildir.” , “M6 Etkili öğretim stratejileri için öğretmen adayları eğitilmelidir.” , “M8 Yurttaşlık yeterliliği için gereklidir.” , “M9 Öğrencilere üst düzey düşünme becerisi kazandırır.” , “M10 Ülke sorunlarına duyarlılığı artırır.” , “M13 İfade becerisini geliştirir.” , “M14 Eleştirel düşünme için gereklidir.” , “M15 Öğrencilerin bilinçli bireyler olması için gereklidir.” , “M16 Sınıfta çatışma yaratır.” , “M17 Empati kurmayı artırır.” , “M18 Tartışma kültürünü geliştirir.” , “M19 Öğrencilerin farklı fikirler edinmesi için gereklidir.” , “M20 Öğrencilerin üretkenliği için gereklidir.” , “M22 Öğrencileri farklı gruplara karşı ön yargılı yapar.” , “M24 Öğrencilerin tutumlarını değiştirir.” , “M25 Öğrencilerin Türkçeyi doğru ve güzel kullanma becerisini geliştirir.” , “M26 Sınıfta karmaşa yaratır.” , “M27 Öğrencilere sorumluluk kazandırır.” , “M28 Ülke ve dünya sorunlarına duyarlı olmayı öğretir.” , “M29 Öğrencilerin dinleme düzeyini yükseltir.” , “M30 Öğrencilere ayırt etme gücü kazandırır.” , “M31 Öğrencilerde merak uyandırır.” , “M32 Okul dışında tutulmalıdır.” , “M33 Sınıfta otorite boşluğu yaratır.” , “M35 Öğrencilerin taraf tutmasına yol açar.” , “M36 Ön yargıların giderilmesini sağlar.” ve “M38 Öğrencilerin kişisel gelişimleri için gereklidir.” maddelerinde üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür ($p<.05$).

“M1 Eğitim programlarında yer almalıdır.” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=33.84, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, bu maddeyi Akdeniz Üniversitesi (%47,0), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%49,1), İnönü Üniversitesi (%66,4) Marmara Üniversitesi (%44,1) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%44,7) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Kuvvetle Katılıyorum” olarak işaretledikleri görülmektedir. İnönü Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, tartışmalı konuların eğitim programlarında daha fazla yer alması gerektiği görüşüne diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre daha fazla katılmaktadır.

“M2 Branşım ile ilgili değildir.” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=90.05, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, bu maddeyi Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi’nde (%29,5) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Kararsızım” olarak işaretledikleri görülmektedir. Aynı maddeyi Akdeniz Üniversitesi (%31,3), İnönü Üniversitesi (%35,3) Marmara Üniversitesi (%37,5) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%35,2) öğrenim gören öğretmen adayları ise “Hiç Katılmıyorum” olarak işaretlemiştir. Marmara Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, tartışmalı konuların branşıyla ilgili olmadığı görüşüne diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre daha fazla katılmaktadır.

“M6 Etkili öğretim stratejileri için öğretmen adayları eğitilmelidir.” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=70.07, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, bu maddeyi Akdeniz Üniversitesi (%72,4), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%74,1), İnönü Üniversitesi (%46,2) Marmara Üniversitesi (%75,0) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%70,4) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Kuvvetle Katılıyorum” olarak işaretledikleri görülmektedir. Marmara Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, öğretim stratejilerinin etkili olabilmesi için öğretmen adaylarının eğitilmesi gerektiği görüşüne diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre daha fazla katılmaktadır.

“M8 Yurttaşlık yeterliliği için gereklidir.” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=28.51, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, bu maddeyi Akdeniz Üniversitesi (%62,7), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%59,8), İnönü Üniversitesi (%44,5) Marmara Üniversitesi (%56,6) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%59,1) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Kuvvetle Katılıyorum” olarak işaretledikleri görülmektedir. Akdeniz Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, yurttaşlık yeterliği için tartışmalı konuların öğretiminin gerekli olduğu görüşüne diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre daha fazla katılmaktadır.

“M9 Öğrencilere üst düzey düşünme becerisi kazandırır.” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=32.02, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, bu maddeyi Akdeniz Üniversitesi (%56,7), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%64,3), İnönü Üniversitesi (%47,1) Marmara Üniversitesi (%66,2) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%59,1) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Kuvvetle Katılıyorum” olarak işaretledikleri görülmektedir. Marmara Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, tartışmalı konuların öğrencilere üst düzey düşünme becerisi kazandırdığı görüşüne diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre daha fazla katılmaktadır.

“M10 Ülke sorunlarına duyarlılığı artırır.” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=32.86, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, bu maddeyi Akdeniz Üniversitesi (%67,2), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%69,6), İnönü Üniversitesi (%53,8) Marmara Üniversitesi (%65,4) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%67,9) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Kuvvetle Katılıyorum” olarak işaretledikleri görülmektedir. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, tartışmalı konuların ülke sorunlarına karşı duyarlılığı arttırdığı görüşüne diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre daha fazla katılmaktadır.

“M13 İfade becerisini geliştirir.” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=37.82, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, bu maddeyi Akdeniz Üniversitesi (%66,4), Bolu Abant İzzet

Baysal Üniversitesi (%64,3), İnönü Üniversitesi (%48,7) Marmara Üniversitesi (%58,1) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi'nde (%67,3) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Kuvvetle Katılıyorum” olarak işaretledikleri görülmektedir. Necmettin Erbakan Üniversitesi'nde öğrenim gören öğretmen adayları, tartışmalı konuların ifade becerisini geliştirdiği görüşüne diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre daha fazla katılmaktadır.

“M14 Eleştirel düşünme için gereklidir.” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=37.64, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, bu maddeyi Akdeniz Üniversitesi (%74,6), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%64,3), İnönü Üniversitesi (%49,6) Marmara Üniversitesi (%66,9) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi'nde (%69,2) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Kuvvetle Katılıyorum” olarak işaretledikleri görülmektedir. Akdeniz Üniversitesi'nde öğrenim gören öğretmen adayları, tartışmalı konuların eleştirel düşünme için gerekli olduğu görüşüne diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre daha fazla katılmaktadır.

“M15 Öğrencilerin bilinçli bireyler olması için gereklidir.” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=27.48, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, bu maddeyi Akdeniz Üniversitesi (%71,6), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%68,8), İnönü Üniversitesi (%53,8) Marmara Üniversitesi (%64,7) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi'nde (%64,8) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Kuvvetle Katılıyorum” olarak işaretledikleri görülmektedir. Akdeniz Üniversitesi'nde öğrenim gören öğretmen adayları, tartışmalı konuların bilinçli bireyler yetiştirilmesi için gerekli olduğu görüşüne diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre daha fazla katılmaktadır.

“M16 Sınıfta çatışma yaratır.” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=36.50, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, bu maddeyi İnönü Üniversitesi'nde (40,3) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Kuvvetle Katılıyorum” olarak işaretledikleri görülmektedir. Aynı maddeyi Akdeniz Üniversitesi (%34,3), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi'nde (%32,1), Marmara Üniversitesi (%27,2) ve Necmettin

Erbakan Üniversitesi'nde (%30,2) öğrenim gören öğretmen adayları ise “Kararsızım” olarak işaretlemiştir. İnönü Üniversitesi'nde öğrenim gören öğretmen adayları, tartışmalı konuların sınıfta çatışma yaratacağı görüşüne diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre daha fazla katılmaktadır.

“M17 Empati kurmayı artırır.” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=33.31, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, bu maddeyi Akdeniz Üniversitesi (%57,5), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%58), İnönü Üniversitesi (%51,3) Marmara Üniversitesi (%48,5) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi'nde (%52,2) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Kuvvetle Katılıyorum” olarak işaretledikleri görülmektedir. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi'nde öğrenim gören öğretmen adayları, tartışmalı konuların empati becerisini arttırdığı görüşüne diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre daha fazla katılmaktadır.

“M18 Tartışma kültürünü geliştirir.” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=45.20, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, bu maddeyi Akdeniz Üniversitesi (%64,2), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%61,6), İnönü Üniversitesi (%48,7) Marmara Üniversitesi (%58,8) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi'nde (%54,1) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Kuvvetle Katılıyorum” olarak işaretledikleri görülmektedir. Akdeniz Üniversitesi'nde öğrenim gören öğretmen adayları, tartışmalı konuların tartışma kültürünü geliştirdiği görüşüne diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre daha fazla katılmaktadır.

“M19 Öğrencilerin farklı fikirler edinmesi için gereklidir.” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=32.52, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, bu maddeyi Akdeniz Üniversitesi (%64,9), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%66,1), İnönü Üniversitesi (%52,1) Marmara Üniversitesi (%59,6) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi'nde (%61,6) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Kuvvetle Katılıyorum” olarak işaretledikleri görülmektedir. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi'nde öğrenim gören öğretmen adayları, tartışmalı konuların öğrencilerin farklı fikirler

edinmesi için gerekli olduğu görüşüne diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre daha fazla katılmaktadır.

“M20 Öğrencilerin üretkenliği için gereklidir.” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=38.96, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, bu maddeyi Akdeniz Üniversitesi (%60,4), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%66,1), İnönü Üniversitesi (%61,3) Marmara Üniversitesi (%52,2) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%54,1) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Kuvvetle Katılıyorum” olarak işaretledikleri görülmektedir. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, tartışmalı konuların öğrencilerin üretkenliği için gerekli olduğu görüşüne diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre daha fazla katılmaktadır.

“M22 Öğrencileri farklı gruplara karşı ön yargılı yapar.” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=41.70, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, bu maddeyi İnönü Üniversitesi’nde (%33,6) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Kuvvetle Katılıyorum” olarak işaretledikleri görülmektedir. Aynı maddeyi Akdeniz Üniversitesi (%29,9), Marmara Üniversitesi (%32,4) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%25,8) öğrenim gören öğretmen adayları “Kararsızım”; Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi’nde (%28,6) öğrenim gören öğretmen adayları ise “Hiç Katılmıyorum” olarak işaretlemiştir. İnönü Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, tartışmalı konuların öğrencileri farklı gruplara karşı ön yargılı yaptığı görüşüne diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre daha fazla katılmaktadır.

“M24 Öğrencilerin tutumlarını değiştirir.” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=31.88, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, bu maddeyi Akdeniz Üniversitesi (%40,3), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%50), İnönü Üniversitesi (%53,8) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%40,9) öğrenim gören öğretmen adaylarının “Kuvvetle Katılıyorum” olarak işaretledikleri görülmektedir. Aynı maddeyi Marmara Üniversitesi’nde (%35,3) öğrenim gören öğretmen adayları ise “Katılıyorum” olarak işaretlemiştir. İnönü Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları,

tartışmalı konuların öğrencilerin tutumlarını değiştirdiği görüşüne diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre daha fazla katılmaktadır.

“M25 Öğrencilerin Türkçeyi doğru ve güzel kullanma becerisini geliştirir.” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=29.98, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, bu maddeyi Akdeniz Üniversitesi (%47,8), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%60,7), İnönü Üniversitesi (%54,6) Marmara Üniversitesi (%38,2) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%46,5) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Kuvvetle Katılıyorum” olarak işaretledikleri görülmektedir. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, tartışmalı konuların Türkçeyi doğru ve güzel kullanma becerisini geliştirdiği görüşüne diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre daha fazla katılmaktadır.

“M26 Sınıfta karmaşa yaratır.” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=37.08, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, bu maddeyi İnönü Üniversitesi’nde (%30,3) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Kuvvetle Katılıyorum” olarak işaretledikleri görülmektedir. Aynı maddeyi Akdeniz Üniversitesi (%29,1), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%31,3) Marmara Üniversitesi (%36) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%29,6) öğrenim gören öğretmen adayları ise “Kararsızım” olarak işaretlemiştir. İnönü Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, tartışmalı konuların sınıfta karmaşa yarattığı görüşüne diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre daha fazla katılmaktadır.

“M27 Öğrencilere sorumluluk kazandırır.” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=29.33, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, bu maddeyi Akdeniz Üniversitesi (%49,3), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%54,5), İnönü Üniversitesi (%46,2) Marmara Üniversitesi (%43,4) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%44) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Kuvvetle Katılıyorum” olarak işaretledikleri görülmektedir. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, tartışmalı konuların öğrencilere sorumluluk kazandırdığı görüşüne diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre daha fazla katılmaktadır.

“M28 Ülke ve dünya sorunlarına duyarlı olmayı öğretir.” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=46.24, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, bu maddeyi Akdeniz Üniversitesi (%63,4), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%70,5), İnönü Üniversitesi (%50,4) Marmara Üniversitesi (%57,4) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%59,7) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Kuvvetle Katılıyorum” olarak işaretledikleri görülmektedir. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, tartışmalı konuların ülke ve dünya sorunlarına duyarlı olmayı öğrettiği görüşüne diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre daha fazla katılmaktadır.

“M29 Öğrencilerin dinleme düzeyini yükseltir.” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=44.28, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, bu maddeyi Akdeniz Üniversitesi (%50,7), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%62,5), İnönü Üniversitesi (%47,9) Marmara Üniversitesi (%49,3) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%56) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Kuvvetle Katılıyorum” olarak işaretledikleri görülmektedir. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, tartışmalı konuların öğrencilerin dinleme düzeyini yükselttiği görüşüne diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre daha fazla katılmaktadır.

“M30 Öğrencilere ayırt etme gücü kazandırır.” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=44.54, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, bu maddeyi Akdeniz Üniversitesi (%53,7), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%64,3), İnönü Üniversitesi (%48,7) Marmara Üniversitesi (%47,1) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%55,3) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Kuvvetle Katılıyorum” olarak işaretledikleri görülmektedir. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, tartışmalı konuların öğrencilere ayırt etme gücü kazandırdığı görüşüne diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre daha fazla katılmaktadır.

“M31 Öğrencilerde merak uyandırır.” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=50.50, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, bu maddeyi Akdeniz Üniversitesi (%53,7), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%65,2), İnönü Üniversitesi (%44,5) Marmara Üniversitesi (%58,1) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%64,2) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Kuvvetle Katılıyorum” olarak işaretledikleri görülmektedir. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, tartışmalı konuların öğrencilerde merak uyandırdığı görüşüne diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre daha fazla katılmaktadır.

“M32 Okul dışında tutulmalıdır.” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=54.63, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, bu maddeyi İnönü Üniversitesi’nde (%31,9) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Kuvvetle Katılıyorum” olarak işaretledikleri görülmektedir. Aynı maddeyi Marmara Üniversitesi’nde (%30,9) öğrenim gören öğretmen adayları “Kararsızım”; Akdeniz Üniversitesi (%34,3), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%29,5) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%31,4) öğrenim gören öğretmen adayları ise “Hiç Katılmıyorum” olarak işaretlemiştir. Akdeniz Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, tartışmalı konuların okul dışında tutulmaması gerektiği görüşüne diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre daha fazla katılmaktadır.

“M33 Sınıfta otorite boşluğu yaratır.” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=74.12, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, bu maddeyi İnönü Üniversitesi’nde (%29,4) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Kuvvetle Katılıyorum” olarak işaretledikleri görülmektedir. Aynı maddeyi Marmara Üniversitesi’nde (%30,1) öğrenim gören öğretmen adayları “Kararsızım”; Akdeniz Üniversitesi (%38,8), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%33) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%32,7) öğrenim gören öğretmen adayları ise “Hiç Katılmıyorum” olarak işaretlemiştir. Akdeniz Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, tartışmalı konuların sınıfta otorite boşluğu yaratmadığı görüşüne diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre daha fazla katılmaktadır.

“M35 Öğrencilerin taraf tutmasına yol açar.” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=53.30, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, bu maddeyi İnönü Üniversitesi’nde (%40,3) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Kuvvetle Katılıyorum” olarak işaretledikleri görülmektedir. Aynı maddeyi Marmara Üniversitesi (%32,4) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%25,8) öğrenim gören öğretmen adayları “Kararsızım”; Akdeniz Üniversitesi’nde (%23,9) öğrenim gören öğretmen adayları “Katılmıyorum”; Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi’nde (%28,6) öğrenim gören öğretmen adayları ise “Hiç Katılmıyorum” olarak işaretlemiştir. İnönü Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, tartışmalı konuların öğrencilerin taraf tutmasına yol açtığı görüşüne diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre daha fazla katılmaktadır.

“M36 Ön yargıların giderilmesini sağlar.” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=35.32, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, bu maddeyi Akdeniz Üniversitesi (%41,8), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%48,2), İnönü Üniversitesi (%52,1) Marmara Üniversitesi (%33,1) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%46,5) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Kuvvetle Katılıyorum” olarak işaretledikleri görülmektedir. İnönü Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, tartışmalı konuların ön yargıların giderilmesini sağladığı görüşüne diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre daha fazla katılmaktadır.

“M38 Öğrencilerin kişisel gelişimleri için gereklidir.” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=28.16, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, bu maddeyi Akdeniz Üniversitesi (%57,5), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%65,2), İnönü Üniversitesi (%53,8), Marmara Üniversitesi (%52,9) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%57,2) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Kuvvetle Katılıyorum” olarak işaretledikleri görülmektedir. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, tartışmalı konuların öğrencilerin kişisel gelişimleri için gerekli olduğu görüşüne diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre daha fazla katılmaktadır.

Sonuçlara genel olarak bakıldığında “M8 Yurttaşlık yeterliliği için gereklidir.” , “M14 Eleştirel düşünme için gereklidir.” , “M15 Öğrencilerin bilinçli bireyler olması için gereklidir.” ve “M18 Tartışma kültürünü geliştirir.” maddelerinin Akdeniz Üniversitesi’nde; “M10 Ülke sorunlarına duyarlılığı arttırır.” , “M17 Empati kurmayı arttırır.” , “M19 Öğrencilerin farklı fikirler edinmesi için gereklidir.” , “M20 Öğrencilerin üretkenliği için gereklidir.” , “M25 Öğrencilerin Türkçeyi doğru ve güzel kullanma becerisini geliştirir.” , “M27 Öğrencilere sorumluluk kazandırır.” , “M28 Ülke ve dünya sorunlarına duyarlı olmayı öğretir.” , “M29 Öğrencilerin dinleme düzeyini yükseltir.” , “M30 Öğrencilere ayırt etme gücü kazandırır.” , “M31 Öğrencilerde merak uyandırır.” , “M32 Okul dışında tutulmalıdır.” ve “M33 Sınıfta otorite boşluğu yaratır.” maddelerinin Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi’nde; “M1 Eğitim programlarında yer almalıdır.” , “M16 Sınıfta çatışma yaratır.” , “M22 Öğrencileri farklı gruplara karşı ön yargılı yapar.” , “M24 Öğrencilerin tutumlarını değiştirir.” , “M26 Sınıfta karmaşa yaratır.” , “M35 Öğrencilerin taraf tutmasına yol açar.” , “M36 Ön yargıların giderilmesini sağlar.” ve “M38 Öğrencilerin kişisel gelişimleri için gereklidir.” maddelerinin İnönü Üniversitesi’nde; “M2 Branşım ile ilgili değildir.” , “M6 Etkili öğretim stratejileri için öğretmen adayları eğitilmelidir.” ve “M9 Öğrencilere üst düzey düşünme becerisi kazandırır.” maddelerinin Marmara Üniversitesi’nde; “M13 İfade becerisini geliştirir.” maddesinin ise Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adaylarının lehine olduğu görülmüştür.

Ersoy (2013) tarafından yapılan çalışmada tartışmalı konuların öğretimine yönelik tutumların üniversiteler arasında farklılık göstermesi bu çalışmayı desteklemektedir.

4.2.3.3. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Tartışmalı Konuların Öğretimine İlişkin Tutumlarına Ait Bulgular

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konuların öğretimine yönelik tutumlarının, öğrenim gördükleri sınıf düzeyine göre farklılık gösterip göstermediğinin analizi “Kay-kare testi” ile yapılmıştır.

Tablo 4.14.’te sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konuların öğretimine yönelik tutumlarının, madde madde sınıf düzeyi değişkenine göre “Kay-kare testi” analiz sonuçları yer almaktadır. Ayrıca, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tutumlarının sınıf düzeyi değişkenine göre madde madde yapılan analizinin f ve yüzdeler dilimlerini içeren tablo EK 5’te sunulmuştur.

Tablo 4. 14. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konuların öğretimine yönelik tutumlarının sınıf düzeyi değişkenine göre kay kare testi sonuçları

Mad.	Kuvvetle katılıyorum				Katılıyorum				Kararsızım				Katılmıyorum				Hiç katılmıyorum				x2	p
	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4		
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%		
M1 Eğitim programlarında yer almalıdır.	50,6	51,2	45,8	51,2	26,8	27,7	33,1	29,9	17,7	18,7	15,7	12,8	1,22	1,2	1,2	3,05	3,66	1,2	4,22	3	9.37	.670
M2 Branşım ile ilgili değildir.	9,15	12	10,2	9,76	10,4	15,7	7,23	9,15	24,4	28,9	20,5	9,15	26,8	21,7	27,1	24,4	29,3	22	34,9	48	42.82	.000
M3 Öğrencilerin sosyal katılım becerilerinin gelişmesi için gereklidir.	55,5	50,6	56,6	53	29,9	31,9	33,7	32,9	9,15	15,7	7,83	8,54	4,27	1,2	1,81	2,44	1,22	0,6	0	3	18.07	.113
M4 Öğrencilerin farklı gruplara karşı daha katı tutum geliştirmesine yol açar.	23,8	22,9	16,9	17,7	22,6	16,3	12	15,2	22	26,5	24,7	16,5	16,5	15,1	29,5	18,3	15,2	19	16,9	32	38.19	.000
M5 Sınıfta hoşgörü kültürünü artırır.	55,5	46,4	50,6	51,8	20,7	24,7	30,1	23,2	15,2	18,1	13,3	13,4	5,49	6,02	3,61	6,71	3,05	4,8	2,41	4,9	9.85	.629
M6 Etkili öğretim stratejileri için öğretmen adayları eğitilmelidir.	74,4	59,6	70,5	67,7	17,7	18,1	18,7	22,6	4,88	18,1	7,83	5,49	2,44	2,41	1,2	3,66	0,61	1,8	1,81	0,6	28.69	.004
M7 Demokratik eğitimin gereğidir	68,9	56,6	67,5	65,2	18,3	23,5	18,7	22	10,4	16,9	9,64	7,93	1,22	1,81	1,81	2,44	1,22	1,2	2,41	2,4	12.66	.394
M8 Yurttaşlık yeterliliği için gereklidir.	57,3	45,8	62	62,2	23,2	23,5	21,1	28	12,8	22,9	12	6,1	3,66	6,02	3,01	2,44	3,05	1,8	1,81	1,2	29.54	.003
M9 Öğrencilere üst düzey düşünme becerisi kazandırır.	62,2	48,2	62,7	62,2	22	29,5	21,1	25,6	10,4	16,3	13,3	7,32	4,27	4,22	1,81	3,66	1,22	1,8	1,2	1,2	15.63	.208
M10 Ülke sorunlarına duyarlılığı artırır.	69,5	55,4	69,3	65,9	20,7	23,5	24,1	23,8	6,71	12,7	4,22	6,1	2,44	6,02	1,81	2,44	0,61	2,4	0,6	1,8	21.51	.043
M11 Sınıfı canlı tutar.	64	55,4	60,2	61	17,7	22,9	28,3	26,2	14,6	14,5	7,83	7,93	3,05	4,22	2,41	1,83	0,61	3	1,2	3	17.77	.123
M12 Birlikte yaşama kültürünü destekler.	60,4	50,6	59	58,5	20,7	22,9	27,1	27,4	10,4	20,5	10,8	11	4,27	2,41	1,81	2,44	4,27	3,6	1,2	0,6	21.42	.045
M13 İfade becerisini geliştirir.	64,6	53,6	64,5	62,8	25	22,9	27,1	27,4	5,49	16,9	3,61	6,71	3,05	3,61	3,61	1,83	1,83	3	1,2	1,2	27.63	.006
M14 Eleştirel düşünme için gereklidir.	69,5	56,6	71,1	64,6	20,1	24,7	20,5	25,6	6,71	12	4,82	5,49	3,05	3,61	1,81	3,05	0,61	3	1,81	1,2	16.44	.172
M15 Öğrencilerin bilinçli bireyler olması için gereklidir.	65,9	56,6	68,7	68,3	25,6	21,1	19,9	22,6	5,49	14,5	5,42	6,1	1,83	3,61	5,42	2,44	1,22	4,2	0,6	0,6	28.65	.004
M16 Sınıfta çatışma yaratır.	21,3	36,1	19,3	26,2	19,5	15,7	17,5	18,9	29,9	26,5	31,3	23,2	15,2	7,83	16,3	11,6	14	14	15,7	20	22.47	.032
M17 Empati kurmayı artırır.	55,5	53,6	52,4	51,8	31,7	26,5	33,7	36	9,15	15,1	8,43	6,1	1,83	1,81	1,81	3,05	1,83	3	3,61	3	12.07	.440
M18 Tartışma kültürünü geliştirir.	61,6	54,8	56	57,3	26,8	26,5	31,9	31,1	6,1	13,9	7,83	6,71	3,05	2,41	2,41	3,05	2,44	2,4	1,81	1,8	9.92	.622

M19 Öğrencilerin farklı fikirler edinmesi için gereklidir.	65,2	54,2	61,4	62,8	21,3	25,9	27,1	26,2	8,54	12,7	7,83	5,49	1,22	4,22	1,2	3,05	3,66	3	2,41	2,4	13.30	.347
M20 Öğrencilerin üretkenliği için gereklidir.	59,1	59	59,6	55,5	26,2	22,9	24,7	34,1	12,2	14,5	13,3	5,49	1,22	1,81	1,2	2,44	1,22	1,8	1,2	2,4	13.85	.310
M21 Sosyal anlamayı artırır.	64,6	51,8	60,8	61	28	31,3	28,3	28,7	5,49	12	7,83	7,32	0	2,41	1,81	1,22	1,83	2,4	1,2	1,8	12.03	.443
M22 Öğrencileri farklı gruplara karşı ön yargılı yapar.	17,7	26,5	17,5	18,3	8,54	14,5	15,1	18,3	29,3	24,1	29,5	17,1	20,7	12,7	19,9	18,3	23,8	22	18,1	28	24.53	.017
M23 Öğrencilerin çevresi ile etkileşime girmesine imkân tanır.	56,7	54,2	53,6	57,3	31,7	28,9	34,9	30,5	9,76	12	7,83	9,15	1,22	1,81	1,81	1,83	0,61	3	1,81	1,2	6.30	.900
M24 Öğrencilerin tutumlarını değiştirir.	47	44,6	40,4	39	26,8	27,7	30,1	35,4	19,5	21,7	20,5	17,7	4,88	4,22	7,23	4,27	1,83	1,8	1,81	3,7	8.47	.747
M25 Öğrencilerin Türkçeyi doğru ve güzel kullanma becerisini geliştirir.	57,9	47,6	45,8	44,5	19,5	25,3	22,3	25	15,9	21,7	21,1	20,1	3,66	3,01	6,02	6,1	3,05	2,4	4,82	4,3	11.42	.493
M26 Sınıfta karmaşa yaratır.	14,6	25,3	14,5	17,1	14	13,9	17,5	14	31,1	30,1	30,1	22,6	19,5	15,7	24,1	23,2	20,7	15	13,9	23	19.98	.067
M27 Öğrencilere sorumluluk kazandırır.	54,3	41	50	43,3	22,6	29,5	25,9	31,7	14,6	20,5	16,9	17,1	4,27	5,42	4,82	4,27	4,27	3,6	2,41	3,7	9.68	.644
M28 Ülke ve dünya sorunlarına duyarlı olmayı öğretir.	63,4	53,6	65,1	58,5	22,6	30,1	26,5	29,3	8,54	12,7	3,61	7,32	2,44	1,2	3,01	3,05	3,05	2,4	1,81	1,8	15.18	.232
M29 Öğrencilerin dinleme düzeyini yükseltir.	53	48,8	57,2	53,7	25,6	28,9	26,5	29,3	14	17,5	9,04	12,8	3,66	3,01	2,41	1,83	3,66	1,8	4,82	2,4	10.12	.605
M30 Öğrencilere ayırt etme gücü kazandırır.	53,7	50,6	56,6	53,7	28	30,1	30,7	33,5	12,2	13,3	7,23	8,54	1,22	4,22	1,2	1,83	4,88	1,8	4,22	2,4	13.28	.349
M31 Öğrencilerde merak uyandırır.	60,4	54,2	57,8	57,3	24,4	30,1	30,1	30,5	11	10,2	6,63	6,71	1,22	3,61	1,81	2,44	3,05	1,8	3,61	3	8.33	.758
M32 Okul dışında tutulmalıdır.	12,8	16,3	16,9	20,1	10,4	16,9	7,83	7,32	24,4	28,3	22,9	12,8	23,8	16,9	26,5	23,2	28,7	22	25,9	37	32.01	.001
M33 Sınıfta otorite boşluğu yaratır.	11	14,5	15,1	11,6	6,71	11,4	4,82	10,4	29,9	26,5	22,3	14	20,7	22,3	33,1	23,2	31,7	25	24,7	41	32.69	.001
M34 Yaratıcı fikirler üreten bireylerin sayısını artırır.	56,7	51,8	54,2	52,4	23,8	27,7	30,1	30,5	12,2	16,3	12	9,76	3,66	3,01	0,6	2,44	3,66	1,2	3,01	4,9	12.20	.430
M35 Öğrencilerin taraf tutmasına yol açar.	15,9	27,7	21,7	21,3	12,2	17,5	15,1	15,2	30,5	19,9	27,1	19,5	15,9	15,7	23,5	19,5	25,6	19	12,7	24	24.99	.015
M36 Ön yargıların giderilmesini sağlar.	47,6	45,2	38,6	45,1	25	25,3	38	26,2	22	18,7	18,7	17,1	2,44	7,23	4,82	7,93	3,05	3,6	0	3,7	20.869	.052
M37 Sosyal anlamayı geliştirir.	57,9	50	55,4	54,3	27,4	33,1	34,9	31,1	9,76	10,8	7,23	6,71	1,22	2,41	2,41	5,49	3,66	3,6	0	2,4	16.602	.165
M38 Öğrencilerin kişisel gelişimleri için gereklidir.	62,8	50	56	59,8	21,3	27,7	29,5	24,4	12,8	14,5	10,8	7,32	1,22	3,61	2,41	4,88	1,83	4,2	1,2	3,7	17.043	.148

P<.05

Tablo 4.14. incelendiğinde; “M1 Eğitim programlarında yer almalıdır. [X^2 (sd=12, n=660)=9.37]” , “M3 Öğrencilerin sosyal katılım becerilerinin gelişmesi için gereklidir. [X^2 (sd=12, n=660)=18.07]” , “M5 Sınıfta hoşgörü kültürünü arttırır. [X^2 (sd=12, n=660)=9.85]” , “M7 Demokratik eğitimin gereğidir. [X^2 (sd=12, n=660)=12.66]” , “M9 Öğrencilere üst düzey düşünme becerisi kazandırır. [X^2 (sd=12, n=660)=15.63]” , “M11 Sınıfı canlı tutar. [X^2 (sd=12, n=660)=17.77]” , “M14 Eleştirel düşünme için gereklidir. [X^2 (sd=12, n=660)=16.44]” , “M17 Empati kurmayı arttırır. [X^2 (sd=12, n=660)=12.07]” , “M18 Tartışma kültürünü geliştirir. [X^2 (sd=12, n=660)=9.92]” , “M19 Öğrencilerin farklı fikirler edinmesi için gereklidir. [X^2 (sd=12, n=660)=13.30]” , “M20 Öğrencilerin üretkenliği için gereklidir. [X^2 (sd=12, n=660)=13.85]” , “M21 Sosyal anlamayı arttırır. [X^2 (sd=12, n=660)=12.03]” , “M23 Öğrencilerin çevresi ile etkileşime girmesine imkân tanır. [X^2 (sd=12, n=660)=6.30]” , “M24 Öğrencilerin tutumlarını değiştirir. [X^2 (sd=12, n=660)=8.47]” , “M25 Öğrencilerin Türkçeyi doğru ve güzel kullanma becerisini geliştirir. [X^2 (sd=12, n=660)=11.42]” , “M26 Sınıfta karmaşa yaratır. [X^2 (sd=12, n=660)=19.98]” , “M27 Öğrencilere sorumluluk kazandırır. [X^2 (sd=12, n=660)=9.68]” , “M28 Ülke ve dünya sorunlarına duyarlı olmayı öğretir. [X^2 (sd=12, n=660)=15.18]” , “M29 Öğrencilerin dinleme düzeyini yükseltir. [X^2 (sd=12, n=660)=10.12]” , “M30 Öğrencilere ayırt etme gücü kazandırır. [X^2 (sd=12, n=660)=13.28]” , “M31 Öğrencilerde merak uyandırır. [X^2 (sd=12, n=660)=8.33]” , “M34 Yaratıcı fikirler üreten bireylerin sayısını artırır. [X^2 (sd=12, n=660)=12.20]” , “M36 Ön yargıların giderilmesini sağlar. [X^2 (sd=12, n=660)=20.86]” , “M37 Sosyal anlamayı geliştirir. [X^2 (sd=12, n=660)=16.60]” ve “M38 Öğrencilerin kişisel gelişimleri için gereklidir. [X^2 (sd=12, n=660)=17.04]” maddelerinde anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p>.05$).

Tablo 4.14.’e göre tartışmalı konuların öğretimine ilişkin “M2 Branşım ile ilgili değildir.” , “M4 Öğrencilerin farklı gruplara karşı daha katı tutum geliştirmesine yol açar.” , “M6 Etkili öğretim stratejileri için öğretmen adayları eğitilmelidir.” , “M8 Yurttaşlık yeterliliği için gereklidir.” , “M10 Ülke sorunlarına duyarlılığı arttırır.” , “M12 Birlikte yaşama kültürünü destekler.” , “M13 İfade becerisini geliştirir.” , “M15 Öğrencilerin bilinçli bireyler olması için gereklidir.” , “M16 Sınıfta çatışma yaratır.” , “M22 Öğrencileri farklı gruplara

karşı ön yargılı yapar.” , “M32 Okul dışında tutulmalıdır.” , “M33 Sınıfta otorite boşluğu yaratır.” ve “M35 Öğrencilerin taraf tutmasına yol açar.” maddelerinde sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür ($p<.05$).

“M2 Branşım ile ilgili değildir.” konusunda sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 ($sd=12$, $n=660$)=42.82, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M2 Branşım ile ilgili değildir.” maddesini 1 (%29,2), 3 (%34,9) ve 4 (%47,5) sınıflarda öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Hiç Katılmıyorum” olarak işaretledikleri görülmektedir. Buna karşın aynı maddeyi 2 (%28,9) sınıf öğretmen adayları “Kararsızım” olarak işaretlemiştir. Yapılan analiz sonucunda; sınıf düzeyleri arasında oluşan farklılığın, 4. sınıfta öğrenim gören adaylarının lehine olduğuna ulaşılmıştır. Yani 4. sınıfta öğrenim gören öğretmen adayları, tartışmalı konuların sosyal bilgiler branşıyla ilgili olduğu görüşüne diğer öğretmen adaylarına göre daha fazla katılmaktadır.

“M4 Öğrencilerin farklı gruplara karşı daha katı tutum geliştirmesine yol açar.” konusunda sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 ($sd=12$, $n=660$)=38.19, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M4 Öğrencilerin farklı gruplara karşı daha katı tutum geliştirmesine yol açar.” maddesini en fazla 1 (%23,7) sınıf öğretmen adaylarının “Kuvvetle Katılıyorum” , 2 (%26,5) sınıf öğretmen adaylarının “Kararsızım” , 3 (%29,5) sınıf öğretmen adaylarının “Katılmıyorum” ve 4 (%32,3) sınıf öğretmen adaylarının “Hiç Katılmıyorum” olarak işaretledikleri görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda; sınıf düzeyleri arasında oluşan farklılığın, 4. sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının lehine olduğuna ulaşılmıştır. Yani 4. sınıfta öğrenim gören öğretmen adayları, tartışmalı konuların öğretiminin farklı gruplara karşı katı tutum geliştirmede diğer öğretmen adaylarına göre daha az etkisi olduğu görüşündedir.

“M6 Etkili öğretim stratejileri için öğretmen adayları eğitilmelidir.” konusunda sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 ($sd=12$, $n=660$)=28,69, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M6 Etkili öğretim stratejileri için öğretmen adayları eğitilmelidir.” maddesini 1 (%74,3), 2 (%59,6), 3 (%70,4) ve 4 (%67,6) sınıflarda öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Kuvvetle Katılıyorum” olarak işaretledikleri görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda; sınıf

düzeyleri arasında oluşan farklılığın, 1. sınıfta öğrenim gören adaylarının lehine olduğuna ulaşılmıştır. Yani 1. sınıfta öğrenim gören öğretmen adayları, öğretim stratejilerin etkili olması için öğretmen adaylarının eğitilmesi gerektiği görüşüne diğer öğretmen adaylarına göre daha fazla katılmaktadır.

“M8 Yurttaşlık yeterliliği için gereklidir.” konusunda sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=12, n=660)=29,54, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M8 Yurttaşlık yeterliliği için gereklidir.” maddesini 1 (%57,3), 2 (%45,8), 3 (%62) ve 4 (%62,1) sınıflarda öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Kuvvetle Katılıyorum” olarak işaretledikleri görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda; sınıf düzeyleri arasında oluşan farklılığın, 4. sınıfta öğrenim gören adaylarının lehine olduğuna ulaşılmıştır. Yani 4. sınıfta öğrenim gören öğretmen adayları, tartışmalı konuların yurttaşlık eğitimi için gerektiği görüşüne diğer öğretmen adaylarına göre daha fazla katılmaktadır.

“M10 Ülke sorunlarına duyarlılığı artırır.” konusunda sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=12, n=660)=21,51, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M10 Ülke sorunlarına duyarlılığı artırır.” maddesini 1 (%69,5), 2 (%55,4), 3 (%69,2) ve 4 (%65,8) sınıflarda öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Kuvvetle Katılıyorum” olarak işaretledikleri görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda; sınıf düzeyleri arasında oluşan farklılığın, 1. sınıfta öğrenim gören adaylarının lehine olduğuna ulaşılmıştır. Yani 1. sınıfta öğrenim gören öğretmen adayları, tartışmalı konuların duyarlılığı arttırdığı görüşüne diğer öğretmen adaylarına göre daha fazla katılmaktadır.

“M12 Birlikte yaşama kültürünü destekler.” konusunda sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=12, n=660)=21,42, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M12 Birlikte yaşama kültürünü destekler.” maddesini 1 (%60,3), 2 (%50,6), 3 (%59) ve 4 (%58,5) sınıflarda öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Kuvvetle Katılıyorum” olarak işaretledikleri görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda; sınıf düzeyleri arasında oluşan farklılığın, 1. sınıfta öğrenim gören adaylarının lehine olduğuna ulaşılmıştır. Yani 1. sınıfta öğrenim gören öğretmen adayları, tartışmalı konuların birlikte yaşama kültürünü desteklediği görüşüne diğer öğretmen adaylarına göre daha fazla katılmaktadır.

“M13 İfade becerisini geliştirir.” konusunda sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=12, n=660)=27.63, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M13 İfade becerisini geliştirir.” maddesini 1 (%64,6), 2 (%53,6), 3 (%64,4) ve 4 (%62,8) sınıflarda öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Kuvvetle Katılıyorum” olarak işaretledikleri görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda; sınıf düzeyleri arasında oluşan farklılığın, 1. sınıfta öğrenim gören adaylarının lehine olduğuna ulaşılmıştır. Yani 1. sınıfta öğrenim gören öğretmen adayları, tartışmalı konuların ifade becerisine katkı sağladığı görüşüne diğer öğretmen adaylarına göre daha fazla katılmaktadır.

“M15 Öğrencilerin bilinçli bireyler olması için gereklidir.” konusunda sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=12, n=660)=28.65, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M15 Öğrencilerin bilinçli bireyler olması için gereklidir.” maddesini 1 (%65,8), 2 (%56,6), 3 (%68,6) ve 4 (%68,2) sınıflarda öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Kuvvetle Katılıyorum” olarak işaretledikleri görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda; sınıf düzeyleri arasında oluşan farklılığın, 3. sınıfta öğrenim gören adaylarının lehine olduğuna ulaşılmıştır. Yani 3. sınıfta öğrenim gören öğretmen adayları, tartışmalı konuların bilinçli bireyler yetiştirilmesi için gerekli olduğu görüşüne diğer öğretmen adaylarına göre daha fazla katılmaktadır.

“M16 Sınıfta çatışma yaratır.” konusunda sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=12, n=660)=22.47, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M16 Sınıfta çatışma yaratır.” maddesini 2 (%36,1) ve 4 (%26,2) sınıf öğretmen adaylarının en fazla “Kuvvetle Katılıyorum” olarak işaretledikleri görülmektedir. Buna karşın aynı maddeyi 1 (%29,8) ve 3 (%31,3) sınıf öğretmen adayları “Kararsızım” olarak işaretlemiştir. Yapılan analiz sonucunda; sınıf düzeyleri arasında oluşan farklılığın, 2. sınıfta öğrenim gören adaylarının lehine olduğuna ulaşılmıştır. Yani 2. sınıfta öğrenim gören öğretmen adayları, tartışmalı konuların çatışma yarattığı görüşüne diğer öğretmen adaylarına göre daha fazla katılmaktadır.

“M22 Öğrencileri farklı gruplara karşı ön yargılı yapar.” konusunda sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=12, n=660)=24,53,

$p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M22 Öğrencileri farklı gruplara karşı ön yargılı yapar.” maddesini en fazla 2 (%26,5) sınıf öğretmen adaylarının “Kuvvetle Katılıyorum” , 1 (%29,2) ve 3 (%29,5) sınıf öğretmen adaylarının “Kararsızım” , 4 (%28) sınıf öğretmen adaylarının “Hiç Katılmıyorum” olarak işaretledikleri görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda; sınıf düzeyleri arasında oluşan farklılığın, 3. sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının lehine olduğuna ulaşılmıştır. Yani 3. sınıfta öğrenim gören öğretmen adayları, tartışmalı konuların öğretiminin farklı gruplara karşı ön yargılı olunmasında diğer öğretmen adaylarına göre daha az etkisi olduğu görüşündedir.

“M32 Okul dışında tutulmalıdır.” konusunda sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=12, n=660)=32.01, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M32 Okul dışında tutulmalıdır.” maddesini en fazla 1 (%28,6) ve 4 (%36,5) sınıf öğretmen adaylarının “Hiç Katılmıyorum” , 2 (%28,3) sınıf öğretmen adaylarının “Kararsızım” ve 3 (%26,5) sınıf öğretmen adaylarının “Katılmıyorum” olarak işaretledikleri görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda; sınıf düzeyleri arasında oluşan farklılığın, 4. sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının lehine olduğuna ulaşılmıştır. Yani 4. sınıfta öğrenim gören öğretmen adayları, tartışmalı konuların okula getirilmesi gerektiği görüşüne diğer öğretmen adaylarına göre daha fazla katılmaktadır.

“M33 Sınıfta otorite boşluğu yaratır.” konusunda sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=12, n=660)=32.69, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M33 Sınıfta otorite boşluğu yaratır.” maddesini en fazla 1 (%31,7) ve 4 (%40,8) sınıf öğretmen adaylarının “Hiç Katılmıyorum” , 2 (%26,5) sınıf öğretmen adaylarının “Kararsızım” ve 3 (%33,1) sınıf öğretmen adaylarının “Katılmıyorum” olarak işaretledikleri görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda; sınıf düzeyleri arasında oluşan farklılığın, 4. sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının lehine olduğuna ulaşılmıştır. Yani 4. sınıfta öğrenim gören öğretmen adayları, tartışmalı konuların otorite boşluğu yarattığı görüşüne diğer öğretmen adaylarına göre daha az katılmaktadır.

“M35 Öğrencilerin taraf tutmasına yol açar.” konusunda sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=12, n=660)=24.99, $p<.05$.

Tablo incelendiğinde, “M35 Öğrencilerin taraf tutmasına yol açar.” maddesini en fazla 1 (%30,4) ve 3 (%27,1) sınıf öğretmen adaylarının “Kararsızım” , 2 (%27,7) sınıf öğretmen adaylarının “Kuvvetle Katılıyorum” ve 4 (%24,3). sınıf öğretmen adaylarının “Hiç Katılmıyorum” olarak işaretledikleri görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda; sınıf düzeyleri arasında oluşan farklılığın, 1. sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının lehine olduğuna ulaşılmıştır. Yani 1. sınıfta öğrenim gören öğretmen adayları, diğer öğretmen adaylarına göre tartışmalı konuların taraf tutmaya daha az yol açtığı görüşündedir.

Sonuçlara genel olarak bakıldığında; “M6 Etkili öğretim stratejileri için öğretmen adayları eğitilmelidir.” , “M10 Ülke sorunlarına duyarlılığı artırır.” , “M12 Birlikte yaşama kültürünü destekler.” , “M13 İfade becerisini geliştirir.” ve “M35 Öğrencilerin taraf tutmasına yol açar.” maddelerinin 1. sınıf düzeyinde; , “M16 Sınıfta çatışma yaratır.” maddesinin 2. Sınıf düzeyinde; “M15 Öğrencilerin bilinçli bireyler olması için gereklidir.” ve “M22 Öğrencileri farklı gruplara karşı ön yargılı yapar.” maddelerinin 3. sınıf düzeyinde; “M2 Branşıyla ilgili değildir.” , “M4 Öğrencilerin farklı gruplara karşı daha katı tutum geliştirmesine yol açar.” , “M8 Yurttaşlık yeterliliği için gereklidir.” , “M32 Okul dışında tutulmalıdır.” ve “M33 Sınıfta otorite boşluğu yaratır.” maddelerinin ise 4. sınıf düzeyinde öğrenim gören öğretmen adaylarının lehine olduğu görülmüştür. Seçgin (2009); Tuncer (2018) tarafından yapılan çalışmalarda tartışmalı konuların öğretimine ilişkin tutumlarda, sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Ersoy (2013) tarafından yapılan çalışmada, öğrenim görülen sınıf düzeyi arttıkça öğretmen adaylarının tartışmaya katılımların arttığı görülmüştür.

4.2.4. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Tartışmalı Konuların Öğretim Yöntem ve Tekniklerine İlişkin Görüşlerinin Bağımsız Değişkenlere Göre Analizi

Araştırma problemlerinden biri sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, tartışmalı konuların öğretim yöntem ve tekniklerine ilişkin görüşlerinde; cinsiyet, okudukları üniversite ve sınıf düzeyi değişkenlerine göre anlamlı farklılık olup olmadığıdır. Bu problemi çözmek amacıyla yapılan “Kay-kare testi” sonuçlarına ilişkin bulgular Tablo 4.15., Tablo 4.16. ve Tablo 4.17.’de gösterilmiştir.

4.2.4.1. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Cinsiyet Değişkenine Göre Tartışmalı Konuların Öğretim Yöntem ve Tekniklerine İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konuların öğretim yöntem ve tekniklerine yönelik görüşlerinin, cinsiyetlerine göre farklılık gösterip göstermediğinin analizi “Kay-kare testi” ile yapılmıştır.

Tablo 4.15.’te sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konuların öğretim yöntem ve tekniklerine yönelik görüşlerinin, madde madde cinsiyet değişkenine göre Kay-kare testi” analiz sonuçları yer almaktadır.

Tablo 4. 15. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konuların öğretim yöntem ve tekniklerine yönelik görüşlerinin cinsiyet değişkenine göre kay kare testi sonuçları

Mad.	Her zaman				Sık sık				Bazen				Nadiren				Hiçbir zaman				x2	p
	Kadın		Erkek		Kadın		Erkek		Kadın		Erkek		Kadın		Erkek		Kadın		Erkek			
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
M1 Öğrencilerin kendi görüşlerini oluşturabilecek yaşantılar sağlamaya çalışırdım.	262	60,93	132	57,39	117	27,21	61	26,52	36	8,37	22	9,57	12	2,79	4	1,74	3	0,7	11	4,78	13.05	.011
M2 Güncel olaylardan yararlanırdım.	304	70,7	161	70	91	21,16	56	24,35	28	6,51	10	4,35	3	0,7	1	0,43	4	0,93	2	0,87	2.08	.720
M3 Konu hakkında öğrencilere ön bilgi verirdim.	307	71,39	140	60,87	91	21,16	70	30,43	23	5,35	14	6,09	6	1,4	4	1,74	3	0,7	2	0,87	8.05	.090
M4 Görsel ve yazılı materyallerden yararlanırdım.	319	74,19	151	65,65	83	19,3	57	24,78	24	5,58	15	6,52	1	0,23	3	1,3	3	0,7	4	1,74	8.25	.083
M5 Farklı branşlardan yararlanırdım.	259	60,23	130	56,52	107	24,88	57	24,78	54	12,56	34	14,8	10	2,33	7	3,04	0	0	2	0,87	5.07	.280
M6 Soru cevap tekniğini uygulardım.	294	68,37	134	58,26	91	21,16	53	23,04	35	8,14	31	13,5	6	1,4	7	3,04	4	0,93	5	2,17	10.64	.031
M7 İşbirlikçi öğrenme tekniğini kullanırdım.	244	56,74	124	53,91	107	24,88	62	26,96	64	14,88	30	13	10	2,33	10	4,35	5	1,16	4	1,74	3.21	.523
M8 Öğrencilerin sorularına göre işlerdim.	154	35,81	83	36,09	114	26,51	65	28,26	122	28,37	49	21,3	28	6,51	19	8,26	12	2,79	14	6,09	7.83	.098
M9 Öğrencilerin söz almaları için onları teşvik ederdim.	311	72,33	143	62,17	87	20,23	57	24,78	20	4,65	14	6,09	7	1,63	8	3,48	5	1,16	8	3,48	10.60	.031
M10 İşlenen konuyla ilişkili olmasına dikkat ederdim.	313	72,79	144	62,61	82	19,07	55	23,91	21	4,88	18	7,83	8	1,86	9	3,91	6	1,4	4	1,74	8.70	.069
M11 Yapılan tartışmayı tarafsız bir şekilde yönetirdim.	344	80	154	66,96	56	13,02	52	22,61	23	5,35	14	6,09	4	0,93	5	2,17	3	0,7	5	2,17	16.33	.003
M12 Öğrencilerin ilgilerini dikkate alırdım.	314	73,02	136	59,13	95	22,09	65	28,26	15	3,49	20	8,7	3	0,7	4	1,74	3	0,7	5	2,17	18.48	.001
M13 Örnek olay incelemesi yaptırırdım.	247	57,44	124	53,91	124	28,84	72	31,3	44	10,23	24	10,4	13	3,02	6	2,61	2	0,47	4	1,74	3.41	.492
M14 Kendi görüşümü kabul etmelerini sağlardım.	51	11,86	35	15,22	19	4,419	23	10	39	9,07	33	14,3	46	10,7	40	17,4	275	64	99	43	29.17	.000
M15 Görüş geliştirme tekniğini kullanırdım.	264	61,39	127	55,22	111	25,81	68	29,57	46	10,7	25	10,9	4	0,93	8	3,48	5	1,16	2	0,87	7.21	.125
M16 Önceden planlama yapardım.	291	67,67	133	57,83	86	20	60	26,09	35	8,14	26	11,3	12	2,79	8	3,48	6	1,4	3	1,3	6.63	.156
M17 Demokratik ortam sağlardım.	342	79,54	144	62,61	52	12,09	49	21,3	26	6,05	21	9,13	7	1,63	8	3,48	3	0,7	8	3,48	25.34	.000
M18 Problem çözme tekniğini uygulardım.	305	70,93	130	56,52	73	16,98	65	28,26	39	9,07	23	10	8	1,86	4	1,74	5	1,16	8	3,48	18.07	.001
M19 Konuların bir sonuca ulaşmasını sağlardım.	237	55,12	135	58,7	102	23,72	59	25,65	54	12,56	26	11,3	22	5,12	5	2,17	15	3,49	5	2,17	4.79	.310
M20 Öğrencilerin kendi düşüncelerini kendilerinin oluşturmalarını beklerdim.	278	64,65	128	55,65	88	20,47	55	23,91	34	7,91	32	13,9	16	3,72	8	3,48	14	3,26	7	3,04	8.24	.083

p<.05

Tablo 4.15. incelendiğinde; “M2 Güncel olaylardan yararlanırdım. [X^2 (sd=4, n=660)=2.08]” , “M3 Konu hakkında öğrencilere ön bilgi verirdim. [X^2 (sd=4, n=660)=8.05]” , “M4 Görsel ve yazılı materyallerden yararlanırdım. [X^2 (sd=4, n=660)=8.25]” , “M5 Farklı branşlardan yararlanırdım. [X^2 (sd=4, n=660)=5.07]” , “M7 İşbirlikçi öğrenme tekniğini kullanırdım. [X^2 (sd=4, n=660)=3.21]” , “M8 Öğrencilerin sorularına göre işlerdim. [X^2 (sd=4, n=660)=7.83]” , “M10 İşlenilen konuyla ilişkili olmasına dikkat ederdim. [X^2 (sd=4, n=660)=8.70]” , “M13 Örnek olay incelemesi yaptırırdım. [X^2 (sd=4, n=660)=3.41]” , “M15 Görüş geliştirme tekniğini kullanırdım. [X^2 (sd=4, n=660)=7.21]” , “M16 Önceden planlama yapardım. [X^2 (sd=4, n=660)=6.63]” , “M19 Konuların bir sonuca ulaşmasını sağlardım. [X^2 (sd=4, n=660)=4.79]” ve “M20 Öğrencilerin kendi düşüncelerini kendilerinin oluşturmalarını beklerdim. [X^2 (sd=4, n=660)=8.24]” maddelerinde anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p>.05$).

Tablo 4.15’e göre tartışmalı konuların öğretim yöntem ve tekniklerine ilişkin; “M1 Öğrencilerin kendi görüşlerini oluşturabilecek yaşantılar sağlamaya çalışırdım.” , “M6 Soru cevap tekniğini uygulardım.” , “M9 Öğrencilerin söz almaları için onları teşvik ederdim.” , “M11 Yapılan tartışmayı tarafsız bir şekilde yönetirdim.” , “M12 Öğrencilerin ilgilerini dikkate alırdım.” , “M14 Kendi görüşümü kabul etmelerini sağlardım.” , “M17 Demokratik ortam sağlardım.” ve “M18 Problem çözme tekniğini uygulardım.” maddelerinde cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür ($p<.05$).

“M1 Öğrencilerin kendi görüşlerini oluşturabilecek yaşantılar sağlamaya çalışırdım.” konusunda cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=4, n=660)=13.05, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M1 Öğrencilerin kendi görüşlerini oluşturabilecek yaşantılar sağlamaya çalışırdım.” maddesini kadın öğretmen adayları (%60,9) ve erkek öğretmen adaylarının (%57,4) en fazla “Her Zaman” olarak işaretledikleri görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda; cinsiyetler arasında oluşan farklılığın, kadın öğretmen adaylarının lehine olduğuna ulaşılmıştır. Yani kadın öğretmen adayları, tartışmalı konuların öğretiminde öğrencilerin kendi görüşlerini oluşturmaya fırsat sağlayacağını erkeklere göre daha fazla belirtmektedir.

“M6 Soru cevap tekniğini uygulardım.” konusunda cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=4, n=660)=10.64, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M6 Soru cevap tekniğini uygulardım.” maddesini kadın öğretmen adayları (%68,4) ve erkek öğretmen adaylarının (%58,3) en fazla “Her Zaman” olarak işaretledikleri görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda; cinsiyetler arasında oluşan farklılığın, kadın öğretmen adaylarının lehine olduğuna ulaşılmıştır. Yani kadın öğretmen adayları, tartışmalı konuların öğretiminde soru cevap tekniğini erkeklere göre daha fazla kullanacağını ifade etmektedir.

“M9 Öğrencilerin söz almaları için onları teşvik ederdim.” konusunda cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=4, n=660)=10.60, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M9 Öğrencilerin söz almaları için onları teşvik ederdim.” maddesini kadın öğretmen adayları (%72,3) ve erkek öğretmen adaylarının (%62,2) en fazla “Her Zaman” olarak işaretledikleri görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda; cinsiyetler arasında oluşan farklılığın, kadın öğretmen adaylarının lehine olduğuna ulaşılmıştır. Yani tartışmalı konuların öğretiminde kadın öğretmen adayları, erkeklere göre öğrencilere daha fazla söz hakkı vereceğini ifade etmektedir.

“M11 Yapılan tartışmayı tarafsız bir şekilde yönetirdim.” konusunda cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=4, n=660)=16.33, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M11 Yapılan tartışmayı tarafsız bir şekilde yönetirdim.” maddesini kadın öğretmen adayları (%80) ve erkek öğretmen adaylarının (%66,9) en fazla “Her Zaman” olarak işaretledikleri görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda; cinsiyetler arasında oluşan farklılığın, kadın öğretmen adaylarının lehine olduğuna ulaşılmıştır. Yani kadın öğretmen adayları, tartışmalı konuların öğretiminde tartışmayı tarafsız yönetmeye erkeklere göre daha fazla dikkat etmektedir.

“M12 Öğrencilerin ilgilerini dikkate alırdım.” konusunda cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=4, n=660)=18.48, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M12 Öğrencilerin ilgilerini dikkate alırdım.” maddesini kadın öğretmen adayları (%73) ve erkek öğretmen adaylarının (%59,1) en fazla

“Her Zaman” olarak işaretledikleri görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda; cinsiyetler arasında oluşan farklılığın, kadın öğretmen adaylarının lehine olduğuna ulaşılmıştır. Yani kadın öğretmen adayları, tartışmalı konuların öğretiminde öğrencilerin ilgilerini dikkate alacağını erkeklere göre daha fazla ifade etmektedir.

“M14 Kendi görüşümü kabul etmelerini sağladım.” konusunda cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=4, n=660)=29.17, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M14 Kendi görüşümü kabul etmelerini sağladım.” maddesini kadın öğretmen adayları (%63,9) ve erkek öğretmen adaylarının (%43) en fazla “Hiçbir Zaman” olarak işaretledikleri görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda; cinsiyetler arasında oluşan farklılığın, kadın öğretmen adaylarının lehine olduğuna ulaşılmıştır. Yani kadın öğretmen adayları, tartışmalı konuların öğretiminde kendi görüşünü kabul ettirme konusunda erkeklere göre daha olumsuz tutumdadır.

“M17 Demokratik ortam sağladım.” konusunda cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=4, n=660)=25,34, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M17 Demokratik ortam sağladım.” maddesini kadın öğretmen adayları (%79,5) ve erkek öğretmen adaylarının (%62,6) en fazla “Her Zaman” olarak işaretledikleri görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda; cinsiyetler arasında oluşan farklılığın, kadın öğretmen adaylarının lehine olduğuna ulaşılmıştır. Yani kadın öğretmen adayları, tartışmalı konuların öğretiminde demokratik ortamın oluşturulmasında erkeklere göre daha olumlu tutum sergilemektedir.

“M18 Problem çözme tekniğini uyguladım.” konusunda cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=4, n=660)=18.07, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M18 Problem çözme tekniğini uyguladım.” maddesini kadın öğretmen adayları (%70,9) ve erkek öğretmen adaylarının (%56,5) en fazla “Her Zaman” olarak işaretledikleri görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda; cinsiyetler arasında oluşan farklılığın, kadın öğretmen adaylarının lehine olduğuna ulaşılmıştır. Yani kadın öğretmen adayları, tartışmalı konuların öğretiminde problem çözme tekniğini erkeklere göre daha fazla kullanacağını ifade etmektedir.

Sonuçlara genel olarak bakıldığında; “M1 Öğrencilerin kendi görüşlerini oluşturabilecek yaşantılar sağlamaya çalıştım.” , “M6 Soru cevap tekniğini uyguladım.” , “M9 Öğrencilerin söz almaları için onları teşvik ederdim.” , “M11 Yapılan tartışmayı tarafsız bir şekilde yönetirdim.” , “M12 Öğrencilerin ilgilerini dikkate alırdım.” , “M14 Kendi görüşümü kabul etmelerini sağlardım.” , “M17 Demokratik ortam sağlardım.” ve “M18 Problem çözme tekniğini uyguladım.” maddelerinin kadın öğretmen adaylarının lehine olduğu görülmüştür. Bu bulgudan hareketle, anlamlı bir farklılık olan maddelerin tamamının kadın öğretmen adaylarının lehine olduğu söylenebilir.

Seçgin (2009) tarafından yapılan çalışmada da, öğretmen adaylarının, tartışmalı konuların öğretim yöntem ve tekniklerine ilişkin görüşlerinde cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık bulunmuştur.

4.2.4.2. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Üniversite Değişkenine Göre Tartışmalı Konuların Öğretim Yöntem ve Tekniklerine İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konuların öğretim yöntem ve tekniklerine yönelik görüşlerinin, öğrenim gördükleri üniversiteye göre farklılık gösterip göstermediğinin analizi “Kay-kare testi” ile yapılmıştır.

Tablo 4.16.’da sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konuların öğretim yöntem ve tekniklerine yönelik görüşlerinin, madde madde üniversite değişkenine göre “Kay-kare testi” analiz sonuçları yer almaktadır. Ayrıca, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının görüşlerinin üniversite değişkenine göre madde madde yapılan analizinin f ve yüzdeler dilimlerini içeren tablo EK 6’da sunulmuştur.

Tablo 4. 16. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konuların öğretim yöntem ve tekniklerine yönelik görüşlerinin üniversite değişkenine göre kay kare testi sonuçları

Mad.	Her zaman					Sık sık					Bazen					Nadiren					Hiçbir zaman					x2	p
	A %	B %	İ %	M %	N %	A %	B %	İ %	M %	N %	A %	B %	İ %	M %	N %	A %	B %	İ %	M %	N %	A %	B %	İ %	M %	N %		
M1 Öğrencilerin kendi görüşlerini oluşturabilecek yaşantılar sağlamaya çalıştım.	59	63	73	54	52	29	27	18	29	31	7,5	8,04	4,2	13	11	2,2	0,9	1,7	3,7	3,1	2,24	0,9	3,4	0,7	3,1	23.32	.105
M2 Güncel olaylardan yararlanırdım.	72	78	71	63	70	23	17	20	26	23	5,2	4,46	5,9	9,6	3,8	0	0	1,7	0,7	0,6	0	0,9	1,7	0	1,9	18.30	.306
M3 Konu hakkında öğrencilere ön bilgi verirdim.	69	78	65	63	65	25	18	27	27	25	5,2	3,57	5,9	6,6	6,3	0,7	0,9	1,7	2,2	1,9	0	0	0,8	0,7	1,9	12.31	.722
M4 Görsel ve yazılı materyallerden yararlanırdım.	75	73	72	65	70	19	20	18	26	22	3,7	6,25	7,6	7,4	5	0	0	1,7	0,7	0,6	1,49	0,9	0,8	0	1,9	12.84	.684
M5 Farklı branşlardan yararlanırdım.	66	60	64	57	50	25	27	17	24	30	7,5	12,4	14	16	16	1,5	0,9	5,1	2,9	2,5	0	0	0,8	0	0,6	22.18	.137
M6 Soru cevap tekniğini uygulardım.	69	74	60	63	60	21	20	20	24	24	7,5	4,46	12	14	11	0,7	0,9	5	0	3,1	1,49	0,9	3,4	0	1,3	27.75	.034
M7 İşbirlikçi öğrenme tekniğini kullanırdım.	57	59	57	56	51	24	27	24	26	28	16	8,93	8,4	17	19	2,2	3,6	8,4	1,5	0,6	0,75	1,8	2,5	0	1,9	29.69	.020
M8 Öğrencilerin sorularına göre işlerdim.	33	39	52	30	29	31	24	26	32	23	26	28,6	7,6	32	33	6,7	5,4	7,6	6,6	8,8	2,99	2,7	6,7	0	6,9	49.89	.000
M9 Öğrencilerin söz almaları için onları teşvik ederdim.	73	73	59	72	67	19	22	19	22	25	6,7	2,68	7,6	4,4	4,4	0,7	0,9	6,7	0,7	2,5	0	0,9	7,6	0,7	1,3	45.67	.000
M10 İşlenen konuyla ilişkili olmasına dikkat ederdim.	71	75	63	68	69	25	20	19	21	18	3	4,46	5	8,8	7,5	0,7	0,9	7,6	1,5	2,5	0	0	5	0	2,5	40.21	.001
M11 Yapılan tartışmayı tarafsız bir şekilde yönetirdim.	81	74	81	68	74	15	19	12	18	18	3,7	4,46	4,2	11	4,4	0	1,8	1,7	2,2	1,3	0	0,9	1,7	0	3,1	24.96	.070
M12 Öğrencilerin ilgilerini dikkate alırdım.	74	67	64	64	71	20	25	26	29	21	5,2	5,36	5	5,9	5	0,7	1,8	1,7	0,7	0,6	0	0,9	3,4	0	1,9	14.83	.537
M13 Örnek olay incelemesi yaptırırdım.	57	61	61	57	48	30	30	26	30	31	10	7,14	9,2	8,1	15	2,2	0,9	3,4	4,4	3,1	0	0,9	0,8	0,7	1,9	14.59	.555
M14 Kendi görüşümü kabul etmelerini sağladım.	12	15	24	7,4	8,8	8,2	8	8,4	3,7	4,4	8,2	8,04	16	10	12	11	13	18	15	8,8	60,4	55	34	63	66	47.15	.000

M15 Görüş geliştirme tekniğini kullanırdım.	57	64	66	54	57	33	27	24	26	25	9	7,14	6,7	15	14	1,5	0,9	1,7	4,4	0,6	0	0,9	1,7	0	2,5	25.21	.066
M16 Önceden planlama yapardım.	65	73	68	57	60	22	21	13	26	25	11	3,57	10	10	10	1,5	0,9	5,9	5,1	1,9	0	0,9	2,5	0,7	2,5	27.52	.036
M17 Demokratik ortam sağlardım.	80	80	57	72	77	14	13	18	20	13	5,2	4,46	13	7,4	6,3	0,7	1,8	7,6	0	1,9	0	0,9	5	0,7	1,9	47.69	.000
M18 Problem çözme tekniğini uygulardım.	70	79	60	62	62	19	13	20	28	23	9,7	7,14	10	9,6	10	0,7	0	6,7	0,7	1,3	0,75	0,9	3,4	0	4,4	42.25	.000
M19 Konuların bir sonuca ulaşmasını sağlardım.	58	63	61	44	57	25	22	18	27	27	10	10,7	10	19	10	4,5	0,9	5	7,4	2,5	1,49	2,7	5	2,2	3,8	25.89	.056
M20 Öğrencilerin kendi düşüncelerini kendilerinin oluşturmalarını beklerdim.	66	63	55	65	58	19	21	18	23	25	11	9,82	12	7,4	10	0,7	4,5	5,9	2,9	4,4	2,24	0,9	9,2	2,2	1,9	27.92	.032

p<.05

Tablo 4.16. incelendiğinde; “M1 Öğrencilerin kendi görüşlerini oluşturabilecek yaşantılar sağlamaya çalışırdım. [X^2 (sd=16, n=660)=23.32]” , “M2 Güncel olaylardan yararlanırdım. [X^2 (sd=16, n=660)=18.30]” , “M3 Konu hakkında öğrencilere ön bilgi verirdim. [X^2 (sd=16, n=660)=12.31]” , “M4 Görsel ve yazılı materyallerden yararlanırdım. [X^2 (sd=16, n=660)=12.84]” , “M5 Farklı branşlardan yararlanırdım. [X^2 (sd=16, n=660)=22.18]” , “M11 Yapılan tartışmayı tarafsız bir şekilde yönetirdim. [X^2 (sd=16, n=660)=24.96]” , “M12 Öğrencilerin ilgilerini dikkate alırdım. [X^2 (sd=16, n=660)=14.83]” , “M13 Örnek olay incelemesi yaptırırdım. [X^2 (sd=16, n=660)=14.59]” , “M15 Görüş geliştirme tekniğini kullanırdım. [X^2 (sd=16, n=660)=25.21]” ve “M19 Konuların bir sonuca ulaşmasını sağlardım. [X^2 (sd=16, n=660)=25.89]” maddelerinde anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p>.05$).

Tablo 4.16’ya göre tartışmalı konuların öğretim yöntem ve tekniklerine ilişkin; “M6 Soru cevap tekniğini uygulardım.” , “M7 İşbirlikçi öğrenme tekniğini kullanırdım” , “M8 Öğrencilerin sorularına göre işlerdim.” , “M9 Öğrencilerin söz almaları için onları teşvik ederdim.” , “M10 İşlenilen konuyla ilişkili olmasına dikkat ederdim.” , “M14 Kendi görüşümü kabul etmelerini sağlardım.” , “M16 Önceden planlama yapardım.” , “M17 Demokratik ortam sağlardım.” , “M18 Problem çözme tekniğini uygulardım.” ve “M20 Öğrencilerin kendi düşüncelerini kendilerinin oluşturmalarını beklerdim.” maddelerinde üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür ($p<.05$).

“M6 Soru cevap tekniğini uygulardım.” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=27.75, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, bu maddeyi Akdeniz Üniversitesi (%69,4), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%74,1), İnönü Üniversitesi (%59,7) Marmara Üniversitesi (%62,5) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%60,4) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Her Zaman” olarak işaretledikleri görülmektedir. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, soru cevap tekniğini diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre daha fazla kullanacağını ifade etmektedir.

“M7 İşbirlikçi öğrenme tekniğini kullanırdım” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=29.69, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, bu maddeyi Akdeniz Üniversitesi (%57,5), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%58,9), İnönü Üniversitesi (%57,1) Marmara Üniversitesi (%55,9) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%50,9) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Her Zaman” olarak işaretledikleri görülmektedir. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, işbirlikçi öğrenme tekniğini diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre daha fazla kullanacağını ifade etmektedir.

“M8 Öğrencilerin sorularına göre işlerdim.” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=49.89, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, bu maddeyi Akdeniz Üniversitesi (%32,8), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%39,3) ve İnönü Üniversitesi’nde (%52,1) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Her Zaman” olarak işaretledikleri görülmektedir. Aynı maddeyi Marmara Üniversitesi’nde (%31,6) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%32,7) öğrenim gören öğretmen adayları ise “Bazen” olarak işaretlemiştir. İnönü Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, dersi öğrencilerin sorularına göre işleyeceğini diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre daha fazla ifade etmektedir.

“M9 Öğrencilerin söz almaları için onları teşvik ederdim.” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=45.67, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, bu maddeyi Akdeniz Üniversitesi (%73,1), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%73,2), İnönü Üniversitesi (%58,8) Marmara Üniversitesi (%72,1) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%66,7) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Her Zaman” olarak işaretledikleri görülmektedir. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, öğrencilerin söz almaları için onları teşvik edeceğini diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre daha fazla ifade etmektedir.

“M10 İşlenen konuyla ilişkili olmasına dikkat ederdim.” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=40.21, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, bu maddeyi Akdeniz Üniversitesi

(%70,9), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%75), İnönü Üniversitesi (%63) Marmara Üniversitesi (%68,4) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi'nde (%69,2) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Her Zaman” olarak işaretledikleri görülmektedir. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi'nde öğrenim gören öğretmen adayları, işlenilen konuyla ilişkili olmasına dikkat edeceğini diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre daha fazla ifade etmektedir

“M14 Kendi görüşümü kabul etmelerini sağladım.” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=47.15, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, bu maddeyi Akdeniz Üniversitesi (%60,4), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%55,4), İnönü Üniversitesi (%33,6) Marmara Üniversitesi (%63,2) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi'nde (%66) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Her Zaman” olarak işaretledikleri görülmektedir. Necmettin Erbakan Üniversitesi'nde öğrenim gören öğretmen adayları, kendi görüşlerini kabul etmelerini sağlayacağını diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre daha fazla ifade etmektedir.

“M16 Önceden planlama yapardım.” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=27.52, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, bu maddeyi Akdeniz Üniversitesi (%64,9), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%73,2), İnönü Üniversitesi (%68,1) Marmara Üniversitesi (%57,4) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi'nde (%60,4) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Her Zaman” olarak işaretledikleri görülmektedir. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi'nde öğrenim gören öğretmen adayları, önceden planlama yapacağını diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre daha fazla ifade etmektedir.

“M17 Demokratik ortam sağladım.” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=47.69, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, bu maddeyi Akdeniz Üniversitesi (%79,9), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%80,4), İnönü Üniversitesi (%57,1) Marmara Üniversitesi (%72,1) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi'nde (%77,4) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Her Zaman” olarak işaretledikleri görülmektedir. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi'nde öğrenim gören öğretmen adayları,

demokratik ortam sağlayacağını diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre daha fazla ifade etmektedir.

“M18 Problem çözme tekniğini uygulardım.” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=42.25, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, bu maddeyi Akdeniz Üniversitesi (%70,1), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%78,6), İnönü Üniversitesi (%59,7) Marmara Üniversitesi (%61,8) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%61,6) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Her Zaman” olarak işaretledikleri görülmektedir. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, problem çözme tekniğini diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre daha fazla uygulayacağını ifade etmektedir.

“M20 Öğrencilerin kendi düşüncelerini kendilerinin oluşturmalarını beklerdim.” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=27.92, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, bu maddeyi Akdeniz Üniversitesi (%66,4), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%63,4), İnönü Üniversitesi (%54,6) Marmara Üniversitesi (%64,7) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%58,5) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Her Zaman” olarak işaretledikleri görülmektedir. Akdeniz Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, öğrencilerin kendi düşüncelerini kendilerinin oluşturmalarını bekleyeceğini diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre daha fazla ifade etmektedir.

Sonuçlara genel olarak bakıldığında “M20 Öğrencilerin kendi düşüncelerini kendilerinin oluşturmalarını beklerdim.” maddesinin Akdeniz Üniversitesi’nde; “M6 Soru cevap tekniğini uygulardım.” , “M7 İşbirlikçi öğrenme tekniğini kullanırdım” , “M9 Öğrencilerin söz almaları için onları teşvik ederdim.” , “M10 İşlenilen konuyla ilişkili olmasına dikkat ederdim.” “M16 Önceden planlama yapardım.” , “M17 Demokratik ortam sağlardım.” ve “M18 Problem çözme tekniğini uygulardım.” maddelerinin Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi’nde; “M8 Öğrencilerin sorularına göre işlerdim.” maddesinin İnönü Üniversitesi’nde; “M14 Kendi görüşümü kabul etmelerini sağlardım.” maddesinin

ise Necmettin Erbakan Üniversitesi'nde öğrenim gören öğretmen adaylarının lehine olduğu görülmüştür.

4.2.4.3. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Tartışmalı Konuların Öğretim Yöntem ve Tekniklerine İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konuların öğretim yöntem ve tekniklerine yönelik görüşlerinin, öğrenim gördükleri sınıf düzeyine göre farklılık gösterip göstermediğinin analizi “Kay-kare testi” ile yapılmıştır.

Tablo 4.17.'de sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konuların öğretim yöntem ve tekniklerine yönelik görüşlerinin, madde madde sınıf düzeyi değişkenine göre “Kay-kare testi” analiz sonuçları yer almaktadır. Ayrıca, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının görüşlerinin sınıf düzeyi değişkenine göre madde madde yapılan analizinin f ve yüzdeler dilimlerini içeren tablo EK 7'de sunulmuştur.

Tablo 4. 17. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konuların öğretim yöntem ve tekniklerine yönelik görüşlerinin sınıf düzeyi değişkenine göre kay kare testi sonuçları

Mad.	Her zaman				Sık sık				Bazen				Nadiren				Hiçbir zaman				x ²	p
	1 %	2 %	3 %	4 %	1 %	2 %	3 %	4 %	1 %	2 %	3 %	4 %	1 %	2 %	3 %	4 %	1 %	2 %	3 %	4 %		
M1 Öğrencilerin kendi görüşlerini oluşturabilecek yaşantılar sağlamaya çalışırdım.	65	67	51	55	23	19	37	29	7	9	9	10	2	2	2	3	2	2	1	2	17.80	.122
M2 Güncel olaylardan yararlanırdım.	73	66	71	72	20	24	23	22	5	7	5	6	1	2	0	0	1	1	1	0	9.66	.645
M3 Konu hakkında öğrencilere ön bilgi verirdim.	71	65	67	68	21	23	30	23	7	7	1	7	1	2	1	2	1	2	1	0	17.15	.144
M4 Görsel ve yazılı materyallerden yararlanırdım.	71	69	73	71	21	19	22	23	6	9	3	5	0	2	0	0	2	1	1	1	19.47	.078
M5 Farklı branşlardan yararlanırdım.	63	58	58	56	24	26	28	22	10	11	13	19	2	5	1	2	1	0	0	1	14.78	.253
M6 Soru cevap tekniğini uygulardım.	67	63	66	63	19	23	24	21	10	11	7	11	2	2	2	2	2	1	1	2	4.79	.965
M7 İşbirlikçi öğrenme tekniğini kullanırdım.	61	54	52	56	22	26	32	23	12	15	14	16	2	4	1	5	2	1	1	1	12.44	.410
M8 Öğrencilerin sorularına göre işlerdim.	38	41	35	29	24	25	31	29	26	22	27	29	6	8	5	9	5	5	2	4	11.62	.477
M9 Öğrencilerin söz almaları için onları teşvik ederdim.	72	67	70	65	18	22	22	24	5	7	3	5	2	2	1	4	2	2	3	1	8.18	.771
M10 İşlenilen konuyla ilişkili olmasına dikkat ederdim.	72	69	68	68	16	18	25	24	7	8	2	7	4	4	1	1	1	1	4	1	20.68	.055
M11 Yapılan tartışmayı tarafsız bir şekilde yönetirdim.	79	73	75	74	12	17	19	18	6	7	4	5	2	2	0	1	1	1	1	2	10.20	.598
M12 Öğrencilerin ilgilerini dikkate alırdım.	76	65	65	67	19	22	28	27	4	8	5	4	1	2	1	1	1	2	1	1	15.11	.235
M13 Örnek olay incelemesi yaptırırdım.	60	54	55	55	22	31	34	32	12	10	8	10	5	2	3	2	1	2	0	1	15.94	.194
M14 Kendi görüşümü kabul etmelerini sağlardım.	10	17	11	13	3,7	8,4	4	9,1	12	13	10	8	12	14	15	11	62	46	59	59	18.32	.106
M15 Görüş geliştirme tekniğini kullanırdım.	63	58	55	60	24	27	31	26	11	10	13	10	1	3	1	2	1	2	0	1	11.86	.456
M16 Önceden planlama yapardım.	68	61	60	68	16	21	28	24	13	11	7	5	3	3	4	2	1	3	2	0	20.21	.063
M17 Demokratik ortam sağlardım.	76	72	72	74	12	14	16	19	7	10	7	4	4	2	2	1	1	1	2	2	11.31	.502
M18 Problem çözme tekniğini uygulardım.	70	69	60	65	20	17	25	23	8	11	10	8	0	2	4	2	2	1	1	3	13.97	.302
M19 Konuların bir sonuca ulaşmasını sağlardım.	57	61	58	49	20	23	26	29	16	13	10	10	3	3	4	6	4	0	2	6	23.88	.021
M20 Öğrencilerin kendi düşüncelerini kendilerinin oluşturmalarını beklerdim.	67	56	54	70	16	25	28	18	10	12	10	7	2	5	6	2	4	2	2	4	21.22	.047

p<.05

Tablo 4.17. incelendiğinde; “M1 Öğrencilerin kendi görüşlerini oluşturabilecek yaşantılar sağlamaya çalıştım. [X^2 (sd=12, n=660)=17.80]” , “M2 Güncel olaylardan yararlanırdım. [X^2 (sd=12, n=660)=9.66]” , “M3 Konu hakkında öğrencilere ön bilgi verirdim. [X^2 (sd=12, n=660)=17.15]” , “M4 Görsel ve yazılı materyallerden yararlanırdım. [X^2 (sd=12, n=660)=19.47]” , “M5 Farklı branşlardan yararlanırdım. [X^2 (sd=12, n=660)=14.78]” , “M6 Soru cevap tekniğini uygulardım. [X^2 (sd=12, n=660)=4.79]” , “M7 İşbirlikçi öğrenme tekniğini kullanırdım. [X^2 (sd=12, n=660)=12.44]” , “M8 Öğrencilerin sorularına göre işlerdim. [X^2 (sd=12, n=660)=11.62]” , “M9 Öğrencilerin söz almaları için onları teşvik ederdim. [X^2 (sd=12, n=660)=8.18]” , “M10 İşlenen konuyla ilişkili olmasına dikkat ederdim. [X^2 (sd=12, n=660)=20.68]” , “M11 Yapılan tartışmayı tarafsız bir şekilde yönetirdim. [X^2 (sd=12, n=660)=10.20]” , “M12 Öğrencilerin ilgilerini dikkate alırdım. [X^2 (sd=12, n=660)=15.11]” , “M13 Örnek olay incelemesi yaptırırdım. [X^2 (sd=12, n=660)=15.94]” , “M14 Kendi görüşümü kabul etmelerini sağlardım. [X^2 (sd=12, n=660)=18.32]” , “M15 Görüş geliştirme tekniğini kullanırdım. [X^2 (sd=12, n=660)=11.86]” , “M16 Önceden planlama yapardım. [X^2 (sd=12, n=660)=20.21]” , “M17 Demokratik ortam sağlardım. [X^2 (sd=12, n=660)=11.31]” ve “M18 Problem çözme tekniğini uygulardım. [X^2 (sd=12, n=660)=13.97]” maddelerinde anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p>.05$).

Tablo 4.17.'ye göre tartışmalı konuların öğretim yöntem ve tekniklerine ilişkin; “M19 Konuların bir sonuca ulaşmasını sağlardım.” ve “M20 Öğrencilerin kendi düşüncelerini kendilerinin oluşturmalarını beklerdim.” maddelerinde sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür ($p<.05$). Seçgin (2009) tarafından yapılan çalışmada tartışmalı konuların öğretim yöntem ve tekniklerine ilişkin görüşlerde, sınıf düzeyleri arasında anlamlı farklılık bulunması bu çalışmayı desteklemektedir.

“M19 Konuların bir sonuca ulaşmasını sağlardım.” konusunda sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=12, n=660)=23.88, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M19 Konuların bir sonuca ulaşmasını sağlardım.” maddesini 1 (%57,3), 2 (%60,8), 3 (%58,4) ve 4 (%48,7) sınıflarda öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Her Zaman” olarak işaretledikleri görülmektedir.

Yapılan analiz sonucunda; sınıf düzeyleri arasında oluşan farklılığın, 2. sınıfta öğrenim gören adaylarının lehine olduğuna ulaşılmıştır. Yani 2. sınıfta öğrenim gören öğretmen adayları, tartışılan konuların bir sonuca ulaşılmasını sağlayacağını diğer öğretmen adaylarına göre fazla ifade etmektedir.

“M20 Öğrencilerin kendi düşüncelerini kendilerinin oluşturmalarını beklerdim.” konusunda sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=12, n=660)=21.22, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M20 Öğrencilerin kendi düşüncelerini kendilerinin oluşturmalarını beklerdim.” maddesini 1 (%67), 2 (%56), 3 (%53,6) ve 4 (%69,5) sınıflarda öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Her Zaman” olarak işaretledikleri görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda; sınıf düzeyleri arasında oluşan farklılığın, 4. sınıfta öğrenim gören adaylarının lehine olduğuna ulaşılmıştır. Yani 4. sınıf öğretmen adayları, öğrencilerin kendi görüşlerini oluşturmalarını sağlayacağını diğer öğretmen adaylarına göre daha fazla ifade etmektedir.

Sonuçlara genel olarak bakıldığında “M19 Konuların bir sonuca ulaşmasını sağlardım.” maddesinin 2. sınıf düzeyinde; “M20 Öğrencilerin kendi düşüncelerini kendilerinin oluşturmalarını beklerdim.” maddesinin ise 4. sınıf düzeyinde öğrenim gören öğretmen adaylarının lehine olduğu görülmüştür.

4.2.5. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Tartışmalı Konuların Etkin Bir Şekilde Öğretilmesinin Önündeki Engellere İlişkin Algılarının Bağımsız Değişkenlere Göre Analizi

Araştırma problemlerinden biri sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konuların etkin bir şekilde öğretilmesinin önündeki engellere ilişkin algılarında; cinsiyet, okudukları üniversite ve sınıf düzeyi değişkenlerine göre anlamlı farklılık olup olmadığıdır. Bu problemi çözmek amacıyla yapılan “Kay-kare testi” sonuçlarına ilişkin bulgular Tablo 4.18., Tablo 4.19. ve Tablo 4.20.’de gösterilmiştir.

4.2.5.1. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Cinsiyet Değişkenine Göre Tartışmalı Konuların Etkin Bir Şekilde Öğretilmesinin Önündeki Engellere İlişkin Algılarına Ait Bulgular

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konuların etkin bir şekilde öğretilmesinin önündeki engellere yönelik algılarının, cinsiyetlerine göre farklılık gösterip göstermediğinin analizi “Kay-kare testi” ile yapılmıştır.

Tablo 4.18.’de sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konuların etkin bir şekilde öğretilmesinin önündeki engellere yönelik algılarının, madde cinsiyet değişkenine göre “Kay-kare testi” analiz sonuçları yer almaktadır.

Tablo 4. 18. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konuların etkin bir şekilde öğretilmesinin önündeki engellere yönelik algılarının cinsiyet değişkenine göre kay kare testi sonuçları

Mad.	Her zaman engel				Sık sık engel				Bazen engel				Nadiren engel				Hiç engel değil				x2	p
	Kadın		Erkek		Kadın		Erkek		Kadın		Erkek		Kadın		Erkek		Kadın		Erkek			
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
M1 Okul idaresinin tepkisi.	170	39,53	106	46,09	135	31,4	56	24,35	97	22,56	49	21,3	14	3,26	10	4,35	14	3,26	9	3,91	4.89	.298
M2 Öğrenci velilerinin tepkisi.	159	36,98	111	48,26	143	33,26	55	23,91	95	22,09	48	20,87	22	5,12	9	3,91	11	2,56	7	3,04	9.71	.045
M3 Öğrencilerin tepkisi.	118	27,44	68	29,57	108	25,12	44	19,13	132	30,7	72	31,3	51	11,9	29	12,6	21	4,88	17	7,39	4.29	.368
M4 Hakkımda soruşturma açılma korkusu.	174	40,47	106	46,09	98	22,79	43	18,7	71	16,51	37	16,09	52	12,1	18	7,83	35	8,14	26	11,3	6.50	.164
M5 Programın yoğunluğu.	141	32,79	74	32,17	106	24,65	51	22,17	93	21,63	53	23,04	51	11,9	27	11,7	39	9,07	25	10,9	1.04	.903
M6 Eğitimin sınav odaklı olması.	251	58,37	121	52,61	98	22,79	48	20,87	46	10,7	32	13,91	14	3,26	17	7,39	21	4,88	12	5,22	7.93	.094
M7 Öğrencilerin tartışmayı sınıf dışına taşıma ihtimali.	177	41,16	92	40	102	23,72	57	24,78	80	18,6	40	17,39	44	10,2	20	8,7	27	6,28	21	9,13	2.28	.684
M8 Tartışmayı yönetememek.	95	22,09	68	29,57	75	17,44	36	15,65	106	24,65	42	18,26	73	17	28	12,2	81	18,8	56	24,3	10.85	.028
M9 Öğrencileri yanlış yönlendirme korkusu.	129	30	59	25,65	91	21,16	52	22,61	102	23,72	54	23,48	54	12,6	27	11,7	54	12,6	38	16,5	2.91	.572
M10 Öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyi.	131	30,47	73	31,74	113	26,28	53	23,04	125	29,07	60	26,09	38	8,84	27	11,7	23	5,35	17	7,39	3.49	.479
M11 Bulunulan yerin örf ve adetleri.	171	39,77	89	38,7	126	29,30	66	28,7	84	19,53	40	17,39	28	6,51	18	7,83	21	4,88	17	7,39	2.43	.656
M12 Öğretmenin tartışılan konuda yetersizliği.	160	37,21	70	30,43	108	25,12	51	22,17	81	18,84	53	23,04	47	10,9	20	8,7	34	7,91	36	15,7	13.03	.011
M13 Yanlış anlaşılma korkusu.	165	38,37	93	40,43	83	19,30	51	22,17	101	23,49	45	19,57	48	11,2	19	8,26	33	7,67	22	9,57	3.70	.448
M14 Öğrencilerin tartışmayı gereğinden fazla abartması.	196	45,58	83	36,09	112	26,05	65	28,26	66	15,35	41	17,83	33	7,67	18	7,83	23	5,35	23	10	8.69	.069

p<.05

Tablo 4.18. incelendiğinde; “M1 Okul idaresinin tepkisi. [X^2 (sd=4, n=660)=4.89]” , “M3 Öğrencilerin tepkisi. [X^2 (sd=4, n=660)=4.29]” , “M4 Hakkımda soruşturma açılma korkusu. [X^2 (sd=4, n=660)=6.50]” , “M5 Programın yoğunluğu. [X^2 (sd=4, n=660)=1.04]” , “M6 Eğitimin sınav odaklı olması. [X^2 (sd=4, n=660)=7.93]” , “M7 Öğrencilerin tartışmayı sınıf dışına taşıma ihtimali. [X^2 (sd=4, n=660)=2.28]” , “M9 Öğrencileri yanlış yönlendirme korkusu. [X^2 (sd=4, n=660)=2.91]” , “M10 Öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyi. [X^2 (sd=4, n=660)=3.49]” , “M11 Bulunulan yerin örf ve adetleri. [X^2 (sd=4, n=660)=2.43]” , “M13 Yanlış anlaşılma korkusu. [X^2 (sd=4, n=660)=3.70]” ve “M14 Öğrencilerin tartışmayı gereğinden fazla abartması. [X^2 (sd=4, n=660)=8.69]” maddelerinde anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p>.05$).

Tablo 4.18.’e göre tartışmalı konuların etkin bir şekilde öğretilmesinin önündeki engellere ilişkin; “M2 Öğrenci velilerinin tepkisi.” , “M8 Tartışmayı yönetememek.” ve “M12 Öğretmenin tartışılan konuda yetersizliği.” maddelerinde cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür ($p<.05$). Seçgin (2009) tarafından yapılan araştırmada, tartışmalı konuların öğretilmesine yönelik olarak cinsiyetler arasında anlamlı farklılık bulunması araştırma sonucunu desteklemektedir.

“M2 Öğrenci velilerinin tepkisi.” konusunda cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=4, n=660)=9.71, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M2 Öğrenci velilerinin tepkisi.” maddesini kadın öğretmen adayları (%36,9) ve erkek öğretmen adaylarının (%48,2) en fazla “Her Zaman Engel” olarak işaretledikleri görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda; cinsiyetler arasında oluşan farklılığın, erkek öğretmen adaylarının lehine olduğuna ulaşılmıştır. Yani erkek öğretmen adayları, tartışmalı konuların öğretiminde öğrenci velilerinin tepkisini kadınlara göre daha fazla engel olarak görmektedir.

“M8 Tartışmayı yönetememek.” konusunda cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=4, n=660)=10.85, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M8 Tartışmayı yönetememek.” maddesini kadın öğretmen adaylarının (%24,6) en fazla “Bazen Engel” olarak işaretledikleri görülmektedir. Aynı maddeyi erkek öğretmen adaylarının (%29,5) ise en fazla “Her Zaman Engel” olarak

işaretledikleri görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda; cinsiyetler arasında oluşan farklılığın, erkek öğretmen adaylarının lehine olduğuna ulaşılmıştır. Yani erkek öğretmen adayları, tartışmalı konuların öğretiminde tartışmayı yönetememeyi kadınlara göre daha fazla engel olarak görmektedir.

“M12 Öğretmenin tartışılan konuda yetersizliği.” konusunda cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=4, n=660)=13.03, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M12 Öğretmenin tartışılan konuda yetersizliği.” maddesini kadın öğretmen adayları (%37,2) ve erkek öğretmen adaylarının (%30,4) en fazla “Her Zaman Engel” olarak işaretledikleri görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda; cinsiyetler arasında oluşan farklılığın, kadın öğretmen adaylarının lehine olduğuna ulaşılmıştır. Yani kadın öğretmen adayları, tartışmalı konuların öğretiminde öğretmenin yetersizliğini erkeklere göre daha fazla engel olarak görmektedir.

Sonuçlara genel olarak bakıldığında “M12 Öğretmenin tartışılan konuda yetersizliği.” maddesinin kadın öğretmen adaylarının lehine; “M2 Öğrenci velilerinin tepkisi.” ve “M8 Tartışmayı yönetememek.” maddelerinin ise erkek öğretmen adaylarının lehine olduğu görülmüştür.

4.2.5.2. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Üniversite Değişkenine Göre Tartışmalı Konuların Etkin Bir Şekilde Öğretilmesinin Önündeki Engellere İlişkin Algılarına Ait Bulgular

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konuların etkin bir şekilde öğretilmesinin önündeki engellere yönelik algılarının, öğrenim gördükleri üniversiteye göre farklılık gösterip göstermediğinin analizi “Kay-kare testi” ile yapılmıştır.

Tablo 4.19.’da sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konuların etkin bir şekilde öğretilmesinin önündeki engellere yönelik algılarının, madde madde üniversite değişkenine göre “Kay-kare testi” analiz sonuçları yer almaktadır. Ayrıca, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının algılarının üniversite değişkenine göre madde madde yapılan analizinin f ve yüzdelik dilimlerini içeren tablo EK 8’de sunulmuştur.

Tablo 4. 19. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konuların etkin bir şekilde öğretilmesinin önündeki engellere yönelik algılarının üniversite değişkenine göre kay kare testi sonuçları

Mad.	Her zaman engel					Sık sık engel					Bazen engel					Nadiren engel					Hiç engel değil					x2	p
	A	B	İ	M	N	A	B	İ	M	N	A	B	İ	M	N	A	B	İ	M	N	A	B	İ	M	N		
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%		
M1 Okul idaresinin tepkisi.	44	35	54	40	38	29	34	19	35	28	22	26	13	18	30	4	4	4	5	1	0	2	10	2	4	47.92	.000
M2 Öğrenci velilerinin tepkisi.	40	38	50	41	36	34	31	23	34	28	21	22	14	21	28	4	4	5	4	6	1	4	8,4	1	1	34.44	.005
M3 Öğrencilerin tepkisi.	25	22	57	20	20	20	26	21	24	24	28	38	12	38	37	18	10	4	13	14	8	4	5,9	5	5	78.09	.000
M4 Hakkımda soruşturma açılma korkusu.	54	38	30	45	43	22	23	18	24	19	16	21	13	13	19	4	9	17	10	13	4	9	21	8	6	48.24	.000
M5 Programın yoğunluğu.	31	36	39	30	29	22	27	24	25	22	26	24	13	25	21	14	6	13	10	14	6	7	11	10	13	19.53	.242
M6 Eğitimin sınav odaklı olması.	55	63	49	54	61	25	20	28	19	20	12	11	9,2	19	8,2	6	4	6	4	4	2	4	8,4	4	6	22.04	.142
M7 Öğrencilerin tartışmayı sınıf dışına taşıma ihtimali.	45	40	36	38	44	21	26	21	26	26	22	19	10	21	19	10	8	16	10	6	3	7	17	6	5	36.07	.003
M8 Tartışmayı yönetememek.	22	20	51	13	21	11	23	15	21	14	23	28	11	24	26	16	13	8	18	19	28	17	14	24	20	74.10	.000
M9 Öğrencileri yanlış yönlendirme korkusu.	28	26	49	17	25	14	21	25	29	20	28	29	8,4	28	23	13	9	6	15	16	16	15	12	11	15	57.89	.000
M10 Öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyi.	25	32	55	23	24	28	22	25	27	23	27	26	7,6	38	37	13	12	3	7	13	7	8	8,4	4	3	73.61	.000
M11 Bulunulan yerin örf ve adetleri.	36	42	44	35	42	28	30	28	30	29	18	17	13	23	21	13	7	3	9	4	5	4	13	4	4	31.06	.013
M12 Öğretmenin tartışılan konuda yetersizliği.	36	33	47	28	32	21	27	22	28	23	21	23	9,2	24	23	10	8	12	12	9	12	9	10	8	13	22.44	.129
M13 Yanlış anlaşılma korkusu.	43	41	45	32	36	24	16	21	26	14	20	27	12	29	23	7	10	9	9	14	6	6	13	4	12	34.09	.005
M14 Öğrencilerin tartışmayı gereğinden fazla abartması.	40	43	50	36	43	29	29	17	36	23	20	18	5,9	18	18	7	5	8	8	10	4	5	20	2	5	62.30	.000

p<.05

Tablo 4.19. incelendiğinde; “M5 Programın yoğunluğu. [X^2 (sd=16, n=660)=19.53]” , “M6 Eğitimin sınav odaklı olması. [X^2 (sd=16, n=660)=22.04]” ve “M12 Öğretmenin tartışılan konuda yetersizliği. [X^2 (sd=16, n=660)=22.44]” maddelerinde anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p>.05$).

Tablo 4.19.’a göre tartışmalı konuların etkin bir şekilde öğretilmesinin önündeki engellere ilişkin; “M1 Okul idaresinin tepkisi.” , “M2 Öğrenci velilerinin tepkisi.” , “M3 Öğrencilerin tepkisi.” , “M4 Hakkımda soruşturma açılma korkusu.” , “M7 Öğrencilerin tartışmayı sınıf dışına taşıma ihtimali.” , “M8 Tartışmayı yönetememek.” , “M9 Öğrencileri yanlış yönlendirme korkusu.” , “M10 Öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyi.” , “M11 Bulunulan yerin örf ve adetleri.” , “M13 Yanlış anlaşılma korkusu,” ve “M14 Öğrencilerin tartışmayı gereğinden fazla abartması.” maddelerinde üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür ($p<.05$).

“M1 Okul idaresinin tepkisi.” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=47.92, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, bu maddeyi Akdeniz Üniversitesi (%44), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%34,8), İnönü Üniversitesi (%53,8) Marmara Üniversitesi (%39,7) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%37,7) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Her Zaman Engel” olarak işaretledikleri görülmektedir. İnönü Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre okul idaresinin tepkisinin tartışmalı konuların öğretilmesinin önünde daha fazla engel olduğunu düşünmektedir.

“M2 Öğrenci velilerinin tepkisi.” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=34.44, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, bu maddeyi Akdeniz Üniversitesi (%40,3), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%38,4), İnönü Üniversitesi (%49,6) Marmara Üniversitesi (%41,2) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%36,5) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Her Zaman Engel” olarak işaretledikleri görülmektedir. İnönü Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına öğrenci velilerinin tepkisinin tartışmalı konuların öğretilmesinin önünde daha fazla engel olduğunu düşünmektedir.

“M3 Öğrencilerin tepkisi.” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=78.09, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, bu maddeyi İnönü Üniversitesi’nde (%57,1) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Her Zaman Engel” olarak işaretledikleri görülmektedir. Aynı maddeyi Akdeniz Üniversitesi (%28,4), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%37,5), Marmara Üniversitesi (%37,5) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%37,1) öğrenim gören öğretmen adayları ise “Bazen Engel” olarak işaretlemiştir. İnönü Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre öğrencilerin tepkisinin tartışmalı konuların öğretilmesinin önünde daha fazla engel olduğunu düşünmektedir.

“M4 Hakkımda soruşturma açılma korkusu.” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=48.24, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, bu maddeyi Akdeniz Üniversitesi (%53,7), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%38,4), İnönü Üniversitesi (%30,3) Marmara Üniversitesi (%44,9) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%42,8) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Her Zaman Engel” olarak işaretledikleri görülmektedir. Akdeniz Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre soruşturma açılma korkusunun tartışmalı konuların öğretilmesinin önünde daha fazla engel olduğunu düşünmektedir.

“M7 Öğrencilerin tartışmayı sınıf dışına taşıma ihtimali.” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=36.07, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, bu maddeyi Akdeniz Üniversitesi (%44,8), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%40,2), İnönü Üniversitesi (%36,1) Marmara Üniversitesi (%37,5) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%44) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Her Zaman Engel” olarak işaretledikleri görülmektedir. Akdeniz Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre öğrencilerin tartışmayı sınıf dışına taşımasının tartışmalı konuların öğretilmesinin önünde daha fazla engel olduğunu düşünmektedir.

“M8 Tartışmayı yönetememek.” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=74.10, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, bu maddeyi İnönü Üniversitesi’nde (%51,3) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Her Zaman Engel” olarak işaretledikleri görülmektedir. Aynı maddeyi Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%27,7), ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%25,8) öğrenim gören öğretmen adayları “Bazen Engel”; Akdeniz Üniversitesi (%27,6) ve Marmara Üniversitesi (%23,5) öğrenim gören öğretmen adayları ise “Hiç Engel Değil” olarak işaretlemiştir. İnönü Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre tartışmayı yönetememenin tartışmalı konuların öğretilmesinin önünde daha fazla engel olduğunu düşünmektedir.

“M9 Öğrencileri yanlış yönlendirme korkusu.” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=57.89, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, bu maddeyi Akdeniz Üniversitesi (%28,4), İnönü Üniversitesi (%48,7) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%25,2) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Her Zaman Engel” olarak işaretledikleri görülmektedir. Aynı maddeyi Marmara Üniversitesi’nde (%28,7) öğrenim gören öğretmen adayları “Sık Sık Engel”; Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi’nde (%29,5) öğrenim gören öğretmen adayları ise “Bazen Engel” olarak işaretlemiştir. İnönü Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre öğrencileri yanlış yönlendirme korkusunun tartışmalı konuların öğretilmesinin önünde daha fazla engel olduğunu düşünmektedir.

“M10 Öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyi.” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=73.61, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, bu maddeyi Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%32,1) ve İnönü Üniversitesi’nde (%55,5) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Her Zaman Engel” olarak işaretledikleri görülmektedir. Aynı maddeyi Akdeniz Üniversitesi’nde (%27,6) öğrenim gören öğretmen adayları “Sık Sık Engel”; Marmara Üniversitesi (%38,2) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%37,1) öğrenim gören öğretmen adayları ise “Bazen Engel” olarak işaretlemiştir. İnönü Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, diğer üniversitelerdeki

öğretmen adaylarına göre öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyinin tartışmalı konuların öğretilmesinin önünde daha fazla engel olduğunu düşünmektedir.

“M11 Bulunulan yerin örf ve adetleri.” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=31.06, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, bu maddeyi Akdeniz Üniversitesi (%35,8), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%42), İnönü Üniversitesi (%43,7) Marmara Üniversitesi (%34,6) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%41,5) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Her Zaman Engel” olarak işaretledikleri görülmektedir. İnönü Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre bulunulan yerin örf ve adetlerinin tartışmalı konuların öğretilmesinin önünde daha fazla engel olduğunu düşünmektedir.

“M13 Yanlış anlaşılma korkusu,” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=34.09, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, bu maddeyi Akdeniz Üniversitesi (%42,5), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%41,1), İnönü Üniversitesi (%45,4) Marmara Üniversitesi (%31,6) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%36,5) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Her Zaman Engel” olarak işaretledikleri görülmektedir. İnönü Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre yanlış anlaşılma korkusunun tartışmalı konuların öğretilmesinin önünde daha fazla engel olduğunu düşünmektedir.

“M14 Öğrencilerin tartışmayı gereğinden fazla abartması.” konusunda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=16, n=660)=62.30, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, bu maddeyi Akdeniz Üniversitesi (%40,3), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (%42,9), İnönü Üniversitesi (%49,6) Marmara Üniversitesi (%36) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (%43,4) öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Her Zaman Engel” olarak işaretledikleri görülmektedir. İnönü Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları, diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre öğrencilerin tartışmayı gereğinden fazla abartmasının tartışmalı konuların öğretilmesinin önünde daha fazla engel olduğunu düşünmektedir.

Sonuçlara genel olarak bakıldığında “M4 Hakkımda soruşturma açılma korkusu.” ve “M7 Öğrencilerin tartışmayı sınıf dışına taşıma ihtimali.” maddesinin Akdeniz Üniversitesi’nde; “M1 Okul idaresinin tepkisi.” “M2 Öğrenci velilerinin tepkisi.” “M3 Öğrencilerin tepkisi.”, “M8 Tartışmayı yönetememek.”, “M9 Öğrencileri yanlış yönlendirme korkusu.”, “M10 Öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyi.”, “M11 Bulunulan yerin örf ve adetleri.”, “M13 Yanlış anlaşılma korkusu,” ve “M14 Öğrencilerin tartışmayı gereğinden fazla abartması.” maddelerinin ise İnönü Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adaylarının lehine olduğu görülmüştür.

4.2.5.3. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sınıf düzeyi değişkenine göre tartışmalı konuların etkin bir şekilde öğretilmesinin önündeki engellere ilişkin algılarına ait bulgular

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konuların etkin bir şekilde öğretilmesinin önündeki engellere yönelik algılarının, öğrenim gördükleri sınıf düzeyine göre farklılık gösterip göstermediğinin analizi “Kay-kare testi” ile yapılmıştır.

Tablo 4.20.’de sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konuların etkin bir şekilde öğretilmesinin önündeki engellere yönelik algılarının, madde madde sınıf düzeyi değişkenine göre “Kay-kare testi” analiz sonuçları yer almaktadır. Ayrıca, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının algılarının sınıf düzeyi değişkenine göre madde madde yapılan analizinin f ve yüzdelerlik dilimlerini içeren tablo EK 9’da sunulmuştur.

Tablo 4. 20. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konuların etkin bir şekilde öğretilmesinin önündeki engellere yönelik algılarının sınıf düzeyi değişkenine göre kay kare testi sonuçları

Mad.	Her zaman engel				Sık sık engel				Bazen engel				Nadiren engel				Hiç engel değil				x2	p
	1 %	2 %	3 %	4 %	1 %	2 %	3 %	4 %	1 %	2 %	3 %	4 %	1 %	2 %	3 %	4 %	1 %	2 %	3 %	4 %		
M1 Okul idaresinin tepkisi.	42,7	44,6	38	42,1	27,4	22,9	33,1	32,3	25	25,9	21,1	16,5	2,4	4,8	3	4,3	2,4	1,8	4,8	4,9	14.21	.287
M2 Öğrenci velilerinin tepkisi.	36,6	43,4	40,4	43,3	35,4	28,3	33,1	23,2	20,7	21,7	19,9	24,4	4,3	5,4	4,2	4,9	3	1,2	2,4	4,3	10.23	.595
M3 Öğrencilerin tepkisi.	26,8	30,1	26,5	29,3	25,6	24,7	25,9	15,9	32,3	30,7	31,3	29,3	11	8,4	12	17	4,3	6	4,2	8,5	14.65	.261
M4 Hakkımda soruşturma açılma korkusu.	39,6	44,6	41,6	43,9	24,4	18,7	21,7	20,7	15,2	15,7	18,7	15,9	9,1	14	8,4	10	12	6,6	9,6	9,1	8.27	.763
M5 Programın yoğunluğu.	28	37,3	28,3	36,6	22,6	21,7	23,5	27,4	25,6	16,9	25,3	20,7	8,5	16	14	7,9	15	7,8	8,4	7,3	23.52	.024
M6 Eğitimin sınav odaklı olması.	60,4	55,4	46,4	63,4	20,7	24,7	26,5	16,5	11	11,4	12,7	12,2	4,3	2,4	8,4	3,7	3,7	6	6	4,3	18.25	.108
M7 Öğrencilerin tartışmayı sınıf dışına taşıma ihtimali.	40,9	41,6	35,5	45,1	22,6	21,7	28,3	23,8	20,7	13,9	19,9	18,3	10	14	7,8	6,7	5,5	9	8,4	6,1	13.44	.338
M8 Tartışmayı yönetememek.	23,8	28,3	25,9	20,7	15,2	21,1	15,1	15,9	26,2	18,1	19,9	25,6	11	15	22	13	24	17	17	25	20.38	.060
M9 Öğrencileri yanlış yönlendirme korkusu.	30,5	27,7	28,9	26,8	19,5	29,5	16,9	20,7	25,6	20,5	24,7	23,8	11	12	16	10	13	10	14	18	14.55	.267
M10 Öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyi.	29,3	28,9	30,1	35,4	20,7	32,5	28,9	18,3	31,7	20,5	27,1	32,9	11	11	9	8,5	7,3	7,2	4,8	4,9	18.30	.107
M11 Bulunulan yerin örf ve adetleri.	40,9	35,5	34,3	47	24,4	33,1	34,3	24,4	20,1	16,3	21,1	17,7	9,8	7,2	4,2	6,7	4,9	7,8	6	4,3	16.23	.181
M12 Öğretmenin tartışılan konuda yetersizliği.	31,7	36,7	31,9	39	20,7	25,3	30,1	20,1	23,8	16,9	21,1	19,5	7,9	14	6,6	12	16	6,6	10	9,8	21.41	.045
M13 Yanlış anlaşılma korkusu.	39,6	34,3	39,8	42,7	14,6	23,5	22,3	20,7	28,7	19,9	21,7	18,3	6,7	14	10	9,8	10	8,4	6	8,5	16.01	.191
M14 Öğrencilerin tartışmayı gereğinden fazla abartması.	42,1	42,8	38	46,3	25	24,1	30,1	28	17,7	13,3	18,7	15,2	6,7	12	6	6,1	8,5	7,8	7,2	4,3	12.55	.402

P<.05

Tablo 4.20. incelendiğinde; “M1 Okul idaresinin tepkisi. [X^2 (sd=12, n=660)=14.21]” , “M2 Öğrenci velilerinin tepkisi. [X^2 (sd=12, n=660)=10.23]” , “M3 Öğrencilerin tepkisi. [X^2 (sd=12, n=660)=14.65]” , “M4 Hakkımda soruşturma açılma korkusu. [X^2 (sd=12, n=660)=8.27]” , “M6 Eğitimin sınav odaklı olması. [X^2 (sd=12, n=660)=18.25]” , “M7 Öğrencilerin tartışmayı sınıf dışına taşıma ihtimali. [X^2 (sd=12, n=660)=13.44]” , “M8 Tartışmayı yönetememek. [X^2 (sd=12, n=660)=20.38]” , “M9 Öğrencileri yanlış yönlendirme korkusu. [X^2 (sd=12, n=660)=14.55]” , “M10 Öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyi. [X^2 (sd=12, n=660)=18.30]” , “M11 Bulunulan yerin örf ve adetleri. [X^2 (sd=12, n=660)=16.23]” , “M13 Yanlış anlaşılma korkusu. [X^2 (sd=12, n=660)=16.01]” ve “M14 Öğrencilerin tartışmayı gereğinden fazla abartması. [X^2 (sd=12, n=660)=12.55]” maddelerinde anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p>.05$).

Tablo 4.20.'ye göre tartışmalı konuların etkin bir şekilde öğretilmesinin önündeki engellere ilişkin “M5 Programın yoğunluğu.” ve “M12 Öğretmenin tartışılan konuda yetersizliği.” maddelerinde sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür ($p<.05$).

“M5 Programın yoğunluğu.” konusunda sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=12, n=660)=23.52, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M5 Programın yoğunluğu.” maddesini 1 (%28), 2 (%37,3), 3 (%28,3) ve 4 (%36,6) sınıflarda öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Her Zaman Engel” olarak işaretledikleri görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda; sınıf düzeyleri arasında oluşan farklılığın, 2. sınıfta öğrenim gören adaylarının lehine olduğuna ulaşılmıştır. Yani 2. sınıfta öğrenim gören öğretmen adayları, programın yoğun olmasını tartışmalı konuların öğretiminde diğerlerine göre daha fazla engel olarak görmektedir.

“M12 Öğretmenin tartışılan konuda yetersizliği.” konusunda sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, X^2 (sd=12, n=660)= 21.41, $p<.05$. Tablo incelendiğinde, “M12 Öğretmenin tartışılan konuda yetersizliği.” maddesini 1 (%31,7), 2 (%36,7), 3 (%31,9) ve 4 (%39) sınıflarda öğrenim gören öğretmen adaylarının en fazla “Her Zaman Engel” olarak işaretledikleri

görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda; sınıf düzeyleri arasında oluşan farklılığın, 4. sınıfta öğrenim gören adaylarının lehine olduğuna ulaşılmıştır. Yani 4. sınıfta öğrenim gören öğretmen adayları, öğretmenin yetersizliğini tartışmalı konuların öğretiminde diğerlerine göre daha fazla engel olarak görmektedir.

Sonuçlara genel olarak bakıldığında “M5 Programın yoğunluğu.” maddesinin 2. Sınıf düzeyinde; “M12 Öğretmenin tartışılan konuda yetersizliği.” maddesinin ise 4. Sınıf düzeyinde öğrenim gören öğretmen adaylarının lehine olduğu görülmüştür.

4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın üçüncü alt problemini sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konulara yönelik görüşleri oluşturmaktadır. Buna yönelik olarak, elde edilen nitel verilere ilişkin bulgular tablolastırılarak yorumlanmıştır.

4.3.1. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarına Göre Tartışmalı Konular Kavramı, Tartışmalı Konuların Özellikleri ve Önemi

Araştırmanın problemlerinden biri, öğretmen adaylarının tartışmalı konu kavramının, tartışmalı konuların özellikleri ve öneminin ne olduğuna ilişkin görüşlerinin neler olduğudur. Bu probleme yanıt bulmak amacıyla araştırmaya katılan öğretmen adaylarına “Size göre tartışmalı konu nedir? Açıklayınız.” “Tartışmalı konuların ne gibi özellikleri bulunur? Açıklayınız.” ve “Tartışmalı konuların öğretiminin sosyal bilgiler dersi açısından önemi nedir? Öğrenciye neler kazandırır? Açıklayınız.” soruları sorulmuştur. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konular kavramına, tartışmalı konuların özelliklerine ve tartışmalı konuların önemine ilişkin görüşleri Tablo 4.20., Tablo 4.21. ve Tablo 4.22.’de gösterilmiştir.

4.3.1.1. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarına Göre Tartışmalı Konular

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konulara ilişkin görüşleri Tablo 4.21.'de gösterilmiştir.

Tablo 4. 21. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konular kavramına ilişkin görüşleri

Tartışmalı Konu	f
Göreceli konular	61
İkircikli konular	30
Sosyal karmaşa yaratan konular	4
Bilgi aktarımı sağlayan konular	3
Güncel konular	3
İletişim sağlayan konular	3
Hassas konular	2
Önem arz eden konular	2
İfade özgürlüğü gerektiren konular	2
Çok yönlü konular	2
Toplam	112

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konular kavramına ilişkin görüşleri incelendiğinde, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konuları en fazla “göreceli konular (61)” olarak gördüğü sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmen adaylarının görüşlerinin bazıları: “Herkesin aynı fikirde olmadığı, göreceli bakış açıları oluşmasına yol açan konulardır (Ö1).” , “Herkesin aynı fikirde olmadığı, farklı bakış açılarından bakılabilecek konulardır (Ö4).” , “...farklı görüşlerin bulunduğu konulardır (Ö6).” , “ Kişiden kişiye değişen ve bilgisinin göreceli olduğu konulardır (Ö8).” , “Bir konu hakkında herkesin aynı düşünmediği konulardır (Ö10).” , “Bireylerin farklı görüşlerini ortaya koymasındır (Ö11).” , “Bir konu hakkında farklı görüşlerle o konunun irdelenmesidir (Ö13).” , “Farklı fikirlerin, görüşlerin dile getirileceği ve farklı bakış açılarına açık konulardır (Ö20).” , “Ortak bir fikir birliği sağlanamamış, iki karşıt fikre sahip tarafların konuştuğu konulardır (Ö28).” , “... farklı düşüncelerin olduğu ve ortak bir görüş olmayan konulardır (Ö30).” , “Herkesin farklı tutum ve düşüncesi olan, görüşlerin kişiden kişiye göre değişebileceği konulardır (Ö31).” , “Net bir görüşe varılmamış, fikir ayrılıklarının yaşandığı konulardır (Ö34).” , “Herkesin farklı fikirlere sahip olduğu kesinliği kanıtlanmayan ve kesin bir karara varılmayan

konulardır (Ö36).” , “Çoğunluğun tek fikri savunmadığı, insanların farklı açılardan bakarak bölündüğü konulardır (Ö38).”

Öğretmen adaylarının tartışmalı konuları “ikircikli konular (işkilli, kararsız) (30)” olarak görmesi ulaşılan diğer sonuçtur. Öğretmen adaylarının görüşlerinin bazıları: “Herkes tarafından doğru kabul edilmeyip çelişki bırakan durumlardır (Ö3).” , “Sınıf içerisinde iki farklı görüş içerecek en az bir konunun sınıfa getirilmesi ve bu konu hakkında farklı düşüncelerini özgürce dile getirecek bir ortam oluşmasıdır (Ö19).” , “Doğruluğu kişiye göre değişen, farklı cevapları olan, kişilerin farklı düşünebildiği konulardır (Ö24).” , “Bir ortamda tartışma konusu oluşturan konulardır (Ö25).” , “Kesin bir yargı olmamakla birlikte, ortak bir görüş olmayan konulardır (Ö30).” , “Birçok kimsenin karara varamadığı ya da verilen kararların toplumun çoğu kesimi tarafından kabul görmediği konulardır (Ö32).”

Yapılan çeşitli araştırmalarda katılımcıların tartışmalı konu kavramını “farklı görüşlerin olduğu, uzlaşşı sağlanamayan, görüş ayrılığına sebep olan, kişiden kişiye göre değişen” olarak tanımlaması, araştırma sonuçlarını desteklemektedir (Ersoy, 2010; Günal, 2016; Çopur, 2015; Koldaş, 2018; Deniz, 2018).

Öğretmen adaylarının tartışmalı konular kavramına ilişkin diğer görüşleri; tartışmalı konuların “Sosyal karmaşa yaratan konular (4)” , “Bilgi aktarımı sağlayan konular (3)” , “Güncel konular (3)” , “İletişim sağlayan konular (3)” , “Hassas konular (2)” , “Önem arz eden konular (2)” , “İfade özgürlüğü gerektiren konular (2)” ve “Çok yönlü konular (2) olmasına yöneliktir. Bu görüşlerden bazıları: “Toplumu ikiye bölen hatta bu ikiye bölünme sonucu çeşitli ideolojiler ortaya çıkarıp ayrıştırmayı körükleyen konulardır (Ö7).” , “Tartışma oluşmasına sebep olan konulardır (Ö14).” , “Güncel olan tüm konular tartışmalı konu olma potansiyeli taşır (Ö17).” , “Bir topluluk içerisinde yer alan kişiler için önemli olan konuların, tartışma kurallarına uygun bir şekilde detaylıca konuşulmasıdır (Ö27).” , “Toplum bilgisinin eksik olduğu, ihtilale yol açan konulardır (Ö37).”

Araştırma sonuçları incelendiğinde, öğretmen adayları tarafından tartışmalı konular kavramı ile ilgili çoğunlukla “fikir ayrılığı” ve “görecelik” ile ilgili görüşlerine yer verildiği görülmüştür. Bu durumun oluşmasında, tartışmalı konuların tanımında da belirtildiği gibi farklı görüşleri gerektiren veya farklı görüşlerin ortaya çıkmasına sebep olan konular olması etkili olabilir. Bir konunun farklı görüşler aracılığıyla tartışılması, görecelik sonucunu da doğurabilmektedir. Sonucunda zıt fikirler ortaya çıkabilmektedir. Yada göreceli bakış açılarından ötürü zıt fikirler ortaya atılmakta ve tartışmalı konular gündeme gelebilmektedir. Sonuç olarak, “münakaşa” olarak ifade edilen tartışmalar meydana gelmektedir. Fikir ayrılığı, görecelik, zıtlık gibi özelliklerinden dolayı öğretmen adayları tarafından tartışmalı konuların “ikircikli” olarak görülmüş olabileceği söylenebilir.

4.3.1.2. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarına Göre Tartışmalı Konuların Özellikleri

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konuların özelliklerine ilişkin görüşleri Tablo 4.22.’de gösterilmiştir.

Tablo 4. 22. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konuların özelliklerine ilişkin görüşleri

Tartışmalı konuların özellikleri	f
Görüş çeşitliliği olması	59
Öznellik	15
Demokratik ortam	14
Kesin olmayan yargıları içermesi	12
Eleştirel düşünme	12
Toplumsallık	9
Kaos ve karmaşaya sebep olması	7
Düşünce ve bilgi aktarımını sağlaması	5
Ön yargı oluşturmaması	3
Tarafsızlığı gerekli kılması	3
Duyarlılık sağlaması	2
Empati kurulması	2
Saygı	2
Bilgi yoksunluğu	1
Güncellik	1
Toplam	147

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konuların özelliklerine ilişkin görüşleri incelendiğinde, çoğunlukla “Görüş çeşitliliği olması (59)” görüşünü belirttikleri görülmüştür. Öğretmen adaylarının görüşlerinin bazıları: *“Farklı görüşlere sahip olunmalıdır. Sonuçları farklı yorumlanabilmelidir (Ö1).”* , *“Birden fazla görüş bildirilir, farklı görüşler yer alır. Tartışılan konuyla ilgili görüşler yaşayışı da etkiler (Ö10).”* , *“Tartışılacak konu belirlenir ve farklı görüşler yer alır (Ö13).”* , *“Herkesin aynı algılamayacağı farklı görüşler içermelidir. Görüş çeşitliliği vardır. Bir kanı veya tutuma sevk etmelidir. Birisi için x”iken diğeri için y olmalıdır... (Ö19).”* , *“Kişiden kişiye göre değişir. Bireylerin yargıları kültür, maneviyat veya hayata bakışına göre değişebilir (Ö23).”* , *“Özneldir. Herkes kendi düşüncelerini söyler. Kesin doğruluğu yoktur (Ö26).”* , *“Bütün bireyler aynı fikirde değildir, bir konu hakkında farklı fikirler varsa tartışmalı konu olur (Ö33).”* , *“...Anlaşılma oranı bölgeden bölgeye göre bile değişebilir çünkü; bakış açısına göre değerlendirilir. Tartışmanın derecesi bilgi düzeyine göre değişir (Ö34).”*

Öğretmen adaylarının ifadeleri incelendiğinde en çok belirtilen “Görüş çeşitliliği olması” görüşünü, “Öznellik (15)” görüşünün takip ettiği görülmüştür. “Görüşlerden bazıları: *“Herkes kendi fikrini söyleyebilir. Doğru ya da yanlış yoktur (Ö3).”* , *“Kişiden kişiye göre değişir. Bireylerin yargıları kültür, maneviyat veya hayata bakışına göre değişebilir (Ö23).”* , *“Özneldir. Herkes kendi düşüncelerini söyler. Kesin doğruluğu yoktur (Ö26).”* , *“Özel konulardır. Bilimsel nitelik taşımazlar, net değıllerdir (Ö34).”*

Öğretmen adaylarının ifadeleri incelendiğinde; tartışmalı konuların özelliklerine ilişkin “Demokratik ortam (14)” , “Kesin olmayan yargıları içermek (12)” ve “Eleştirel düşünme (12)” görüşlerinin ifade edildiğı görülmüştür. Öğretmen adaylarının görüşlerinin bazıları: *“Kesin bir bilgiye ulaşılmaz çünkü; bahsedilen konu hakkında bilgiler tam değildir, eksiktir (Ö7).”* , *“Herkes tarafından kabul görmüş bir yanıtı ve açıklaması yoktur... Bir taraf belirlenmek zorunda olunmamalıdır. Konu üzerine çok yönlü düşünölmelidir (Ö14).”* , *“Eleştiriye açıktır (Ö15).”* , *“Herkesin fikrini söyleyebilmesi ve savunması gerekir. Düşünceler karşıdaki kişiye aktarılabilmelidir (Ö18).”* , *“Demokratik bir ortam sağlar. Farklı fikirlerin oluşmasına neden olur. Eleştirel düşünmeyi*

geliştirir. Çok yönlü düşünme bakımından kişiyi geliştirir (Ö29).” , “Bir sonuca varılmaz. Yanlış anlaşılma ve ön yargılara sebep olabilir. Eleştiriye açık olunmalıdır (Ö37).

Tartışmalı konuların özelliklerine ilişkin öğretmen adayları tarafından oluşturulan diğer görüşler “Toplumsallık (9)” , “Kaos ve karmaşaya sebep olması (7)” , “Düşünce ve bilgi aktarımı sağlaması (5)” , “Ön yargı oluşturmaları (3)” , “Tarafsızlığı gerekli kılması (3)” , “Duyarlılık sağlaması (2)” , “Empati kurulması (2)” , “Saygı (2)” , “Bilgi yoksunluğu (1)” ve “Güncellik (1)” temalarına yöneliktir. Öğretmen adaylarının görüşlerinin bazıları: “Kesin bir bilgiye ulaşılmaz çünkü; bahsedilen konu hakkında bilgiler tam değildir, eksiktir (Ö7).” , “Çözüme ulaşmak zordur, herkes kendi fikrini doğru saydığı için ortaya fikir çatışması çıkarır (Ö9).” , “Öğrenciler kendi düşündüklerini sınıf ortamında tartışabilir. Kendi düşüncelerini açıkça analiz edebilir. Arkadaşlarının düşünceleri ile karşılaştırabilir (Ö14).” , “Gündemi meşgul ederler (Ö28).” , “Ön yargılara sebep olabilir. Empati becerisini geliştirir (Ö30).” , “Toplumda ihtilafa açar. Huzursuzluk yaratır (Ö37).”

Tartışmalı konu kavramı ile ilgili yapılan açıklamalardan hareketle Seçgin (2009); Günel (2016); Deniz (2018) tarafından yapılan araştırmalarda da görüş çeşitliliği, fikir ayrılıkları gibi ifadeler bulunması araştırma sonuçlarını desteklemektedir.

4.3.1.3. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarına Göre Tartışmalı Konuların Önemi

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konuların sosyal bilgiler dersi açısından önemine ilişkin görüşleri Tablo 4.23.'te gösterilmiştir.

Tablo 4. 23. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konuların önemine ilişkin görüşleri

Tartışmalı konuların önemi	f
Becerileri kazandırma	39
Görüş açısını geliştirme	27
Değerleri kazandırma	17
Etkin vatandaş oluşumu	10
Güncel konuların öğretimini kolaylaştırma	8
Dersin kapsamını karşılama	7
Tarihsel bilinç ve merak uyandırma	4
Bilgiye ulaşma ve pekiştirme	3
Derse aktif katılım	1
Yansıtıcı öğrenme	1
Toplam	117

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konuların önemi ve öğrenciye kazandırdıklarına ilişkin görüşleri incelendiğinde, en fazla “Becerileri Kazandırma (39)” görüşü ifade edilmiştir. Öğretmen adayları tarafından oluşturulan “Becerileri geliştir” görüşü ile; eleştirel düşünme, sorgulama, farklı bakış açıları geliştirme, karar verme, empati, bilgiye ulaşma, yorumlama ve değerlendirme, yaratıcılık, tartışma becerilerine vurgu yapılmıştır. Öğretmen adaylarının görüşlerinin bazıları: “*Yaratıcı düşünme becerisi ve eleştirel düşünme becerisini kazandırmak için kullanılmalıdır. Tartışmalı konular sayesinde öğrencilerin geleceğe yönelik yordama yapması kolaylaşır (Ö8).*” , “*Bireylerin sosyal katılım becerilerini geliştirir (Ö11).*” , “*İnsanların ifade becerisini geliştirir (Ö12).*” , “*Düşünme becerilerini geliştirir (Ö13).*” , “*Öğrencilerin sosyal katılım becerilerini geliştirir (Ö15).*” , “*Öğrencilerin daha rahat konuşmalarını sağlar. İfade yeteneğini geliştirir (Ö16).*” , “*Sosyal bilgiler oldukça geniş ve her disiplin ile ilişkili bir derstir. Öğrenciler bu derste kendini ifade etme yeteneği kazanır. Fikirlerini özgürce dile getirir. Mantıklı bir şekilde öz eleştiri yapar. Konulara göreceli bakar. Empati becerisini geliştirir. İleride karşılaşılabilecek sorunlara daha mantıklı bakabilir (Ö19).*” , “*Öğrencilerin kendi fikrinin dışında olaylara farklı pencerelerden bakmalarını sağlar. Öğrencilere karşılarındaki kişiyi*

dinleme gibi becerileri kazandırır... (Ö28).” , “Öğrenciye üst düzey düşünme becerisi ve birlikte yaşama kültürü kazandırır (Ö30).” , “... Öğrencilerin dikkatini çekerek sosyal katılım ve akranlarıyla olan iletişim becerilerini artırır (Ö31).” , “Tartışmalı konuların sosyal bilgiler dersinde öğretilmesi ön yargıların giderilmesine, tutumların değişmesine ve empati kurmaya fayda sağlar. Öğrenciler üretken olurlar ve sorumluluk kazanırlar (Ö32).” , “... Karar verme sürecine yardımcı olur (Ö34).” , “Problem çözme yeteneği, üretkenlik, bilgi birikimi sağlar (Ö35).”

Baloğlu Uğurlu ve Doğan (2016) tarafından yapılan çalışmada da, öğretmen adayları ve akademisyenler ortak olarak tartışmalı konuların farklı bakış açıları oluşturma üzerinde olumlu etkileri oldukları görüşündedir. Hess (2004); Tokdemir (2013)’de tartışmalı konuların öğretiminin eleştirel düşünme ve iletişim becerilerinin gelişmesine olumlu etkileri olduğu görüşündedir. Seçgin (2009); Günal (2016); Koldaş (2018); Tuncer (2018); Deniz (2018) tarafından yapılan araştırma sonuçları farklı bakış açısı geliştirme, beceri ve değerleri kazandırma bakımlarından bu araştırmanın sonuçları ile örtüşmektedir. Demircioğlu (2016) tarafından yapılan araştırmada tartışmalı konuların tartışma becerisini geliştirdiği ifade edilmiştir.

Öğretmen adaylarının tartışmalı konuların önemi ve öğrenciye kazandırdıklarına ilişkin görüşleri incelendiğinde, “Görüş açısını geliştirme (27)” yönünde de önem arz ettiği görüşünde olduklarına ulaşılmıştır. Öğretmen adaylarının görüşlerinin bazıları: “Tartışmalı konular öğrencinin bakış açısını geliştirir, ufkunu genişletir (Ö1)” , “Sosyal bilgiler sosyal hayatla iç içe bir derstir. Öğrenci hayatın her alanında aktif yer alır ve almalıdır. Kendi düşünceleri olmalı, bu düşünceleri geliştirmeli ve özgür düşünüp karar verebilmelidir. Bu nedenle derste tartışmalı konuların konuşulması öğrencilerin fikirlerini dile getirmesi ve farklı düşüncelere saygı duymayı öğrenmeleri açısından önemlidir (Ö5).”

Tartışmalı konuların öğretiminin önemine ilişkin olarak öğretmen adaylarının en fazla ifade ettikleri bir diğer görüş ise; saygı, hoşgörü, farklılıklara saygı, duyarlılık gibi değerleri içeren “Değerleri kazandırma (17)” yönündedir.

Öğretmen adaylarının görüşlerinin bazıları: “... Öğrencilere karşısındaki kişiyi dinleme ve saygı gösterme gibi değerleri kazandırır... (Ö28).” , “Öğrenciye hoşgörü kültürü ve birlikte yaşama kültürü kazandırır (Ö30).” , “... farklı görüşlere hoşgörülü olmayı sağlar (Ö35).” , “Öğrencilerin farklı fikir ve düşüncelere karşı hoşgörülü olmasını sağlar... (Ö36).” , “Sosyal anlamayı geliştirir. Farklı etnik gruplara ön yargıyı azaltır. (Ö38).”

Öğretmen adayları tarafından, tartışmalı konuların öğretiminin “Etkin vatandaş oluşumu (10)” açısından da önemli olduğu belirtilmiştir. Öğretmen adaylarının görüşlerinin bazıları: “Öğrencilerin bilinçli bireyler olmalarını sağlar (Ö11).” , “Toplumu ilgilendiren konular olduğu için sosyal bilgiler alanına girer. Bu sayede bireyler çevresine ve sorunlara karşı duyarlı olur (Ö18).” , “Sosyal bilgiler yalnızca tarih ve coğrafya eğitimini değil vatandaş yetiştirmeyi de amaçlar. Bu nedenle tarihini, gündemini bilen ve ülkesinin dünyada önemli bir konuma gelmesi için emek veren bir birey olmasını sağlar. Bu da tartışmalı konular ile mümkündür (Ö22).” , “Sosyal bilgiler dersi etkili etkili vatandaş yetiştirmeyi amaçlayan bir programdır. Bu yüzden tartışmalı konular doğrudan sosyal bilgileri etkiler (Ö23).” , “Öğrenciye demokrasi düşüncesi, yurttaşlık bilinci, hoşgörü kültürü, üst düzey düşünme becerisi ve birlikte yaşama kültürü kazandırır (Ö30). McCully, Smyth ve O'Doherty (1999) tarafından yapılan çalışma araştırma sonuçlarını desteklemektedir.

Öğretmen adayları tartışmalı konuların ayrıca, “Güncel konuların öğretimini kolaylaştırma (8)” , “Dersin kapsamını karşılama (7)” , “Tarihsel bilinç ve merak uyandırma (4)” , “Bilgiye ulaşma ve pekiştirme (3)” , “Derse aktif katılım (1)” , “Yansıtıcı öğrenme (1)” bakımlarından önemli olduğu görüşündedir. Öğretmen adaylarının görüşlerinin bazıları: “Ders geniş bir alana yayılabildiğinden, özellikle güncel olay ve konulara açık bulunduğundan derse tartışmalı konular getirilerek farklı görüşlerin oluşmasına ortam oluşturulabilir (Ö2).” , “Tartışmalı konular öğrencilerin derse aktif katılmalarını sağlar. Böylece öğrenciler hakkında bilgi sahibi olunabilir. Öğrenciler düşüncelerini açıkça ifade edebilir ve sorgulayıcı bireyler yetiştirilir (Ö10).” , “Öğrencilerin bilgiye ulaşma yollarını öğrenmesini ve kolay ulaşmasını sağlar (Ö17).” , “Sosyal bilgiler dersi birçok disiplini kapsar nitelikte bir içeriğe sahip olduğu için; siyaset, ekonomi,

tarih ve vatandaşlık, değerler eğitimi gibi birçok alanda tartışmalı konuların konuşulması önem taşımaktadır (Ö25).” , “Sosyal bilgiler dersi birçok olayı, birçok dersi, birçok alanı içinde barındırdığı için tartışmalı konuların bu derste öğretilmesine ayrıca dikkat edilmelidir (Ö32).” ve “Sosyal bilgiler birçok alanı kapsadığı için, çoğu konuda günceli yakalayan ve aktarılabilen bir derstir. Öğrenciler birçok konuda tartışma yapabilirler. Geçmiş, gelecek ve şimdiyi düşünerek yorumlayabilirler (Ö33).”

4.3.2. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarına Göre Tartışmalı Konular

Araştırmanın problemlerinden biri, öğretmen adaylarının tartışmalı konuların neler olduğuna ilişkin görüşleridir. Bu probleme yanıt bulmak amacıyla araştırmaya katılan öğretmen adaylarına “*Sosyal bilgiler dersinde tartışmalı konular olarak gördüğünüz konular nelerdir? Yazınız*” sorusu sorulmuştur.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının hangi konuların tartışmalı olduğuna ilişkin görüşleri Tablo 4.24.’te gösterilmiştir.

Tablo 4. 24. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konulara ilişkin görüşleri

Konular	f	Konular	f
Ekonomi	19	Evrin	3
Ermeni sorunu	14	Kürt sorunu	3
Eğitim sistemi	13	Organ bağıışı	3
Hak ve özgürlükler	13	Suriye sorunu	3
Medya	10	Yargı	3
Osmanlı devleti ve padişahlar	10	Yurttaşlık	3
Demokrasi	9	Askerlik	2
Göçler	9	Çevre eğitimi	2
Sınavlar	9	Din eğitimi	2
Toplumsal sorunlar	9	İdam	2
Siyaset	8	Milli tarih	2
Terör	8	Teknoloji	2
İnkılaplar	8	Trafik	2
Atatürkçülük	7	Türkiye-ABD	2
Laiklik	7	Af	1
Şiddet	7	Adalet	1
Savaşlar ve antlaşmalar	6	Akran ilişkileri	1
Çevre kirliliği ve sorunları	6	Ana dilde eğitim	1

Andımız	5	Derin devlet	1
Göçmenler	5	Doğal afetler	1
İşsizlik	5	Doğu Akdeniz sorunu	1
Kültür	5	Güncel haberler	1
Küresel ısınma	5	Hilafet ve saltanat	1
Nükleer santral	5	Hukuk	1
Seçimler	5	Kıbrıs sorunu	1
Yönetim biçimleri	5	Liyakat	1
Avrupa Birliği	4	Nüfus	1
Cemaatçilik	4	Okuma oranı	1
Darbeler ve ihtilaller	4	Sanayi	1
Etnisite	4	Sınıf ortamı	1
Farklı kültürler	4	Siyasi partiler	1
İstismar	4	Tarım politikaları	1
Manevi değerler	4	Toplumsal roller	1
Küresellik	4	Torpil	1
Cinayet	3	Yozlaşma	1
Çarpık kentleşme	3	Yolsuzluk	1
Din ve ideoloji	3	15 Temmuz	1
Toplam			310

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarına göre en tartışmalı konu olarak “Ekonomi (19)” görülmüştür. Öğretmen adaylarının görüşlerine göre diğer tartışmalı konular: “Ermeni sorunu (14)” , “Eğitim sistemi (13)” , “Hak ve özgürlükler (13)” , “Medya (10)” , “Osmanlı devleti ve padişahlar (10)”dır. Görüşlerden bazıları şunlardır: “*Ermeni soykırımı. Sosyal haklar. Padişahları hayatı. Organ bağıışı. Meşrutiyet. Andımız. AB’ye giriş. Ekonomik kriz. Bedelli askerlik. Nükleer santraller (Ö1).*” , “*Evrin teorisi. Sosyal medya. Kadına şiddet. Farklı kültürlerin bir arada yaşayışı. Kültürel varlıkların yok edilmesi. İdam cezası. Din ve ideolojiler. Organ bağıışı. Suriyelilerin eğitimi. Mülteci sorunu (Ö10).*” , “*Demokrasi. Terör. Küresel ısınma. Sınav sistemleri (Ö11).*” , “*Eğitim sistemi. Dinin istismar edilmesi. Laiklik. Küresel ısınma. Çarpık kentleşme. Demokrasi. Yargı bağımsızlığı. Özel eğitim (Ö22).*” , “*Ermeni sorunu. Faili meçhul cinayetler. Dış politika. Eğitim sistemi. Ekonomi. Göç/beyin göçü. Sınav sistemi. Liyakat uygulanması. Doğu Akdeniz (Ö27)*” , “*Atatürkçülük. Laiklik. Ermeni soykırımı. Lozan antlaşması. Çarpık kentleşme. Eğitim sistemi. Tarım politikaları. Etnik sorunlar. Sınav sistemleri. Göç (Ö38).*”

Seçgin (2009); Çopur (2015); Günal (2016); Tatar (2018); Koldaş (2018); Tuncer (2018); Deniz (2018) tarafından yapılan araştırmada katılımcıların

tartışmalı olarak gördükleri konuların büyük çoğunluğu, araştırmanın bu bölümünün sonuçlarını desteklemektedir.

4.3.3. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarına Göre Tartışmalı Konuların Öğretimi

Araştırmanın problemlerinden biri, öğretmen adaylarının tartışmalı konuların öğretimi ve uygulanmasının nasıl yapılması gerektiğine ilişkin görüşleridir. Bu probleme yanıt bulmak amacıyla araştırmaya katılan öğretmen adaylarına “*Tartışmalı konuların öğretiminde neler dikkat edilmelidir? Açıklayınız.*” sorusu sorulmuştur. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konuların öğretimine ilişkin görüşleri Tablo 4.25.’te gösterilmiştir.

Tablo 4. 25. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konuların öğretimine ilişkin görüşleri

Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar	f
Kurallı ve tarafsız tartışma yönetimi	77
Demokratik ortam sağlama	38
Açık ve anlaşılır bilgilendirme	19
Uygun konular	5
Sonuca ulaşamama	4
Sosyal farkındalık oluşturma	2
Toplam	145

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının görüşleri incelendiğinde, en fazla “Kurallı ve tarafsız tartışma yönetimi (77)” temasının oluşturulduğu görülmüştür. Öğretmen adaylarının görüşlerinin bazıları: “*Konuya objektif yaklaşılmalıdır. Öğretmen moderatör havasında tartışmayı yönetmeli ve görüşünü bildirmemelidir (Ö1).*”, “*Konunun doğru ve kesin bilgileri tarafsız bir şekilde anlatılmalıdır (Ö4).*”, “*Tartışmada her iki tarafın da görüşünü belirtip öğrencinin doğruyu bulması sağlanmalıdır. Öğretmen objektif olmalıdır, ideolojisini karıştırmamalıdır (Ö7).*”, “*Sınıf ortamında gerçekleştiriliyorsa mutlaka bir başkan konuşmacıları idare etmeli ve kontrolü sağlamalıdır. Tartışma kuralları öğrencilere benimsetilmelidir (Ö8).*”, “*Tartışma kuralları öğrencilere öğretilmelidir. Şiddet ve saldırganlık olmamalıdır (Ö10).*”, “*Tartışma tarafsız bir şekilde yönetilmelidir (Ö12).*”, “*Tarafsız durulmalıdır... (Ö15).*”, “*....Öğretmen kavgalara mahal vermemeli,*

taraf tutmamalıdır (Ö19).” , “Öğretmen o konuyu kendi bakış açısına göre taraflı bir şekilde anlatmamalıdır (Ö24).” , “Tartışmalı bir konunun mutlaka nesnel bilgilerle ifade edilmesi gerekmektedir. Nesnel bilgiler etrafında kendi fikirlerini beyan ederken hakaret, kavga ve tartışma kurallarının çerçevesinin dışına çıkılmamalıdır (Ö25).” , “Konular objektif olarak incelenmelidir. Öğrenciler bir noktaya inandırmaya çalışılmamalıdır (Ö26).” , “Tartışma yönetilirken objektif olunmalıdır. Bir fikir benimsetmeye çalışılmamalıdır... (Ö28).” , “Tartışmalı konular öğretmen tarafından tarafsız sunulmalıdır. Herkesin fikri alınmalıdır (Ö33).” ve “Taraft tutulmamalıdır (Ö38).”

Öğretmen adayları tarafından, tartışmalı konuların öğretimine yönelik oluşturulan bir diğer tema ise “Demokratik ortam sağlama (38)”dır. Öğretmen adaylarının görüşlerinin bazıları: “Her fikre saygılı olunmalıdır. Sınıfta demokratik bir ortam oluşturulmalıdır (Ö3).” , “...Konu ile ilgili farklı bakış açıları gösterilmelidir... (Ö4)” , “...Demokratik bir ortam sağlanmalıdır. Sadece belirli bir düşünceyi değil farklı düşünceleri de kapsamalıdır (Ö8).” , “Demokratik bir ortam sağlanmalıdır (Ö11).” , “Herkes kendi görüşünü savunmalıdır. Konu hakkında farklı fikirler sunulmalı ve sunulan fikirlerin bir dayanağı olmalıdır (Ö13).” , “...Bireylere fikirlerini açıkça dile getirebilmeleri için fırsat eşitliği sağlanmalıdır. Müdahalede bulunulmamalıdır (Ö20).” , “...Tartışma demokratik bir ortamda yürütülmelidir... (Ö27).” ve “Demokratik bir ortam sağlanmalıdır (Ö36).”

Öğretmen adayları tarafından tartışmalı konuların öğretimine yönelik oluşturulan diğer temalar ise; “Açık ve anlaşılır bilgilendirme (19)” , “Uygun konular (5)” , “Sonuca ulaşmama (4)” ve “Sosyal farkındalık oluşturma (2)”tır. Öğretmen adaylarının görüşlerinin bazıları: “Öğretmen öğrenci seviyesine uygun olmayan konular seçmemelidir (Ö19).” , “Öğrencilerin yanlış anlamalarının önüne geçilecek şekilde sınıfın özelliklerine uygun, güncel ya da konuyla ilgili tarihsel bağlamı oluşturan tartışmalı konular ders ortamına getirilmelidir. Sosyal bilgilerin amacına uygun olarak bilinçli, etkin, tarihini, toplumunu bilerek önlemler alan, üreten öğrenciler yetiştirilmesine dikkat edilmelidir (Ö22).” , “...Gerekli açıklamalar yapılmalı ve öğrencilerin fikirleri alınmalıdır (Ö34).” ,

“Çözümüne ulaşması amaç edinilmemelidir (Ö37).” ve “Herkesin fikri alınmalı lakin kesinlikle bir sonuca varılmamalıdır (Ö38).”

Baloğlu-Uğurlu (2016) tarafından yapılan çalışmada katılımcıların bir kısmının etkili iletişim, bir kısmının ise tartışma adabı olarak nitelendirdiği tartışma kuralları bu sonuçları desteklemektedir. Yine bu çalışmada öğretmen adayları ve akademisyenler tartışmalı konuların öğretimi sırasında öğretmenin tarafsızlığının önemini vurgulamıştır. Akman ve Bastık (2016); Tokdemir (2013) tarafından yapılan çalışmalardan elde edilen, tartışma yönetimi ve demokratik bir ortam oluşturulması ile ilgili sonuçlar, araştırma sonuçları ile örtüşmektedir. Ersoy (2013) tarafından yapılan çalışmada hoşgörü saygı ve tarafsızlığın önemine vurgu yapılması araştırma sonuçlarını desteklemektedir. Kaya (2010) tarafından yapılan araştırmada da, tarih öğretiminde demokrasi ve tartışma bilinci oluşturmanın önemli olduğu belirtilmektedir. Benzer olarak Yazıcı ve Seçgin (2009) tarafından çalışmada da sosyal alanlar, sosyal bilgiler ve sınıf öğretmenliğinde okuyan öğretmen adaylarının öğretim sırasında tarafsızlık olmaya dikkat edeceklerini belirttikleri görülmektedir. Günal (2016) tarafından yapılan çalışmada, demokratik ve özgür bir sınıf ortamı oluşturulmasının önemi vurgulanmıştır. Yücel (2018) tarafından yapılan araştırmada, eleştirel düşünmenin tartışmalı konuların öğretimi üzerindeki etkisinin ifade edilmesi de araştırma sonuçlarını desteklemektedir. Tuncer (2018) tarafından yapılan araştırmada da, öğretmen adaylarının tartışmalı konuların öğretimi sırasında farklı görüşlere saygı duyulması ve demokratik olmaya özen gösterilmesine yönelik ifadeleri bu sonuçlarla örtüşmektedir.

4.3.4. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarına Göre Tartışmalı Konuların Öğretiminde Yöntem ve Teknikler

Araştırmanın problemlerinden biri, öğretmen adaylarının tartışmalı konuların öğretiminde kullanılan yöntem ve tekniklerin neler olduğuna ilişkin görüşleridir. Bu probleme yanıt bulmak amacıyla araştırmaya katılan öğretmen adaylarına “*Tartışmalı konuların öğretiminde hangi yöntem ve teknikler kullanılmalıdır?*” sorusu sorulmuştur. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konuların öğretiminde kullanılan yöntem ve tekniklere ilişkin görüşleri Tablo 4.26’da gösterilmiştir.

Tablo 4. 26. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konuların öğretiminde yöntem ve tekniklere ilişkin görüşleri

Yöntem - Teknik	f	Yöntem - Teknik	f
Soru-cevap	20	Kartopu	2
Münazara	13	Konuşma halkası	2
Beyin Fırtınası	11	Panel	2
Tartışma	11	Anlatım	1
Örnek olay	8	Analiz	1
Problem çözme	8	Balık kılçığı	1
Görüş geliştirme	7	Forum	1
6 şapka	5	Kese kağıdı	1
Akvaryum	3	Kompozisyon yazma	1
Araştırma	3	Küçük grup tartışması	1
İş birliğine dayalı öğrenme	3	Sempozyum	1
Sokratik düşünme	3	Vızıltı grupları	1
Buluş yoluyla öğrenme	2	Yorumlama	1
Toplam			113

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının görüşleri incelendiğinde, tartışmalı konuların öğretiminde en fazla kullanılabilecek yöntem- teknik “Soru-cevap (20)” olduğu görülmüştür. Öğretmen adaylarına göre tartışmalı konuların öğretiminde en fazla kullanılabilecek diğer yöntem ve teknikler; “Münazara (13)” , “Beyin Fırtınası (11)” , “Tartışma (11)” , “Örnek olay (8)” , “Problem çözme (8)” , “Görüş geliştirme (7)” olduğu görülmüştür. Buna karşın daha az kullanılabilecek yöntem teknikler ise , “Anlatım (1)” , “Analiz (1)” , “Balık kılçığı (1)” , “Forum (1)” , “Kese kağıdı (1)” , “Kompozisyon yazma (1)” , “Küçük grup tartışması (1)” , “Sempozyum (1)” , “Vızıltı grupları (1)” ve “Yorumlama(1)” olarak görülmüştür. Öğretmen adaylarının görüşlerinden bazıları: “*Beyin fırtınası.*

Konuşma halkası. Kartopu. Münazara (Ö2).” , “Sokratik yöntem. Soru cevap. Beyin fırtınası. 6 şapka yöntemi. Münazara. Akvaryum (Ö10).” , “Örnek olay. Problem çözme. Soru-cevap. Beyin fırtınası. Sokratik tartışma. Buluş yolu. gibi yöntem ve tekniklerle çocuğun tartışma konularını keşfedip, kazanmasında rehber konumunda olacak eğitimciler eşliğinde sağlanmalıdır (Ö21).” , “Soru-cevap. Güncel olaylardan yararlanılmalı. Konu ile ilgili ön bilgi verilmeli. Öğrenci ilgileri dikkate alınmalı (Ö35).”

Günel (2016); Deniz (2018) tarafından yapılan çalışmada, öğretmenlerin tartışmalı konuların öğretimi sırasında kullandıkları yöntem ve teknikler sosyal bilgiler öğretmen adaylarının görüşlerini desteklemektedir. Yazıcı ve Seçgin (2010); Çopur (2015) tarafından yapılan araştırmalarda da katılımcıların büyük oranda soru-cevap tekniğini ifade ettikleri görülmüştür. Parkera ve Hess (2000) tarafından yapılan araştırmada, tartışmalı konuların öğretiminde tartışma yönetiminin kullanıldığı ifade edilmektedir.

4.3.5. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarına Göre Tartışmalı Konuların Öğretiminde Yaşanan Sorunlar ve Çözümleri

Araştırmanın problemlerinden biri, öğretmen adaylarının tartışmalı konuların öğretiminde yaşanan sorunlar ve çözüm önerilerine ilişkin görüşleridir. Bu probleme yanıt bulmak amacıyla araştırmaya katılan öğretmen adaylarına “*Tartışmalı konuların öğretiminde yaşanan sorunlar nelerdir?*” ve “*Tartışmalı konuların öğretimindeki sorunlara yönelik çözüm önerileriniz nelerdir? Açıklayınız*” soruları sorulmuştur.

4.3.5.1. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarına Göre Tartışmalı Konuların Öğretiminde Yaşanan Sorunlar

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarına göre tartışmalı konuların öğretiminde yaşanan sorunlar Tablo 4.27.'de gösterilmiştir.

Tablo 4. 27. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konuların öğretiminde yaşanan sorunlara ilişkin görüşleri

Sorunlar	f
Tartışma kültürü (adabı) oluşmaması	27
Tartışma kurallarının dışına çıkma	19
Öğretmen kaynaklı sorunlar	16
Okul yönetimi – veli tepkisi	15
Ön yargı ve sabit fikirlilik	10
Yanlış anlaşılma korkusu	10
Objektif olmama/olamama	9
Öğrenci kaynaklı sorunlar	5
Gelenek- görenekler	2
Sınav odaklı eğitim sistemi	2
Toplam	115

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ifadeleri incelendiğinde, tartışmalı konuların öğretiminde sorun olarak en fazla “Tartışma kültürü (adabı) oluşmaması (27)” teması ile ilişkilendirilen görüşleri olduğu görülmüştür. Öğretmen adaylarının görüşlerinden bazıları: “*Görüşlerin dile getirilmesinin engellenmesi. Tartışma başlamadan bitirilmesi. Bir tarafın fikrinin doğru olduğunu direktmesi (Ö2).*” , “*Herkes kendi savunduğu fikri doğru bulduğu için bir takım sorunlar çıkabilir. Kendi fikrini tamamen doğru kabul eden biri her fikre saygı duymaz (Ö3).*” , “*Kavga çıkması. Can ve mal güvenliğinin zedelenmesi. Dersin işlenişinin bozulması... (Ö10).*” , “*İnsanlar birbirlerinin fikirlerini önemsemiyor, farklı fikirler ile dalga geçebiliyorlar (Ö16).*” “*Fikirlere saygı duyulmaması. Tek yönlü eleştiride bulunulması. Tartışmayı kavga ve şiddet haline getirme. Söz kesme (Ö25).*” ve “*Fikirlere saygı duyulmayabilir. Tartışma sınırı aşp kavga boyutuna geçebilir (Ö29).*”

Öğretmen adayları tarafından, tartışmalı konuların öğretiminde sorun olarak “Kuralların dışına çıkma (19)” teması ile ilişkilendirilen görüşlerin de olduğu görülmüştür. Öğretmen adaylarının görüşlerinden bazıları: “*Öğrencilerin*

kuralları aşır birbiriyle tartışmaya girmesi (Ö4).” , “Sınıftaki tartışma kurallarının bozulması düşüncelerin yanlış yerlere varılmasına neden olabilir (Ö23).” , “Tartışmanın abartılması. Tartışmalı konularda karşılıklı dinlemenin olmaması (Ö26).” ve “...İnsanların tartışma kurallarını yeterince bilmemesi veya bunlara yeterince uymaması (Ö27).”

Öğretmen adayları, tartışmalı konuların öğretiminde kuralların dışına çıkmadan sonra en fazla “Öğretmenden kaynaklanan (16)” sorunlar olduğu görüşündedir. Öğretmen adaylarının görüşlerinden bazıları: “Öğretmenin konuyu anlatırken kendi düşüncelerini empoze etmesi, bunu yapmamak için daha dikkatli davranmak zorundadır (Ö6).” , “Öğretmenin öğrenciye fazla soru sormaması. Öğretmenin sınıf ortamını iyi bir şekilde yönetmemesi... (Ö14).” , “Sınıf hakimiyeti. Çünkü; tartışma büyüyebilir ve öğretmen sınıf hakimiyetini sağlayamazsa kargaşa hatta kavga çıkabilir. Bu olay okul dışına taşınabilir... (Ö19).” , “Öğretmenin yetersizliği. Motivasyon düşüklüğü. Konunun doğru seçilmemesi. Sorunun doğru yönlendirilememesi (Ö20).” , “Sınıf yönetimini sağlayamama. Öğretmenin tartışmalı konuları karmaşa olarak görmesi (Ö24).” ve “Öğretmenin yeterli bilgiye sahip olmaması. Yanlış anlaşılma korkusu, soruşturma açılma korkusu (Ö30).

Öğretmen adaylarının, tartışmalı konuların öğretiminde sorun olarak gördüğü bir diğer konu ise “Okul yönetimi – veli tepkisi (15)”dir. Öğretmen adaylarının görüşlerinden bazıları: “... öğretmen veli arasında sorun çıkabilir (Ö9).” , “Öğrenci velilerinin tepkisi (Ö11).” , “Okulun idari yapısı ve velilerin tepkisi sorundur. Velilerin kültür yapısına ve ideolojilerine ters gelirse sorun yaşanabilir... (Ö21).” , “Okul yönetimi, aileler, öğrencilerin yanlış anlaşılma korkusu öğretim için problem oluşturabilir (Ö22).” , “... İdare ve veli baskısı (Ö24).” , “Velinin göstereceği tepki... (Ö34).” ve “... velilerin ön yargısı... (Ö38).”

Öğretmen adaylarına göre tartışmalı konuların öğretiminde sorun olarak görülen diğer konular; “Ön yargı ve sabit fikirlilik (10)” , “Yanlış anlaşılma korkusu (10)”, “Objektif olmama/olamama (9)”, “Öğrenci kaynaklı sorunlar (5)” , “Gelenek- görenekler (2)” ve “Sınav odaklı eğitim sistemi (2)”dir. Öğretmen

adaylarının bu konularına yönelik görüşlerinden bazıları: “Objektif olmama. Subjektif yorumda bulunma (Ö1).” , “Öğrencilerin tepkisi (Ö12).” , “...eğitim sisteminin genel işleyişi ile ilgili sorunlar. Derste en ufak bir yanlış anlaşılma ile öğrencilerin konuyu abartarak sınıf dışına kadar taşıması. Bulunulan yerdeki örf ve adetlerin farklı olması ile öğrencinin farklı tepkiler verebilmesi ihtimali (Ö31).” , “Öğrencilerin gruplaşması. Bulunulan yerin örf ve adetleri (Ö33).” , “Kalıp yargılar. Ön yargılar (Ö37).” ve “... Öğrencilerin ve velilerin ön yargısı. Eğitim sisteminin sınav odaklı olması. (Ö38).”

Araştırma sonucunu destekleyen çalışmalar bulunmaktadır: Tokdemir (2013) tarafından yapılan araştırmada; tartışma yönteminin kullanımında yaşanan sorunlar; öğrencilerden kaynaklanan sorunlar, demokrasi kültürünün eksik olmasından kaynaklanan sorunlar, öğretim programı ve işleyişten kaynaklanan sorunlar, sınıf yönetimi ve ortamdan kaynaklanan sorunlar ve öğretmenlerden kaynaklanan sorunlar olarak kategorize edilmiştir. Günal (2016) tarafından yapılan araştırmada; tartışmalı ve hassas konuların öğretiminde öğretmenlerin okul yönetimi, veli tepkisinden ve toplumda var olan yaygın görüş, gelenek, göreneklerden çekindiği, öğretim sırasında öğrencilerden ve sınav sisteminden kaynaklı sorunlar yaşandığı ifade edilmiştir. Koldaş (2018) tarafından araştırmada; bazı öğretmenlerin toplumda hassas görülen konuları sınıfa getirmekten çekindiği, öğrencilerin sınav kaygısı ve bilgi seviyesinin tartışmalı konuların öğretiminde yaşanan sorunlardan bazıları olduğu vurgulanmıştır. Tuncer (2018) tarafından yapılan araştırmada; öğretmen adayları tarafından tartışmalı konuların öğretiminde sınıf düzeninin bozulması, iletişim sorunları ve zaman yönetimi gibi konuların sorun olabileceği ifade edilmiştir. Deniz (2018) tarafından yapılan araştırmada; öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyinin düşük olması, velilerin tepkisi ve öğrencilerin yetiştirilme tarzı gibi konuların tartışmalı konuların öğretiminde en fazla ifade edilen sorunlar olduğu tespit edilmiştir. Baloğlu Uğurlu ve Doğan (2016) tarafından yapılan çalışmada; akademisyenler tartışmalı konuların öğretimi ile ilgili yaşadıkları en önemli sorun olarak öğrencilerin bilgi altyapısı olmaması ve tek bakış açısına sahip olmalarını belirtmiştir.

4.3.5.2. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarına Göre Tartışmalı Konuların Öğretiminde Yaşanan Sorunlara Yönelik Çözüm Önerileri

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarına göre tartışmalı konuların öğretiminde yaşanan sorunlara ilişkin çözüm önerileri Tablo 4.28.'de gösterilmiştir.

Tablo 4. 28. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konuların öğretiminde yaşanan sorunlara yönelik çözüm önerileri

Öneriler	f
Demokratik ortam oluşturma	54
Öğretmenin tartışma yönetim yeterliliğini arttırma	35
Öğrenme odaklı sistem	5
Eleştirel düşünme becerisini geliştirme	3
Farklı yöntemleri kullanma	3
İnsani değerlere önem verme	2
Okul- aile işbirliği yapma	2
Toplam	104

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ifadeleri incelendiğinde, tartışmalı konuların öğretiminde yaşanan sorunlara yönelik çözüm olarak en fazla “Demokratik ortam oluşturma (54)” ile ilişkilendirilen görüşleri olduğu görülmüştür. Öğretmen adaylarının bu konularına yönelik görüşlerinden bazıları: “Objektif olarak bütün bakış açılarına saygı duyulmalıdır (Ö4)” , “Fikirlerin özgürce ifade edileceğini söylemeliyiz...(Ö5).” , “Demokratik bir ortam sağlanmalıdır. Herkesin görüşlerini nedenleriyle açıklaması istenmelidir. Herkese yeteri kadar süre verilmelidir (Ö8).” , “Farklılıklara saygı duymayı öğretmeliyiz ki kimse kimseyi kırmasın üzmesin (Ö9).” , “Küçük yaşlardan itibaren farklılıklara saygı duyan, eleştiren, sorgulayan ve buna bağlı olarak tartışma kurallarını bilen bireyler yetiştirmek (Ö10).” , “Sınıfta demokratik bir ortam oluşturulmalıdır (Ö12).” , “...toplumdaki önemli sorunlardan olan demokrasi ve ifade özgürlüğünün sağlanması gerekir (Ö22).” , “Etkin bir biçimde demokratik bir ortam yaratılmalıdır (Ö26).” , “En önemli nokta demokrasiyi sağlamaktır. Zıt görüşlere karşı hoşgörü ve saygı üzerine çözüm önerileri geliştirilmelidir. İki görüşün dışında yer alan kişiler jüri olabilir... (Ö28).” ve “Konular düzeyli bir şekilde, saygı ve demokrasi çerçevesinde tartışılmalı ve doğru çözümlere ulaşılmalıdır (Ö37).”

Öğretmen adayları tartışmalı konuların öğretiminde yaşanan sorunlara yönelik çözüm olarak, demokratik ortam oluşturmada sonra en fazla “Öğretmenin tartışma yönetim yeterliliğini artırma (35)” önerisinde bulunmuştur. Öğretmen adaylarının görüşlerinden bazıları: “*Öğretmen moderatör hakimiyetinde sınıfı yönetmelidir. Herkese eşit söz hakkı vermelidir (Ö1).*” , “*Konuyu anlatan öğretmen dikkatli bir şekilde anlatmalıdır. Öğrenci görüşlerine yer vermelidir (Ö6).*” , “*İlk önce öğretmen öğrencilerle konular ile ilgili tartışma ortamı yaratmalıdır ve öğrencilerin o konularla ilgili ön bilgilerini söylemelerini sağlamalıdır (Ö14).*” , “*Öğretmen deneyimli olmalıdır. Konu önceden öğrenciye açıklanmalıdır. Açık bir dil ve anlatım kullanılmalıdır (Ö19).*” , “*Konu ve soru doğru bir şekilde yönlendirilmelidir. Öğretmen öğrenciye fırsat eşitliği sunarak ve haklarını gözeterek cevap verme hakkı sağlamalıdır (Ö20).*” , “*... Eğitimcinin kendini çok donanımlı bir şekilde hazırlaması sorunları azaltabilecektir (Ö21).*”

Öğretmen adaylarının, tartışmalı konuların öğretimindeki sorunlara yönelik oluşturduğu diğer bir çözüm önerisi “Öğrenme odaklı sistem (5)” dır. Öğretmen adaylarının görüşlerinden bazıları: “*...Sınav odaklı olmamak (Ö30).*” ve “*Öncelikle eğitim sistemini kökte değiştirerek sınav odaklı olmayan, öğrenciye öğretme odaklı bir eğitim verilmelidir (Ö31).*”

Öğretmen adayların tartışmalı konuların öğretimindeki sorunlara yönelik oluşturduğu diğer bir çözüm önerileri; “Eleştirel düşünme becerisini geliştirme (3)” , “Farklı yöntemleri kullanma (3)” , “İnsani değerlere önem verme (2)” ve “Okul- aile işbirliği yapma (2)”dır. Öğretmen adaylarının görüşlerinden bazıları: “*...Tartışmadan önce hümanizm vurgusu yapılmalıdır. Mutlak bir doğrunun mümkün olmadığı göz önünde bulundurulmalıdır... (Ö8).*” , “*..eleştiren sorgulayan bireyler yetiştirmek (Ö10).*” , “*İlkokuldan itibaren okul-aile iş birliği sağlanarak, eğitim sisteminde güncellik ilkesi ön plana alınarak, haberlerle, örnek olaylarla konular eğitim-öğretime dahil edilmelidir... (Ö22).*” , “*Olayı her iki yönden de ele alıp münazara yöntemi kullanılması ile hem kesin bir doğruyu göstermeyecek hem de öğrencilere iki farklı açıdan konuyu değerlendirme imkanı sağlayacaktır. Farklı yöntemler kullanılabilir (Ö23).*” , “*Farklı alanlarda uygulamalı eğitim yapabilir. İdarenin daha ılımlı yaklaşması sağlanmalıdır. Aynı konular veli ile de görüşülmelidir (Ö24).*” , “*Fikirler bizim için doğru da olsa*

yanlış da olsa ne olursa olsun bunu saygı çerçevesinde gerçekteştirmeliyiz. Tüm dūřüncelere saygı duymalıyız (Ö25).” ,

Kaya ve Günal (2016); Akman ve Bastık (2016)’ın yaptığı araştırmalarda da katılımcılar tarafından, tartıřmalđ ve hassas konuların öğretiminde öğretmenlerin eğitim almamaları sorun olarak görölmüş ve yaşanan sorunların çözümleri amacıyla tartıřmalđ ve hassas konulara yönelik eğitimler alınması gerektiği belirtilmiştir. Oulton, Day, Dillon ve Grace (2004); Demircioğlu (2016) tarafından yapılan araştırmalarda öğretmenlerin tartıřmalđ konuların öğretimine yönelik hizmet içi eğitim olmaları gerektiği ifade edilmiştir. Bu sonuç, yapılan bu araştırmada ifade edilen öğretmen adaylarının eğitilerek yeterliliğin sağlanması sonucu ile örtüşmektedir. Tuncer (2018) tarafından yapılan araştırmada, katılımcıların tamamının farklı tekniklerin kullanılmasını ifade etmesi araştırma sonuçlarını desteklemektedir. Kaya ve Günal (2016) tarafından yapılan araştırmada da bu araştırma sonucuna benzer olarak katılımcıların sınav odaklı değil, bilgi odaklı olmanın önemine vurgu yaptıkları görölmüşür.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada; sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konulara ilişkin algı, tutum ve görüşleri incelenmiştir. Araştırmada elde edilen bulgular doğrultusunda aşağıdaki sonuçlara varılmıştır. Ardından araştırma sonuçlarına yönelik olarak önerilerde bulunulmuştur.

5.1. Sonuçlar

Analizler doğrultusunda elde edilen sonuçlar, alt boyutlara göre ayrı ayrı aşağıda verilmiştir.

5.1.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın birinci alt problemi; sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konulara yönelik algı, tutum ve görüşleridir. Yapılan analizler sonucunda elde edilen bulgular aşağıda yer almaktadır.

1. Sosyal bilgiler öğretmen adayları tarafından tartışmalılık derecesi en yüksek görülen konu “Terör” konusudur. Terör konusunun uzun yıllardan bu yana, ülkemizde ciddi sorunlara ve can kayıplarına yol açan bir konu olması sebebiyle en tartışmalı konu olarak görüldüğü düşünülmektedir. Terör konusunu sırasıyla; “Eğitim Sistemi”, “İşsizlik” , “Kıbrıs Sorunu” , “Şiddet” , “Sınav Sistemleri” , “Enflasyon” , “Torpil (İltimas)” , “Gelir Dağılımındaki Adaletsizlik” ve “Rüşvet” konuları takip etmektedir. En çok tartışmalı olarak görülen ilk on konu incelendiğinde bu konuların; eğitimde ve sınavlarda uygulanan sistem, ekonomik konular, şiddet konuları, tarihi ve güncel konular, eşitlik ve liyakatla ilgili konular olduğu görülmektedir. Bu konuların ortak özelliği ise, farklı açılardan da olsa toplumsal hayatı olumsuz etkilemesidir.

Sosyal bilgiler öğretmen adayları tarafından tartışılabilirlik derecesi en düşük görülen konu ise “KPSS” konusudur. Öğretmen adaylarının, eğitim fakültelerinde öğrenim görmeleri dolayısıyla öğretmen olabilmek için bu sınava gireceklerinden; KPSS’nin tartışılabilirlik derecesi en düşük konu olarak görülmesi beklenen bir sonuç değildir. Fakat bu durumun ortaya çıkmasında, ölçme aracının uygulandığı 1. 2. 3. sınıf düzeylerindeki öğretmen adaylarının KPSS’ye yönelik kaygı düzeylerinin düşük olmasının etkili olabileceği düşünülmektedir. Bu konunun en az tartışılabilir olarak görülmesindeki diğer bir görüş ise, tartışılabilir konularının “ikiye bölme, ihtilaf yaratma” özelliğinin zaten var olan ve uygulanan bir sınav için geçerli olmayacağı fikri olabilir. KPSS konusunu sırasıyla “Etnik Sorunlar” , “Çok Kültürlülük” , “Trafik” , “Ana Dilde Eğitim” , “Yargı Bağımsızlığı” , “Doğal Afetler” , “Atatürkçülük” , “Fanatizm” ve “Klonlama” konuları takip etmektedir.

2. Sosyal bilgiler öğretmen adayları tarafından sınıfta en çok ele alınması istenen konu “İnsan Hakları” konusudur. Günümüzde insan haklarının ihlal edildiği birçok durum güncel olaylar arasındadır. Öğrenciler, insan hakları ile ilgili ihlallerle çeşitli iletişim araçları aracılığıyla karşılaşmış olabilir. İnsan hakları konusunu sırasıyla “Eğitim Sistemi” , “Sınav Sistemleri” , “Demokrasi” , “Hayvan Hakları” , “Çevre Kirliliği” , “İşsizlik” , “Küresel Isınma” , “Doğal Afetler” ve “Ekonomik Kriz” konuları takip etmektedir. Konulara genel olarak bakıldığında güncel konularla ilişkili oldukları görülmektedir.

Sosyal bilgiler öğretmen adayları tarafından sınıfta en az ele alınması istenen konu “Fanatizm” konusudur. Fanatizm konusunu “Parti Kapatma” , “Cemaatler” , “Klonlanma” , “Türban” , “Misyonerlik” , “Askerlik Sistemi” , “Derin Devlet” , “Faili Meçhul Cinayetler” ve “Silahsızlanma” konuları takip etmektedir. Konular incelendiğinde, sınıfta en az getirilmesi istenen bazı konuların “Faili Meçhul Cinayetler” gibi öğrencileri olumsuz durumlara-davranışlara sevk etme ihtimali olan yada hassas olarak nitelendirilebilecek konular olduğu görülmektedir.

3. Sosyal bilgiler öğretmen adayları tartışmalı konuların öğretimine yönelik olarak en fazla “Etkili öğretim stratejileri için öğretmen adayları eğitilmelidir.” görüşündedir. Bu bulgudan hareketle, öğretmen adaylarının öğretim stratejilerinin etkili olabilmesi için eğitilmeleri gerektiği görüşünde oldukları söylenebilir. Öğretmen adayları tarafından tartışmalı konuların öğretimine yönelik en fazla işaretlenen diğer maddeler ise “Eleştirel düşünme için gereklidir.” ve “Ülke sorunlarına duyarlılığı artırır.” maddeleridir. Öğretmen adaylarının en az işaretledikleri madde ise “Branşıyla ilgili değildir.” maddesidir. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, tartışmalı konuların çoğunlukla kendi branşlarına ait olduğu görüşünde oldukları söylenebilir.

4. Sosyal bilgiler öğretmen adayları tartışmalı konuların öğretiminde kullanılan yöntem ve tekniklere ilişkin en fazla “Yapılan tartışmayı tarafsız bir şekilde yönetirdim.” maddesini işaretlemişlerdir. Bulgudan hareketle, öğretmen adaylarının tarafsızlık ilkesine önem verdikleri ve tartışmalı konuların öğretimi sırasında tarafsızlığa önem verilmesi gerektiği görüşünde oldukları söylenebilir. Öğretmen adayları tarafından tartışmalı konuların öğretiminde kullanılan yöntem ve tekniklere ilişkin en fazla işaretlenen diğer maddeler ise “Görsel ve yazılı materyallerden yararlanırdım.” ve “Güncel olaylardan yararlanırdım.” maddeleridir. Öğretmen adaylarının en az işaretledikleri madde ise “Kendi görüşümü kabul etmelerini sağlardım.” maddesidir. Olumsuz bir yargı içeren ve özgür düşünmenin oluşumunu önleyen bu maddenin öğretmen adaylarının yarısından çoğu tarafından hiçbir zaman olarak işaretlenmesi, tartışmalı konuların öğretimi ve farklı fikirlerin oluşumu açısından oldukça olumlu bir sonuçtur.

5. Sosyal bilgiler öğretmen adayları, tartışmalı konuların sınıfta ele alınmasının önündeki engellere ilişkin en fazla “Eğitimin sınav odaklı olması.” maddesini işaretlemişlerdir. Öğretmen adaylarının, anketin ilk bölümünde yer alan konulardan “Sınav Sistemleri” konusunu da tartışmalı olarak görmeleri bu sonuç ile örtüşmektedir. Öğretmen adaylarına göre tartışmalı konuların sınıfta ele alınmasında eğitimin sınav odaklı olması en büyük engeldir. Öğretmen adayları tarafından en fazla engel olarak görülen diğer konular ise “Okul idaresinin tepkisi.” ve “Öğrenci velilerinin tepkisi.”dir.

5.1.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın ikinci alt problemi; sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konuların öğretimine ilişkin algı, tutum ve görüşlerinde çeşitli değişkenlere göre anlamlı farklılık olup olmadığıdır. Yapılan analizler sonucunda elde edilen bulgular aşağıda yer almaktadır.

1. Tartışmalı konuların tartışmalılık derecesine ilişkin görüşlerin bağımsız değişkenlere göre yapılan analiz sonuçları;

- Konuların tartışmalılık derecelerine ilişkin görüşlerin cinsiyet değişkenine göre yapılan analizleri sonucunda; “M1 Ana Dilde Eğitim” , “M2 Askerlik Sistemi” , “M3 Atatürkçülük” , “M4 Basın Özgürlüğü” , “M5 Beyin Göçü” , “M6 Cemaatler” , “M8 Çeteleşme” , “M10 Çok Kültürlülük” , “M13 Derin Devlet” , “M17 Eğitim Sistemi” , “M18 Emperyalizm” , “M19 Enflasyon” , “M21 Ermeni Sorunu” , “M22 Evrim Teorisi” , “M23 Etnik Sorunlar” , “M24 Faili Meçhul Cinayetler” , “M26 Gelir Dağılımdaki Adaletsizlik” , “M27 Göç” , “M30 İnternet” , “M32 Kadrolaşma” , “M34 Kıbrıs Sorunu” , “M35 Klonlama” , “M36 Kuzey Irak Sorunu” , “M37 Kültürel Yozlaşma” , “M40 Küresel Kriz” , “M41 Kürt Sorunu” , “M42 Laiklik” , “M43 Madde Bağımlılığı” , “M48 Özelleştirme” , “M50 Parti Kapatma” , “M51 Rüşvet” , “M52 Sağlık Reformu” , “M53 Seçim Sistemi” , “M55 Silahsızlanma” , “M59 Torpil (İltimas)” , “M60 Türban” , “M61 Türkiye-ABD İlişkileri” , “M62 Türkiye-AB İlişkileri” , “M63 Trafik” , “M64 TV Yayınları” , “M65 Yabancı Dilde Eğitim” , “M67 Yaradılış İnancı” , “M68 Yolsuzluklar” , “M69 YÖK” ve “M70 Zorunlu Din Eğitimi” konularında cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p>.05$).

- Çeşitli konuların tartışmalılık derecelerine ilişkin cinsiyetler arasında anlamlı farklılıklar bulunmaktadır. Bu konulardan “M9 Çevre Kirliliği” , “M11 Darbe ve İhtilaller” , “M12 Demokrasi” , “M14 Dış Siyaset” , “M15 Dini İstismar” , “M16 Doğal Afetler” , “M20 Ekonomik Kriz” , “M28 Hayvan Hakları” , “M29 İnsan Hakları” , “M31 İşsizlik” , “M33 KPSS” , “M38 Küreselleşme” , “M39 Küresel Isınma” , “M44 Medya” , “M46 Nükleer Santraller” , “M47 ÖSS” , “M49 Özel Eğitim” , “M54 Sınav Sistemleri” , “M56 Şiddet” ve “M58 Terör”

konularının kadın öğretmen adaylarının lehine; “M7 Çarpık Kentleşme” , “M25 Fanatizm” , “M45 Misyonerlik” , “M57 Tarım Politikaları” ve “M66 Yargı Bağımsızlığı” konularının ise erkek öğretmen adaylarının lehine olduğu görülmüştür.

• Konuların tartışmalılık derecelerine ilişkin görüşlerin üniversite değişkenine göre yapılan analizleri sonucunda; “M6 Cemaatler” , “M8 Çeteleşme” , “M11 Darbe ve İhtilaller” , “M15 Dini İstismar” , “M18 Emperyalizm” , “M19 Enflasyon” , “M20 Ekonomik Kriz” , “M24 Faili Meçhul Cinayetler” , “M26 Gelir Dağılımındaki Adaletsizlik” , “M28 Hayvan Hakları” , “M29 İnsan Hakları” , “M32 Kadrolaşma” , “M33 KPSS” , “M38 Küreselleşme” , “M39 Küresel Isınma” , “M40 Küresel Kriz” , “M41 Kürt Sorunu” , “M43 Madde Bağımlılığı” , “M44 Medya” , “M51 Rüşvet” , “M52 Sağlık Reformu” , “M53 Seçim Sistemi” , “M54 Sınav Sistemleri” , “M61 Türkiye-ABD İlişkileri” , “M62 Türkiye-AB İlişkileri” , “M64 TV Yayınları” , “M65 Yabancı Dilde Eğitim” , “M68 Yolsuzluklar” ve “M69 YÖK” konularında üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p>.05$).

• Çeşitli konuların tartışmalılık derecelerine ilişkin üniversiteler arasında anlamlı farklılıklar bulunmaktadır. Bu konulardan “M58 Terör” ve “M59 Torpil” konularının Akdeniz Üniversitesi’nde; “M17 Eğitim Sistemi” , “M37 Kültürel Yozlaşma” , “M46 Nükleer Santraller” ve “M56 Şiddet” konularının Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi’nde; “M1Anadilde Eğitim” , “M2 Askerlik Sistemi” , “M3 Atatürkçülük” , “M4 Basın Özgürlüğü” , “M5 Beyin Göçü” , “M7 Çarpık Kentleşme” , “M10 Çok Kültürlülük” , “M13 Derin Devlet” , “M14 Dış Siyaset” , “M16 Doğal Afetler” , “M21 Ermeni Sorunu” , “M22 Evrim Teorisi” , “M23 Etnik Sorunlar” , “M25 Fanatizm” , “M27 Göç” , “M30 İnternet” , “M34 Kıbrıs Sorunu” , “M35 Klonlanma” , “M42 Laiklik” , “M45 Misyonerlik” , “M47 ÖSS” , “M48 Özelleştirme” , “M49 Özel Eğitim” , “M50 Parti Kapatma” , “M55 Silahsızlanma” , “M57 Tarım Politikaları” , “M60 Türban” , “M63 Trafik” , “M67 Yaratılış İnancı” ve “M70 Zorunlu Din Eğitimi” konularının İnönü Üniversitesi’nde; “M9 Çevre Kirliliği” , “M12 Demokrasi” , “M13 Derin Devlet” , “M31 İşsizlik” , “M36 Kuzey Irak Sorunu” ve “M66 Yargı Bağımsızlığı”

konularının ise Marmara Üniversitesi'nde öğrenim gören öğretmen adaylarının lehine olduğu görülmüştür.

• Konuların tartışmalılık derecelerine ilişkin görüşlerin sınıf düzeyi değişkenine göre yapılan analizleri sonucunda; “M1 Ana Dilde Eğitim” , “M2 Askerlik Sistemi” , “M3 Atatürkçülük” , “M4 Basın Özgürlüğü” , “M6 Cemaatler” , “M7 Çarpık Kentleşme” , “M8 Çeteleşme” , “M9 Çevre Kirliliği” , “M10 Çok Kültürlülük” , “M11 Darbe ve İhtilaller” , “M13 Derin Devlet” , “M14 Dış Siyaset” , “M15 Dini İstismar” , “M16 Doğal Afetler” , “M17 Eğitim Sistemi” , “M18 Emperyalizm” , “M19 Enflasyon” , “M20 Ekonomik Kriz” , “M21 Ermeni Sorunu” , “M22 Evrim Teorisi” , “M23 Etnik Sorunlar” , “M24 Faili Meçhul Cinayetler” , “M25 Fanatizm” , “M26 Gelir Dağılımındaki Adaletsizlik” , “M27 Göç” , “M29 İnsan Hakları” , “M30 İnternet” , “M31 İşsizlik” , “M32 Kadrolaşma” , “M33 KPSS” , “M34 Kıbrıs Sorunu” , “M35 Klonlama” , “M36 Kuzey Irak Sorunu” , “M37 Kültürel Yozlaşma” , “M41 Kürt Sorunu” , “M42 Laiklik” , “M43 Madde Bağımlılığı” , “M44 Medya” , “M45 Misyonerlik” , “M46 Nükleer Santraller” , “M47 ÖSS” , “M48 Özelleştirme” , “M49 Özel Eğitim” , “M50 Parti Kapatma” , “M51 Rüşvet” , “M52 Sağlık Reformu” , “M53 Seçim Sistemi” , “M54 Sınav Sistemleri” , “M55 Silahsızlanma” , “M56 Şiddet” , “M57 Tarım Politikaları” , “M60 Türban” , “M61 Türkiye-ABD İlişkileri” , “M63 Trafik” , “M64 TV Yayınları” , “M65 Yabancı Dilde Eğitim” , “M66 Yargı Bağımsızlığı” , “M67 Yaradılış İnancı” , “M68 Yolsuzluklar” , “M69 YÖK” ve “M70 Zorunlu Din Eğitimi” konularında sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p>.05$).

• Çeşitli konuların tartışmalılık derecelerine ilişkin sınıf düzeyleri arasında anlamlı farklılıklar bulunmaktadır. Bu konulardan “M12 Demokrasi” , “M28 Hayvan Hakları” , “M38 Küreselleşme” , “M39 Küresel Isınma” , “M40 Küresel Kriz” ve “M58 Terör” konularının 1. Sınıf düzeyinde; “M5 Beyin Göçü” konusunun 2. Sınıf düzeyinde; “M12 Demokrasi” konusunun 3. Sınıf düzeyinde; “M59 Torpil” ve “M62 Türkiye-AB İlişkileri” konularının ise 4. Sınıf düzeyinde öğrenim gören öğretmen adaylarının lehine olduğu görülmüştür.

2. Tartışmalı konuların sınıf ortamına getirilmesine ilişkin görüşlerin bağımsız değişkenlere göre yapılan analiz sonuçları;

• Tartışmalı konuların sınıf ortamına getirilmesine ilişkin görüşlerin cinsiyet değişkenine göre yapılan analizleri sonucunda; “M1 Ana Dilde Eğitim” , “M2 Askerlik Sistemi” , “M3 Atatürkçülük” , “M4 Basın Özgürlüğü” , “M5 Beyin Göçü” , “M7 Çarpık Kentleşme” , “M8 Çeteleşme” , “M9 Çevre Kirliliği” , “M11 Darbe ve İhtilaller” , “M12 Demokrasi” , “M13 Derin Devlet” , “M14 Dış Siyaset” , “M15 Dini İstismar” , “M16 Doğal Afetler” , “M17 Eğitim Sistemi” , “M19 Enflasyon” , “M20 Ekonomik Kriz” , “M21 Ermeni Sorunu” , “M22 Evrim Teorisi” , “M23 Etnik Sorunlar” , “M24 Faili Meçhul Cinayetler” , “M26 Gelir Dağılımındaki Adaletsizlik” , “M27 Göç” , “M30 İnternet” , “M31 İşsizlik” , “M32 Kadrolaşma” , “M33 KPSS” , “M34 Kıbrıs Sorunu” , “M35 Klonlama” , “M36 Kuzey Irak Sorunu” , “M37 Kültürel Yozlaşma” , “M38 Küreselleşme” , “M39 Küresel Isınma” , “M40 Küresel Kriz” , “M41 Kürt Sorunu” , “M42 Laiklik” , “M43 Madde Bağımlılığı” , “M44 Medya” , “M45 Misyonerlik” , “M46 Nükleer Santraller” , “M47 ÖSS” , “M48 Özelleştirme” , “M50 Parti Kapatma” , “M52 Sağlık Reformu” , “M53 Seçim Sistemi” , “M54 Sınav Sistemleri” , “M55 Silahsızlanma” , “M56 Şiddet” , “M58 Terör” , “M59 Torpil (İltimas)” , “M60 Türban” , “M61 Türkiye-ABD İlişkileri” , “M62 Türkiye-AB İlişkileri” , “M63 Trafik” , “M64 TV Yayınları” , “M65 Yabancı Dilde Eğitim” , “M66 Yargı Bağımsızlığı” ve “M69 YÖK” konularında cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p>.05$).

• Tartışmalı konuların sınıfa getirilmesine ilişkin cinsiyetler arasında anlamlı farklılıklar da bulunmaktadır. Bu konulardan “M6 Cemaatler” , “M10 Çok Kültürlülük” , “M25 Fanatizm” , “M28 Hayvan Hakları” , “M29 İnsan Hakları” ve “M49 Özel Eğitim” konularının kadın öğretmen adaylarının lehine; “M18 Emperyalizm” , “M51 Rüşvet” , “M57 Tarım Politikaları” , “M67 Yaratılış İnancı” , “M68 Yolsuzluklar” ve “M70 Zorunlu Din Eğitimi” konularının ise erkek öğretmen adaylarının lehine olduğu görülmüştür.

• Tartışmalı konuların sınıf ortamına getirilmesine ilişkin görüşlerin üniversite değişkenine göre yapılan analizleri sonucunda; “M1 Ana Dilde Eğitim” , “M4 Basın Özgürlüğü” , “M5 Beyin Göçü” , “M8 Çeteleşme” , “M11 Darbe ve

İhtilaller” , “M14 Dış Siyaset” , “M19 Enflasyon” , “M20 Ekonomik Kriz” , “M21 Ermeni Sorunu” , “M23 Etnik Sorunlar” , “M26 Gelir Dağılımındaki Adaletsizlik” , “M27 Göç” , “M28 Hayvan Hakları” , “M31 İşsizlik” , “M34 Kıbrıs Sorunu” , “M36 Kuzey Irak Sorunu” , “M40 Küresel Kriz” , “M43 Madde Bağımlılığı” , “M44 Medya” , “M46 Nükleer Santraller” , “M49 Özel Eğitim” , “M51 Rüşvet” , “M52 Sağlık Reformu” , “M53 Seçim Sistemi” , “M56 Şiddet” , “M59 Torpil (İltimas)” , “M61 Türkiye-ABD İlişkileri” , “M63 Trafik” , “M64 TV Yayınları” , “M65 Yabancı Dilde Eğitim” , “M66 Yargı Bağımsızlığı” ve “M69 YÖK” konularında üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür (p>.05).

• Tartışmalı konuların sınıfa getirilmesine ilişkin üniversiteler arasında anlamlı farklılıklar da bulunmaktadır. Bu konulardan “M17 Eğitim Sistemi” , “M18 Emperyalizm” , “M22 Evrim Teorisi” , “M33 KPSS” , “M42 Laiklik” , “M54 Sınav Sistemleri” ve “M57 Tarım Politikaları” konularının Akdeniz Üniversitesi’nde; “M3 Atatürkçülük” , “M10 Çok Kültürlülük” , “M12 Demokrasi” , “M29 İnsan Hakları” , “M37 Kültürel Yozlaşma” , “M38 Küreselleşme” , “M39 Küresel Isınma” ve “M62 Türkiye-AB İlişkileri” konularının Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi’nde; “M2 Askerlik Sistemi” , “M6 Cemaatler” , “M13 Derin Devlet” , “M15 Dini İstismar” , “M24 Faili Meçhul Cinayetler” , “M25 Fanatizm” , “M32 Kadrolaşma” , “M35 Klonlanma” , “M41 Kürt Sorunu” , “M45 Misyonerlik” , “M47 ÖSS” , “M48 Özelleştirme” , “M50 Parti Kapatma” , “M55 Silahsızlanma” , “M58 Terör” , “M60 Türban” , “M67 Yaratılış İnancı” , “M68 Yolsuzluklar” ve “M70 Zorunlu Din Eğitimi” konularının İnönü Üniversitesi’nde; “M7 Çarpık Kentleşme” , “M9 Çevre Kirliliği” ve “M16 Doğal Afetler” konularının Marmara Üniversitesi’nde; “M30 İnternet” konusunun ise Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adaylarının lehine olduğu görülmüştür.

• Tartışmalı konuların sınıf ortamına getirilmesine ilişkin görüşlerin sınıf düzeyi değişkenine göre yapılan analizleri sonucunda; “M3 Atatürkçülük” , “M5 Beyin Göçü” , “M6 Cemaatler” , “M7 Çarpık Kentleşme” , “M8 Çeteleşme” , “M10 Çok Kültürlülük” , “M11 Darbe ve İhtilaller” , “M12 Demokrasi” , “M13 Derin Devlet” , “M14 Dış Siyaset” , “M15 Dini İstismar” , “M16 Doğal Afetler” ,

“M17 Eğitim Sistemi” , “M18 Emperyalizm” , “M19 Enflasyon” , “M20 Ekonomik Kriz” , “M21 Ermeni Sorunu” , “M22 Evrim Teorisi” , “M23 Etnik Sorunlar” , “M24 Faili Meçhul Cinayetler” , “M25 Fanatizm” , “M26 Gelir Dağılımındaki Adaletsizlik” , “M27 Göç” , “M28 Hayvan Hakları” , “M30 İnternet” , “M31 İşsizlik” , “M32 Kadrolaşma” , “M33 KPSS” , “M34 Kıbrıs Sorunu” , “M35 Klonlama” , “M36 Kuzey Irak” , “M37 Kültürel Yozlaşma” , “M38 Küreselleşme” , “M39 Küresel Isınma” , “M40 Küresel Kriz” , “M41 Kürt Sorunu” , “M43 Madde Bağımlılığı” , “M45 Misyonerlik” , “M46 Nükleer Santraller” , “M47 ÖSS” , “M48 Özelleştirme” , “M49 Özel Eğitim” , “M50 Parti Kapatma” , “M51 Rüşvet” , “M52 Sağlık Reformu” , “M53 Seçim Sistemi” , “M54 Sınav Sistemleri” , “M55 Silahsızlanma” , “M56 Şiddet” , “M57 Tarım Politikaları” , “M59 Torpil (İltimas)” , “M60 Türban” , “M61 Türkiye-ABD İlişkileri” , “M62 Türkiye-AB İlişkileri” , “M65 Yabancı Dilde Eğitim” , “M66 Yargı Bağımsızlığı” , “M67 Yaradılış İnancı” , “M68 Yolsuzluklar” , “M69 YÖK” ve “M70 Zorunlu Din Eğitimi” konularında sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p>.05$).

- Tartışmalı konuların sınıfa getirilmesine ilişkin sınıf düzeyleri arasında anlamlı farklılıklar da bulunmaktadır. Bu konulardan “M1 Anadilde Eğitim” , “M2 Askerlik Sistemi” ve “M42 Laiklik” konularının 1. Sınıf düzeyinde; “M4 Basın Özgürlüğü” , “M9 Çevre Kirliliği” , “M29 İnsan Hakları” ve “M44 Medya” konusunun 3. Sınıf düzeyinde; “M58 Terör” , “M63 Trafik” ve “M64 TV Yayınları” konularının ise 4. Sınıf düzeyinde öğrenim gören öğretmen adaylarının lehine olduğu görülmüştür.

6. Tartışmalı konuların öğretimine ilişkin tutumların bağımsız değişkenlere göre yapılan analiz sonuçları;

- Tartışmalı konuların öğretimine ilişkin tutumların cinsiyet değişkenine göre yapılan analizleri sonucunda; “M1 Eğitim programlarında yer almalıdır.” , “M2 Branşım ile ilgili değildir.” , “M3 Öğrencilerin sosyal katılım becerilerinin gelişmesi için gereklidir.” , “M4 Öğrencilerin farklı gruplara karşı daha katı tutum geliştirmesine yol açar.” , “M5 Sınıfta hoşgörü kültürünü artırır.” , “M9 Öğrencilere üst düzey düşünme becerisi kazandırır.” , “M10 Ülke sorunlarına duyarlılığı artırır.” , “M11 Sınıfı canlı tutar.” , “M12 Birlikte yaşama kültürünü

destekler.” , “M13 İfade becerisini geliştirir.” , “M14 Eleştirel düşünme için gereklidir.” , “M15 Öğrencilerin bilinçli bireyler olması için gereklidir.” , “M16 Sınıfta çatışma yaratır.” , “M17 Empati kurmayı artırır.” , “M18 Tartışma kültürünü geliştirir.” , M19 Öğrencilerin farklı fikirler edinmesi için gereklidir.” , “M20 Öğrencilerin üretkenliği için gereklidir.” , “M23 Öğrencilerin çevresi ile etkileşime girmesine imkân tanır.” , “M24 Öğrencilerin tutumlarını değiştirir.” , “M25 Öğrencilerin Türkçeyi doğru ve güzel kullanma becerisini geliştirir” , “M27 Öğrencilere sorumluluk kazandırır.” , “M29 Öğrencilerin dinleme düzeyini yükseltir.” , “M30 Öğrencilere ayırt etme gücü kazandırır.” , “M31 Öğrencilerde merak uyandırır.” , “M35 Öğrencilerin taraf tutmasına yol açar.” , “M36 Ön yargıların giderilmesini sağlar.” , “M37 Sosyal anlamayı geliştirir.” ve “M38 Öğrencilerin kişisel gelişimleri için gereklidir.” maddelerinde cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p>.05$).

- Tartışmalı konuların öğretime ilişkin cinsiyetler arasında anlamlı farklılıklar da bulunmaktadır. Tartışmalı konuların öğretime yönelik maddelerden “M6 Etkili öğretim stratejileri için öğretmen adayları eğitilmelidir.” , “M7 Demokratik eğitimin gereğidir.” , “M8 Yurttaşlık yeterliliği için gereklidir.” , “M21 Sosyal anlamayı artırır.” , “M22 Öğrencileri farklı gruplara karşı ön yargılı yapar.” , “M26 Sınıfta karmaşa yaratır.” , “M28 Ülke ve dünya sorunlarına duyarlı olmayı öğretir.” , “M32 Okul dışında tutulmalıdır.” ve “M34 Yaratıcı fikirler üreten bireylerin sayısını artırır.” maddelerinin kadın öğretmen adaylarının lehine; “M33 Sınıfta otorite boşluğu yaratır.” maddesinin ise erkek öğretmen adaylarının lehine olduğu görülmüştür.

- Tartışmalı konuların öğretime ilişkin tutumların üniversite değişkenine göre yapılan analizleri sonucunda; “M3 Öğrencilerin sosyal katılım becerilerinin gelişmesi için gereklidir.” , “M4 Öğrencilerin farklı gruplara karşı daha katı tutum geliştirmesine yol açar.” , “M5 Sınıfta hoşgörü kültürünü artırır.” , “M7 Demokratik eğitimin gereğidir.” , “M11 Sınıfı canlı tutar.” , “M12 Birlikte yaşama kültürünü destekler.” , “M21 Sosyal anlamayı artırır.” , “M23 Öğrencilerin çevresi ile etkileşime girmesine imkân tanır.” , “M34 Yaratıcı fikirler üreten bireylerin sayısını artırır.” ve “M37 Sosyal anlamayı geliştirir.”

maddelerinde üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p>.05$).

- Tartışmalı konuların öğretimine ilişkin üniversiteler arasında anlamlı farklılıklar da bulunmaktadır. Tartışmalı konuların öğretimine yönelik maddelerden “M8 Yurttaşlık yeterliliği için gereklidir.” , “M14 Eleştirel düşünme için gereklidir.” , “M15 Öğrencilerin bilinçli bireyler olması için gereklidir.” ve “M18 Tartışma kültürünü geliştirir.” maddelerinin Akdeniz Üniversitesi’nde; “M10 Ülke sorunlarına duyarlılığı artırır.” , “M17 Empati kurmayı artırır.” , “M19 Öğrencilerin farklı fikirler edinmesi için gereklidir.” , “M20 Öğrencilerin üretkenliği için gereklidir.” , “M25 Öğrencilerin Türkçeyi doğru ve güzel kullanma becerisini geliştirir.” , “M27 Öğrencilere sorumluluk kazandırır.” , “M28 Ülke ve dünya sorunlarına duyarlı olmayı öğretir.” , “M29 Öğrencilerin dinleme düzeyini yükseltir.” , “M30 Öğrencilere ayırt etme gücü kazandırır.” , “M31 Öğrencilerde merak uyandırır.” , “M32 Okul dışında tutulmalıdır.” ve “M33 Sınıfta otorite boşluğu yaratır.” maddelerinin Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi’nde; “M1 Eğitim programlarında yer almalıdır.” , “M16 Sınıfta çatışma yaratır.” , “M22 Öğrencileri farklı gruplara karşı ön yargılı yapar.” , “M24 Öğrencilerin tutumlarını değiştirir.” , “M26 Sınıfta karmaşa yaratır.” , “M35 Öğrencilerin taraf tutmasına yol açar.” , “M36 Ön yargıların giderilmesini sağlar.” ve “M38 Öğrencilerin kişisel gelişimleri için gereklidir.” maddelerinin İnönü Üniversitesi’nde; “M2 Branşıyla ilgili değildir.” , “M6 Etkili öğretim stratejileri için öğretmen adayları eğitilmelidir.” ve “M9 Öğrencilere üst düzey düşünme becerisi kazandırır.” maddelerinin Marmara Üniversitesi’nde; “M13 İfade becerisini geliştirir.” maddesinin ise Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adaylarının lehine olduğu görülmüştür.

- Tartışmalı konuların öğretimine ilişkin tutumların sınıf düzeyi değişkenine göre yapılan analizleri sonucunda; “M1 Eğitim programlarında yer almalıdır.” , “M3 Öğrencilerin sosyal katılım becerilerinin gelişmesi için gereklidir.” , “M5 Sınıfta hoşgörü kültürünü artırır.” , “M7 Demokratik eğitimin gereğidir.” , “M9 Öğrencilere üst düzey düşünme becerisi kazandırır.” , “M11 Sınıfı canlı tutar.” , “M14 Eleştirel düşünme için gereklidir.” , “M17 Empati kurmayı artırır.” , “M18 Tartışma kültürünü geliştirir.” , “M19 Öğrencilerin farklı

fikirler edinmesi için gereklidir.” , “M20 Öğrencilerin üretkenliği için gereklidir.” , “M21 Sosyal anlamayı arttırır.” , “M23 Öğrencilerin çevresi ile etkileşime girmesine imkân tanır.” , “M24 Öğrencilerin tutumlarını değiştirir.” , “M25 Öğrencilerin Türkçeyi doğru ve güzel kullanma becerisini geliştirir.” , “M26 Sınıfta karmaşa yaratır.” , “M27 Öğrencilere sorumluluk kazandırır.” , “M28 Ülke ve dünya sorunlarına duyarlı olmayı öğretir.” , “M29 Öğrencilerin dinleme düzeyini yükseltir.” , “M30 Öğrencilere ayırt etme gücü kazandırır.” , “M31 Öğrencilerde merak uyandırır.” , “M34 Yaratıcı fikirler üreten bireylerin sayısını artırır.” , “M36 Ön yargıların giderilmesini sağlar.” , “M37 Sosyal anlamayı geliştirir.” ve “M38 Öğrencilerin kişisel gelişimleri için gereklidir.” maddelerinde sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p>.05$).

- Tartışmalı konuların öğretimine ilişkin sınıf düzeyleri arasında anlamlı farklılıklar da bulunmaktadır. Tartışmalı konuların öğretimine yönelik maddelerden “M6 Etkili öğretim stratejileri için öğretmen adayları eğitilmelidir.” , “M10 Ülke sorunlarına duyarlılığı arttırır.” , “M12 Birlikte yaşama kültürünü destekler.” , “M13 İfade becerisini geliştirir.” ve “M35 Öğrencilerin taraf tutmasına yol açar.” maddelerinin 1. Sınıf düzeyinde; , “M16 Sınıfta çatışma yaratır.” maddesinin 2. Sınıf düzeyinde; “M15 Öğrencilerin bilinçli bireyler olması için gereklidir.” ve “M22 Öğrencileri farklı gruplara karşı ön yargılı yapar.” maddelerinin 3. Sınıf düzeyinde; “M2 Branşım ile ilgili değildir.” , “M4 Öğrencilerin farklı gruplara karşı daha katı tutum geliştirmesine yol açar.” , “M8 Yurttaşlık yeterliliği için gereklidir.” , “M32 Okul dışında tutulmalıdır.” ve “M33 Sınıfta otorite boşluğu yaratır.” maddelerinin ise 4. Sınıf düzeyinde öğrenim gören öğretmen adaylarının lehine olduğu görülmüştür.

7. Tartışmalı konuların öğretim yöntem ve tekniklerine ilişkin görüşlerin bağımsız değişkenlere göre yapılan analiz sonuçları;

- Tartışmalı konuların öğretim yöntem ve tekniklerine ilişkin görüşlerin cinsiyet değişkenine göre yapılan analizleri sonucunda; “M2 Güncel olaylardan yararlanırdım.” , “M3 Konu hakkında öğrencilere ön bilgi verirdim.” , “M4 Görsel ve yazılı materyallerden yararlanırdım.” , “M5 Farklı branşlardan yararlanırdım.” , “M7 İşbirlikçi öğrenme tekniğini kullanırdım.” , “M8 Öğrencilerin sorularına göre işlerdim.” , “M10 İşlenen konuyla ilişkili olmasına dikkat ederdim.” , “M13

Örnek olay incelemesi yaptırırdım.” , “M15 Görüş geliştirme tekniğini kullanırdım.” , “M16 Önceden planlama yapardım.” , “M19 Konuların bir sonuca ulaşmasını sağlardım.” ve “M20 Öğrencilerin kendi düşüncelerini kendilerinin oluşturmalarını beklerdim.” maddelerinde cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p>.05$).

- Tartışmalı konuların öğretim yöntem ve tekniklerine ilişkin cinsiyetler arasında anlamlı farklılıklar da bulunmaktadır. Tartışmalı konuların öğretim yöntem ve tekniklerine yönelik maddelerden “M1 Öğrencilerin kendi görüşlerini oluşturabilecek yaşantılar sağlamaya çalışırdım.” , “M6 Soru cevap tekniğini uygulardım.” , “M9 Öğrencilerin söz almaları için onları teşvik ederdim.” , “M11 Yapılan tartışmayı tarafsız bir şekilde yönetirdim.” , “M12 Öğrencilerin ilgilerini dikkate alırdım.” , “M14 Kendi görüşümü kabul etmelerini sağlardım.” , “M17 Demokratik ortam sağlardım.” ve “M18 Problem çözme tekniğini uygulardım.” maddelerinin kadın öğretmen adaylarının lehine olduğu görülmüştür. Bu bulgudan hareketle, anlamlı bir farklılık olan maddelerin tamamının kadın öğretmen adaylarının lehine olduğuna ulaşılmıştır.

- Tartışmalı konuların öğretim yöntem ve tekniklerine ilişkin görüşlerin üniversite değişkenine göre yapılan analizleri sonucunda; “M1 Öğrencilerin kendi görüşlerini oluşturabilecek yaşantılar sağlamaya çalışırdım.” , “M2 Güncel olaylardan yararlanırdım.” , “M3 Konu hakkında öğrencilere ön bilgi verirdim.” , “M4 Görsel ve yazılı materyallerden yararlanırdım.” , “M5 Farklı branşlardan yararlanırdım.” , “M11 Yapılan tartışmayı tarafsız bir şekilde yönetirdim.” , “M12 Öğrencilerin ilgilerini dikkate alırdım.” , “M13 Örnek olay incelemesi yaptırırdım.” , “M15 Görüş geliştirme tekniğini kullanırdım.” ve “M19 Konuların bir sonuca ulaşmasını sağlardım.” maddelerinde üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p>.05$).

- Tartışmalı konuların öğretim yöntem ve tekniklerine ilişkin üniversiteler arasında anlamlı farklılıklar da bulunmaktadır. Tartışmalı konuların öğretim yöntem ve tekniklerine yönelik maddelerden “M20 Öğrencilerin kendi düşüncelerini kendilerinin oluşturmalarını beklerdim.” maddesinin Akdeniz Üniversitesi’nde; “M6 Soru cevap tekniğini uygulardım.” , “M7 İşbirlikçi

öğrenme tekniğini kullanırdım” , “M9 Öğrencilerin söz almaları için onları teşvik ederdim.” , “M10 İşlenilen konuyla ilişkili olmasına dikkat ederdim.” “M16 Önceden planlama yapardım.” , “M17 Demokratik ortam sağlardım.” ve “M18 Problem çözme tekniğini uygulardım.” maddelerinin Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi’nde; “M8 Öğrencilerin sorularına göre işlerdim.” maddesinin İnönü Üniversitesi’nde; “M14 Kendi görüşümü kabul etmelerini sağlardım.” maddesinin ise Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adaylarının lehine olduğu görülmüştür.

- Tartışmalı konuların öğretim yöntem ve tekniklerine ilişkin görüşlerin sınıf düzeyi değişkenine göre yapılan analizleri sonucunda; “M1 Öğrencilerin kendi görüşlerini oluşturabilecek yaşantılar sağlamaya çalışırdım.” , “M2 Güncel olaylardan yararlanırdım.” , “M3 Konu hakkında öğrencilere ön bilgi verirdim.” , “M4 Görsel ve yazılı materyallerden yararlanırdım.” , “M5 Farklı branşlardan yararlanırdım.” , “M6 Soru cevap tekniğini uygulardım.” , “M7 İşbirlikçi öğrenme tekniğini kullanırdım.” , “M8 Öğrencilerin sorularına göre işlerdim.” , “M9 Öğrencilerin söz almaları için onları teşvik ederdim.” , “M10 İşlenilen konuyla ilişkili olmasına dikkat ederdim.” , “M11 Yapılan tartışmayı tarafsız bir şekilde yönetirdim.” , “M12 Öğrencilerin ilgilerini dikkate alırdım.” , “M13 Örnek olay incelemesi yaptırırdım.” , “M14 Kendi görüşümü kabul etmelerini sağlardım.” , “M15 Görüş geliştirme tekniğini kullanırdım.” , “M16 Önceden planlama yapardım.” , “M17 Demokratik ortam sağlardım.” ve “M18 Problem çözme tekniğini uygulardım.” maddelerinde sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p>.05$).

- Tartışmalı konuların öğretim yöntem ve tekniklerine ilişkin sınıf düzeyleri arasında anlamlı farklılıklar da bulunmaktadır. Tartışmalı konuların öğretim yöntem ve tekniklerine yönelik maddelerden “M19 Konuların bir sonuca ulaşmasını sağlardım.” maddesinin 2. Sınıf düzeyinde; “M20 Öğrencilerin kendi düşüncelerini kendilerinin oluşturmalarını beklerdim.” maddesinin ise 4. Sınıf düzeyinde öğrenim gören öğretmen adaylarının lehine olduğu görülmüştür.

8. Tartışmalı konuların etkin bir şekilde öğretilmesinin önündeki engellere ilişkin algıların bağımsız değişkenlere göre yapılan analiz sonuçları;

- Tartışmalı konuların etkin bir şekilde öğretilmesinin önündeki engellere ilişkin algıların cinsiyet değişkenine göre yapılan analizleri sonucunda; “M1 Okul idaresinin tepkisi.” , “M3 Öğrencilerin tepkisi.” , “M4 Hakkımda soruşturma açılma korkusu.” , “M5 Programın yoğunluğu.” , “M6 Eğitimin sınav odaklı olması.” , “M7 Öğrencilerin tartışmayı sınıf dışına taşıma ihtimali.” , “M9 Öğrencileri yanlış yönlendirme korkusu.” , “M10 Öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyi.” , “M11 Bulunulan yerin örf ve adetleri.” , “M13 Yanlış anlaşılma korkusu.” ve “M14 Öğrencilerin tartışmayı gereğinden fazla abartması.” maddelerinde cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p>.05$).

- Tartışmalı konuların etkin bir şekilde öğretilmesinin önündeki engellere ilişkin cinsiyetler arasında anlamlı farklılıklar da bulunmaktadır. Tartışmalı konuların etkin bir şekilde öğretilmesinin önündeki engellere yönelik maddelerden “M12 Öğretmenin tartışılan konuda yetersizliği.” maddesinin kadın öğretmen adaylarının lehine; “M2 Öğrenci velilerinin tepkisi.” ve “M8 Tartışmayı yönetememek.” maddelerinin ise erkek öğretmen adaylarının lehine olduğu görülmüştür.

- Tartışmalı konuların etkin bir şekilde öğretilmesinin önündeki engellere ilişkin algıların üniversite değişkenine göre yapılan analizleri sonucunda; “M5 Programın yoğunluğu.” , “M6 Eğitimin sınav odaklı olması.” ve “M12 Öğretmenin tartışılan konuda yetersizliği.” maddelerinde üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür.

- Tartışmalı konuların etkin bir şekilde öğretilmesinin önündeki engellere ilişkin üniversiteler arasında anlamlı farklılıklar da bulunmaktadır. Tartışmalı konuların etkin bir şekilde öğretilmesinin önündeki engellere yönelik maddelerden “M4 Hakkımda soruşturma açılma korkusu.” ve “M7 Öğrencilerin tartışmayı sınıf dışına taşıma ihtimali.” maddelerinin Akdeniz Üniversitesi’nde; “M1 Okul idaresinin tepkisi.” “M2 Öğrenci velilerinin tepkisi.” “M3 Öğrencilerin

tepkisi.” , “M8 Tartışmayı yönetememek.” , “M9 Öğrencileri yanlış yönlendirme korkusu.” , “M10 Öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyi.” , “M11 Bulunulan yerin örf ve adetleri.” , “M13 Yanlış anlaşılma korkusu,” ve “M14 Öğrencilerin tartışmayı gereğinden fazla abartması.” maddelerinin ise İnönü Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adaylarının lehine olduğu görülmüştür.

- Tartışmalı konuların etkin bir şekilde öğretilmesinin önündeki engellere ilişkin algıların sınıf düzeyi değişkenine göre yapılan analizleri sonucunda; “M1 Okul idaresinin tepkisi.” , “M2 Öğrenci velilerinin tepkisi.” , “M3 Öğrencilerin tepkisi.” , “M4 Hakkımda soruşturma açılma korkusu.” , “M6 Eğitimin sınav odaklı olması.” , “M7 Öğrencilerin tartışmayı sınıf dışına taşıma ihtimali.” , “M8 Tartışmayı yönetememek.” , “M9 Öğrencileri yanlış yönlendirme korkusu.” , “M10 Öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyi.” , “M11 Bulunulan yerin örf ve adetleri.” , “M13 Yanlış anlaşılma korkusu.” ve “M14 Öğrencilerin tartışmayı gereğinden fazla abartması.” maddelerinde sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p>.05$).

- Tartışmalı konuların etkin bir şekilde öğretilmesinin önündeki engellere ilişkin sınıf düzeyleri arasında anlamlı farklılıklar da bulunmaktadır. Tartışmalı konuların etkin bir şekilde öğretilmesinin önündeki engellere yönelik maddelerden “M5 Programın yoğunluğu.” maddesinin 2. sınıf düzeyinde; “M12 Öğretmenin tartışılan konuda yetersizliği.” maddesinin ise 4. sınıf düzeyinde öğrenim gören öğretmen adaylarının lehine olduğu görülmüştür.

5.1.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın üçüncü alt problemi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının; tartışmalı konular kavramına, tartışmalı konuların özelliklerine ve önemine, tartışmalı olarak gördükleri konulara, tartışmalı konuların öğretimi ve uygulamasına, tartışmalı konuların öğretiminde kullanılan yöntem ve tekniklere, tartışmalı konuların öğretiminde yaşanan sorunlar ve çözüm önerilerine ilişkin görüşlerinin neler olduğudur. Yapılan analizler sonucunda elde edilen bulgular çoktan aza doğru aşağıda yer almaktadır.

1. Sosyal bilgiler öğretmen adayları tarafından tartışmalı konular kavramı; “Göreceli konular” , “İkircikli” , “Sosyal karmaşa yaratan konular” , “Bilgi aktarımı sağlayan konular” , “Güncel konular” , “İletişim sağlayan konular” , “Hassas konular” , “Önem arz eden konular” , “İfade özgürlüğü gerektiren konular” ve “Çok yönlü konular” olarak tanımlamıştır.

Sosyal bilgiler öğretmen adayları tarafından tartışmalı konuların; “Görüş çeşitliliği olması” , “Öznellik” , “Demokratik ortam” , “Kesin olmayan yargıları içermesi” , “Eleştirel düşünme” , “Toplumsallık” , “Kaos ve karmaşaya sebep olması” , “Düşünce ve bilgi aktarımı sağlaması” , “Ön yargı oluşturmaması” , “Tarafsızlığı gerekli kılması” , “Duyarlılık sağlaması” , “Empati kurulması” , “Saygı” , “Bilgi yoksunluğu” ve “Güncellik” özelliklerini taşıdığını belirtilmiştir.

Sosyal bilgiler öğretmen adayları tarafından tartışmalı konuların; “Becerileri Kazandırma” , “Görüş açısını geliştirme” , “Değerleri kazandırma” , “Etkin vatandaş oluşumu” , “Güncel konuların öğretimini kolaylaştırma” , “Dersin kapsamını karşılama” , “Tarihsel bilinç ve merak uyandırma” , “Bilgiye ulaşma ve pekiştirme” , “Derse aktif katılım” , “Yansıtıcı öğrenme” bakımlarından önemli olduğu ifade edilmiştir.

2. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarına göre tartışmalı görülen konular; “Ekonomi” , “Ermeni sorunu” , “Eğitim sistemi” , “Hak ve özgürlükler” , “Medya” , “Osmanlı devleti ve padişahlar” , “Demokrasi” , “Göçler” , “Sınavlar” , “Toplumsal sorunlar” , “Siyaset” , “Terör” , “İnkılaplar” , “Atatürkçülük” , “Laiklik” , “Şiddet” , “Savaşlar ve antlaşmalar” , “Çevre kirliliği ve sorunları” , “Andımız” , “Göçmenler” , “İşsizlik” , “Kültür” , “Küresel ısınma” , “Nükleer santral” , “Seçimler” , “Yönetim biçimleri” , “Avrupa Birliği” , “Cemaatçilik” , “Darbeler ve ihtilaller” , “Etnisite” , “Farklı kültürler” , “İstismar” , “Manevi değerler” , “Küresellik” , “Cinayet” , “Çarpık kentleşme” , “Din ve ideoloji” , “Evrim” , “Kürt sorunu” , “Organ bağıışı” , “Suriye sorunu” , “Yargı” , “Yurttaşlık” , “Askerlik” , “Çevre eğitimi” , “Din eğitimi” , “İdam” , “Milli tarih” , “Teknoloji” , “Trafik” , “Türkiye-ABD ilişkileri” , “Af” , “Adalet” , “Akran ilişkileri” , “Ana dilde eğitim” , “Derin devlet” , “Doğal afetler” , “Doğu Akdeniz sorunu” , “Güncel haberler” , “Hilafet ve saltanat” , “Hukuk” , “Kıbrıs sorunu” ,

“Liyakat” , “Nüfus” , “Okuma oranı” , “Sanayi” , “Sınıf ortamı” , “Siyasi partiler” , “Tarım politikaları” , “Toplumsal roller” , “Torpil” , “Yozlaşma” , “Yolsuzluk” ve “15 Temmuz” konularıdır.

3. Sosyal bilgiler öğretmen adayları tarafından tartışmalı konuların öğretimi sırasında; “Kurallı ve tarafsız tartışma yönetimi” , “Demokratik ortam sağlama” , “Açık ve anlaşılır bilgilendirme” , “Uygun konular” , “Sonuca ulaşamama” ve “Sosyal farkındalık oluşturma” konularına dikkat edilmesi gerektiği belirtilmiştir.

4. Sosyal bilgiler öğretmen adayları tarafından tartışmalı konuların öğretiminde; “Soru-cevap” , “Münazara” , “Beyin Fırtınası” , “Tartışma” , “Örnek olay” , “Problem çözme” , “Görüş geliştirme” , “6 şapka” , “Akvaryum” , “Araştırma” , “İş birliğine dayalı öğrenme” , “Sokratik düşünme” , “Buluş yoluyla öğrenme” , “Kartopu” , “Konuşma halkası” , “Panel” , “Anlatım” , “Analiz” , “Balık kılçığı” , “Forum” , “Kese kağıdı” , “Kompozisyon yazma” , “Küçük grup tartışması” , “Sempozyum” , “Vızıltı grupları” ve “Yorumlama” gibi yöntem ve tekniklerin kullanılması gerektiği belirtilmiştir.

5. Sosyal bilgiler öğretmen adayları tarafından tartışmalı konuların öğretiminde; “Tartışma kültürü (adabı) oluşmaması” , “Kuralların dışına çıkma” , “Öğretmenden kaynaklanan sorunlar” , “Okul yönetimi – veli tepkisi” , “Ön yargı ve sabit fikirlilik” , “Yanlış anlaşılma korkusu” , “Objektif olmama/olamama” , “Öğrenci kaynaklı sorunlar” , “Gelenek- görenekler” ve “Sınav odaklı eğitim sistemi” bakımlarından sorunlar bulunduğu ifade edilmiştir.

Sosyal bilgiler öğretmen adayları tarafından tartışmalı konuların öğretiminde yaşanan sorunlara yönelik olarak; “Demokratik ortam oluşturma” , “Öğretmenin tartışma yönetim yeterliliğini arttırma” , “Öğrenme odaklı sistem” , “Eleştirel düşünme becerisini geliştirme” , “Farklı yöntemleri kullanma” , “İnsani değerlere önem verme” ve “Okul- aile işbirliği yapma” şeklinde çözüm önerileri oluşturulmuştur.

5.2. Öneriler

5.2.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler

❖ Tartışmalı konular; beceri ve değerler kazandırma, bakış açısını geliştirme, etkin vatandaş oluşumunu sağlama, güncel konuların öğretimini kolaylaştırma, tarihsel bilinç ve merak oluşturma bakımlarından faydalıdır. Aynı zamanda tartışmalı konular, sosyal bilgiler dersinin kapsamını da karşılamakta ve öğrencilerin derste aktif olmasını sağlamaktadır. Sosyal bilgiler dersi, disiplinler arası ve kapsamlı bir ders olduğundan farklı öğretim yöntemlerinin sıkça uygulanabildiği bir derstir. Bu nedenle, tartışmalı konular derslerde konuya uygun olarak sınıf ortamına getirilmeli ve derste uygulanan öğretim stratejilerinin daha etkili olabilmesi için bir araç olarak kullanılmalıdır.

❖ Öğretmen adaylarının tartışma kültürünü desteklemek amacıyla eğitim fakültelerinde tartışmalı konuların öğretime yönelik dersler eklenebilir ve eğitici seminerler düzenlenebilir.

❖ Tartışmalı konuların sınıfta konuşulması, sınıfta demokratik bir ortam olmasını gerekli kılmaktadır. Bunun için öğretmenlerin, tartışma yönetimini yaparken demokratik ve objektif bir tutum sergilemesi gerekir. Sınıf ortamında tartışma kültürü oluşturulması, kuralların dışına çıkılmaması ve öğrencileri demokratik olmaya teşvik etmesi için öğretmenler demokratik bir yönetimin önemi hakkında bilinçlendirilebilir.

❖ Öğretmen adayları tartışmalı konuların eleştirel düşünme, duyarlılık sağlama, empati kurulması, saygı gibi değer ve becerileri geliştirdiği ve gerektirdiği görüşünde olduğu için beceri ve değer eğitimine ağırlık verilebilir.

❖ Öğretmenlerin, tartışmalı konuların öğretimi sırasında farklı yöntem ve tekniklere yer vermesi dersin etkililiğini arttıracaktır. Bu yüzden tartışmalı konuların öğretiminde farklı yöntem ve teknikler kullanılmalıdır. Eğitim fakültelerinde öğretmen adaylarına güncel tekniklerle ilgili bilgiler verilmelidir.

❖ Sınıfta öğretmen tarafından ezberci olmayan, öğrenme odaklı bir tutum sergilenmesine özen gösterilebilir.

❖ Öğretmen tartışmalı konuların sınıfa getirilmesi ve öğretiminde bireysel farklılıkları göz önünde bulundurarak gerekli hassasiyeti göstermelidir.

❖ Tartışmalı konuların öğretimi sırasında, öğretmenin öğrencileri konular hakkında açık bir şekilde bilgilendirmesi ve uygun konuları seçmesi oldukça önemlidir. Bu sebeple, öğretmen yeterliliğini sağlamak için, hizmet içi eğitimler ve seminerler düzenlenebilir. Öğretmen adayları da öğretmenin, tartışılan konuda bilgi eksikliğinin olmasının tartışmalı konuların öğretilmesinin önünde bir engel olduğunu ifade etmişlerdir. Bu sebeple, eğitim fakültelerinde öğretmen adaylarının tartışmalı konuların öğretimine yönelik bilgi donanımını sağlayacak uygulamalar yapılması önemlidir.

❖ Öğretmenin bilgi eksikliği ve tartışmayı yönetememesi, yanlış bilgilendirme ve soruşturma açılma korkusu gibi konular tartışmalı konuların öğretiminde engel olarak görülmektedir. Bu sebeple, öğretmen adayları ve öğretmenlerin mesleki ve kişisel gelişimleri desteklenebilir ve tartışmalı konular hakkında donanımlı olmaları sağlanabilir.

❖ Araştırmaya katılan öğretmen adayları, programın yoğun olmasının tartışmalı konuların öğretilmesinin önünde bir engel olarak gördüklerini ifade etmişlerdir. Bu sonuçtan hareketle, sosyal bilgiler ders programının hafifletilmesine veya ders saatinin arttırılmasına yönelik çalışmalar yapılabilir.

❖ Tartışmalı konuların öğretim programlarında daha fazla yer alması ve bu konularla ilgili etkinliklerin arttırılması için çalışmalar yapılabilir.

❖ Öğrencilerin tepkisi, tartışmayı sınıf dışına taşıma ihtimali ve abartması, tartışmalı konuların öğretiminde bir engel olarak görüldüğünden, öğrencilerin tartışma adabı oluşturulmasına yönelik etkinlikler yapılmalıdır.

❖ Öğrencilerin ve ailelerinin yaşadığı bölgenin örf ve adetleri, tartışmalı konuların hassas ve tabu konular olarak görülmesine sebep olabilir. Öğrenciler, veliler ve idareden kaynaklı oluşabilecek tepkileri önlemek amacıyla, tartışmalı konuların ne olduğu, eğitimsel amaçları ve faydaları hakkında bilgilendirme yapılabilir.

5.2.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler

❖ Türkiye'nin yedi bölgesinde birer üniversite ile yapılması planlanan bu çalışma, covid-19 salgını sebebiyle beş bölgeden seçilen beş üniversite ile sınırlandırılmıştır. Yapılacak sonraki çalışmalarda, örneklem genişletilerek Türkiye üzerinde bir genelleme yapılması önerilebilir.

❖ Araştırmanın kapsamı genişletilerek farklı eğitim kademelerine, akademisyenlere ve öğretmenlere uygulanabilir.

❖ Öğrenci velileri ile görüşmeler yapılarak araştırma çeşitlendirilebilir.

❖ Tartışmalı konulara ilişkin öğrenci kazanımları veya ders kitaplarıyla ilgili çeşitli çalışmalar yapılabilir.

❖ Tartışmalı konuların öğretiminde yaşanan sorunlara ilişkin farklı metodlar ile çalışmalar yapılabilir.

❖ Tartışmalı konuların neler olduğu ve öğretimine yönelik bilgilendirici seminerler yapılarak farkındalık oluşturulabilir.

❖ Uygulama yapılarak katılımcıların tartışmalı konulara ilişkin farkındalık düzeyi test edilebilir.

6. KAYNAKLAR

(Bu tez çalışmasında Apa 7th Edition atıf sistemi kullanılmıştır.)

- Akarsu, B. (1998). *Felsefe terimleri sözlüğü*. İstanbul: İnkılap Yayınları
- Akman, Ö. & Bastık, U. (2016). Sosyal bilgiler ders kitaplarında ihtilaflı konular içerisinde yer alan 'Aile' kavramının incelenmesi: Bir içerik analizi. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(2), 247-263 .
- Akman, Ö. ve Pataoğlu, E. B. (2016). Ortaokul sosyal bilgiler ders kitaplarında yer alan ithaflı konuların incelenmesi: İçerik analizi çalışması. *Eğitim, Bilim ve Teknoloji Araştırmaları Dergisi*. 1(1), 77-93
- Aktekin, S. (2010). Yeni sosyal bilgiler ve tarih dersi programları, öğretmen eğitimi ve toplumsal barış. K. Çayır (Ed.), *Eğitim, çatışma ve toplumsal barış: Türkiye'den ve dünyadan örnekler* (105-112). İstanbul : Mega Basım
- Akyüz, Y. (2018). *Türk eğitim tarihi* (32. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Alagöz, B. (2014). Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarına yönelik tartışmalı konular ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 13(3), 735-766
- Altınay, G. A. ve Arat, Y. (2008). *Türkiye'de kadına yönelik şiddet* (2. Baskı). İstanbul: Punto Baskı Çözümleri
- Avaroğulları, M. (2015). Sosyal bilgiler öğretiminde tartışmalı konularla ilgili bir eylem araştırması. *E-Journal Of New World Sciences Academy*, 10(2), 139-150
- Aykaç, N. (2014). *Öğretim ilke ve yöntemleri*. (2. Baskı). Ankara: Pegem Akademi
- Baki Pala, Ç. (2019). Demokratik vatandaşlık eğitiminde tartışmalı konular. C. Öztürk., Z. İbrahimoglu ve G. Yıldırım (Ed.), *21. yüzyılda vatandaşlık ve vatandaşlık eğitimi* (283-297). Ankara: Pegem Akademi
- Baloğlu Uğurlu N. ve Doğan, A. (2016). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ve akademisyenlerinin tartışmalı konuların öğretimi ile ilgili görüşleri. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(3), 219-237. DOI: 10.17679/inuefd.17327087
- Berg, W.,Graffe, L. & Holden, C. (2003). Teaching controversial issues: a european perspective. *CiCe Guidelines*,
- Büyüköztürk, Ş.(2020). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. (27.Baskı). Ankara: Pegem Akademi
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel F. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi
- Clarke, P. (2005). Teaching controversial issues: a four-step classroom strategy for clear thinking on controversial issues. *BCTF/CIDA Global Classroom Initiative*

- Creswell, J. W. (2016). *Araştırma deseni nitel, nicel ve karma desen yaklaşımları*. (2. Baskı). Demir, S. B. (Çev. Edt.), Ankara: Eğiten Kitap
- Creswell, J. W. ve Plano Clark V. L. (2015). *Karma yöntem araştırmaları tasarımı ve yürütülmesi*. (2. Baskı). Dede, Y. ve Demir, S. B. (Çev. Edt.), Ankara: Anı Yayıncılık
- Çevik Kansu, C. (2015). *İlkokul 4. sınıf öğrencilerinde etkin vatandaşlık eğitiminin etkililiği*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun.
- Çiçek, R. (2009). Tarih öğretiminde tartışmalı konular ve öğretimi. C. Öztürk ve E. Ö. Yiğit (Ed.), *IV. Sosyal Bilimler Eğitimi Kongresi Bildiri Kitabı Cilt 2* (ss. 151-157). Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi, İstanbul
- Çopur, A. (2015). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin tartışmalı konuların öğretimine ilişkin düşüncelerinin incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü, Bursa
- Demir, O. (2019). *Fen bilimleri öğretmenlerinin sosyobilimsel konular ve bu konuların öğretimine yönelik görüşlerinin incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trabzon Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Trabzon
- Demircioğlu, İ.H. (2016). Tarih derslerinde tartışmalı konuların kullanımı: Türk tarih öğretmenlerinin görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24(1), 147-162
- Demircioğlu, İ.H., Mutluer C. ve Demircioğlu, E. (2011). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının demokratik öğretmen nitelikleri hakkındaki görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(2), 577-586
- Deniz, S. (2018). *Tartışılan konuların ilkökul eğitim programlarında yer alıp almamasına yönelik öğretmen görüşleri (Malatya ili örneği)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya
- Doğanay, A. (2003). Sosyal bilgiler ve sosyal bilgiler öğretimi. C. Öztürk ve D. Dilek (Ed.), *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Doğanay, A., Akbulut Taş, M. ve Erden, Ş. (2007). Üniversite öğrencilerinin bir güncel tartışmalı konu bağlamında eleştirel düşünme becerilerinin değerlendirilmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 52, 511-546
- Erden, M. (2007). *Eğitim bilimine giriş*. Ankara: Arkadaş Yayınevi
- Ersoy, A. F. (2013). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konulara katılımını etkileyen etmenler. *Sosyal Bilgiler Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 24-48
- Fırat, M., Yurdakul, I.K. ve Ersoy, A. (2014). Bir eğitim teknolojisi araştırmasına dayılı olarak karma yöntem araştırması deneyimi. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 2(1), 65-86
- Gömlüksiz, M. N., Kan, A. Ü. ve Öner, Ü. (2012). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının bir değer olarak demokrasi kavramına ilişkin metaforik algıları. *Değerler Eğitimi Dergisi*, (10)24, 79-100.

- Günel, H. (2016). *Tarih öğretmenlerinin tartışmalı ve hassas konulara yaklaşımları (Erzurum Örneği)*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum
- Harwood, A. M. ve Hahn, C.L. (1990). *What is a Controversial issues discussion?* ERIC Clearinghouse For Social Studies, Social Science Education Bloomington IN.
- Hess, D. E. ve Posselt, J. (2002). How high school students experience and learn from the discussion of controversial public issues. *Journal Of Curriculum and Supervision*, 17(4), 283-314
- Hess, D. E. (2002). Discussing controversial public issues in secondary social studies classrooms: learning from skilled teachers. *Theory and Research in Social Education*, 30(1), 10-41
- Hess, D. E. (2004). Controversies about controversial issues in democratic education. *Political Science and Politics*, 37(02), 257-261.
- Hess, D. E. ve Stoddard, J. (2011). 9/11 in the curriculum:A retrospective. *The Social Studies*, 102, 175-179, DOI: 10.1080/00377996.2011.58555
- Hess, D. E. ve Avery, P.G. (2016). *Discussion of controversial issues as a form and goal of democratic education*. J. Arthur., L. Davies ve C.Hahn (Edt.). The sage handbook of education for citizenship and democracy. SAGE Publications Ltd. DOI: <http://dx.doi.org/10.4135/9781849200486.n40>
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- Karatekin, K., Merey, Z., Sönmez, Ö. F. ve Kuş, Z. (2012). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının insan hakları eğitime yönelik tutumları. *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*. 7(4), 2193-2207.
- Kaya, R. (2010). Tarih derslerinde tartışılabilen olanakları üzerine. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30, 345-360.
- Kaya, R. ve Günel, H. (2016). Tarih öğretmenlerinin tartışmalı ve hassas konuların öğretimi sırasında yaşadıkları çekince ve sorunlar (Erzurum örneği). *Turkish History Education Journal*. 5(1), 44-73
- Kılıçoğlu, G. (2015). Sosyal bilgiler tanımı, dünyada ve ülkemizde gelişimi ve önemi. M. Safran (Ed.), *Sosyal Bilgiler Öğretimi* (3-16). (4. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Koldaş, M. (2018). *Türkiye’de tarih derslerinde tartışmalı konuların sunumun incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul
- Kökver, S. (2010). *2006-2007 yılları arasında terör suçu işlediği iddia edilerek Adana emniyet müdürlüğüne intikal ettirilen çocuklar*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Adana.
- MEB (2005). *Sosyal Bilgiler 4 ve 5. Sınıf Programı*, Ankara, s.: 51

MEB (2018). *Sosyal Bilgiler Öğretim Programı*, s:10

Merriam, S. B. (2015). *Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber*. (Çev. Turan, S.). (3. Baskı). Ankara: Nobel Akademi Yayıncılık

McCully, A.W. ve Barton, K.C. (2007) *Teaching Controversial Issues. Where Controversial Issues Really Matter*. Teaching History.

McCully, A. W., Smyth, P. ve O'Doherty, M. (1999). Exploring controversial issues in northern ireland. *Irish Educational Studies*, 18(1), 49-61, DOI:10.1080/0332331990180108

Miles, M. B. ve Huberman, A. M. (1994). *An expanded sourcebook: qualitative data analysis*, California: Sage Publications.

Misco, T. (2014). "We are only looking for the right answers": the challenges of controversial issue instruction in south korea. *Asia Pacific Journal of Education*, ISSN: 0218-8791 (Print) 1742-6855 (Online), DOI:10.1080/02188791.2014.940031. <http://www.tandfonline.com/loi/cape20>

Nas, R. (2006). *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi*. (3.Baskı). Bursa, Ezgi Kitabevi.

Oulton, C., Day, V., Dillon, J. ve Grace, M. (2004). Controversial issues: teachers' attitudes and practices in the context of citizenship education. *Oxford Review of Education*, 30(4), 489-507

Oulton, C., Dillon, J. ve Grace, M. M. (2004). Reconceptualizing the teaching of controversial issues. research report. *International Journal of Science Education*, 26(4), 411-423.

Öztürk, D. (2017). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin tartışmalı konuların öğretimine ilişkin görüş ve uygulamaları*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kastamonu,

Parker, W. C. ve Hess, D. E. (2000). Teaching with and for discussion. *Teaching and Teacher Education*, 17(2001), 273-289

Patton, M. Q. (1987). *How to use qualitative methods in evaluation*. California: Sage Publications, Inc.

Phillips, I. (2009). *Tarih öğretiminde tartışmalı ve hassas konular*. S. Aktekin., P. Harnet., M.Öztürk ve D. Smart (Ed.), *Çok kültürlü bir Avrupa için tarih ve sosyal bilgiler eğitimi*, (121-133). (1. Baskı). Ankara: Harf Eğitim Yayıncılığı

Polat, O. (2016). Şiddet, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*. 22 (1), 15-34

Safran, M. (2015). Sosyal bilgiler öğretimine bakış. Tay, B. ve Öcal, A. (Ed.), *Özel öğretim yöntemleriyle sosyal bilgiler öğretimi* (2-19). (4. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.

Seçgin, F. (2009). *Öğretmen adaylarının tartışmalı konuların öğretimine ilişkin algı, tutum ve görüşleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat

- Sönmez, V. ve G. Alacapınar, F. (2011). *Örneklendirilmiş bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık
- Tatar, Ş. (2018). *İhmal edilen eğitim programında tartışmalı konuların ilk ve ortaokul öğretim programları bağlamında incelenmesi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir
- Tetik, N. ve Acun, A. (2015). Turizm öğrencilerinin küresel ısınma ve iklim değişikliği algısı ve görüşleri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(41).
- Tokdemir, M. A. (2013). *Ortaöğretim tarih dersinin öğretiminde tartışma yöntemine ilişkin öğretmenlerin görüş ve uygulamaları (Ankara ili örneği)*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü, Ankara
- Tuncer, H. (2018). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tartışmalı konuların öğretimine ilişkin görüşlerinin incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ
- Türk Dil Kurumu (2019) – 29/09/2019 tarihinde saat 17.10’da ulaşılmıştır.
- Türk Dil Kurumu (2020) -- 20.03.2020 tarihinde saat 18.45’te ulaşılmıştır.
- URL 1: *Modül 7: İhtilaflı (Tartışmalı) Konuların Öğretimi*. http://www.edchreturkeyeu.coe.int/Source/Resources/Trainingset/Module7_Teaching_Conversial_Issues_tr. - 11/03/2020 tarihinde saat 23.45’te ulaşılmıştır.
- URL 2: <https://www.undp.org/content/dam/turkey/docs/8martnotedesign.pdf> -08/09/2020 tarihinde saat 20:20’de ulaşılmıştır.
- URL 3: <http://www.sbb.gov.tr/enflasyon/> - 10.09.2020 tarihinde saat 19:28’de ulaşılmıştır.
- Ulusoy, K. (2010). İlköğretim sosyal bilgiler öğretmen adaylarının laiklik kavramının öğretimi ile ilgili görüşleri. *Milli Eğitim Dergisi*, (185), 300-313.
- Ünlü, İ. ve Örtün, H. (2013). Öğretmen adaylarının çok kültürlülük ve çok kültürlü eğitime yönelik algılarının incelenmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21, 287-302
- Üzümcü, A. ve Korkat, M. (2014). Türkiye’de gelir dağılımı adaletsizliği ve yoksullukla mücadelede sosyal yardımların gelişimi (2003-2012). *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 5(8), 135-166
- Varış, F. (1994). *Eğitimde program geliştirme: teori ve teknikler*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.
- Yazıcı, S. ve Seçgin, F. (2010). Tartışmalı konular ve öğretimine ilişkin bir çalışma, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(12), 488-501
- Yıldırım, A. ve Şimşek H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık

- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık
- Yılmaz, K. (2012). Tartışmalı ve tabu konuların incelenmesi: sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(18), 201-225.
- Yücel, A. G. (2018). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının eleştirel düşünme düzeylerinin gelişiminde tartışmalı konuların etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Nevşehir
- Zara Page, A. ve İnce, M. (2008). Aile içi şiddet konusunda bir derleme, *Türk Psikoloji Yazıları*. 11 (22), 81-94

7. EKLER

EK1. Öğretmen adaylarının konuların tartışmalılık derecesine yönelik görüşlerinin üniversite değişkenine göre kay-kare testi sonuçları

Mad.	En çok tartışmalı												Orta tartışmalı												Çok az tartışmalı												Hiç tartışmalı değil												x ²	p		
	Akademi Ü.			BAİBÜ			İnönü Ü.			Mar. Ü.			Nec. E. Ü.			Akademi Ü.			BAİBÜ			İnönü Ü.			Mar. Ü.			Nec. E. Ü.			Akademi Ü.			BAİBÜ			İnönü Ü.			Mar. Ü.			Nec. E. Ü.									
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%								
M1 Ana Dil Eğitimi	38	28,36	24	21,43	84	70,59	28	20,59	40	25,16	24	17,9	14	12,5	15	12,61	22	16,2	28	17,61	27	20,1	21	18,8	14	11,8	31	22,79	27	17	17	12,69	14	12,5	2	1,7	17	13	26	16,35	28	20,9	39	34,8	4	3,36	38	27,9	38	23,9	116,656	.000
M2 Akademi Sistemi	38	28,36	33	29,46	79	66,39	31	22,79	29	18,21	27	20,1	28	25	29	24,37	26	19,1	30	18,87	45	33,6	26	23,4	6	5,04	56	41,18	57	35,8	15	11,19	17	15,2	3	2,5	10	7,4	27	16,98	9	6,72	8	7,14	2	1,68	13	9,56	16	10,1	120,122	.000
M3 Aşamılık	33	24,63	35	31,25	73	61,34	35	25,74	42	26,42	19	14,2	28	25	31	26,05	33	24,3	30	18,87	21	15,7	13	11,6	6	5,04	25	18,28	38	23,9	13	9,701	10	8,93	2	1,7	13	19	11,95	48	35,8	26	23,2	7	5,88	26	19,1	30	18,9	97,979	.000	
M4 Dışarıya Öğretim	66	49,25	52	46,43	71	62,18	81	59,56	63	39,62	33	17,2	23	19,6	27	22,69	22	16,2	38	23,9	21	15,7	22	19,6	17	14,3	21	15,41	28	17,6	4	2,985	5	4,46	0	0	5	3,7	12	7,547	20	14,9	11	9,82	1	0,81	7	5,15	18	11,3	12,223	.000
M5 Dışarıya Öğretim	50	37,31	42	37,5	78	65,55	45	33,09	50	31,45	36	26,9	21	18,1	24	20,17	35	25,7	35	22,01	23	17,2	28	25	14	11,8	31	22,79	39	24,5	11	8,209	8	7,14	3	2,5	16	13	22	13,81	14	10,4	10	8,93	0	0	9	6,62	13	9,18	56,946	.000
M6 Mesleki	83	61,94	64	57,11	69	57,98	78	57,25	102	61,15	33	17,2	23	20,5	26	21,85	35	25,7	33	14,7	15	11,2	12	10,7	12	10,1	14	10,29	19	11,9	4	2,985	7	6,25	6	5	3	2,2	6	3,774	9	6,72	6	5,04	6	4,41	9	5,66	10,666	.030		
M7 Çarpık Kariyer	43	40,03	46	41,07	70	58,82	72	52,94	55	34,59	36	19,1	31	23,7	27	22,69	29	21,2	41	25,79	38	30,9	17	15,2	10	8,4	20	14,71	37	23,3	9	6,716	8	7,14	4	3,4	9	6,6	11	6,918	13	8,96	6	5,36	8	6,72	6	4,41	15	9,43	31,658	.011
M8 Kariyer	63	47,01	47	41,96	63	52,94	56	41,18	62	38,99	24	17,9	26	23,2	32	26,89	33	24,3	40	25,16	24	17,9	21	18,8	10	8,4	24	17,65	20	12,6	12	8,955	10	8,93	5	4,2	18	11,32	11	8,21	8	7,14	9	7,56	5	3,68	19	11,9	25,414	.063		
M9 Çevre Kirliliği	74	55,21	67	59,82	65	54,62	86	63,24	68	55,35	33	17,2	26	23,2	27	22,69	18	13,2	35	22,01	16	11,9	7	6,25	6	5,04	21	15,44	16	10,1	9	6,716	8	5,36	5	4,2	7	5,1	9	5,66	12	8,96	6	5,36	16	13,4	4	2,94	11	6,91	26,747	.044
M10 Çok Kültürlülük	33	24,63	30	26,79	54	45,38	30	22,66	27	16,98	14	10,4	26	23,2	36	30,25	17	12,5	30	18,87	38	30,9	20	17,9	15	12,6	39	28,68	31	19,5	23	17,16	15	13,4	6	5	30	22	33	20,75	36	26,9	21	18,8	8	6,72	20	14,7	38	23,9	80,923	.000
M11 Dışarıya Öğretim	70	56,72	65	58,04	60	50,42	73	53,68	97	61,01	30	22,4	24	21,4	29	24,37	29	21,5	35	22,61	16	11,9	11	9,82	16	13,4	19	13,97	17	10,7	8	5,97	7	6,25	9	7,6	10	7,4	4	2,94	4	2,94	5	3,68	6	4,41	5	3,68	3,777	.006		
M12 Demokrasi	69	51,40	47	41,96	67	56,3	82	60,29	78	49,06	11	8,21	27	24,1	27	22,69	21	15,4	32	20,13	18	13,4	15	13,4	8	6,72	17	12,5	19	11,9	8	5,97	5	4,46	8	6,7	7	5,1	13	8,176	28	20,9	18	16,1	9	7,56	9	6,62	17	10,7	37,077	.002
M13 Dışarıya Öğretim	61	45,52	44	39,29	63	52,94	72	52,94	64	40,25	23	17,2	27	24,1	32	26,89	26	19,1	31	19,5	25	18,7	27	24,1	10	8,4	31	22,79	39	24,5	8	5,97	10	8,93	9	7,6	5	3,7	12	7,547	17	12,7	4	3,57	5	4,2	2	1,47	15	8,18	40,009	.001
M14 Dışarıya Öğretim	63	47,01	61	54,46	67	56,3	70	51,47	80	50,31	28	20,9	32	28,6	33	27,73	41	30,1	32	20,13	30	22,4	9	8,04	9	7,56	15	11,03	27	17	13	2,239	5	4,46	5	4,2	5	3,7	11	6,918	10	7,46	5	4,46	5	4,2	5	3,68	9	5,66	27,582	.035
M15 Dışarıya Öğretim	93	69,4	79	70,54	70	58,82	92	67,65	113	71,07	13	9,7	15	13,4	30	24,21	23	16,9	27	16,98	15	11,2	7	6,25	8	6,72	10	7,53	9	5,66	5	3,731	6	5,36	5	4,2	4	2,9	4	2,94	5	3,68	5	3,68	3,777	.000						
M16 Dışarıya Öğretim	23	17,16	24	21,43	49	40,98	29	21,32	29	18,24	24	17,9	24	21,4	31	26,05	28	20,6	27	16,98	41	30,6	34	30,4	13	10,9	41	30,45	48	28,3	24	17,91	13	11,6	4	3,4	21	15	34	21,38	22	16,4	17	15,2	12	10,1	17	12,5	24	15,3	72,510	.000
M17 Eğitim Sistemi	96	71,64	93	83,04	69	57,98	109	80,15	131	82,39	22	16,4	13	11,6	25	21,01	17	12,5	10	6,289	11	8,21	5	4,46	10	8,4	4	2,94	7	4,4	1	0,746	0	0	11	9,2	3	2,2	6	3,774	4	2,99	1	0,89	4	3,36	3	2,21	5	3,14	47,857	.000
M18 Emperyalizm	58	43,28	53	47,32	55	46,22	65	47,79	62	38,99	31	23,1	26	23,2	30	25,21	32	23,5	28	17,61	28	20,9	23	20,5	19	16	23	16,91	41	25,8	9	6,716	6	5,36	11	9,2	12	8,8	17	10,69	8	5,97	4	3,57	4	3,36	4	2,94	11	6,91	14,802	.539
M19 Emperyalizm	85	63,43	68	60,71	68	57,14	94	69,12	92	57,86	28	20,9	28	25	28	23,53	23	16,9	37	23,27	13	9,7	10	8,93	6	5,04	11	8,088	14	8,81	2	1,493	5	4,46	11	9,2	5	3,7	7	4,46	6	4,48	1	0,89	6	5,04	3	2,21	9	5,66	20,700	.190
M20 Ekonomik Kriz	99	73,88	81	72,32	75	63,03	104	76,47	111	69,81	21	15,7	16	14,3	23	19,33	23	16,9	28	17,61	7	5,22	5	4,46	6	5,04	5	3,676	10	6,29	3	2,239	9	8,04	6	5	2	1,5	4	2,94	4	2,99	1	0,89	9	7,56	2	1,47	6	3,77	23,542	.100
M21 Temel Sorun	41	30,6	45	40,18	66	55,46	46	33,82	66	41,51	32	16,4	23	19,6	24	20,17	23	16,9	26	16,35	32	23,9	16	14,2	14	11,8	23	16,91	30	18,9	20	14,93	8	7,14	6	5	23	17	17	10,69	19	14,2	21	18,8	9	7,56	21	15,1	20	12,6	35,851	.003
M22 Temel Sorun	27	20,15	26	23,21	49	40,98	30	22,66	34	21,38	33	17,2	20	17,9	27	22,69	19	14	14	8,005	37	27,6	15	13,4	15	12,6	30	22,66	37	23,3	17	12,69	23	19,6	6	5	25	18	40	25,30	22,4	19	21,9	12	10,1	32	23,5	34	21,1	75,977	.000	
M23 Temel Sorunlar	46	34,33	34	30,36	61	51,26	30	26,76	66	41,51	32	16,4	23	19,6	24	20,17	23	16,9	26	16,35	38	29,9	25	22,3	15	9	7,56	26	19,12	36	22,6	17	12,69	15	13,4	11	12	19	11	19	11,95	11	8,21	14	12,5	7	5,88	12	7,53	28,452	.028	
M24 Temel Sorunlar	57	42,51	46	41,07	63	52,94	81	59,56	80	50,31	36	19,1	25	22,3	21	17,65	28	20,6	33	20,75	24	17,9	25	22,3	15	12,6	11	8,088	21	15,1	19	14,18	10	8,93	11	9,2	10	7,1	13	8,176	8	5,97	6	5,36	9	7,56	6	4,41	4	3,36	21,470	.161
M25 Temel Sorun	36	26,87	24	21,43	49	40,98	35	25,74	35	22,01	29	21,6</																																								

EK2. Öğretmen adaylarının konuların tartışmalılık derecesine yönelik görüşlerinin sınıf düzeyi değişkenine göre kay kare testi sonuçları

Mad.	En çok tartışmış								Orta tartışmış								Çok az tartışmış								Hiç tartışmış değil								x2	p									
	1		2		3		4		1		2		3		4		1		2		3		4		1		2		3		4												
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%											
M1 Ana Dilde Eğitim	46	28,05	58	34,94	60	36,14	50	30,49	27	16,46	27	16,27	24	14,46	25	15,24	23	14,02	36	21,69	35	21,08	26	16	25	15,2	18	11	17	10,2	16	9,76	43	26,2	27	16,27	30	18,07	47	28,66	17,281	.139	
M2 Askerîlik Sistemi	54	32,93	55	33,13	48	28,92	53	32,31	42	25,61	35	21,08	36	21,69	27	16,46	46	28,05	45	27,11	52	31,33	47	29	13	7,93	19	11	19	11,4	21	12,8	9	5,49	12	7,229	11	6,627	16	9,756	8,599	.737	
M3 Anımsıklılık	57	34,76	55	33,13	61	36,75	45	27,44	34	20,73	36	21,69	41	24,7	30	18,29	24	14,63	29	17,47	22	13,25	28	17	11	6,71	15	9	17	10,2	18	11	38	23,2	31	18,67	25	15,06	43	26,22	12,926	.374	
M4 Basın Özgürlüğü	90	54,88	85	51,2	78	46,99	83	50,61	24	14,63	29	17,47	43	25,9	36	21,95	29	17,88	26	15,66	31	18,67	23	14	5	3,05	12	7,2	4	2,41	5	3,05	16	9,76	14	8,434	10	6,024	17	10,37	16,737	.160	
M5 Bayın Gözü	58	35,37	75	45,18	74	44,58	58	35,37	49	29,88	40	24,1	32	19,28	33	20,12	30	18,29	32	19,28	36	21,69	37	21	12	7,32	11	6,6	20	12	17	10,4	15	9,15	8	4,819	4	2,41	19	11,59	25,389	.013	
M6 Cemadler	100	60,98	105	63,25	92	55,42	99	60,37	27	16,46	33	19,88	42	25,3	28	17,07	18	10,98	15	9,038	23	13,86	16	9,8	6	3,66	5	3	3	3,01	10	6,1	13	7,93	8	4,819	4	2,41	11	6,707	15,002	.241	
M7 Çarpık Kestleşme	70	42,68	92	55,42	71	42,77	69	42,07	42	25,61	36	21,69	47	28,31	33	20,12	28	17,07	30	18,29	30	18,07	34	21	12	7,32	9	5,4	9	5,42	11	6,71	12	7,32	9	5,422	9	5,422	17	10,37	15,763	.202	
M8 Çeteleşme	72	43,9	78	46,99	75	45,18	66	40,24	40	24,39	32	19,28	45	27,11	38	23,17	29	17,68	27	16,27	30	18,29	23	14	11	6,71	19	11	16	9,64	17	10,4	12	7,32	10	6,024	10	6,024	20	12,2	12,711	.390	
M9 Çevre Kirliliği	98	59,76	101	60,84	96	57,83	85	51,83	35	21,34	33	19,88	31	18,67	30	18,29	12	7,317	19	11,45	16	9,639	19	12	11	6,71	3	1,8	11	6,63	11	6,71	8	4,88	10	6,024	12	7,229	19	11,59	14,937	.245	
M10 Çok Kültürlülük	44	26,83	45	27,11	48	28,92	37	22,56	29	17,68	34	20,48	28	16,87	32	19,51	27	16,46	35	21,08	36	21,69	35	21	24	14,6	26	16	28	16,9	29	17,7	40	24,4	26	15,66	26	15,66	31	18,9	8,616	.735	
M11 Darbe-İhtilaller	108	65,85	93	56,02	85	51,2	85	51,83	31	18,9	38	23,89	37	22,29	41	25	14	8,537	18	10,84	24	14,6	23	14	5	3,05	10	6	16	9,64	7	4,27	6	3,66	7	4,217	4	2,41	8	4,878	17,174	.143	
M12 Danışkısı	92	56,1	82	49,4	93	56,02	76	46,34	27	16,46	38	23,89	28	16,87	25	15,24	14	8,537	20	12,05	23	13,86	20	12	11	6,71	11	6,6	12	7,23	7	4,27	20	12,2	15	9,036	10	6,024	36	21,95	28,242	.005	
M13 Daimi Devlet	76	46,34	82	49,4	74	44,58	72	43,9	49	29,39	30	18,07	32	19,28	37	22,56	28	17,07	32	19,28	41	24,7	31	19	10	6,1	11	6,6	13	7,83	10	6,1	19	11,4	6,1	11	6,627	6	3,614	14	8,537	9,096	.695
M14 Day Siyaset	85	51,83	91	54,83	83	50	82	50	29	17,68	41	25,3	46	27,71	37	22,56	20	12,2	19	11,45	27	16,27	24	15	9	5,49	8	18	6	3,61	6	3,66	11	6,71	4	2,41	4	2,41	15	9,146	15,018	.239	
M15 Dini İstisnalar	116	70,73	108	65,06	111	66,87	112	68,29	32	19,41	26	15,66	33	19,88	27	16,46	9	5,488	19	11,45	14	8,534	7	4,3	6	3,66	8	18	4	2,41	6	3,66	11	6,71	5	3,012	4	2,41	12	7,317	17,215	.142	
M16 Doğal Afetler	43	26,22	41	26,51	46	27,71	31	18,9	38	23,17	33	19,88	32	19,28	31	18,9	41	25	47	28,31	42	25,3	44	27	18	11	21	13	29	17,5	28	17,1	24	14,6	21	12,65	17	10,24	30	18,29	12,208	.129	
M17 Eğitim Sistemi	130	79,27	124	74,7	120	72,29	124	75,61	16	9,756	19	11,45	33	19,88	19	11,59	10	6,098	12	7,229	6	3,614	9	5,2	4	2,41	8	18	5	3,01	4	2,41	4	2,41	3	1,807	2	1,205	8	4,878	17,346	.137	
M18 Emperyalizm	83	50,61	72	43,7	73	43,98	65	39,63	39	23,78	32	19,28	37	22,29	39	23,78	28	17,07	37	22,29	33	19,88	36	21	7	4,27	14	8,4	19	11,4	15	9,15	7	4,27	11	6,627	4	2,41	9	5,488	13,474	.336	
M19 Enflasyon	100	60,98	101	60,84	104	62,65	102	62,2	42	25,61	32	19,28	36	21,69	34	20,73	10	6,098	17	10,24	15	9,036	12	7,3	7	4,27	10	6	6	3,61	7	4,27	5	3,05	6	3,614	5	3,012	9	5,488	6,690	.877	
M20 Ekonomik Kriz	121	73,78	112	67,47	122	73,49	115	70,12	25	15,24	25	15,06	29	17,47	32	19,51	9	5,488	12	7,229	6	3,614	6	3,7	4	2,41	11	6,6	6	3,61	3	1,83	5	3,05	6	3,614	3	1,807	8	4,878	13,479	.334	
M21 Etnik Sorunu	69	42,07	65	39,16	60	36,14	70	42,68	26	15,85	25	15,06	29	17,47	27	16,46	29	17,68	36	21,69	30	18,07	20	12	20	12,2	20	12	18	10,8	16	9,76	20	12,2	10	6,024	19	11,45	31	18,9	14,773	.554	
M22 Erim Teorisi	44	26,83	54	32,53	37	22,29	41	25	23	14,02	21	12,65	34	20,48	25	15,24	32	19,51	32	19,28	33	19,88	37	21	33	20,1	27	16	27	16,3	23	14	32	19,5	32	19,28	35	21,08	38	23,17	10,464	.575	
M23 Etnik Sorunlar	57	34,76	64	38,55	70	42,17	66	40,24	42	25,61	30	18,07	37	22,29	32	19,51	31	18,9	34	20,48	33	19,88	26	16	20	12,2	22	13	19	11,4	23	14	14	8,54	16	9,639	7	4,217	17	10,37	10,312	.613	
M24 Fikri Mülhak Çıkarlar	92	56,1	80	48,19	78	46,99	77	46,95	32	19,41	24	14,6	36	21,69	31	18,9	21	12,8	23	13,86	30	18,07	25	15	14	8,54	18	11	14	8,43	17	10,4	5	3,05	11	6,627	8	4,819	14	8,537	9,032	.654	
M25 Fintizm	41	25	53	31,14	44	26,51	49	29,88	37	22,56	35	21,08	34	20,48	35	21,34	36	21,95	37	22,29	45	27,11	34	21	23	14	24	14	28	16,9	17	10,4	27	16,5	15	9,036	15	9,036	29	17,68	14,984	.242	
M26 Gelişimdeki Aşkınlılık	123	74,55	103	62,05	100	60,24	104	63,8	23	13,94	30	18,07	43	25,9	27	16,56	11	6,667	21	12,65	15	9,036	18	11	4	2,42	8	4,8	4	2,41	5	3,07	4	2,42	4	2,41	4	2,41	9	5,521	20,150	.064	
M27 Göç	61	36,97	73	44,24	60	36,14	59	35,98	40	24,34	24	14,6	42	25,3	39	23,78	37	22,46	36	21,82	45	27,11	37	23	13	7,88	13	7,9	11	6,63	15	9,15	14	8,48	9	5,455	8	4,819	14	8,537	7,242	.841	
M28 Hayvan Hakları	96	58,18	82	49,4	85	51,2	72	44,17	32	19,39	38	23,89	40	24,1	34	20,86	25	15,13	23	13,86	28	16,87	22	13	7	4,24	11	6,6	9	5,42	19	11,7	5	3,03	12	7,229	4	2,41	16	9,816			

EK3. Öğretmen adaylarının tartışılabilir konuların sınıfa getirilmesine yönelik görüşlerinin üniversite değişkenine göre kay-kare testi sonuçları

Mad.	Geriye Dönüş												Geriye Dönüş												Fikrim Yok												p										
	Akademi Ü.			BAİBÜ			İnönü Ü.			Mar. Ü.			Nec. E. Ü.			Akademi Ü.			BAİBÜ			İnönü Ü.			Mar. Ü.			Nec. E. Ü.			Akademi Ü.			BAİBÜ				İnönü Ü.			Mar. Ü.			Nec. E. Ü.			χ ²
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%		n	%								
M1 Ana Dil Eğitimi	82	61.19	74	66.07	84	70.59	81	59.56	108	67.92	32	23.9	26	23.2	25	21.01	36	26.5	32	20.1	20	14.9	12	10.71	10	8.403	19	13.97	19	11.95	6.055	.641															
M2 Askerlik Sistemi	55	41.04	48	42.86	78	65.55	52	38.24	59	37.11	38	28.4	42	37.5	32	26.89	49	36	34	24	41	30.6	22	19.64	9	7.563	35	25.74	46	28.93	37.798	.000															
M3 Aratırıcılık	102	76.12	94	83.93	89	74.79	82	60.29	98	61.64	19	14.2	12	10.7	22	18.49	37	27.2	33	20.8	13	9.7	6	5.157	8	6.723	17	12.5	28	17.81	30.821	.000															
M4 Basın Özgürlüğü	109	81.34	83	74.11	81	68.07	111	81.62	114	71.7	13	9.7	16	14.1	28	23.53	16	11.8	28	17.6	12	8.96	13	11.61	10	8.403	9	6.618	17	10.89	14.392	.072															
M5 Beyin Göçü	98	73.13	92	82.14	86	72.27	108	79.41	117	73.38	20	14.9	13	11.6	25	21.01	20	14.7	24	15.1	16	11.9	7	6.25	8	6.723	8	5.882	18	11.32	10.243	.248															
M6 Cemaatler	51	38.06	28	25	76	63.87	47	34.56	48	30.19	49	36.6	56	50	29	24.37	70	51.5	80	50.3	34	25.4	28	25	14	11.76	19	13.97	31	19.5	35.432	.000															
M7 Çarpık Kentleşme	86	64.18	86	76.79	81	68.07	115	84.56	113	71.07	33	24.6	19	17	26	21.85	16	11.8	33	20.8	13	11.2	7	6.25	12	10.08	5	3.676	13	8.176	17.551	.025															
M8 Çeteleşme	64	47.76	46	41.07	74	62.18	66	48.53	77	48.43	46	34.3	46	41.1	30	25.21	50	36.8	54	34	24	17.9	20	17.86	15	12.61	20	14.71	28	17.61	11.994	.151															
M9 Çevre Kirliliği	115	85.82	103	91.96	86	72.27	127	93.38	136	85.53	16	11.9	7	6.25	15	12.61	6	4.41	15	9.43	3	2.24	2	1.786	18	15.13	3	2.206	8	5.031	41.096	.000															
M10 Çok Kültürlülük	100	74.63	90	80.36	71	59.66	103	75.74	118	74.21	17	12.7	12	10.7	32	26.89	23	16.9	26	16.4	17	12.7	10	8.929	16	13.45	10	7.353	15	9.434	18.431	.018															
M11 Darbe-İhtilaller	79	58.96	70	62.5	78	65.55	93	68.38	109	68.55	32	23.9	30	26.8	25	21.01	35	25.7	37	23.3	23	17.2	12	10.71	16	13.45	8	5.882	13	8.176	12.172	.144															
M12 Demokrasi	119	88.81	107	95.51	87	73.11	123	90.41	136	85.53	12	8.96	3	2.68	15	12.61	10	7.35	14	8.81	3	2.24	2	1.786	17	14.29	3	2.206	9	5.66	37.451	.000															
M13 Derin Devlet	47	35.07	48	42.86	78	65.55	58	42.65	68	42.77	60	44.8	31	27.7	24	20.17	54	39.7	62	39	27	20.1	33	29.46	17	14.29	24	17.65	29	18.21	36.552	.000															
M14 Dış Siyaset	88	65.67	75	66.96	88	73.95	85	62.5	97	61.01	29	21.6	20	17.9	18	15.13	33	21.3	48	30.3	17	12.7	17	15.18	13	10.92	18	13.24	14	8.895	13.034	.111															
M15 Dini İslam	93	69.4	56	50	89	74.79	81	59.56	98	61.64	27	20.1	39	31.8	15	12.61	12	30.9	45	28.3	11	10.4	17	15.18	15	12.61	13	9.559	16	10.06	24.125	.002															
M16 Doğal Afetler	93	69.4	94	83.93	84	70.59	121	88.97	131	82.39	27	20.1	13	11.6	24	20.17	12	8.82	17	10.7	14	10.4	5	4.464	11	9.244	3	2.206	11	6.918	24.925	.002															
M17 Eğitim Sistemi	127	94.78	103	91.96	86	80.67	127	93.38	142	89.21	5	3.73	5	4.46	12	10.08	8	5.88	9	5.66	2	1.49	4	3.271	11	9.244	1	0.735	8	5.031	21.313	.006															
M18 Emperyalizm	92	68.66	59	52.68	74	62.18	79	58.09	64	40.25	26	19.4	29	25.9	31	26.05	40	29.4	62	39	16	11.9	24	21.43	14	11.76	17	12.5	33	20.73	30.822	.000															
M19 Entleşyon	103	76.87	72	64.29	87	73.11	95	69.85	96	60.38	22	16.4	25	22.3	21	17.65	33	24.3	46	28.9	9	6.72	15	13.39	11	9.244	8	5.882	17	10.89	15.302	.054															
M20 Ekonomik Kriz	108	80.6	88	78.57	92	77.31	105	77.21	113	71.07	22	16.4	19	17	19	15.97	27	19.9	34	21.4	4	2.99	5	4.464	8	6.723	4	2.941	12	7.547	7.784	.455															
M21 Ermeni Sorunu	68	50.75	68	60.71	74	62.18	75	55.15	100	62.89	41	30.6	26	23.2	34	28.57	45	33.1	41	25.8	25	18.7	18	16.07	11	9.244	16	11.76	18	11.32	10.972	.201															
M22 Evrim Teorisi	79	58.96	48	42.86	67	56.3	78	57.35	63	39.62	15	26.1	38	33.9	37	31.09	42	30.9	65	40.9	20	14.9	26	23.21	15	12.61	16	11.76	31	19.5	21.319	.006															
M23 Etik Sorunlar	79	58.96	69	61.61	75	63.03	72	52.94	101	63.32	36	26.9	24	21.4	36	30.25	45	33.1	39	24.5	19	14.2	19	16.96	8	6.723	19	13.97	19	11.95	11.049	.199															
M24 Fali Mevcut Cinayetler	37	27.61	37	33.04	74	62.18	63	46.32	70	44.03	66	49.3	54	48.2	31	26.05	45	40.4	66	41.5	31	21.1	21	18.75	14	11.76	18	13.24	23	14.47	17.712	.000															
M25 Faşizm	40	29.85	25	22.32	64	53.78	42	31.11	33	20.63	63	47	40	43.8	43	36.13	68	50.4	79	49.4	31	23.1	38	33.93	12	10.08	25	18.52	48	30	50.250	.000															
M26 Gelir Dağılımındaki Adaletsizlik	104	77.61	81	72.32	85	71.43	99	72.79	116	72.96	23	17.2	23	20.5	23	19.33	27	19.9	27	17	7	5.22	8	7.143	11	9.244	10	7.353	16	10.06	3.727	.881															
M27 Göç	94	70.15	90	80.36	88	73.95	106	77.94	118	74.21	28	20.9	16	14.3	19	15.97	25	18.4	31	19.5	12	8.96	6	5.157	12	10.08	5	3.676	10	6.289	8.137	.420															
M28 Hayvan Hakları	116	86.57	102	91.07	94	78.99	118	86.76	137	86.16	12	8.96	8	7.14	17	14.29	10	7.35	15	9.43	6	4.48	2	1.786	8	6.723	8	5.882	7	4.403	8.807	.359															
M29 İnsan Hakları	127	94.78	109	97.32	94	78.99	124	91.18	149	93.71	6	4.48	2	1.79	16	13.45	9	6.62	5	3.14	1	0.75	1	0.893	9	7.563	3	2.206	5	3.145	33.396	.000															
M30 İnternet	75	55.97	86	76.79	89	74.79	99	72.79	125	78.62	39	29.1	19	17	23	19.33	26	19.1	23	14.5	20	14.9	7	6.25	7	5.882	11	6.918	23.590	.003																	
M31 Eşizlik	118	88.06	91	81.25	87	73.11	111	81.62	131	81.28	13	9.7	18	16.1	25	21.01	18	13.2	18	11.3	3	2.24	3	2.679	7	5.882	7	5.117	7	4.403	12.058	.148															
M32 Kadrolaşma	91	70.15	52	46.13	86	72.27	80	58.82	102	61.15	26	19.1	37	33	20	16.81	32	23.5	49	25.2	11	10.4	23	20.51	13	10.92	24	17.65	17	10.69																	

EK4. Öğretmen adaylarının tartışmalı konuların öğretimine yönelik tutumlarının üniversite değişkenine göre kay kare testi sonuçları

Aldat.	Kuvvetli katayoruma												Kütlüleme												Kuvvetli												Kütlüleme												x2	p					
	Aldat.		RABİB		İnsan		Mar.		Nec. F.		Aldat.		RABİB		İnsan		Mar.		Nec. F.		Aldat.		RABİB		İnsan		Mar.		Nec. F.		Aldat.		RABİB		İnsan		Mar.		Nec. F.																
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%																	
M1 Fikrin görüşüne karşı ayarlanma.	83	47,01	55	40,11	79	66,387	60	44,12	71	46,65	38	28,58	41	36,61	27	22,69	41	30,15	47	29,56	26	19,403	13	11,61	6	5,842	29	21,32	33	20,75	4	2,985	1	0,003	2	1,681	3	2,266	1	0,629	3	2,239	2	1,786	3	2,402	3	2,385	7	4,403	33	8,843			
M2 İnteraktif üslupla ilgili.	8	5,07	6	4,387	20	16,902	7	5,168	10	6,289	8	5,952	13	11,71	14	14,29	13	9,559	13	9,454	35	26,119	30	29,46	6	5,842	19	19,12	37	27,37	27	21,71	33	27,68	17	14,92	29	28,66	41	31,79	42	31,34	29	28,49	35	31,5	36	30,85	31	27,5	36	30,85			
M3 Öğrencilerin sosyal katman becerilerinin gelişimine ilişkin görüşleri.	80	59,7	59	52,68	60	50,42	73	53,68	84	52,83	38	28,58	40	35,61	40	33,61	44	32,35	50	31,45	3	2,915	9	8,06	11	9,244	17	12,5	18	11,32	0	0	1	0,786	6	5,492	2	1,471	5	4,215	1	1,993	2	1,786	2	1,681	0	0	2	1,258	12	12,607			
M4 Öğrencilerin farklı gruplara karşı daha katı.	26	19,4	19	16,96	34	28,71	17	12,2	38	23,9	31	15,672	16	18,75	16	13,5	29	21,32	32	13,81	35	26,119	27	24,11	25	20,13	27	19,83	34	21,38	23	17,16	24	21,25	26	16,81	32	23,73	32	23,99	21	21,61	24	18,75	24	20,17	31	22,79	33	27,75	16,44	14,44			
M5 Sanatla ilgilenen öğrencilerin sayısı.	63	47,01	60	53,67	66	55,66	60	45,0	59	39,20	39	29,104	25	18,3	33	27,73	31	22,79	32	13,81	19	14,179	20	17,36	11	9,244	23	16,91	26	20,35	9	7,52	1	1,786	5	5,882	3	5,882	11	9,013	5	3,731	2	1,786	2	1,681	4	4,112	6	4,389	16,224	16,224			
M6 RABİB öğrenci stratejileri için değerlendirildi.	97	72,39	83	74,31	55	46,218	102	75	112	74,4	26	19,403	18	16,607	23	19,93	25	18,38	35	22,01	8	5,970	9	8,06	20	12,69	8	5,882	8	5,003	1	1,493	2	1,786	9	7,563	0	0	3	1,887	1	0,746	0	0	5	4,202	1	0,735	1	0,629	7,079	7,079			
M7 Demersal öğrencilerin görüşleri.	70	70,39	80	71,43	61	51,261	84	61,76	107	76,4	26	19,403	12	16,607	24	24,37	33	24,26	32	11,73	12	12,687	6	5,357	20	12,69	15	11,93	16	10,96	2	2,786	3	2,679	3	3,261	2	1,471	2	1,288	2	1,993	1	0,803	5	4,20	12	12,58	24,058	24,058					
M8 Yaratıcı yetenekli için değerlendirildi.	74	66,29	67	59,82	53	44,538	77	56,62	94	59,12	25	18,657	27	21,88	28	23,55	44	32,35	34	21,38	20	14,925	12	10,71	25	20,13	12	8,214	20	12,58	5	2,238	4	3,571	9	7,563	2	1,471	7	4,203	2	1,693	2	1,786	4	3,561	1	0,735	4	2,516	2,515	2,515			
R9 Öğrenciler için özel değerlendirme becerisi.	84	52,72	72	64,29	56	47,059	90	66,14	94	59,12	38	28,58	25	22,31	31	26,65	30	22,06	34	21,38	19	13,435	13	11,61	29	15,07	14	10,29	14	8,205	1	0,746	1	0,803	1	0,803	1	0,735	10	6,489	1	0,746	1	0,803	3	2,521	1	0,735	3	1,887	32,026	32,026			
M10 İlk öğrencilerin duyurduğu etki.	39	27,16	38	69,61	61	53,782	89	64,11	109	82,52	35	26,119	23	20,54	30	22,21	32	25,74	29	18,24	9	6,764	8	7,43	13	10,92	7	5,147	12	7,547	0	0	2	1,786	6	5,032	4	3,676	8	5,931	0	0	1	0,803	6	5,042	0	0	2	1,258	32,767	32,767			
M11 Sadece kültür ile ilgili.	39	67,96	37	62,75	61	51,261	79	58,09	101	65,32	31	23,134	23	20,54	30	22,21	38	27,94	33	22,01	20	14,925	10	8,299	16	13,45	14	10,29	14	8,205	1	0,746	1	0,803	8	6,723	4	3,561	4	2,516	2	1,693	1	0,803	4	3,561	1	0,735	3	3,143	2,573	2,573			
M12 İnteraktif üslupla ilgili değerlendirildi.	81	59,86	67	59,82	66	55,662	74	59,12	91	57,23	35	26,119	23	20,54	30	22,21	38	27,94	33	22,01	12	12,687	11	9,244	34	17,65	14	10,29	14	8,205	1	0,746	1	0,803	8	6,723	4	3,561	4	2,516	2	1,693	1	0,803	4	3,561	1	0,735	3	3,143	2,573	2,573			
M13 İlk öğrencilerin becerileri.	39	67,96	37	64,29	58	48,239	79	58,09	107	67,3	32	23,881	30	26,79	34	28,57	41	30,15	32	11,73	12	12,687	6	5,357	33	11,24	13	9,579	12	7,547	1	0,746	2	2,679	3	3,261	3	2,266	4	2,516	0	0	1	0,803	7	5,882	0	0	4	2,516	3,743	3,743			
M14 İnteraktif üslupla ilgili değerlendirildi.	100	76,62	72	64,29	59	49,58	91	66,91	110	69,13	20	14,925	12	10,71	27	23,79	36	26,17	31	21,38	12	8,952	9	8,036	13	12,61	6	4,412	6	5,274	1	0,746	3	2,679	6	7,263	2	1,471	4	2,516	0	0	1	0,803	3	3,561	1	0,735	3	3,143	37,641	37,641			
M15 Öğrencilerin farklı becerileri önemi için değerlendirildi.	76	71,64	71	64,78	64	53,782	88	64,71	103	64,78	47	20,149	32	19,664	30	22,21	32	25,74	33	22,01	8	5,970	9	8,06	10	8,11	8	6,088	14	8,903	5	2,239	2	2,679	10	8,036	1	0,735	5	4,112	0	0	1	0,803	2	1,681	3	2,516	2,746	2,746					
M16 Sanatla öğrenme yolu.	27	20,13	31	18,75	48	40,346	37	27,1	52	32,17	18	13,433	22	19,664	30	19,93	28	20,59	27	16,98	46	34,328	36	12,34	16	13,45	37	27,21	48	30,919	15	11,98	16	10,67	12	10,08	20	14,71	19	13,95	28	28,9	15	13,89	20	16,81	14	10,29	28	17,61	36,501	36,501			
M17 İnteraktif üslupla ilgili değerlendirildi.	87	67,66	65	55,04	61	51,261	68	58,55	83	72,2	44	32,386	35	31,25	30	22,21	49	36,03	53	33,33	11	8,209	10	8,926	14	11,76	18	13,24	11	6,918	2	1,493	1	0,803	8	6,723	0	0	4	2,516	1	0,746	1	0,803	6	5,042	5	2,896	5	5,001	33,510	33,510			
M18 Öğrencilerin farklı becerileri önemi için değerlendirildi.	78	64,18	69	61,61	68	58,55	84	61,76	109	82,52	32	23,881	31	27,1	32	25,74	46	33,82	52	32,7	10	7,474	11	9,244	18	13,45	14	10,29	14	8,205	1	0,746	2	2,679	3	3,261	3	2,266	4	2,516	0	0	1	0,803	7	5,882	0	0	4	2,516	3,743	3,743			
M19 Öğrencilerin farklı becerileri önemi için değerlendirildi.	77	67,43	64	60,07	62	52,161	81	66,91	98	61,64	32	23,881	31	27,1	32	25,74	46	33,82	50	31,45	11	8,209	9	8,036	12	10,08	12	8,214	13	8,918	2	1,493	1	0,803	8	6,723	1	0,735	4	2,516	0	0	1	0,803	1	0,803	8	6,003	2	1,471	2	1,681	32,520	32,520	
M20 Öğrencilerin etkileşimli üslupları değerlendirildi.	81	60,46	74	66,07	73	61,345	74	52,21	86	54,09	37	27,612	24	21,43	31	26,68	39	28,66	47	29,56	16	11,94	9	8,036	7	5,882	26	19,12	37	27,37	10,69	0	0	4	3,571	2	1,681	0	0	5	3,145	0	0	4	2,516	3	2,402	33,962	33,962						
M21 Sosyal sorumluluk için değerlendirildi.	81	60,45	79	70,54	67	56,363	77	56,62	89	55,97	39	29,104	23	20,54	35	29,41	42	33,09	50	31,45	8	5,970	7	6,25	19	15,07	42	8,214	12	7,547	0	0	3	2,679	2	1,681	1	0,735	3	1,887	1	0,746	0	0	5	4,202	1	0,735	4	2,516	21,017	21,017			
M22 Öğrencilerin farklı gruplara karşı ayarlanma.	26	19,4	19	16,96	40	33,613	22	16,28	25	15,72	13	9,7013	12	10,71	25	20,13	19	13,97	24	15,49	0	28,811	21	16,75	19	15,97	44	32,35	41	25,749	20	14,93	28	24	11,76	24	17,65	32	10,873	33	26,112	32	28,57	21	17,605	37	23,27	41,704	41,704						
M23 Öğrencilerin çevresel ile etkileşimine ilişkin değerlendirildi.	31	32,69	48	60,71	69	69,83	60	59,17	55,97	49	36,767	30	26,79	29	23,47	39	36,03	31	32,08	12	8,952	13	13,82	12	10,08	16	11,76	13	11,76	13	11,76	1	0,746	2	1,693	2	1,786	4	3,561	1	0,735	2	1,258	0	0	1	0,803	5	4,202	1	0,735	4	2,516	18,747	18,747
M24 Öğrencilerin çevresel ile etkileşimine ilişkin değerlendirildi.	42	36,4	36	50	50	53,782	43	30,62	65	40,48	42	31,43	28	25	23	19,93	48	35,29	37	32,08	31	23,134	13	11,76	17	14,29	36	26,17	26	16,23	6	4,76	4	4,064	10	8,603	7	5,147	6	5,032	4	3,561	4	2,516	0	0	1	0,803	2	1,681	31,887	31,887			
M25 Öğrencilerin Türkiye'deki dünya ve diğer ülkelerle becerileri değerlendirildi.	48	47,46	48	60,71	65	54,622	52	38,24	74	46,54	30	22,388	36	24,29	26	21,85	35	25,74	33	22,01	32	23,881	14	11,25	18	14,29	34	21	23	20,75	5	7,571	4	3,571	4	3,561	11	8,888	7	5,403	4	2,239	0	0	7	5,882	4	2,516	10	6,239	29,996	29,996			
M26 İlk öğrencilerin becerileri değerlendirildi.	48	47,46	48	60,71	65	54,622	52	38,24	74	46,54	30	22,388	36	24,29	26	21,85	35	25,74	33	22,01	32	23,881	14	11,25	18	14,29	34	21	23	20,75	5	7,571	4	3,571	4	3,561	11	8,888	7	5,403	4	2,239	0	0	7	5,882	4	2,516	10	6,239	29,996	29,996			
M27 İlk öğrencilerin becerileri değerlendirildi.	48	47,46	48	60,71	65	54,622	52	3																																															

EK5. Öğretmen adaylarının tartışmalı konuların öğretimine yönelik tutumlarının sınıf düzeyi değişkenine göre kay-kare testi sonuçları

	Kuvvetli katılımları										Katıyörüm										Kararsızım										Katılmıyorum										Hiç katılmıyorum										x2	p
	1		2		3		4		5		1		2		3		4		5		1		2		3		4		5		1		2		3		4		5													
	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%											
Mad.	83	50,61	85	51,2	76	45,78	84	51,22	44	26,83	46	27,711	55	33,13	49	29,88	29	17,68	31	18,675	26	15,66	21	12,8	2	1,22	2	1,205	2	1,205	5	3,049	6	3,659	2	1,205	7	4,217	5	3,049	9,378	.670										
M1 Eğitim programında yer almaktadır.	15	9,146	20	12,05	17	10,24	16	9,756	17	10,37	26	15,663	12	7,229	15	9,146	40	24,39	48	28,916	34	20,48	15	9,15	44	26,83	36	21,69	45	27,11	40	24,39	48	29,27	36	21,69	58	34,94	78	47,56	12,821	.000										
M2 Branşına ilişkin değildir.	91	55,49	84	50,6	94	56,63	87	53,05	49	29,88	53	31,928	56	33,73	54	32,93	15	9,146	26	15,663	13	7,831	14	8,54	7	4,268	2	1,205	3	1,807	4	2,439	2	1,22	1	0,602	0	0	5	3,049	18,076	.113										
M3 Öğrencilerin sosyal katılım becerilerinin gelişmesi için gereklidir.	39	23,78	38	22,89	28	16,87	29	17,68	37	22,56	27	16,265	20	12,05	25	15,24	36	21,95	44	26,906	41	24,7	27	16,5	27	16,5	27	16,5	27	16,5	27	16,5	27	16,5	27	16,5	27	16,5	27	16,5	32,32	38,195	.000									
M4 Öğrencilerin farklı gruplara karşı daha iyi tutum geliştirmesine yol açar.	91	55,49	77	46,39	84	50,6	85	51,83	34	20,73	41	24,699	50	30,12	38	23,17	25	15,24	30	18,072	22	13,25	22	13,24	9	5,488	10	6,024	6	3,614	11	6,707	5	3,049	8	4,819	4	2,41	8	4,878	9,386	.625										
M5 Sualta hoşgörü artırır.	122	74,39	99	59,61	117	70,43	111	67,68	29	17,68	30	18,072	31	18,67	37	22,56	8	4,878	30	18,072	13	7,831	9	5,49	4	2,439	4	2,41	2	1,205	6	3,659	1	0,61	3	1,807	3	1,807	1	0,61	28,699	.004										
M6 Etikali öğrenim stratejileri için öğretmen adayları eğitilmelidir.	113	68,9	94	56,63	112	67,47	107	65,21	30	18,29	39	23,491	31	18,67	36	21,95	17	10,37	28	16,867	16	9,639	13	7,93	2	1,22	3	1,807	3	1,807	4	2,439	2	1,22	2	1,205	4	2,41	4	2,439	12,660	.394										
M7 Demokrasî öğütümün gereğidir.	91	57,32	76	45,78	103	62,05	102	62,2	38	23,17	39	23,494	35	21,08	46	28,05	21	12,8																																		
M8 Yürnakaletli yetetilliliğin için gereklidir.	91	57,32	76	45,78	103	62,05	102	62,2	38	23,17	39	23,494	35	21,08	46	28,05	21	12,8																																		
M9 Öğrencilerin üst düzey düşünme becerisi kazandırılır.	102	62,2	80	48,19	104	62,65	102	62,2	36	21,95	49	29,518	35	21,08	42	25,61	17	10,37	27	16,265	22	13,25	12	7,32	7	4,268	7	4,217	3	1,807	6	3,659	2	1,22	3	1,807	2	1,205	2	1,22	15,637	.208										
M10 Öle sorunların ağırlaştırılmasıdır.	114	69,51	92	55,42	115	69,28	108	65,85	34	20,73	39	23,494	40	24,1	39	23,27	11	6,707	21	12,651	7	4,217	10	6,1	4	2,439	10	6,024	3	1,807	4	2,439	1	0,61	4	2,41	1	0,602	3	1,829	21,517	.043										
M11 Sualta karşı tutar.	105	64,02	92	55,42	100	60,24	100	60,98	29	17,68	38	22,892	47	28,31	33	20,62	24	14,63	24	14,58	13	7,831	13	7,93	5	3,049	7	4,217	4	2,41	3	1,829	1	0,61	5	3,012	2	1,205	3	1,807	10,409	.1772	.123									
M12 Hürriyet, yşama kültürünü destekler.	99	60,37	84	50,6	98	59,01	96	58,51	34	20,73	38	22,892	45	27,11	45	27,14	17	10,37	34	20,482	18	10,81	18	11	7	4,268	4	2,41	3	1,807	4	2,439	7	4,268	6	3,614	2	1,205	1	0,61	21,424	.045										
M13 Huda hoşgörü artırır.	106	64,63	89	53,61	107	61,46	103	62,8	41	25	38	22,892	45	27,11	45	27,14	9	5,488	28	16,867	6	3,611	11	6,71	5	3,049	6	3,614	6	3,614	3	1,829	3	1,829	5	3,012	2	1,205	2	1,22	27,439	.006										
M14 Eleştirel düşünme için gereklidir.	114	69,51	94	56,63	118	71,08	106	64,63	33	20,12	41	24,699	34	20,48	42	25,61	11	6,707	20	12,048	8	4,819	9	5,49	5	3,049	6	3,614	3	1,807	5	3,049	1	0,61	5	3,012	3	1,807	2	1,22	16,446	.172										
M15 Öğrencilerin bilimsel bireyler olması için gereklidir.	108	65,85	94	56,63	114	68,67	112	68,29	42	25,61	35	21,084	33	19,87	37	22,56	9	5,488	24	14,58	9	5,422	10	6,1	5	3,049	6	3,614	9	5,422	4	2,439	2	1,22	7	4,217	1	0,602	1	0,61	28,650	.004										
M16 Sualta karşına yarar.	35	21,34	60	36,61	32	19,28	43	26,22	32	19,51	26	15,663	29	17,47	31	18,9	49	29,88	44	26,906	52	31,33	38	23,2	25	15,21	13	7,831	27	16,27	19	11,59	23	14,02	23	13,86	26	15,66	33	20,12	22,479	.002										
M17 Empati kurması artırır.	91	55,49	89	53,61	87	52,81	83	51,83	32	19,71	44	26,906	56	33,73	59	35,98	15	9,146	25	15,06	14	8,54	10	6,1	3	1,829	3	1,807	3	1,807	5	3,049	4	2,439	5	3,012	6	3,614	5	3,049	10,271	.440										
M18 Tutarlı kültürünü geliştirir.	101	61,59	91	54,82	93	56,02	94	57,32	44	26,83	44	26,906	53	31,93	51	31,10	6	0,908	23	13,855	13	7,831	11	6,71	3	1,807	4	2,41	5	3,049	4	2,439	4	2,41	3	1,807	3	1,829	9,928	.622												
M19 Öğrencilerin farklı fikirler edimesi için gereklidir.	107	65,24	90	54,02	102	61,45	103	62,8	35	21,34	43	25,904	45	27,11	43	26,22	14	8,537	21	12,651	13	7,831	9	5,49	2	1,22	7	4,217	2	1,205	5	3,049	6	3,659	5	3,012	4	2,41	4	2,439	13,307	.347										
M20 Öğrencilerin tenekeğini artırır gereklidir.	97	59,15	98	59,04	99	59,61	91	55,49	43	26,22	38	22,892	41	24,7	56	34,15	20	12,2	24	14,58	22	13,25	9	5,49	2	1,22	3	1,807	2	1,205	4	2,439	2	1,22	3	1,807	2	1,205	4	2,439	13,850	.313										
M21 Sosyal alanına artırır.	106	64,63	86	51,81	101	60,84	100	60,98	46	28,05	52	31,325	47	28,31	47	28,66	9	5,488	20	12,048	13	7,831	12	7,32	0	0	4	2,41	3	1,807	2	1,22	3	1,829	4	2,41	2	1,205	3	1,829	10,025	.443										
M22 Öğrencilerin farklı gruplara karşı ön yargı yşar.	29	17,68	44	26,51	29	17,47	30	18,29	14	8,537	24	14,58	25	15,06	30	18,29	48	29,27	40	24,096	49	29,52	28	17,1	34	20,73	21	12,65	33	19,88	30	18,29	39	23,78	37	22,29	30	18,07	46	28,05	24,539	.017										
M23 Öğrencilerin çevresi ile etkileşime girmesine imkân artırır.	93	56,71	90	54,22	89	53,61	94	57,32	52	31,71	48	28,916	58	34,94	50	30,49	16	9,756	20	12,048	13	7,831	15	9,15	2	1,22	3	1,807	3	1,807	3	1,829	1	0,61	5	3,012	3	1,807	2	1,22	6,301	.900										
M24 Öğrencilerin tutumlarını geliştirir.	77	46,95	74	44,58	67	40,36	64	39,02	44	26,83	46	27,711	50	30,12	58	35,37	32	19,51	36	21,687	34	20,48	29	17,7	8	4,878	7	4,217	12	7,229	7	4,268	3	1,829	3	1,807	3	1,807	6	3,659	8,478	.747										
M25 Öğrencilerin Türkiyeyi doğru ve güzel tanımasına becerisini artırır.	95	57,93	79	47,59	76	45,78	73	44,51	32	19,51	42	25,301	37	22,29	41	25	15,85	36	21,687	35	21,08	33	20,1	6	3,659	5	3,012	10	6,024	10	6,098	5	3,049	4	2,41	8	4,819	7	4,268	11,422	.093											
M26 Sualta karşına yarar.	21	11,43	42	25,3	21	11,46	28	17,07	23	11,402	23	13,855	29	17,47	23	14,05	51	31,1	50	30,12	50	30,12	37	22,6	32	19,51	26	15,66	40	24,1	38	23,17	34	20,73	25	15,06	23	13,86	38	23,17	19,980	.067										
M27 Öğrencilerin sorumluluk kazandırılır.	89	54,27	68	40,96	83	50	71	43,29	37	22,56	49	29,518	43	25,9	52	31,71	24	14,63	34	20,482	28	16,87	28	17,1	7	4,268	9	5,422	8	4,819	7	4,268	7	4,268	6	3,614	4	2,41	6	3,659	9,684	.644										
M28 Öle ve diğer sorunların ağırlaştırılmasıdır.	104	63,41	89	53,61	108	65,06	96	58,54	37	22,56	50	30,12	44	26,51	48	29,27	14	8,537	21	12,651	6	3,614	12	7,32	4	2,439	2	1,205	5	3,012	5	3,049	5	3,049	4	2,41	3	1,807	3	1,829	15,183	.232										
M29 Öğrencilerin dinleme beceriyini yksetir.	87	53,05	81	48,8	95	57,23	88	53,66	42	25,61	48	28,916	44	26,51	48	29,27	23	14,02	29	17,47	15	9,036	21	12,8	6	3,659	5	3,012	4	2,41	3	1,829	6	3,659	3	1,807	8	4,819	4	2,439	10,122	.605										
M30 Öğrencilere ayardı etme gücü kazandırılır.	88	53,66	84	50,6	94	56,63	88	53,66	46	28,05	50	30,12	51	30,72	55	33,34	20	12,2	22	13,253	12	7,229	14	8,54	2	1,22	7	4,217	2	1,205	3	1,829	8	4,878	3	1,807	7	4,217	4	2,439	13,282	.349										
M31 Öğrencilerin merak yşarılır.	99	60,37	90	54,22	96	57,93	94	57,32	40	24,39	50	30,12	50	30,12	50	30,12	18	10,98	17	10,241	11	6,627	11	6,71	2	1,22	6	3,614	3	1,807	4	2,439	5	3,049	3	1,807	6	3,614	5	3,049	8,335	.788										
M32 Okul deşında tulaştırılır.	21	12,8	27	16,27	28	16,87	33	20,12	17	10,37	28	16,867	13	7,831	12	7,317	40	24,39	47	28,313	38	22,69	21	12,8	39	23,78	28	16,87	44	26,51	38	23,17	47	28,06	36	21,69	43	25,9	60	36,99	32,019	.051										
M33 Sualta																																																				

EK6. Öğretmen adaylarının tartışmalı konuların öğretim yöntem ve tekniklerine yönelik görüşlerinin üniversite değişkenine göre kay kare testi sonuçları

Sıra No	Konu	Her zaman												Sık sık												Bazen												Nadiren												Hiçbir zaman														x2	p																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																				
		Akademi U.				BAİBÜ				İnönü U.				Mar. U.				Nec. E. U.				Akademi U.				BAİBÜ				İnönü U.				Mar. U.				Nec. E. U.				Akademi U.				BAİBÜ				İnönü U.				Mar. U.				Nec. E. U.																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																											
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%			n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%

EK7. Öğretmen adaylarının tartışmalı konuların öğretim yöntem ve tekniklerine yönelik görüşlerinin sınıf düzeyi değişkenine göre kay kare testi sonuçları

Mad.	Her zaman												Sık sık												Bazen												Nadiren												Hiçbir zaman												χ ²	p
	1		2		3		4		1		2		3		4		1		2		3		4		1		2		3		4		1		2		3		4																							
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%																								
M1 Öğrencilerin kendi görüşlerini oluşturabilecek yaşantılar sağlamaya çalışırdım.	107	65,244	111	66,867	85	51,205	91	55,488	37	22,561	32	19,28	61	36,75	48	29,27	12	7,317	15	9,04	15	9	16	9,76	4	2,44	4	2,41	3	1,81	5	3,05	4	2,44	4	2,41	2	1,2	4	2,44	17,802	.122																				
M2 Güncel olaylardan yararlanırdım.	119	72,561	110	66,265	118	71,081	118	71,951	33	20,122	40	24,1	38	22,89	36	21,95	9	5,488	11	6,63	8	4,8	10	6,1	1	0,61	3	1,81	0	0	0	0	2	1,22	2	1,2	2	1,2	0	0	9,664	.645																				
M3 Konu hakkında öğrencilere ön bilgi verirdim.	116	70,732	108	65,06	112	67,47	111	67,683	34	20,732	39	23,49	50	30,12	38	23,17	11	6,707	12	7,23	2	1,2	12	7,32	2	1,22	4	2,41	1	0,6	3	1,83	1	0,61	3	1,81	1	0,6	0	0	17,158	.144																				
M4 Görsel ve yazılı materyallerden yararlanırdım.	117	71,341	114	68,675	122	73,494	117	71,341	34	20,732	32	19,28	37	22,29	37	22,56	10	6,098	15	9,04	5	3	9	5,49	0	0	4	2,41	0	0	0	0	3	1,83	1	0,6	2	1,2	1	0,61	19,471	.078																				
M5 Farklı branşlardan yararlanırdım.	104	63,415	97	58,434	97	58,084	91	55,828	39	23,78	43	25,9	46	27,54	36	22,09	17	10,37	18	10,8	22	13	31	19	3	1,83	8	4,82	2	1,2	4	2,45	1	0,61	0	0	0	0	1	0,61	14,789	.253																				
M6 Soru cevap tekniğini uygulardım.	110	67,073	104	62,651	110	66,265	104	63,415	31	18,902	38	22,89	40	24,1	35	21,34	17	10,37	19	11,4	12	7,2	18	11	3	1,83	3	1,81	3	1,81	4	2,44	3	1,83	2	1,2	1	0,6	3	1,83	4,793	.965																				
M7 İşbirlikçi öğrenme tekniğini kullanırdım.	100	60,976	90	54,217	86	51,807	92	56,098	36	21,951	43	25,9	53	31,93	37	22,56	20	12,2	25	15,1	23	14	26	15,9	4	2,44	6	3,61	2	1,2	8	4,88	4	2,44	2	1,2	2	1,2	1	0,61	12,448	.410																				
M8 Öğrencilerin somlarına göre işlerdim.	63	38,415	68	40,964	58	34,94	48	29,268	40	24,39	41	24,7	51	30,72	47	28,66	43	26,22	36	21,7	45	27	47	28,7	10	6,1	13	7,83	9	5,42	15	9,15	8	4,88	8	4,82	3	1,81	7	4,27	11,622	.477																				
M9 Öğrencilerin söz almasını için onları teşvik ederdim.	118	71,951	112	67,47	117	70,482	107	65,244	30	18,293	37	22,29	37	22,29	40	24,39	9	5,488	11	6,63	5	3	9	5,49	4	2,44	3	1,81	2	1,2	6	3,66	3	1,83	3	1,81	5	3,01	2	1,22	8,182	.771																				
M10 İşlenen konuyla ilişkili olmasına dikkat ederdim.	118	71,951	115	69,277	113	68,072	111	67,683	27	16,463	30	18,07	41	24,7	39	23,78	11	6,707	13	7,83	4	2,4	11	6,71	6	3,66	7	4,22	2	1,2	2	1,22	2	1,22	1	0,6	6	3,61	1	0,61	20,682	.055																				
M11 Yapılan tartışmayı tarafsız bir şekilde yönetirdim.	129	78,659	122	73,494	125	75,301	122	74,39	19	11,585	28	16,87	32	19,28	29	17,68	10	6,098	12	7,23	7	4,2	8	4,88	4	2,44	3	1,81	0	0	2	1,22	2	1,22	1	0,6	2	1,2	3	1,83	10,203	.598																				
M12 Öğrencilerin ilgilerini dikkate alırdım.	124	75,61	108	65,06	108	65,06	110	67,073	31	18,902	37	22,29	47	28,31	45	27,44	6	3,659	14	8,43	9	5,4	6	3,66	1	0,61	3	1,81	1	0,6	2	1,22	2	1,22	4	2,41	1	0,6	1	0,61	15,111	.235																				
M13 Örnek olay incelemesi yaptırırdım.	99	60,366	90	54,217	91	54,819	91	55,488	36	21,951	52	31,33	56	33,73	52	31,71	20	12,2	17	10,2	14	8,4	17	10,4	8	4,88	3	1,81	5	3,01	3	1,83	1	0,61	4	2,41	0	0	1	0,61	15,945	.194																				
M14 Kendi görüşümü kabul etmelerini sağlardım.	17	10,366	29	17,47	19	11,446	21	12,805	6	3,6585	14	8,434	7	4,217	15	9,146	20	12,2	22	13,3	17	10	13	7,93	19	11,6	24	14,5	25	15,1	18	11	102	62,2	77	46,4	98	59	97	59,1	18,324	.106																				
M15 Görüş gelişime tekniğini kullanırdım.	104	63,415	97	58,434	91	54,819	99	60,366	40	24,39	44	26,31	52	31,33	43	26,22	18	10,98	16	9,61	21	13	16	9,76	1	0,61	5	3,01	2	1,2	4	2,41	1	0,61	4	2,41	0	0	2	1,22	11,867	.456																				
M16 Önceden planlama yapardım.	111	67,683	102	61,446	99	59,639	112	68,293	26	15,854	35	21,08	46	27,71	39	23,78	21	12,8	19	11,4	12	7,2	9	5,49	5	3,05	5	3,01	6	3,61	4	2,44	1	0,61	5	3,01	3	1,81	0	0	20,210	.063																				
M17 Demokratik ortam sağlardım.	124	75,61	120	72,289	120	72,289	122	74,39	20	12,195	23	13,86	27	16,27	31	18,9	12	7,317	17	10,2	12	7,2	6	3,66	6	3,66	4	2,41	3	1,81	2	1,22	2	1,22	2	1,2	4	2,41	3	1,83	11,317	.502																				
M18 Problem çözme tekniğini uygulardım.	115	70,122	114	68,675	100	60,241	106	64,634	32	19,512	28	16,87	41	24,7	37	22,56	13	7,927	19	11,4	17	10	13	7,93	0	0	3	1,81	6	3,61	3	1,83	4	2,44	2	1,2	2	1,2	5	3,05	13,977	.302																				
M19 Konuların bir sonucu oluşmasını sağlardım.	94	57,317	101	60,843	97	58,434	80	48,78	32	19,512	38	22,89	43	25,9	48	29,27	26	15,85	22	13,3	16	9,6	16	9,76	5	3,05	5	3,01	7	4,22	10	6,1	7	4,27	0	0	3	1,81	10	6,1	25,886	.021																				
M20 Öğrencilerin kendi düşüncelerini kendilerinin oluşturmasını beklerdim.	110	67,073	93	56,024	89	53,614	114	69,512	27	16,463	41	24,7	46	27,71	29	17,68	17	10,37	20	12	17	10	12	7,32	3	1,83	8	4,82	10	6,02	3	1,83	7	4,27	4	2,41	4	2,41	6	3,66	21,224	.047																				

EK8. Öğretmen adaylarının tartışmalı konuların etkin bir şekilde öğretilmesinin önündeki engellere yönelik algılarının üniversite değişkenine göre kay kare testi sonuçları

Mod.	Her zaman engeli										Sık sık engeli										Bazen engeli										Nadiren engeli										Hiç engeli değil										p		
	Akdeniz Ü.		BALİÜ		İstanbul Ü.		Mar. Ü.		Nec. E. Ü.		Akdeniz Ü.		BALİÜ		İstanbul Ü.		Mar. Ü.		Nec. E. Ü.		Akdeniz Ü.		BALİÜ		İstanbul Ü.		Mar. Ü.		Nec. E. Ü.		Akdeniz Ü.		BALİÜ		İstanbul Ü.		Mar. Ü.		Nec. E. Ü.		Akdeniz Ü.		BALİÜ		İstanbul Ü.		Mar. Ü.		Nec. E. Ü.			Akdeniz Ü.	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%			
M1 Okul idaresinin tepkisi.	59	44,03	39	34,821	64	53,782	54	39,706	60	37,236	39	29,104	38	53,929	23	19,33	47	34,559	44	27,673	30	22,388	29	25,3929	15	12,61	25	18,382	47	29,56	6	4,48	4	3,27	5	4,2	7	5,12	2	1,26	0	0	2	1,79	12	10,1	3	2,31	6	3,77	47,926	.000	
M2 Öğrenci velilerine tepkisi.	54	40,299	43	38,393	59	49,58	56	41,376	58	36,178	48	31,528	35	31,25	27	22,69	46	33,824	44	27,673	28	20,896	25	22,3214	17	14,29	28	20,538	45	28,3	5	3,73	3	1,46	6	5,04	5	3,68	10	6,29	1	0,73	4	3,37	10	8,1	1	0,74	2	1,26	34,443	.005	
M3 Öğrencilerin tepkisi.	54	25,573	54	23,321	66	57,149	37	19,875	32	20,126	27	19,875	29	23,893	25	21,01	33	21,265	38	23,899	36	26,356	42	37,5	14	11,76	51	37,5	59	37,111	34	17,9	11	9,82	5	4,2	10	13,5	22	13,8	11	8,21	5	1,46	7	5,88	7	5,15	8	5,03	75,002	.000	
M4 Haklarında soruşturma açılma korkusu.	72	53,731	63	36,393	36	30,252	61	44,853	68	42,767	39	22,388	26	23,214	24	18,49	33	24,265	39	18,868	21	15,672	23	20,5357	16	13,45	16	13,235	39	16,37	6	4,46	10	8,69	20	16,8	13	9,56	21	13,2	3	2,31	7	5,88	7	5,15	8	5,03	49,242	.000			
M5 Programın yetersizliği.	41	31,343	40	35,714	46	38,633	41	30,417	46	28,931	39	22,388	30	26,786	28	23,23	34	25	35	22,613	35	26,119	27	24,1071	16	13,45	34	23	34	21,28	19	14,2	7	6,23	16	13,4	13	9,26	23	14,5	8	5,97	8	7,14	13	10,9	14	10,3	21	13,2	19,539	.242	
M6 E-Bütünleme sınavı vaktinde olmaması.	74	55,224	70	62,5	78	48,739	75	59,676	97	61,686	33	24,627	22	19,643	43	27,73	26	19,118	32	20,126	16	11,94	12	10,7143	11	9,244	26	19,118	13	8,176	8	5,97	4	3,57	7	5,88	5	3,68	7	4	3	2,24	4	3,57	10	8,4	6	4,41	10	6,29	22,046	.142	
M7 Öğrencilerin tartışmayı sınıf dışına taşıma ihtimali.	60	44,776	45	40,179	43	36,134	51	37,5	70	44,025	28	20,896	29	21,893	25	21,61	36	26,471	41	25,786	29	21,642	21	18,75	12	10,08	28	20,588	30	18,87	13	9,7	9	8,04	19	16	13	9,56	10	6,29	4	2,99	8	7,14	20	16,8	8	5,88	8	5,03	36,072	.003	
M8 Tartışmayı yetersizlenmek.	29	21,642	22	19,643	61	51,261	18	13,235	33	20,755	15	11,194	26	23,214	18	15,13	29	21,324	23	14,465	31	23,134	31	27,6786	13	10,92	32	23,529	41	25,79	22	16,4	14	12,5	10	8,4	25	18,4	30	18,9	37	27,6	19	17	17	14,3	32	23,5	32	20,1	74,107	.000	
M9 Öğrencilerin yanlış yönlendirme korkusu.	38	28,358	29	25,893	58	48,739	23	16,912	40	25,157	19	14,179	23	20,536	30	25,21	39	28,676	32	20,126	38	28,358	33	29,4643	10	8,403	38	27,941	37	23,27	17	12,7	10	8,93	7	5,88	21	15,4	26	16,4	22	16,4	17	15,2	14	11,8	15	11	24	15,1	57,893	.000	
M10 Öğrencilerin hazır bulunupluk düşüncesi.	33	24,627	36	32,143	66	55,462	31	22,794	38	23,899	37	27,612	25	22,321	30	25,21	37	27,206	37	23,27	36	26,866	29	25,8929	9	7,563	52	38,235	59	37,11	18	13,4	13	11,6	4	3,36	10	7,35	20	12,6	10	7,46	9	8,04	10	8,4	6	4,41	5	3,34	73,612	.000	
M11 Bulunulan yerin öf ve edileceği.	48	37,821	47	41,964	52	43,697	47	34,259	66	42,509	38	28,358	34	30,357	33	27,73	41	30,417	46	28,931	24	17,91	19	16,9643	16	13,45	31	22,794	34	21,28	17	12,7	8	7,14	3	2,52	12	8,82	6	3,77	7	5,22	4	3,57	15	12,6	5	3,68	7	4	31,063	.013	
M12 Öğrencilerin tartışılan konuda yeteri kadar bilgisi.	48	37,821	37	33,036	56	47,039	39	27,911	51	32,075	28	20,896	30	26,786	26	21,85	38	27,941	37	23,27	28	20,896	26	23,213	11	9,244	33	24,263	36	22,61	11	10,4	9	8,04	11	11,8	16	11,8	11	8,83	16	11,9	10	8,93	12	10,1	11	8,99	21	13,2	22,413	.129	
M13 Yeterli bilgiye sahip olma korkusu.	57	42,537	46	41,071	54	45,378	43	31,618	58	36,478	32	23,861	18	16,071	25	21,61	36	26,471	23	14,465	27	20,149	30	26,7857	11	11,76	39	28,676	36	22,64	10	7,46	11	9,82	11	9,24	12	8,82	23	14,5	8	5,97	7	6,25	15	12,6	6	4,41	19	11,9	34,097	.005	
M14 Öğrencilerin tartışmayı gereğinden fazla şiddetlendirme.	54	40,299	48	42,857	59	49,58	49	36,029	69	43,396	39	29,104	32	28,571	20	16,81	49	36,029	37	23,27	27	20,149	20	17,8711	7	5,882	24	17,647	29	18,24	9	6,72	6	5,36	9	7,56	11	8,09	16	10,1	5	3,73	6	5,36	24	20,2	3	2,21	8	5,03	62,302	.000	

EK9. Öğretmen adaylarının tartışmalı konuların etkin bir şekilde öğretilmesinin önündeki engellere yönelik algılarının sınıf düzeyi değişkenine göre kay kare testi sonuçları

	Her zaman engeli								Sık sık engeli								Bazen engeli								Nadiren engeli								Hiç engeli değil								x2	p						
	1	%	2	%	3	%	4	%	1	%	2	%	3	%	4	%	1	%	2	%	3	%	4	%	1	%	2	%	3	%	4	%	1	%	2	%	3	%	4	%								
Madd.	n		n		n		n		n		n		n		n		n		n		n		n		n		n		n		n		n		n		n		n		n		n		n		n	
M1 Okul idaresinin tepkisi.	70	42,683	74	44,578	63	37,952	69	42,073	45	27,439	38	22,892	55	33,125	33	32,317	41	25	43	25,9	35	21,084	27	16,463	4	2,439	8	4,819	5	3,012	7	4,268	4	2,439	3	1,807	8	4,819	8	4,878	14,211	.287						
M2 Öğrenciler vellelerinin tepkisi.	60	36,585	72	43,373	67	40,361	71	43,293	58	35,366	47	28,313	55	33,125	38	23,171	34	20,733	26	16,09	33	19,88	40	24,39	7	4,268	9	5,422	7	4,217	8	4,878	5	3,049	2	1,205	4	2,41	7	4,268	10,237	.595						
M3 Öğrencilerin tepkisi.	44	26,829	50	30,12	44	26,506	48	29,268	42	25,61	41	24,699	43	25,906	26	15,854	33	32,32	51	30,72	52	31,325	48	29,268	18	10,938	14	8,434	20	12,05	28	16,707	7	4,268	10	6,024	7	4,217	14	8,537	14,653	.261						
M4 Okulda soruşturma açılma korkusu.	35	69,324	74	44,578	69	41,566	72	43,902	40	24,39	31	18,675	36	21,686	31	20,732	25	15,24	26	15,66	31	18,675	26	15,854	5	9,146	20	14,446	14	8,434	17	10,938	19	11,59	11	6,627	16	9,639	15	9,146	8,275	.763						
M5 Programın uygulanması.	46	40,829	62	37,439	47	28,313	60	36,585	37	22,561	36	21,687	39	23,894	45	27,439	42	25,61	28	16,66	42	25,301	34	20,732	14	8,537	27	16,27	24	14,46	13	7,927	25	15,24	13	7,831	14	8,434	12	7,317	23,523	.024						
M6 Eğitimin sınav odaklı olması.	99	60,366	92	55,422	77	46,386	104	63,415	34	20,732	41	24,699	44	26,506	27	16,463	18	10,98	19	11,45	21	12,651	20	12,195	7	4,268	4	2,41	14	8,434	6	3,659	6	3,659	10	6,024	10	6,024	7	4,268	18,251	.108						
M7 Öğrencilerin tutumları sınav dışı davranışlarına göre değişir.	67	10,851	69	41,566	59	35,512	74	44,578	37	22,561	36	21,687	47	28,313	39	23,78	34	20,73	23	13,86	33	19,88	30	18,293	17	10,37	23	13,86	13	7,831	11	6,707	9	5,188	15	9,036	14	8,434	10	6,098	13,411	.338						
M8 Öğrencilerin tutumları sınav dışı davranışlarına göre değişir.	39	23,78	47	28,313	43	25,904	34	20,732	25	15,24	35	21,084	25	15,062	26	15,854	43	26,22	30	18,07	33	19,88	42	25,61	18	10,98	25	15,06	37	22,29	21	12,8	39	23,78	29	17,47	28	16,87	41	25	20,382	.060						
M9 Öğrencilerin yanlış yönlendirilmesi korkusu.	30	30,488	46	27,711	48	28,916	44	26,829	32	19,512	49	29,518	28	16,8675	32	20,732	42	25,61	34	20,48	41	24,699	39	23,78	18	10,98	20	12,05	26	15,66	17	10,37	22	13,41	17	10,24	23	13,86	30	18,29	14,553	.267						
M10 Öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyi.	48	29,268	48	28,916	50	30,12	58	35,366	34	20,732	54	32,53	48	28,9157	30	18,293	52	31,71	34	20,48	45	27,108	51	32,927	18	10,98	18	10,84	15	9,036	14	8,537	12	7,317	12	7,229	8	4,819	8	4,878	18,309	.107						
M11 Bulunduran yerin öfke ve adanlığı.	67	40,854	59	35,542	57	34,337	77	46,951	40	24,39	55	33,133	57	34,3373	40	24,39	33	20,12	12	6,27	16,27	35	21,084	29	17,683	16	9,756	12	7,229	7	4,217	11	6,707	8	4,878	13	7,831	10	6,024	7	4,268	16,230	.181					
M12 Öğrencilerin tutuşları komada yetersizliği.	32	31,707	61	36,747	53	31,928	64	39,024	34	20,732	42	25,301	50	30,1205	33	20,122	39	23,78	28	16,87	35	21,084	32	19,512	13	7,927	24	14,446	11	6,627	19	11,59	26	15,85	11	6,627	17	10,24	14	8,537	21,417	.045						
M13 Yanlış anlaşılma korkusu.	65	39,631	57	34,337	66	39,759	70	42,683	24	14,634	39	23,494	37	22,2893	34	20,732	47	28,66	33	19,88	36	21,687	30	18,293	11	6,707	23	13,86	17	10,24	16	9,756	17	10,37	14	8,434	10	6,024	14	8,537	16,016	.191						
M14 Öğrencilerin tutuşları gereğinden fazla olması.	69	42,073	71	42,771	63	37,952	76	46,341	41	25	40	24,906	50	30,1205	46	28,049	29	17,68	22	13,25	31	18,675	25	15,244	11	6,707	20	12,05	10	6,024	10	6,098	14	8,537	13	7,831	12	7,229	7	4,268	12,552	.402						

EK10. Tartışmalı konuların öğretimine ilişkin algı, tutum ve görüş ölçeği

Değerli Öğretmen Adayları;

Bu ölçek, sizlerin Tartışmalı Konuların Öğretimine İlişkin Tutum ve Görüşlerinizi ölçmek amacıyla yapılan bilimsel bir araştırma için kullanılacaktır. Elde edilen veriler farklı hiçbir amaçla kullanılmayacak ve başka kişi veya kurumlarla paylaşılmayacaktır. Sizden beklenen soruları dikkatlice okuyup içtenlikle cevaplamanızdır.

Katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

Alev AYNUZ

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Sosyal Bilgiler Eğitimi Yüksek Lisans Öğrencisi
E-mail: alevaynuz@gmail.com

1. BÖLÜM: KİŞİSEL BİLGİLERİNİZ

Üniversite Adı :

Cinsiyet : ()Kadın ()Erkek

Sınıf : ()1 ()2 ()3 ()4

Doğum Yeri : ()Marmara ()Karadeniz ()Ege ()Akdeniz ()İç Anadolu ()D.Anadolu ()G.Anadolu

Yaşanılan Bölge : ()Marmara ()Karadeniz ()Ege ()Akdeniz ()İç Anadolu ()D.Anadolu ()G.Anadolu

2. BÖLÜM:

Aşağıdaki tabloda tartışmalı konu kapsamına girebilecek konular alfabetik sıraya göre yer almaktadır.

Bunların ne derece tartışmalı olduğunu belirlemek için size en uygun seçeneği lütfen daire içerisine alarak işaretleyiniz.

(5) En Çok Tartışmalı, (4) Oldukça Tartışmalı, (3) Orta Tartışmalı, (2) Çok Az Tartışmalı, (1) Hiç Tartışmalı Değil

1. Ana Dilde Eğitim	5 4 3 2 1	25. Fanatizm	5 4 3 2 1	49. Özel Eğitim	5 4 3 2 1
2. Askerlik Sistemi	5 4 3 2 1	26. Gelir Dağılımındaki Adaletsizlik	5 4 3 2 1	50. Parti Kapatma	5 4 3 2 1
3. Atatürkçülük	5 4 3 2 1	27. Göç	5 4 3 2 1	51. Rüşvet	5 4 3 2 1
4. Basın Özgürlüğü	5 4 3 2 1	28. Hayvan Hakları	5 4 3 2 1	52. Sağlık Reformu	5 4 3 2 1
5. Beyin Göçü	5 4 3 2 1	29. İnsan Hakları	5 4 3 2 1	53. Seçim Sistemi	5 4 3 2 1
6. Cemaatler	5 4 3 2 1	30. İnternet	5 4 3 2 1	54. Sınav Sistemleri	5 4 3 2 1
7. Çarpık Kentleşme	5 4 3 2 1	31. İşsizlik	5 4 3 2 1	55. Silahsızlanma	5 4 3 2 1
8. Çeteleşme	5 4 3 2 1	32. Kadrolaşma	5 4 3 2 1	56. Şiddet	5 4 3 2 1
9. Çevre Kirliliği	5 4 3 2 1	33. KPSS	5 4 3 2 1	57. Tarım Politikaları	5 4 3 2 1
10. Çok Kültürlülük	5 4 3 2 1	34. Kıbrıs Sorunu	5 4 3 2 1	58. Terör	5 4 3 2 1
11. Darbe ve İhtilaller	5 4 3 2 1	35. Klonlama	5 4 3 2 1	59. Torpil(İltimas)	5 4 3 2 1
12. Demokrasi	5 4 3 2 1	36. Kuzey Irak Sorunu	5 4 3 2 1	60. Türban	5 4 3 2 1
13. Derin Devlet	5 4 3 2 1	37. Kültürel Yozlaşma	5 4 3 2 1	61. Türkiye- ABD ilişkileri	5 4 3 2 1
14. Dış Siyaset	5 4 3 2 1	38. Küreselleşme	5 4 3 2 1	62. Türkiye- AB ilişkileri	5 4 3 2 1
15. Dini İstismar	5 4 3 2 1	39. Küresel Isınma	5 4 3 2 1	63. Trafik	5 4 3 2 1
16. Doğal Afetler	5 4 3 2 1	40. Küresel Kriz	5 4 3 2 1	64. TV Yayınları	5 4 3 2 1
17. Eğitim Sistemi	5 4 3 2 1	41. Kürt Sorunu	5 4 3 2 1	65. Yabancı Dilde Eğitim	5 4 3 2 1
18. Emperyalizm	5 4 3 2 1	42. Laiklik	5 4 3 2 1	66. Yargı Bağımsızlığı	5 4 3 2 1
19. Enflasyon	5 4 3 2 1	43. Madde Bağımlılığı	5 4 3 2 1	67. Yaradılış İnancı	5 4 3 2 1
20. Ekonomik Kriz	5 4 3 2 1	44. Medya	5 4 3 2 1	68. Yolsuzluklar	5 4 3 2 1
21. Ermeni Sorunu	5 4 3 2 1	45. Misyonerlik	5 4 3 2 1	69. YÖK	5 4 3 2 1
22. Evrim Teorisi	5 4 3 2 1	46. Nükleer Santraller	5 4 3 2 1	70. Zorunlu Din Eğitimi	5 4 3 2 1
23. Etnik Sorunlar	5 4 3 2 1	47. ÖSS	5 4 3 2 1		
24. Faili Meçhul Cinayetler	5 4 3 2 1	48. Özelleştirme	5 4 3 2 1		

Diğer Sayfaya Geçiniz.

3. BÖLÜM:

Bazı tartışmalı konuların sınıfa getirilmesi veya getirilmemesi konusunda düşünceniz olabilir. Aşağıdaki tartışmalı konulardan sınıfa getirilmesi gerektiğini düşündüğünüz için (2) yi, getirilmemesi gerektiğini düşündünüz için (1) i, fikriniz yoksa (0) ı daire içerisine alınız.

(2) Getirilmeli, (1) Getirilmemeli, (0) Fikrim Yok

1. Ana Dilde Eğitim	2 1 0	25. Fanatizm	2 1 0	49. Özel Eğitim	2
2. Askerlik Sistemi	2 1 0	26. Gelir Dağılımındaki Adaletsizlik	2 1 0	50. Parti Kapatma	2
3. Atatürkçülük	2 1 0	27. Göç	2 1 0	51. Rüşvet	2
4. Basın Özgürlüğü	2 1 0	28. Hayvan Hakları	2 1 0	52. Sağlık Reformu	2
5. Beyin Göçü	2 1 0	29. İnsan Hakları	2 1 0	53. Seçim Sistemi	2
6. Cemaatler	2 1 0	30. İnternet	2 1 0	54. Sınav Sistemleri	2
7. Çarpık Kentleşme	2 1 0	31. İşsizlik	2 1 0	55. Silahsızlanma	2
8. Çeteleşme	2 1 0	32. Kadrolaşma	2 1 0	56. Şiddet	2
9. Çevre Kirliliği	2 1 0	33. KPSS	2 1 0	57. Tarım Politikaları	2
10. Çok Kültürlülük	2 1 0	34. Kıbrıs Sorunu	2 1 0	58. Terör	2
11. Darbe ve İhtilaller	2 1 0	35. Klonlama	2 1 0	59. Torpil (İltimas)	2
12. Demokrasi	2 1 0	36. Kuzey Irak Sorunu	2 1 0	60. Türban	2
13. Derin Devlet	2 1 0	37. Kültürel Yozlaşma	2 1 0	61. Türkiye- ABD İlişkileri	2
14. Dış Siyaset	2 1 0	38. Küreselleşme	2 1 0	62. Türkiye- AB İlişkileri	2
15. Dini İstismar	2 1 0	39. Küresel Isınma	2 1 0	63. Trafik	2
16. Doğal Afetler	2 1 0	40. Küresel Kriz	2 1 0	64. TV Yayınları	2
17. Eğitim Sistemi	2 1 0	41. Kürt Sorunu	2 1 0	65. Yabancı Dilde Eğitim	2
18. Emperyalizm	2 1 0	42. Laiklik	2 1 0	66. Yargı Bağımsızlığı	2
19. Enflasyon	2 1 0	43. Madde Bağımlılığı	2 1 0	67. Yaradılış İnancı	2
20. Ekonomik Kriz	2 1 0	44. Medya	2 1 0	68. Yolsuzluklar	2
21. Ermeni Sorunu	2 1 0	45. Misyonerlik	2 1 0	69. YÖK	2
22. Evrim Teorisi	2 1 0	46. Nükleer Santraller	2 1 0	70. Zorunlu Din Eğitimi	2
23. Etnik Sorunlar	2 1 0	47. ÖSS	2 1 0		
24. Faili Meçhul Cinayetler	2 1 0	48. Özelleştirme	2 1 0		

4. BÖLÜM:

Aşağıdaki maddelerde tartışmalı konuların sınıfta işlenmesi veya ele alınması ile ilgili düşünceniz sorulmaktadır. Lütfen size uygun gelen seçeneği daire içerisine alarak işaretleyiniz.

(5) Kuvvetle Katılıyorum, (4) Katılıyorum, (3) Kararsızım, (2) Katılmıyorum, (1) Hiç Katılmıyorum Tartışmalı konuların sınıfta ele alınması veya öğretimi...

1. Eğitim programlarında yer almalıdır.	5 4 3 2 1	20. Öğrencilerin üretkenliği için gereklidir.	5 4 3 2 1
2. Branşıyla ilgili değildir.	5 4 3 2 1	21. Sosyal anlamayı artırır.	5 4 3 2 1
3. Öğrencilerin sosyal katılım becerilerinin gelişmesi için gereklidir.	4 4 3 2 1	22. Öğrencileri farklı gruplara karşı ön yargılı yapar.	5 4 3 2 1
4. Öğrencilerin farklı gruplara karşı daha katı tutum geliştirmesine yol açar.	5 4 3 2 1	23. Öğrencilerin çevresi ile etkileşime girmesine imkân tanır.	5 4 3 2 1
5. Sınıfta hoşgörü kültürünü artırır.	5 4 3 2 1	24. Öğrencilerin tutumlarını değiştirir.	5 4 3 2 1
6. Etkili öğretim stratejileri için öğretmen adayları eğitilmelidir.	5 4 3 2 1	25. Öğrencilerin Türkçeyi doğru ve güzel kullanma becerisini geliştirir.	5 4 3 2 1
7. Demokratik eğitimin gereğidir.	5 4 3 2 1	26. Sınıfta karmaşa yaratır.	5 4 3 2 1
8. Yurttaşlık yeterliliği için gereklidir.	5 4 3 2 1	27. Öğrencilere sorumluluk kazandırır.	5 4 3 2 1
9. Öğrencilere üst düzey düşünme becerisi kazandırır.	5 4 3 2 1	28. Ülke ve dünya sorunlarına duyarlı olmayı öğretir.	5 4 3 2 1
10. Ülke sorunlarına duyarlılığı artırır.	5 4 3 2 1	29. Öğrencilerin dinleme düzeyini yükseltir.	5 4 3 2 1
11. Sınıfı canlı tutar.	5 4 3 2 1	30. Öğrencilere ayırt etme gücü kazandırır.	5 4 3 2 1
12. Birlikte yaşama kültürünü destekler.	5 4 3 2 1	31. Öğrencilerde merak uyandırır.	5 4 3 2 1
13. İfade becerisini geliştirir.	5 4 3 2 1	32. Okul dışında tutulmalıdır.	5 4 3 2 1
14. Eleştirel düşünme için gereklidir.	5 4 3 2 1	33. Sınıfta otorite boşluğu yaratır.	5 4 3 2 1
15. Öğrencilerin bilinçli bireyler olması için gereklidir.	5 4 3 2 1	34. Yaratıcı fikirler üreten bireylerin sayısını artırır.	5 4 3 2 1
16. Sınıfta çatışma yaratır.	5 4 3 2 1	35. Öğrencilerin taraf tutmasına yol açar.	5 4 3 2 1
17. Empati kurmayı artırır.	5 4 3 2 1	36. Ön yargıların giderilmesini sağlar.	5 4 3 2 1
18. Tartışma kültürünü geliştirir.	5 4 3 2 1	37. Sosyal anlamayı geliştirir.	5 4 3 2 1
19. Öğrencilerin farklı fikirler edinmesi için gereklidir.	5 4 3 2 1	38. Öğrencilerin kişisel gelişimleri için gereklidir.	5 4 3 2 1

5. BÖLÜM:

Aşağıdaki maddelerde tartışmalı konuların öğretim yöntem ve teknikleri ile ilgili görüşünüz sorulmaktadır.

Lütfen görüşünüze en uygun seçeneği daire içerisine alarak işaretleyiniz.

(5) Her zaman, (4) Sık sık, (3) Bazen, (2) Nadiren, (1) Hiçbir zaman

Şu an öğretmenlik yapıyor olsaydım tartışmalı konuları sınıfa getirmek için...

1. Öğrencilerin kendi görüşlerini oluşturabilecek yaşantılar sağlamaya çalışırdım.	5 4 3 2 1	11. Yapılan tartışmayı tarafsız bir şekilde yönetirdim.	5 4 3 2 1
2. Güncel olaylardan yararlanırdım.	5 4 3 2 1	12. Öğrencilerin ilgilerini dikkate alırdım.	5 4 3 2 1
3. Konu hakkında öğrencilere ön bilgi verirdim.	5 4 3 2 1	13. Örnek olay incelemesi yaptırırdım.	5 4 3 2 1
4. Görsel ve yazılı materyallerden yararlanırdım.	5 4 3 2 1	14. Kendi görüşümü kabul etmelerini sağlardım.	5 4 3 2 1
5. Farklı branşlardan yararlanırdım.	5 4 3 2 1	15. Görüş geliştirme tekniğini kullanırdım.	5 4 3 2 1
6. Soru cevap tekniğini uygulardım.	5 4 3 2 1	16. Önceden planlama yapardım.	5 4 3 2 1
7. İşbirlikçi öğrenme tekniğini kullanırdım.	5 4 3 2 1	17. Demokratik ortam sağlardım.	5 4 3 2 1
8. Öğrencilerin sorularına göre işlerdim.	5 4 3 2 1	18. Problem çözme tekniğini uygulardım.	5 4 3 2 1
9. Öğrencilerin söz almaları için onları teşvik ederdim.	5 4 3 2 1	19. Konuların bir sonuca ulaşmasını sağlardım.	5 4 3 2 1
10. İşlenen konuyla ilişkili olmasına dikkat ederdim.	5 4 3 2 1	20. Öğrencilerin kendi düşüncelerini kendilerinin oluşturmalarını beklerdim.	5 4 3 2 1

6. BÖLÜM:

Tartışmalı konuların etkin bir biçimde öğretilmesinin önündeki engeller nelerdir? Tartışmalı konuları

sınıfa getirirken çekinebileceğiniz veya karşılaşılabileceğiniz engelleri düşünerek size uygun olan seçeneği işaretleyiniz.

(5) Her Zaman Engel (4)Sık Sık Engel, (3) Bazen Engel, (2) Nadiren Engel, (1) Hiç Engel Değil

1. Okul idaresinin tepkisi.	5 4 3 2 1	8. Tartışmayı yönetememek.	5 4 3 2 1
2. Öğrenci velilerinin tepkisi.	5 4 3 2 1	9. Öğrencileri yanlış yönlendirme korkusu.	5 4 3 2 1
3. Öğrencilerin tepkisi.	5 4 3 2 1	10. Öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyi.	5 4 3 2 1
4. Hakkımda soruşturma açılma korkusu.	5 4 3 2 1	11. Bulunulan yerin örf ve adetleri.	5 4 3 2 1
5. Programın yoğunluğu.	5 4 3 2 1	12. Öğretmenin tartışılan konuda yetersizliği.	5 4 3 2 1
6. Eğitimin sınav odaklı olması.	5 4 3 2 1	13. Yanlış anlaşılma korkusu.	5 4 3 2 1
7. Öğrencilerin tartışmayı sınıf dışına taşıma ihtimali.	5 4 3 2 1	14. Öğrencilerin tartışmayı gereğinden fazla abartması.	5 4 3 2 1

Katılımınız için teşekkür ederim

EK 11. Yarı yapılandırılmış görüşme formu

GÖRÜŞME FORMU

Değerli öğretmen adayları,

Bu çalışma, sizlerin Tartışmalı Konuların Öğretimine İlişkin düşünce ve fikirlerinizi almak amacıyla yapılmaktadır. Elde edilen veriler farklı hiçbir amaçla kullanılmayacak ve başka kişi veya kurumlarla paylaşılmayacaktır. Sizden beklenen soruları dikkatlice okuyup içtenlikle cevaplamanızdır.

Katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

Alev AYNUZ

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Sosyal Bilgiler Eğitimi Yüksek Lisans Öğrencisi
E-mail: alevaynuz@gmail.com

1. BÖLÜM: KİŞİSEL BİLGİLERİNİZ

Üniversite Adı :

Cinsiyet : ()Kadın ()Erkek

Sınıf : ()1 ()2 ()3 ()4

Yaşanılan Bölge : ()Marmara ()Karadeniz ()Ege ()Akdeniz ()İç Anadolu ()D.Anadolu ()G.Anadolu

Yetiştigi Bölge : ()Marmara ()Karadeniz ()Ege ()Akdeniz ()İç Anadolu ()D.Anadolu ()G.Anadolu

2. BÖLÜM: TARTIŞMALI KONULAR

1. Size göre tartışmalı konu nedir? Açıklayınız.

2. Tartışmalı konuların ne gibi özellikleri bulunur. Açıklayınız.

3. Sosyal Bilgiler dersinde tartışmalı konular olarak gördüğünüz konular nelerdir? Yazınız.

1.	6.
2.	7.
3.	8.
4.	9.
5.	10.

4. Tartışmalı konuların öğretiminde neler dikkat edilmedir? Yapılmaması ve yapılmaması gereken şeyler nelerdir? Açıklayınız.

5. Tartışmalı konuların öğretiminde hangi yöntem ve teknikler kullanılmalıdır?

6. Tartışmalı konuların öğretiminin Sosyal Bilgiler dersi açısından önemi nedir? Öğrenciye neler kazandırır? Açıklayınız.

7. Tartışmalı konuların öğretiminde yaşanan sorunlar nelerdir?

8. Tartışmalı konuların öğretimindeki sorunlara yönelik çözüm önerileriniz nelerdir? Açıklayınız

EK 12. Ölçme aracı kullanma izni

Alev Aynuz <alevaynuz@gmail.com>

7 May (8
gün önce)

Alıcı: fadime.seçgin

Merhabalar ben Alev AYNUZ,

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sosyal Bilgiler Eğitimi alanında yüksek lisans yapmaktayım. Yazacağım tez için veri toplama aracı olarak 2009 yılında yazdığınız ÖĞRETMEN ADAYLARININ TARTIŞMALI KONULARIN ÖĞRETİMİNE İLİŞKİN ALGI, TUTUM VE GÖRÜŞLERİ adlı teziniz için geliştirdiğiniz ölçeği öğretmen adaylarına uygulamak için izninizi talep etmekteyim.

Olumlu veya olumsuz cevabınızı bekliyorum hocam. Şimdiden teşekkür ederim iyi çalışmalar.

fadime seçgin

7 May (8
gün önce)

Alıcı: bana

Alev Hanım Merhaba,

Tabi ki ölçeği tezinizde kullanabilirsiniz. Çalışmalarınızda kolaylıklar diliyorum.

EK13. Etik kurul raporu

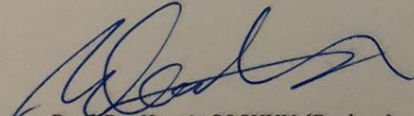

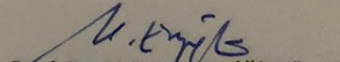
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimlerde İnsan Araştırmaları Etik Kurulu

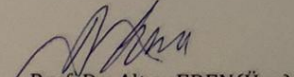
Alev AYNUZ
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Eğitim Bilimler Enstitüsü
Sosyal Bilgiler Eğitimi ABD

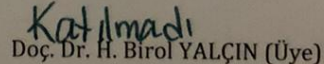
Sayın Alev AYNUZ,

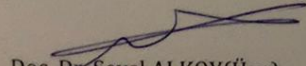
"Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Tartışmalı Konuların Öğretimine Yönelik Tutum ve Görüşleri" İnsan Araştırmaları Etik Kuruluna 04.07.2018 tarihli yapmış olduğunuz başvuru (Protokol NO. 2018/169) kurulumuzun 09.07.2018 tarihli ve 2018/06 toplantısında değerlendirilerek etik olarak uygun bulunmuştur. Bilgilerinize sunarız.

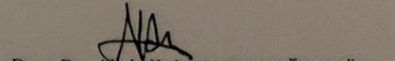

Prof. Dr. Hamit COŞKUN (Başkan)

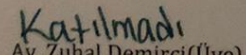

Prof. Dr. Mehmet ERYİĞİT (Üye)

Prof. Dr. Altay EREN (Üye)

Doç. Dr. H. Birol YALÇIN (Üye)

Doç. Dr. Seval ALKOY (Üye)

Doç. Dr. Abdullah DURAKOĞLU (Üye)

Av. Zuhal Demirci (Üye)

EK14. Akdeniz Üniversitesi uygulama izni

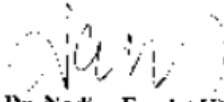
Evrak Tarih ve Sayısı: 11/09/2018-E.51556

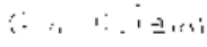
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM FAKÜLTESİ BİLİM KURULU KARARLARI

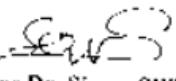
TOPLANTI SAYISI	KARAR SAYISI	KARAR TARİHİ
13	4	09.08.2018

KARAR 4 : Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Yüksek Lisans Programı öğrencisi Alev AYNÜZ'un "Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Tartışmalı Konular ve Öğretimine İlişkin Tutum ve Görüşleri" isimli tez çalışmasına veri sağlamak amacıyla hazırladığı ölçekleri eğitim ve öğretimi aksatmayacak şekilde ve katılımcıların gönüllüğüne esasına dayalı olarak Fakültemiz Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarına uygulamasının uygunluğuna;

Oy birliği ile karar verilmiştir.

Doç.Dr. Nadire Emel AKHAN
BASKAN

Doç.Dr. S. Gülfem ÇAKIR
ÜYE

Doç.Dr. Sinem SEZER
ÜYE

Dr. Öğr. Ü. Mevlüt GÜLMEZ
ÜYE

Doç.Dr. Mustafa DOĞRU
ÜYE

EK15. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi uygulama izni

Evrak Tarih ve Sayısı: 26.07.2018-E.44303

T.C.
BOLU ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı : 79594239-302.14.03/
Konu : Araştırma İzin İstemi (Alev AYNUZ)

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 13/07/2018 tarih ve 42210 sayılı Araştırma İzin İstemi (Alev AYNUZ) konulu yazınız.

Enstitünüz Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı, Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Alev AYNUZ'un "Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Tartışmalı Konular ve Öğretimine İlişkin Tutum ve Görüşleri" konulu tez çalışmasına veri sağlamak amacıyla Üniversitemiz Eğitim Fakültesi'nde araştırma yapma talebi Rektörlüğümüz tarafından uygun görülmüştür.

İlgili öğrenciye konuya ilişkin bilgi verilmesi hususunda bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

e-imzalıdır
Prof. Dr. Erol AYAZ
Rektör Yardımcısı

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

İzzet Baysal Kampüsü 14030 Gököy / Bolu
Telefon No: (0 374) 253 46 84
E-Posta: oidb@ibu.edu.tr

Faks No: (0 374) 253 46 43
İnternet Adresi: <http://www.oidb.ibu.edu.tr/>

Bilgi İçin: Nuray BALKAN
Unvan: Bilgisayar İşletmeni

EK16. İnönü Üniversitesi uygulama izni

A.İ.B.Ü - Gelen Evrak No: 28/06/2018-E.17757

Evrak Tarih ve Sayısı: 22/06/2018-E.49999

T.C.

İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ

Eğitim Fakültesi Dekanlığı

Sayı : 92512750-300
Konu : Uygulama İzni.

REKTÖRLÜK MAKAMINA

İlgi : Öğrenci İşleri Daire Başkanlığının 20/06/2018 tarih ve 49493 sayılı yazısı,

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı tezli yüksek lisans programı öğrencisi Alev AYNUZ'un "Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Tartışmalı Konular ve Öğretimine İlişkin Tutum ve Görüşleri" konulu tez çalışması kapsamında, Fakültemiz Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Programı öğrencilerine anket uygulamasında bir sakınca bulunmamaktadır

Gereğini bilgilerinize arz ederim.

e-imzalıdır

Prof.Dr. Nevzat BAYRI
Dekan V.

İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi A Blok Merkez Kampüsü/44280 Malatya
Telefon No: 0 422 3774188- 0 422 3774242 Faks No: 0 422 3410042
E-Posta: egitim_dekanlik@inonu.edu.tr İnternet Adresi:
<https://www.inonu.edu.tr/tr/cms/egitim>

Bilgi İçin: Halil KARŞI
Unvan: Memur
Telefon No: 4223774188

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununa göre Güvenli Elektronik İmza ile imzalanmıştır. Bu belgeyi elektronik ortamda imzalamak için <https://www.inonu.edu.tr/tr/cms/egitim> adresinden yapılabilir.

EK17. Marmara Üniversitesi uygulama izni

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
Atatürk Eğitim Fakültesi (Sosyal Bilgiler Eğitimi
Anabilim Dalı)
Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü

05.07.2018

Sayı : 85964745-044-E.1800184059
Konu : Alev AYNUZ Anketi Hk.

TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ BÖLÜMÜ BAŞKANLIĞINA

İlgi : 04.07.2018 tarihli ve 65796619-302.08.01-E.1800182112 sayılı belge.

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı tezli yüksek lisans programı öğrencisi Alev AYNUZ, "Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Tartışmalı Konular ve Öğretimine İlişkin Tutum ve Görüşleri" konulu tez çalışması kapsamında Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalımızda araştırma yapması uygundur.
Gereğini bilgilerinize sunarım.

Prof. Dr. Ali YILMAZ
Anabilim Dalı Başkanı

Kayıt Adresleri: anabilimdalivizyonu@bolu.edu.tr

Ayrıntılı bilgi için:
Ural ÇÖRAN
Bilgi-sayar kütüphanesi

EK18. Necmettin Erbakan Üniversitesi uygulama izni

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dekanlığı

Ek-2

Sayı : 73153712-929-E.40920
Konu : Araştırma İzin (Alev AYNUZ)

25/06/2018

REKTÖRLÜK MAKAMINA
(Personel Daire Başkanlığı)

İlgi : 13/06/2018 tarihli ve 48178250-300-E.39048 sayılı yazınız.

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans programı öğrencisi Alev AYNUZ'un "**Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Tartışmalı Konular ve Öğretimine İlişkin Tutum ve Görüşleri**" konulu tez araştırmasını Fakültemiz Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalında uygulama isteği Dekanlığımızca uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim

e-imzalıdır

Prof. Dr. Bülent DİLMAÇ
Dekan

Adres: Meram Yeni yol Meram/KONYA

Telefon: 0332 323 82 20

Faks: 0332 323 82 25

Elektronik Ağ: <http://www.konya.edu.tr>

İrtibat : Bilg.İşlt.Y.Yasemin

YİĞİT E-Mail: :

yyigit@konya.edu.tr Tel No :

(332) 323 82 20 -5428

5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu'na uygun olarak Güvenli Elektronik İmza ile üretilmiştir.
Evrak teyidi <https://ebysorgu.konya.edu.tr> adresinden 07LA-YVR2-80TK kodu ile yapılabilir.

8. ÖZGEÇMİŞ

Aynuz, 1994 yılında İstanbul'un Bakırköy ilçesinde dünyaya geldi. İlk ve orta öğrenimini Zeytinburnu Ahmet Vefik Paşa İlköğretim Okulu'nda, lise öğrenimini ise Bahçelievler Kemal Hasoğlu Lisesi'nde tamamladı. 2013 yılında Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Türkçe ve Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı'nda Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bölümü'nü kazandı ve aynı yıl Bolu'da yaşamaya başladı. 2017 yılında, lisans eğitimini şeref öğrencisi olarak tamamlayıp aynı yıl Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Sosyal Bilgiler Eğitimi alanında yüksek lisans eğitimine başladı. Yüksek lisans eğitimi sürecinde çeşitli kaynaklarda ve sempozyumlarda yayınlar sunan Aynuz, bu süreçte bazı özel okul ve kişisel gelişim kurslarında mesleki deneyim edindi.

Bildiri ve Yayınlar

- Memişoğlu, H. ve **Aynuz, A.** (2018). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Seçim Kavramına İlişkin Metaforik Algıları. Uluslararası Öğrenme, Öğretim ve Eğitim Araştırmaları Sempozyumu (İLTER). 06-08 Eylül 2018. Amasya Üniversitesi, Amasya
- Memişoğlu, H. ve **Aynuz, A.** (2018). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin 2017 Sosyal Bilgiler Programı Hakkındaki Görüşleri. VII. Uluslararası Sosyal Bilgiler Sempozyumu (USBES VII). 11-13 Ekim 2018. Ahi Evran Üniversitesi, Kırşehir.
- **Aynuz, A.** (2018). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Değer Kavramına İlişkin Metaforik Algıları. VII. Uluslararası Sosyal Bilgiler Sempozyumu (USBES VII). 11-13 Ekim 2018. Ahi Evran Üniversitesi, Kırşehir.
- Sezer, T., Yiğit, E. Ö. ve **Aynuz, A.** (2019). Views Of Education Specialist On Citizenship Education İn Early Childhood. VIII. Uluslararası Sosyal Bilgiler Sempozyumu (USBES VIII). 7-9 Kasım 2019. Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Sezer, T., Yiğit, E. Ö. ve **Aynuz, A.** (2020). "Views Of Education Specialist On Citizenship Education İn Early Childhood". Fatma Bıkmaz ve Fatma Mızıkacı (Edt.). *Curriculum, Teachers and Technology: A Turkish Context*

İletişim Adresleri

e-mail : alevaynuz@gmail.com

Telefon: 0541 611 63 44

9. ORJİNALLİK RAPORU

11b- İntihal beyan formu

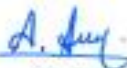
**T.C.
BOLU ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ**

ÖĞRENCİ ve TEZ DANIŞMANI İNTİHAL BEYAN FORMU

Anabilim Dalı	TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ		
Öğrencinin Adı ve Soyadı	Alev AYNUZ		
Numarası	54313147402		
Lisansüstü Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒	Doktora ☐	
Tez Sınavına Girdiği Eğitim Yılı ve Dönemi	2020 / 2021	☒ Güz	☐ Bahar
Tez Sınavına Girdiği Tarih	25.11.2020		
Tezin Sayfa Sayısı	xvi+332		
Tez Başlığı (Tr)	SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİN ADAYLARININ TARTIŞMALI KONULARIN ÖĞRETİMİNE YÖNELİK ALGI, TUTUM VE GÖRÜŞLERİ		
Tez Başlığı (En)	THE PERCEPTIONS, ATTITUDES AND OPINIONS OF TEACHER CANDIDATES' OF SOCIAL STUDIES TOWARDS TEACHING CONTROVERSIAL TOPICS		

Teze ilişkin 21 / 12 / 2020 tarihinde yapılan Yürütin adlı intihal tespit programından enstitü müdürlüğünce belirlenen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan benzerlik raporuna göre, tezin benzerlik oranı % 12 olarak tespit edilmiştir.

Bu tez çalışmasının herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edilmesi durumunda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimizi ve yukarıda vermiş olduğumuz bilgilerin doğru olduğunu beyan ederiz.

Alev AYNUZ 21.12.2020
Öğrenci
(Adı, Soyadı, tarih ve İmza)

Doç. Dr. Hatice MEMİŞOĞLU 21.12.2020
Tez Danışmanı Onayı
(Adı, soyadı, tarih ve İmza)

Açıklamalar:

1- Tez sınavına girme sırasında kişiyi bilmeden öğrencinin tez çalışması hakkında değişiklikleri içeren doğru kullandıkları ikinci kez benzerlik raporu alınır. "Öğrenci ve Tez Danışmanı İntihal Beyan Formu"na işlenir.

2- Bu form öğrenci tarafından **çalışmamın orijinali** ile sunulduktan ve bu sunumdan sonra "Tez İntihal Formu (Tez sınav sonrası)" ile birlikte öğrenci danışmanına ulaştırılmalı ki teze tez danışmanı tarafından EAD ile Enstitüye teslim edilmelidir.